ธรรมะ
เพื่อประชาชน

พระธรรมเทศนา พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

ฉบับการบำเพ็ญบารมี

ธรรมะเพื่อประชาชน

พระธรรมเทศนา พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

ฉบับการบำเพ็ญบารมี

จัดทำเนื่องในวาระครบรอบ ๖๐ ปี
พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)
วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๔๗

วัดพระธรรมกาย

มูลนิธิธรรมกาย
DHAMMAKĀYA FOUNDATION

พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

คำนำ

ย้อนประวัติศาสตร์ไปเมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีก่อน พระบรมโพธิสัตว์ผู้เป็นมหาบุรุษ ทรงถืออุบัติขึ้นบนโลก พระองค์ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เพื่อยังมวลมนุษยชาติและสรรพสัตว์ทั้งหลาย ให้หลุดพ้นจากทุกข์ภัยในสังสารวัฏไปสู่เอกันตบรมสุขในอายตนนิพพาน

ตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษา ของการเผยแผ่พระธรรมอันประเสริฐ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเปิดเผยความจริงแท้ของชีวิต ให้มนุษย์และเทวาได้ประจักษ์ ทรงเผยความลี้ลับของกฎแห่งกรรม อันเป็นกฎสากลของโลกที่มีผลบังคับต่อเหล่าสรรพสัตว์ในภพสาม และทรงชี้ทางรอดจากอบาย เพื่อให้สรรพชีวิตได้ดำเนินไปสู่หนทางสวรรค์และนิพพาน แม้กาลเวลาจะล่วงเลยมาจวบจนปัจจุบันนี้ พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ก็ไม่ได้สูญหายไปไหน ยังคงถูกเก็บบันทึกไว้อย่างดีในพระไตรปิฎก

คำนำ

พระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิสุทธิ์ได้เห็นคุณค่าอันสูงยิ่งในพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้น้อมนำสรรพศาสตร์ที่มีอยู่ในพระไตรปิฎก มาชี้แจงแสดงธรรมให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและการนำไปประพฤติปฏิบัติ โดยได้แสดงพระธรรมเทศนาผ่านรายการ **“ธรรมะเพื่อประชาชน”** ซึ่งออกอากาศทางสถานีวิทยุทั่วประเทศ รวมทั้งมีการถ่ายทอดผ่านดาวเทียม และอินเตอร์เน็ตไปทั่วโลกเป็นประจำทุกวัน

ความรู้ธรรมะที่พระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิสุทธิ์นำมาถ่ายทอดแก่ชาวโลก ทำให้ผู้ฟังทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัย สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เป็นความรู้ที่แฝงคติ มีสาระประโยชน์ มีความลุ่มลึกไปตามลำดับก่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องสมบูรณ์ อันจะเป็นเหตุให้เกิดการพัฒนาจิตใจและเปลี่ยนแปลงชีวิตไปในทางที่ดีขึ้น เพราะสามารถดำเนินชีวิตได้ถูกต้องตามหลักวิชชาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บรรดาศิษยานุศิษย์ล้วนซาบซึ้งในธรรมอันประเสริฐของพระพุทธองค์ ที่ได้ฟังผ่านรายการดังกล่าว จึงได้พร้อมใจกันกราบขออนุญาตพระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิสุทธิ์ เพื่อ

คำนำ

รวบรวมสาระในพระธรรมเทศนาและจัดพิมพ์ขึ้นเป็นหนังสือธรรมะ เพื่อเป็นธรรมทานแก่ผู้มีบุญทั้งหลาย ในวาระมหามงคล ๖๐ ปี พระราชภาวนาวิสุทธิ์ ซึ่งมีทั้งหมด ๑๘ เล่มๆ ละ ๖๐ เรื่อง รวมทั้งหมด ๑,๐๘๐ เรื่อง

หนังสือธรรมะชุดนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งทั้งต่อบรรพชิตและคฤหัสถ์ ในภาวะที่โลกกำลังขาดแคลนธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและต้องการยอดกัลยาณมิตรผู้เป็นแสงสว่างแก่โลก การศึกษาธรรมะในหนังสือชุดนี้ นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีเพื่อจุดประกายให้เกิดการศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก และธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ละเอียดลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไป

คณะผู้จัดทำและเหล่าศิษยานุศิษย์ทุกคน ขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิสุทธิ์ ที่ได้เมตตาอนุญาตให้นำออกพิมพ์เผยแพร่ เพื่อเป็นธรรมทาน ในวาระอันเป็นมหาอุดมมงคลนี้

คณะผู้จัดทำ
ศิษยานุศิษย์พระราชภาวนาวิสุทธิ์
๒๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๔๗

สารบัญ

คำนำ	๓
๑. แนวคิดการบำเพ็ญบารมี (๑)	๑๑
๒. แนวคิดการบำเพ็ญบารมี (๒)	๑๙
๓. แนวคิดการบำเพ็ญบารมี (๓)	๒๗
๔. แนวคิดการบำเพ็ญบารมี (๔)	๓๕
๕. แนวคิดการบำเพ็ญบารมี (๕)	๔๓
๖. แนวคิดการบำเพ็ญบารมี (๖)	๕๑
๗. เส้นทางสู่ความเป็นพุทธะ (๑)	๖๑
๘. เส้นทางสู่ความเป็นพุทธะ (๒)	๖๙
๙. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๑ (ปฐมเหตุ)	๗๗
๑๐. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๒ (พระนางผุสดีขอพร..)	๘๗
๑๑. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๓ (กำเนิดพระเวสสันดร)	๙๕
๑๒. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๔ (พระราชทานช้างมงคล)	๑๐๕
๑๓. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๕ (สัตตสตกมหาทาน)	๑๑๓
๑๔. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๖ (เดินทางสู่เขาวงกต)	๑๒๓

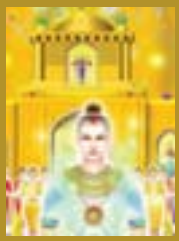

๑๕. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๗ (เสด็จออกบรรพชา) ๑๓๑
๑๖. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๘ (ชีวิตนักบวช) ๑๔๑
๑๗. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๙ (ชูชกขอโอรสธิดา) ๑๔๙
๑๘. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๑๐ (ชูชกกล่าวขอโอรสธิดา) ๑๕๗
๑๙. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๑๑ (บริจาคกัณหาชาลี) ๑๖๕
๒๐. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๑๒ (กัณหาชาลีถูกทรมาน) ๑๗๕
๒๑. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๑๓ (บริจาคพระนางมัทรี) ๑๘๓
๒๒. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๑๔ (พระเวสฯ ขอพร..) ๑๙๑
๒๓. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๑๕ (กัณหาชาลีได้รับอิสรภาพ) ๒๐๑
๒๔. เวสสันดรชาดกตอนที่ ๑๖ (เชิญพระเวสฯ..) ๒๐๙
๒๕. เดินตามทางของบัณฑิต (๑) ๒๑๗
๒๖. เดินตามทางของบัณฑิต (๒) ๒๒๕
๒๗. เดินตามทางของบัณฑิต (๓) ๒๓๓
๒๘. เดินตามทางของบัณฑิต (๔) ๒๔๑
๒๙. เดินตามทางของบัณฑิต (๕) ๒๔๙

๓๐. เดินตามทางของบัณฑิต (๖)	๒๕๗
๓๑. เดินตามทางของบัณฑิต (๗)	๒๖๕
๓๒. เดินตามทางของบัณฑิต (๘)	๒๗๕
๓๓. เดินตามทางของบัณฑิต (๙)	๒๘๓
๓๔. เดินตามทางของบัณฑิต (๑๐)	๒๙๑
๓๕. ผู้ชนะสิบทิศ ๑ (จอมจักรพรรดิราช)	๒๙๙
๓๖. ผู้ชนะสิบทิศ ๒ (มหัศจรรย์แห่งทาน)	๓๐๗
๓๗. ผู้ชนะสิบทิศ ๓ (ท่องทั่วโลกธาตุ)	๓๑๕
๓๘. ผู้ชนะสิบทิศ ๔ (พลานุภาพแห่งบุญ)	๓๒๓
๓๙. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑ (ศุภนิมิต)	๓๓๑
๔๐. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๒ (สืบหาบัณฑิต)	๓๔๑
๔๑. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๓ (ฉายแววปราชญ์)	๓๔๙
๔๒. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๔ (ยักษ์จำแลง)	๓๕๗
๔๓. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๕ (พิสูจน์ชายชู้)	๓๖๕
๔๔. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๖ (ผู้ผดุงความยุติธรรม)	๓๗๓

๔๕. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๗ (ยอดนักสังเกต) ๓๘๑
๔๖. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๘ (แก้ปมปริศนา) ๓๘๙
๔๗. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๙ (ประลองปัญญา) ๓๙๙
๔๘. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑๐ (ต้อนรับบัณฑิตใหม่) ๔๐๗
๔๙. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑๑ (สนองราชกิจ) ๔๑๕
๕๐. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑๒ (ไขปริศนา) ๔๒๕
๕๑. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑๓ (ปัญญาประเสริฐกว่าทรัพย์) ๔๓๓
๕๒. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑๔ (คู่ครองในอุดมคติ) ๔๔๑
๕๓. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑๕ (เลือกคู่ครอง) ๔๔๙
๕๔. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑๖ (ลี้ภัยการเมือง) ๔๕๗
๕๕. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑๗ (ความจริงปรากฏ) ๔๖๕
๕๖. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑๘ (ผดุงคุณธรรม) ๔๗๓
๕๗. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๑๙ (แก้ปัญหาเทพ) ๔๘๑
๕๘. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๒๐ (อย่าบอกความลับแก่ใคร) ๔๘๙
๕๙. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๒๑ (ผู้เปี่ยมด้วยความเมตตา) ๔๙๗
๖๐. มโหสถบัณฑิตตอนที่ ๒๒ (ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน) ๕๐๕
ประวัติย่อ พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย) ๕๑๓
พจนานุกรม ๕๑๗
วิธีฝึกสมาธิเบื้องต้น ๕๓๑
รายนามเจ้าภาพ ๕๓๙

แนวคิดการบำเพ็ญบารมี (๑)

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใดเหล่าหนึ่ง พึงบำเพ็ญบารมี ๑๐ ทัศ ให้เต็มเปี่ยมฉันใด ข้าแต่ท่านมหาวีระ ขอท่านจงบำเพ็ญบารมี ๑๐ ทัศ ให้เต็มเปี่ยมฉันนั้นเถิด พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ตรัสรู้ที่โพธิมณฑล ฉันใด ข้าแต่ท่านมหาวีระ ขอท่านจงตรัสรู้ที่โพธิมณฑลของพระชินเจ้าฉันนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ทรงประกาศพระธรรมจักร ฉันใด ขอท่านจงประกาศพระธรรมจักร ฉันนั้น

พระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่แท้จริงของชาวโลก เป็นความปรารถนาอันสูงสุดที่มีได้ทัดเทียมกัน เมื่อใดที่มวลมนุษยชาติได้เข้าถึงพระรัตนตรัย เมื่อนั้นจะพบกับความเหมือนกันที่สมบูรณ์ที่สุด ทั้งรูปร่างหน้าตา คุณสมบัติ ความบริสุทธิ์ และอานุภาพ จะรู้จักกายมาตรฐานที่เป็นสากลจริงๆ เป็นกายที่สวยงาม อันประกอบด้วยลักษณะมหาบุรุษครบถ้วนทุกประการ กายจะเหมือนเป็นพิมพ์เดียวกัน มีความเสมอภาคกันอย่างแท้จริง เพราะเป็นวงศ์แห่งพระอริยเจ้า จึงไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนาและเผ่าพันธุ์ มีดวงใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความคิด คำพูดและการกระทำ จะบริสุทธิ์บริบูรณ์เหมือนกัน มีความรัก ความปรารถนาดีต่อกันอย่างแท้จริง ไม่มีความรังเกียจเดียดฉันท์ หรือเบียดเบียนแก่งแย่งชิงดีกัน เราจะเข้าใจลึกซึ้งได้เมื่อลงมือปฏิบัติธรรม จนกระทั่งได้เข้าถึงพระรัตนตรัยในตัว

*เหล่าเทวดาในหมื่นโลกธาตุได้กล่าวให้สาธุการแด่สุเมธดาบสโพธิสัตว์ว่า

“พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใดเหล่าหนึ่ง พึงบำเพ็ญบารมี ๑๐ ทัศ ให้เต็มเปี่ยมฉันใด ข้าแต่ท่านมหาวีระ ขอท่านจงบำเพ็ญบารมี ๑๐ ทัศ ให้เต็มเปี่ยมฉันนั้นเถิด พระ-

---

*มก. ทูเรนิทาน เล่ม ๕๕ หน้า ๔

สัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ตรัสรู้ที่โพธิมณฑล ฉันใด ข้าแต่ท่านมหาวีระ ขอท่านจงตรัสรู้ที่โพธิมณฑลของพระชินเจ้า ฉันนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใดเหล่าหนึ่งทรงประกาศพระธรรมจักร ฉันใด ขอท่านจงประกาศพระธรรมจักร ฉันนั้น พระจันทร์ในวันเพ็ญผ่องแผ้ว ย่อมรุ่งโรจน์ ฉันใด ขอท่านจงมีใจเต็มเปี่ยมรุ่งโรจน์ในหมื่นโลกธาตุ ฉันนั้น พระอาทิตย์ที่พ้นจากราหูแล้วย่อมแผดแสงด้วยความร้อนแรง ฉันใด ขอท่านจงปลดเปลื้องโลกียะออก สว่างไสวอยู่ด้วยโลกุตตระ ฉันนั้นเถิด แม่น้ำใดๆ ก็ตามย่อมไหลไปสู่ทะเลใหญ่ ฉันใด ขอชาวโลกพร้อมทั้งเทวโลก จงรวมไปสู่สำนักของท่าน ฉันนั้นเถิด”

หลายท่านที่มาวัดแล้วเกิดความสงสัยในใจว่า บารมีคืออะไร ทำไมต้องสร้างบารมี สร้างบารมีแล้วจะได้อะไร แต่บางคนก็อาจจะพอเข้าใจอยู่บ้าง อีกทั้งประพฤติปฏิบัติกันเป็นปกติ ด้วยเข้าใจชีวิตว่า เราเกิดมาสร้างบารมี ธรรมกายคือเป้าหมายชีวิต งานหลักคือการสร้างบารมี ส่วนการทำมาหากินเป็นเรื่องรอง แต่ก็เป็นสิ่งที่ต้องทำควบคู่กันไป หลวงพ่อจะขอนำเรื่องการสร้างบารมีมาให้พวกเราได้ศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจให้มากขึ้น

คำว่า บารมี มาจากคำว่า ปูระ ธาตุ หมายถึง เต็มเปี่ยม

สูงสุด หรือสมบูรณ์ที่สุด ความสมบูรณ์ของชีวิตนั้นจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยการสั่งสมบุญกุศล บุญที่เราทำทีละเล็กทีละน้อย เมื่อกลั่นตัวมากเข้า จากดวงบุญก็กลายเป็นดวงบารมี ซึ่งจะต้องทุ่มเทสุดฤทธิ์สุดเดช สุดความสามารถที่มีอยู่ จึงจะกลายเป็นบารมีได้ ความเต็มเปี่ยม และความสมบูรณ์ของชีวิตย่อมจะบังเกิดขึ้นในที่สุด

เนื่องจากมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลาย ล้วนมีความทุกข์เป็นพื้นฐาน ต่างปรารถนาที่จะหลุดพ้นจากความทุกข์ เพียงแต่ไม่รู้ว่า อะไรคือสาเหตุให้เกิดทุกข์ จะดับทุกข์ได้อย่างไร และหนทางที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์นั้นเป็นอย่างไร ความไม่รู้ทำให้หลงเวียนวนในสังสารวัฏไม่รู้จักจบสิ้น ชีวิตจึงตกอยู่ในกรอบของอวิชชา ตกเป็นบ่าวเป็นทาสของพญามาร

การสร้างบารมีของเรา นอกจากจะช่วยตนเอง ยังช่วยเหลือสรรพสัตว์อีกด้วย การจะทำตนให้หลุดพ้นจากอาสวกิเลสต้องอาศัยการสร้างบารมี จึงต้องอาศัยใจมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว พร้อมที่จะสวนกระแสกิเลส กระแสโลกที่กำลังรุ่มร้อนด้วยไฟ คือ โลภะ โทสะ และโมหะ มุ่งเข้าสู่กระแสธรรม บารมีหลักๆ ที่พระบรมโพธิสัตว์ทุกๆ พระองค์ประพฤติปฏิบัติกันมา คือ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี และ

อุเบกขาบารมี ซึ่งเป็นสิ่งที่เราต้องดำเนินรอยตามท่าน

จากบุญที่สั่งสมมากเข้าๆ จนกลายเป็นบารมี จากบารมีขั้นธรรมดา เมื่อสั่งสมมากเข้าๆ เช่น เคยถวายมหาทานซึ่งเป็นวัตถุภายนอก ต่อมากล้าที่จะให้ทานด้วยเลือดเนื้อ หรือชีวิต บารมีนั้นก็กล้นกล้ามากขึ้นเป็นอุปบารมี และปรมัตถบารมีในที่สุด คือ ทุ่มเทสร้างชนิดเอาชีวิตเป็นเดิมพัน กล้าให้ชีวิตของตนเองเป็นทาน เพื่อหวังบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ จนกระทั่งบารมีครบถ้วนหมด ๓๐ ทัศ

คนในโลกนี้อาจกล้าที่จะสละวัตถุสิ่งของ หรือสละเลือดเนื้อเป็นทาน แต่การให้ชีวิตเป็นทานเป็นสิ่งที่ทำได้ยากอย่างยิ่ง สำหรับพระบรมโพธิสัตว์นั้นท่านกล้าที่จะให้ชีวิตเป็นทาน โดยไม่มีความหวั่นกลัวต่อมรณภัยเลย บารมีของท่านจึงครบหมดทั้งขั้นธรรมดา ขั้นอุปบารมี และขั้นปรมัตถบารมี นอกจากนี้แล้ว ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขาบารมี ท่านก็ทุ่มเทเอาชีวิตเป็นเดิมพัน บารมี ๓๐ ทัศของท่านจึงเต็มเปี่ยมบริบูรณ์ไม่มีพร่องเลย

ความกล้าคิดของพระบรมโพธิสัตว์ยิ่งใหญ่เหนือมนุษย์ทั่วๆ ไป บางคนคิดไม่ออกว่า ทำไมสร้างบารมีต้องเอาชีวิตเป็นเดิมพัน ทำไมสร้างบารมีมีแต่นำความทุกข์หรือความตายมาให้ ไม่เห็นนำความสุขมาให้เลย แต่วิสัยของพระบรมโพธิสัตว์มองไกลไปว่า

ตนเองได้เวียนตายเวียนเกิดอย่างนี้มานับภพนับชาติไม่ถ้วนแล้ว ถ้าตายก็เป็นเพียงการเปลี่ยนภพภูมิใหม่ เปลี่ยนสถานที่สร้างบารมีใหม่ การตายเร็วหรือช้านั้นก็ไม่ใช่เรื่องสำคัญ สำคัญที่ว่าทุกลมหายใจเข้าออกในขณะที่มีชีวิตอยู่นั้น เป็นไปเพื่อการสร้างบารมีหรือไม่ การได้โอกาสสร้างบารมีนั้นนับเป็นสิ่งที่หาได้ยากยิ่ง เมื่อโอกาสดีมาถึงตัวแล้ว ท่านจึงไม่พลาดที่จะสร้างบารมีให้ครบถ้วนทุกประการ เพื่อความถึงพร้อมทุกสิ่งในอนาคตกาลภายภาคเบื้องหน้า

การสร้างบารมีทั้ง ๓๐ ทัศนี้ เป็นเสบียงสำคัญ เปรียบ-เสมือนธรรมาวุธอันวิเศษที่สนับสนุนให้ก้าวขึ้นสู่ความสูงส่งและความเต็มเปี่ยมของชีวิต คือ ได้เข้าถึงพระธรรมกายอรหัต หมดกิเลสเป็นพระอรหันต์ หากสร้างบารมีแบบพระบรมโพธิสัตว์ย่อมจะได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สั่งสอนเหล่าเวไนยสัตว์ให้หลุดพ้นจากทุกข์ตามพระองค์ไปด้วย ซึ่งแต่ละพระองค์นั้นทรงทำได้ตามกำลังบารมีที่สั่งสมไว้ บางพระองค์ทรงสร้างบารมีประเภทปัญญาธิกพุทธเจ้าสร้างมา ๒๐ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ มหากัป ก็ขนสรรพสัตว์เข้านิพพานไปได้จำนวนหนึ่ง

หากสร้างบารมีประเภทสัทธาธิกพุทธเจ้า ๔๐ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ มหากัป ก็สามารถเทศน์โปรด และขนหมู่สัตว์ไปสู่นิพพานตามพระองค์ได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนพระโพธิสัตว์ที่สร้าง

บารมีนานถึง ๘๐ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ มหากัป เป็นนักสร้างบารมีประเภทวิริยาธิกพุทธเจ้า มีบารมีธรรมมาก เมื่อเสด็จอุบัติขึ้นทรงมีรัศมีกายที่สว่างไสว เหมือนพระมังคลพุทธเจ้าผู้มีรัศมีกายสว่างทั่วหมื่นโลกธาตุ บดบังรัศมีของดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาว มนุษย์ไม่ต้องอาศัยแสงจากดวงดาวเหล่านั้น แต่เป็นอยู่ได้ด้วยพระรัศมีที่สว่างไสวออกจากพระวรกายของพระพุทธองค์ เวลาโปรดสัตว์แต่ละครั้ง มีสรรพสัตว์บรรลุธรรมกันมากมายนับไม่ถ้วน อีกทั้งพระชนมายุก็ยืนนานถึง ๘๐,๐๐๐ ปี แต่ถึงกระนั้นก็ยังรื้อสัตว์ขนสัตว์ไปได้ไม่หมด ยังขนไปได้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น

เรื่องการสร้างบารมีเป็นเรื่องที่ลึกซึ้ง ยังต้องศึกษากันอีกมาก ขอกล่าวพอเป็นสังเขปก่อน พระบรมโพธิสัตว์ที่กำลังสร้างบารมีเพื่อรื้อสัตว์ขนสัตว์ยังมีอีกมาก ซึ่งจะขนไปมากหรือน้อยก็แล้วแต่กำลังบารมี ถ้าจะขนกันทีเดียวให้หมดเลย ต้องอาศัยบารมีมากและต้องทำถูกหลักวิชชาของการสร้างบารมี เพื่อมุ่งไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรม ทุ่มเทชีวิตจิตใจสร้างบารมีชนิดเอาชีวิตเป็นเดิมพันโดยไม่ประมาท สักวันหนึ่งความปรารถนานั้นก็เป็นจริง สรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งมวลย่อมจะหลุดพ้นเข้าสู่อายตนนิพพานกันถ้วนหน้า

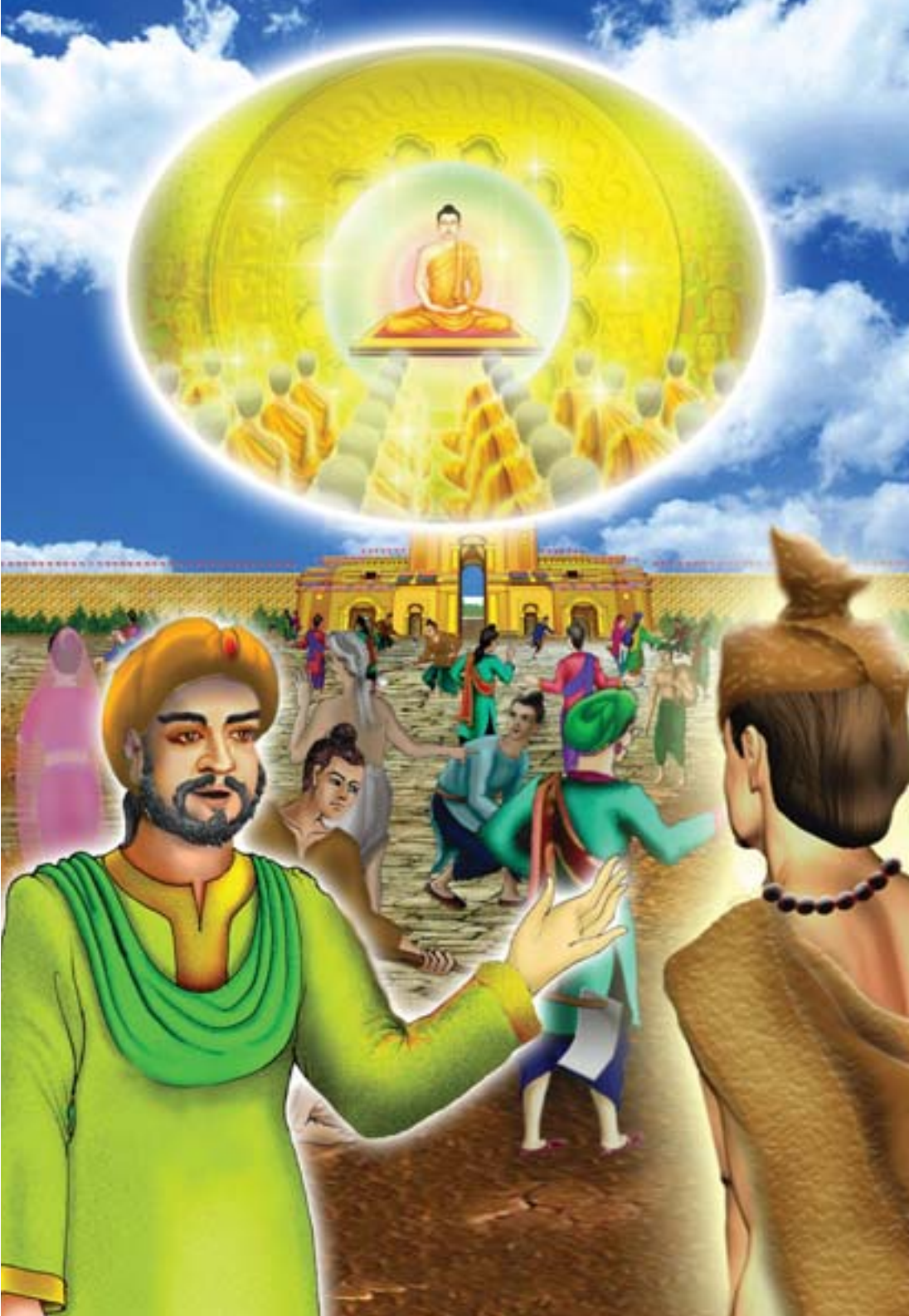

๒

แนวคิดการบำเพ็ญบารมี (๒)

พระตถาคตเจ้าทั้งหลายเสด็จอุบัติขึ้นมาก็เพื่อประโยชน์สุขแก่คนหมู่มาก ทรงบำเพ็ญประโยชน์ทั้งแก่สตรีและบุรุษ ผู้ทำตามคำสอนของพระองค์

เวลาแห่งการทำใจให้หยุดนิ่ง เป็นเวลาที่ทรงคุณค่า นับเป็นการประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างแท้จริง คำสอนในพระพุทธศาสนา เป็นคำสอนที่นำไปสู่การปฏิบัติให้รู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง และนำไปสู่ความบริสุทธิ์หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งมวล แม้เราได้ศึกษาคำสอนมามากมายเพียงไร แต่ถ้ายังไม่ได้ลงมือปฏิบัติ ก็ไม่ชื่อว่าเป็นผู้ทรงธรรม ยังคงเป็นเพียงใบลานเปล่า คือ รู้เฉพาะภาคทฤษฎี แต่ภาคปฏิบัติเข้าไม่ถึง เพราะฉะนั้นการจะเป็นผู้ทรงธรรมที่มีชีวิตสมบูรณ์ ได้รับรสแห่งธรรม ที่เรียกว่า ชนะรสทั้งปวงนั้น ต้องเริ่มจากการฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งนี่เอง

มีวาระพระบาลีใน ขุททกนิกาย เถรคาถา ว่า

“พหูนํ วต อตฺถาย อุปฺปชฺชนฺติ ตถาคตา
อิตฺถีนํ ปุริสานญฺจ เย เต สาสนการกา

พระตถาคตเจ้าทั้งหลายเสด็จอุบัติขึ้นมาก็เพื่อประโยชน์สุขแก่คนหมู่มาก ทรงบำเพ็ญประโยชน์ทั้งแก่สตรีและบุรุษ ผู้ทำตามคำสอนของพระองค์”

ตถาคต เป็นพระนามหนึ่งของพระบรมศาสดา หมายถึงผู้เสด็จไปดีแล้ว คือ เสด็จไปที่ไหนก็เป็นมงคล จนกระทั่งเสด็จไปสู่อายตนนิพพาน นอกจากนี้พระพุทธองค์ยังทรงชี้ทาง

บรรเทาทุกข์ ชี้สุขเกษมศานต์ และชี้ทางพระนิพพานแก่เหล่าสาวก ให้พ้นจากทุกข์โศกโรคภัยพิบัติต่างๆ ตามพระองค์ไปด้วย พระพุทธองค์ยังทรงเป็น ยถาวาที ตถาการี ยถาการี ตถาวาที คือ ตรัสอย่างไร ทรงทำอย่างนั้น ทรงทำอย่างไรก็ตรัสอย่างนั้น ความคิด คำพูด และการกระทำของพระพุทธองค์จะสอดคล้องกันหมด เมื่อได้ตรัสวาจาใดไปแล้ว วาจานั้นจะไม่กลายเป็นอย่างอื่น เป็นคำจริง และเป็นอมตวาจาตลอดกาล

นอกจากนี้ ที่พระพุทธองค์ได้สมัญญานามว่า ตถาคต เพราะพระองค์ทรงครอบงำสรรพสัตว์ เบื้องบนถึงภวัคคพรหม เบื้องล่างถึงอเวจีมหานรก เบื้องขวาในโลกธาตุ หาประมาณมิได้ ทรงครอบงำสรรพสัตว์ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติ-ญาณทัสสนะ พระองค์เป็นผู้ไม่มีใครเทียบเคียงได้ ใครๆ ก็ประมาณพระทศพลญาณของพระองค์ไม่ได้ ทรงเป็นธรรมราชาที่พระราชาทรงบูชา คือ เป็นพระราชาที่ยิ่งกว่าราชา เป็นเทพที่ยิ่งกว่าเทพ เป็นพรหมที่ยิ่งกว่าพรหมทุกหมู่เหล่า

ดังนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ในโลกนี้พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก และพรหมโลก หมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณะและพราหมณ์ เทวดาหรือมนุษย์ ตถาคตเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ใครๆ ก็ครอบงำไม่ได้ เป็นผู้รู้แจ้ง เห็นแจ้งโลกทั้งปวง ฉะนั้น จึงได้รับพระนามว่า ตถาคต”

*การที่จะได้พระนามนี้มา พระองค์ต้องสั่งสมบุญบารมีมานับภพนับชาติไม่ถ้วน ประวัติการสร้างบารมีของพระองค์ยาวนานเป็นอสงไขย คือ นับกันไม่หวาดไม่ไหว พวกเราคงจะเคยได้ยินชื่อของสุเมธดาบส ผู้เป็นต้นแบบของนักสร้างบารมีผู้มีใจสูงส่งกันมาบ้าง ถึงท่านจะเป็นมหาฤาษีที่ได้อภิญญาสมาบัติ แต่ก็ยอมทอดร่างเป็นสะพานให้พระทีปังกรพุทธเจ้า พร้อมด้วยพระอรหันตสาวก ได้เดินข้ามที่ดินเฉอะแฉะ เพื่อจะเสด็จไปโปรดชาวเมืองอมราวดีนคร ท่านทำอย่างนั้นเพื่อบ่มบารมี หวังจะได้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต ในวันนั้นท่านได้รับการพยากรณ์ว่า อีก ๔ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ มหากัปท่านจะได้เป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่า สมณโคดม เมื่อได้ฟังดังนั้น ท่านมีความปีติเบิกบานประหนึ่งว่า จะได้เป็นพระพุทธเจ้าในวันรุ่งขึ้นทีเดียว

ท่านมีประวัติความเป็นมาที่ยิ่งใหญ่มาก สมัยนั้น ท่านเกิดเป็นลูกชายคนเดียวของพราหมณ์ เรียนจบไตรเพทพร้อมทั้งนิฆัณฑุศาสตร์ เกฏุภศาสตร์ อิติหาสศาสตร์ ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่มีชื่อเสียงของพราหมณ์ มีความชำนาญในบทกวี ชำนาญในโลกายตนศาสตร์ และมหาปุริสลักษณศาสตร์ เนื่องจากบิดา

---

*มก. ทูเรนิทาน เล่มที่ ๕๕ หน้า ๔

มารดาได้เสียชีวิตตั้งแต่ท่านยังเป็นหนุ่ม ผู้ที่จัดการกองมรดกจึงได้นำบัญชีทรัพย์สินมาให้ดู และเปิดห้องหลายห้องที่เต็มไปด้วยรัตนะต่างๆ มีทอง เงิน แก้วมณี แก้วมุกดามากมาย อีกทั้งชี้แจงว่า ทรัพย์ทั้งหมดเหล่านี้เป็นของที่สืบทอดกันมา ๗ ชั่วอายุขัยของบรรพบุรุษขอให้ท่านเป็นผู้สืบทอดมรดกคนต่อไปเถิด

เมื่อท่านเห็นสมบัติเหล่านั้นแล้ว แทนที่จะตื่นเต้นดีใจที่จะได้ใช้สมบัติเหล่านั้นอย่างฟุ่มเฟือยหรืออย่างสะดวกสบายโดยไม่ต้องเสียเวลาไปทำมาหากิน ท่านกลับตักเตือนสั่งสอนตนเองได้ นั่งพิจารณาว่า การถือปฏิสนธิในภพใหม่บ่อยๆ เป็นทุกข์ การแตกดับแห่งสรีระในสถานที่เกิดแล้วเกิดเล่าเป็นทุกข์ เกิดมาก็ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย เหมือนชาวโลกทั่วไป ควรแสวงหาทางที่ไม่ต้องมีการเกิดการตาย ตั้งแต่นั้นมาท่านก็คิดที่จะแสวงหาหนทาง เพื่อความหลุดพ้นจากภพชาติให้ได้

ท่านอุปมาไว้ว่า “เมื่อความเกิดมีอยู่ ความไม่เกิดก็ต้องมี เมื่อความร้อนมีอยู่ ความเย็นอันระงับความร้อนยังมีได้ สถานที่ระงับกองไฟคือกิเลสก็ต้องมีแน่นอน เมื่อภพมีอยู่ ภาวะที่ไม่ใช่ภพก็น่าจะมี คนบางคนในโลกนี้ พกพาสมบัติมากมายติดตัวไป เดินทางไปกับหมู่โจร เขาจำเป็นที่จะต้องละทิ้งพวกโจรไป เพราะกลัวสูญเสียทรัพย์ และเลือกเส้นทางที่เกษมปลอดภัยฉันใด กายอันเน่าเปื่อยนี้ก็ฉันนั้น เปรียบเสมือน

โจรปล้นทรัพย์ ถ้าเราจะทำความยึดมั่นถือมั่นในกายนี้ ทรัพย์คืออริยมรรค และกุศลธรรมของเราก็จักสูญเสียไป เพราะ-ฉะนั้นจึงควรที่เราจำต้องละทิ้งกายนี้ ที่เปรียบเสมือนมหาโจร แล้วเข้าไปยังมหานครคือนิพพาน อันเป็นแดนเกษมจากโยคะ”

ให้ทุกท่านสังเกตความคิดของบัณฑิตนักปราชญ์ ท่านคิดแต่เรื่องว่า ทำอย่างไรถึงหลุดพ้นจากทุกข์ ไม่สนใจในทรัพย์สินเงินทองของนอกตัวเลย ยิ่งมีมากหากไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ย่อมมีแต่ทำให้เกิดความเป็นห่วงเป็นกังวล ถูกความตระหนี่เข้ามาครอบงำจิตใจ ทำให้ใจเศร้าหมองไปเสียเปล่า

เมื่อสุเมธบัณฑิตนั่งครุ่นคิดถึงอานิสงส์ของเนกขัมมะด้วยอุปมัยเช่นนี้แล้ว ยังคิดอีกว่า บิดามารดา ปู่ย่าตายายของเรา รวบรวมกองทรัพย์ใหญ่นี้ไว้ เมื่อไปปรโลก แม้แต่กหาปณะเดียวก็เอาไปไม่ได้ ส่วนเราควรเปลี่ยนทรัพย์หยาบๆ นี้ให้เป็นอริยทรัพย์ที่จะติดตามตัวเราไปข้ามภพข้ามชาติ ท่านจึงไปกราบทูลพระราชาว่า “ข้าแต่พระมหาราชเจ้า ข้าพระบาทถูกชาติชรา และมรณะรบกวนตลอดเวลา จำเป็นต้องออกบวชเพื่อแสวงหาโมกขธรรม ทรัพย์ที่มีอยู่หลายแสนโกฏินี้ขอพระองค์ผู้สมมติเทพ โปรดทรงดำเนินการกับทรัพย์ของข้าพระองค์ด้วยเถิด”

พระราชาตรัสว่า “เราไม่ต้องการทรัพย์ของท่านเลย ขอให้ท่านนำไปทำบุญได้ตามใจปรารถนาเถิด” สุเมธบัณฑิตจึงให้ตีกลองร้องป่าวไปทั่วเมืองว่า “ใครอยากได้ทรัพย์สมบัติอะไรก็ให้มาขนไปได้เลย” จากนั้นท่านก็เริ่มบริจาคมหาทานบารมี ใช้เวลาแจกจ่ายทรัพย์อยู่ ๗ วัน จึงได้ออกจากปราสาทไปบวชเป็นฤาษีอยู่ตามลำพัง เนื่องจากท่านมีความตั้งใจมาก เพียง ๗ วันเท่านั้น ก็สามารถทำอภิญญาสมาบัติให้บังเกิดขึ้น สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ เป็นมหาฤาษีที่มีตบะกล้ามาก ท่านหมั่นเจริญเมตตาไปยังสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่า เสวยสุขอยู่ในฌาน-สมาบัติเป็นเวลายาวนาน

เมื่อท่านออกจากป่าและพบเห็นมหาชนกำลังสร้างถนนหนทาง เพื่อใช้เป็นที่เสด็จไปของพระทีปังกรพุทธเจ้า ท่านรู้สึกปีติยินดียิ่ง และอยากได้บุญใหญ่ในครั้งนั้นด้วย จึงขอร่วมทำถนนด้วยเรี่ยวแรงของตนเอง อีกทั้งยังเอาชีวิตเป็นเดิมพันด้วยการนอนทอดร่างตนเองเป็นสะพานให้พระพุทธเจ้าได้เสด็จข้ามไปอีกด้วย นี่คือประวัติย่อๆ ของท่านสุเมธบัณฑิตโพธิสัตว์ผู้เห็นทุกข์เห็นโทษของการเกิดและการอยู่ครองเรือนว่าเป็นการต่อสังสารวัฏให้ยาวไกลออกไปอีก จนไม่สามารถมองเห็นฝั่งแห่งพระนิพพาน อันเป็นแดนเกษมจากกิเลสอาสวะทั้งมวล จึงออกบวช และสั่งสมบุญบารมีเรื่อยมา แม้ตัวท่านจะยังมอง

ไม่เห็นหนทางไปสู่อายตนนิพพาน แต่ก็ตั้งใจสร้างบารมีอย่างยิ่งยวดตลอดมา เมื่อบารมีเต็มเปี่ยมท่านก็สามารถรื้อสัตว์ขนสัตว์ไปสู่อายตนนิพพานมากมายนับไม่ถ้วน

พวกเราทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน เส้นทางที่เรากำลังเดินอยู่นี้ เป็นเส้นทางบุญล้วนๆ เป้าหมายก็เพื่อพ้นทุกข์ไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรม ตามพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ที่ท่านมีมโนปณิธานอันยิ่งใหญ่ ที่จะรื้อสัตว์ขนสัตว์ไปสู่ฝั่งนิพพานให้หมด ตราบใดที่สรรพสัตว์ทั้งหลายยังไม่สมปรารถนา ท่านก็จะสร้างบารมีเยี่ยงพระโพธิสัตว์เรื่อยไป จนกว่าจะถึงที่สุดแห่งธรรม ใจของท่านยิ่งใหญ่ขนาดนั้น คนที่กล้าคิด กล้าพูด และกล้าทำเช่นนี้ได้ แสดงว่าบุญบารมีในตัวท่านต้องมากเป็นพิเศษ เพราะท่านมองเห็นว่า ทุกสิ่งเป็นไปได้ถ้าทุ่มเทชีวิตจิตใจกันจริงๆ และทำกันไปเป็นทีม ต้องสำเร็จอย่างแน่นอน เพราะฉะนั้น พวกเราทั้งหลายในฐานะที่เป็นศิษยานุศิษย์ เป็นนักสร้างบารมี ควรเป็นผู้มีใจใหญ่เหมือนอย่างครูบาอาจารย์ ต้องหมั่นฝึกฝนใจให้หยุดนิ่ง ให้เข้าถึงพระธรรมกาย และศึกษาวิชชาธรรมกายให้ได้กันทุกคน

๗

แนวคิดการบำเพ็ญบารมี

(๓)

ถ้าเธอปรารถนาบรรลุพระโพธิญาณ เปรียบเหมือนหม้อน้ำที่ใครคนหนึ่งคว่ำปากลง น้ำก็ออกจากหม้อมิได้เหลืออยู่เลย มิได้รักษาน้ำไว้ในหม้อนั้น แม้ฉันใด เธอเห็นยาจกทั้งหลายทั้งที่เป็นชั้นต่ำ ชั้นกลาง ชั้นสูงก็ตาม จงให้ทานโดยไม่เหลือ เหมือนหม้อน้ำที่เขาคว่ำปาก ฉันนั้นเหมือนกัน

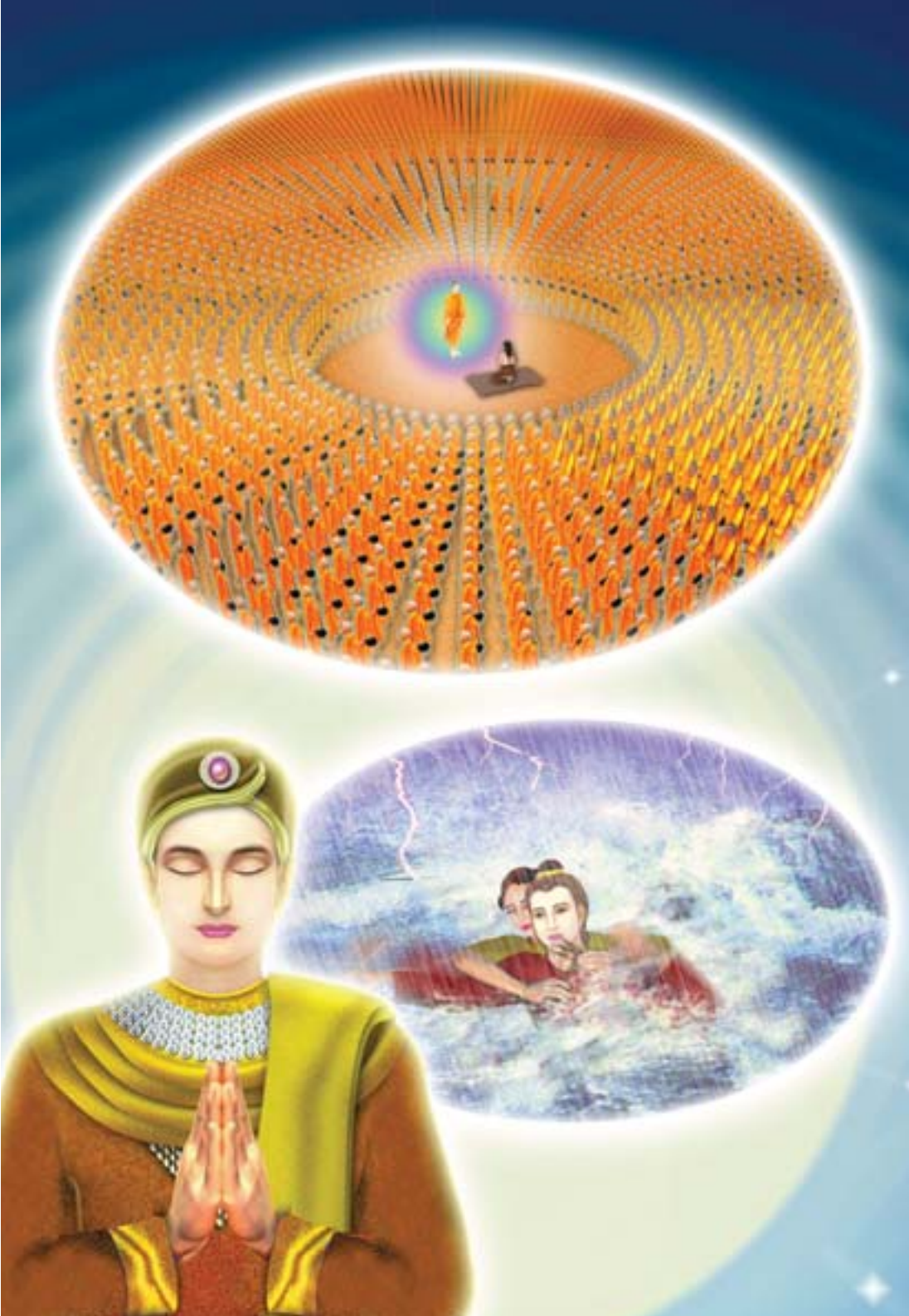

การหมั่นฝึกฝนอบรมตนเองให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นวิถีทางของนักปราชญ์บัณฑิตที่จะทำให้เป็นคนดีที่โลกต้องการ ขึ้นชื่อว่าเป็นคนดีย่อมเป็นที่ปรารถนาของทุกๆ คน บุคคลเป็นคนดีเพราะมีคุณงามความดี แต่คุณงามความดีในชีวิตจะมีขึ้นได้ต้องเริ่มต้นจากกาย วาจา ใจ ที่สะอาดบริสุทธิ์ผ่องใส โดยต้องเริ่มจากใจที่หยุดนิ่ง เนื่องจากใจที่อบรมด้วยการเจริญสมาธิภาวนาเป็นใจที่ตั้งมั่น สามารถรองรับธรรมะอันละเอียดลุ่มลึกภายใน เป็นเหตุให้เข้าถึงต้นแหล่งแห่งคุณธรรมความดีทั้งหลาย ซึ่งรวมประชุมอยู่ในธรรมกาย ธรรมกายยังเป็นเป้าหมายของชีวิตที่สมบูรณ์อีกด้วย

ครั้งนั้น สุเมธดาบสโพธิสัตว์ได้กล่าวสอนตนเองไว้ในพุทธการกธรรม ว่า

“เราจักเลือกเฟ้นธรรมทั้งหลายอันกระทำซึ่งความเป็นพระพุทธเจ้าทางโน้นและทางนี้ ทั้งเบื้องบนเบื้องต่ำทั่วทั้งสิบทิศ ตลอดถึงธรรมธาตุ เมื่อเราเลือกเฟ้นอยู่ในกาลนั้น ได้เห็นทานบารมีอันเป็นพุทธการกธรรมข้อที่ ๑ เป็นทางใหญ่อันพระพุทธเจ้าทั้งหลายในกาลก่อน ทรงเลือกเฟ้นแล้ว จึงสอนตนว่า เธอจงบำเพ็ญทานบารมีอันเป็นพุทธการกธรรมข้อที่ ๑ นี้ สมาทานทำไว้ให้มั่น ถ้าเธอปรารถนาบรรลุพระ-โพธิญาณ เปรียบเหมือนหม้อน้ำที่ใครคนหนึ่งคว่ำปากลง

น้ำก็ออกจากหม้อมิได้เหลืออยู่เลย มิได้รักษาน้ำไว้ในหม้อนั้น แม้ฉันใด เธอเห็นยาจกทั้งหลายทั้งที่เป็นชั้นต่ำ ชั้นกลาง ชั้นสูงก็ตาม จงให้ทานโดยไม่เหลือ เหมือนหม้อน้ำที่เขาคว่ำปาก ฉันนั้นเหมือนกัน"

*ก่อนหน้าที่พระบรมโพธิสัตว์จะบังเกิดเป็นสุเมธดาบส ท่านได้สร้างบารมีเพื่อปรารถนาพุทธภูมิมาก่อนหน้านั้นแล้ว ได้บำเพ็ญบารมีมาในช่วงแรก โดยตั้งความปรารถนาในใจ ๗ อสงไขย เริ่มจากท่านพาแม่เดินทางข้ามมหาสมุทรไปค้าขายต่างแดน แต่ถูกคลื่นลูกใหญ่โหมกระหน่ำใส่เรือ ทำให้เรืออับปางในระหว่างทาง ลูกเรือทั้งหลายจมน้ำตายเป็นภักษาของปลาและเต่า ส่วนท่านไม่ยอมแพ้ ได้แบกมารดาและตั้งความปรารถนาว่า หากเราพ้นทุกข์แล้ว เราจะพาสรรพสัตว์ทั้งหลายให้พ้นจากกองทุกข์ไปด้วย

ด้วยความเป็นลูกยอดกตัญญูของท่าน ทำให้นางมณีเมขลาได้ช่วยท่านขึ้นสู่ฝั่งได้อย่างปลอดภัย ตั้งแต่นั้นมาท่านก็ทำตามมโนปณิธานที่ได้ตั้งใจไว้ มุ่งบำเพ็ญบารมีเรื่อยมา แต่ยังไม่บอกใคร จนเวลาผ่านไป ๗ อสงไขยจึงมีความมั่นใจมากขึ้น สร้างความดีต่อเนื่องมากเข้า จากนั้นท่านเริ่มเปล่งวาจาให้

---

*มก. ทูเรนิทาน เล่ม ๕๕ หน้า ๑๙

มหาชนได้รู้ว่า ตัวท่านนี้มีความปรารถนาอันยิ่งใหญ่ ที่จะพาสรรพสัตว์ทั้งหลายให้พ้นจากกองทุกข์ จึงบำเพ็ญบารมีทุกรูปแบบชนิดเอาชีวิตเป็นเดิมพันเรื่อยมา ทำความดีอะไรก็ประกาศให้มหาชนรู้ว่า ตัวท่านนี้ปรารถนาจะรื้อสัตว์ขนสัตว์เข้าสู่นิพพาน คือ จะขอเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคตกาลภายภาคเบื้องหน้า ทำอยู่เช่นนี้ซ้ำแล้วซ้ำอีกถึง ๙ อสงไขย

คำว่า อสงไขย แปลว่า นับไม่ได้ ผู้รู้ได้อุปมาไว้ว่า ฝนตกครั้งใหญ่ในจักรวาล ตกต่อเนื่องกันไม่ได้หยุดตลอด ๓ ปี จำนวนหยาดน้ำฝนที่ตกทั่วจักรวาลตลอด ๓ ปีนั้นประมาณว่าเป็นหนึ่งอสงไขย ยาวนานอย่างนั้นทีเดียว ด้วยหัวใจอันยิ่งใหญ่เกินจักรวาลของพระโพธิสัตว์ ท่านมองว่าไม่เหลือวิสัย จึงทุ่มเทชีวิตจิตใจ ไม่ว่าเนื้อเลือดหรือชีวิตก็อุทิศเป็นทานได้ ขอเพียงให้ได้บรรลุอภิสัมมาสัมโพธิญาณเท่านั้น เมื่อรวมระยะเวลาจากที่เพียงแค่คิดในใจกับประกาศให้มหาชนได้รับรู้รวมเป็น ๑๖ อสงไขย

ครั้นมาในชาติที่เสวยพระชาติเป็นสุเมธดาบส ซึ่งเป็นชาติที่สำคัญ เพราะเป็นชาติที่เปลี่ยนแปลงจากพระโพธิสัตว์ที่ยังไม่เที่ยงแท้แน่นอน มาเป็นนิยตโพธิสัตว์ คือ ผู้เที่ยงแท้ว่าจะได้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาลอย่างแน่นอน ท่านเป็นมหาฤาษีผู้มีตบะกล้า แม้จะมีฤทธิ์มาก แต่ก็จะบำเพ็ญขันติบารมีโดยใช้แรงกายปรับพื้นที่ทำหนทางให้ราบเรียบสม่ำเสมอ แต่ยัง

เสร็จไม่ทัน พระทีปังกรพุทธเจ้าพร้อมพระสาวกบริวารเสด็จมาถึง ท่านจึงใช้สรีระของท่านนอนพาดทางเดิน อาราธนาพระพุทธองค์ให้เหยียบพระบาทลงบนกายของท่าน เพื่อข้ามตรงที่ยังทำไม่เสร็จ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้พระบาทของพระพุทธองค์ และพระสาวกบริวารเปรอะเปื้อนด้วยโคลนตม

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นสุเมธดาบสแล้ว ทรงพยากรณ์ว่า อีก ๔ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ มหากัป ดาบสท่านนี้จะได้บรรลุธรรมเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงบอกทั้งชื่อโคตร เมืองที่เกิด ชื่อของพุทธมารดา พุทธบิดา และสาวกด้วย หลังจากที่ท่านได้รับพุทธพยากรณ์แล้ว เป็นธรรมดาของพระบรมโพธิสัตว์ที่จะใคร่ครวญตรวจตราพิจารณาว่า จะต้องบำเพ็ญคุณความดีอะไรบ้าง เพื่อให้บรรลุตามความปรารถนานั้น

ท่านตรวจตราด้วยการใช้อภิญญาสมาบัติ ระลึกชาติของตนและสอนตนเองว่า การเกิดที่จะได้สร้างบุญบารมีได้เต็มที่ต้องใช้กายมนุษย์ กายมนุษย์นี้ยังตกอยู่ในไตรลักษณ์ มีเกิดขึ้นตั้งอยู่ และเสื่อมสลายไป กายนี้อยู่ได้ช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น อยู่ได้ด้วยอาหาร ต้องมีปัจจัยสี่ เป็นสิ่งหล่อเลี้ยง หากขาดสิ่งเหล่านี้แล้ว ร่างกายย่อมไม่ดำรงอยู่ได้

หากเกิดมาแล้วขาดปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม

ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค วันเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดในช่วงชีวิตนั้น ทั้งกำลังกาย กำลังสติปัญญาก็ต้องหมดไปกับการแสวงหาปัจจัยสี่ เพื่อมาหล่อเลี้ยงชีวิต ที่สำคัญ คือ ท่านไม่ได้มีความปรารถนาจะบรรลุธรรมแต่เพียงผู้เดียว แต่ปรารถนาจะพาสรรพสัตว์ทั้งหลาย ให้ข้ามพ้นจากความทุกข์ในสังสารวัฏขึ้นสู่ฝั่งนิพพานไปด้วย

การรื้อสัตว์ขนสัตว์ไปสู่ฝั่งนิพพานต้องมีทีมงาน มีบริวารที่ช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนา ขยายสันติสุขไปสู่มวลมนุษยชาติ และในระหว่างทางของการสร้างบารมีนั้น ต้องมีทุนมีเสบียง เพื่ออาศัยในการหล่อเลี้ยงทีมและบริวาร เรียกได้ว่าต้องมีทั้งทีมและทุนจึงจะขยายธรรมได้ ไม่เช่นนั้นจะขยายงานพระศาสนาไปได้ไม่ไกล อีกทั้งต้องมีสถานที่ในการรองรับบริวารเหล่านั้นด้วย ยิ่งทำงานกว้างไกลมากเท่าไร ยิ่งต้องอาศัยสถานที่เพื่อรองรับการบำเพ็ญบารมีมากเท่านั้น ทั้งทีม ทุน และที่ต้องพร้อมจึงจะเผยแผ่ธรรมะได้สะดวก

ทุนหรือเสบียงนี้ทำอย่างไรจึงจะได้มา ด้วยมหาอภิญญาสมาบัติของท่าน ได้ตรวจตราดูจนทั่ว ในที่สุดก็รู้ว่าการบริจาคหรือการให้ทานเป็นอานิสงส์ที่ทำให้เกิดเสบียง ถ้าขาดทานบารมีแล้วเสบียงก็ไม่เกิด หรือจะเกิดได้ก็ต้องแสวงหาด้วยความยากลำบาก ต้องเสียเวลา กำลังกาย กำลังสติปัญญา

โดยเฉพาะเสบียงที่จะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้นั้น ต้องเป็นทานที่ไม่ใช่ทานธรรมดา ต้องเป็นมหาทานบารมี คือ ต้องทุ่มชีวีเอาชีวิตเป็นเดิมพัน

การทำความดีโดยเอาชีวิตเป็นเดิมพันนั้น เรียกว่า บารมี ท่านรู้ว่า ทานบารมีนี้ เป็นบารมีข้อแรกที่สำคัญมาก ขาดทานบารมีแล้วจะเสียเวลา กำลังกายและกำลังสติปัญญาไปกับการแสวงหาปัจจัยสี่ การบำเพ็ญบารมีอย่างอื่นก็ลำบาก อีกทั้งกายนี้ถูกจำกัดด้วยกฎของไตรลักษณ์ มีช่วงเวลาชีวิตอยู่จำกัด ท่านจึงสอนตนเองว่า จะบำเพ็ญทานบารมีประหนึ่งหม้อที่คว่ำคายน้ำออกหมดไม่ให้เหลือเลย

นี่เป็นความคิดอันยิ่งใหญ่ ความคิดที่ดีที่จะรื้อสัตว์ขนสัตว์ไปสู่อายตนนิพพานของพระบรมโพธิสัตว์ เป็นความคิดที่คนในโลกไม่กล้าคิดกัน มีแต่พระโพธิสัตว์เท่านั้นที่คิดเช่นนี้ เมื่อเข้าใจกันแล้ว ขอให้ทุ่มเทสร้างมหาทานบารมีให้เต็มที่ อย่าให้ความตระหนี่มาครอบงำจิตใจเรา แต่จะต้องฆ่าความตระหนี่ให้ได้ ขอจบเรื่องแนวคิดในการที่จะเริ่มต้นสร้างบารมีไว้เพียงเท่านี้ก่อน ในตอนต่อไปจะกล่าวถึงความคิดในการที่จะสร้างบารมีอื่นๆ ที่ยิ่งๆขึ้นไป

แนวคิดการบำเพ็ญบารมี

(๔)

ดูก่อนสุเมธดาบส ท่านจงสมาทานศีลบารมีข้อที่ ๒ นี้ กระทำให้มั่นก่อน จงถึงความเป็นผู้มีศีลบารมี หากท่านปรารถนาเพื่อจะบรรลุพระโพธิญาณ หางจามรีคล้องติดในที่ไหนก็ตาม ถ้าปลดขนหางออกไม่ได้ มันก็ยอมตายในที่นั้น แม้ฉันใด ท่านจงบำเพ็ญศีลให้บริบูรณ์ในภูมิทั้งสี่ อย่าได้เห็นแม้แก่ชีวิต รักษาเฉพาะศีลเท่านั้นในกาลทุกเมื่อ เหมือนจามรีรักษาขนหางด้วยชีวิต ฉันนั้นเถิด

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเข้าถึง และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกายธรรมอรหัต ทรงเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ผู้บริสุทธิ์ หลุดพ้นแล้วจากอาสวกิเลส กิจที่จะทำยิ่งกว่านี้ไม่มีอีกแล้ว ในฐานะที่พวกเราเป็นสาวกของพระพุทธองค์ จะต้องดำเนินรอยตามพระองค์ ด้วยการใช้วันเวลาที่เหลืออยู่อย่างจำกัดนี้ สร้างบารมีทำความดี ทำความบริสุทธิ์กาย วาจา ใจ ให้เกิดขึ้น เรามีกิจที่จะต้องรู้แจ้งให้ได้ว่า เราเกิดมาจากไหน มาทำไม อะไรคือเป้าหมายของชีวิต และจะไปสู่เป้าหมายนั้นได้อย่างไร เราควรหมั่นฝึกฝนอบรมจิตใจให้หยุดให้นิ่ง จนกระทั่งเข้าถึงผู้รู้แจ้งภายใน คือ พระธรรมกายให้ได้กันทุกคน

มีธรรมภาษิตใน ขุททกนิกาย พุทธวงศ์ ว่า

“ดูก่อนสุเมธดาบส ท่านจงสมาทานศีลบารมีข้อที่ ๒ นี้ กระทำให้มั่นก่อน จงถึงความเป็นผู้มีศีลบารมี หากท่านปรารถนา เพื่อจะบรรลุพระโพธิญาณ หางจามรีคล้องติดในที่ไหนก็ตาม ถ้าปลดขนหางออกไม่ได้ มันก็ยอมตายในที่นั้น แม้ฉันใด ท่านจงบำเพ็ญศีลให้บริบูรณ์ในภูมิทั้งสี่ อย่าได้เห็นแม้แก่ชีวิต รักษาเฉพาะศีลเท่านั้นในกาลทุกเมื่อ เหมือนจามรีรักษาขนหางด้วยชีวิต ฉันนั้นเถิด”

ครั้งที่แล้วได้กล่าวถึงแนวคิดการสร้างบารมีของพระบรม-

โพธิสัตว์ว่า จะต้องเริ่มต้นจากทานบารมีเป็นอันดับแรก เพราะเสบียงเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะยกตน และสรรพสัตว์ให้ข้ามพ้นจากทุกข์ในสังสารวัฏ ไปสู่ฝั่งอมตมหานิพพาน หากขาดทานบารมีแล้ว เป้าหมายที่จะรื้อสัตว์ขนสัตว์ไปสู่ฝั่งนิพพานย่อมทำได้ยาก

เราจำเป็นต้องกำจัดความตระหนี่ให้หลุดออกจากใจไปให้ได้ และพึงสละออกด้วยการให้ทาน เพราะทานบารมีจะทำให้เรามีทรัพย์ และสามารถสร้างบารมีอย่างอื่นได้สะดวกสบายยิ่งขึ้น

การให้ทานต้องทำบ่อยๆ เพื่อไม่ให้บาปอกุศลได้ช่อง แต่ถ้านานๆทำที บาปก็จะกลับงอกขึ้นมาใหม่ เหมือนการถอนหญ้าตัดหญ้า ถ้าไม่หมั่นถอนหมั่นตัดมันก็งอกขึ้นมาใหม่ เราจึงควรให้ทานบ่อยๆอย่างต่อเนื่อง การให้อย่างต่อเนื่องและเต็มที่จะทำให้ดวงบุญในตัวกลั่นเป็นบารมี ที่เรียกว่าทานบารมี

*เมื่อพระโพธิสัตว์ได้พิจารณาไตร่ตรอง เห็นคุณค่าของบารมีประการแรกแล้ว ท่านก็ใคร่ครวญต่อไปว่า เมื่อมีเสบียงแล้วจำเป็นต้องรักษาศีลให้บริสุทธิ์ จะได้เวียนวนอยู่เพียง ๒ ภพภูมิ

---

*มก. ทูเรนิทาน เล่ม ๕๕ หน้า ๓๓

เท่านั้น คือ ละโลกก็ได้ไปเสวยสุขในสุคติโลกสวรรค์ ถึงเวลาก็ลงมาสร้างบารมีในโลกมนุษย์ต่อ หากศีลไม่บริสุทธิ์ อาจเพลี่ยง-พล้ำไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เปรต อสุรกายหรือสัตว์นรกได้ ทำให้หมดโอกาสในการสร้างบารมีอย่างเต็มที่

เมื่อมีเสบียงแล้ว จำเป็นต้องได้อัตภาพที่เหมาะสมต่อการสร้างบารมีด้วย ศีลจะเป็นเกราะแก้วคุ้มกันภัยที่จะทำให้ไม่ตกไปในอบายภูมิ ทำให้สร้างบารมีได้เต็มที่ การบำเพ็ญศีลบารมีจึงมีความสำคัญเป็นประการที่ ๒ ศีลนับเป็นความปกติของมนุษย์ การที่ไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์ เพราะเคยเบียดเบียนชีวิตคนอื่นไว้ หรือไม่ก็เบียดเบียนของอันเป็นที่รักของเขา หรืออาจเบียดเบียนคนอันเป็นที่รักของเขาเบียดเบียนทรัพย์สินของคนอื่น รวมถึงการเบียดเบียนตนเอง เช่น ดื่มสุราเมรัย เป็นต้น ทำให้ต้องเสวยผลแห่งวิบาก คือ ไปเกิดในอบาย ไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์ หมดโอกาสในการสร้างบารมีอย่างน่าเสียดาย

การจะรักษาต้นทุนการเกิดเป็นมนุษย์ไว้ ต้องบำเพ็ญศีลบารมี ถึงเราจะถูกผู้อื่นเบียดเบียนเอาชีวิต เราก็จะไม่ประทุษร้ายตอบ ต้องบำเพ็ญศีลบารมีให้แก่รอบ แม้สั่งสมเสบียงมามาก ถ้าศีลไม่บริสุทธิ์บริบูรณ์ การจะบรรลุเป็นพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทำได้ยาก พระบรมโพธิสัตว์จึงตัดสินใจบำเพ็ญศีลบารมีเพื่อรักษาต้นทุน คือ ความเป็นมนุษย์ไว้นั่นเอง

ท่านสอนตนเองต่อไปอีกว่า จะบำเพ็ญศีลบารมีให้เหมือนกับจามรีรักษาขนหาง คือ ธรรมชาติของจามรีเป็นสัตว์ที่รักขนหางยิ่งชีวิต ขนของจามรีสวยงามมาก มันจะรักขนหางของตนเองมาก หากขนหางไปติดที่กอหนาม มันจะค่อยๆ ปลดขนหางจนกว่าจะหลุด โดยไม่ยอมให้ขนหางนั้นขาด สุเมธดาบสได้นำมาเป็นอุทาหรณ์สอนตนว่า ต้องรักศีล เหมือนจามรีรักขนหางของมันฉะนั้น

ศีลเป็นเครื่องกลั่นธาตุในตัว กลั่นกายวาจาใจให้สะอาดบริสุทธิ์ ทันทีที่รักษาศีล นิสัยเกะกะเกเรที่มีอยู่ในตัวจะหายไป นิสัยดุร้าย เช่น ชอบฆ่าสัตว์ ชอบเบียดเบียนรังแกผู้อื่น นิสัยคดโกง ขี้ขโมย เจ้าชู้ โกหกหลอกลวง ขี้เหล้าเมายา ก็จะหมดไป นอกจากนี้ศีลยังเป็นเหตุให้ได้รูปสมบัติ คือ มีร่างกายที่แข็งแรง ไม่มีเจ็บป่วยไข้ มีอายุยืนยาว ทำให้มีโอกาสสร้างบารมีได้นานๆ ศีลจึงเป็นเหมือนเกราะคุ้มกันภัย ทำให้ใจผ่องแผ้วมีสมาธิตั้งมั่น

สุเมธดาบสได้ตรวจตราดูต่อไปอีกว่า เมื่อมีเสบียงในการเดินทางไกล และได้อัตภาพเป็นมนุษย์แล้ว ทำไมจึงยังไปไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ ทำไมกิเลสอาสวะยังเกาะแน่นฝังติดอยู่ในจิตใจ เหตุเพราะมนุษย์ยังหลงติดอยู่ในเหยื่อล่อของพญามาร คือ เบญจกามคุณ ๕ ในรูปเสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ต่างๆ มัวส่งจิตออกไปนอกตัว ปล่อยใจไปตามกระแสโลก

กามคุณนี่เองที่ครอบงำสัตว์ทั้งหลายให้ติดในภพ แม้มีโภคทรัพย์สมบัติมาก ได้อัตภาพเป็นมนุษย์แล้ว แต่ถ้าใช้วันเวลาให้ผ่านไปกับการเสวยเบญจกามคุณซึ่งผูกพันสัตว์ทั้งหลายไว้ไม่ให้สลัดหลุดออกจากภพทั้งสามไปได้ เช่นนี้แล้วการที่จะใช้เวลากำลังกาย กำลังสติปัญญา ที่มีอยู่อย่างจำกัดในแต่ละชาติสั่งสมบารมีให้เต็มที่ได้นั้น จึงจำเป็นจะต้องบำเพ็ญเนกขัมมบารมีเพื่อสลัดออกจากกามให้ได้

การประพฤติพรหมจรรย์นั้น เป็นกุศโลบายสำคัญที่ทำให้ไม่เสียเวลา เสียกำลังทรัพย์ที่หามาได้ไปกับการดำเนินชีวิตการครองเรือนเปรียบเสมือนถูกจองจำด้วยเครื่องพันธนาการเป็นเครื่องผูกที่หย่อนๆ ต้องอาศัยปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างสุขุมลุ่มลึก จึงจะรู้ว่า บุตรธิดาเป็นเหมือนบ่วงคล้องคอ สามีภรรยาเปรียบเหมือนบ่วงคล้องแขน ทรัพย์สมบัติเหมือนบ่วงคล้องเท้า จะไปไหนหรือทำอะไรก็ไม่สะดวก หาความเป็นอิสระได้ยาก มัวกังวลใจกับครอบครัว ท่านเห็นโทษในการครองเรือนว่า เป็นเหตุให้สลัดออกจากกามจากภพได้ยาก จึงตั้งมโนปณิธานสอนตนเองไปว่า

“ดูก่อนสุเมธบัณฑิต จำเดิมแต่นี้ไป ท่านพึงบำเพ็ญเนกขัมมบารมีให้บริบูรณ์ เหมือนอย่างว่า บุรุษผู้อยู่ในเรือนจำมาเป็นเวลานาน มิได้มีความรักใคร่ในเรือนจำนั้นเลย โดยที่แท้

มีแต่ความอึดอัดรำคาญอย่างเดียว ไม่อยากอยู่ฉันใด แม้ท่านก็ฉันนั้น จงทำภพทั้งปวงให้เป็นเช่นกับเรือนจำ รำคาญอยากจะพ้นไปจากภพทั้งหลาย มุ่งหน้าต่อเนกขัมมบารมี คือ การออกจากกามเท่านั้น ท่านจักได้เป็นพระพุทธเจ้าด้วยอาการอย่างนี้"

จากเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า ความคิดอันยิ่งใหญ่ และชาญ-ฉลาดของพระบรมโพธิสัตว์นั้น ท่านคิดแต่ละที คิดไกลไปข้ามภพข้ามชาติ คิดเผื่อไปถึงมวลมนุษยชาติ และสรรพสัตว์ทั้งหลาย พวกเราซึ่งเป็นนักสร้างบารมีก็ควรฝึกให้มีความคิด คำพูด และการกระทำเช่นนี้ คิดไปไกลๆ จึงจะสร้างบารมีติดตามท่านไปได้ ติดตามมหาปูชนียาจารย์ของพวกเรา คือ หลวงปู่วัดปากน้ำ และคุณยายอาจารย์ได้ทัน ท่านทั้งสองมีความคิดยิ่งใหญ่ที่จะรื้อสัตว์ขนสัตว์ มุ่งไปปราบมารประหารกิเลสให้หมดสิ้นเชื้อไม่เหลือเศษ จนกว่าจะถึงที่สุดแห่งธรรม วันเวลาที่ผ่านไปให้มีความคิด ไปให้ไกลถึงที่สุดอย่างนี้ จึงจะสร้างบารมีได้เต็มที่ ฉะนั้น ให้ทุกท่านสร้างบารมีให้เต็มที่กันทุกคน

แนวคิดการบำเพ็ญบารมี

(๕)

ดูก่อนสุเมธดาบส ท่านพึงบำเพ็ญแม้ปัญญาบารมีให้บริบูรณ์ ท่านอย่าได้เว้นใครๆ เลย ไม่ว่าจะเป็นคนชั้นล่าง ชั้นกลาง และชั้นสูง พึงเข้าไปหาบัณฑิตทั้งหมด ไต่ถามปัญหา ภิกษุผู้ถือเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร เดินไปบิณฑบาตตามลำดับตรอก ไม่ละเว้นตระกูลใดๆ ไม่ว่าจะเป็นตระกูลชั้นไหน ได้อาหารพอยังชีพ ฉันใด แม้ท่านก็ฉันนั้น เข้าไปหาบัณฑิตทั้งปวง ไต่ถามปัญหา จักได้เป็นพระพุทธเจ้า

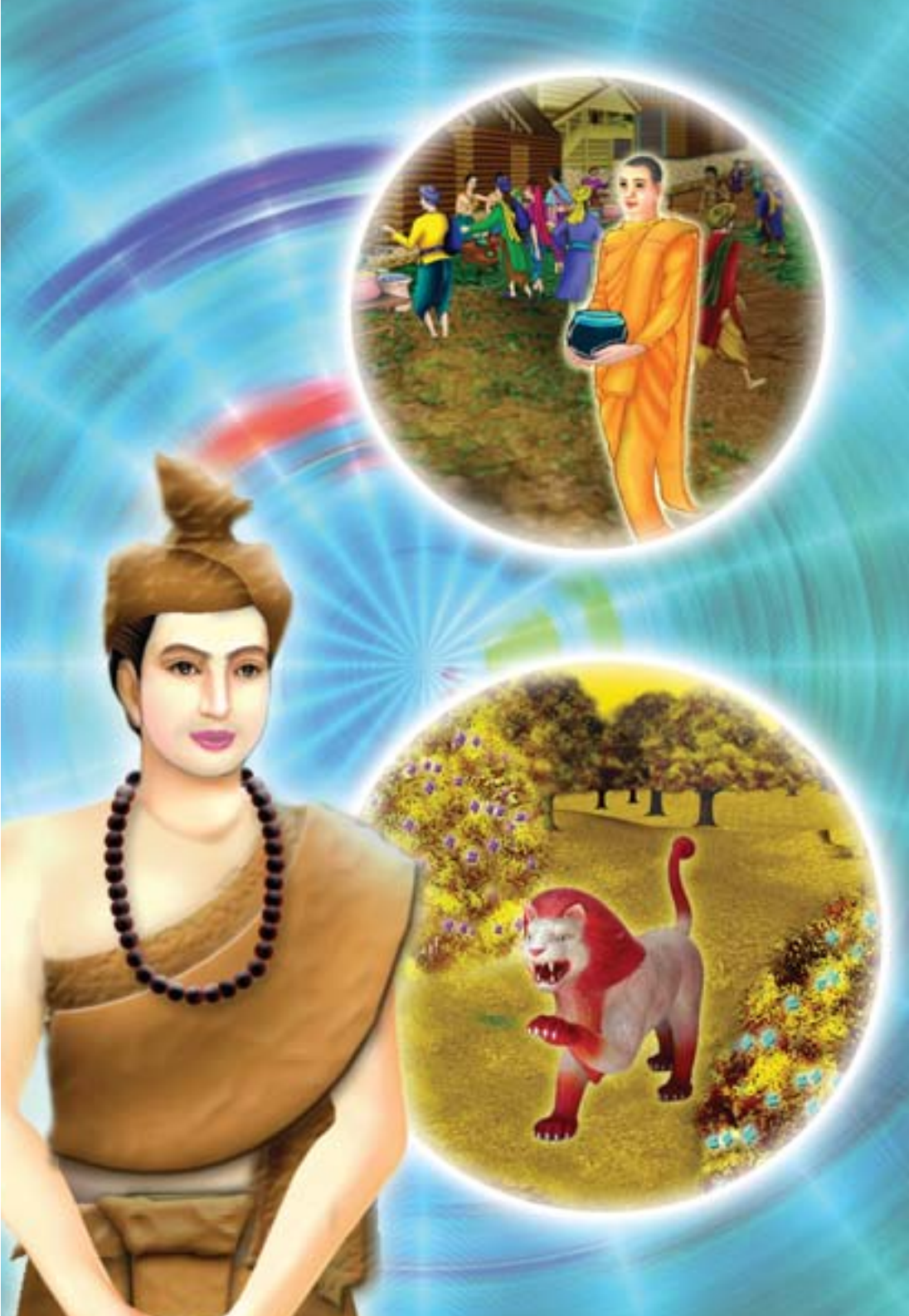

จิตใจที่ใสสะอาดบริสุทธิ์ ประกอบด้วยความรัก และความเมตตา เป็นทางมาแห่งสันติภาพอันไพบูลย์ เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่จะทำให้มนุษยชาติอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข พลังมวลแห่งใจที่บริสุทธิ์ จะช่วยเปลี่ยนแปลงกระแสที่กำลังร้อนแรงด้วยไฟกิเลส ให้เป็นกระแสแห่งความดีที่รุกเงียบไปในบรรยากาศโลก มวลมนุษยชาติจะเกิดความปรองดอง มีอะไรก็จะแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลกันไป โดยถือว่าสมบัติทั้งหลายเป็นของกลาง โลกเปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ที่มีสมาชิกในบ้านมากมาย เราทุกคนต่างเป็นหมู่ญาติกัน และยังต้องเดินทางไกลในสังสารวัฏไปสู่ฝั่งอายตนนิพพาน

มีธรรมภาษิตที่สุเมธดาบสโพธิสัตว์กล่าวสอนตนเองว่า

“ดูก่อนสุเมธดาบส ท่านพึงบำเพ็ญแม้ปัญญาบารมีให้บริบูรณ์ ท่านอย่าได้เว้นใครๆ เลย ไม่ว่าจะเป็นคนชั้นล่าง ชั้นกลาง และชั้นสูง พึงเข้าไปหาบัณฑิตทั้งหมด ไต่ถามปัญหา ภิกษุผู้ถือเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร เดินไปบิณฑบาตตามลำดับตรอก ไม่ละเว้นตระกูลใดๆ ไม่ว่าจะเป็นตระกูลชั้นไหน ได้อาหารพอยังชีพ ฉันใด แม้ท่านก็ฉันนั้น เข้าไปหาบัณฑิตทั้งปวง ไต่ถามปัญหา จักได้เป็นพระพุทธเจ้า”

การสร้างบารมี ไม่ใช่ทำเพียงชาติสองชาติ ต้องทำกัน

ยาวนานเป็นอสงไขยชาติ และต้องอาศัยกำลังใจที่ยิ่งใหญ่เกินกว่าความนึกคิดของปุถุชนทั่วไป แม้ว่าภพชาติจะมาตัดช่วงจังหวะการสร้างบารมี ให้ได้รูปกายใหม่ หรือเกิดในสถานที่ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสั่งสมบารมีบ้าง ทำให้บางจังหวะของชีวิตหลงลืมประมาทชะล่าใจไปบ้าง แต่ทันทีที่ได้โอกาสก็ต้องสร้างความดีต่อไป และในระหว่างที่เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏจะต้องมีมโนปณิธานที่แน่วแน่ต้องอาศัยกำลังใจที่มุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวสร้างบุญบารมีไปจนกว่าจะแก่รอบมากยิ่งขึ้น

ครั้งที่แล้ว หลวงพ่อได้กล่าวถึงแนวคิดการสร้างบารมีของพระบรมโพธิสัตว์ว่า ท่านเริ่มจากทานบารมีเป็นอันดับแรก เพราะเสบียงเป็นสิ่งที่สำคัญในการเดินทางไกลในสังสารวัฏเพื่อหล่อเลี้ยงตนเอง และหมู่คณะด้วย จากนั้นท่านได้บำเพ็ญศีลบารมี ชำระกายวาจาใจให้สะอาดบริสุทธิ์ เพื่อเป็นการรักษาสภาวะปกติของตนเอง จะได้บังเกิดในภพภูมิที่เหมาะต่อการสร้างบารมีไปทุกภพทุกชาติ จะทำให้หนทางการไปสู่อายตน-นิพพานย่นย่อเข้ามา จากนั้นท่านก็บำเพ็ญเนกขัมมบารมี ฝึกตัวไม่ให้ไปยึดติดในลาภ ยศ สรรเสริญ ไม่เกาะเกี่ยวในเบญจ-กามคุณทั้งห้า สลัดให้หลุดจากสิ่งที่ทำให้เนิ่นช้า ทำใจให้เกาะเกี่ยวอยู่ในกระแสของพระนิพพานอย่างเดียว

เมื่อพิจารณาบารมีทั้ง ๓ อย่างแล้ว ท่านได้ตรวจตราต่อ

ไปก็พบว่า อวิชชา คือ ความไม่รู้ครอบงำสรรพสัตว์ทั้งหลาย ทำให้ไม่สามารถหลุดพ้นจากภพทั้งสามไปได้ ดังนั้นจะต้องแสวงหาความรู้ ตั้งแต่ความรู้จากการได้ยินได้ฟังที่เป็นสุตมย-ปัญญา จากสำนักอาจารย์ผู้มีชื่อเสียงต่างๆ ความรู้จากการพินิจพิจารณาไตร่ตรองทดลองด้วยตนเอง ซึ่งเป็นจินตมยปัญญา รวมไปถึงความรู้แจ้ง คือ ภาวนามยปัญญา อันเกิดจากการเจริญสมาธิภาวนาข้ามภพข้ามชาติ ความรู้เหล่านี้จะมาทำลายความมืดแห่งอวิชชาให้หมดสิ้นไป

*บารมีอย่างที่ ๔ คือ ปัญญาบารมี ท่านสอนตนเองว่าจะบำเพ็ญปัญญาบารมี อุปมาเหมือนภิกษุที่เดินบิณฑบาต ไปรับภัตตาหารที่ใดก็ตาม จะบิณฑบาตไปตามลำดับ ไม่ว่าผู้ที่ใส่บาตรจะมาจากตระกูลไหน วรรณะใด ชนชั้นใดก็ตาม จะเป็นชนชั้นสามัญทั่วไป ชนชั้นกลาง เศรษฐีหรือชนชั้นสูง เป็นพระราชามหากษัตริย์ ท่านก็จะรับบิณฑบาตหมด เหมือนกับผู้แสวงหาความรู้ใส่ตัว ความรู้นั้นอยู่ในบุคคลใด ในวัยไหน ในฐานะใดหรือในชนชั้นใดก็ตาม ขอให้มีความรู้ที่นำมากำจัดอาสวกิเลสได้ ท่านก็จะไปขอความรู้จากคนเหล่านั้น

หลายท่านคงเคยได้ยินมาบ้าง ที่บางภพชาติท่านเกิดใน

---

*มก. ทูเรนิทาน เล่ม ๕๕ หน้า ๓๖

ยุคสมัยที่หาผู้คนจะรู้ธรรมสักบทก็ไม่มี แต่รู้ว่าหนุ่มจัณฑาลเป็นคนมีปัญญา ก็อ่อนน้อมถ่อมตนเข้าไปเรียนวิชา หรือบางชาติแค่คำว่า เทวธรรมคืออะไร ก็ไม่มีใครรู้ มีเพียงยักษ์ตนเดียวเท่านั้นที่มีอายุยืน เคยได้ยินได้ฟังมาจากผู้รู้ในอดีต ถ้าอยากรู้ต้องกระโดดเข้าปากให้ยักษ์กินเป็นค่าตอบแทน พระโพธิสัตว์ก็ยินยอมโดยไม่เสียดายชีวิต ขอเพียงก่อนตายให้ได้ฟังคำว่า เทวธรรมคืออะไร นี่ท่านค่อยๆ เริ่มสั่งสมปัญญาบารมีของท่านมาอย่างนี้

บารมีประการต่อมาที่ท่านได้ตรวจตราดูดีแล้วทรงพบว่าความบกพร่องในตัวจำเป็นต้องรีบแก้ไขรีบปรับปรุงจึงจำเป็นต้องมีวิริยบารมีเข้ามาเสริม และนอกจากจะมีความเพียรพยายามไม่สิ้นสุดแล้ว จะต้องกล้าเปลี่ยนแปลงแก้ไขตนเอง

คำว่า กล้า มาจากคำว่า วีระ หรือวิริยะ หมายถึง กล้าที่จะแก้ไขความบกพร่องของตนเอง สิ่งใดที่ไม่ดีเคยชินอยู่กับสิ่งนั้น ก็ปฏิวัติใหม่ให้ดีขึ้น และกล้าที่จะละเว้นหรือหลีกเลี่ยงความไม่ดีทั้งหลายที่เคยทำไว้ สิ่งไม่ดีใดที่ยังไม่เคยทำก็จะไม่ทำ จากนั้นยังกล้าที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นไปอีก ความดีที่มีอยู่ให้รักษาไว้ อีกทั้งพอกพูนให้มากขึ้น ความดีอะไรที่ยังไม่เคยทำ หรือที่คนในโลกไม่กล้าทำ ท่านก็กล้าทำ เพราะการจะบรรลุประโยชน์อันสูงสุดได้นั้นต้องบำเพ็ญบารมีที่ยิ่งยวด

คนธรรมดาทั่วไปที่ไม่ได้ตั้งความปรารถนา จึงตามความคิดของพระบรมโพธิสัตว์ไม่ทัน ท่านกล้าคิด กล้าพูด และกล้าที่จะทำความดี ที่ไม่มีใครในโลกเคยทำมาก่อน นี่คือวิริยบารมีของท่าน

ท่านยังสอนตนเองว่า จะบำเพ็ญวิริยบารมีให้เหมือนกับพญาราชสีห์ที่ฝึกอิริยาบถตนเองมาดีแล้วทุกอิริยาบถ ทั้งนั่ง นอนยืนเดินต้องสง่างาม เพราะราชสีห์เป็นจ้าวป่า อิริยาบถก็ต้องเหมาะกับความเป็นจ้าวป่า เวลานอนก็รักษาความเป็นจ้าว-ป่าไว้ มีสติสัมปชัญญะ ไม่กลิ้งเกลือกไปมาเหมือนสุกร เวลาตื่นขึ้นหากท่านอนไม่เรียบร้อยเหมือนตอนก่อนนอน แม้จะหิวเท่าไรก็จะไม่ยอมออกหากิน จะฝึกใหม่ แม้นอนยังต้องฝึกความเพียรต้องมากถึงขนาดนั้น ท่านสอนตนเอง และฝึกตนเองอย่างยิ่งยวดอย่างนั้น

ต่อมา เมื่อกล้าทำความดี บางครั้งอาจได้ยินเสียงวิพากษ์วิจารณ์ เย้ยหยันดูถูกดูแคลนจากคนที่ไม่เข้าใจ บารมีต่อไปที่ต้องรักษาให้ยิ่งยวดขึ้นไป คือ ขันติบารมี เพราะเมื่อกล้าเปลี่ยนแปลงความไม่ดีที่เคยทำอยู่ กล้าทำความดีที่ใครๆไม่กล้าทำ เสียงค่อนขอดวิพากษ์วิจารณ์ย่อมเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นขันติบารมีก็ต้องตามมา ความอดทนเป็นตบะธรรมอย่างยิ่งที่จะชนะกิเลสในตัว ต้องรักษาใจให้เป็นปกติ ไม่หวั่นไหวในปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น อีกทั้งไม่หลงในคำสรรเสริญเยินยอ

อันจะเป็นเหตุให้ประมาท จะต้องมีความหนักแน่นทั้งนินทาและสรรเสริญ

พระบรมโพธิสัตว์สอนตนเองว่า “ดูก่อนสุเมธบัณฑิต นับแต่นี้ไป ท่านพึงบำเพ็ญขันติบารมีให้เต็มเปี่ยม พึงเป็นผู้อดทนได้ทั้งในความนับถือทั้งในความดูหมิ่น คนทั้งหลายทิ้งของสะอาดบ้างไม่สะอาดบ้างลงบนแผ่นดิน แผ่นดินย่อมไม่กระทำความชอบใจ ไม่กระทำความแค้นใจ มีแต่อดทนอดกลั้น ฉันใด แม้ท่านเมื่ออดทนได้ในความนับถือก็ดี ในความดูหมิ่นก็ดี จักเป็นพระพุทธเจ้าได้ ฉันนั้น”

ขอกล่าวเรื่องการสร้างบารมี ที่จะไปสู่จุดหมายปลายทางไว้เพียงเท่านี้ก่อน แล้วติดตามในตอนต่อไป จนกว่าจะครบบารมีทั้งสิบทัศ การสร้างบารมีให้ได้ดีต้องมีการวางแผนเป็นขั้นเป็นตอน ที่เรียกว่าการตั้งผังชีวิต เป็นการวางแผนผังชีวิตของนักปราชญ์บัณฑิต ที่ตั้งกันมาข้ามภพข้ามชาติ เมื่อวางผังแล้วต้องสร้างบุญบารมีซึ่งเปรียบเสมือนเรือแพ เข็มทิศ และเสบียงที่จะข้ามห้วงน้ำ คือ โอฆะ ไปสู่นิพพานแดนเกษม เพราะฉะนั้นเมื่อตั้งใจจะทำอะไรแล้วต้องทำให้สำเร็จให้ได้ อย่าได้ลดละความพยายาม ให้ทำตามแผนผังที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จ เช่นเดียวกับพระบรมโพธิสัตว์ทั้งหลายในกาลก่อน

แนวคิดการบำเพ็ญบารมี (๖)

ดูก่อนสุเมธบัณฑิต จำเดิมแต่นี้ไปท่านพึงบำเพ็ญสัจจบารมี ให้เต็มเปี่ยม อย่าได้กระทำการพูดเท็จทั้งที่รู้ตัวอยู่ด้วยมุ่งทรัพย์เป็นต้น แม้อสนีบาตจะตกลงบนกระหม่อมของท่านก็ตาม ธรรมดาว่า ดาวประกายพรึกในทุกฤดูกาล ไม่เว้นทางโคจรของตน ไม่โคจรไปในทางอื่น โคจรไปเฉพาะในทางของตนเท่านั้น ฉันใด แม้ท่าน ไม่ละสัจจะ ไม่กระทำการพูดเท็จก็จักได้เป็นพระพุทธเจ้า ฉันนั้น

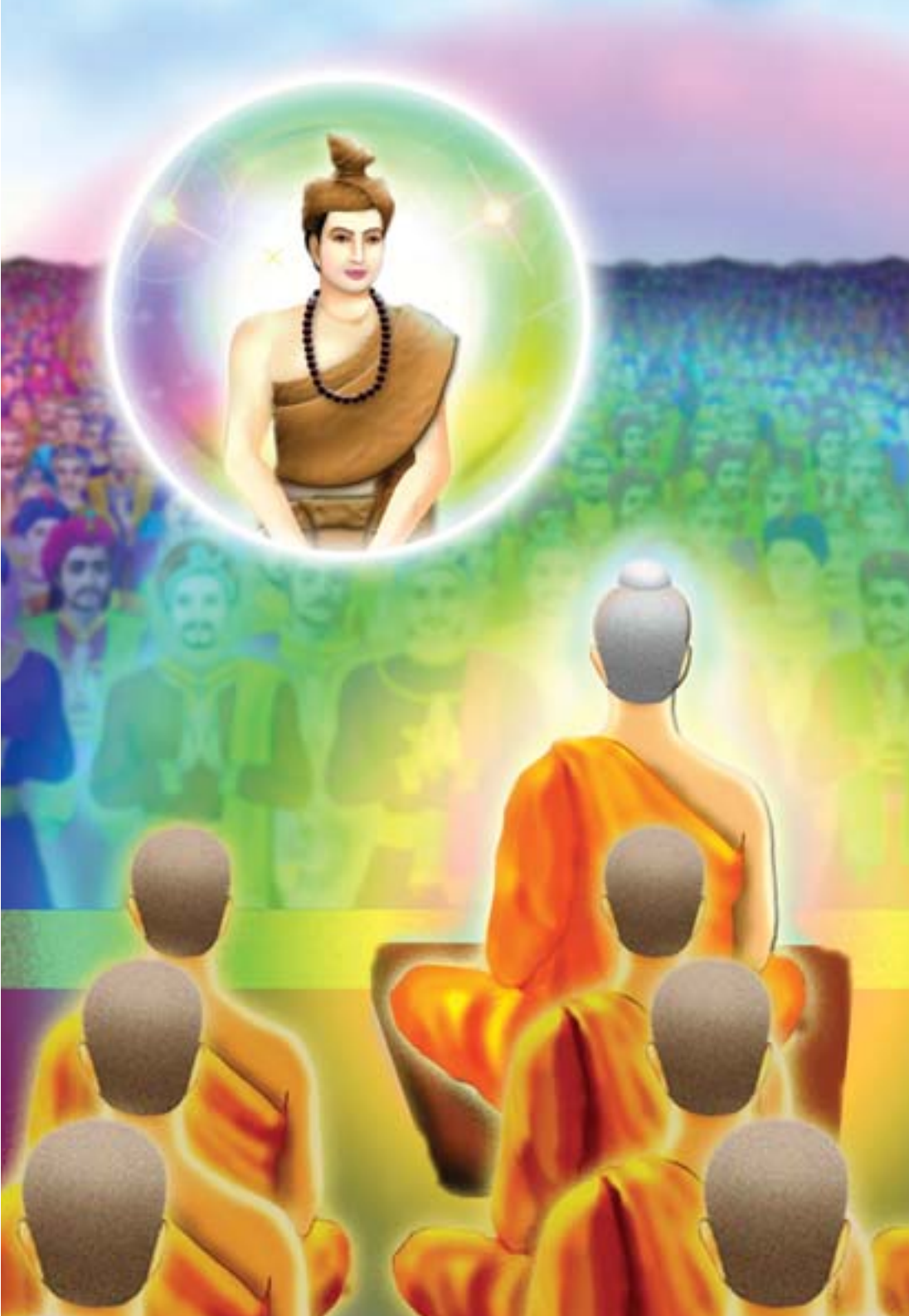

ชีวิตของสรรพสัตว์ทั้งหลาย มีความเสี่ยงต่อภัยรอบด้าน ผู้ใดรู้จักใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท หมั่นสั่งสมบุญบารมี ย่อมจะมีบุญเป็นกำไรชีวิต บุญเป็นสิ่งที่มีค่ายิ่งกว่าอัญมณีใดๆ ในโลก สามารถติดตามตัวเราไปได้ทุกหนทุกแห่งและทุกภพทุกชาติ บุญจะคอยส่งผลอันดีงามให้กับชีวิตของเรา จะขจัดวิบัติบาปศักดิ์สิทธิ์ สิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายให้ห่างจากตัวเรา ยิ่งเรามีความบริสุทธิ์มาก บุญก็ยิ่งจะส่งผลเร็ว และให้ผลได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย โดยไม่มีอะไรมาเป็นอุปสรรค ฉะนั้นวันเวลาที่ผ่านไป จึงควรหมั่นทำใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส ให้ใจอยู่ในบุญตลอดทั้งวัน บุญจะได้ตามหล่อเลี้ยงให้เราประสบแต่ความสุขความสำเร็จในชีวิตยิ่งๆ ขึ้นไป

มีธรรมภาษิตที่สุเมธดาบสโพธิสัตว์กล่าวสอนตนเองไว้ในพุทธวงศ์ว่า

“ดูก่อนสุเมธบัณฑิตจำเดิมแต่นี้ไปท่านพึงบำเพ็ญสัจจบารมี ให้เต็มเปี่ยม อย่าได้กระทำการพูดเท็จทั้งที่รู้ตัวอยู่ ด้วยมุ่งทรัพย์เป็นต้น แม้อสนีบาตจะตกลงบนกระหม่อมของท่านก็ตาม ธรรมดาว่า ดาวประกายพรึกในทุกฤดูกาล ไม่เว้นทางโคจรของตน ไม่โคจรไปในทางอื่น โคจรไปเฉพาะในทางของตนเท่านั้น ฉันใด แม้ท่านไม่ละสัจจะ ไม่กระทำการพูดเท็จ ก็จักได้เป็นพระพุทธเจ้า ฉันนั้น”

*หลังจากที่สุเมธดาบสพิจารณาถึงบารมีทั้ง ๖ ประการแล้ว ท่านได้ไตร่ตรองไปอีกว่า สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาคือทั้งลาภ ยศ สรรเสริญ คำยกย่องชมเชย นั่นคือเมื่อมีความรู้ความสามารถและลาภสักการะเกิดขึ้นแล้ว อาจเป็นเหตุให้ใจหวั่นไหวออกนอกเส้นทางแห่งความดีที่ตั้งใจไว้ได้ ดังนั้นพระโพธิสัตว์จึงต้องบำเพ็ญสัจจบารมี คือ จะไม่ออกนอกทางแห่งความดีที่ตั้งใจไว้ ถึงแม้จะมีลาภยศมามอบให้ ฉะนั้นก็ไม่ยอมออกนอกเส้นทาง เหมือนกับดาวประกายพรึกจะโคจรอยู่ในเส้นทาง ไม่ออกนอกเส้นทาง

นอกจากจะไม่ออกนอกเส้นทางแล้ว เมื่อทำงานใหญ่มากขึ้น อุปสรรคที่ต้องเจอ คือ ผลประโยชน์ ความอิจฉาริษยา และความหวาดระแวง คนเราเมื่อตั้งใจจะทำความดี ก็จะมีคนที่อยากทำความดีตามเราไปด้วย แต่คนที่อิจฉาริษยาก็จะคอยขัดขวางเรา เพราะกลัวเสียหน้าบ้าง กลัวเสียผลประโยชน์บ้าง บางยุคบางสมัยพระโพธิสัตว์ก็ถูกใส่ความ ถูกลอบสังหารบ้าง เพราะความดีที่ทำไปนั้นทำให้คนพาลอิจฉาริษยา และไปขัดผลประโยชน์ ทำให้เขาเกิดความระแวงอยากจะกำจัดออกไปให้พ้น ทั้งยังต้องเจอกับเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง เจออุปสรรคมากมาย แต่

---

*มก. ทูเรนิทาน เล่ม ๕๕ หน้า ๓๘

พระองค์ก็ยังคงมั่นคงในการทำความดีต่อไป

พระโพธิสัตว์เจ้ารู้ว่า อุปสรรคเหล่านี้จะต้องเกิดขึ้นตลอดเส้นทางการสร้างบารมี จึงตั้งจิตอธิษฐานกำกับไว้ว่า แม้ใครจะมาอิจฉาริษยา ท่านก็จะไม่อิจฉาริษยาใคร ตรงข้ามกลับมีมุทิตาจิตตอบ และตราบใดที่ยังไม่บรรลุความปรารถนาอันสูงสุด ท่านจะตั้งมั่นไม่ยอมล้มเลิกการสร้างบารมีระหว่างทาง จะบำเพ็ญอธิษฐานบารมีให้เต็มเปี่ยม แม้อุปสรรคนั้นจะต้องแลกด้วยชีวิตก็ตาม หากไม่บรรลุอภิสัมมาสัมโพธิญาณ ท่านไม่ยอมเลิกราเป็นอันขาด

ท่านสอนตนเองว่า “จำเดิมแต่นี้เป็นต้นไป เราพึงบำเพ็ญอธิษฐานบารมี ที่ท่านผู้แสวงหาคุณใหญ่แต่เก่าก่อนทั้งหลายถือปฏิบัติเป็นประจำ คือ ธรรมดาว่าภูเขาหินศิลาแท่งทึบไม่หวั่นไหว ตั้งมั่น ย่อมไม่สะเทือนด้วยแรงลม ย่อมตั้งอยู่ในที่เดิมของตนเท่านั้น ฉันใด เราจะไม่หวั่นไหวในความตั้งใจจริงตลอดกาลทุกเมื่อ ฉันนั้น” หลังจากอธิษฐานที่จะบำเพ็ญบารมีมาถึง ๘ ประการแล้ว เพื่อที่จะบรรลุธรรมเป็นพระสัมมาสัม-พุทธเจ้า จะรื้อสัตว์ขนสัตว์เข้าสู่นิพพาน สรรพสัตว์ทั้งหลายต่างหวังพึ่งพิงอยากเข้าใกล้ อยากเข้ามาพึ่งบารมี ท่านก็ต้องเป็นผู้มีมหากรุณา มีเมตตาจิตต่อสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่าโดยไม่เลือกที่รักผลักที่ชัง แม้ใครที่คิดเบียดเบียนประทุษร้าย ท่านก็

มีความเมตตาต่อบุคคลนั้น

พระโพธิสัตว์ได้ใคร่ครวญยิ่งๆ ขึ้นไปว่า “ธรรมที่กระทำให้เป็นพระพุทธเจ้ายังมีอยู่อีกไม่มีเพียงเท่านี้ ดูก่อนสุเมธดาบส จำเดิมแต่นี้ไป ท่านพึงบำเพ็ญเมตตาบารมีให้เต็มเปี่ยม ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และมิใช่ประโยชน์ พึงมีจิตเป็นอย่างเดียวกันในหมู่สัตว์ทั้งหลาย ธรรมดาว่า น้ำย่อมทำความเย็นให้แผ่ซ่านไปทั้งแก่คนชั่วทั้งแก่คนดี ฉันใด แม้ท่านเมื่อเป็นผู้มีน้ำใจเป็นอันเดียวกันด้วยเมตตาจิตในสัตว์ทั้งปวงก็จักได้เป็นพระพุทธเจ้าฉันนั้น”

บารมีสุดท้ายคือ อุเบกขาบารมี เป็นบารมีที่ต้องฝึกตัวอย่างยิ่งยวด เพราะการจะได้เป็นพระพุทธเจ้าหรือไม่ ก็อยู่ที่บารมีข้อนี้ คือ จะต้องเป็นผู้ที่ดำรงตนอยู่ในทำนองคลองธรรม ไม่ลำเอียงด้วยอำนาจอคติต่างๆ ทั้งในเรื่องของคน สัตว์ สิ่งของ ตั้งแต่ลำเอียงเพราะความพอใจ ความโกรธ ความหลง หรือความกลัว เพราะเมื่อถึงคราวประพฤติปฏิบัติธรรม ต้องมีอุเบกขาธรรม ต้องวางใจเป็นกลางๆ ทำจิตใจให้บริสุทธิ์เพื่อใจจะได้มาหยุดเป็นจุดเดียวกัน

เมื่อพิจารณาบารมีทั้ง ๑๐ ทัศครบแล้ว สุเมธดาบสได้สอนตนเองว่า จำเดิมแต่นี้เป็นต้นไป จะต้องบำเพ็ญบารมีทั้ง ๑๐

ประการ ตั้งแต่ทานบารมีเรื่อยมาจนถึงอุเบกขา และที่สุดแล้วต้องวางใจเป็นกลางในธรรมทั้งหลาย สุขก็ดีทุกข์ก็ดี เหมือนแผ่นดินที่เมื่อคนทิ้งของสะอาดบ้าง ไม่สะอาดบ้าง ย่อมเป็นกลางได้ในทุกสภาวะฉันใด แม้การสร้างบารมีเป็นพระพุทธเจ้าก็ฉันนั้น จะต้องมีอุเบกขาบารมีธรรมจนถึงที่สุด

ต่อจากนั้นท่านพิจารณาเห็นว่า พุทธการกธรรมที่เป็นเครื่องบ่มโพธิญาณให้แก่รอบจะต้องบำเพ็ญบารมีทั้ง ๑๐ ทัศ ให้เต็มเปี่ยมครบถ้วนบริบูรณ์ ธรรมอย่างอื่นที่ยิ่งกว่านี้ไม่มี บารมีทั้ง ๑๐ ทัศนั้น ไม่ได้อยู่ที่ไหน ไม่มีในเบื้องสูง ในอากาศ ภายใต้แผ่นดิน หรือในทิศทั้งหลาย แต่ตั้งอยู่ภายในใจที่อยู่ในกายนี้ เมื่อพิจารณาจนทะลุปรุโปร่งเช่นนั้นแล้ว จึงอธิษฐานบารมีทั้งหมด พิจารณาทบไปทวนมา ยึดบารมี ๑๐ ทัศ อุปบารมี ๑๐ และปรมัตถบารมี ๑๐ ประการ รวมเป็น ๓๐ ประการ พิจารณาจนมั่นใจว่า สิ่งที่ได้ไตร่ตรองมาทั้งหมดนั้น ตรงตามร่องรอยที่พระบรมโพธิ์สัตว์ทั้งหลายประพฤติกันมา

ในขณะที่ท่านกำลังพิจารณาบารมีทั้ง ๑๐ ทัศอยู่นั้น มหาปฐพีก็สะเทือนเลื่อนลั่น เกิดเสียงดังสนั่นหวั่นไหวขึ้นมา ทำให้ผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมืองต่างไม่อาจทรงตัวยืนอยู่ได้ เหมือนศาลาหลังใหญ่ที่ถูกลมพายุโหมพัดอย่างหนัก มหาชนพากัน

เกิดความสะดุ้งหวาดกลัว รีบไปเข้าเฝ้าพระบรมศาสดาเพื่อทูลถามสาเหตุที่แผ่นดินไหว

พระทีปังกรพุทธเจ้าตรัสว่า “พวกท่านอย่าได้กลัวเลย วันนี้เราได้พยากรณ์ถึงบุคคลใดว่าจักได้เป็นพุทธเจ้า บุคคลนั้นไตร่ตรองถึงธรรมที่พระชินเจ้าถือปฏิบัติมาแล้วแต่เก่าก่อน เมื่อเขาไตร่ตรองถึงธรรมอันเป็นพุทธภูมิโดยไม่เหลือ ปฐพีนี้พร้อมทั้งหมื่นโลกธาตุในโลกทั้งเทวโลก จึงอนุโมทนาสาธุการในปณิธานอันยิ่งใหญ่ของนิยตโพธิสัตว์”

มหาชนได้ฟังดังนั้นต่างเกิดมหาปีติ เกิดกำลังใจ และปรารถนาที่จะสร้างบารมีร่วมกับพระโพธิสัตว์บ้าง จึงตั้งใจทำบุญกุศลพร้อมกับอธิษฐานขอร่วมสร้างบารมีกับท่านสุเมธ-ดาบสเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่นั้นมาท่านก็สร้างบารมีเอาชีวิตเป็นเดิมพันเรื่อยมา ไม่เคยย่อท้อเลยตลอด ๔ อสงไขยกับอีก ๑๐๐,๐๐๐ มหากัป คือ ระยะเวลาที่ท่านฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อที่จะยกตน และสรรพสัตว์ให้ข้ามพ้นจากห้วงทุกข์แห่งสังสารวัฏ ในที่สุดท่านก็สมหวัง ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นที่พึ่งของมนุษย์และเทวาทั้งหลาย

พวกเราทั้งหลายก็เช่นเดียวกัน ขณะนี้เรากำลังอยู่ระหว่างการสร้างบารมี ยังต้องพบเจอปัญหา และอุปสรรค

มากมาย แต่นั่นถือเป็นเครื่องทดสอบกำลังใจของนักสร้างบารมี เป็นการบ่มบารมีให้แก่รอบ อย่าได้ท้อกัน ให้หมั่นนึกถึงบารมีทั้ง ๑๐ ทัศให้ดี และคิดทุกวันว่า เราเกิดมาสร้างบารมี บารมีไหนพร่องก็เติมให้เต็ม และเพิ่มพูนให้บริบูรณ์มากขึ้น เพื่อตัวของเราเอง ชาวโลกและสรรพสัตว์ทั้งหลายจะได้ไปถึงจุดหมายปลายทางของชีวิตที่สมบูรณ์

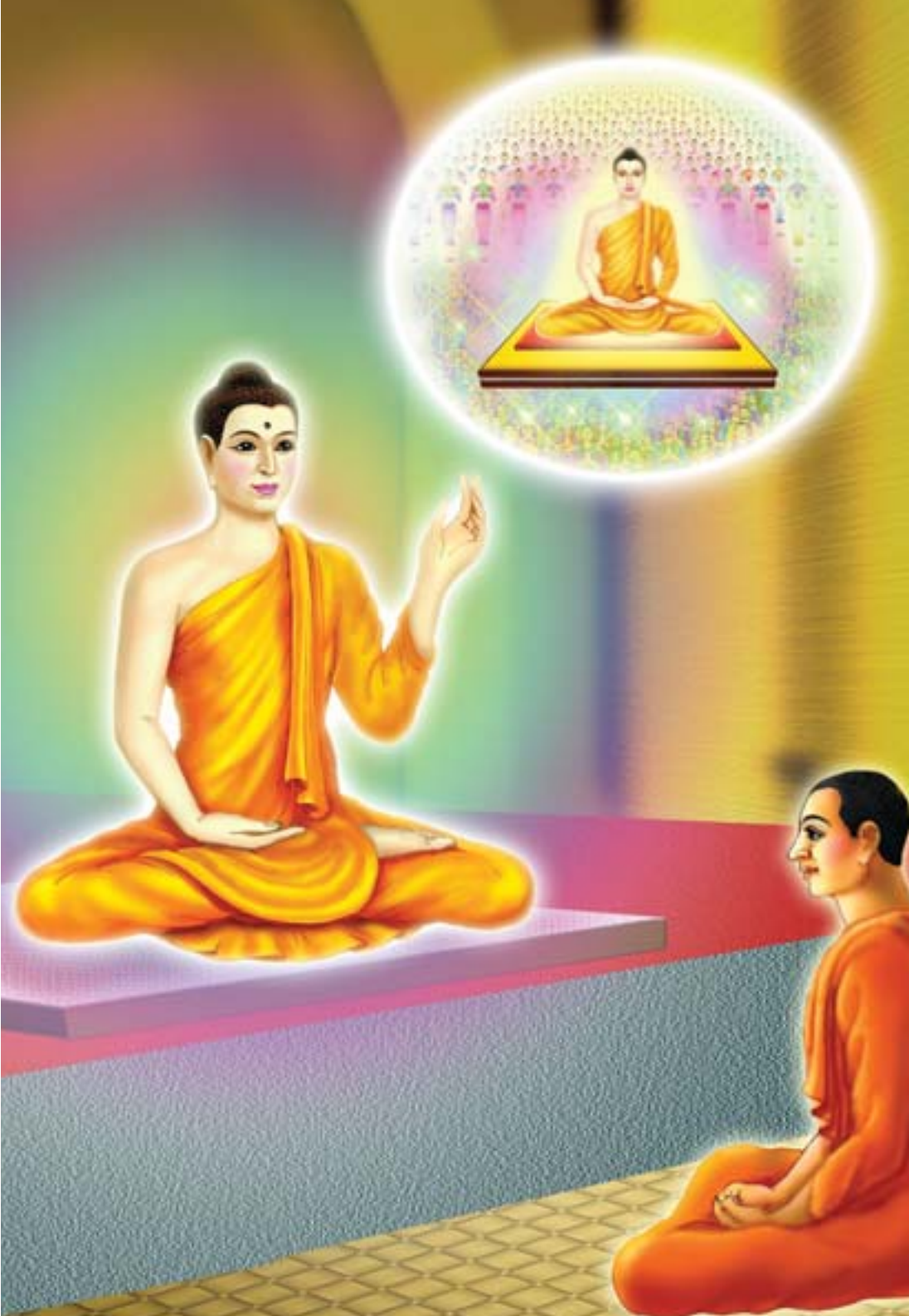

๑

เส้นทาง
สู่ความเป็นพุทธะ (๑)

ธรรมดาของพระโพธิสัตว์ทั้งหลาย แม้รู้ว่าสกลจักรวาลทั้งสิ้น เต็มด้วยถ่านเพลิงซึ่งปราศจากเปลว เกลื่อนกล่นด้วยหอกและหลาว ดารดายไปด้วยหนามแหลม หรือเต็มด้วยน้ำปริ่มฝั่งแล้ว หากสามารถก้าวข้ามได้ จะได้ตรัสรู้ธรรมเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ตัดสินใจที่จะทอดเท้าก้าวข้ามไปเพื่อให้ได้มาซึ่งสัพพัญญุตญาณอันประเสริฐ

บุคคลปรารภจะทำอะไรแล้ว พึงกระทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ ไม่ควรปล่อยทิ้งไว้ เพราะจะทำให้เนิ่นช้าต่อความเจริญก้าวหน้าในชีวิต การงานที่คั่งค้างก็เหมือนดินพอกหางหมู นอกจากจะพอกพูนภาระแล้ว ยังทำให้เสียการงานอีกด้วย ดังนั้นเราควรที่จะเร่งรีบขวนขวายทำงานให้สำเร็จสมบูรณ์ จะได้เป็นอุปนิสัยที่ดีติดตัวไปข้ามภพข้ามชาติ เมื่อตัดสินใจจะทำอะไรต่อไป จะได้ไม่ต้องมาห่วงหน้าพะวงหลัง ที่สำคัญเรายังมีงานหลักที่จะต้องทำ อีกทั้งยังเป็นงานหลักที่แท้จริงของมวลมนุษยชาติ คือ การทำใจหยุดใจนิ่ง ซึ่งถือเป็นกรณียกิจที่สำคัญ เราควรต้องหมั่นทำภาวนาให้เข้าถึงพระรัตนตรัย อันเป็นสรณะ ที่พึ่งที่ระลึกของเราอย่างแท้จริง

มีธรรมภาษิตใน ขัคควิสาณสูตร ว่า

“ธรรมดาของพระโพธิสัตว์ทั้งหลาย แม้รู้ว่าสกลจักรวาลทั้งสิ้น เต็มด้วยถ่านเพลิงซึ่งปราศจากเปลว เกลื่อนกล่นด้วยหอก และหลาว ดารดาษไปด้วยหนามแหลม หรือเต็มด้วยน้ำปริ่มฝั่งแล้ว หากสามารถก้าวข้ามได้ จะได้ตรัสรู้ธรรมเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ตัดสินใจที่จะทอดเท้าก้าวข้ามไป เพื่อให้ได้มาซึ่งสัพพัญญุตญาณอันประเสริฐ”

กว่าที่พระบรมโพธิสัตว์เจ้าแต่ละพระองค์จะสั่งสมบารมีจน

แก่รอบ และได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายๆ ท่านถึงกล่าวว่า ทุลฺลโภ พุทฺธุปฺปาโท การบังเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้าเป็นการยาก บุคคลที่จะกล้าคิด กล้าทำอย่างนั้นได้มีเพียงประเภทเดียวเท่านั้น คือ พระบรมโพธิสัตว์เป็นยอดนักรบในสังสารวัฏ รบกับกิเลสที่ครอบงำจิตใจมนุษย์ ท่านต่อสู้กับความยากลำบาก และปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการสร้างบารมีอย่างเอาชีวิตเป็นเดิมพัน

การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งปรารถนาพุทธภูมิ อยากรื้อสัตว์ขนสัตว์ไปสู่ฝั่งนิพพานนั้น เพียงแค่คิดก็ยากแล้ว ยากยิ่งกว่างมเข็มในมหาสมุทร จากนั้นต้องย้ำคิด ย้ำพูด ย้ำทำ หมั่นตอกย้ำซ้ำเดิมในมโนปณิธานที่แน่วแน่ไม่ได้คำนึงถึงเวลาว่าอีกกี่เดือนกี่ปี กี่ภพกี่ชาติจึงจะสมปรารถนา ท่านสร้างบารมีอย่างไร้กาลเวลา บารมีแก่รอบเมื่อไรก็สมปรารถนาเมื่อนั้น พระโพธิสัตว์จึงเป็นบุคคลที่มีใจเหนือกว่ามนุษย์ทั้งหลาย เมื่อจะทำทานก็ทำแบบทุ่มเทสุดหัวใจ ชาวโลกส่วนใหญ่นั้นอยากได้ แต่ท่านอยากให้ให้ได้กระทั่งเลือดเนื้อและชีวิตเป็นทาน

พระโพธิสัตว์ทั้งหลาย เป็นสุดยอดนักเสียสละของโลกและจักรวาล การรักษาศีลหรือเจริญภาวนาก็ทุ่มเทจนตลอดชีวิต เพียรพยายามมานับภพนับชาติไม่ถ้วน แม้รู้ว่าหนทางสู่ความ

เป็นพระพุทธเจ้านั้นยังอีกยาวไกล อย่างไรก็ตาม ขณะที่สร้างบารมีอยู่นั้น มีพระโพธิสัตว์จำนวนไม่น้อยที่เกิดท้อถอยในระหว่างทาง เพราะยังเป็นประเภทอนิยตโพธิสัตว์ คือ เห็นว่าการรื้อสัตว์ขนสัตว์ช่างยากเย็นแสนเข็ญจริงๆ จึงปรารถนาเป็นเพียงพระอัครสาวกบ้าง พระอริยสาวกบ้าง ซึ่งการสร้างบารมีไม่ยาวนานมาก เพียงให้ได้หมดกิเลสเป็นพระอสีติมหาสาวกซึ่งใช้เวลาอย่างน้อย ๑๐๐,๐๐๐ กัป พระอัครสาวกก็ใช้เวลา ๑ อสงไขยกับ ๑๐๐,๐๐๐ กัป

*สมัยหนึ่ง พระอานนท์ได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ความปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าทั้งหลายควรใช้เวลานานเท่าไร” พระพุทธองค์ตรัสว่า “ดูก่อนอานนท์ ความปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าทั้งหลาย โดยการกำหนดอย่างต่ำที่สุด ๒๐ อสงไขยกับ ๑๐๐,๐๐๐ กัป กำหนดปานกลาง ๔๐ อสงไขยกับ ๑๐๐,๐๐๐ กัป กำหนดอย่างสูง ๘๐ อสงไขยกับ ๑๐๐,๐๐๐ กัป ทั้ง ๓ ประเภทนั้น คือ พระพุทธเจ้าผู้เป็นปัญญา-ธิกะ สัทธาธิกะ และวิริยาธิกะ”

อาจมีผู้สงสัยว่า ทำไมต้องกำหนดเวลานานอย่างนั้นด้วย

---

*มก. ขัคควิสาณสูตร เล่ม ๔๖ หน้า ๑๐๔

ถ้าเร่งสร้างบารมีอย่างเต็มที่ เพียงไม่กี่ล้านชาติก็น่าจะสามารถตรัสรู้ธรรมได้ เหมือนถ้าขยันเรียนหรือขยันทำงาน ก็สามารถประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว แต่อันที่จริงการจะเป็นพระพุทธเจ้าไม่ใช่ง่ายอย่างที่คิด พระพุทธองค์ตรัสว่า แม้บุคคลจะถวายมหาทานเหมือนกับมหาทานของพระเวสสันดรทุกๆ วันก็ดี สั่งสมบารมีธรรม มีศีล เป็นต้น เพื่อมุ่งสัพพัญญุตญาณก็ดี หากยังไม่ถึง ๒๐ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัปแล้ว ยังไม่อาจเป็นพระพุทธเจ้า เพราะญาณยังไม่แก่รอบ ยังไม่ถึงความไพบูลย์ เปรียบเหมือนข้าวกล้าจะออกรวงได้ ต้องใช้เวลา ๔ หรือ ๕ เดือน แม้จะขยันรดน้ำวันละ ๑๐๐,๐๐๐ ครั้งทุกๆ วันก็ยังไม่อาจออกรวงภายใน ๑ เดือน ฉันใด ทุกสิ่งทุกอย่างก็ต้องค่อยเป็นไปตามกาลเวลาที่เหมาะสม ฉันนั้น

เมื่อจะสร้างบารมีเพื่อปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว พระโพธิสัตว์จำต้องปรารถนาอภินิหาร ๘ ประการ ซึ่งจะช่วยให้การตรัสรู้ธรรมเป็นผลสำเร็จ คือ ปรารถนาความเป็นมนุษย์ ความถึงพร้อมด้วยเพศ ถึงพร้อมด้วยเหตุ ได้พบพระศาสดา ได้บรรพชา ความถึงพร้อมแห่งคุณ อธิการ และความพอใจ

คำว่า อภินิหารนี้ ไม่ใช่เป็นเรื่องของการใช้ฤทธิ์เดชหรืออิทธิปาฏิหาริย์ แต่เป็นมโนปณิธานที่ตั้งไว้อย่างดีแล้ว เพื่อส่งเสริมการสร้างบารมีให้ได้ตรัสรู้ธรรมในอนาคต ได้สำเร็จเป็น

อัศจรรย์ ตั้งแต่

๑. ปรารถนาความเป็นมนุษย์ เนื่องจากเกิดเป็นเทวดา พรหม อรูปพรหม หรือสัตว์เดรัจฉาน ไม่สามารถสร้างบารมีได้ดีเท่ากับเป็นมนุษย์ เพศภาวะของความเป็นมนุษย์นี้จึงสำคัญที่สุด

๒. ความถึงพร้อมด้วยเพศ คือ ต้องเป็นบุรุษอย่างเดียว ไม่เป็นอภัพบุคคล ตั้งแต่เป็นสตรี กะเทย บัณเฑาะว์ หรืออุภโตพยัญชนก คือ มีสองเพศ บุรุษถือว่าเป็นอุดมเพศ เพราะมีลักษณะใกล้เคียงลักษณะมหาบุรุษมากที่สุด และสามารถสั่งสมบุญได้ดีที่สุดด้วย ท่านจึงตั้งปณิธานข้อนี้ไว้ให้ได้

๓. ถึงพร้อมด้วยเหตุ คือ ได้อุปนิสัยแห่งพระอรหัต ถ้ามีโอกาสฟังธรรมกับพระพุทธเจ้าพระองค์ใดพระองค์หนึ่ง ก็ให้สามารถตรองตาม และบรรลุเป็นพระอรหันต์ได้ เหมือนอย่างสุเมธดาบส เพียงแต่ท่านยังไม่ปรารถนาจะหมดกิเลสเป็นพระอรหันต์ แต่ปรารถนาเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง

๔. ได้พบพระศาสดา หมายถึงว่า ระหว่างสร้างบารมีอยู่นั้น ขอให้ได้พบ ได้เลื่อมใส และได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า

๕. ได้บรรพชา คือ เมื่อได้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธ-

ศาสนา ได้อุดมเพศแล้ว ไม่ว่าจะเกิดในตระกูลกษัตริย์ พราหมณ์ หรือพ่อค้า นักธุรกิจหรืออะไรก็แล้วแต่ ขอให้มีอัธยาศัยน้อมไปในการออกบวช บำเพ็ญตนเป็นอนาคาริกมุนี ตั้งแต่เป็นภิกษุ ดาบส หรือฤาษีผู้บำเพ็ญพรต

๖. ความถึงพร้อมแห่งคุณ หมายถึง บวชแล้วขอให้ได้คุณธรรมภายใน มีฌาณ อภิญญา ตั้งแต่ได้อภิญญา ๕ สมาบัติ ๘

๗. อธิการ คือ การกระทำที่ยิ่ง หมายถึง ทำในสิ่งที่เหนือมนุษย์ทั่วไป สิ่งไหนที่เป็นความดี เป็นไปเพื่อมรรคผลนิพพาน แม้คนธรรมดาไม่กล้าคิด ไม่กล้าพูด ไม่กล้าทำ ขอให้ท่านกล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ เช่น ปัญจมหาบริจาค ที่ท่านได้บริจาคทรัพย์ บุตร ภรรยา อวัยวะ และชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่คนทั่วไปทำได้ยาก แต่ก็ขอให้ท่านได้ทำ และทำได้สำเร็จ

๘. ความพอใจ คือ จะเกิดอีกกี่ภพกี่ชาติ จะเป็นมนุษย์หรือสัตว์เดรัจฉาน ขอให้ใจคิดอยากสร้างบารมีเป็นพระพุทธเจ้าอย่างเดียว อย่าได้เฉไฉ ท้อแท้ใจ เหมือนที่ท่านอุปมาไว้ว่าแม้จะต้องหมกไหม้อยู่ในกองไฟตลอด ๔ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ กัป หากพ้นแล้วจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ท่านก็ยอมที่จะรับความทุกข์ทรมานนั้น

นี่เป็นอภินิหาร ๘ ประการ เป็นความปรารถนาที่พิเศษ

และเป็นมโนปณิธานที่เป็นไปเพื่อการให้ได้บรรลุสัพพัญญุต-ญาณของพระบรมโพธิสัตว์ทั้งหลาย พวกเราต่างมีมโนปณิธานอุดมการณ์ และเป้าหมายเหมือนกัน คือ จะสร้างบารมีร่วมกันเป็นทีม เพื่อไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรม ขณะที่เราได้อัตภาพเป็นมนุษย์เกิดมาพบพระพุทธศาสนาวิชชาธรรมกาย มีโอกาสที่จะศึกษาวิชชาธรรมกายนี้ นับว่าเป็นบุญลาภอันประเสริฐ ในระหว่างการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ ดังนั้นให้เร่งรีบสร้างบุญบารมีอย่างเต็มที่เต็มกำลัง เก็บเกี่ยวบุญให้ได้มากที่สุด และให้หมั่นอธิษฐานจิต ตอกย้ำซ้ำเดิมเข้าไปเรื่อยๆ เตือนตน และฝึกฝนตนเองเสมอ ให้สมกับที่ได้ชื่อว่า เกิดมาสร้างบารมีกันทุกคน

๒

เส้นทาง
สู่ความเป็นพุทธะ (๒)

ธรรมดาว่าท่านผู้ประเสริฐ เมื่อจะอุบัติในโลกนี้ ท่านจะอุบัติเฉพาะในสัตว์ ๒ เท้าเท่านั้น คือถือกำเนิดในมนุษย์และเทวดา เมื่อเสด็จอุบัติในหมู่มนุษย์ ย่อมเป็นผู้สามารถเพื่อทำ ๓,๐๐๐ โลกธาตุ และหลายพันโลกธาตุให้อยู่ในอำนาจได้ เมื่ออุบัติในหมู่เทวดา ย่อมอุบัติเป็นท้าวมหาพรหม ผู้ทำหมื่นโลกธาตุให้อยู่ในอำนาจได้

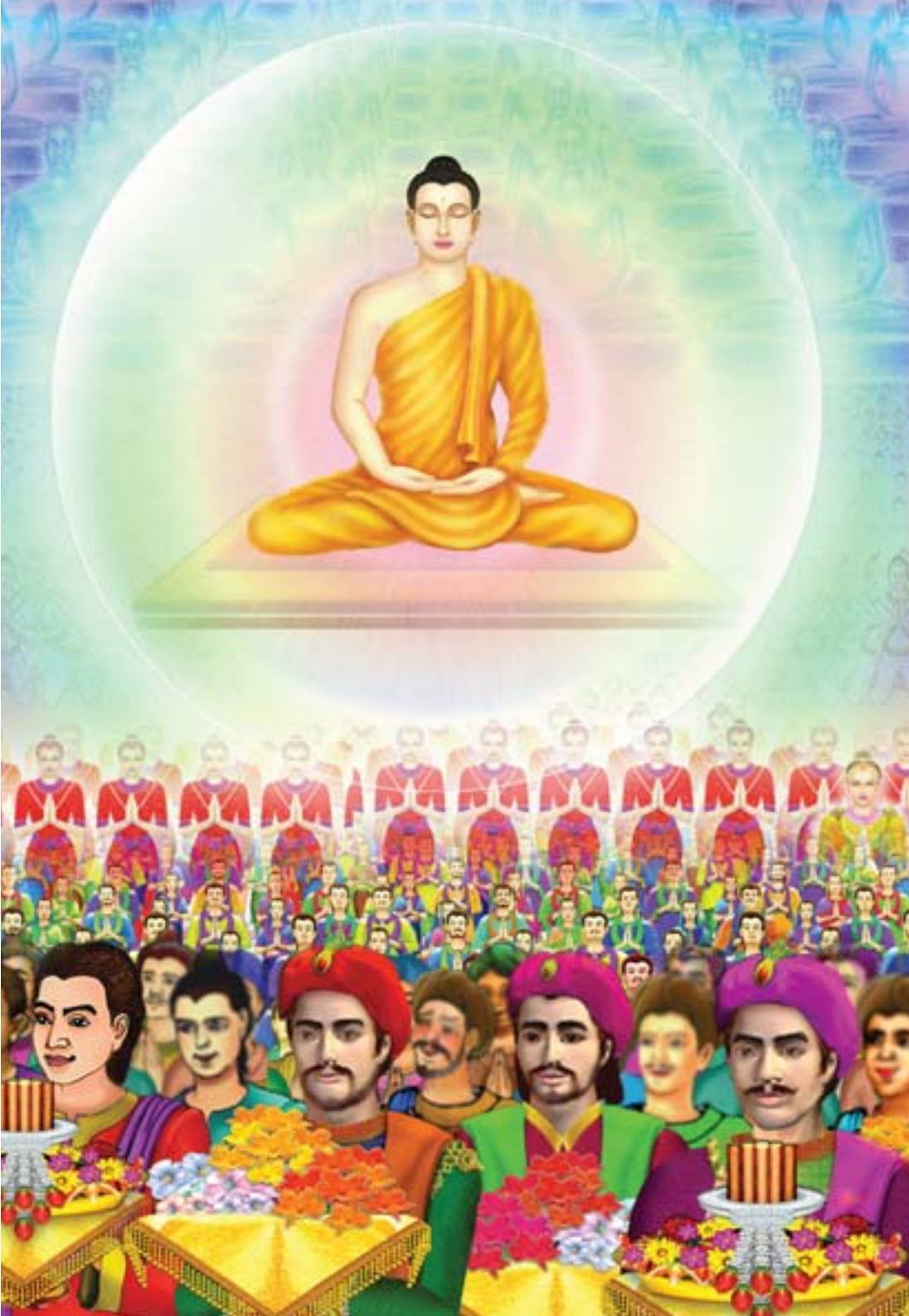

จุดหมายปลายทางของทุกชีวิต คือการไปสู่อายตน-นิพพาน พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นต้นบุญต้นแบบของบุคคลที่สมบูรณ์ ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของชีวิตแล้ว ในระหว่างที่ทรงสร้างบารมีวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏอันยาวนานนั้น ท่านได้เคยเกิดเป็นอะไรต่อมิอะไรมามากมาย ท่านเห็นว่าชีวิตนั้นเป็นทุกข์ ไม่ว่าจะเกิดเป็นพระราชามหากษัตริย์ หรือพระเจ้าจักรพรรดิก็ยังไม่สามารถพ้นจากทุกข์ได้ ดังนั้นท่านจึงสละราชสมบัติอันเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของมนุษย์ทั่วไป และมุ่งหน้าแสวงหาหนทางพระนิพพาน

มีธรรมภาษิตใน อรรถกถาอังคุตตรนิกาย เอกนิบาต ว่า

“พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นยอดของสรรพสัตว์ เพราะพระองค์เป็นผู้ประเสริฐกว่าด้วยคุณ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ธรรมดาว่าท่านผู้ประเสริฐ เมื่อจะอุบัติในโลกนี้ ท่านจะอุบัติเฉพาะในสัตว์ ๒ เท้าเท่านั้น คือถือกำเนิดในมนุษย์และเทวดา เมื่อเสด็จอุบัติในหมู่มนุษย์ ย่อมเป็นผู้สามารถเพื่อทำ ๓,๐๐๐ โลกธาตุ และหลายพันโลกธาตุให้อยู่ในอำนาจได้ เมื่ออุบัติในหมู่เทวดา ย่อมอุบัติเป็นท้าวมหา-พรหม ผู้ทำหมื่นโลกธาตุให้อยู่ในอำนาจได้ ถึงกระนั้นท้าว-มหาพรหม ก็พร้อมที่จะเป็นกัปปิยการก หรือเป็นคนเฝ้าอารามของพระพุทธองค์ เพราะฉะนั้น ท่านจึงเรียกว่าเป็น

ยอดของสัตว์ ๒ เท้า ด้วยอำนาจ เป็นผู้ประเสริฐกว่ามนุษย์และเทวดา”

ผู้ที่สั่งสมเอาบุญบารมีไว้มากๆอย่างพระบรมโพธิสัตว์เจ้าทั้งหลาย ท่านสามารถเลือกเกิดได้ และในภพชาติที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ก็เป็นเอกบุรุษไม่เป็นสองรองใคร ท่านลิขิตชีวิตตนเองได้ เปรียบเหมือนมหาเศรษฐีมีทรัพย์มากสามารถเลือกซื้อรถ บ้าน อะไรก็ได้ที่ตนเองชอบใจ เมื่อได้ออกแบบชีวิตของตัวท่านไว้อย่างดีแล้ว ถึงคราวจะเลือกให้เป็นไปในทิศทางไหนก็ทำได้ทุกอย่าง โดยเฉพาะเมื่อจะอุบัติขึ้นในโลกเพื่อมาตรัสรู้ธรรมเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทุกพระองค์จะเลือก ๕ อย่าง คือ กาล ทวีป ประเทศ ตระกูล และพุทธมารดา

ครั้งที่แล้วหลวงพ่อได้กล่าวถึง พระโพธิสัตว์ผู้เป็นต้นบุญต้นแบบ ปรารถนาที่จะรื้อสัตว์ขนสัตว์ไปสู่ฝั่งนิพพาน ท่านจะมีปณิธานที่พิเศษกว่ามนุษย์ทั่วไปที่เรียกว่า อภินิหาร ๘ ประการ ครั้นท่านทำได้สำเร็จ ผลคือ ท่านจะเป็นผู้ไม่เข้าถึงอภัพฐานะ ๑๘ ประการ เป็นฐานะที่ไม่เหมาะสมแก่การบำเพ็ญบารมี คือ

*ท่านจะไม่เกิดเป็นคนตาบอด หูหนวกแต่กำเนิด ยกเว้น

---

*มก. ขัคควิสาณสูตร เล่ม ๔๖ หน้า ๑๐๙

เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว ถ้าประมาทพลาดพลั้ง ไม่ระมัดระวังตนเอง อาจเกิดอุบัติเหตุถึงขั้นหูหนวกตาบอดได้ จะไม่เป็นคนบ้า แต่จะเป็นคนมีสติปัญญาแจ่มใส มีดวงปัญญาที่สว่างไสวอยู่ภายในตลอดเวลา จะไม่เป็นคนใบ้ คนแคระ ไม่เกิดในชนชาติมิลักขะ คือ พวกคนป่าเถื่อนที่ไร้การศึกษา แต่จะเกิดในชนชาติที่มีอารยธรรม หรือมีการศึกษาดีเท่านั้น

ธรรมดาของพระโพธิสัตว์จะไม่เกิดในท้องของนางทาสี คือ ไม่เกิดเป็นลูกทาส ไม่เป็นคนนิยตมิจฉาทิฏฐิ ไม่เป็นคนกลับเพศ ไม่หลงทำอนันตริยกรรม ๕ อย่าง ไม่เป็นคนโรคเรื้อน แม้เข้าถึงทุคติถือกำเนิดเป็นสัตว์เดียรัจฉานก็มีอัตภาพไม่ใหญ่กว่าช้าง ไม่เล็กกว่านกกระจาบ อัตภาพสุดท้ายของท่านจะไม่เวียนมาในกำเนิดเดียรัจฉานอีก

ท่านไม่เกิดในอบายภูมิ ตั้งแต่ขุปปิปาสิกเปรต คือ เปรตที่ถูกความหิวกระหายครอบงำตลอดเวลา และนิชฌามตัณหิก-เปรต คือ เปรตที่ถูกความอยากเผาผลาญ ไม่เกิดในจำพวกกาลกัญชิกาสูร ซึ่งในแดนนั้นพวกอสุรกายมีความอดอยากมาก ไม่สามารถที่จะได้หยาดน้ำเพียงชุ่มหัวใจหรือเพียงชุ่มลิ้นตลอด ๒-๓ พุทธันดร เมื่อพวกอสุรกายไปดื่มน้ำที่แม่น้ำ ด้วยแรงกรรมที่ทำไว้ น้ำจะกลายเป็นหาดทราย เมื่อลงไปในมหาสมุทร มหาสมุทรก็เป็นแผ่นหินดาด พวกอสุรกายจะซูบซีด ถูกความ

ทุกข์หนักบีบคั้น ร้องครวญครางอยู่เป็นพุทธันดร

ประการต่อมา พระโพธิสัตว์ท่านจะไม่เกิดในอเวจีมหานรก ไม่เกิดในโลกันตนรก ไม่เกิดเป็นมารในสวรรค์ชั้นกามาวจร ไม่เกิดในอสัญญีภพ ในรูปาวจรภูมิ ไม่เกิดในภพสุทธาวาส เพราะเนื่องจากถ้าตกไปในอบายภูมิก็ดี หรือไปเสวยสุขในภพภูมิที่สูงๆ อายุยืนเป็นกัปๆ ก็ดี ทำให้ขาดโอกาสในการสร้างบารมี เพราะเสวยสุขและทุกข์นานเกินไป และประการสุดท้ายคือ จะไม่ก้าวไปสู่จักรวาลอื่น

ธรรมชาติของผู้ที่ปรารถนาพุทธภูมิจะมีลักษณะพิเศษ ๔ ประการ คือ

ลักษณะที่ ๑ เป็นผู้มีความเพียรพยายามไม่ลดละ เมื่อทำอะไรจะทุ่มเททั้งแรงกายแรงใจอย่างเต็มที่ มีความเพียรชนิดเอาชีวิตเป็นเดิมพัน มีใจมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว จนกว่าสิ่งที่ปรารถนาไว้จะสำเร็จ ด้วยถือว่าถ้าท้อแท้ท้อถอยในสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งอยู่ในวิสัยที่จะทำได้ แล้วงานสร้างบารมีที่จะเป็นพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นสิ่งที่เหนือวิสัยของมนุษย์ทั่วไปจะสำเร็จได้อย่างไร

ลักษณะที่ ๒ คือ เป็นผู้มีปัญญาสามารถเตือนตนเองและสอนคนอื่นได้ เราจะเห็นว่าบางภพชาติที่ท่านกำลังสร้างบารมีนั้น ท่านสามารถแสดงปัญญาประหนึ่งว่าพุทธญาณทีเดียว

เช่น สมัยที่เป็นมโหสถบัณฑิต หรือเป็นเสนกบัณฑิต

ลักษณะที่ ๓ คือ เมื่อทำบุญอะไรท่านจะอธิษฐานจิตมั่นที่จะให้ได้บรรลุสัพพัญญุตญาณ ความปรารถนาของท่านไม่เคยเปลี่ยนเป็นอย่างอื่น ท่านตอกย้ำซ้ำเดิม ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ชาติแล้วชาติเล่า แม้จะถือกำเนิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ก็ยังตั้งใจมั่นว่า จะเป็นพระพุทธเจ้าให้ได้ ประการสุดท้ายคือ เป็นผู้มีเมตตาเป็นปกติ ท่านจะไม่ประทุษร้าย ไม่ว่าร้ายใคร แต่จะชื่นชมยินดีในความสำเร็จของคนอื่นเสมอ

นอกจากนี้พระโพธิสัตว์ยังมีอัธยาศัยอีก ๖ ประการ ที่ติดตัวข้ามภพข้ามชาติมา คือ

๑. มีอัธยาศัยเพื่อน้อมไปในเนกขัมมะ หมายถึงมีปกติเห็นโทษในกาม รู้ว่าสุขยิ่งกว่ากามคุณ ๕ นั้นยังมีอยู่ เป็นสุขจากการเข้าถึงพระนิพพาน ซึ่งเกิดจากการทำใจหยุดนิ่ง

๒. ท่านมีอัธยาศัยเพื่อปลีกวิเวก คือ มีปกติเห็นโทษในการคลุกคลีด้วยหมู่คณะ ยินดีในที่นอนที่นั่ง อันสงัดเหมาะสมต่อการทำใจให้สงบ

๓. ท่านมีอัธยาศัยเพื่อความไม่โลภ

๔. อัธยาศัยเพื่อความไม่โกรธ

๕. อัธยาศัยเพื่อความไม่หลง เรียกได้ว่า ท่านเห็นโทษในความโลภ ความโกรธ ความหลง ซึ่งกิเลส ๓ ตระกูลนี้ ทำให้คนไม่รู้อรรถ ไม่รู้ธรรม มีใจมืดบอด ไม่มีความกตัญญูรู้คุณ

ประการสุดท้าย มีอัธยาศัยเพื่อความสลัดออก คือ มีปกติเห็นโทษในภพทั้งหมด ทั้งกามภพ รูปภพ และอรูปภพ มุ่งปฏิบัติเพื่อไปสู่อายตนนิพพานอันเป็นเอกันตบรมสุขอย่างเดียว ทั้งหมดนี้เป็นอัธยาศัยที่เป็นไปเพื่อบ่มโพธิญาณให้แก่รอบ

เพราะฉะนั้น เมื่อเราเข้าใจอัธยาศัยของพระโพธิสัตว์ รวมไปถึงอภัพฐานะของพระโพธิสัตว์แล้ว ขอให้ไตร่ตรองพิจารณาดูว่า เรามีธรรมชาติ จริตอัธยาศัยที่ดีๆ เหมือนท่านบ้างไหม ถ้ายังไม่มีก็ฝึกให้มีขึ้นมา โดยน้อมนำคุณธรรมของท่านมาใส่ไว้ในตัว ฝึกฝนอบรมตนจนเป็นปกติอัธยาศัยของเราให้ได้ เรารู้แล้วว่าเกิดมาภพชาตินี้เพื่อสร้างบารมี มาปรับปรุงแก้ไขตนเองให้สมบูรณ์ขึ้น เมื่อเราศึกษาต้นแบบต้นบุญจากประวัติการสร้างบารมี ซึ่งเป็นการฝึกตนเองอย่างยิ่งยวดของพระพุทธเจ้าแล้ว ให้เรามุ่งมั่นตั้งใจก้าวตามรอยบาทของพระบรมศาสดา เพื่อภพชาติหน้าที่สมบูรณ์กว่า และเพื่อเป้าหมายอันสูงสุด คือ ที่สุดแห่งธรรม

๙

เวสสันดรชาดก
ตอนที่ ๑ (ปฐมเหตุ)

เราได้ให้ทานภายนอก ทานนั้นหายังเราให้ยินดีไม่ เราใคร่จะให้ทานภายใน แม้ถ้าใครๆ พึงขอหทัยของเรา เราจะพึงให้ผ่าอุระประเทศนำหทัยออก แล้วมอบให้แก่บุคคลนั้น ถ้าเขาขอจักษุทั้งสองของเรา เราก็จะควักจักษุมอบให้ ถ้าเขาขอเนื้อในสรีระ เราจะเชือดเนื้อจากสรีระทั้งสิ้นให้ ถ้าแม้ใครๆ พึงขอโลหิตของเรา เราก็จะพึงถือเอาโลหิตให้ หรือว่าใครๆ พึงบอกเราว่า ท่านจงเป็นทาสของข้าพเจ้า เราก็ยินดียอมตัวเป็นทาสแห่งผู้นั้น

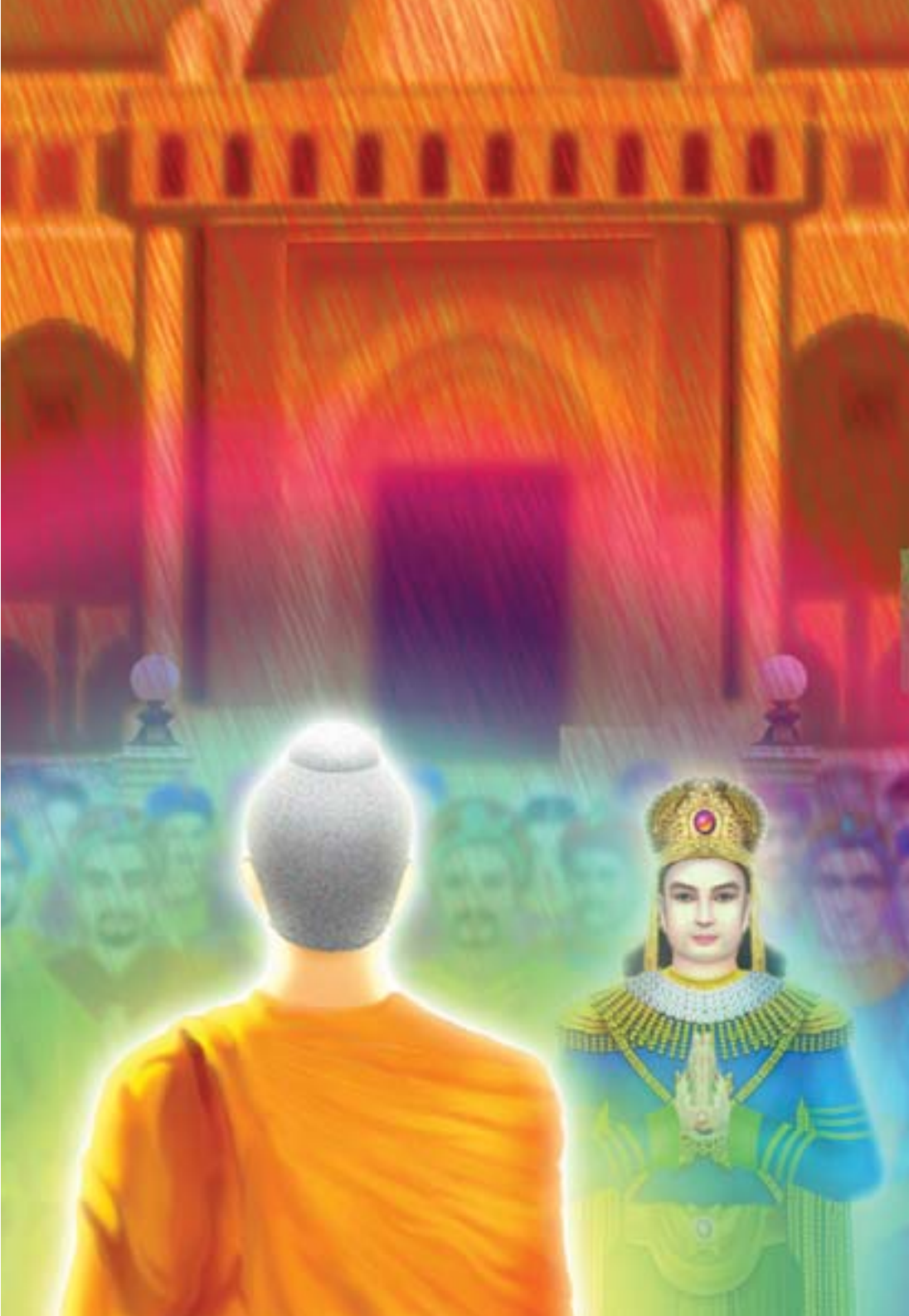

สรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มีอยู่ในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม ตัวของเรา บุคคลอื่น หรือสรรพสัตว์ทั้งหลายก็ตาม ต่างอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง คือ ความไม่เที่ยง แปรปรวนเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมทุกอนุวินาทีและสูญสลายไปในที่สุด เพราะฉะนั้นเราควรแสวงหาสิ่งเที่ยงแท้แน่นอน ที่จะนำความสุขและความบริสุทธิ์ที่แท้จริงมาให้เราด้วยการปฏิบัติธรรมในหนทางสายกลาง ทางเอกสายเดียวที่เรียกว่า เอกายนมรรค ที่มุ่งตรงสู่พระนิพพาน

*มีธรรมภาษิตใน เวสสันตรชาดก ว่า

“เราได้ให้ทานภายนอก ทานนั้นหายังเราให้ยินดีไม่ เราใคร่จะให้ทานภายใน แม้ถ้าใครๆ พึงขอหทัยของเรา เราจะพึงให้ผ่าอุระประเทศนำหทัยออก แล้วมอบให้แก่บุคคลนั้น ถ้าเขาขอจักษุทั้งสองของเรา เราก็จะควักจักษุมอบให้ ถ้าเขาขอเนื้อในสรีระ เราจะเชือดเนื้อจากสรีระทั้งสิ้นให้ ถ้าแม้ใครๆ พึงขอโลหิตของเรา เราก็จะพึงถือเอาโลหิตให้ หรือว่าใครๆ พึงบอกเราว่า ท่านจงเป็นทาสของข้าพเจ้า เราก็ยินดียอมตัวเป็นทาสแห่งผู้นั้น”

---

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๕๙๙

นี่เป็นถ้อยคำของนักสร้างบารมี ที่กลั่นออกมาจากใจของพระเวสสันดรโพธิสัตว์ผู้สร้างมหาทานบารมีที่ทำให้หัวใจของมนุษย์ และเทวาทั้งหลายต้องหวั่นไหว เพราะท่านได้ทำในสิ่งที่คนทั่วไปทำได้ยากยิ่ง ให้ในสิ่งที่ให้ได้ยากยิ่ง ด้วยท่านรู้ว่าสิ่งที่บังเกิดขึ้นได้ยากยิ่งกว่านั้นยังมีอยู่ คือ การได้บรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ดังนั้นเพียงแค่ท่านคำนึงถึงทานที่ได้ ที่เป็นไปในภายในเท่านั้น แม้มนุษย์ทั่วไปจะไม่สามารถรับรู้ถึงความคิดอันยิ่งใหญ่ของท่านได้ แต่เป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์ว่า มหาปฐพีซึ่งหนาถึง ๒๔๐,๐๐๐ โยชน์ กลับเลื่อนลั่นสนั่นหวั่นไหว เหมือนช้างตัวประเสริฐตกมันอาละวาดคำรามก้องป่า เขาสิเนรุราชก็โอนไปมา เหมือนหน่อหวายที่โอนเอนไปมา ฟ้าก็คะนองเลื่อนลั่นตามเสียงแห่งมหาปฐพี ทำให้ฝนลูกเห็บตกลงมามากมาย สายอสนีบาตซึ่งมีในสมัยมิใช่กาล ก็เปล่งแสงแวบวาบ สมุทรสาครเกิดเป็นคลื่นปั่นป่วน ท้าวสักกเทวราชปรบพระหัตถ์ ท้าวมหาพรหมก็ให้สาธุการ เสียงโกลาหลเป็นอันเดียวกันได้มีตลอดถึงพรหมโลก

เรื่องของพระเวสสันดรนี้ เป็นเรื่องราวการสร้างมหาทานบารมีของพระพุทธองค์ในสมัยที่ทรงเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร ซึ่งพระองค์ทรงระลึกชาติย้อนหลังไปดู และได้นำมาตรัสเล่าให้ภิกษุสงฆ์ และพุทธบริษัท เพื่อเป็นกำลังใจ

ในการสร้างทานบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป เรื่องพระเวสสันดรชาดกนั้น ได้รับการเล่าขานกันมายาวนานกว่า ๒,๕๐๐ ปีแล้ว ในหมู่ของพุทธศาสนิกชนทั่วไป

พระบรมโพธิสัตว์ได้ดำรงตนเป็นแบบอย่างนักสร้างบารมี ตั้งแต่ประสูติจากพระครรภ์ของพระมารดา ก็แบพระหัตถ์ออก และกล่าวกับพระมารดาว่า “เสด็จแม่ มีสิ่งใดให้ลูกได้ทำทานบ้าง” นี่..พระองค์เกิดมาเพื่อการนี้ เพื่อบ่มบารมีให้แก่รอบ ครั้นพระชนมายุได้เพียง ๘ ชันษา ประทับอยู่บนปราสาทตามลำพัง ทรงคิดที่จะบริจาคทานว่า “เราพึงให้หัวใจ ดวงตา เนื้อ เลือด และร่างกายที่มีอยู่ทั้งหมดนี้ หากใครมาขอเรา ให้เราได้ยิน เราก็จะพึงให้ด้วยความยินดี”

เพราะฉะนั้น จึงถือโอกาสนำประวัติการสร้างมหาทานบารมีของพระผู้มีพระภาคเจ้า มาให้นักสร้างบารมีทุกคนได้เรียนรู้กันเป็นตอนๆ ไป พร้อมกับให้แง่คิดมุมมองสอดแทรกเข้าไปตามสมควร จะได้มีกำลังใจในการสร้างบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

ในสมัยปฐมโพธิกาลที่พระพุทธองค์ตรัสรู้ธรรมใหม่ๆ นั้น พระองค์ได้เสด็จไปโปรดพระเจ้าพิมพิสาร และชาวเมืองให้บรรลุธรรมกันมากมาย เมื่อพระเจ้าสุทโธทนะรู้ว่า พระราชโอรสได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ได้ส่งทูตมาถึง ๑๐

คณะด้วยกัน แต่ละคณะมีบริวาร ๑,๐๐๐ คน เพื่อกราบทูลอาราธนาให้เสด็จกลับไปที่กรุงกบิลพัสดุ์ แต่เมื่อมาแล้วได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต่างได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์กันหมด จึงไม่ได้กราบอาราธนาให้พระพุทธองค์เสด็จกลับ อีกทั้งพระพุทธองค์ทรงเห็นว่า ยังไม่ถึงเวลาที่จะเสด็จไปโปรดพระประยูรญาติ จนกระทั่งคณะทูตสุดท้ายได้มาเข้าเฝ้า และสดับพระธรรมเทศนาจนได้บรรลุธรรมเป็นพระ-อรหันต์แล้ว ได้กราบอาราธนาพระพุทธองค์ให้เสด็จกลับไปยังกรุงกบิลพัสดุ์เป็นครั้งแรก

พระบรมศาสดาพร้อมด้วยเหล่าพระอรหันต์ ๒๐,๐๐๐ รูป ได้เสด็จไปยังกรุงกบิลพัสดุ์ เจ้าศากยราชทั้งหลายต่างมาประชุมพร้อมกันหมด เพื่อจะทอดพระเนตรสิทธัตถราชกุมารผู้จากไปนาน พร้อมกับจัดพระราชอุทยานของนิโครธศักยราชอันเป็นสถานที่น่ารื่นรมย์ ให้เป็นที่ประทับของพระพุทธองค์พร้อมด้วยเหล่าพระขีณาสพที่ติดตามพระองค์มาด้วย

เจ้าศากยะทั้งหลายซึ่งเป็นชนชาติถือตัว กระด้างเพราะมีทิฏฐิมานะ พากันคิดว่า สิทธัตถกุมารนี้เด็กกว่าเรา เป็นน้องเป็นบุตรหลานของพวกเรา จึงไม่ยอมเข้าไปนั่งด้านหน้า แต่ให้ราชกุมารที่ยังหนุ่มๆ เข้าไปไหว้พระผู้มีพระภาคเจ้า ตัวเองไม่ยอมกราบไหว้ นั่งอยู่ด้านหลัง

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรู้อัธยาศัยของเจ้าศากยะเหล่านั้น จึงดำริว่า จะให้พระญาติทั้งหมดไหว้ ครั้นทรงพระดำริดังนี้แล้ว พระองค์เสด็จเหาะขึ้นในอากาศ และโปรยละอองธุลีพระบาทลงบนเศียรของพระประยูรญาติ จากนั้นทรงเนรมิตที่จงกรมในอากาศ ทรงทำปาฏิหาริย์ให้พระประยูรญาติได้เห็นกันทั้งหมด เพื่อทุกคนจะได้หมดทิฏฐิมานะ เหมือนกับที่ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์ทำลายทิฐิมานะของพวกเดียรถีย์

พระเจ้าสุทโธทนมหาราชทอดพระเนตรเห็นอัศจรรย์เช่นนั้น จึงตรัสว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ในวันที่พระองค์ประสูติ พระพี่เลี้ยงได้เชิญพระองค์เข้าไปใกล้เพื่อให้นมัสการชฎิลชื่อกาฬเทวละ ข้าพระองค์ได้เห็นพระบาททั้งสองของพระองค์กลับไปตั้งอยู่บนศีรษะของพราหมณ์ ครั้งนั้นข้าพระองค์ก็ได้กราบพระองค์ นับเป็นการกราบของข้าพระองค์ครั้งแรก

ในวันวัปปมงคลแรกนาขวัญ ข้าพระองค์ได้เห็นเงาไม้หว้าไม่บ่ายไปแม้เวลาเคลื่อนคล้อย แต่กลับให้ร่มเงาแก่พระองค์ผู้นั่งขัดสมาธิคู้บัลลังก์ตามลำพัง ณ พระยี่ภู่อันมีสิริใต้ร่มเงาไม้หว้า ข้าพระองค์ได้เห็นแล้ว เกิดความอัศจรรย์ใจ จึงเข้าไปกราบพระบาทของพระองค์ นี้เป็นการกราบของข้าพระองค์ครั้งที่ ๒ บัดนี้ ข้าพระองค์เห็นปาฏิหาริย์ ที่ไม่เคยเห็นที่ไหนมาก่อน จึงได้กราบพระบาทของพระองค์ นี้เป็นการกราบ

ครั้งที่ ๓ ของข้าพระองค์ผู้แม้จะได้ชื่อว่าเป็นพระบิดาผู้ให้กำเนิด แต่ก็ก้มกราบพระโอรสผู้มีบุญญาธิการได้สั่งสมบุญไว้อย่างดีแล้ว”

เมื่อพระเจ้าสุทโธทนะถวายบังคมแล้ว เจ้าศากยะทั้งหมดจึงไม่อาจทนนั่งนิ่งอยู่ได้ ต่างมีจิตเลื่อมใสในพระพุทธองค์ ได้พร้อมใจกันถวายบังคม จากนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จลงจากอากาศ ประทับนั่งเหนือบวรพุทธอาสน์ สิ่งมหัศจรรย์ซึ่งเป็นเหตุการณ์อันไม่คาดคิดมาก่อนก็บังเกิดขึ้นในขณะนั้น คือ ได้มีมหาเมฆตั้งขึ้นและยังฝนโบกขรพรรษให้ตก มีลักษณะไม่เหมือนน้ำฝนทั่วๆ ไป คือ มีสีแดง และผู้ที่ต้องการให้เปียกก็จะเปียก ถ้าไม่ต้องการให้เปียกก็ไม่เปียก เพราะฝนจะไม่ตกต้องกายของผู้นั้นแม้สักหยาดเดียว

มหาชนเห็นอัศจรรย์ดังนั้น ต่างเกิดความปลาบปลื้มปีติยินดี แม้ภิกษุสงฆ์ก็แซ่ซ้องสาธุในโรงธรรมสภาว่า “โอ น่าอัศจรรย์จริง เรื่องไม่เคยมีมาก่อน เพราะอานุภาพของพระพุทธเจ้าอันไม่มีประมาณแท้ๆ มหาเมฆจึงทำให้ฝนโบกขรพรรษตกลงมาในสมาคมของพระประยูรญาติได้”

พระบรมศาสดาสดับดังนั้นจึงตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มิใช่แต่ในบัดนี้เท่านั้นที่มหาเมฆยังฝนโบกขรพรรษให้ตก แม้ในกาลก่อน ขณะเรายังเป็นโพธิสัตว์ มหาเมฆนี้ก็ยังฝนโบกขร-

พรรษให้ตกในสมาคมของพระญาติเหมือนกัน”

เมื่อภิกษุกราบทูลอาราธนาให้ทรงเล่าเรื่องในอดีตชาติ พระองค์ได้นำเรื่องเวสสันดรชาดกมาตรัสเล่า เรื่องราวจะเป็นอย่างไร ขอให้ติดตามกันต่อไป จะทยอยนำมาถ่ายทอดเป็นตอนๆ เพื่อจะได้มีกำลังใจในการสร้างความดี ให้ยิ่งๆ ขึ้นไปกันทุกคน

๑๐

เวสสันดรชาดก ตอนที่ ๒ (พระนางผุสดี ขอพร ๑๐ ประการ)

ข้าพระพุทธเจ้าได้ทำการบูชาพระองค์ด้วยจุณแห่งแก่นจันทน์นี้ ขอให้ข้าพระพุทธเจ้าได้เป็นมารดาของพระพุทธเจ้าผู้เช่นพระองค์ในอนาคตกาล

“การสร้างบารมี” เป็นงานที่แท้จริงของมวลมนุษยชาติ ส่วนงานอย่างอื่น เช่น การทำมาหากิน เป็นต้น เป็นเรื่องรองที่จะสนับสนุนการสร้างบารมีของเราให้สะดวกราบรื่น เราเกิดมาก็เพื่อสร้างบารมี ดำเนินตามรอยบาทพระบรมศาสดา มุ่งแสวงหาสาระอันแท้จริงของชีวิต มุ่งหลุดพ้นจากการครอบงำของกิเลสอาสวะของพญามาร เพื่อไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง คือที่สุดแห่งธรรม การทำใจให้หยุดนิ่งเป็นวิธีเดียวที่จะเอาชนะกิเลสอาสวะได้ และยังเป็นทางมาแห่งมหากุศล หากเรานำใจมาหยุดนิ่ง ให้ใจใส ใจสะอาดบริสุทธิ์ บุญกุศลย่อมจะบังเกิดขึ้นอย่างจะนับประมาณมิได้ และจะเป็นเหตุให้ได้บรรลุเป้าหมายที่แท้จริงของชีวิตในที่สุด

มีธรรมภาษิตใน เวสสันตรชาดก ว่า

“ข้าพระพุทธเจ้าได้ทำการบูชาพระองค์ด้วยจุณแห่งแก่นจันทน์นี้ ขอให้ข้าพระพุทธเจ้าได้เป็นมารดาของพระพุทธเจ้าผู้เช่นพระองค์ในอนาคตกาล”

การอธิษฐานเป็นหนึ่งในบารมีสิบทัศ ที่พระบรมโพธิสัตว์ทั้งหลายให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก การอธิษฐานเป็นประดุจหางเสือเรือ ที่คอยคัดท้ายนาวาชีวิตของเราให้ก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างปลอดภัย ฉะนั้นทุกครั้งที่ทำความดี ต้องหมั่น

อธิษฐานทุกๆ ครั้ง เป็นการตั้งผังแห่งความสำเร็จให้เกิดขึ้นกับชีวิต เมื่อถึงคราวบุญส่งผล เราย่อมจะสำเร็จสมหวังในสิ่งที่ปรารถนาทุกประการ การที่จะให้แรงอธิษฐานนั้นส่งผลสำเร็จต้องสั่งสมบุญไว้ให้มากๆ เหมือนภาษิตที่ได้ยกขึ้นมากล่าวข้างต้น เป็นคำอธิษฐานที่พระมารดาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราได้เคยทำบุญกับพระวิปัสสีพุทธเจ้า แล้วอธิษฐานขอให้ได้เป็นพุทธมารดาในอนาคตกาล

*เรื่องมีอยู่ว่า ในที่สุดแห่งกัปที่ ๙๑ นับแต่ภัทรกัปนี้ พระบรมศาสดาพระนามว่า วิปัสสี เสด็จอุบัติขึ้นในโลก พระองค์ทรงประทับอยู่ ณ เขมมฤคทายวัน ในพันธุมดีนคร ทรงมีพระราชาพระนามว่า พันธุมราชเป็นพุทธอุปัฏฐาก สมัยนั้นมีพระราชาพระองค์หนึ่งส่งสุวรรณมาลาราคา ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะกับแก่นจันทน์อันมีค่ามากมาถวายแด่พระเจ้าพันธุมราช พระเจ้า-พันธุมราชมีพระราชธิดา ๒ พระองค์ จึงได้ประทานแก่นจันทน์แก่พระธิดาองค์ใหญ่ และสุวรรณมาลาแก่พระธิดาองค์เล็ก

ราชธิดาทั้งสองเป็นคนฉลาด แทนที่จะนำไปประดับ-ประดาเหมือนสตรีทั่วไป กลับคิดจะนำเครื่องประดับนั้นไปบูชาพระบรมศาสดา พระธิดาองค์ใหญ่ได้บดแก่นจันทน์จนละเอียด

---

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๖๐๑

เป็นจุณ และบรรจุในผอบทองคำ ราชธิดาองค์เล็กให้ทำสุวรรณมาลาเป็นมาลาปิดทรวงอกบรรจุผอบทองคำ จากนั้นพากันถือดอกไม้ของหอมเสด็จไปสู่วิหารพร้อมกับบริวาร พระธิดาองค์โตได้ทำการบูชาพุทธสรีระของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีวรรณะดังทองคำด้วยจุณแก่นจันทน์ อีกทั้งทรงโปรยจุณแก่นจันทน์ที่เหลือในพระคันธกุฎี ทำให้มีกลิ่นหอมไปทั่วอาราม

ขณะพระธิดาองค์โตกำลังพิจารณาพระวรกายของพระพุทธเจ้า พระนางก็หวนระลึกถึงหญิงผู้เป็นมารดาของพระพุทธเจ้าว่า ต้องเป็นหญิงงามและได้ลักษณะเบญจกัลยาณียิ่งกว่าหญิงใดๆ ในโลก จึงมีบุญได้เป็นพระมารดาของบุคคลผู้เลิศ เมื่อดำริเช่นนั้น แม้จะไม่เคยเห็นพระมารดาของพระพุทธเจ้ามาก่อน แต่พระนางก็เชื่อมั่นว่าพระพุทธมารดาต้องเป็นยอดแห่งอิตถีรัตนะ จึงตั้งความปรารถนาว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ด้วยบุญที่หม่อมฉันได้บูชาพระองค์ด้วยจุณแห่งแก่นจันทน์นี้ ขอให้หม่อมฉันได้เป็นพุทธมารดา ผู้เช่นพระมารดาของพระองค์ในอนาคตกาลด้วยเถิด”

ส่วนราชธิดาองค์เล็กบูชาพระสรีระของพระทศพลด้วยสุวรรณมาลาซึ่งทำเป็นอาภรณ์เครื่องปิดทรวง ได้ตั้งปรารถนาว่า “ขอเครื่องประดับนี้จงอย่าหายไปจากสรีระของข้าพระพุทธเจ้า

จนตราบเท่าบรรลุพระอรหัต”

พระบรมศาสดาทรงทำการอนุโมทนาแก่ราชธิดาทั้งสองนั้นว่า “เธอทั้งสองได้ประดิษฐานการบูชาอันใดแก่เราในภพนี้ วิบากแห่งการบูชานั้น จงสำเร็จแก่เธอทั้งสองตามความปรารถนาที่ตั้งไว้อย่างดีแล้วเถิด”

ราชธิดาทั้งสองได้ฟังพุทธพยากรณ์เช่นนั้น บังเกิดมหาปีติท่วมท้น ต่างตั้งใจสั่งสมบุญอย่างเต็มที่เรื่อยมา ครั้นเคลื่อนจากมนุษยโลกได้ไปบังเกิดในเทวโลก จะกี่ภพกี่ชาติราชกุมารีองค์เล็กนั้น ก็เป็นผู้พรั่งพร้อมไปด้วยเครื่องประดับกายที่สวยสดงดงาม เป็นที่ดึงดูดตาดึงดูดใจของผู้ได้พบเห็นยิ่งนัก โดยเฉพาะเมื่อเป็นเทพธิดา เครื่องประดับอันวิจิตรก็ติดกายนางตลอดเวลา

ครั้นมาในสมัยของพระทศพลพระนามว่า กัสสปะ พระนางได้เกิดเป็นราชธิดาของพระราชาพระนามว่า กิกิ เมื่อเติบโตอายุได้ ๑๖ ชันษา เพียงได้ฟังภัตตานุโมทนาครั้งแรกจากพระตถาคตเจ้าเท่านั้น พระนางก็ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล ครั้นฟังครั้งที่สองก็ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ จึงออกผนวชเป็นภิกษุณีเพื่อประพฤติพรหมจรรย์จนตลอดอายุขัย จากนั้นก็ปรินิพพาน

ฝ่ายพระธิดาองค์ใหญ่ครั้นเคลื่อนจากเทวโลกได้ท่องเที่ยว

อยู่ในมนุษยโลกพร้อมกับสร้างบารมีเพื่อปรารถนาเป็นพระมารดาของพระพุทธเจ้า พระนางท่องเที่ยวอยู่ในสองภพภูมิเป็นเวลายาวนาน มาภพชาตินี้พระนางได้เป็นพุทธมารดามีพระนามว่ามหามายาเทวี สมดังความปรารถนาทุกประการ

เราจะเห็นว่า แรงอธิษฐานนี่สำคัญมาก นอกจากอธิษฐานแล้วต้องหมั่นสั่งสมบุญเสมอ เมื่อบุญบารมีเต็มเปี่ยม สิ่งที่อธิษฐานไว้ย่อมจะสำเร็จเป็นอัศจรรย์ คราวนี้มาศึกษาย้อนกลับไปเมื่อ ๓ ชาติที่แล้วของพระนางสิริมหามายาว่า ชาติที่แล้วพระนางเสวยทิพยสมบัติอยู่บนสวรรค์ชั้นดุสิตถอยไปอีกหนึ่งชาติได้เป็นอัครมเหสีของพระเจ้าสัญชัยในกรุงเชตุดร พระนามว่าผุสดี ซึ่งก็คือ มารดาของพระเวสสันดรโพธิสัตว์นั่นเอง

ถอยหลังก่อนหน้านั้นไปอีกหนึ่งชาติ พระนางได้เกิดเป็นอัครมเหสีของท้าวสักกเทวราช เสวยทิพยสมบัติอยู่เป็นเวลายาวนาน ก่อนจะจุติมาสร้างบารมีต่อ บุพพนิมิต ๕ ประการได้เกิดขึ้นกับพระนาง ท้าวสักกเทวราชรู้ว่านางจะจุติแล้ว เพียงแต่พระนางยังไม่รู้ จึงพาพระนางไปชมสวนนันทวันอุทยานพร้อมด้วยเทพบุตรเทพธิดามากมายที่มาคอยห้อมล้อม ท้าวสักกะตรัสขึ้นว่า “แน่ะนางผุสดีผู้เจริญ เราจะให้พร ๑๐ ประการแก่เธอ เธอจงรับพร ๑๐ ประการตามความปรารถนาเถิด”

ผุสดีเทพกัญญาไม่รู้ว่า ตนจะต้องจุติเป็นธรรมดา จึงทูลถามว่า “ข้าแต่เทวราช ข้าพระบาทขอนอบน้อมแด่พระองค์ ข้าพระบาทได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หรือ ฝ่าพระบาทจึงให้ข้าพระบาทจุติจากทิพยสถานที่น่ารื่นรมย์ ดุจลมพัดต้นไม้ใหญ่ให้หักไป” ท้าวสักกเทวราชรู้ว่า นางเป็นผู้ประมาท จึงได้ตรัสว่า “เธอมิได้ทำบาปกรรมไว้เลย และเธอไม่เป็นที่รักของเราก็หาไม่ แต่บุญของเธอสิ้นแล้ว เพราะฉะนั้นความตายใกล้เธอเข้ามาทุกขณะ เธอจักต้องพลัดพรากจากไป จงเลือกรับพร ๑๐ ประการจากเราผู้จะให้ ณ บัดนี้เถิด”

ผุสดีเทพกัญญาได้สดับคำท้าวสักกเทวราช รู้ว่าตนจะต้องจุติแน่นอน จึงทูลขอพรว่า “ข้าแต่เทวราช ถ้าพระองค์จะประทานพรแก่ข้าพระบาทไซร้ ข้อที่ ๑. ขอให้ข้าพระบาทพึงได้เป็นอัครมเหสีของพระเจ้าแผ่นดินในกรุงสีพี ๒. ข้าพระบาทพึงเป็นผู้มีจักษุดำเหมือนตาลูกมฤคีซึ่งมีดวงตาดำ ๓. พึงมีขนคิ้วดำ ๔. พึงเกิดในพระราชนิเวศน์นั้นโดยนามเดิมว่าผุสดี ๕. พึงได้พระราชโอรสผู้ให้สิ่งอันเลิศ ประกอบความเกื้อกูลแก่ยาจกไม่ตระหนี่ เป็นผู้ที่พระราชาทุกประเทศบูชา มีเกียรติ มียศ ๖. เมื่อข้าพระบาททรงครรภ์ ขอให้อุทรราบเรียบ ๗. ถันทั้งคู่ของข้าพระบาทอย่าพึงหย่อนยานพึงเป็นปกติตราบกระทั่งชรา ๘. แม้แก่หง่อมแล้ว อย่าได้มีผมหงอก ๙. ขอให้มีผิวพรรณละเอียด

ละอองธุลีอย่าได้ติดในกายได้ และประการสุดท้าย คือ ขอให้ข้าพระบาทสามารถปล่อยนักโทษประหารได้”

เมื่อท้าวสักกเทวราชได้สดับพร ๑๐ ประการ ที่นางปรารถนา ทรงพิจารณาด้วยทิพยจักษุ เห็นว่าเป็นไปได้ ไม่เหลือวิสัยที่จะทำความปรารถนาของนางให้สำเร็จ จึงตรัสประทานพรและอนุโมทนากับนางด้วย ที่จะได้ลงไปสร้างบารมีในโลกมนุษย์

พระนางผุสดีเทพกัญญาจะได้สมหวังดังใจปรารถนาหรือไม่ และเรื่องราวจะเป็นอย่างไรต่อไป ติดตามกันในตอนต่อไป และอย่าลืมหมั่นนั่งธรรมะ และอธิษฐานจิตเป็นประจำทุกวัน เพื่อเราจะได้สมปรารถนาในสิ่งที่ตั้งไว้ทุกประการ

๑๑

เวสสันดรชาดก
ตอนที่ ๓
(กำเนิดพระเวสสันดร)

เมื่อใด เรายังเป็นทารก มีอายุ ๘ ขวบ แต่เกิดมา เมื่อนั้น เรานั่งอยู่ในปราสาท คิดจะบริจาคทานว่า เราจะพึงให้หทัย ดวงตา เนื้อ เลือด และร่างกาย เมื่อใครมาขอเรา เราก็ยินดีมอบให้ เมื่อเราคิดถึงการบริจาคทานอันเป็นความจริง หทัยก็ไม่หวั่นไหว ตั้งมั่นอยู่ในกาลนั้น แผ่นดินซึ่งมีเขาสิเนรุ และหมู่ไม้เป็นเครื่องประดับ ก็หวั่นไหว

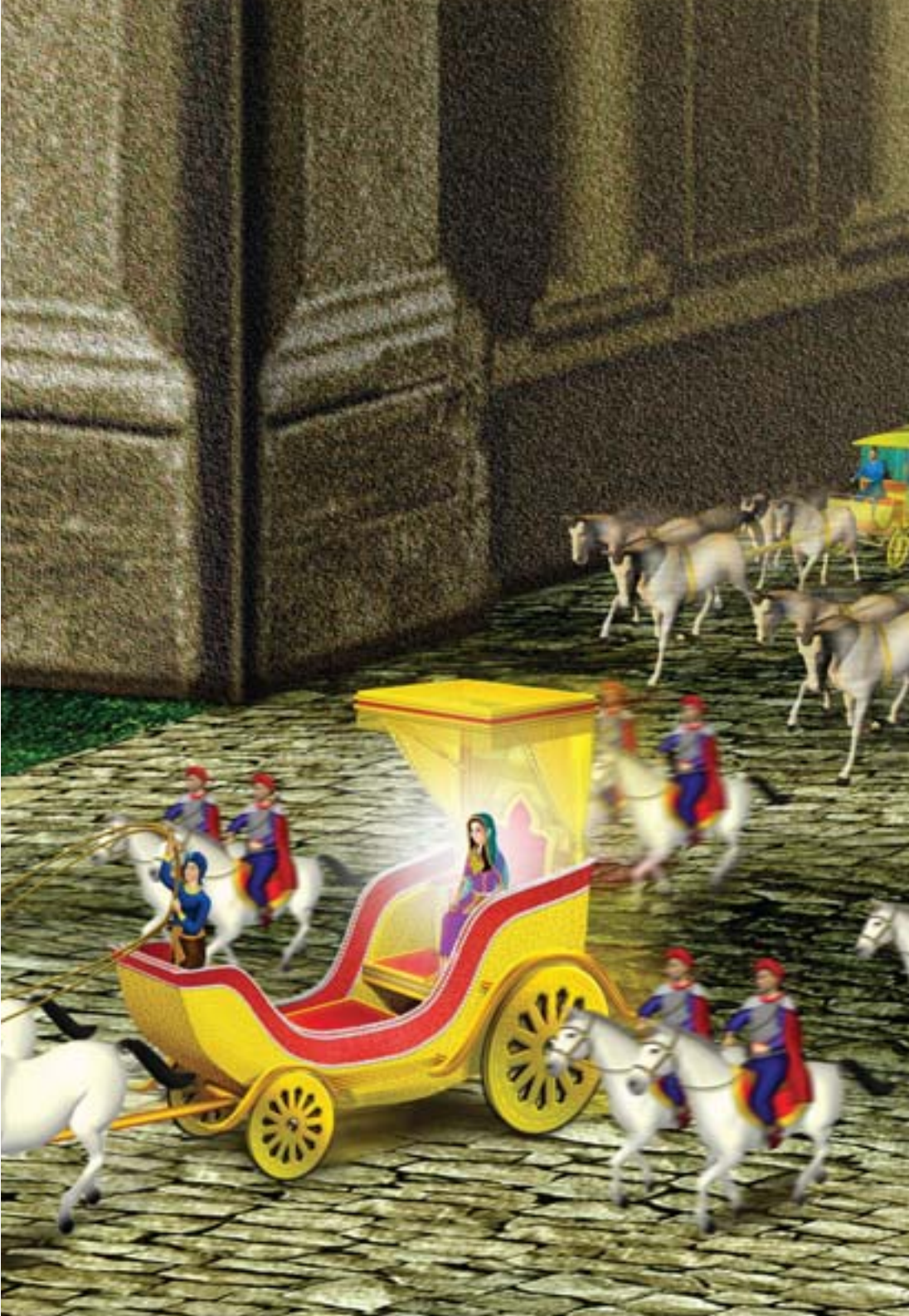

“ธรรมกาย” เป็นกายแห่งการตรัสรู้ธรรม เป็นหลักของพระพุทธศาสนาและของโลก ถ้าเราได้เข้าถึง เราจะเป็นพุทธศาสนิกชนที่สมบูรณ์ทั้งภายนอกและภายใน จะรู้ซึ้งในคุณของพระรัตนตรัยว่า เป็นสรณะที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุดของมวลมนุษยชาติ จะหายสงสัยในอานุภาพอันไม่มีประมาณของพระรัตนตรัย อีกทั้งจะเปลี่ยนจากผู้ไม่รู้ มาเป็นผู้รู้แจ้ง ทำให้เข้าใจโลกและชีวิตได้อย่างถูกต้อง สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข สร้างบารมีเพื่อมุ่งไปสู่อายตนนิพพาน ดังนั้นเราจึงควรที่จะปฏิบัติธรรม เพื่อให้เข้าถึงพระธรรมกายกันทุกๆ คน

มีธรรมภาษิตที่พระเวสสันดรได้กล่าวไว้เป็นอมตวาจาว่า

“เมื่อใด เรายังเป็นทารก มีอายุ ๘ ขวบ แต่เกิดมาเมื่อนั้น เรานั่งอยู่ในปราสาท คิดจะบริจาคทานว่า เราจะพึงให้หทัย ดวงตา เนื้อ เลือด และร่างกาย เมื่อใครมาขอเรา เราก็ยินดีมอบให้ เมื่อเราคิดถึงการบริจาคทานอันเป็นความจริง หทัยก็ไม่หวั่นไหว ตั้งมั่นอยู่ในกาลนั้น แผ่นดินซึ่งมีเขาสิเนรุ และหมู่ไม้เป็นเครื่องประดับ ก็หวั่นไหว”

ครั้งที่แล้วได้เล่าถึงปฐมเหตุของการที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเล่าเรื่องพระเวสสันดรชาดกว่า เกิดจากการที่พระองค์ทรงทำลายทิฏฐิมานะของเหล่าประยูรญาติ ด้วยการแสดง

ปาฏิหาริย์ให้เจ้าศากยราชตระกูลได้เห็นด้วยตาเนื้อ และเกิดเหตุอัศจรรย์คือฝนโบกขรพรรษได้ตกลงมาท่ามกลางมหาสมาคม พระพุทธองค์จึงตรัสเล่าว่า แม้ในอดีต ฝนโบกขรพรรษก็เคยตกลงมาในท่ามกลางสมาคมของพระญาติเช่นกัน

เมื่อพระนางผุสดีเทพกัญญารับพรทั้ง ๑๐ ประการ จากท้าวสักกะแล้ว นางได้จุติจากดาวดึงสพิภพ มาบังเกิดในพระครรภ์อัครมเหสีของพระเจ้ามัททราช มีพระนามว่า ผุสดี ตามนามเดิม เพราะเมื่อพระนางประสูติ มีพระสรีระราวกับว่าประพรมด้วยจุณแก่นจันทน์ ครั้นเติบโตได้อายุ ๑๖ ชันษา ทรงเป็นผู้มีรูปโฉมงดงามกว่าหญิงใด พระเจ้าสีวีมหาราชทรงนำพระนางผุสดีมาเป็นอัครมเหสีของสัญชัยราชกุมาร ทรงอภิเษกให้พระนางผุสดีเป็นใหญ่กว่าเหล่านารีหมื่นหกพัน

*พระนางผุสดีเป็นที่รักของพระเจ้าสัญชัยมาก พรทั้ง ๑๐ ประการ ที่เคยขอไว้ พระนางก็สมหวังทุกอย่าง เหลือเพียงอย่างเดียว คือ พระนางปรารถนาจะได้พระโอรสผู้มีบุญญาธิการ เมื่อท้าวสักกเทวราชทรงรู้ว่า ความปรารถนาของพระนางยังไม่ครบถ้วนบริบูรณ์ และด้วยบุญบันดาลที่ทำให้พระโพธิสัตว์ได้มา

---

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๖๐๘

เสวยทิพยสมบัติอยู่ในดาวดึงสเทวโลกพอดี อีกทั้งพระโพธิสัตว์กำลังจะมาสร้างบารมีในโลกมนุษย์เช่นกัน ท้าวสักกะจึงเข้าไปหาพระโพธิสัตว์ และแจ้งว่า ควรจะจุติไปบังเกิดเป็นพระโอรสของพระนางผุสดี เพื่อจะได้สร้างบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

พระโพธิสัตว์เห็นเป็นโอกาสดี จึงเลือกไปเกิดในครรภ์ของพระนางผุสดี ส่วนเทพบุตร ๖๐,๐๐๐ องค์ ซึ่งเคยเป็นบริวารของท่าน ก็ไปเกิดในบ้านของเหล่าอำมาตย์ ๖๐,๐๐๐ คน ในกรุงเชตุดร เป็นเรื่องอัศจรรย์ว่า ขณะพระโพธิสัตว์อยู่ในครรภ์พระมารดา พระนางผุสดีทรงใคร่ปรารถนาจะสร้างมหาทาน-บารมี จึงรับสั่งให้สร้างโรงทาน ๖ แห่ง คือ ที่ประตูเมืองทั้ง ๔ แห่ง กลางเมือง ๑ แห่ง ประตูพระราชวังอีก ๑ แห่ง ทรงสละพระราชทรัพย์เป็นทานถึง ๖๐๐,๐๐๐ กหาปณะทุกวัน

พราหมณ์ผู้รู้นิมิตทั้งหลายได้ทูลพยากรณ์ว่า ที่พระนางทรงทำเช่นนี้ เพราะท่านผู้ยินดียิ่งในทานมาอุบัติในพระครรภ์ของพระราชเทวี ส่วยอากรของพระราชาก็ได้เพิ่มมากขึ้นกว่าที่เคยได้ แม้พระราชาในชมพูทวีปทั้งสิ้นต่างส่งเครื่องบรรณาการมาถวายพระเจ้าสัญชัยทุกวัน ทั้งนี้ด้วยบุญญานุภาพของพระ-โพธิสัตว์นั้นเอง ขณะพระนางผุสดีทรงพระครรภ์ครบ ๑๐ เดือน บริบูรณ์ ทรงมีพระประสงค์จะชมเมือง จึงกราบทูลพระราชสวามี จากนั้นได้ทรงรถพระที่นั่งอันประเสริฐทำประทักษิณพระนคร

ขณะนั้นเอง ลมกรรมชวาตก็ปั่นป่วน พระราชาทรงให้ทำพลับพลาสำหรับประสูติทันที

ครั้นพระโพธิสัตว์ออกมาจากครรภ์ของพระมารดาเพียงลืมพระเนตรทั้งสองได้เท่านั้น ก็เหยียดพระหัตถ์ออกมาพลางกล่าวกับพระมารดาว่า “ข้าแต่พระแม่เจ้า หม่อมฉันจะบริจาคทาน มีทรัพย์อะไรพอที่จะให้ลูกบริจาคได้บ้าง” พระชนนีตรัสตอบว่า “ลูกรัก ลูกจงบริจาคทานตามอัธยาศัยเถิด” จากนั้นก็วางถุงเงินถุงทองในพระหัตถ์ของพระกุมารที่กำลังแบอยู่

พระประยูรญาติได้ขนานพระนามว่า เวสสันดร เพราะประสูติในถนนของพ่อค้า ในวันที่ท่านประสูตินั้น ช้างพังเชือกหนึ่งซึ่งสามารถเหาะได้ ได้นำลูกช้างเผือกขาวปลอดมาถวายและจากไป ฝ่ายพระราชาได้ประทานนางนม ๖๔ นาง แต่ละนางล้วนมีรูปร่างพอดี ไม่สูงเกินไป ไม่เตี้ยเกินไป เมื่อทรงอายุได้ ๔ ขวบ พระราชาทรงให้ทำเครื่องประดับสำหรับพระราชกุมาร ราคา ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะ พระราชกุมารผู้มีใจรักในการให้ทานได้ใช้เครื่องประดับมาประดับเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ก็เปลื้องเครื่องประดับนั้นแก่นางนมทั้งหลาย ไม่ทรงรับเครื่องประดับที่เหล่านางนมถวายคืนอีก เหล่านางนมได้กราบทูลเรื่องราวที่เกิดขึ้นพระราชาก็ให้ทำเครื่องประดับชิ้นใหม่ประทานให้พระโอรส

เมื่อพระชนม์ ๘ ชันษา พระราชกุมารได้เสด็จขึ้นไปยืนอยู่บนปราสาท ทรงดำริว่า เราให้ทานภายนอกอย่างเดียว ทานนั้นหายังเราให้ยินดีไม่ เราใคร่จะให้ทานภายใน แม้ถ้าใครๆ พึงขอหทัยของเรา เราจะพึงให้ผ่าอุระประเทศนำหทัยออกให้แก่ผู้นั้น ถ้าเขาขอจักษุทั้งสองของเรา เราก็จะควักจักษุให้ ถ้าเขาขอเนื้อในสรีระ เราจะเชือดเนื้อจากสรีระทั้งสิ้นให้จนหมด แม้ใครๆ พึงขอโลหิตของเรา เราก็จะให้โลหิต หรือหากใครๆ พึงกล่าวกับเราว่า ท่านจงเป็นทาสของข้า เราก็ยินดียอมตัวเป็นทาสของผู้นั้น

เมื่อพระเวสสันดรบรมโพธิสัตว์ทรงคำนึงถึงทานที่อยากทำด้วยใจบริสุทธิ์เช่นนี้ มหาปฐพีซึ่งหนา ๒๔๐,๐๐๐ โยชน์ ก็ดังสนั่นหวั่นไหว ดุจช้างตัวประเสริฐตกมันอาละวาดคำรามร้อง เขาสิเนรุราชก็โอนไปมาดุจหน่อหวายโอนเอนไปมาฟ้าก็คะนองลั่นตามเสียงแห่งปฐพี ทำให้ฝนลูกเห็บตกลงทั่วผืนดิน สายอสนีบาตที่มีในสมัยมิใช่กาล ก็เปล่งแสงสว่างไสว สาครก็เกิดเป็นคลื่นปั่นป่วน ท้าวสักกเทวราชปรบพระหัตถ์ ท้าวมหาพรหมให้สาธุการเสียงโกลาหลเป็นอันเดียวกันได้มีตลอดถึงพรหมโลก

เมื่อพระโพธิสัตว์มีพระชนม์ได้ ๑๖ ชันษา ทรงศึกษาศิลปวิทยาทุกอย่าง พระราชบิดาทรงเห็นว่า ถึงเวลาแล้วที่จะ

ประทานราชสมบัติแก่พระบรมโพธิสัตว์ จึงทรงปรึกษาพระนางผุสดี และพระประยูรญาติ จากนั้นได้นำราชกัญญานามว่า มัทรี ผู้เป็นราชธิดาของพระเจ้าลุงจากมัททราชสกุล ให้เป็นอัครมเหสี ให้เป็นใหญ่กว่าสตรี ๑๖,๐๐๐ นาง จากนั้นทรงมอบราชสมบัติให้กับพระเวสสันดร

พระเวสสันดรทรงอาศัยความเป็นผู้มีโชคนี้ สละทรัพย์วันละ ๖๐๐,๐๐๐ กหาปณะ ตั้งแต่ครองราชสมบัติไม่เคยขาด พระองค์ได้ประทับบนคอช้างเพื่อเสด็จทอดพระเนตรโรงทานทั้งหมดเดือนละ ๖ ครั้ง เป็นประจำอีกด้วย ทำให้ชื่อเสียงอันดีงามของพระองค์ขจรขจายออกไปทั่วชมพูทวีป สมัยต่อมาพระนางมัทรีประสูติพระโอรส ชื่อชาลีราชกุมาร เมื่อพระราชกุมารนั้นทรงเดินได้ พระนางก็ทรงประสูติพระธิดาพระนามว่ากัณหาชินา

สมัยนั้น ในกาลิงครัฐเกิดฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล การเก็บเกี่ยวไม่ดี ข้าวยากหมากแพง ทำให้ชาวเมืองอดอยาก อีกทั้งยังมีโจรชุกชม พระราชาทรงแก้ปัญหาด้วยการทรงสมาทานศีล รักษาอุโบสถศีล ๗ วัน ถึงกระนั้น ฝนก็ยังไม่ตก ชาวเมืองจึงกราบทูลว่า “ข้าแต่สมมติเทพ ถ้าพระองค์ไม่สามารถให้ฝนตก พระราชโอรสของพระเจ้าสัญชัยในกรุงเชตุดร

พระนามว่า เวสสันดร ผู้ยินดียิ่งในการบริจาคทาน พระองค์ทรงมีมงคลหัตถีขาวล้วน ซึ่งไปถึงที่ใดฝนก็ตก ณ สถานที่นั้น ขอพระองค์ได้ส่งพราหมณ์ไปขอมงคลหัตถีกับพระเวสสันดรที่กรุงเชตุดรเถิด พระเจ้าข้า” พระราชาทรงเลือกพราหมณ์ ๘ คน และรีบส่งไปขอมงคลหัตถี ที่กรุงเชตุดรทันที

ขอจบตอนกำเนิดพระเวสสันดรไว้เพียงเท่านี้ก่อน พราหมณ์ทั้ง ๘ ท่าน จะใช้วาจาเกลี้ยกล่อม และให้พระเวสสันดรยอมบริจาคมงคลหัตถีด้วยวิธีการใด จะนำมาเล่าในคราวต่อไป ให้หมั่นทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนาอย่าได้ขาดกันทุกวัน

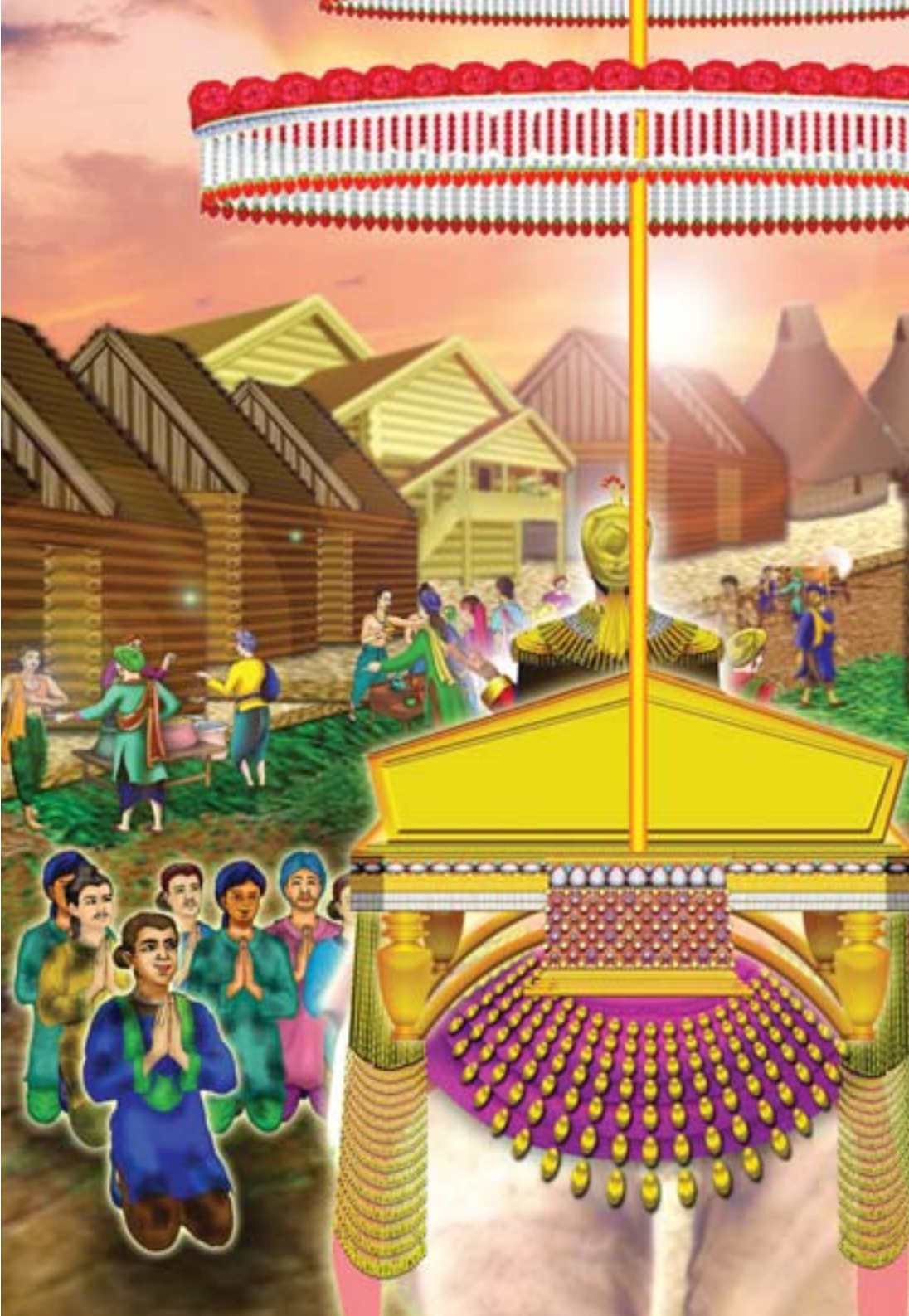

๑๒

เวสสันดรชาดก
ตอนที่ ๔
(พระราชทานช้างมงคล)

ดวงหทัยหรือจักษุ เราก็ให้ได้ จะป่วยกล่าวไปไยกับทรัพย์นอกกายของเรา คือ เงิน ทอง มุกดา ไพฑูรย์ หรือแก้วมณี ในเมื่อยาจกมาแล้ว เราได้เห็นแล้ว พึงให้พาหาทั้งซ้ายขวาก็ได้ เราไม่พึงหวั่นไหว เพราะใจของเรายินดีในการบริจาค ชาวสีพีจงขับไล่หรือฆ่าเราเสียก็ตาม พวกเขาจะตัดเราเป็น ๗ ท่อนก็ตามเถิด เราจักไม่งดเว้นจากการบริจาคทานเป็นอันขาด

บุญเป็นธาตุสำเร็จ เป็นบ่อเกิดแห่งความสุขและความสำเร็จทุกอย่าง เปรียบประดุจแก้วสารพัดนึกที่บันดาลให้เราได้สมปรารถนาในทุกเรื่อง การที่ความสุขและความสำเร็จจะบังเกิดขึ้นได้นั้น ต้องเริ่มจากการสั่งสมบุญให้แก่ตัวเราเองก่อน บุญเป็นสิ่งที่ต้องทำ ใครทำคนนั้นได้ ถ้าไม่ทำบุญ จะแสวงหาความสุขอย่างไรก็ไม่พบ ดังนั้นหากอยากเข้าถึงความสุขและความเต็มเปี่ยมของชีวิต ต้องเริ่มที่การสั่งสมบุญ ด้วยการบำเพ็ญทานให้ต่อเนื่อง รักษาศีลให้บริสุทธิ์ และหมั่นนั่งสมาธิเจริญภาวนาอย่างสม่ำเสมอ สักวันหนึ่ง ความสุข ความสำเร็จสมหวัง ย่อมจะบังเกิดขึ้นกับเราอย่างแน่นอน

มีธรรมภาษิตที่พระเวสสันดรโพธิสัตว์ได้กล่าวไว้เป็นอาสภิวาจาว่า

“ดวงหทัยหรือจักษุ เราก็ให้ได้ จะป่วยกล่าวไปไยกับทรัพย์ นอกกายของเรา คือ เงิน ทอง มุกดา ไพฑูรย์ หรือแก้วมณี ในเมื่อยาจกมาแล้ว เราได้เห็นแล้ว พึงให้พาหาทั้งซ้ายขวาก็ได้ เราไม่พึงหวั่นไหว เพราะใจของเรายินดีในการบริจาค ชาวสีพีจงขับไล่หรือฆ่าเราเสียก็ตาม พวกเขาจะตัดเราเป็น ๗ ท่อนก็ตามเถิด เราจักไม่งดเว้นจากการบริจาคทานเป็นอันขาด”

นี่คือใจของพระโพธิสัตว์เจ้าของเรา เมื่อท่านตั้งความปรารถนาอันยิ่งใหญ่ที่จะเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ทันทีที่คิดจะบริจาคทานอะไร ไม่ว่าจะเป็นสมบัติภายนอกหรือภายในก็ตาม ท่านก็ให้ได้ทุกอย่าง ความรู้สึกหวงแหนหรือห่วงกังวล ไม่มีอยู่ในจิตใจอันบริสุทธิ์ของท่านเลย อีกทั้งเมื่อคิดจะให้ทานแล้ว ก็ไม่มีใครจะมามีอิทธิพลเหนือจิตใจของท่านได้ เพราะถือว่า ท่านกำลังดำเนินตามปฏิปทาของผู้รู้ สิ่งที่ท่านคิดนั้นเป็นสิ่งที่ดี เป็นอริยวงศ์ เป็นวงศ์ของพระอริยเจ้าหรือบัณฑิตนักปราชญ์ที่ทำกันมายาวนาน

เพราะท่านถือว่า การให้สมบัติภายนอก หรือสมบัติภายในคือ สรีระร่างกายของท่านนั้น เป็นเรื่องปกติ เป็นเพียงการสละความสุขเล็กน้อย เพื่อให้ได้สมบัติอันยิ่งใหญ่ ตรงนี้ขอให้พวกเราทุกคนกลับไปคิดทบทวนกันให้ดีว่า เมื่อเรามีศรัทธา ใช้ปัญญาพิจารณาดีแล้วว่า ทานที่เรากำลังทำนี้เป็นสิ่งที่ดีควรทำ ก็อย่าได้ไปหลงเชื่อถ้อยคำของคนอื่นหรือผู้ไม่รู้ อย่าให้ความตระหนี่ของเขามาครอบงำความศรัทธาของเรา ที่จะได้ฝากฝังทรัพย์ไว้ในพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นเสบียงบุญติดตัวเราไปข้ามภพข้ามชาติ เหมือนดังเรื่องของพระเวสสันดร ผู้ที่กล้าสละช้างมงคล ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีค่าควรเมืองแก่คนที่มาขอ

ครั้งที่แล้ว ได้กล่าวถึงเมืองกาลิงคะที่เกิดฝนแล้ง เกิดทุพภิกขภัยข้าวยากหมากแพงไปทั่ว แม้พระราชาจะสมาทานอุโบสถศีลแล้ว ก็ยังไม่สามารถทำให้ฝนตกได้ จำเป็นต้องส่งพราหมณ์ทั้งแปด ไปขอช้างมงคลของพระเวสสันดร พราหมณ์ทั้ง ๘ ท่าน ชื่อ รามะ ธชะ ลักขณะ สุชาติมันตะ ยัญญะ สุชาตะ สุยามะ และโกณฑัญญะ เมื่อพราหมณ์เดินทางไปถึงกรุงเชตุดร แทนที่จะแต่งตัวเต็มยศเหมือนราชทูตทั่วไป ต่างชักชวนกันปลอมแปลงเป็นยาจกขอทานผู้น่าสงสาร นุ่งเสื้อผ้าเก่าๆ ขาดวิ่น เนื้อตัวเปื้อนฝุ่นธุลีไปนั่งรอพระเวสสันดรที่โรงทาน นี่เป็นวิธีอันชาญฉลาดของพวกพราหมณ์

*เช้าตรู่วันนั้น เมื่อพราหมณ์ทั้งแปดเห็นพระเวสสันดรออกตรวจโรงทาน พวกเขารีบเข้าไปนั่งล้อมรอบช้างมงคล ครั้นถูกตรัสถามว่า “ดูกรท่านพราหมณ์ผู้มีเล็บยาวมีขนยาว พวกท่านเหยียดแขนขวาออกมา จะขออะไรกับเราหรือ” พราหมณ์ทั้งแปด ทูลตอบว่า “ข้าแต่สมมติเทพ พวกข้า-พระองค์จะทูลขอหัตถีรัตนะตัวประเสริฐนี้ ไปยังกาลิงครัฐพระเจ้าข้า” จากนั้นได้ทูลเรื่องราวที่เกิดขึ้นทุกอย่างตามความเป็นจริง

---

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๖๑๔

พระเวสสันดร สดับเช่นนั้นแล้ว ทรงดำริว่า เราหวังจะบริจาคอวัยวะร่างกายของเรา แต่พวกพราหมณ์มาขอสิ่งที่เป็นเพียงทานภายนอกเท่านั้น ทำไมเราจะทำไม่ได้ เราจะทำความปรารถนาของพราหมณ์เหล่านี้ให้สำเร็จ ขณะประทับอยู่บนคอช้าง พระองค์ได้ตรัสตอบตกลงทันทีโดยไม่ได้ลังเลพระทัยแม้แต่น้อย ไม่ยอมให้ความตระหนี่เข้ามาครอบงำจิตใจได้

ครั้นรับคำว่าจะให้ พระองค์ทรงเสด็จลงจากคอช้างและทำประทักษิณช้าง ๓ รอบ เพื่อตรวจความพร้อมของช้าง เมื่อไม่พบข้อบกพร่อง ไม่ว่าจะเป็นกายช้างหรือเครื่องประดับ พระองค์จึงได้วางงวงช้างไว้ในฝ่ามือของพราหมณ์ พลางจับพระเต้าทองคำ หลั่งน้ำทักษิโณทกลงที่งวงช้าง ทันทีที่หลั่งน้ำทักษิโณทก แผ่นดินก็หวั่นไหว เสียงฟ้าร้องคำรามลั่น ชาวเมืองเกิดอาการขนลุกขนพองสยองเกล้าไปตามๆ กัน

เมื่อพราหมณ์ขอช้างได้แล้ว ก็พากันแห่ไปในใจกลางเมือง ครั้นมหาชนเห็นช้างมงคล ต่างถามว่า ท่านได้ช้างนี้มาจากไหน ทันทีที่รู้ว่าได้รับบริจาคมาจากพระเวสสันดร ต่างพากันวิพากษ์วิจารณ์ และโกรธพระโพธิสัตว์มาก ได้รวมตัวกันตั้งแต่คนที่มีชื่อเสียง พระราชบุตรจากทุกตระกูล พ่อค้า ชาวนา พราหมณ์ พากันมาชุมนุมร้องเรียนพระเจ้าสัญชัยว่า

“พระเวสสันดร ควรพระราชทานข้าว น้ำ ผ้านุ่ง ผ้าห่ม และเสนาสนะ เพราะของเหล่านั้นสมควรแก่พวกพราหมณ์ แทนที่จะพระราชทานช้างมงคล บัดนี้แคว้นของพระองค์ถูกพระโอรสบั่นทอนเสียแล้ว มงคลหัตถีนี้ เป็นราชพาหนะรู้ชัยภูมิในการทำยุทธหัตถีทุกอย่าง เป็นช้างเผือก สามารถเอาชนะข้าศึกได้อย่างง่ายดาย อีกทั้งพระเวสสันดรยังพระราชทานคนเลี้ยงช้างอีก ๕๐๐ ตระกูลให้แก่พราหมณ์ทั้งแปดด้วย ขอพระองค์ทรงเนรเทศพระเวสสันดรออกนอกเมืองสีพี ไปอยู่ที่เขาวงกตเถิด”

พระเจ้าสัญชัยสดับคำร้องเรียนเช่นนั้นแล้ว เห็นว่า ถ้าหากไม่เนรเทศพระเวสสันดรออกจากเมือง ชาวเมืองจะไม่พอใจ เรื่องราวอาจลุกลามใหญ่โต แม้พระองค์จะทรงรักพระโอรสสุดที่รักมากเพียงไร แต่ก็ไม่อาจต้านกำลังของชาวเมือง จึงได้แต่รับสั่งว่า “ถ้าชาวเมืองสีพีเห็นพ้องต้องใจกันเช่นนี้ เราก็ไม่ขัด แต่ขอให้โอรสของเราพักอยู่ที่เมืองนี้เพียงคืนเดียว และให้เสวยราชสมบัติสักวันหนึ่งเถิด” จากนั้นทรงรับสั่งราชบุรุษให้ไปส่งข่าวถึงพระโอรส

ถึงกระนั้นพระเวสสันดรทรงไม่ได้หวั่นไหวหรือท้อพระทัย หรือเดือดร้อนกับการสร้างมหาทานบารมีของพระองค์ มีแต่ความปีติโสมนัสว่า ดวงหทัยหรือจักษุเราก็ให้ได้ จะป่วยกล่าว

ไปไยกับทรัพย์นอกกายของเรา ในเมื่อยาจกมาแล้ว เราได้เห็นแล้ว ถึงเราจะให้แขนทั้งซ้ายขวา เราไม่พึงหวั่นไหว เพราะใจของเรายินดีในการบริจาค ปวงชนชาวสีพีจะขับไล่ หรือฆ่าเรา หรือพวกเขาจะตัดเราเป็น ๗ ท่อนก็ตามเถิด เราจักไม่งดเว้นจากการบริจาคเป็นอันขาด

เราจะเห็นว่า หากจะสร้างความดีสักอย่างหนึ่งอย่างยิ่งยวด ต้องเอาชีวิตเป็นเดิมพัน ต้องอาศัยกำลังใจที่มุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว ธรรมชาติของพระโพธิสัตว์ของเรานั้น เมื่อทรงตัดสินพระทัยว่าจะทำอะไรแล้ว จะไม่ทรงท้อถอยเด็ดขาด คืนนั้นแทนที่พระองค์จะทรงวิตกกังวลที่ต้องถูกขับไล่ออกนอกเมือง เพราะความไม่เข้าใจของชาวเมือง พระองค์กลับตั้งพระทัยมั่นว่า แม้เหลือเวลาเพียงชั่วราตรีเดียว ก็นับเป็นโอกาสอันเลิศที่เราจะได้สร้างทานบารมี ในวันรุ่งขึ้น ก่อนออกเดินทางไกล เพื่อไปอยู่ที่เขาวงกต เราจะต้องทำมหาทานให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ส่วนมหาทานที่ยิ่งยวดกว่านั้นคืออะไรมาติดตามกันในตอนต่อไป

นี่เป็นเรื่องราวความเป็นผู้มีน้ำพระทัยอันเด็ดเดี่ยวของพระบรมโพธิสัตว์ของเรา ท่านได้สร้างมหาทานบารมีที่ทำได้ยากยิ่ง จนถึงขั้นมีผู้ไม่เข้าใจและไม่พอใจในการกระทำของพระองค์ ถึงกับต้องขับไล่ออกจากเมือง เพราะฉะนั้นเราจะเห็นได้ว่า บางครั้งเมื่อทำความดีแล้ว กลับมีผลออกมาเป็นอีกอย่าง

หนึ่ง ไม่มีใครยกย่องชมเชย แต่ไม่ใช่ว่าความดีจะไม่ส่งผล เพียงแต่คนอื่นยังไม่เข้าใจ เขายังไม่เห็นคุณค่าของทานกุศล อย่างไรก็ตามผลแห่งความดีนั้นจะต้องปรากฏอย่างแน่นอน พวกเรานักสร้างบารมีก็เช่นเดียวกัน เกิดมาภพชาตินี้ก็เพื่อสร้างบารมีเท่านั้น ไม่ได้มีวัตถุประสงค์อย่างอื่น เรามีเป้าหมายจะไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรม ต้องสั่งสมทานบารมีให้มากๆ อย่าได้ประมาทหรือมัวชะล่าใจ ให้เร่งรีบขวนขวายทำบุญกุศลให้เต็มที่กันทุกคน

๑๓

เวสสันดรชาดก
ตอนที่ ๕
(สัตตสตกมหาทาน)

เหตุไฉนชาวนครสีพีจึงจะให้ขับไล่เวสสันดรลูกรักผู้ไม่มีโทษ ผู้แม้พระราชาต่างแดนทั้งหลายก็เคารพบูชา มีเกียรติยศ เหตุไฉนชาวสีพีจึงให้ขับไล่ลูกเวสสันดรผู้ไม่มีความผิด ผู้เลี้ยง-ดูบิดามารดา ประพฤติถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ในราชสกุล ผู้เกื้อกูลแก่พระเจ้าแผ่นดิน แก่เทพเจ้า แก่พระประยูรญาติ แก่พระสหาย และเกื้อกูลทั่วแว่นแคว้น

ความเมตตาปรารถนาดีต่อเพื่อนร่วมโลก และสรรพสัตว์ทั้งหลาย ด้วยความบริสุทธิ์ใจนั้น เป็นสิ่งที่มวลมนุษยชาติควรมีไว้เป็นคุณธรรมประจำใจ โลกใบนี้คือบ้านหลังใหญ่ที่ทุกคนต่างอาศัย ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศธาตุ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ภายใต้ท้องฟ้าเดียวกัน มีผืนแผ่นดิน ทะเล สายน้ำ ลำธาร ภูเขา ป่าไม้ แสงสว่างจากดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาวเดียวกัน อีกทั้งเราต่างเป็นเพื่อนร่วมทุกข์เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน เพราะฉะนั้นจึงควรอยู่รวมกันด้วยใจที่เปี่ยมด้วยกรุณา มีความปรารถนาดีต่อกัน อยากให้ทุกคนหลุดพ้นจากความทุกข์ เข้าถึงความสุขอันเป็นอมตะ คือ พระนิพพาน

พระนางผุสดีราชเทวีได้กล่าวสุนทรวาจาไว้ว่า

“เหตุไฉนชาวนครสีพีจึงจะให้ขับไล่เวสสันดรลูกรักผู้ไม่มีโทษ ผู้แม้พระราชาต่างแดนทั้งหลายก็เคารพบูชา มีเกียรติยศ เหตุไฉนชาวสีพีจึงให้ขับไล่ลูกเวสสันดรผู้ไม่มีความผิด ผู้เลี้ยงดูบิดามารดา ประพฤติถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ในราชสกุล ผู้เกื้อกูลแก่พระเจ้าแผ่นดิน แก่เทพเจ้า แก่พระ-ประยูรญาติ แก่พระสหาย และเกื้อกูลทั่วแว่นแคว้น”

ครั้งที่แล้ว ถึงตอนที่พระเวสสันดรโพธิสัตว์ ถูกขับไล่ออกนอกเมือง ให้เสด็จไปอยู่เขาวงกตในป่าหิมพานต์ เหตุเพราะ

พระองค์ได้บริจาคมงคลหัตถีให้แก่พราหมณ์ทั้งแปด ที่เดินทางมาจากแคว้นกาลิงคะ แม้พระองค์จะไม่หวั่นไหวในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่พระนางผุสดีผู้เป็นพระมารดากลับรู้สึกเสียใจ ที่ชาวเมืองมองไม่เห็นคุณความดีของพระโอรส จึงทรงร้องไห้ครำ่ครวญด้วยความสงสารลูก

*ส่วนพระเวสสันดร ไม่ได้น้อยเนื้อต่ำใจแม้แต่น้อย ขอประทับอยู่อีก ๑ วัน เพื่อจะได้เตรียมตัวเดินทาง และสั่งสมมหา-ทานให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ทรงดำริว่าจะบริจาคสัตตสตกมหาทาน ทรงรับสั่งให้มหาอำมาตย์ชื่อคุตตะมาเข้าเฝ้า และรับสั่งให้จัดแจงสัตตสตกมหาทาน คำว่า สัตตสตกมหาทาน อาจจะเป็นคำที่ไม่คุ้นหูนัก ในที่นี้ท่านหมายถึงการให้ทานวัตถุ ๗ ชนิด ชนิดละ ๗๐๐ คือ ช้าง ๗๐๐ เชือก ล้วนประดับด้วยคชาลังการ มีเครื่องรัดกลางตัว ที่ทำด้วยทองคำบริสุทธิ์ คลุมด้วยเครื่องประดับทอง มีนายหัตถาจารย์ถือโตมรนั่งประจำ ทรงบริจาคม้า ๗๐๐ ตัว ล้วนประดับประดาด้วยอัศวาภรณ์ เป็นม้าอาชาไนย เป็นพาหนะว่องไว มีนายอัศวาจารย์ขี่ประจำ สวมเกราะถือธนู ทรงบริจาครถ ๗๐๐ คัน ที่แข็งแรงมั่นคง หุ้มด้วยหนังเสือเหลือง เสือโคร่ง ประดับด้วยสรรพาลังการหลายอย่าง สวยงามมาก

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๖๒๒

อีกทั้งมีคนขับถือธนูสวมเกราะประจำรถอีกด้วย

นอกจากนี้พระองค์ยังทรงบริจาคสตรี ๗๐๐ นาง แต่ละนางอยู่ในรถ สวมสร้อยทองคำประดับกาย ล้วนมีเครื่องประดับประดาสีเหลืองอร่าม นุ่งห่มผ้าสีเหลือง ประดับอาภรณ์สีเหลือง มีดวงตาโตสวย ยิ้มแย้มก่อนจึงพูด มีรูปร่างสวยงาม อีกทั้งบริจาคแม่โคนมอีก ๗๐๐ ตัว ล้วนเป็นหัวหน้าโคได้ที่คัดเลือกเป็นพิเศษ สามารถรีดน้ำนมได้วันละหม้อ ทาสหญิง ๗๐๐ คน ทาสชายอีก ๗๐๐ คน ทั้งหมดล้วนได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี พร้อมเครื่องดื่ม และโภชนาหารหาประมาณมิได้ มหาเสนาคุตตะสามารถจัดหามาได้โดยไม่ยากนัก ทั้งนี้ด้วยอานุภาพแห่งบุญของพระเวสสันดร

บางคนอาจสงสัยว่า ทำไมบริจาคช้างมงคลเพียงเชือกเดียวเท่านั้น ถึงกับเป็นเหตุให้พระเวสสันดรต้องถูกเนรเทศออกจากเมือง ช้างเชือกนี้มีความสำคัญและมีค่าควรเมืองเพียงไร ในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงลักษณะของมงคลหัตถีเชือกนี้ไว้อย่างน่าสนใจมากว่า เป็นช้างที่ประดับด้วยเครื่องอลังการราคา ๔๐๐,๐๐๐ กหาปณะ ที่เท้าทั้ง ๔ ข้าง เครื่องอลังการประดับที่สีข้างทั้งสองของช้างด้านละ ๒๐๐,๐๐๐ กหาปณะ ข่ายคลุมหลัง ๓ ชนิด คือ ข่ายแก้วมุกดา ข่ายแก้วมณี และข่ายทองคำ ราคา ๓๐๐,๐๐๐ กหาปณะ

กระดึงเครื่องประดับที่ห้อยลงมาตามสีข้างทั้งสองราคา ๒๐๐,๐๐๐ กหาปณะ ผ้ากัมพลลาดบนหลังราคา ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะ เครื่องประดับใช้คลุมกระพองราคา ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะ สายรัด ๓ สายราคา ๓๐๐,๐๐๐ กหาปณะ พู่เครื่องประดับที่หูทั้ง ๒ ข้าง ราคา ๒๐๐,๐๐๐ กหาปณะ ปลอกเครื่องประดับงาทั้งสองราคา ๒๐๐,๐๐๐ กหาปณะ วลัยเครื่องประดับทาบที่งวงราคา ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะ เครื่องประดับหางราคา ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะ เครื่องประดับซึ่งแต่งงดงามที่กายช้างและเครื่องประดับอย่างอื่นอีก รวมราคา ๒,๒๐๐,๐๐๐ กหาปณะ เกยสำหรับขึ้นราคา ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะ และอ่างบรรจุของบริโภคราคาอย่างละ ๑๐๐,๐๐๐ กหาปณะ ทั้งหมดรวมเป็น ๒,๔๐๐,๐๐๐ กหาปณะ

นอกจากนี้ยังมีมณีที่กำพู่ฉัตรและยอดฉัตร สร้อยมุกดาที่ขอช้าง สร้อยมุกดาผูกคอช้าง กระพอง และที่ตัวพญาช้างเอง ทุกชิ้นล้วนเป็นเครื่องประดับที่หาค่ามิได้ เมื่อพระเวสสันดรตัดสินพระทัยพระราชทานของทั้งหมดแก่พราหมณ์ทั้งแปดคน และพระราชทานคนบำรุงช้าง ๕๐๐ สกุล กับทั้งควาญช้างคนเลี้ยงช้างด้วย แม้แผ่นดินที่ไม่มีวิญญาณก็เกิดอาการหวั่นไหวสะเทือนเลื่อนลั่น

เทวดาทั้งหลายต่างแซ่ซ้องสาธุการในมหาทานของท่าน

ที่ทำได้โดยยากยิ่ง แต่ชาวเมืองสีพียังมีคนตระหนี่อยู่มาก มีใจไม่กว้างใหญ่อย่างพระบรมโพธิสัตว์ จึงไม่อนุโมทนา และไม่พอใจในการกระทำของพระองค์ ถึงกับมารวมตัวกันร้องเรียนพระเจ้าสัญชัย ให้ขับไล่พระองค์ออกนอกเมือง อันที่จริงมงคล-หัตถีนี้เป็นช้างคู่บุญของพระเวสสันดร เพราะได้มาด้วยบุญโดยมีช้างพังเชือกหนึ่งที่เหาะเหินเดินอากาศได้ได้นำลูกช้างเผือกมามอบให้ แต่ชาวเมืองถือว่า ช้างนี้เป็นของคู่บ้านคู่เมือง ไม่ใช่เป็นเพียงของพระเวสสันดรเท่านั้น จึงไม่พอใจกับการบริจาคมงคลหัตถีในครั้งนั้น

ในยามราตรี พระเวสสันดรได้เสด็จไปหาพระนางมัทรีอัครมเหสี และให้โอวาทพระนางว่า “เธอจงบริจาคทาน ในท่านผู้มีศีลทั้งหลายตามสมควร เพราะทานที่ทำไว้ดีแล้ว จะเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลาย ดูก่อนน้องมัทรี เธอจงเอ็นดูในโอรส และธิดากับทั้งพระสัสสุ และพระสสุระ กษัตริย์ใดมาสำคัญว่าจะเป็นภัสดาเธอ เธอจงบำรุงกษัตริย์นั้นโดยเคารพ ถ้าไม่มีใครสำคัญว่าจะเป็นภัสดาเธอ เพราะเธอไม่ได้อยู่กับฉัน เธอจงแสวงหาภัสดาอื่น เธออย่าได้ลำบากเพราะพรากจากฉันเลย”

พระนางมัทรีได้ขอติดตามพระองค์ไปด้วย นางกล่าวถ้อยคำที่น่าสรรเสริญว่า “ข้าแต่พระมหาราชเจ้า การตายร่วม

กับพระองค์เท่านั้นเป็นสิ่งประเสริฐกว่าการพลัดพรากจากพระองค์ แม้นางช้างพังยังติดตามช้างพลายในป่า อาศัยตามภูผาทางกันดาร ฉันใด หม่อมฉันจะพาบุตรและบุตรีตามเสด็จ ฉันนั้น หม่อมฉันจักเป็นผู้ที่เลี้ยง จักไม่ทำความลำบากพระทัยให้เกิดขึ้นกับพระองค์เลย”

เราจะเห็นได้ว่า ยอดศรีภรรยาผู้เป็นนักสร้างบารมีในสมัยก่อน แม้มีอุปสรรคก็ไม่ทอดทิ้งกัน ส่วนพระนางผุสดีเมื่อได้สดับข่าวร้าย ก็รีบเสด็จมาหาพระเวสสันดร ทรงได้สดับการสนทนาของกษัตริย์ทั้งสอง ก็พลอยทรงกันแสงด้วยความสงสาร ทรงพาพระโอรสเสด็จไปเฝ้าพระเจ้าสัญชัย พลางกราบทูลอ้อนวอนว่า “ชาวสีพีให้ขับไล่พระราชโอรสผู้ไม่มีความผิด รัฐ-มณฑลของพระองค์ก็จะเป็นเหมือนรังผึ้งร้าง เหมือนผลมะม่วงหล่นลงบนดิน เหมือนหงส์มีขนปีกหลุดร่วง ย่อมอยู่อย่างลำบากในเปือกตมที่ไม่มีน้ำ ข้าแต่มหาราชเจ้า ประโยชน์อย่าได้ล่วงเลยพระองค์ไปเลย ขอพระองค์อย่าได้ขับไล่พระโอรสผู้ไม่มีความผิด ตามคำของชาวสีพีเลย”

แม้จะมีใครมาช่วยพูดอ้อนวอนอย่างไร ก็ไม่อาจเปลี่ยนพระทัยของพระราชาได้ เป็นอันว่า พระเวสสันดรต้องถูกเนรเทศให้ออกเดินทางไปสู่เขาวงกตพร้อมด้วยพระนางมัทรี-

ราชเทวีอย่างแน่นอน นี่เป็นตอนหนึ่งที่พระเวสสันดรได้สร้างมหาทานบารมี ซึ่งเป็นธรรมดาว่าจะต้องมีอุปสรรค พระเวสสันดรจะเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาส และจะหาโอกาสสร้างทานบารมีที่ยิ่งกว่าการให้มงคลหัตถีต่อไปได้อย่างไร ต้องมาติดตามกันในคราวต่อไป

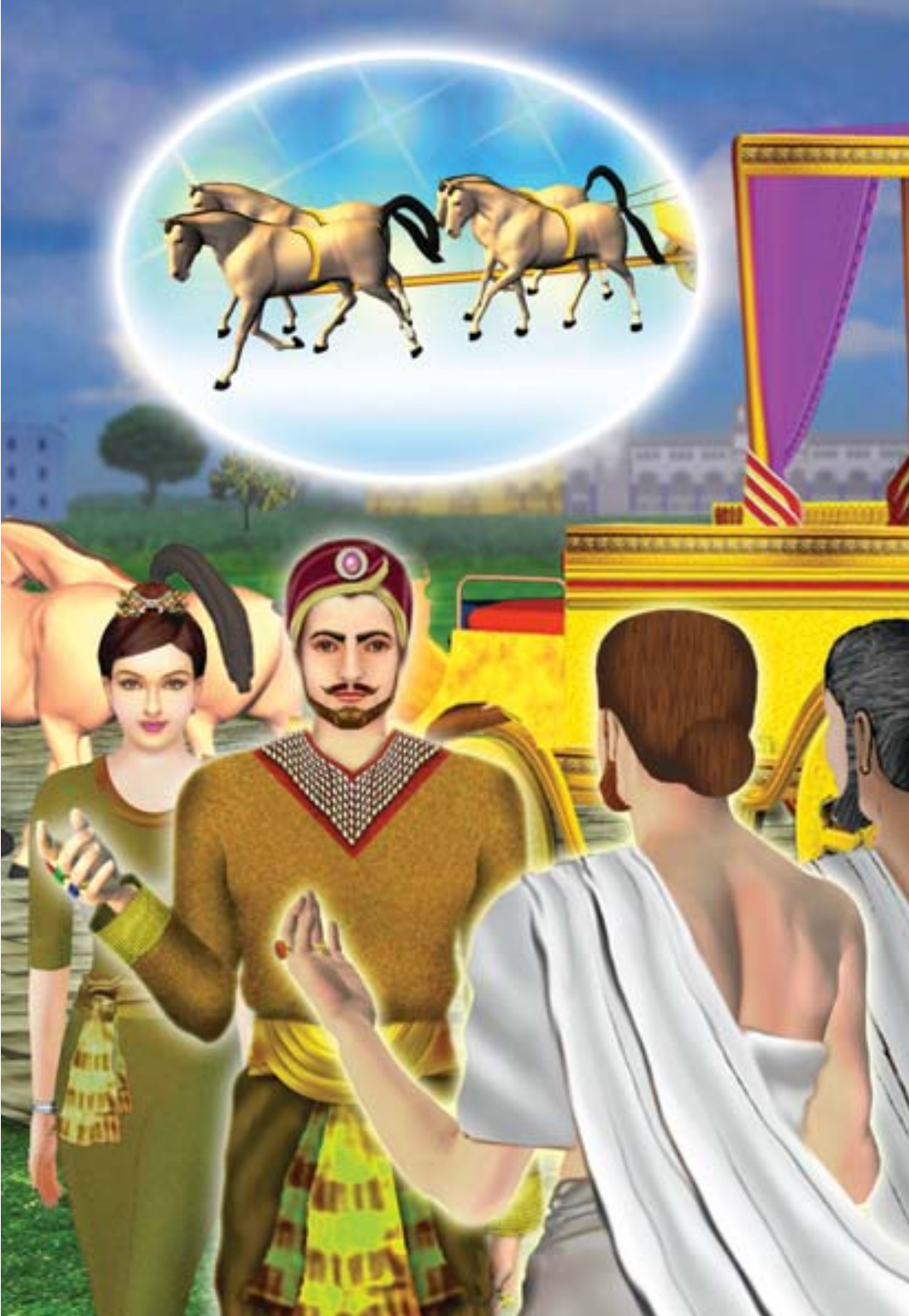

๑๔

เวสสันดรชาดก
ตอนที่ ๖
(เดินทางสู่เขาวงกต)

ดูก่อนพระนางมัทรี พัสดุอันใดอันหนึ่งที่ฉันให้เธอ ทั้งทรัพย์อันประกอบด้วยสิริ เงิน ทอง มุกดา ไพฑูรย์ที่มีอยู่มาก และสิ่งใดที่เธอนำมาแต่พระชนกของเธอ เธอจงเก็บสิ่งนั้นไว้ทั้งหมดเธอจงบริจาคทานในท่านผู้มีศีลทั้งหลายตามควร เพราะที่พึ่งของสัตว์ทั้งปวงอย่างอื่นยิ่งกว่าบุญกุศลย่อมไม่มี

การเจริญสมาธิภาวนาเป็นทางลัดที่สุด ที่จะทำให้กาย วาจา ใจ ของเราบริสุทธิ์ ถ้ากาย วาจา ใจ ของเรามีความบริสุทธิ์มาก บุญกุศลก็เกิดขึ้นมาก ถ้ามีความบริสุทธิ์น้อย บุญกุศลก็ลดหย่อนลงไป ความบริสุทธิ์เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข เป็นสิ่งที่สั่งสมได้ การเจริญภาวนาทุกวัน เป็นการเพิ่มเติมความบริสุทธิ์ขึ้นทุกวัน จะทำให้เราเข้าถึงความสุขที่แท้จริง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา และกำลังแสวงหากันอยู่ ดังนั้นเราจึงควรให้ความสำคัญกับการเจริญภาวนา เพื่อให้ชีวิตของเราเข้าถึงความสุขและความบริสุทธิ์ที่แท้จริง

พระเวสสันดรโพธิสัตว์ได้กล่าวธรรมภาษิตสอนพระนางมัทรีไว้ว่า

“ดูก่อนพระนางมัทรี พัสดุอันใดอันหนึ่งที่ฉันให้เธอทั้งทรัพย์อันประกอบด้วยสิริ เงิน ทอง มุกดา ไพฑูรย์ที่มีอยู่มาก และสิ่งใดที่เธอนำมาแต่พระชนกของเธอ เธอจงเก็บสิ่งนั้นไว้ทั้งหมด เธอจงบริจาคทานในท่านผู้มีศีลทั้งหลายตามควร เพราะที่พึ่งของสัตว์ทั้งปวงอย่างอื่นยิ่งกว่าบุญกุศลย่อมไม่มี”

ชาวโลกส่วนใหญ่ปรารถนาจะเป็นผู้รับมากกว่าผู้ให้ การเป็นผู้ให้นั้นยากกว่าการเป็นผู้รับ โดยเฉพาะให้โดยไม่หวัง

สิ่งใดตอบแทน ให้เพื่อยังความสุข และความสำเร็จของบุคคลอื่น ให้เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวนั้น นับเป็นสิ่งที่หาได้ยากในโลก ทว่าพระบรมโพธิสัตว์ทั้งหลาย ต่างดำรงตนบนพื้นฐานของความเป็นผู้ให้ตลอดมา โดยทั่วไปคนส่วนมากมักมีความตระหนี่เหนียวแน่นอยู่ในใจ เหมือนยางเหนียวที่ติดเสื้อผ้าหรือวัตถุต่างๆ ยากจะขัดให้หลุดออกได้ง่ายๆ เกิดจากตัวกิเลสคือตัณหาที่ฝังติดแน่นอยู่ในกมลสันดาน น้อยคนนักที่จะหาทางขจัดความตระหนี่ให้หลุดร่อนออกไปจากใจได้ ตรงกันข้ามกับพระโพธิสัตว์ผู้ที่สามารถขจัดออกจากใจได้ทุกภพทุกชาติ

บางครั้งความเป็นผู้มีใจกว้างขวางของท่าน กลับเป็นเหตุให้คนส่วนใหญ่ซึ่งยังมีความตระหนี่อยู่มากเดือดเนื้อร้อนใจแทน เหมือนดังเรื่องของพระเวสสันดร โดยเฉพาะในช่วงที่ท่านกำลังประสบมรสุมชีวิต เพราะทรงบริจาคมงคลหัตถีแก่พราหมณ์ไป จนต้องถูกขับออกจากเมืองให้ไปอยู่ที่เขาวงกต อย่างไรก็ตามท่านก็ยังยินดีที่จะให้ทานต่อไป

หลวงพ่อจะได้เล่าต่อจากครั้งที่แล้ว แม้พระโพธิสัตว์ทรงรู้ว่า ถูกขับไล่ให้ไปอยู่ในป่าก็มิได้หวั่นไหว รุ่งขึ้นของวันใหม่ท่านได้บริจาคสัตตสตกมหาทาน ด้วยความปีติยินดี เหมือนไม่มีเหตุร้ายใดๆ เกิดขึ้น พวกเทวดาได้แจ้งพระราชาในชมพูทวีป

ว่า พระเวสสันดรทรงบำเพ็ญมหาทาน และกำลังพระราชทานนางขัตติยกัญญา พวกกษัตริย์จึงเสด็จมาด้วยเทวานุภาพ รับนางขัตติยกัญญาเหล่านั้นไปเป็นมเหสี

*พวกพราหมณ์ แพศย์ ศูทร เป็นต้น ครั้นรับพระราชทานบริจาคแล้ว ต่างพากันหลีกไป พระเวสสันดรทรงบริจาคสัตตสตกมหาทานตั้งแต่เช้าจนถึงเย็นสมปรารถนาแล้ว ก็เสด็จกลับพระราชนิเวศน์เพื่อถวายบังคมลาพระชนกพระชนนี พระเวสสันดรได้กราบทูลพระเจ้าสัญชัยว่า “พระองค์โปรดให้หม่อมฉันออกจากเชตุดรราชธานี หม่อมฉันขอทูลลาไปเขาวงกต ชนทั้งหลายเหล่าใดเหล่าหนึ่งที่มีแล้วในอดีต หรือจักมีในอนาคต และเกิดในปัจจุบัน เป็นผู้ไม่อิ่มและข้องอยู่ด้วยกามทั้งหลาย ย่อมไปสู่ยมโลก หม่อมฉันได้บริจาคทานด้วยตนเอง ยังชื่อว่าเบียดเบียนตนและคนอื่น จึงต้องนิราศจากแคว้นของตนโดยความประสงค์ตามคำของชาวสีพี หม่อมฉันต้องไปเสวยความทุกข์อยู่ในป่าที่เกลื่อนด้วยพาลมฤค มีแรด และเสือเหลือง หม่อมฉันจักบำเพ็ญบุญทั้งหลาย เชิญพระองค์ข้องอยู่ในเปือกตมคือกามเถิด”

---

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๖๒๘

จากนั้นได้ทูลลาพระมารดา และเหล่าพระประยูรญาติทั้งหมดเพื่อออกผนวชเป็นดาบส ฝ่ายพระนางมัทรีก็ขออนุญาตออกบวชด้วย แม้พระเจ้าสัญชัยจะทรงห้ามไว้ เพราะเห็นว่าการดำรงชีวิตอยู่ในป่าเป็นสิ่งที่ทนได้ยาก อีกทั้งพระนางก็ไม่ได้มีความผิดอะไร สมควรที่จะเสวยสุขอยู่ในพระราชวังต่อไป แต่พระนางก็หาเหตุผลที่จะติดตามพระเวสสันดรให้ได้ พระนางตรัสถ้อยคำที่น่ายกย่องชมเชยว่า

“แม่น้ำไม่มีน้ำก็เปล่าประโยชน์ แว่นแคว้นไม่มีพระราชาปกครองก็สูญสิ้น สตรีแม้มีพี่น้องตั้ง ๑๐ คน ถ้าเป็นหม้ายก็ขาดสูญ ธงเป็นเครื่องปรากฏแห่งราชรถ ควันเป็นเครื่องปรากฏแห่งไฟ พระราชาเป็นเครื่องปรากฏแห่งแว่นแคว้น ภัสดาเป็นเครื่องปรากฏของสตรี ความเป็นหม้ายเป็นอาการตรอมตรมในโลก เพราะฉะนั้นหม่อมฉันจักไปแน่นอน

คราใดเกิดเข็ญใจก็ร่วมทุกข์กับสามีผู้เข็ญใจผู้ถึงทุกข์ เมื่อใดมั่งมี มีเกียรติ ก็ร่วมสุขกับสามีผู้มั่งมีในคราวถึงสุข เทวดาและมนุษย์ย่อมสรรเสริญสตรีนั้น เพราะสตรีนั้น ทำกรรมที่ทำได้โดยยาก หม่อมฉันจะนุ่งห่มผ้ากาสายะ ตามเสด็จพระภัสดาไปทุกเมื่อ และหม่อมฉันไม่ปรารถนาแผ่นดินที่ทรงไว้ซึ่งทรัพย์เป็นอันมาก มีสาครเป็นที่สุด เต็มไปด้วยรัตนะต่างๆ แต่พลัดพรากจากบุคคลอันเป็นที่รัก สตรีใดในเมื่อสามีทุกข์ร้อน ก็ยังมัว

แสวงหาความสุขเพื่อตนเองเท่านั้น ไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากของสามี สตรีนั้นช่างใจร้ายจริง ส่วนหม่อมฉันจะทำอย่างนั้นไม่ได้ จะขอติดตามพระสวามีไป จนกว่าชีวิตจะหาไม่”

นี่เป็นสุนทรวาจาของพระนางมัทรีผู้มีความจงรักภักดีต่อพระเวสสันดร ซึ่งเป็นพระสวามีด้วยความจริงใจ นับเป็นแบบอย่างที่ดีของการดำเนินชีวิตของผู้ครองเรือนในทางโลก เป็นสตรีที่น่ายกย่องมาก เมื่อหนุ่มสาวแต่งงานมีคู่ครองแล้วต้องมีความจริงใจต่อกันไม่ทอดทิ้งกัน มีสุขทุกข์ร่วมกัน จะได้เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน เหมือนพระนางมัทรีที่ไม่ทอดทิ้งพระ-เวสสันดรโพธิสัตว์ นอกจากนี้พระนางยังนำพระโอรสและธิดาทั้งสองไปด้วย พระนางกล่าวยืนยันว่า “หากหม่อมฉันทั้งสองยังมีชีวิตอยู่ ทารกทั้งสองก็จักเป็นสุขเพียงนั้น”

เมื่อพระเวสสันดรอำลาพระประยูรญาติแล้ว ก็ออกเดินทางทันที พระนางผุสดีราชมารดาทรงรู้ว่า พระโอรสมีพระทัยยินดีในการบริจาคเหนือสิ่งอื่นใด จึงให้จัดเกวียนหลายเล่มที่เต็มด้วยรัตนะ ๗ ประการ พร้อมด้วยอาภรณ์ต่างๆ มากมายตามไปส่ง ส่วนพระเวสสันดรทรงเปลื้องเครื่องประดับพระราชทานแก่เหล่ายาจกผู้มาขอถึง ๑๘ ครั้ง ได้พระราชทานสิ่งที่เหลืออยู่จนหมด เมื่อทอดพระเนตรหันกลับมาดู เหตุ

อัศจรรย์มากมายก็บังเกิดขึ้น แผ่นดินก็สะเทือนหวั่นไหว

พระนางผุสดีราชมารดาทรงร้องไห้คร่ำครวญด้วยความสงสารและคิดถึงพระโอรสมาก ฝ่ายนางสนมของพระเจ้ากรุงสัญชัยได้ยินเสียงคร่ำครวญของพระนางผุสดีเทวี ต่างพากันร้องไห้ รวมทั้งราชบริจาริกานารีทั้งหลายในพระราชนิเวศน์ของพระเวสสันดร ต่างพากันร้องไห้ไปตามๆ กัน ขณะที่พระเวสสันดรทรงขับรถพระที่นั่งเทียมม้าไป ทรงรับสั่งกับพระนางมัทรีว่า “ถ้ามียาจกตามมาข้างหลังก็ให้บอกเราด้วย หากเขาปรารถนาสิ่งใด เราก็พร้อมที่จะสละให้ทุกอย่าง”

เพียงเดินทางไปได้ไม่นาน ก็มีพราหมณ์ ๔ คน ที่มาไม่ทันรับสัตตสตกมหาทาน ครั้นรู้ว่าพระเวสสันดรบริจาคทานและได้ออกนอกพระนครไปแล้ว จึงรีบติดตามมาเพื่อขอม้า ๔ ตัว เมื่อมาถึง พระเวสสันดรก็ไม่ทำให้พราหมณ์ทั้งสี่ผิดหวัง ได้พระราชทานม้าทั้ง ๔ ตัว ไปให้แก่พราหมณ์ แล้วพระองค์ทรงจูงมือพระโอรสชาลี ส่วนพระนางมัทรีทรงจูงมือพระธิดากัณหาออกเดินทางมุ่งหน้าสู่เขาวงกตด้วยความองอาจ ไม่มีความอาลัยในราชสมบัติ ที่เคยได้ครอบครองเหล่านั้นเลย

นี่เป็นเรื่องราวการสร้างมหาทานบารมี ที่ต้องพบกับอุปสรรคมากมาย แต่พระโพธิสัตว์ถือว่า หนทางสู่ความสุข

ความบริสุทธิ์หลุดไปสู่อายตนนิพพานได้ใกล้เข้ามาแล้ว จึงไม่ได้ท้อแท้หรือน้อยใจ กลับมีแต่พลังใจที่เต็มเปี่ยมด้วยมหาปีติที่ได้สร้างบุญใหญ่ สมกับเป็นนักสร้างบารมีที่แท้จริง เพราะฉะนั้น เมื่อเราทำความดีใดๆ หากมีอุปสรรคไม่ได้รับการสนับสนุนหรือโดนขัดขวางรังแก ขออย่าได้หมดหวัง หรือหมดกำลังใจ ให้อดทนสู้ต่อไป เราต้องเป็นผู้มีธาตุแท้ของนักสร้างบารมีอยู่เต็มหัวใจ ให้รักษามโนปณิธานให้มั่นคงตลอดไป การสร้างบารมีของเราจะได้เต็มเปี่ยมบริบูรณ์กันทุกๆ คน

๑๕

เวสสันดรชาดก
ตอนที่ ๗
(เสด็จออกบรรพชา)

ข้าแต่เสด็จแม่ ขอพระองค์ทรงอนุญาตการบวชแก่หม่อมฉันเถิด หม่อมฉันบริจาคทานในวังของตน ยังถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้เบียดเบียนทั้งตนเองและคนอื่น หม่อมฉันจะออกไปจากแคว้นของตน โดยประสงค์ของชาวสีพี หม่อมฉันจะเสวยทุกข์นั้นในป่า ที่เกลื่อนด้วยพาลมฤค มีแรด และเสือเหลืองอยู่อาศัย แล้วหม่อมฉันจักบำเพ็ญบุญทั้งหลาย

กาลเวลากลืนกินสรรพสัตว์ เปลี่ยนแปลงสรรพสิ่งสรรพชีวิตที่เกิดมาแล้ว ล้วนบ่ายหน้าไปสู่ความแก่ ความเจ็บและความตาย ผู้คนมากมายได้ปล่อยเวลาให้ผ่านไปอย่างไร้ค่าเหตุเพราะไม่รู้จุดหมายปลายทางของชีวิตว่า เกิดมาจากไหนมาทำไม อะไรคือเป้าหมายของชีวิต เมื่อไม่รู้ความจริงของชีวิตจึงเวียนวนข้องเกี่ยวอยู่กับเบญจกามคุณทั้ง ๕ อันเป็นเหยื่อล่อของพญามาร ทำให้ข้องอยู่ในภพทั้ง ๓ คือ กามภพ รูปภพ อรูปภพ เวียนตายเวียนเกิดอย่างนี้มานับภพนับชาติไม่ถ้วน การทำสมาธิเจริญภาวนา หมั่นฝึกฝนใจให้สะอาดบริสุทธิ์หยุดนิ่งเป็นประจำสม่ำเสมอ เป็นวิธีการเดียวเท่านั้นที่จะนำพานาวาชีวิตของเรา ให้หลุดพ้นจากวังวนแห่งสังสารวัฏอันยาวไกลนี้ก้าวไปสู่พระนิพพานแดนอันเกษมที่เป็นเอกันตบรมสุข

พระเวสสันดรโพธิสัตว์ได้กล่าวอำลา เพื่อออกบวชเป็นบรรพชิตว่า

“ข้าแต่เสด็จแม่ ขอพระองค์ทรงอนุญาตการบวชแก่หม่อมฉันเถิด หม่อมฉันบริจาคทานในวังของตน ยังถูกกล่าวหาว่า เป็นผู้เบียดเบียนทั้งตนเองและคนอื่น หม่อมฉันจะออกไปจากแคว้นของตน โดยประสงค์ของชาวสีพี หม่อมฉันจะเสวยทุกข์นั้นในป่า ที่เกลื่อนด้วยพาลมฤค มีแรด และเสือเหลืองอยู่อาศัย แล้วหม่อมฉันจักบำเพ็ญบุญทั้งหลาย”

*ครั้งที่แล้ว ได้กล่าวถึงตอนที่พระเวสสันดร ได้ถวายสัตตสตกมหาทาน พร้อมทั้งสิ่งของอย่างอื่นมากมาย กระทั่งรถม้าที่เป็นราชพาหนะนำพาท่านออกผนวช เมื่อมีพราหมณ์ตามมาขอพระองค์ก็ให้ไป ส่วนพระองค์พร้อมด้วยพระนางมัทรีและพระโอรสพระธิดา ยอมที่จะเสด็จไปด้วยเท้าเปล่า เพียงขอให้มีโอกาสได้ทำทานเท่านั้น นี่เป็นหัวใจของพระโพธิสัตว์ ผู้หวังจะได้บรรลุพระสัพพัญญุตญาณอันประเสริฐ เมื่อพวกเราฟังแล้วบางท่านอาจสงสัยหรือเกิดความขัดแย้งขึ้นในใจ ไม่เข้าใจว่าทำไมต้องบริจาคทาน จนเป็นเหตุให้ตนเองต้องเดือดร้อนถึงเพียงนั้น

ความเดือดร้อนหรือไม่ขึ้นอยู่ที่ใจ พระโพธิสัตว์ทรงมองการณ์ไกลทรงรู้ถึงมหานิสงส์อันยิ่งใหญ่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตกาล ท่านยอมลำบากในภพชาตินี้ เพื่อให้ได้ความสุขอันยิ่งใหญ่ในภพชาติต่อๆ ไป จนกระทั่งถึงภพชาติสุดท้าย ด้วยท่านตระหนักดีว่าสิ่งที่ท่านให้ไปนั้น จะมีผลดีต่อมวลมนุษยชาติอีกมากมายนับไม่ถ้วน ท่านจึงยอมสละทุกอย่าง แม้ชีวิตก็ให้ได้ ดังนั้นจะเอาตัวเราไปเปรียบกับผู้ที่มีหัวใจกว้างขวางอย่างนั้นไม่ได้ เพราะจะไม่ต่างกับเอาน้ำในบ่อไปเทียบกับน้ำในมหาสมุทรฉะนั้น

---

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๖๕๖

เมื่อพระเวสสันดรบรมโพธิสัตว์กล่าวอำลาพระราชชนก ชนนี และเหล่าประยูรญาติแล้ว ได้นำพระนางมัทรี และพระโอรสพระธิดา เสด็จออกเดินทางสู่เขาวงกตกันตามลำพัง ในระหว่างเดินทาง ท่านได้ประสบเหตุอัศจรรย์หลายอย่าง เช่น เมื่อพระโอรสพระธิดาทอดพระเนตรเห็นพฤกษชาติเผล็ดผลในป่าใหญ่ อยากเสวยผลไม้เหล่านั้น ต้นไม้เหล่านั้นก็น้อมกิ่งลงมาให้พระโอรสพระธิดาสามารถเด็ดเสวยได้เองอย่างง่ายด้วย พระนางมัทรีราชเทวีทอดพระเนตรสิ่งอัศจรรย์นี้ รู้ทันทีว่า เป็นเพราะอำนาจแห่งทานบารมีของพระเวสสันดร

เมื่อพบใครที่เดินสวนทางมา ท่านได้ไต่ถามทางไปเขาวงกต เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ห่างไกลมาก คนที่ชำนาญทางได้แนะนำว่า ตั้งแต่เชตุดรราชธานี ถึงภูเขาชื่อสุวรรณคิรีตาละ ประมาณ ๕ โยชน์ ตั้งแต่สุวรรณคิรีตาละถึงแม่น้ำชื่อโกนติมารา ๕ โยชน์ เดินทางไปอีก ๕ โยชน์ จะพบภูเขาอัญชนคิรี ไปอีก ๕ โยชน์ จะเป็นบ้านพราหมณ์ชื่อตุณณวิถนาลิทัณฑ์ จากนั้นไปอีก ๑๐ โยชน์ จะถึงมาตุลนคร รวมตั้งแต่เชตุดรนครถึงแคว้นนั้นเป็น ๓๐ โยชน์ แต่เป็นเรื่องอัศจรรย์ว่า เทวดามาช่วยย่นหนทางให้ ทำให้กษัตริย์ทั้ง ๔ พระองค์ เสด็จถึงมาตุลนคร ซึ่งเป็นเมืองหลวงของแคว้นเจตรัฐใช้เวลาเพียงวันเดียวเท่านั้น นี่เป็นเพราะบุญ คนดีนั้นแม้ตกทุกข์ได้ยากก็จะมีผู้คอยติดตาม

ช่วยเหลือ ที่โบราณท่านเรียกว่า คนดีผีคุ้ม แต่ที่จริงเทวดาลงรักษาต่างหาก

เมื่อกษัตริย์ทั้ง ๔ พระองค์ เสด็จถึงเจตรัฐในเวลาเย็น สมัยนั้น มีเจ้าครองนครอยู่ในมาตุลนครถึง ๖๐,๐๐๐ พระองค์ เมื่อชาวเมืองรู้ว่า พระเวสสันดร พระนางมัทรี และพระโอรสพระธิดาเสด็จมาด้วยเท้าเปล่า ต่างเกิดความสงสัยและพากันมาเข้าเฝ้า อีกทั้งได้แจ้งข่าวไปยังพระยาเจตราชทั้ง ๖๐,๐๐๐ องค์ ซึ่งทุกพระองค์ได้ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี เหมือนหมู่ญาติรอคอยบุคคลที่จากไปนาน ด้วยความใจจดใจจ่ออย่างนั้น

พระยาเจตราชทูลถามพระเวสสันดรว่า “ข้าแต่พระ-มหาราชเจ้า พลนิกายของพระองค์อยู่ที่ไหน รถพระที่นั่งของพระองค์อยู่ที่ไหน พระองค์ไม่มีม้าทรง ไม่มีรถทรง เสด็จดำเนินมาทางไกล ถูกข้าศึกย่ำยีกระมัง จึงเสด็จมาถึงประเทศนี้” พระเวสสันดรทรงเล่าเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้น พระยาเจตราชทั้ง ๖๐,๐๐๐ องค์ ต่างทรงสงสารพระองค์ยิ่งนัก ที่ทำดีแต่ไม่มีใครเห็นความดี จึงพร้อมใจกันกราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้ประเสริฐ ขอเชิญเสด็จประทับ ณ เจตรัฐนี้ พวกหม่อมฉันจะไปเฝ้าพระราชบิดาของพระองค์ เพื่อทูลขอโทษ และแจ้งให้ทราบว่าพระองค์ไม่ได้มีความผิดอะไรเลย”

พระเวสสันดรทรงห้ามปรามเจ้านครเหล่านั้น ที่พระองค์ต้องถูกเนรเทศออกนอกเมือง เป็นเพราะความไม่เข้าใจของชาวเมืองสีพี หาใช่เป็นความผิดของพระราชบิดาไม่ เมื่อเป็นเช่นนั้น พระยาเจตราชทั้งหลายก็ยังยินยอมพร้อมใจที่จะถวายราชสมบัติให้กับพระเวสสันดรเพื่อเป็นเจ้าครองนครปกครองดูแลพวกตน แต่ท่านก็ไม่ได้ปรารถนา เพียงแค่ขอพักอาศัยที่เมืองนี้เพียงคืนเดียวเท่านั้น วันรุ่งขึ้นก็จะพากันออกเดินทางต่อเพื่อบำเพ็ญพรตอยู่ในป่าตามลำพัง

เมื่อพระยาเจตราชทั้งหลายไม่สามารถชักชวนพระองค์ให้เสวยราชสมบัติในมาตุลนครได้ จึงพากันสร้างศาลาอย่างดีถวายเป็นที่พักอาศัยหนึ่งราตรี จากนั้นกษัตริย์ทั้ง ๔ พระองค์ก็เสด็จออกเดินทางไกล โดยมีกษัตริย์ ๖๐,๐๐๐ พระองค์ พร้อมด้วยเหล่าอำมาตย์ ข้าราชบริพารมากมายเสด็จตามไปส่งถึง ๑๕ โยชน์ นับเป็นการออกบวชอย่างมีเกียรติ ด้วยอานุภาพบุญของท่าน แม้จะเป็นหนทางไกลแต่ใช้เวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมงก็ถึงปากทางเข้าป่าใหญ่ พระยาเจตราชได้แต่งตั้งนายพรานคนหนึ่งชื่อเจตบุตร รักษาทางเข้าป่าใหญ่ จะได้ไม่มีใครมารบกวนหรือประทุษร้ายกษัตริย์ทั้ง ๔ พระองค์ได้ หลังจากนั้นชักชวนกันเสด็จกลับเข้าเมือง

เมื่อพระเวสสันดรพร้อมด้วยพระราชโอรส พระราชธิดา และพระราชเทวี เสด็จถึงภูเขาคันธมาทน์ก็ได้ประทับพักผ่อนชั่วครู่ และออกเดินทางต่อไปยังเชิงเขาวิปุลบรรพต ทรงประสบสิ่งต่างๆ ที่น่ารื่นรมย์ใจตลอดทาง แม้จะมีสัตว์ป่ามากมาย แต่สัตว์ทุกจำพวกต่างแสดงอาการเป็นมิตร พระโอรสพระธิดาทั้งสองพากันเล่นสนุกสนานอย่างเบิกบาน ทรงเดินทางเข้าป่าลึกไปเรื่อยๆ ไม่มีใครรู้สึกว้าเหว่ หรือกังวลใจ มีแต่ความโล่งโปร่งใจ มองไปทางไหนก็เห็นป่าไม้ ภูเขา ลำธาร ที่สวยสดงดงาม

ขณะนั้น พิภพของท้าวสักกเทวราชแสดงอาการร้อน ท้าวสักกะพิจารณาแล้ว ทรงรู้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงตรัสเรียกวิสสุกรรมเทพบุตรมาเข้าเฝ้า เพื่อให้ไปสร้างอาศรมที่เขาวงกต วิสสุกรรมเทพบุตรรับเทวบัญชาแล้ว รีบลงจากเทวโลกไปแสวงหาสถานที่อันน่ารื่นรมย์ เนรมิตบรรณศาลา ๒ หลัง ที่จงกรม ๒ แห่ง ที่พักกลางคืน ที่พักกลางวัน และได้ตระเตรียมบริขารสำหรับไว้ใช้ จากนั้นได้จารึกอักษรไว้ว่า “ท่านผู้หนึ่งผู้ใดใคร่จะบวชก็จงใช้บริขารเหล่านี้” พร้อมกับห้ามเหล่าอมนุษย์ หมู่เนื้อหมู่นก ที่มีเสียงดังรบกวนเข้ามาใกล้

นี่เป็นช่วงเวลาแห่งการสร้างมหาทานบารมี และเนกขัมมบารมีของพระโพธิสัตว์ของเรา แม้จะประสบความทุกข์

เพราะการบริจาคทานในสิ่งที่คนอื่นไม่กล้าคิดกล้าทำ แต่การกระทำของพระองค์อยู่ในสายตาของสวรรค์ และของผู้รู้ทั้งหลาย ท่านจึงได้รับความช่วยเหลือให้แคล้วคลาดจากภยันตรายต่างๆ แม้ท่านจะออกบวชแล้ว ท่านก็ยังบริจาคทานต่อไปอีก เรื่องราวจะเป็นอย่างไรต่อไป ก็ให้ติดตามกันคราวหน้า และอย่าลืมหมั่นสอนตัวของเรา หมั่นขวนขวายสร้างบารมีตามแบบอย่างของพระโพธิสัตว์ หมั่นสั่งสมบุญเจริญสมาธิภาวนาให้เต็มที่กันทุกคน

๑๖

เวสสันดรชาดก
ตอนที่ ๙
(ชีวิตนักบวช)

คนขลาดยังไม่ทันถึงสนามรบ ไม่ทันได้รบก็ยอมแพ้ ฉันใด ดูก่อนพราหมณ์ ท่านยังไม่ทันได้ไปขอกัณหาชาลีเลย ก็ยอมแพ้ ฉันนั้น ดูก่อนพราหมณ์ ถ้าท่านไม่หาทาส และทาสี มาให้ฉัน ฉันจักไม่อยู่ในเรือนของท่าน

ชีวิตในวันหนึ่งๆ ผ่านไปอย่างรวดเร็ว เปรียบเสมือนหยาดน้ำค้างบนปลายยอดหญ้า เมื่อต้องแสงอาทิตย์ในยามเช้าย่อมเหือดแห้งหายไปโดยฉับพลัน ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อมสลายคล้ายฟองน้ำ เมื่อเวลาฝนตกหนัก ฝนหนาเม็ดเกิดเป็นฟองน้ำขึ้น แล้วแตกสลายไปในชั่วพริบตาเดียว ช่วงเวลาของชีวิตเราสั้นนักคล้ายอย่างนั้น จึงไม่ควรประมาท พึงเร่งทำความเพียร เพื่อไปให้ถึงจุดหมายปลายทางของชีวิต เช่นเดียวกับผู้รู้หรือพระอรหันต์ทั้งหลายในกาลก่อน

ครั้งหนึ่งนางอมิตตตาปนาได้กล่าวกับชูชกว่า

“คนขลาดยังไม่ทันถึงสนามรบ ไม่ทันได้รบก็ยอมแพ้ฉันใด ดูก่อนพราหมณ์ ท่านยังไม่ทันได้ไปขอกัณหาชาลีเลยก็ยอมแพ้ ฉันนั้น ดูก่อนพราหมณ์ ถ้าท่านไม่หาทาส และทาสีมาให้ฉัน ฉันจักไม่อยู่ในเรือนของท่าน เมื่อท่านเห็นฉันแต่งกายในงานมหรสพประกอบด้วยนักขัตฤกษ์ รื่นรมย์อยู่กับชายคนอื่น ความทุกข์ก็จักมีแก่ท่าน เมื่อท่านผู้ชราแล้วพิไรคร่ำครวญอยู่ เพราะไม่เห็นฉัน ร่างกายที่โก่งงอก็จักงอยิ่งขึ้น ผมที่หงอกก็จักหงอกมากขึ้น เพราะฉะนั้น ท่านจงออกเดินทางไปขอโอรสธิดากับพระเวสสันดรเถิด”

นี่เป็นถ้อยคำของนางอมิตตตาภรรยาสาวของชูชกผู้แก่

ชรา นางจะเป็นเหตุที่จะมาเติมมหาทานบารมีของพระเวสสันดรโพธิสัตว์ให้แก่รอบยิ่งๆ ขึ้นไป เมื่อครั้งที่แล้ว หลวงพ่อได้กล่าวถึงตอนที่พระเวสสันดรเดินทางถึงภูเขาคันธมาทน์ หรือเขาวงกต ซึ่งท่านได้รับการช่วยเหลือเป็นอย่างดี ทั้งจากพระราชาผู้ครองเมืองต่างๆ และพระอินทร์ โดยพระอินทร์ได้ส่งวิสสุกรรมเทพบุตรมาเนรมิตสถานที่เพื่อใช้บำเพ็ญสมณธรรม

*เมื่อพระเวสสันดรเห็นสถานที่ซึ่งวิสสุกรรมเทพบุตรเนรมิตไว้ ทรงเข้าพระทัยว่า เป็นสถานที่สำหรับพวกบรรพชิต จึงเสด็จเข้าไปตรวจดู ครั้นทอดพระเนตรเห็นอักษรที่เทวดาจารึกไว้ทรงรู้ทันทีว่า สถานที่นี้ท้าวสักกะทรงเป็นผู้ประทานให้ จึงเสด็จเข้าไปในบรรณศาลา ทรงเปลื้องพระแสงขรรค์ และพระแสงศร ทั้งพระภูษา ทรงนุ่งผ้าเปลือกไม้สีแดง พาดหนังเสือบนพระอังสา เกล้ามณฑลชฎา ทรงถือเพศบรรพชิต ทรงจับธารพระกร เสด็จออกจากบรรณศาลา พลางเปล่งอุทานว่า “โอ สุขจริงหนอ สุขจริงหนอ บัดนี้ เราได้ถึงบรรพชาแล้ว”

พระนางมัทรีเทวีทอดพระเนตรเห็นพระสวามีในเครื่องทรงของบรรพชิต ทรงหมอบลงที่พระบาทด้วยความเคารพ

---

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๖๗๐

เลื่อมใส จากนั้นพระนางได้เข้าไปในบรรณศาลา นุ่งผ้าเปลือกไม้สีแดง พาดหนังเสือบนพระอังสา เกล้ามณฑลชฎา ทรงถือเพศเป็นดาบสินี และให้พระโอรส พระธิดาเป็นดาบสกุมาร ดาบสินีกุมารีด้วย

พระนางมัทรีทูลขอพรจากพระเวสสันดรว่า “ข้าแต่สมมติเทพ พระองค์ไม่ต้องเสด็จเข้าไปในป่าเพื่อแสวงหาผลไม้ จงเสด็จประทับ ณ บรรณศาลากับพระราชโอรส และพระราชธิดาเถิด หม่อมฉันจะนำผลไม้มาถวายเอง” เมื่อได้รับพรแล้ว ตั้งแต่นั้นมา พระนางทรงนำผลไม้มาจากป่าบำรุงปฏิบัติพระราชสวามี พระราชโอรสและพระราชธิดา ฝ่ายพระเวสสันดรบรมโพธิสัตว์ ทรงขอพรกับพระนางมัทรีว่า “แน่ะพระน้องมัทรีผู้เจริญ จำเดิมแต่นี้ เราทั้งสองชื่อว่าเป็นบรรพชิตแล้ว ขึ้นชื่อว่าหญิงเป็นมลทินของพรหมจรรย์ ตั้งแต่นี้ไปเธออย่าได้มาหาเราในเวลาไม่สมควร”

ตั้งแต่นั้น กษัตริย์ทั้ง ๔ พระองค์ต่างอยู่ร่วมกัน บำเพ็ญเนกขัมมบารมีอย่างมีความสุข แม้เหล่าสัตว์เดียรัจฉานทุกชนิดในที่ ๓ โยชน์โดยรอบ ก็มีเมตตาจิตต่อกัน ไม่มีการเบียดเบียนเข่นฆ่ากันเหมือนแต่ก่อน ทั้งนี้ก็ด้วยอานุภาพแห่งเมตตาของพระเวสสันดร พระนางมัทรีเทวีเสด็จลุกขึ้นแต่เช้า ตั้งน้ำดื่มน้ำใช้น้ำสรงพระพักตร์ ถวายไม้ชำระพระทนต์ ปัดกวาดอาศรมให้

พระโอรสพระธิดาทั้งสองพระองค์ จากนั้นก็ทรงถือกระเช้าเสด็จเข้าป่าหาผลไม้จนเต็มกระเช้า และเสด็จกลับจากป่าในเวลาเย็น พระนางทรงทำหน้าที่อุปัฏฐากดูแลพระดาบส พระโอรสและพระธิดาได้อย่างสมบูรณ์ กษัตริย์ทั้ง ๔ ประทับอยู่ที่เขาวงกตอย่างมีความสุข เป็นเวลา ๗ เดือน

หลวงพ่อจะกล่าวถึงบุคคลสำคัญในเรื่องที่พวกเราคงคุ้นหูกันดี ได้แก่พราหมณ์ชูชก เป็นชาวบ้านพราหมณ์ชื่อทุนนวิฏฐะในกาลิงครัฐ เที่ยวภิกขาจารได้ทรัพย์มา ๑๐๐ กหาปณะ ก็ฝากไว้กับเพื่อนสนิท จากนั้นได้ออกไปแสวงหาทรัพย์อีก ครั้นไปนานพราหมณ์ผู้เป็นเพื่อนได้ใช้ทรัพย์นั้นจนหมด เมื่อชูชกกลับมาทวงทรัพย์ เพื่อนไม่สามารถจะใช้คืน จึงยกธิดาชื่อนางอมิตตตาปนาให้ชูชก เมื่อได้นางมาเป็นภรรยาแล้ว จึงพากันไปอยู่ที่บ้านในกาลิงครัฐ และนางได้ปฏิบัติพราหมณ์ด้วยดีเสมอมา

พวกพราหมณ์หนุ่มๆเห็นนางอมิตตตาปฏิบัติต่อสามีแก่เป็นอย่างดี ต่างตำหนิภรรยาของตนเองว่า ทำหน้าที่สู้นางอมิตตตาไม่ได้ พวกนางจึงเกิดความอิจฉา และหาทางที่จะล้อเลียนพูดจาเหน็บแนมนางอมิตตตาให้ได้รับความไม่สบายใจ เมื่อนางอมิตตตาไปท่าน้ำ ก็ถูกพวกภรรยาของพราหมณ์หนุ่มกล่าวค่อนขอดว่า

“แน่ะนางอมิตตตา พ่อแม่ของเธอคงหาชายอื่นให้เป็น

สามีไม่ได้แน่ จึงยกเธอซึ่งยังเป็นสาวให้กับพราหมณ์แก่ สงสัยเธอคงจะบูชายัญไว้ไม่ดี หรือเธอเคยด่าสมณพราหมณ์ผู้มีพรหมจรรย์เป็นเบื้องหน้า มีศีลเป็นพหูสูตในโลกเป็นแน่ จึงได้มาอยู่ในบ้านพราหมณ์แก่ตั้งแต่ยังเป็นสาวอยู่เช่นนี้ การถูกงูกัดหรือถูกแทงด้วยหอกก็ไม่เป็นทุกข์เท่ากับการที่มีสามีแก่อย่างนี้หรอก”

นางอมิตตตาได้รับการบริภาษ และดูหมิ่นเช่นนั้นก็กระดากอาย จึงร้องไห้ถือหม้อน้ำกลับบ้าน ครั้นชูชกถามก็เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้ฟังว่า“พวกนางพราหมณีต่างพากันรุมบริภาษฉันเพราะท่านแก่ชรา ฉะนั้นตั้งแต่นี้ไปฉันจักไม่ไปตักน้ำที่ท่าอีก” ชูชกหลงใหลในตัวนางอมิตตตา จึงได้ปลอบโยน และเอาใจภรรยาสาวว่า “โอ น้องหญิง เธออย่าได้ทำงานเพื่อฉันเลย ฉันจักตักน้ำเอง เธออย่าขัดเคืองไปเลย” แต่นางกลับปฏิเสธว่า “ฉันไม่ได้เกิดในตระกูลที่ใช้สามีให้ตักน้ำ ถ้าท่านไม่หาทาสหรือทาสีมาให้ฉัน ฉันก็จะไม่อยู่กับท่านอีกต่อไป”

ชูชกได้ฟังเช่นนั้นก็ตกใจกลัวว่าภรรยาสาวจะไม่อยู่กับตน ไม่รู้จะทำอย่างไร จึงได้แต่ปลอบโยนนางว่า “น้องหญิง พื้นฐานศิลปะหรือสมบัติของฉันก็ไม่มี ฉันจะหาทาสหรือทาสีมาเพื่อเธอได้อย่างไร ฉันจักบำรุงเธอเอง เธออย่าขัดเคืองไปเลย” นางอมิตตตาได้แนะวิธีกับชูชกว่า “ได้ยินมาว่ามีพระราชาพระนามว่าเวสสันดรประทับอยู่ที่เขาวงกต ท่านจงไปทูลขอทาส และทาสี

กับพระองค์ เมื่อท่านทูลขอแล้ว พระองค์ผู้เป็นขัตติยชาติจักพระราชทานทาสและทาสีแก่ท่านอย่างแน่นอน”

ชูชกบอกว่า “น้องเอ๋ย พี่เป็นคนแก่ ไม่มีเรี่ยวแรง และหนทางก็ไกลเหลือเกิน ไปก็แสนลำบาก” อมิตตตาได้โอกาสจึงยุยงพราหมณ์ว่า “คนขลาดยังไม่ทันถึงสนามรบ ไม่ทันได้รบก็ยอมแพ้เสียแล้ว แม้ท่านก็เช่นกัน ยังไม่ทันได้ไปเลยก็ยอมแพ้เสียแล้ว ถ้าท่านหาทาสและทาสีมาให้ฉันไม่ได้ ฉันจะไม่อยู่กับท่านอีกต่อไปแล้ว” พราหมณ์ชูชกตกใจกลัว เนื่องจากถูกกาม-ราคะบีบคั้น จึงตัดสินใจออกเดินทางไปขอทาสและทาสีจากพระเวสสันดร เพื่อเอาใจบำรุงบำเรอนางอมิตตตาภรรยาสาว โดยไม่เห็นแก่ความยากลำบากแต่อย่างใด

ส่วนชูชกจะเดินทางไปขอทาสและทาสีจากพระเวสสันดรได้สำเร็จหรือไม่ ชูชกจะไปเพิ่มพูนมหาทานบารมีให้กับพระโพธิ-สัตว์ของเราอย่างไรนั้น ก็ให้มาติดตามกันต่อในครั้งต่อไป อยากฝากพวกเราทุกคนให้หมั่นฝึกฝนอบรมตนเอง อย่าประมาทในการสร้างบารมี อย่าไปหลงใหลในเบญจกามคุณซึ่งเป็นเหยื่อล่อให้ใจของเราตกต่ำ ต้องยกใจเราให้สูงไว้ ให้มีสวรรค์นิพพานเป็นเป้าหมาย ด้วยการตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรมให้เต็มที่กันทุกๆ คน

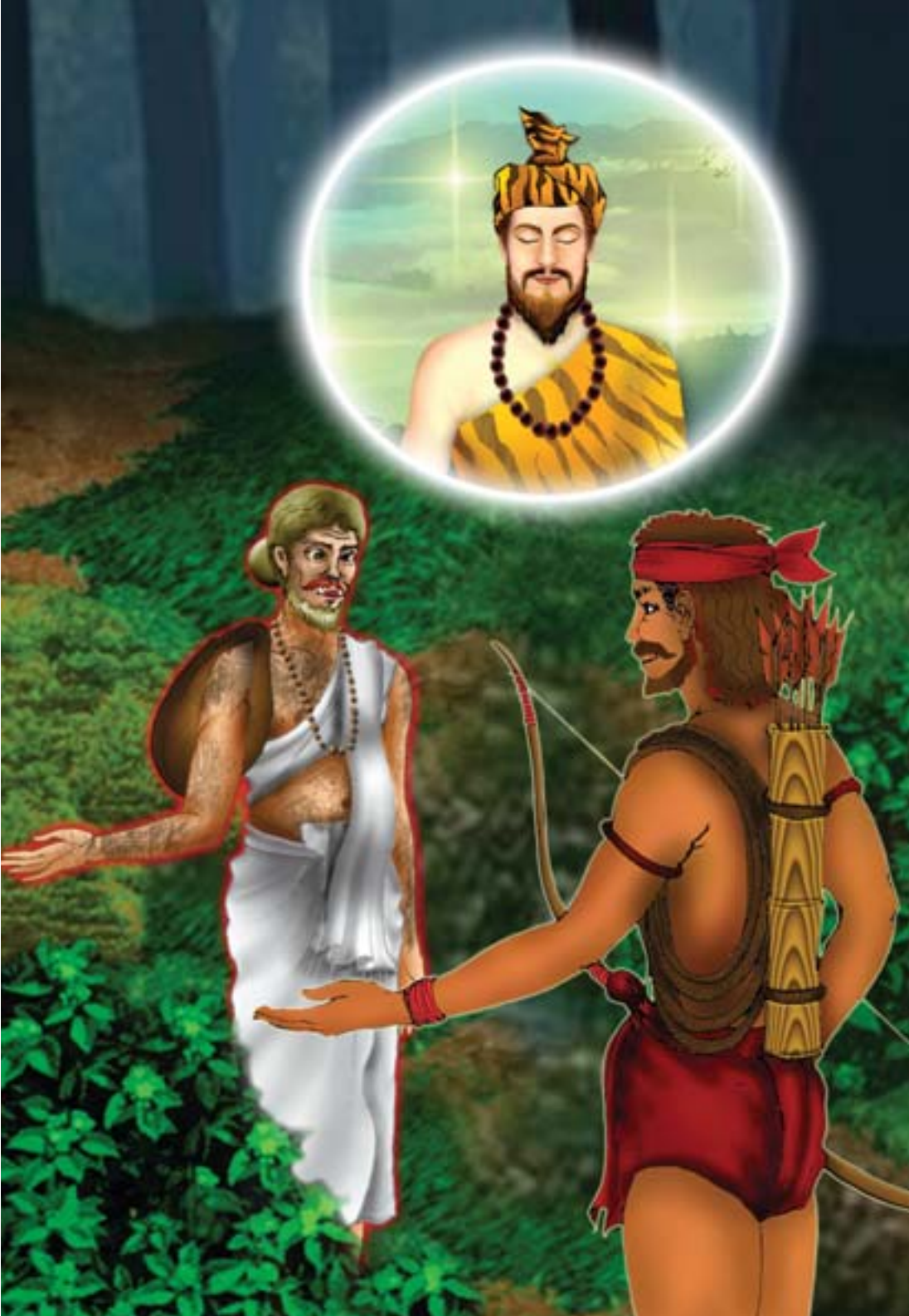

๑๗

เวสสันดรชาดก
ตอนที่ ๙
(ชูชกขอโอรสธิดา)

บุคคลไม่อาจให้สิ่ง ๓ อย่างเต็มได้
คือ ไฟเต็มด้วยเชื้อ
มหาสมุทรเต็มด้วยน้ำ
คนมีความอยากมากเต็มด้วยปัจจัย

ธรรมดาของสรรพสัตว์ และสรรพสิ่งทั้งหลาย มีความเสื่อมไปตามกาลเวลา ที่หมุนเวียนเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ไม่เคยหยุด-ยั้ง ได้นำความแก่ ความเจ็บ และความตายมาสู่ตัวเราตลอดเวลา เวลาไม่เคยหยุดในการทำหน้าที่ของมัน ทุกชีวิตถูกความเสื่อมครอบงำทุกอนุวินาที และกำลังก้าวไปสู่ความเสื่อมสลาย เพราะฉะนั้นเราไม่ควรประมาทในการดำเนินชีวิต ควรมองให้เห็นโทษภัยของความเสื่อมนั้น จะได้คลายจากความยึดมั่นถือมั่นในคน สัตว์ สิ่งของ ไม่มัวเอาใจไปข้องเกี่ยว หรือวางใจไว้กับสิ่งภายนอก ซึ่งไม่ใช่ที่พึ่งที่ระลึกอย่างแท้จริง ควรแสวงหาที่พึ่งภายใน คือ พระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งสูงสุดอันเกษมของสรรพสัตว์ทั้งหลาย

มีธรรมภาษิตใน ปฐมภิกขุสูตร ว่า

“บุคคลไม่อาจให้สิ่ง ๓ อย่างเต็มได้ คือ ไฟเต็มด้วยเชื้อ มหาสมุทรเต็มด้วยน้ำ คนมีความอยากมากเต็มด้วยปัจจัย”

ที่ยกพระบาลีนี้ขึ้นมากล่าวอ้างเป็นอุเทศ เพราะว่ากำลังจะกล่าวถึงพราหมณ์ชูชกผู้ไม่อิ่มด้วยความอยากในเบญจ-กามคุณ จึงต้องออกเดินทางไปขอพระโอรสพระธิดาของพระเวสสันดรมาเป็นทาสรับใช้ โดยไม่คำนึงถึงฐานะของตัวเอง พราหมณ์ชูชกนั้นมีความหลงใหลในนางอมิตตตาเป็นกำลัง

เมื่อภรรยาร้องขอสิ่งใดก็จัดการหามาให้ กระทั่งให้ไปขอข้าทาสจากพระเวสสันดรซึ่งอยู่ไกลมาก อีกทั้งหนทางก็ลำบาก ยังสู้อุตส่าห์ถ่อสังขารไปจนถึงเขาวงกตในที่สุด

*เรื่องก็มีอยู่ว่า เมื่อชูชกเดินทางเข้าไปในนครเชตุดร ได้ไต่ถามประชาชนที่มาประชุมกันตามสถานที่ต่างๆ ว่า พระเวสสันดรผู้รักในการบริจาคทานเป็นชีวิตจิตใจ บัดนี้ประทับอยู่ที่ไหน ทำอย่างไรจึงจะเข้าเฝ้าพระเวสสันดรได้ ครั้นรู้ข่าวว่าพระเวสสันดร ตอนนี้ได้เสด็จไปประทับอยู่ที่เขาวงกต นับเป็นเวลานาน ๗ เดือนแล้ว

เมื่อมหาชนรู้ว่า ชูชกจะมาขอรับบริจาคทาน คือ ข้าทาสจากพระเวสสันดร ต่างไม่พอใจ พากันถือก้อนดินและท่อนไม้ไล่ตามชูชกไป ชูชกถูกเทวดาดลใจให้รีบหลบหนีการโดนรุมทำร้ายและรีบออกจากเมือง เมื่อรู้ว่าพระเวสสันดรไม่ได้เสด็จไปตามลำพัง แต่ยังมีพระนางมัทรี พระโอรสและพระธิดาติดตามไปด้วย จึงตั้งใจว่าจะไปขอกัณหาชาลีราชกุมาร ชูชกได้มุ่งหน้าไปทางเขาวงกตตามลำพัง ในใจก็คิดถึงอมิตตดาภรรยาสาวไม่ได้ขาด ยิ่งคิดถึงนางมากเพียงไรก็ยิ่งเร่งออกเดินทางไปเขาวงกต เพื่อขอพระโอรสพระธิดามาเป็นข้าทาสรับใช้ของภรรยาสาวให้ได้

---

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๖๗๒

เมื่อไปถึงทางเข้าป่าใหญ่ ชูชกก็ถูกฝูงสุนัขล่าเนื้อวิ่งเข้าใส่หมายจะขย้ำคอกัดให้ตาย จึงรีบวิ่งหนีขึ้นต้นไม้เอาตัวรอดอย่างทุลักทุเล

ฝ่ายพรานเจตบุตรที่เหล่าพญาเจตราชแต่งตั้งให้อารักขาพระเวสสันดร เมื่อได้ยินเสียงคร่ำครวญของชูชก จึงคิดว่าพราหมณ์คนนี้คร่ำครวญอยากจะพบพระเวสสันดร คงจักขอพระมัทรีหรือพระโอรสพระธิดา พราหมณ์คนนี้คงมาร้ายไม่ได้มาดีอย่างแน่นอน เราจักฆ่าเขาในที่ตรงนี้แหละ จากนั้นได้เดินตรงเข้าไปพร้อมกับขู่ตะคอกใส่ พลางโก่งคันธนูหมายจะยิงพราหมณ์ให้ตาย

ชูชกเห็นเช่นนั้นก็ตกใจกลัวตาย และด้วยความเป็นผู้มีไหวพริบ จึงพูดโกหกพรานว่า “ข้าเป็นพราหมณ์ทูต เป็นผู้ไม่สมควรถูกฆ่า เจ้าจงฟังข้าก่อน ชาวสีพีทั้งปวงหายขัดเคืองพระเวสสันดรบรมกษัตริย์แล้ว พระชนกก็ทรงปรารถนาพระโอรสทั้งพระชนนีของพระองค์ทรงชราภาพ มีพระเนตรทั้งสองฝ้าฟางเสื่อมโทรมลงไปทุกวัน ได้แต่คร่ำครวญหาพระโอรสปานใจจะขาด ข้าเป็นผู้ที่พระราชาพระราชินีส่งมาเป็นทูตเจรจา เจ้าจงฟังข้าก่อน ข้าจักเชิญพระเวสสันดรกับพระราชโอรสกลับเข้าเมือง ถ้าเจ้ารู้จงบอกหนทางแก่ข้าด้วยเถิด”

นี่เป็นวิธีการเอาตัวรอดของพราหมณ์เฒ่าชูชก ถ้อยคำ

ของชูชกทำให้พรานเจตบุตรเชื่ออย่างสนิทใจ และเกิดปีติยินดี เพราะคิดว่า พราหมณ์เฒ่าคนนี้จะเป็นผู้มาทูลอัญเชิญพระเวสสันดรให้เสด็จกลับไปเสวยราชสมบัติที่กรุงเชตุดร โดยหารู้ไม่ว่าเป็นกลลวงของชูชก จึงผูกสุนัขทุกตัวเพื่อไม่ให้เข้าไปทำร้ายชูชก จากนั้นได้ขึ้นไปประคองชูชกลงมาจากต้นไม้ และนำอาหารมาต้อนรับเป็นอย่างดี

เมื่อถูกชูชกถามทางไปเขาวงกต พรานได้ชี้บอกหนทางอย่างละเอียดละออ พร้อมกับพรรณนาลักษณะของพระเวสสันดรว่า “โน่นภูเขาคันธมาทน์ เป็นที่ประทับของพระเวสสันดร พร้อมด้วยพระมัทรีราชเทวี ทั้งพระชาลีและพระกัณหาชินา ทรงครองเพศบรรพชิตอยู่ที่นั่น

พระเวสสันดรนั้นเป็นผู้ยินดีในการบริจาคทาน พระองค์ทรงเป็นที่อาศัยของเหล่ายาจก เฉกเช่นธรณีดลเป็นที่อาศัยของสรรพสัตว์ทั้งหลาย พระองค์เป็นที่ไปเฝ้าของผู้ยากไร้ ดังสาครเป็นที่ไหลไปแห่งแม่น้ำน้อยใหญ่ พระองค์เป็นดังสระน้ำมีท่าอันงาม ลงอาบดื่มได้ง่าย มีน้ำเย็น น่ารื่นรมย์ ดารดาษไปด้วยดอกบุณฑริกบัวขาบ ประกอบด้วยละอองเกสร ทรงเปรียบประหนึ่งต้นนิโครธใกล้ทาง มีร่มเงาน่ารื่นรมย์ใจ เป็นที่พักอาศัยของคนเดินทาง ผู้เมื่อยล้าเหน็ดเหนื่อยมาในเวลาร้อน เปรียบเหมือนต้นไทรที่ใกล้หนทาง ให้ร่มเงาน่ารื่นรมย์ใจ เป็นที่พักอาศัย

ของกองคาราวาน ผู้เมื่อยล้าเหน็ดเหนื่อยมาในเวลาร้อน”

นอกจากนี้ พรานเจตบุตรแนะนำว่า “ก่อนจะไปถึงพระ-เวสสันดร ท่านจะได้พบกับอัจจุตฤาษีผู้มีฟันเขรอะ มีธุลีบนศีรษะ ถือเพศเป็นพราหมณ์ มีขอสำหรับสอยผลไม้ ภาชนะสำหรับใช้ในการบูชาเพลิงกับทั้งชฎา ครองหนังเสือเหลือง นอนเหนือแผ่นดิน นมัสการเพลิง ท่านไปถึงแล้วถามท่านพระฤาษีเถิด ท่านจะบอกหนทางให้”

ชูชกได้ยินคำแนะนำจากพรานเจตบุตรเช่นนั้น รู้สึกกระหยิ่มยิ้มย่องอยู่ในใจ ดีใจว่าตัวเองสามารถหลอกพรานป่าเอาชีวิตรอดมาได้ และดีใจมากที่จะได้ขอกัณหาชาลีมาเป็นข้าทาสรับใช้ จึงรีบออกเดินทางไปสำนักของอัจจุตฤาษีทันที เมื่อเดินทางไปถึง เข้าไปสนทนากับพระอัจจุตฤาษี พลางไต่ถามสารทุกข์สุกดิบ จากนั้นเลียบเคียงถามถึงที่อยู่ของพระเวสสันดร

ท่านดาบสได้ฟังคำถามเช่นนั้น เกิดความสังหรณ์ใจคิดว่าดูจากหน้าตาพร้อมกับลักษณะท่าทาง พราหมณ์แก่คนนี้คงมาร้ายไม่ได้มาดีอย่างแน่นอน พราหมณ์ชูชกน่าจะมาขอพระมเหสีหรือไม่ก็อยากได้พระกุมาร และพระกุมารีอย่างแน่นอน ดาบสเกิดความลังเลสงสัยและไม่พอใจ จึงไม่ยอมบอกหนทาง

พราหมณ์ชูชกแสร้งทำเป็นพูดประจบประแจงว่า “ท่าน

ผู้เจริญ ยังไม่ควรจะโกรธเคืองข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้ามิได้มาขออะไร การเห็นพระผู้ประเสริฐย่อมให้สำเร็จประโยชน์ การอยู่ร่วมกับพระผู้ประเสริฐเป็นความสุขทุกเมื่อ ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นพระเจ้าสีวีที่ถูกชาวสีพีขับไล่ ข้าพเจ้ามาเพื่อจะพบพระองค์ ขอพระคุณเจ้าโปรดแจ้งข้าพเจ้าด้วยเถิด” พระอัจจุตฤาษีได้ฟังคำของชูชก ก็หลงเชื่อถ้อยคำประจบประแจง จึงเหยียดมือชี้ไปทางที่ประทับของพระเวสสันดร พร้อมกับบอกเส้นทางอย่างละเอียดถี่ถ้วน ชูชกขอบคุณพระฤาษี และรีบออกเดินทางทันที

ส่วนพราหมณ์ชูชกผู้มีเล่ห์เหลี่ยมมากมายคนนี้ จะสามารถฝ่าฟันอุปสรรค อย่างไรต่อไป จึงจะนำกัณหาชาลีไปเป็นข้าทาสของนางอมิตตตาได้สำเร็จ ไว้ติดตามในตอนต่อไป จากเรื่องราวข้างต้น จะเห็นได้ว่า จะทำดีหรือทำชั่วอะไรสักอย่าง ต้องใช้ปัญญากันทั้งนั้น เพียงแต่จะเป็นปัญญาบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์เท่านั้น อุปสรรคหรือปัญหาในโลกนี้ที่เราเจอต่างมีมากบ้างน้อยบ้าง ซึ่งต้องอาศัยปัญญาในการแก้ไขปัญหา จึงจะสามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ เหล่านั้นไปได้ เราเกิดมาชาตินี้เพื่อทำความดีอย่างเดียว การทำความดีบางครั้งต้องสวนกระแสโลก สวนกระแสกิเลส จึงต้องอาศัยกำลังใจที่เข้มแข็ง เพราะฉะนั้นอย่าได้ท้อแท้ใจในการที่จะสั่งสมบุญใหญ่กันต่อไป

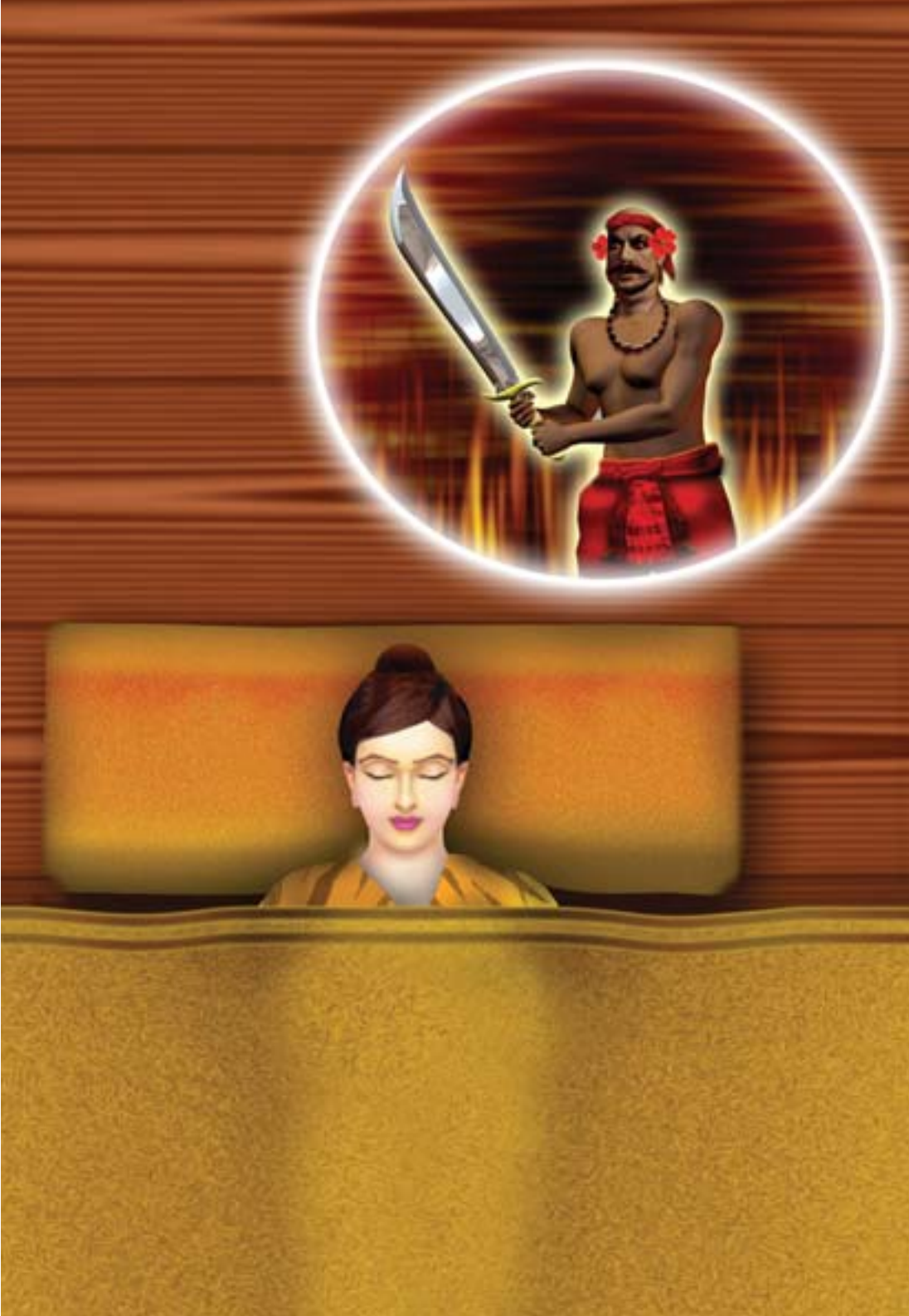

๑๐

เวสสันดรชาดก
ตอนที่ ๑๐
(ชูชกกล่าวขอโอรสธิดา)

ห้วงน้ำซึ่งเต็มเปี่ยมตลอดเวลาย่อมไม่เหือดแห้ง ฉันใด พระองค์ก็เป็นผู้มีพระหฤทัยเต็มเปี่ยมด้วยศรัทธา ฉันนั้น ข้าพระองค์มาเพื่อทูลขอพระโอรสพระธิดากับพระองค์ ขอพระองค์โปรดพระราชทานพระโอรส และพระธิดาแก่ข้าพระองค์ผู้ทูลขอเถิด

พระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งของสรรพสัตว์ทั้งหลาย เป็นหลักของพระพุทธศาสนา ผู้เข้าถึงพระรัตนตรัยจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้เข้าถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา พระบรมศาสดาได้เข้าถึงพระรัตนตรัย และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกายธรรมอรหัต ได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า หมดสิ้นกิเลสอาสวะ มีแต่ความบริสุทธิ์ล้วนๆ จึงเป็นเนื้อนาบุญอันเลิศ ผู้มีจิตเลื่อมใสในพระพุทธเจ้าผู้เลิศ ผลบุญอันเลิศย่อมบังเกิดขึ้นกับบุคคลนั้น และบุญนั้นยังตามส่งผลข้ามภพข้ามชาติไป จนกระทั่งถึงที่สุดแห่งธรรม การทำสมาธิภาวนาด้วยการเจริญพุทธานุสติ มีพระพุทธเจ้าเป็นอารมณ์จึงมีอานิสงส์ใหญ่ สมควรที่พวกเราทั้งหลายจะต้องฝึกให้เป็นอุปนิสัย บุญใหญ่ย่อมจะบังเกิดขึ้นกับเราอย่างแน่นอน

มีถ้อยคำที่ชูชกได้กล่าวขอพระโอรส และพระธิดากับพระเวสสันดรว่า

“ห้วงน้ำซึ่งเต็มเปี่ยมตลอดเวลาย่อมไม่เหือดแห้งฉันใด พระองค์ก็เป็นผู้มีพระหฤทัยเต็มเปี่ยมด้วยศรัทธาฉันนั้น ข้าพระองค์มาเพื่อทูลขอพระโอรสพระธิดากับพระองค์ ขอพระองค์โปรดพระราชทานพระโอรส และพระธิดาแก่ข้าพระองค์ผู้ทูลขอเถิด”

เราทุกคนต่างรู้กันดีว่า การมีอุปนิสัยบัณฑิตนักปราชญ์ เป็นการพัฒนาคุณธรรมให้สูงขึ้น เป็นบันไดก้าวสู่สวรรค์ การมีอุปนิสัยเพื่อให้บรรลุมรรคผลนิพพานอันสูงส่งกว่าสวรรค์นั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยากยิ่ง บุคคลนั้นต้องเป็นอภิมหาปราชญ์ มีใจสูงส่งกว่าบุคคลธรรมดามากนัก พระบรมโพธิสัตว์เจ้าของเรา ท่านกล้าที่จะสละได้แม้กระทั่งบุตรธิดา ซึ่งไม่มีใครในโลกทำได้ แม้เพียงแค่ความคิดยังไม่กล้าคิดกันเลย

ท่านเป็นผู้กล้าให้ กล้าคิด กล้าพูด และกล้าทำความดี โดยไม่กลัวปัญหา และอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น ท่านพิชิตความตระหนี่ในตัวได้ แม้ท่านจะไม่ได้เกิดในยุคสมัยที่มนุษย์ยินดีในการบริจาค หรือในยุคที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองเหมือนพวกเรา แต่พระองค์กลับทุ่มเทสร้างบารมี เพื่อจะได้เป็นแบบอย่างแก่ชาวโลก นำพามนุษยชาติ และสรรพสัตว์ทั้งหลาย ให้หลุดพ้นจากห้วงแห่งสังสารวัฏอันยาวไกล ทรงย่นย่อหนทางไปสู่พระนิพพานให้ใกล้เข้ามา

เพราะฉะนั้น เหล่าพุทธบริษัทควรจะหาโอกาสศึกษาปฏิปทาอันสูงส่งของพระองค์ว่า ท่านมีแนวคิดในการสร้างบารมีอย่างไร ทำไมถึงกล้าสละพระโอรสพระธิดา ผู้เป็นที่รักดังแก้วตาดวงใจ ท่านปรารถนาความสุขอะไรที่ยิ่งไปกว่านั้น

จึงบริจาคในสิ่งที่มนุษย์ในโลกทำได้ยากยิ่ง ครั้งที่แล้วถึงตอนที่พราหมณ์ชูชกเดินทางมาถึงสถานที่ที่พระโพธิสัตว์เจ้าของเราประทับอยู่ เพื่อจะขอกัณหาชาลี ผู้เป็นพระโอรส และพระธิดาไปเป็นข้าทาสรับใช้ของนางอมิตตตา เรามาติดตามฟังกันต่อไป

*พราหมณ์ชูชกมีความฉลาดอยู่ไม่น้อย เมื่อเดินทางมาถึงในตอนเย็น ได้ศึกษาลู่ทางที่จะขอพระโอรสพระธิดาว่า จะขอเวลาไหนถึงจะเหมาะ จะต้องพูดจาอย่างไร พระเวสสันดรจึงจะไม่โกรธ แต่กลับบริจาคบุตรธิดาด้วยความปลื้มปีติโสมนัสไม่รู้สึกเสียดาย

เมื่อชูชกอำลาอัจจุตฤาษีแล้ว ได้เดินทางไปตามที่ท่านบอกไว้ทุกประการ ไปจนถึงฝั่งโบกขรณี ชูชกคิดว่าวันนี้เย็นมากแล้ว เห็นทีพระนางมัทรีจักเสด็จกลับจากหาผลไม้ในป่า อยู่กับพระโอรสพระธิดา ขึ้นชื่อว่าผู้หญิงส่วนใหญ่รักลูกมากกว่าชาย แม้ชีวิตก็ยอมแลกได้ นางอาจทำอันตรายแก่ทานที่พระเวสสันดรจะบริจาค จึงหาที่หลับนอนเอาเรี่ยวแรงก่อน เพื่อเตรียมตัวในเช้าวันรุ่งขึ้น

ในราตรีนั้นเอง เวลาใกล้รุ่ง พระนางมัทรีได้ทรงพระสุบิน

---

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๖๙๔

ว่า มีชายคนหนึ่งผิวดำนุ่งห่มผ้าย้อมน้ำฝาดสองผืน ทัดดอกไม้สีแดงทั้งสองหู ถืออาวุธตะคอกขู่เข้ามาในบรรณศาลา จับชฎาของพระนางฉุดคร่าออกมา แล้วผลักให้ล้มลงบนพื้น ควักดวงพระเนตรทั้งสอง และตัดพระพาหาทั้งสองของพระนาง ใช้มีดควักเนื้อหัวใจ ซึ่งมีหยาดพระโลหิตไหลออกมาไม่ขาดสาย จากนั้นก็หลีกไป พระนางมัทรีผวาตื่นจากบรรทมทันที ทั้งสะดุ้ง ทั้งตกพระหทัย ทรงรำพึงว่า “คืนนี้เราฝันร้าย บุคคลผู้จะทำนายฝันเช่นกับพระเวสสันดรคงไม่มี” พระนางรีบเสด็จไปเคาะประตูบรรณศาลาของพระโพธิสัตว์ทันที

ครั้นพระเวสสันดรได้ยินเสียงเคาะประตู พร้อมกับเสียงของพระนางมัทรี พระองค์ตรัสทักท้วงว่า “แน่ะนางผู้เจริญ เธอทำลายกติกาวัตรของเราทั้งสองแล้ว ทำไมเธอจึงมาในเวลาไม่สมควร” พระนางมัทรีกราบทูลว่า “ข้าแต่สมมติเทพ หม่อมฉันมิได้มาเฝ้าด้วยอำนาจกิเลส แต่ว่าหม่อมฉันฝันร้าย” จากนั้นได้เล่าเรื่องที่ทรงฝันร้าย พระเวสสันดรทรงดำริว่า ทานบารมีของเราใกล้จะเต็มรอบเข้ามาทุกขณะ พรุ่งนี้จักมียาจกมาขอบุตรธิดาอย่างแน่นอน จึงทรงสรรหาถ้อยคำที่ทำให้นางเบาพระทัย และให้กลับไปที่อาศรมทำภารกิจตามปกติ

เมื่อถึงยามสว่าง พระนางมัทรีทรงถือกระเช้าไปหาผลหมากรากไม้ในป่าตามที่เคยปฏิบัติทุกวัน ฝ่ายชูชกคิดว่า

บัดนี้พระนางมัทรีคงจะเสด็จเข้าป่าไปแล้ว จึงมุ่งหน้าไปยังอาศรมของพระเวสสันดร พระโพธิสัตว์เจ้าทอดพระเนตรการมาของยาจกด้วยความมั่นใจว่า วันนี้ต้องมีผู้เดินทางมาขออะไรจากพระองค์อย่างแน่นอน ครั้นเห็นชูชกพราหมณ์กำลังเดินมุ่งหน้ามา จึงตรัสว่า “เรามีชีวิตที่ลำบากมาตั้ง ๗ เดือน เพราะไม่ได้บริจาคทาน ท่านมาก็ดีแล้ว เชิญเข้ามาข้างใน เชิญเลือกบริโภคแต่สิ่งที่ดีเถิด ดูก่อนพราหมณ์ ท่านมาถึงป่าใหญ่แห่งนี้ด้วยความประสงค์อะไรจากเรา จงบอกไปตามความเป็นจริงเถิด”

จากนั้นได้ตรัสเรียกพระชาลีราชกุมารเข้ามา รับสั่งให้ต้อนรับปฏิสันถารพราหมณ์ชูชกเป็นอย่างดี เมื่อพระชาลีราช-กุมารทำปฏิสันถารแล้วก็หลีกไป ทรงคิดว่า ตาพราหมณ์คนนี้เป็นคนมีลักษณะหยาบเหลือเกิน เนื่องจากเป็นเด็กฉลาดจึงพิจารณาเห็นโทษ ๑๘ ประการของพราหมณ์ แต่ก็ไม่ได้นึกดูหมิ่นพราหมณ์ ตั้งใจดูแลเป็นอย่างดี

ชูชกทูลว่า “ห้วงน้ำซึ่งเต็มเปี่ยมตลอดเวลาย่อมไม่เหือดแห้ง ฉันใด พระองค์มีพระหฤทัยเต็มเปี่ยมด้วยศรัทธาฉันนั้น ข้าพระองค์มาเพื่อทูลขอพระโอรสพระธิดากับพระองค์ ขอพระองค์โปรดพระราชทานพระโอรสพระธิดาแก่ข้าพระองค์ผู้ทูลขอเถิด”

พระเวสสันดรได้ทรงสดับคำของชูชกเช่นนั้น ทรงเกิดความปีติโสมนัสตรัสว่า “ดูก่อนพราหมณ์ เรายกให้ท่านได้ เราไม่ลำบากใจอะไรเลย ท่านจงนำไปเถิด พระนางมัทรีพระเทวีเสด็จไปป่าเพื่อแสวงหาผลไม้แต่เช้า จักกลับมาเวลาเย็น ดูก่อนพราหมณ์ ท่านเองก็เดินทางมาไกล ท่านจงอยู่ค้างคืนหนึ่งก่อนเถอะ”

ชูชกเป็นคนฉลาดไม่น้อย รู้ว่าถ้าค้างคืนที่นี่อาจไม่ได้กัณหาชาลีไป เพราะต้องถูกพระนางมัทรีขัดขวางอย่างแน่นอน ได้กล่าวถ้อยคำยกใจพระเวสสันดรไว้มากมาย โดยบอกว่า “เมื่อพระองค์ทรงบำเพ็ญทานด้วยพระศรัทธาที่เต็มเปี่ยมเช่นนี้แล้ว พระองค์ก็อย่าให้พระโอรส และธิดาได้ทรงเห็นพระนางมัทรีเลย พระมารดาจะทำอันตรายต่อทานของพระองค์ก็เป็นได้ ข้า-พระองค์ต้องรีบไปเสียแต่ตอนนี้แหละ ขอพระองค์ตรัสเรียกพระโอรสพระธิดาทั้งสองมาเถิด เมื่อพระองค์ทรงบริจาคทานด้วยพระศรัทธา ผลบุญอันไพบูลย์ก็ย่อมเป็นของท่าน สวรรค์-สมบัติ และนิพพานสมบัติย่อมบังเกิดขึ้นแก่ท่าน ด้วยอานิสงส์แห่งการบริจาคปุตตทานในครั้งนี้อย่างแน่นอน”

นี่เป็นวิธีการขอที่เอาชนะใจพระโพธิสัตว์ได้ พระองค์ทรงยินดีในการบริจาคปุตตทาน กล้าที่จะสละได้แม้กระทั่ง

พระโอรสและพระธิดาผู้เป็นที่รักดังแก้วตาดวงใจ ซึ่งอันที่จริงแล้ว พระโพธิสัตว์รักบุตรธิดา แต่เมื่อปรารถนาโพธิญาณ พระองค์สละได้เพื่อบ่มบารมีให้แก่รอบ และเมื่อให้แล้วก็ไม่คิดเอากลับคืน เพราะฉะนั้นเมื่อเราให้ทานต้องร่าเริงยินดีทั้งก่อนให้ขณะให้ และเมื่อให้แล้วต้องไม่นึกเสียดาย อีกทั้งเวลาที่เราจะไปบอกบุญ หรือชักชวนใครทำความดีก็ตาม ต้องรู้จังหวะ กาลที่เหมาะสม และสรรหาถ้อยคำที่พอเหมาะพอดีมายกใจ เพื่อเปิดหนทางสวรรค์ และนิพพานแก่เพื่อนร่วมโลกของเรา

๑๙

เวสสันดรชาดก
ตอนที่ ๑๑
(บริจาคกัณหาชาลี)

ดูก่อนพ่อชาลีลูกรัก พ่อจงมาเพิ่มพูนบารมีของพ่อให้เต็ม จงช่วยโสรจสรงหทัยของพ่อให้เย็นชุ่มฉ่ำ ลูกรัก ขอลูกจงทำตามคำของพ่อ ขอลูกทั้งสองจงเป็นดังยานนาวาของพ่อไม่หวั่นไหวต่อสาครคือภพ เมื่อพ่อข้ามฝั่งคือชาติแล้ว จักยังมนุษย์ และเทวดาทั้งหลายให้ข้ามพ้นด้วย

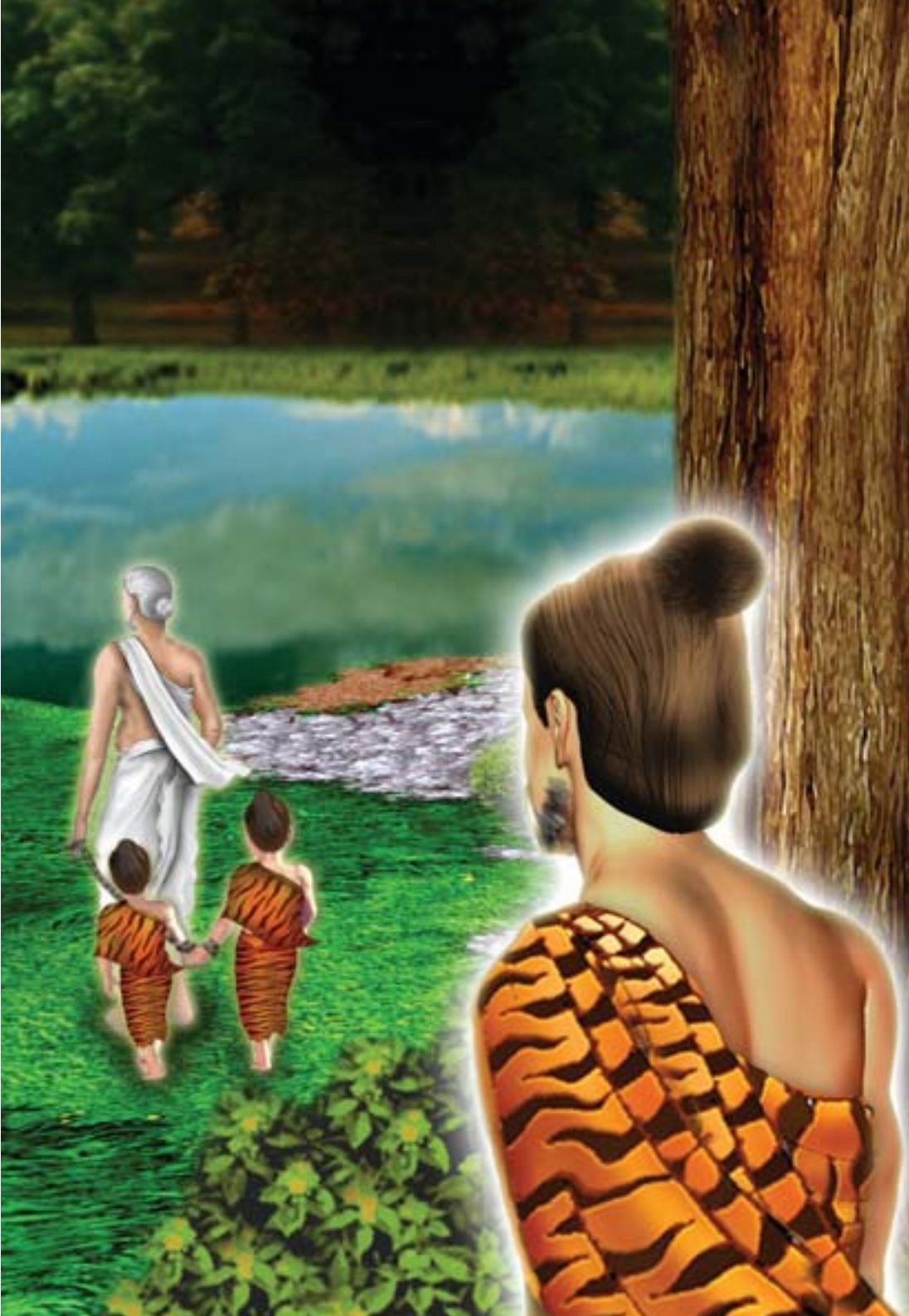

มนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาแล้วต่างต้องตาย แม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นเลิศกว่าใครในภพสาม ยังต้องทอดทิ้งพระวรกายดับขันธปรินิพพานไป ดังนั้นเราต้องหมั่นนึกถึงความตายเสมอ จะได้ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต และเร่งขวนขวายสร้างความดีในทุกรูปแบบ สิ่งใดที่ไม่เป็นสาระควรปลดปล่อยวาง ให้ใจหลุดพ้นจากความยึดมั่นถือมั่นในคน สัตว์ สิ่งของ อันเป็นสิ่งไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตา มุ่งแสวงหาสิ่งที่เป็นนิจจัง เป็นสุขัง เป็นอัตตา คือ พระรัตนตรัยภายในตัวของเรา ให้พิจารณาปล่อยวางอย่างหนึ่ง เพื่อมุ่งเข้าหาอีกอย่างหนึ่ง ที่เป็นสาระแก่นสารที่แท้จริงกันทุกคน

พระเวสสันดรได้กล่าวสุนทรวาจาไว้ว่า

“ดูก่อนพ่อชาลีลูกรัก พ่อจงมาเพิ่มพูนบารมีของพ่อให้เต็ม จงช่วยโสรจสรงหทัยของพ่อให้เย็นชุ่มฉ่ำ ลูกรัก ขอลูกจงทำตามคำของพ่อ ขอลูกทั้งสองจงเป็นดังยานนาวาของพ่อ ไม่หวั่นไหวต่อสาครคือภพ เมื่อพ่อข้ามฝั่งคือชาติแล้ว จักยังมนุษย์ และเทวดาทั้งหลายให้ข้ามพ้นด้วย”

ผู้ที่ปรารถนาพุทธภูมิหวังจะสร้างบารมีให้แก่รอบเพื่อการตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่ทำกันง่ายๆ ต้องอาศัยกำลังใจที่สูงส่งจริงๆ ไม่ใช่ทำเล่นๆ ชาติไหนมีอารมณ์ก็สร้างบารมี

ชาติไหนไม่พร้อมก็ไม่สร้าง อย่างนี้ไม่ถูกต้องนัก นักสร้างบารมีผู้เป็นนิยตโพธิสัตว์ที่แท้จริงนั้น ท่านจะสั่งสมบุญทุกวัน ทุกเวลานาที ทุกที่ และทุกภพทุกชาติ คือ เกิดมาสร้างบารมีอย่างเดียวเท่านั้น อย่างอื่นถือว่าเป็นเรื่องรอง เมื่อพูดถึงเฉพาะทานบารมี ท่านยอมสละได้กระทั่งเลือดเนื้อ และชีวิต ท่านทำถึงขนาดนั้น เพราะฉะนั้นการบริจาคบุตรธิดาเป็นทาน จึงเป็นสิ่งที่เหนือวิสัยของชาวโลกทั่วไป แต่ไม่เหลือวิสัยของพระโพธิสัตว์

*ครั้งที่แล้ว พระเวสสันดรตรัสว่า จะมอบพระกุมารและพระกุมารีทั้งสองให้พราหมณ์ชูชกที่เดินทางดั้นด้นมาขอ ฝ่ายพระชาลีราชกุมาร และพระกัณหาชินาราชกุมารีรู้ว่า พระบิดาจะต้องบริจาคตัวให้กับชูชกอย่างแน่นอน ก็ขนลุกชูชัน ตกใจกลัวหวาดหวั่นไปตามๆ กัน พี่ชายรีบจับแขนน้องสาว พากันเสด็จไปหลังบรรณศาลา แล้วหนีไปหลบซ่อนอยู่ที่พุ่มไม้ด้วยความตกใจกลัว ต่างวิ่งไปวิ่งมาหวังว่าจะหาสถานที่ที่ชูชกมองไม่เห็น หาไม่เจอ จากนั้นพากันลงไปยืนอยู่ในสระโบกขรณี เอาใบบัววางไว้บนพระเศียร ยืนขาสั่น น้ำตาไหลอาบแก้มอยู่ในน้ำ

ฝ่ายชูชกไม่เห็นสองกุมาร จึงพูดรุกรานกระทบกระเทียบ

---

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๖๙๔

พระโพธิสัตว์ว่า “พระเวสสันดรผู้เจริญ พระองค์ประทานพระโอรสพระธิดาแก่ข้าพระองค์เพียงด้วยวาจา แต่พระองค์กลับให้สัญญาณโบกไม้โบกมือ ให้พระโอรสพระธิดาหนีไปหลบซ่อนเสีย แล้วมานั่งทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ คนพูดมุสาเช่นพระองค์เห็นจะไม่มีในโลกอีกแล้ว”

พระเวสสันดรทรงดำริว่า เด็กทั้งสองคงจักหนีไปเสียแล้ว จึงเสด็จลุกขึ้นไปหลังบรรณศาลา ทรงรู้ว่าพระโอรสพระธิดาเสด็จไปยืนอยู่ในสระโบกขรณี จึงตรัสเรียกว่า “ดูก่อนพ่อชาลีลูกรัก พ่อจงมาเพิ่มพูนบารมีของพ่อให้เต็ม จงช่วยโสรจสรงหทัยของพ่อให้เย็นฉ่ำ จงทำตามคำของพ่อ ขอเจ้าทั้งสองจงเป็นดังยานนาวาของพ่อ ไม่หวั่นไหวต่อสาคร คือ ภพ พ่อจักข้ามฝั่ง คือ ชาติ แล้วยังมนุษย์และเทวดาให้ข้ามด้วย”

พระชาลีราชกุมารได้ทรงสดับพระดำรัสของพระราชบิดาเช่นนั้น จึงตัดสินใจเด็ดขาด ปรารถนาจะให้ความประสงค์ของพระบิดากลายเป็นจริง ทรงคิดว่า พราหมณ์เฒ่าคนนี้จงทำตามใจชอบเถิด จะเอาเราไปเป็นข้าทาสบริวาร ทำร้ายร่างกายหรือทรมานเราอย่างไร ก็จะยอมทนทุกอย่าง แต่เราจะไม่ทำให้พระบิดาลำบากพระทัยเด็ดขาด จากนั้นพระกุมารได้โผล่พระเศียรแหวกใบบัวออกมา ขึ้นจากน้ำ หมอบลงแทบพระบาทเบื้องขวาของพระบิดา สวมกอดข้อพระบาทไว้มั่น ทรงกันแสง

ด้วยความรักที่มีต่อพระองค์

พระโพธิสัตว์ตรัสถามพระชาลีว่า “ลูกรัก น้องหญิงของลูกไปไหนเสียล่ะ” พระชาลีทูลว่า “ข้าแต่พระราชบิดา ธรรมดาว่าสัตว์ทั้งหลาย เมื่อภัยเกิดขึ้นก็ย่อมรักษาตัว ไม่ปรารถนาที่จะออกมาพบ แม้กระทั่งพระบิดาผู้ให้กำเนิด” พระโพธิสัตว์ทรงปลอบโยนพระธิดาซึ่งยังอยู่ในน้ำว่า “ลูกกัณหาเอ๋ย ลูกจงออกมาเถิด จงมาเพิ่มพูนทานบารมีของพ่อให้เต็ม จงช่วยรดหทัยของพ่อให้เย็นฉ่ำ ขอลูกจงเป็นดังยานนาวาของพ่อ พ่อจักข้ามฝั่งคือ ชาติ จักยกทั้งมนุษย์ และเทวดาทั้งหลาย ให้ข้ามพ้นจากภัยในสังสารวัฏ”

พระกัณหาชินาราชกุมารีทรงสดับพระดำรัสของพระราชบิดา ก็ตัดสินพระทัยเด็ดเดี่ยวเช่นกัน ได้ขึ้นจากสระน้ำมาหมอบลงแทบพระบาทเบื้องซ้ายของพระบิดา แล้วกอดข้อพระบาทไว้มั่น พร้อมกับกันแสงด้วยความอาลัยอาวรณ์ ไม่อยากจากพระบิดาไป พระเวสสันดรแนะนำพระโอรสว่า “ชาลีลูกรัก ถ้าลูกปรารถนาจะเป็นไท ลูกควรให้ทองคำ ๑,๐๐๐ ลิ่ม แก่พราหมณ์ชูชกจึงจะเป็นไทได้ ส่วนน้องสาวของลูกเป็นผู้ทรงอุดมรูป หาหญิงใดในชมพูทวีปเสมอเหมือนได้ยาก ถ้าใครปรารถนาจะทำน้องสาวของเธอให้เป็นไท ก็พึงให้ทาสชายทาสหญิง ช้าง ม้า โค อย่างละ ๑๐๐ และทองคำ ๑๐๐ ลิ่ม

แก่ชูชก น้องของเธอจึงจะเป็นไทได้”

ครั้นพระเวสสันดรโพธิสัตว์ทรงกำหนดราคาพระโอรสพระธิดาอย่างนี้แล้ว ทรงจับพระเต้าน้ำพลางหลั่งน้ำลงในมือชูชก พร้อมกับตรัสว่า “ดูก่อนพราหมณ์ผู้เจริญ ถึงแม้ว่าเราจะรักบุตรธิดามากเพียงไร แต่พระสัพพัญญุตญาณอันประเสริฐ ที่เราปรารถนามานานนับภพนับชาติไม่ถ้วน ย่อมเป็นที่รักยิ่งกว่าบุตรและธิดา ผู้เป็นที่รักกว่าร้อยเท่าพันเท่าแสนเท่า” หลังพระดำรัสแผ่นดินใหญ่หนา ๒๔๐,๐๐๐ โยชน์ ก็อึกทึกกึกก้องคำรามสั่นสะเทือน

ด้วยเดชแห่งทานบารมีในครั้งนั้น สาครก็กระเพื่อม สิเนรุราชบรรพตก็น้อมยอดลงไปทางเขาวงกต ท้าวสักกเทวราชทรงปรบพระหัตถ์ มหาพรหมได้ประทานสาธุการ เทวดาทั้งหมดก็อนุโมทนาสาธุการ ได้เกิดโกลาหลเป็นอันเดียวกันจนถึงพรหมโลก ฟ้าคำรามลั่นพร้อมกับเสียงปฐพีให้ฝนตกลงชั่วขณะ สายฟ้าแลบในสมัยมิใช่กาล สัตว์จตุบาทมีราชสีห์เป็นต้นที่อยู่ในหิมวันตประเทศ ได้บันลือเสียงเป็นอันเดียวกัน ทั่วทั้งหิมวันต์ก็เกิดเหตุอัศจรรย์อันไม่เคยบังเกิดมีมาก่อน

ครั้นพระโพธิสัตว์เจ้าทรงบำเพ็ญปุตตทานแล้ว เกิดความปีติโสมนัสในใจว่า “โอ ทานของเรา เราได้ให้ดีแล้วหนอ”

ทรงทอดพระเนตรดูพระกุมารพระกุมารี ซึ่งมีใจเด็ดเดี่ยวดุจพระองค์ แต่ก็ยังกันแสงอยู่ ด้วยความคิดถึงพระบิดาที่จำต้องจากไป ฝ่ายชูชกเข้าไปป่าเอาฟันกัดเถาวัลย์ถือมาผูกพระหัตถ์ขวาของพระชาลีกุมารและพระหัตถ์ซ้ายของพระกัณหาชินากุมารี ถือปลายเถาวัลย์ไว้ แล้วเฆี่ยนตีต่อหน้าพระเวสสันดร สั่งให้ทั้งสองหยุดร้องไห้ จากนั้นก็ฉุดดึงพระกุมารทั้งสองออกจากป่าไป

นี่เป็นตอนหนึ่งของการบริจาคปุตตทาน คือ พระโอรสและพระธิดาเป็นทาน เมื่อพวกเราได้ยินได้ฟังแล้ว อย่าเข้าใจผิดคิดว่า การสละลูกเป็นทานเป็นการทรมานหรือโยนความทุกข์ให้กับลูก เพื่อหวังความสุขให้กับตนเองหรือเพื่อหวังอะไรอย่างอื่น เพราะพูดถึงเรื่องการให้ทานเพื่อจะมาเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ทานที่พระองค์ทำในครั้งนี้ เป็นมหาทานบารมีที่จะทำให้บารมีของพระองค์เต็มเปี่ยม

ส่วนพระโอรส และพระธิดาไม่ได้ถูกพระเวสสันดรขับไล่หรือบีบบังคับให้พราหมณ์ชูชกเพราะความรังเกียจ แต่เป็นความยินยอมพร้อมใจของทั้งสองฝ่าย ทั้งพระบิดาและพระโอรสพระธิดาที่จะทำความปรารถนาของพระบิดาให้เต็มเปี่ยม อีกทั้งพระโอรสพระธิดาทั้งสองก็มีชาติเชื้อของนักสร้างบารมีด้วย มีธาตุของผู้มีพระนิพพานเป็นเป้าหมายเหมือนกัน และก็เคยสร้างบารมีร่วมกันมานับภพนับชาติไม่ถ้วนแล้ว

เพราะฉะนั้น ต้องใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองกันให้ดี จะได้ไม่สับสนหรือเข้าใจผิด เมื่อเข้าใจถูกต้อง จะได้ชื่นชมในวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ของพระโอรสพระธิดาทั้งสอง ที่หวังจะเป็นส่วนหนึ่งในการยังความปรารถนาของพระโพธิสัตว์ให้เต็มเปี่ยม คือ ได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในอนาคตกาล

๒๐

เวสสันดรชาดก
ตอนที่ ๑๒
(กัณหาชาลีถูกทรมาน)

พระโพธิสัตว์ทุกพระองค์ไม่ทรงบริจาคมหาบริจาค ๕ ประการ คือ บริจาคทรัพย์ บริจาคอวัยวะ บริจาคชีวิต บริจาคบุตร บริจาคภรรยา หาเป็นพระพุทธเจ้าได้ไม่ ก็ตัวเราก็เข้าอยู่ในจำพวกพระโพธิสัตว์เหล่านั้น แม้เราไม่บริจาคบุตร และชายาก็ไม่อาจจะเป็นพระพุทธเจ้าได้เช่นกัน

ธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสิ่งที่ละเอียดลึกซึ้งยากต่อการเข้าถึง แต่ก็ไม่เกินความสามารถของผู้มีบุญทั้งหลายที่มีจิตน้อมไปในคำสอนอันบริสุทธิ์ของพระองค์ บัดนี้แม้พระพุทธองค์ได้เสด็จดับขันธปรินิพพานไปกว่า ๒,๕๐๐ ปีแล้ว แต่พระธรรมคำสอนของพระองค์ ยังคงนำสันติสุขมาสู่มวลมนุษยชาติอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ตราบเท่าที่ยังมีผู้ประพฤติปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระพุทธองค์ ผู้ที่ปฏิบัติธรรมนี้ จะยังได้ชื่อว่าเป็นผู้บูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นบรมครูอย่างยิ่งยวดไม่ว่าพระองค์จะเสด็จดับขันธ์ไปแล้วก็ตาม ดังนั้นให้พวกเราทุกคนตั้งใจทำหยุดทำนิ่งให้ได้ตลอดเวลา ให้เข้าถึงพระธรรมกาย เราจะได้ชื่อว่า บูชาพระพุทธองค์อย่างแท้จริง และยังเป็นการปฏิบัติบูชาอันสูงสุดด้วย

พระเวสสันดรโพธิสัตว์ทรงกล่าวสอนตนเองว่า

“พระโพธิสัตว์ทุกพระองค์ไม่ทรงบริจาคมหาบริจาค ๕ ประการ คือ บริจาคทรัพย์ บริจาคอวัยวะ บริจาคชีวิต บริจาคบุตร บริจาคภรรยา หาเป็นพระพุทธเจ้าได้ไม่ ก็ตัวเราก็เข้าอยู่ในจำพวกพระโพธิสัตว์เหล่านั้น แม้เราไม่บริจาคบุตร และชายา ก็ไม่อาจจะเป็นพระพุทธเจ้าได้เช่นกัน”

นี่เป็นแนวความคิด และวิธีการที่จะก้าวขึ้นสู่ความเป็น

พระพุทธเจ้า ที่พระบรมโพธิสัตว์เจ้าทุกๆ พระองค์ ท่านประพฤติปฏิบัติตามกันมาเป็นอริยวงศ์ ต้องกล้าที่จะเอาชนะความตระหนี่เหล่านี้ให้ได้ ชาวโลกส่วนใหญ่นั้น มักจะหวงแหนหึงหวง อีกทั้งตระหนี่ในบุคคลและวัตถุสิ่งของ ๕ ประการนี้ เมื่อได้ครอบครองแล้ว มักจะยึดติดว่า นั่นเป็นของเรา ใครจะมาแตะต้องหรือมาแยกให้พลัดพรากจากกันไปไม่ได้ ซึ่งอันที่จริงสิ่งเหล่านี้ใช่ว่าจะอยู่กับเราไปตลอด ไม่ช้าหรือเร็วก็ต้องพลัด-พรากล้มหายตายจากกันไป ไม่เว้นแม้กระทั่งตัวของเราเอง

เพราะฉะนั้น พระโพธิสัตว์ทั้งหลาย ต่างยึดมหาบริจาคทั้ง ๕ ประการนี้ เป็นบรรทัดฐานในการที่จะก้าวขึ้นสู่ความเป็นพระอริยเจ้า สิ่งที่ท่านได้ทำไว้เป็นแบบอย่างนี้ ท่านอาศัยกำลังปัญญาบารมีของท่านตรวจตราดูอย่างดีแล้ว จึงสรุปลงไปว่าหากปรารถนาจะเป็นพระพุทธเจ้ากันจริงๆ ก็ต้องผ่านด่านของมหาบริจาคทั้ง ๕ นี้ไปให้ได้

เนื่องจากพระเวสสันดรบรมโพธิสัตว์ได้สร้างบารมีมาแล้ว ๒๐ อสงไขยกับ ๑๐๐,๐๐๐ มหากัป ครั้งที่ได้รับพยากรณ์เป็นนิยตโพธิสัตว์ อีกทั้งสร้างบารมีชนิดเอาชีวิตเป็นเดิมพันนานถึง ๔ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ มหากัป ชาตินี้จึงเป็นชาติสุดท้ายของการบำเพ็ญบารมี และเป็นชาติของการบำเพ็ญมหาทานบารมีอย่าง

ยิ่งยวด ดังนั้นพระองค์จึงกล้าที่จะบริจาคพระโอรส และพระธิดาแก่ชูชก

*ฝ่ายชาลีราชกุมารได้ทูลอ้อนวอนพระบิดาว่า “ข้าแต่พระบิดา ขอพระบิดาอย่าเพิ่งประทานหม่อมฉันทั้งสอง จนกว่าพระมารดาของหม่อมฉันทั้งสองจะเสด็จกลับมาเถิด ชูชกนี้ประกอบด้วยบุรุษโทษ ๑๘ ประการ คือ เท้าแป เล็บเน่า มีปลีน่องย้อยยาน มีริมฝีปากบนยาว น้ำลายไหล มีเขี้ยวยาวออกจากริมฝีปากเหมือนเขี้ยวหมู จมูกหัก ท้องโตเหมือนหม้อ หลังค่อม ตาเหล่ หนวดสีเหมือนทองแดง ผมสีเหลือง เส้นเอ็นขึ้นสะพรั่งเกลื่อนไปด้วยกระดำกระด่าง ตาเหลือกเหลือง เอวคด หลังโกง คอเอียง ขากาง เวลาเดินข้อเท้าลั่นดังเผาะๆ ขนตามตัวดกและหยาบ นุ่งห่มหนังเสือเหลือง เป็นเหมือนอมนุษย์น่ากลัว แกเป็นอมนุษย์หรือยักษ์กินเนื้อและเลือด มาแต่บ้านสู่ป่าทูลขอทรัพย์กับพระบิดา

ข้าแต่พระบิดา พราหมณ์ชูชกผู้แสวงหาทรัพย์คนนี้เป็นคนร้ายกาจเหลือประมาณทุบตีหม่อมฉันทั้งสองเหมือนตีฝูงโค พระองค์ไม่ทรงทราบหรือ ลูกมฤคีที่ยังกินนม พรากไปจากฝูงก็

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๖๙๔

ร้องไห้หาแม่เพื่อจะกินนมฉันใด น้องกัณหาชินาเมื่อไม่เห็นพระมารดา ก็จะกันแสงเหี่ยวแห้งสิ้นชนม์ชีพ ฉันนั้น”

พระชาลีราชกุมารกราบทูลเช่นนี้แล้ว พระมหาสัตว์มิได้ตรัสอะไร พระชาลีราชกุมารก็คร่ำครวญต่อไปว่า “ทุกข์เห็นปานนี้ของลูกไม่สู้กระไร เพราะทุกข์นี้ลูกผู้ชายพึงได้รับ แต่การที่ลูกไม่ได้พบพระมารดา เป็นทุกข์ยิ่งกว่าทุกข์เห็นปานนี้ พระมารดาพระบิดาเมื่อไม่ทอดพระเนตรเห็นกัณหาชินากุมารี ก็จะเป็นผู้กำพร้าทรงกันแสงตลอดเวลา จิตใจจักเหี่ยวแห้งภายในราตรีเดียว เหมือนแม่น้ำที่เหือดแห้งไปฉะนั้น”

ขณะที่พระชาลีราชกุมารทรงคร่ำครวญอยู่นั้น ชูชกก็เข้ามาโบยตีโดยไม่มีความกรุณาปรานี รีบฉุดลากพาทั้งสองพระองค์จากไป ทันใดนั้นเอง ความเศร้าโศกอย่างมีกำลังเพราะพระโอรสพระธิดาซึ่งไม่เคยมีมาก่อน ก็ได้เกิดขึ้นกับพระโพธิสัตว์ จิตใจของพระองค์ทรงหวั่นไหวด้วยความเศร้าโศกของลูกทั้งสอง เหมือนช้างพลายตกมันถูกไกรสรราชสีห์จับ เหมือนดุจดวง-จันทร์เข้าไปในปากของราหู ไม่สามารถจะดำรงอยู่ได้ด้วยภาวะของพระองค์ มีพระเนตรนองไปด้วยพระอัสสุชล เสด็จเข้าบรรณศาลาจิตใจก็รุ่มร้อน ทรงปริเทวนาการอย่างน่าสงสาร ทั้งรักทั้งสงสารโอรสธิดาทั้งสองของพระองค์ อีกทั้งสงสารพระนางมัทรีผู้เป็นมารดาที่เมื่อกลับมาแล้ว ต้องเศร้าโศกอาจ

ต้องตรอมใจตายก็เป็นได้

พระเวสสันดรมหาสัตว์ทรงปริวิตกด้วยเสน่หาในพระโอรสและพระธิดาว่าพราหมณ์นี้เบียดเบียนลูกทั้งสองของเราเหลือเกิน เมื่อไม่อาจกลั้นความโศกไว้ได้ จึงคิดที่จะติดตามไปฆ่าพราหมณ์แล้วนำลูกทั้งสองกลับคืนมา จากนั้นก็กลับทรงหวนคิดได้ว่าการที่ลูกเราทั้งสองถูกเบียดเบียนเป็นความลำบากยิ่ง นั่นไม่ใช่ฐานะ การบริจาคปิยบุตรทานแล้วเดือดร้อนภายหลัง หาใช่ธรรมของสัตบุรุษไม่ ใครเล่าที่รู้ธรรมของสัตบุรุษ บำเพ็ญทานแล้วจะเดือดร้อนภายหลัง มีแต่บำเพ็ญทานแล้วต้องนึกถึงด้วยความปีติยินดี

พระเวสสันดรทรงดำริต่อไปว่า พระโพธิสัตว์ทุกพระองค์ไม่ทรงบริจาคมหาบริจาค ๕ ประการ คือ บริจาคทรัพย์ บริจาคอวัยวะ บริจาคชีวิต บริจาคบุตร บริจาคภรรยา หาเป็นพระพุทธเจ้าได้ไม่ ก็ตัวเราเข้าอยู่ในจำพวกพระโพธิสัตว์เหล่านั้น แม้เราไม่บริจาคบุตร และชายา ก็ไม่อาจจะเป็นพระพุทธเจ้าได้ ทรงดำริฉะนี้ พลางสอนตนเองว่า “ขึ้นชื่อว่าบริจาคทานแล้วต้องเดือดร้อนภายหลังหาสมควรแก่เราไม่” จึงทรงอธิษฐานสมาทานศีลมั่นว่า “แม้ชูชกจะฆ่าลูกทั้งสองที่เราบริจาคแล้ว เราก็จะไม่กังวลอะไรกับบุตรทั้งสองนั้นอีก” หลังจากอธิษฐานแล้ว ได้เสด็จ

ออกจากบรรณศาลา ประทับนั่งบำเพ็ญภาวนาทำใจให้สงบหยุดนิ่ง

ฝ่ายกัณหาชาลีเป็นเด็กฉลาด ทันทีที่ชูชกพลาดล้มลงเพราะสะดุดตอไม้ ทั้งสองพากันวิ่งหนีกลับมาหาพระบิดา พลางทูลโอดครวญว่า “ข้าแต่เสด็จพ่อ ตาพราหมณ์นี้นำหม่อมฉันสองพี่น้องไปยังไม่ทันถึงประตูป่าเลย แกมีตาทั้งคู่แดงก่ำเหมือนมีโลหิตไหล ปานจะเคี้ยวกินหม่อมฉัน ได้แต่เฆี่ยนตีฉุดกระชากลากถูหม่อมฉันทั้งสองด้วยความโหดร้ายทารุณยิ่งนัก”

พระเวสสันดรได้สดับเช่นนั้นแล้ว ความสงสารในพระกุมารกุมารี พร้อมกับความโกรธเป็นกำลังก็บังเกิดขึ้น จิตใจทรงเร่าร้อน กระทั่งฆานทวารก็ไม่พอจะระบายพระอัสสาสะปัสสาสะ ทรงปล่อยให้ลมที่ร้อนออกทางพระโอษฐ์ พระอัสสุเป็นเหมือนหยาดพระโลหิตไหลออกจากพระเนตรทั้งสอง พระเวสสันดรมหาสัตว์ทรงดำริว่า ทุกข์เห็นปานนี้เกิดเพราะโทษของความเสน่หา เพราะฉะนั้นเราควรเป็นผู้มีจิตเป็นกลางๆ อย่าทำความเสน่หาในบุตรธิดาเหล่านี้เลย ทรงดำริฉะนี้แล้วก็สามารถบรรเทาความโศกลงได้ จึงประทับนั่งด้วยพระอาการเป็นปกติ ชูชกก็ตามมาเอาเชือกผูกข้อพระหัตถ์ของพระกุมารทั้งสองกลับไปเหมือนเดิม

จะเห็นได้ว่า จิตใจของพระโพธิสัตว์เจ้าของเราสูงส่งและหนักแน่นดุจขุนเขา ให้แล้วไม่ยอมเอาคืนอีก ทรงตัดใจเหมือนตายจาก ไม่ยอมให้ความเสน่หา ความรัก และความสงสารเข้ามามีอิทธิพลเหนือจิตใจของพระองค์ได้ ทรงมั่นคงในปณิธานไม่ผันแปร เพราะฉะนั้นพวกเราก็เช่นเดียวกัน เมื่อตัดสินใจจะสั่งสมบุญอะไรแล้ว ให้ทุ่มเทอย่างเต็มที่ อย่าให้ปัญหาและอุปสรรคมาทำให้เราท้อแท้ใจ ต้องรักษากำลังใจให้สูงส่งตลอดไป จนกว่าจะสร้างบารมีไปถึงที่สุดแห่งธรรมกันทุกคน

๒๑

เวสสันดรชาดก
ตอนที่ ๑๓
(บริจาคพระนางมัทรี)

เราตถาคตเมื่อสละชาลีโอรส กัณหาชินาธิดา และมัทรีเทวี ผู้เคารพต่อภัสดา มิได้คิดเสียดายเลย เพราะเหตุแห่งพระโพธิ-ญาณเท่านั้น ลูกทั้งสองเป็นที่เกลียดชังของเราก็หามิได้ มัทรีเทวีไม่เป็นที่รักของเราก็หามิได้ พระสัพพัญญุตญาณเป็นที่รักของเรายิ่งกว่า เพราะฉะนั้นเราจึงได้ให้บุตรธิดา และเทวีผู้เป็นที่รักเสีย

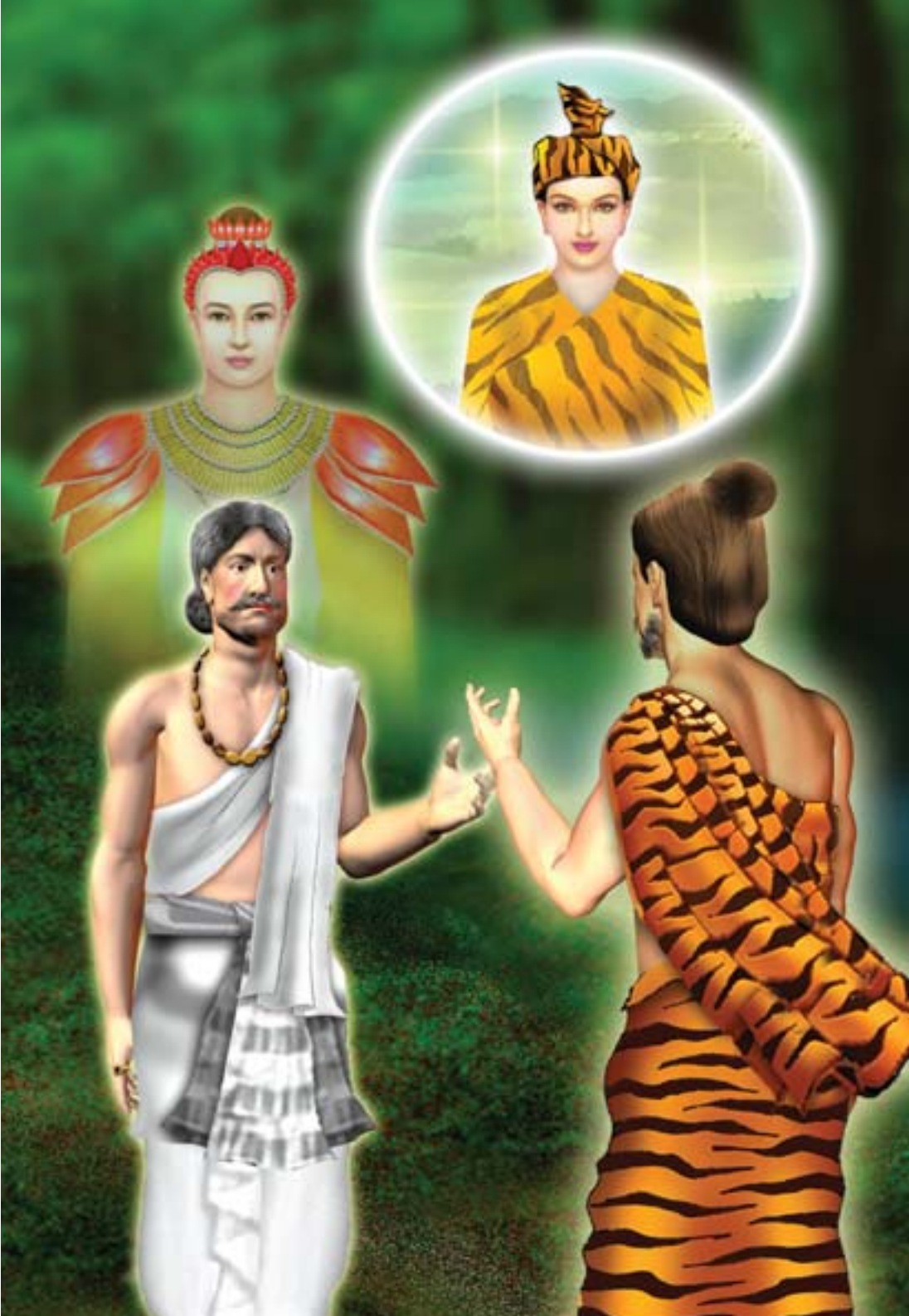

ชีวิตของเรามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อม และนำไปสู่ความตาย เราจึงไม่ควรประมาทในการดำเนินชีวิต ควรมองให้เห็นโทษของความเสื่อม จะได้คลายความยึดมั่นถือมั่นทั้งปวงในโลก เราเกิดมาเพียงแค่อาศัยสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในโลกนี้ ไว้ใช้สร้างบารมี ใช้เป็นอุปกรณ์ในการทำทาน รักษาศีลให้บริสุทธิ์ และทำสมาธิเจริญภาวนาได้อย่างสะดวก อย่าไปคิดเป็นจริงเป็นจังอะไร เมื่อปล่อยวางจากสิ่งที่ไม่เป็นจริงแล้ว ใจของเราจะได้มุ่งสู่สิ่งที่เป็นจริงของชีวิต ที่เรียกว่า อริยสัจ มีใจมุ่งตรงต่อหนทางพระนิพพาน เราจะได้เข้าถึงความสุขที่แท้จริงกันทุกคน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน เวสสันดรชาดก ว่า

“เราตถาคตเมื่อสละชาลีโอรส กัณหาชินาธิดา และมัทรีเทวี ผู้เคารพต่อภัสดา มิได้คิดเสียดายเลย เพราะเหตุแห่งพระโพธิญาณเท่านั้น ลูกทั้งสองเป็นที่เกลียดชังของเราก็หามิได้ มัทรีเทวีไม่เป็นที่รักของเราก็หามิได้ พระสัพพัญญุตญาณเป็นที่รักของเรายิ่งกว่า เพราะฉะนั้นเราจึงได้ให้บุตรธิดา และเทวีผู้เป็นที่รักเสีย”

เมื่อพระเวสสันดรโพธิสัตว์ทรงบริจาคปิยบุตรมหาทานแล้ว หมู่เทวดาที่อยู่บริเวณป่าหิมพานต์ ต่างปรึกษากันว่า ถ้า

พระนางมัทรีเสด็จมาสู่อาศรมสถานแต่วัน แล้วไม่เห็นพระโอรสธิดาในอาศรม และหากรู้ว่าพระเวสสันดรได้บริจาคแก่พราหมณ์ชูชกไปแล้ว พระนางคงจะเสด็จวิ่งตามไปด้วยความรักเป็นกำลัง ทำให้เสวยทุกข์ใหญ่ และอาจขัดขวางการบริจาคบุตรเป็นทานของพระสวามีได้ เหตุเพราะความรักของแม่ยิ่งใหญ่เหนือสิ่งอื่นใด ความปรารถนาของพระโพธิสัตว์ก็อาจจะไม่เป็นผลสำเร็จ

เทพบุตร ๓ องค์ จึงจำแลงกายเป็นราชสีห์ เสือโคร่ง และเสือเหลือง นอนกั้นทางเสด็จกลับอาศรมของพระนางมัทรี จนกว่าดวงอาทิตย์จะอัสดงคต ฝ่ายพระนางมัทรีหวั่นพระหฤทัยว่า เมื่อคืนตนได้ฝันร้าย วันนี้จะต้องเกิดเหตุร้ายอย่างแน่นอน จึงรีบกลับสู่อาศรมแต่วัน ในขณะเดินทางกลับ เกิดเหตุลางสังหรณ์หลายอย่าง เช่น เสียมหลุดจากพระหัตถ์ กระเช้าหลุดจากบ่า พระเนตรเบื้องขวาก็เขม่น พฤกษาชาติที่มีผลก็เหมือนกับไม่มีผล พฤกษาชาติที่ไม่เคยมีผลก็เหมือนกับว่ามีผลดก ทิศทั้งสี่ก็กำหนดไม่ได้

ยิ่งเมื่อมาเจอสัตว์ร้ายนอนขวางทางอยู่ข้างหน้า พระนางก็ตกพระทัย ได้แต่อ้อนวอนสัตว์ร้ายทั้งสามว่า “เราเป็นมเหสีของพระเวสสันดร เป็นผู้ไม่ล่วงเกินพระราชสวามี ดุจนางสีดาผู้ไม่ล่วงเกินพระราชสวามี ขอท่านทั้งหลายจงให้ทางแก่เราด้วยเถิด” แม้พระนางจะอ้อนอย่างไร สัตว์ทั้งสามก็ไม่หลีกหนี จวบจน

พลบค่ำจึงหลีกเข้าป่าไป พระนางมัทรีรีบเดินทางกลับอาศรมทันที มองไม่เห็นพระโอรสพระธิดา ก็รีบเสด็จไปเฝ้าพระเวสสันดร ทูลถามถึงพระโอรสพระธิดาทั้งสอง

ครั้งแรกพระเวสสันดรยังไม่ให้คำตอบพระนาง เพราะเกรงว่า ความพลัดพรากระหว่างมารดากับลูกนั้น อาจทำให้นางต้องสลบหรือตรอมใจตายในขณะนั้น จึงทำเป็นกล่าวโทษพระนางว่ากลับมามืดค่ำ ไม่เป็นห่วงเป็นใยพระองค์ และบุตรธิดาที่รอคอยอยู่ พระนางมัทรีได้สดับพระราชดำรัสเช่นนั้น จึงทูลเล่าเรื่องเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้น

พระเวสสันดรทรงเปิดเผยว่า บัดนี้พระองค์ได้บริจาคกัณหาชาลีให้กับพราหมณ์ชูชกไปแล้ว ขอพระนางจงอนุโมทนาในปิยปุตตทานอันประเสริฐนี้เถิด พระนางมัทรีตกพระทัยจนถึงแก่วิสัญญีภาพสลบล้มลง เพราะความโศกที่บุตรทั้งสองต้องพรากจากไป

ด้วยอาการตกพระทัยว่าพระนางคงสิ้นพระชนม์ พระเวสสันดรจึงเข้าไปประคองนางไว้ที่ตัก รีบแก้ไขให้พระนางฟื้น เอาน้ำลูบหน้าให้หายจากอาการสลบไสล สักครู่พระนางมัทรีก็ได้สติรู้สึกตัวขึ้น ทรงเกิดหิริโอตตัปปะ รีบลุกขึ้นกราบขอขมาพระโพธิสัตว์ พลางทูลว่า “ข้าแต่สมมติเทพ หม่อมฉันขอ

อนุโมทนาปิยปุตตทานอันอุดมของพระองค์ พระองค์ทรงบริจาคทานแล้ว จงยังพระหฤทัยให้เลื่อมใส ขอจงทรงบำเพ็ญทานให้ยิ่งๆ ขึ้นไปเถิด”

ทันทีที่พระนางมัทรีพูดจบ ปฐพีก็บันลือลั่น เสียงสาธุการได้ก้องไปถึงสวรรค์ชั้นฟ้า แม้เหล่าเทวดาชั้นดาวดึงส์ซึ่งมีพระอินทร์เป็นหัวหน้า ต่างพากันอนุโมทนาทานของพระนางอีกด้วย เมื่อกษัตริย์ทั้งสองพระองค์ตรัสสัมโมทนียกถาต่อกันอย่างนี้ ท้าวสักกเทวราชทรงดำริว่า เมื่อวานพระเวสสันดรได้ประทานปิยปุตตทานแก่ชูชก ถ้าจะมีคนต่ำช้าผู้หนึ่งไปเฝ้าพระเวสสันดร ทูลขอพระนางมัทรี ทำให้พระเวสสันดรต้องอยู่คนเดียว พระองค์ก็จะไม่มีผู้ปฏิบัติดูแล”

*พระอินทร์จึงจำแลงเป็นพราหมณ์ไปเฝ้าพระเวสสันดร พลางกล่าวว่า “ข้าแต่พระมหาราชเจ้า ข้าพระองค์เป็นคนแก่เดินทางดั้นด้นมาในป่าใหญ่แห่งนี้ เพื่อทูลขอพระนางมัทรีอัครมเหสีของพระองค์ ขอพระองค์โปรดประทานพระนางมัทรีแก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด ข้าแต่มหาราชเจ้า ห้วงน้ำซึ่งเต็มเปี่ยมตลอดเวลา ไม่มีเวลาเหือดแห้ง ฉันใด พระองค์มีพระหฤทัย

---

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๗๓๗

เต็มเปี่ยมด้วยศรัทธา ฉันนั้น ข้าพระองค์มาเพื่อทูลขอพระนางมัทรีกับพระองค์ ขอพระองค์โปรดพระราชทานพระมเหสีแก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด”

พระโพธิสัตว์ได้สดับเช่นนั้น แทนที่จะตรัสว่า เมื่อวานอาตมาได้ให้บุตรธิดาแก่พราหมณ์ไปแล้ว อาตมาจะต้องอยู่ในป่ารูปเดียวเท่านั้น จักให้มัทรีแก่ท่านได้อย่างไร กลับมีความปีติโสมนัสที่พระองค์ยังมีโอกาสที่จะได้ทำทานให้ยิ่งๆ ขึ้นไปอีก จึงตรัสว่า “ดูก่อนพราหมณ์ อาตมาจะให้ในสิ่งที่ท่านขอมา อาตมาไม่หวั่นหวาดต่อการบริจาคภรรยาเป็นทาน ใจของอาตมายินดียิ่งในทาน”

พระนางมัทรีทรงบันลือสีหนาท ตรัสบอกพระสวามีว่า “หม่อมฉันผู้ยังเป็นสาว เป็นเทวีของพระราชาองค์ใด พระราชาองค์นั้นเป็นพระภัสดาผู้เป็นใหญ่ของหม่อมฉัน พระองค์ทรงปรารถนาจะพระราชทานแก่บุคคลใด ก็จงพระราชทานแก่บุคคลนั้น หรือจะพึงขายพึงฆ่าเสียก็ย่อมได้ เพราะฉะนั้น พระองค์จงกระทำสิ่งที่ทรงชอบพระทัยเถิด หม่อมฉันไม่โกรธ” ตรัสดังนี้แล้ว ทรงหลั่งน้ำทักษิโณทกลงในมือของพราหมณ์ พระราชทานปิยทารทานแก่พราหมณ์ ทันทีที่หลั่งน้ำทักษิโณทก สิ่งมหัศจรรย์ทั้งหลายก็บังเกิดขึ้นอีก พระนางมัทรีทรงดุษณีภาพ ไม่ทรงขวยเขิน และไม่ทรงร้องไห้ ทรงยินดีในทานที่พระสวามี

อาศัยพระนางเป็นเครื่องบริจาค

ขณะนั้น ท้าวสักกเทวราชทรงรู้อัธยาศัยอันประเสริฐของสองกษัตริย์ จึงทรงชมเชยอีกทั้งประกาศกับเหล่าเทวาทั้งหลายว่า “ข้าศึกทั้งหลายทั้งที่เป็นของทิพย์ และของมนุษย์บัดนี้พระองค์ทั้งสองทรงชนะแล้ว ปฐพีบันลือลั่น เสียงสาธุการก้องไปถึงสวรรค์ชั้นไตรทิพย์ สายฟ้าก็แลบแปลบปลาบไปโดยรอบ เสียงโกลาหลนั้นปรากฏดังภูเขาจะถล่มทลาย” เทพนิกายทั้งหลายต่างอนุโมทนาแซ่ซ้องสาธุการแก่สองกษัตริย์

เราจะเห็นว่า พระโพธิสัตว์เจ้าผู้เป็นต้นแบบในการสร้างบารมีนั้น กว่าจะได้ตรัสรู้ธรรมาภิสมัย ต้องสร้างมหาทานบารมีชนิดที่ต้องสละทั้งทรัพย์สินเงินทอง ของมีค่าทุกอย่าง ต้องบริจาคพระโอรสพระธิดาและมเหสี ฉะนั้นเมื่อมีเป้าหมายใหญ่ก็ต้องใช้ความเพียรพยายามมาก ถ้าปรารถนาจะหมดกิเลสไปสู่อายตนนิพพาน ต้องทุ่มเทสร้างบารมีให้เต็มที่ ชนิดเอาชีวิตเป็นเดิมพัน อีกทั้งยังต้องทำกันไปเป็นทีมใหญ่อีกด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อจะทำบุญอะไร นอกจากทำเองแล้ว อย่าลืมชักชวนคนอื่นด้วย ให้มีหัวใจของนักสร้างบารมีเหมือนพระบรมโพธิสัตว์ และความปรารถนาของพวกเราจะสำเร็จเป็นอัศจรรย์อย่างแน่นอน

๒๒

เวสสันดรชาดก
ตอนที่ ๑๔
(พระเวสสันดร
ขอพร ๘ ประการ)

ข้าแต่ท้าวสักกะ เมื่อหม่อมฉันบริจาคทาน ทรัพย์สมบัติพึงไม่หมดสิ้นไป บริจาคแล้วไม่พึงเดือดร้อนภายหลัง เมื่อกำลังบริจาค พึงทำจิตให้ผ่องใส เมื่อหม่อมฉันพ้นจากอัตภาพนี้ พึงไปสู่สวรรค์ ถึงชั้นดุสิตอันวิเศษ จุติจากชั้นดุสิตมาเป็นมนุษย์ พึงเป็นผู้ไม่เกิดอีก

ในเส้นทางแห่งการสร้างบารมี นักสร้างบารมีจะต้องมีจิตประกอบด้วยเมตตา ปรารถนาดีต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย เพราะเมตตาธรรมค้ำจุนโลก ก่อให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข เป็นจุดเชื่อมโยงใจให้มนุษย์ และสรรพสัตว์อยู่ร่วมกันได้ โดยไม่ต้องเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ความเมตตานี้เป็นหนึ่งในบารมี ๑๐ ทัศ ที่พระบรมโพธิสัตว์จะต้องบำเพ็ญให้บริบูรณ์ จึงจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ กระแสแห่งความเมตตานี้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อใจเราหยุดนิ่ง มีความสุข ความสงบ และความบริสุทธิ์ภายในอย่างเต็มเปี่ยมบริบูรณ์ โดยต้องเริ่มจากการเจริญสมาธิภาวนาอย่างสม่ำเสมอ

พระเวสสันดรได้อธิษฐานขอพรกับท้าวสักกเทวราชว่า

“ข้าแต่ท้าวสักกะ เมื่อหม่อมฉันบริจาคทาน ทรัพย์-สมบัติพึงไม่หมดสิ้นไป บริจาคแล้วไม่พึงเดือดร้อนภายหลัง เมื่อกำลังบริจาค พึงทำจิตให้ผ่องใส เมื่อหม่อมฉันพ้นจากอัตภาพนี้ พึงไปสู่สวรรค์ ถึงชั้นดุสิตอันวิเศษ จุติจากชั้นดุสิตมาเป็นมนุษย์ พึงเป็นผู้ไม่เกิดอีก”

ผู้มีบุญญาธิการที่ได้สั่งสมบุญไว้มากๆ ถึงจุดหนึ่งปัญหาและอุปสรรคย่อมไม่มีความหมาย มารก็กีดขวางไม่ได้ เมื่อถึงคราวอธิษฐานเพื่อปรารถนาสิ่งใด แรงอธิษฐานนั้นก็จะกลาย

เป็นจริงทุกประการ เหมือนอย่างพระเวสสันดรโพธิสัตว์ ผู้รักในการบริจาคทานยิ่งกว่าสิ่งใดๆ การให้นั้นฝังแน่นอยู่ในจิตใจเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของพระองค์ จึงยากที่ใครจะมาบอกให้เลิกทำทาน ขนาดถูกขับไล่ พระองค์ก็ไม่เคยน้อยเนื้อต่ำใจ บริจาคได้กระทั่งพระโอรสพระธิดา และมเหสีผู้เป็นที่รักยิ่ง

เพราะฉะนั้น เมื่อทรงกล้าสละในสิ่งที่ชาวโลกสละได้ยาก ถึงคราวอธิษฐานจิตปรารถนาสิ่งใด ท่านก็จะได้สิ่งนั้นสมความปรารถนาอย่างเป็นอัศจรรย์ เพราะกำลังบุญบารมีที่มีมาก และมากพอที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเหลืออีกเพียงภพชาติเดียวเท่านั้น คือ หลังจากที่ได้ไปอุบัติเป็นจอมเทพ และเสวยสุขในสวรรค์ชั้นดุสิต ก็จะเสด็จอุบัติบนโลกมนุษย์อีกครั้ง เมื่อทรงออกผนวชแสวงหาโมกขธรรม จะได้บรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป

ครั้งที่แล้ว ถึงตอนที่พระอินทร์ได้มาเสริมบารมีของพระเวสสันดร ด้วยการแปลงเป็นพราหมณ์แก่ มาทูลขอพระนางมัทรีราชเทวี พระองค์ทรงยอมที่จะสละมเหสีผู้เคยร่วมทุกข์ร่วมสุขมาด้วยกัน อีกทั้งพระนางมัทรีก็ไม่ลังเลพระทัย ทรงทำความปรารถนาของพระสวามีให้เต็มเปี่ยม แต่พระอินทร์ก็ได้มอบพระนางมัทรีฝากไว้กับพระเวสสันดร นั่นแสดงว่า พระเวสสันดรไม่อาจให้พระนางมัทรีแก่ใครได้อีกต่อไป จากนั้นทรง

เนรมิตอัตภาพจากพราหมณ์แก่เป็นท้าวสักกเทวราชตามเดิม ประทับยืนอยู่บนอากาศ ตรัสชมเชยบรมกษัตริย์ทั้งสองพระองค์ว่า สมแล้วที่เป็นขัตติยราช สมบูรณ์ด้วยพระวงศ์ ได้ประสูติดีแล้วแต่พระมารดาพระบิดา แม้ถูกเนรเทศเสด็จมาแรมราตรีอยู่ในราวไพรป่า ก็ยังบำเพ็ญมหาทานบารมีไม่ได้ขาด

*ด้วยความเลื่อมใสในพระเวสสันดร ผู้มีพระหฤทัยมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวสูงส่งหาผู้ใดเสมอเหมือนได้ยาก ทำให้พระอินทร์ถึงกับเปล่งวาจาอนุญาต ให้พระเวสสันดรขอพรได้ถึง ๘ ประการ พระโพธิสัตว์จึงตรัสว่า “ข้าแต่ท้าวสักกะ ผู้เป็นใหญ่ของสรรพสัตว์ ถ้าพระองค์จะประทานพรแก่หม่อมฉัน ขอพระชนกของหม่อมฉันพึงทรงยินดีให้หม่อมฉันกลับจากป่านี้ สู่นิเวศน์ของหม่อมฉัน พึงเชื้อเชิญด้วยราชบัลลังก์ หม่อมฉันเลือกข้อนี้เป็นพรข้อที่ ๑

หม่อมฉันไม่ชอบการฆ่าคน แม้ทำผิดร้ายแรงพึงทำคนมีโทษให้พ้นจากการประหารชีวิต หม่อมฉันขอเลือกข้อนี้เป็นพรข้อที่ ๒ ชนเหล่าใดเป็นคนแก่ เป็นคนหนุ่ม และเป็นคนวัยกลางคน ชนเหล่านั้นพึงอาศัยหม่อมฉันเลี้ยงชีพ หม่อมฉันขอเลือกข้อนี้เป็นพรข้อที่ ๓ หม่อมฉันไม่พึงถึงภรรยาของชนอื่น พึงขวนขวาย

---

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๗๖๙

แต่ในภรรยาของตน และไม่พึงตกอยู่ในอำนาจของสตรีเหล่านั้น หม่อมฉันขอเลือกข้อนี้เป็นพรข้อที่ ๔

ข้าแต่ท้าวสักกะ บุตรของหม่อมฉันที่พลัดพรากไปนั้น พึงมีอายุยืน พึงครองแผ่นดินโดยธรรม หม่อมฉันขอเลือกข้อนี้เป็นพรข้อที่ ๕ เมื่อราตรีสิ้นไป ทันทีที่แสงอาทิตย์ยามรุ่งอรุณปรากฏขึ้นมา ขอให้ภิกษาหารอันเป็นทิพย์พึงปรากฏมี หม่อมฉันขอเลือกข้อนี้เป็นพรข้อที่ ๖

เมื่อหม่อมฉันบริจาคทาน ทรัพย์สมบัติพึงไม่หมดสิ้นไป บริจาคแล้วไม่พึงเดือดร้อนในภายหลัง เมื่อกำลังบริจาคพึงทำจิตให้ผ่องใส หม่อมฉันขอเลือกข้อนี้เป็นพรข้อที่ ๗ และเมื่อหม่อมฉันพ้นจากอัตภาพนี้ พึงไปสู่สวรรค์ถึงชั้นดุสิตอันวิเศษ จุติจากชั้นดุสิตนั้นมาเป็นมนุษย์ พึงเป็นผู้ไม่เกิดอีก หม่อมฉันขอเลือกข้อนี้เป็นพรข้อที่ ๘”

ท้าวสักกะจอมเทพได้สดับพระดำรัสของพระมหาสัตว์แล้ว ทรงใคร่ครวญพิจารณาถึงพร ๘ ประการ ว่าจะสำเร็จหรือไม่ และจะหาทางช่วยให้ความปรารถนาของพระโพธิสัตว์สำเร็จได้อย่างไร ครั้นพิจารณาความเป็นไปได้ครู่หนึ่ง ก็ตรัสบอกว่า “อีกไม่นาน พระราชบิดาผู้บังเกิดเกล้าของพระองค์ จักเสด็จมาพบพระองค์ แล้วจักพระราชทานเศวตฉัตร อีกทั้งเชิญเสด็จไป

กรุงเชตุดร ความปรารถนาของพระองค์ทุกอย่างจักถึงที่สุด ในไม่ช้านี้ ขอพระองค์จงเป็นผู้ไม่ประมาทเถิด”

ครั้นประทานโอวาทแด่พระมหาสัตว์แล้ว ท้าวสักกเทวราช ได้เสด็จกลับสู่ทิพยสถานของพระองค์ ส่วนพระเวสสันดรโพธิสัตว์และพระนางมัทรี ต่างดีใจที่ความปรารถนาทั้ง ๘ ประการ จะกลายเป็นจริง อีกทั้งทรงปีติยินดีที่รู้ว่า การทำความดีทุกอย่างของพระองค์นั้น อยู่ในสายตาของชาวสวรรค์ ทั้งสองพระองค์ได้ประทับแรมอยู่ในอาศรมที่ท้าวสักกะประทานให้

ฝ่ายพราหมณ์ชูชกพาพระโอรสพระธิดาทั้งสองพระองค์เดินทางไกลถึง ๖๐ โยชน์ ครั้นถึงเวลาเย็น ก็ผูกพระกุมารกุมารีทั้งสองไว้ที่กอไม้ ให้บรรทมบนพื้น ส่วนตนเองปีนขึ้นต้นไม้นอนในระหว่างคาคบกิ่งไม้ เพราะเกรงพวกสัตว์ร้ายจะมาทำร้าย เหล่าเทพยดาได้ช่วยกันอารักขาพระกุมารกุมารีในเวลากลางคืน เนรมิตอาหารที่อร่อยให้เสวย ดูแลรักษาทะนุถนอมเหมือนมารดาเฝ้าดูแลบุตรน้อยด้วยความรักไม่จืดจางฉะนั้น

เมื่อตื่นขึ้นยามเช้าตรู่ชูชกได้พาทั้งสองกุมารเดินทางต่อไปจนถึงทางแยกระหว่างกรุงเชตุดรกับแคว้นกาลิงคะ เมื่อไปถึงทางแยกชูชกไม่มั่นใจว่าจะเป็นเส้นทางไหน ฝ่ายเทวดาก็ดลใจให้พราหมณ์มุ่งหน้าไปทางกรุงเชตุดร เดินทางได้เพียงกึ่งเดือน

เท่านั้นก็ถึงกรุงเชตุดร

ใกล้รุ่งของเช้าวันนั้น พระเจ้ากรุงสัญชัยสีวีมหาราช ทรงพระสุบินว่า มีชายคนหนึ่งผิวดำ นำดอกปทุม ๒ ดอก มาวางไว้ในพระหัตถ์ จากนั้นก็สะดุ้งตื่นจากที่บรรทม ตรัสเรียกพวกพราหมณ์ผู้รู้ทำนายพระสุบิน พลางตรัสถามว่า จะมีเหตุมงคลอะไรเกิดขึ้น

พวกพราหมณ์ทูลพยากรณ์ว่า “พระประยูรญาติของพระองค์ที่จากไปนานจักกลับมา พระองค์จะได้พบกับพระราช-นัดดาทั้งสองที่จากไปนาน” ขณะนั้นเอง พระเจ้าสัญชัยทอดพระเนตรไปทางถนน ทรงเห็นสองกุมารกุมารีซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คนหนึ่งเหมือนพระชาลี คนหนึ่งเหมือนกัณหาชินา จึงเกิดความสงสัย แต่คิดไม่ถึงว่ากุมารและกุมารีนี้จะเป็นหลานของพระองค์ จึงทรงรับสั่งให้อำมาตย์ไปเชื้อเชิญเข้ามาใกล้ๆ และไต่ถามพราหมณ์ถึงความเป็นมาเป็นไปของกุมารกุมารีผู้มีรูปงามทั้งสองว่า เป็นลูกของใคร เดินทางมาจากไหน

ด้วยความชะล่าใจ ชูชกจึงทูลไปตามความเป็นจริงทุกประการว่า ตนได้กุมารกุมารีทั้งสองนี้มาจากพระเวสสันดร แต่พระเจ้าสัญชัยไม่ทรงเชื่อ จึงตรัสถามว่า “ท่านพูดจาขอบุตรธิดาอย่างไร ถึงได้เด็กทั้งสองนี้มา ใครบ้างจะให้บุตรธิดาแก่คน

อย่างท่าน ใครจะมีความคิดอย่างนี้ ถึงขนาดต้องนำลูกน้อยที่น่ารักของตน ให้เป็นทาสของคนอื่น” นี่เป็นความคิดของพระเจ้าสัญชัยที่ทรงคาดคิดไม่ถึงว่า พระโอรสของพระองค์จะกล้าหาญชาญชัย สละได้แม้กระทั่งพระโอรสพระธิดาซึ่งอยู่ในวัยน่ารักแก่พราหมณ์คนนี้ แต่เมื่อพูดถึงวิสัยของพระโพธิสัตว์แล้ว ท่านกล้าเสียสละ และตัดสินใจที่จะดำรงตนเป็นผู้ให้โดยตลอด โดยไม่กลัวต่อคำครหานินทาของใคร เรามาติดตามต่อในคราวหน้าว่า พระเจ้าสัญชัยจะทรงทำให้พระกุมารและพระกุมารีทั้งสอง พระองค์ พ้นจากการเป็นทาส และเป็นอิสระได้อย่างไร

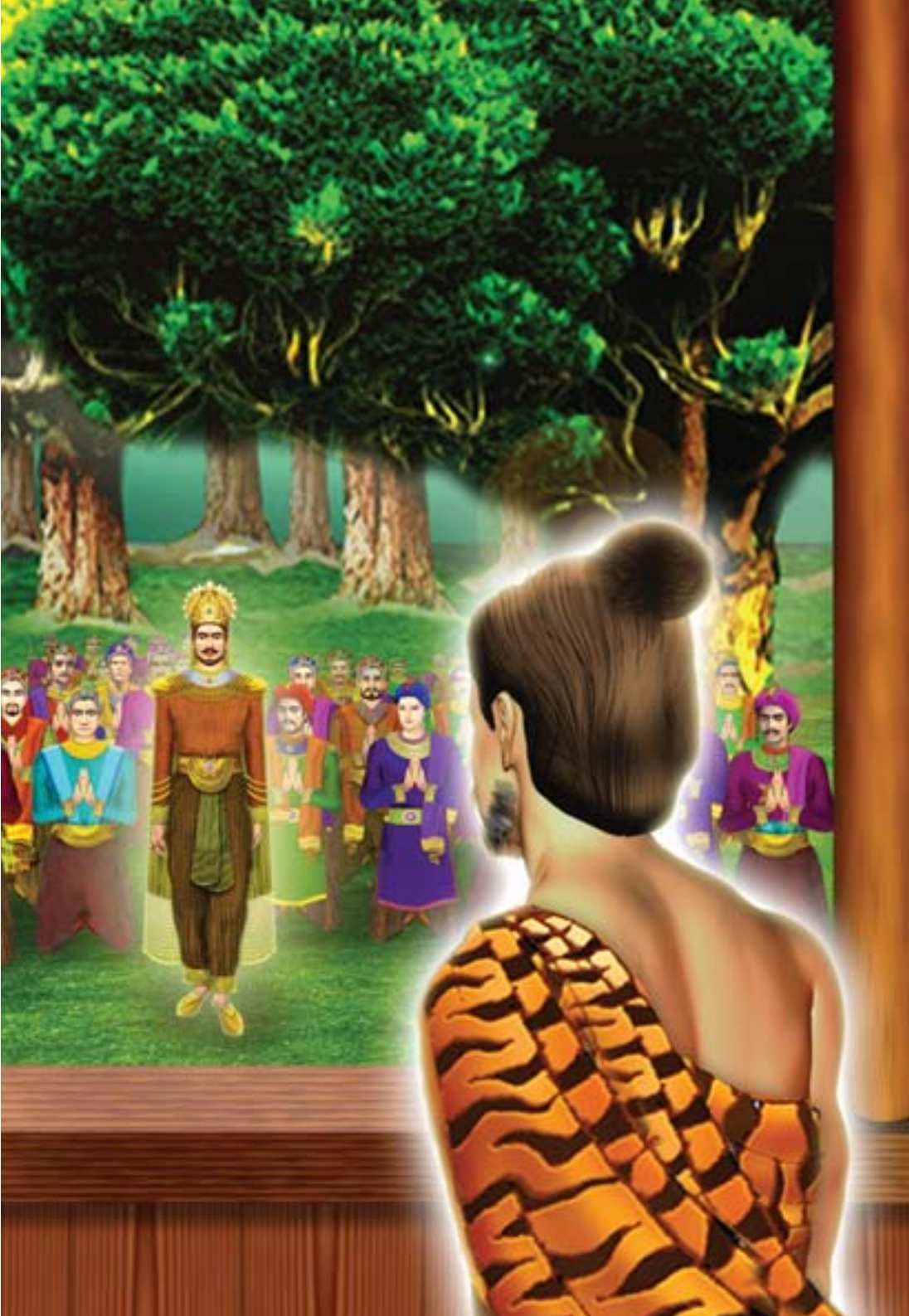

๒๔

เวสสันดรชาดก
ตอนที่ ๑๖
(เชิญพระเวสสันดร
กลับพระนคร)

ดูก่อนสุเมธดาบส จำเดิมแต่นี้ไป ท่านพึงบำเพ็ญทานบารมีข้อแรกให้เต็ม หม้อน้ำที่คว่ำแล้ว ย่อมคายน้ำออกไม่เหลือ ไม่นำกลับเข้าไปอีกฉันใด แม้ท่านเมื่อไม่เหลียวแลทรัพย์ ยศ บุตร ภรรยาหรืออวัยวะน้อยใหญ่ ให้สิ่งที่เขาต้องการอยากได้ทั้งหมด แก่ผู้ขอที่มาถึง กระทำมิให้มีส่วนเหลืออยู่ จักได้นั่งที่โคนต้นโพธิ์ ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เรามีเวลาสร้างบารมีอยู่ในโลกนี้อย่างจำกัด เดี๋ยวก็วันเดี๋ยวก็คืน กาลเวลาได้นำความแก่ ความเจ็บ และความตายมาสู่ตัวเราทุกขณะ ไม่เคยหยุดพักแม้แต่อนุวินาทีเดียว จึงไม่ควรที่จะประมาทในการดำเนินชีวิต บัณฑิตทั้งหลายจะรีบสั่งสมบุญเพื่อเป็นเหตุให้เข้าถึงความสุขที่แท้จริง ซึ่งความสุขที่เกิดจากใจหยุดนิ่ง ต้องลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง เพราะเป็นของเฉพาะตน หากเราตั้งใจลงมือปฏิบัติในวันนี้ ย่อมจะได้ความสุขในปัจจุบัน หรือแม้วันนี้เรายังเข้าไม่ถึงธรรม ก็จะเป็นอุปนิสัยติดตัวเราไปให้ได้เข้าถึงพระธรรมกายในวันข้างหน้า ดังนั้น การปฏิบัติธรรมจึงเป็นกรณียกิจสำหรับพวกเราทุกๆ คน

สุเมธดาบสโพธิสัตว์ได้อธิษฐานจิตเกี่ยวกับทานบารมีไว้ว่า

“ดูก่อนสุเมธดาบส จำเดิมแต่นี้ไป ท่านพึงบำเพ็ญทานบารมีข้อแรกให้เต็ม หม้อน้ำที่คว่ำแล้ว ย่อมคายน้ำออกไม่เหลือ ไม่นำกลับเข้าไปอีกฉันใด แม้ท่านเมื่อไม่เหลียวแลทรัพย์ ยศ บุตร ภรรยา หรืออวัยวะน้อยใหญ่ ให้สิ่งที่เขาต้องการอยากได้ทั้งหมด แก่ผู้ขอที่มาถึง กระทำมิให้มีส่วนเหลืออยู่ จักได้นั่งที่โคนต้นโพธิ์ ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

หลังจากที่ได้เรียนรู้เรื่องพระเวสสันดรติดต่อกันมาหลายวัน

เราคงจะได้ความรู้ และความเข้าใจถึงความปรารถนาอันยิ่งใหญ่ของพระบรมโพธิสัตว์ของเราว่า ต้องสร้างบารมีอย่างยิ่งยวดเกี่ยวกับทานบารมีอย่างไรบ้าง ส่วนสิ่งที่พระองค์ทรงทุ่มเทลงไปด้วยใจที่มุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวนั้น จะส่งผลอันไพศาลต่อพระองค์ท่านเองอย่างไรบ้าง เราก็ได้มาถึงตอนอวสานของเรื่องพระเวสสันดร ซึ่งตอนที่แล้ว ถึงตอนที่พระชาลีราชกุมารได้อ้อนวอนให้พระเจ้าสัญชัย เสด็จไปอัญเชิญพระเวสสันดรให้กลับพระนครด้วยพระองค์เอง

*ด้วยความรักในพระโอรสและหลานทั้งสอง พระเจ้าสัญชัยบรมกษัตริย์ พร้อมด้วยข้าราชบริพาร จึงได้ยกกองทัพออกจากเมือง ให้พระชาลีราชกุมารเป็นผู้นำทางเสด็จ เป็นเรื่องน่าอัศจรรย์ว่า ในสมัยนั้น ในแคว้นกาลิงครัฐมีฝนตกถูกต้องตามฤดูกาลแล้ว พวกพราหมณ์ทั้งแปด ต่างนำมงคลหัตถีกลับมาคืนพระเจ้ากรุงสัญชัย พญาช้างดีใจมากที่จะได้พบนาย จึงบันลือโกญจนาทเสียงดังสนั่น แม้เหล่าสกุณาก็เริงร่า ดอกไม้ก็แย้มบาน ดีใจว่า พระเวสสันดรจะได้เสด็จกลับเข้าเมืองเป็นจอมราชันย์เหมือนเดิม

---

*มก. เวสสันตรชาดก เล่ม ๖๔ หน้า ๗๙๐

ครั้นกองทัพเดินทางเข้าสู่ป่าใหญ่ พระชาลีราชกุมารให้ตั้งค่ายที่ริมฝั่งสระมุจลินท์ พระนางมัทรีทรงสังเกตเห็นว่ากองทัพเหล่านี้มาดี ไม่ใช่มาร้าย จึงกราบทูลพระสวามีว่า “ขอพระองค์ทรงพิจารณาถึงพรที่ท้าวสักกเทวราชประทานเถิด เห็นทีความสวัสดีจะพึงมีแก่เราทั้งสองจากพลนิกายนี้อย่างแน่นอน”

ขณะนั้น พระเจ้าสัญชัยได้ปรึกษากับพระนางผุสดีราชเทวีว่า ถ้าหากไปหาพระเวสสันดรที่อาศรมพร้อมกันทั้งหมดอาจเกิดความเศร้าโศกกันใหญ่ พระองค์จึงขอเสด็จเข้าไปก่อนให้กัณหาชาลีราชนัดดาเสด็จตามเข้าไป จากนั้นได้เสด็จลงจากคอช้าง ตรงเข้าไปที่อาศรมของพระโอรสพร้อมด้วยเหล่าอำมาตย์ ครั้นทอดพระเนตรเห็นพระเวสสันดร นั่งเข้าฌานอยู่ในบรรณศาลานั้น พระองค์ทรงดีพระทัยเป็นอย่างยิ่ง

พระเวสสันดรและพระนางมัทรีทอดพระเนตรเห็นพระราชบิดา เสด็จลุกขึ้นถวายบังคมแสดงการต้อนรับ พระเจ้าสัญชัยทรงสงสารพระโอรส จนสุดที่จะกลั้นน้ำตาไว้ได้ ครั้นบรรเทาความโศกแล้วทรงแจ้งข่าวว่า หลานทั้งสอง คือ ชาลีและกัณหาได้รับการไถ่ถอนจนเป็นไทแล้ว พระโพธิสัตว์เจ้าได้ทรงสดับดังนั้นก็ทรงโล่งพระทัย ฝ่ายพระนางผุสดีเทวีดำริว่า บัดนี้กษัตริย์ทั้งสามคงจะหายโศกลงบ้างแล้ว จึงเสด็จตามเข้าไปที่อาศรม

พระเวสสันดรและพระนางมัทรีทอดพระเนตรเห็นพระราชชนนีกำลังเสด็จมา ก็รีบเสด็จลุกขึ้นต้อนรับทันที

จากนั้น พระชาลีและพระกัณหาพากันเสด็จเข้ามาพระนางมัทรีประทับยืนทอดพระเนตรการมาของพระโอรสพระธิดาโดยความสวัสดี ไม่สามารถจะทรงพระวรกายอยู่ได้ทรงคร่ำครวญร้องไห้ด้วยความรักพระโอรสพระธิดาอย่างสุดซึ้ง รีบเสด็จเข้าไปหาพระกุมารทั้งสอง พระนางมัทรีทรงกันแสงคร่ำครวญ ด้วยความอาลัยคิดถึง และสงสารพระโอรสพระธิดาทั้งสองยิ่งนัก พระวรกายสั่นถึงวิสัญญีภาพสลบล้มลง ฝ่ายพระชาลี และพระกัณหาเห็นดังนั้น ก็รีบเสด็จมาโดยเร็ว เมื่อเห็นอาการของพระชนนี ก็ถึงวิสัญญีภาพสลบล้มลงใกล้ๆ พระมารดานั้นเอง

ฝ่ายพระเวสสันดรทอดพระเนตรเห็นปิยบุตรและบุตรีก็ไม่อาจทรงกลั้นโศกาอาดูรได้ ถึงกับสลบล้มลงในที่นั้นเช่นกัน แม้พระชนกและพระชนนีของพระเวสสันดร ต่างทรงสลบล้มลงตรงนั้นเช่นกัน เหล่าอำมาตย์หกหมื่นผู้สหชาติของพระโพธิสัตว์ครั้นเห็นกิริยาของ ๖ กษัตริย์ ก็เป็นลมสลบล้มลงไปตามๆ กัน ด้วยความเศร้าโศก ที่คละเคล้าไปด้วยความปีติยินดีอย่างสุดซึ้ง น้ำตาแห่งความสุข ซึ่งเป็นผลแห่งการสร้างมหาทานบารมีอัน

ยิ่งใหญ่ได้บังเกิดขึ้นแล้ว

เหล่าข้าราชบริพารที่เห็นเหตุการณ์นั้นแม้คนหนึ่งก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้ พากันร้องไห้สลบกันไปหมด อาศรมบทได้เป็นเหมือนป่ารังที่ลมยุคันธวาตพัดพาไป เหลือแต่ความว่างเปล่า ขณะนั้นภูผาทั้งหมดก็บันลือลั่น มหาปฐพีก็หวั่นไหว มหาสมุทรก็ปั่นป่วน เขาสิเนรุราชก็โอนเอนไปมา เทวโลกทั่วกามาวจรก็เกิดโกลาหล ท้าวสักกเทวราชทรงดำริว่า กษัตริย์ทั้ง ๖ พระองค์ พร้อมด้วยราชบริษัทถึงวิสัญญีภาพ ไม่มีใครแม้สักคนหนึ่งที่จะลุกขึ้นรดน้ำลงบนสรีระของใครได้ จึงบันดาลฝนโบกขรพรรษให้ตกลงที่ท่ามกลางสมาคม ที่ต้องการจะให้เปียกก็เปียก ผู้ที่ไม่ต้องการให้เปียกน้ำฝนแม้สักหยาดเดียวก็ไม่ถูกต้องสรีระร่างของชนเหล่านั้น

ครั้นบรมกษัตริย์ทั้ง ๖ พระองค์ฟื้นคืนสติขึ้นมา ทุกพระองค์ต่างสนทนากันด้วยความร่าเริงเบิกบาน คละเคล้าไปด้วยน้ำตาแห่งความรัก และความคิดถึงอย่างสุดซึ้ง ชาวแคว้นสีพีที่มาประชุมกันทั้งหมด ต่างประนมมืออัญเชิญพระเวสสันดรเสด็จกลับกรุงเชตุดร เมื่อพระเวสสันดรทรงปฏิเสธ ต่างพากันหมอบลงแทบพระบาทพลางวิงวอนว่า “ข้าแต่สมมติเทพ ขอพระองค์จงเป็นใหญ่ ทรงครองราชสมบัติปกครองไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ บำเพ็ญมหาทานตามพระราชประสงค์เถิด พระเจ้าข้า”

เมื่อพระเวสสันดรมิอาจปฏิเสธพระประยูรญาติ รวมถึงชาวเมืองได้ วันรุ่งขึ้นจึงทรงเปลื้องเครื่องบริขารนักบวช ทำประทักษิณบรรณศาลา ๓ รอบ และเสด็จกลับพระนครพร้อมด้วยกองทัพอันเกรียงไกร กองทัพของพระเวสสันดรใช้เวลาเดินทางนานถึง ๒ เดือน จึงเสด็จถึงกรุงเชตุดร เมื่อเสด็จมาถึงก็ได้รับการต้อนรับอย่างมโหฬาร มีมหาชนมายืนรอคอยต้อนรับพระองค์เต็มท้องถนน ได้มีการป่าวประกาศให้ปล่อยสรรพสัตว์ที่ผูกขังไว้ พระเวสสันดรทรงพระดำริว่า “พรุ่งนี้ พวกยาจกรู้ว่าเรากลับมาแล้ว จักพากันมาขออีก เราจักให้อะไรแก่ยาจกเหล่านั้นดีหนอ”

ขณะเดียวกันนั้นเอง พิภพของท้าวสักกเทวราชได้แสดงอาการเร่าร้อน พระองค์ทรงตรวจดู ก็รู้ถึงเดชานุภาพแห่งมหาทานของพระเวสสันดร จึงเนรมิตทำพื้นที่ทั้งด้านหน้าและด้านหลังของพระราชนิเวศน์ ให้เต็มด้วยรัตนะสูงประมาณเอว ให้ฝนรัตนะตกเป็นเหมือนฝนลูกเห็บ ให้ตกลงมาทั่วเมืองสูงประมาณเข่า พระเวสสันดรโปรดให้พระราชทานทรัพย์แก่ชนทุกชั้น ทรัพย์ที่เหลือก็ให้ขนเข้าท้องพระคลัง ให้เริ่มตั้งทานมุข พระองค์ทรงปกครองไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ด้วยทศพิธราชธรรม ทรงบำเพ็ญทานบารมีจนตลอดพระชนมชีพ จากนั้นได้ไปบังเกิดเป็นท้าวสันดุสิตเทวราชเป็นจอมเทพในสวรรค์ชั้นดุสิต

เราจะเห็นว่า ผลแห่งการทำทานอย่างทุ่มเท สุดฤทธิ์สุดเดชของพระโพธิ์สัตว์ ชนิดเอาชีวิตเป็นเดิมพันนั้น เมื่อถึงคราวบุญส่งผล นอกจากจะส่งผลดีเฉพาะพระองค์ท่านแล้ว ยังส่งผลถึงเหล่าประชาราษฎร์ และสรรพสัตว์อีกมากมายนับไม่ถ้วน เพราะพระองค์มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ทุกอย่างที่พระองค์ดำริ ทุกสิ่งที่พระองค์ทำ ทุกถ้อยคำที่พระองค์ตรัสต่างเป็นไปเพื่อสันติสุขของมวลมนุษยชาติอย่างแท้จริง สมควรที่พวกเราจะยึดพระองค์ท่านเป็นแบบอย่างในการสร้างบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

๒๕

เดินตามทางของบัณฑิต (๑)

บุคคลควรแบ่งของน้อยให้ตามน้อย
ควรแบ่งของปานกลางให้ตามปานกลาง
ควรแบ่งของมากให้ตามมาก การไม่ให้ย่อมไม่ควร

การสร้างบารมีเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องสร้างกันทุกๆวัน โดยไม่ให้มีการว่างเว้น ตั้งแต่ทานบารมี ศีลบารมีเรื่อยไป จนกระทั่งถึงอุเบกขาบารมี เราเกิดมาเป็นมนุษย์ก็เพื่อการนี้ การที่มีกายมนุษย์นับว่า เป็นโอกาสที่ดีที่สุดในการสร้างบารมี ยิ่งเราเป็นสัมมาทิฏฐิ เข้าใจเรื่องบาปบุญคุณโทษ ยิ่งสร้างบุญบารมีได้เต็มที่ เพราะเรารู้ถึงอานิสงส์ที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น เราควรทุ่มเทสร้างความดีอย่างไม่หยุดยั้ง จะได้ชื่อว่า เกิดมาใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า ได้สร้างบารมีซึ่งเป็นงานที่แท้จริง สิ่งที่เราควรทำควบคู่ไปกับภารกิจประจำวัน คือ หมั่นทำใจหยุดใจนิ่งไปพร้อมๆ กัน เพื่อจะได้เข้าถึงที่พึ่งที่ระลึกที่แท้จริง คือ พระรัตนตรัยภายใน

มีวาระพระบาลีในสุธาโภชนชาดกว่า

“อปฺปมฺหา อปฺปกํ ทชฺชา อนุมชฺฌโต มชฺฌกํ
พหุมฺหา พหุกํ ทชฺชา อทานํ นูปปชฺชติ

บุคคลควรแบ่งของน้อยให้ตามน้อย ควรแบ่งของปานกลางให้ตามปานกลาง ควรแบ่งของมากให้ตามมาก การไม่ให้ย่อมไม่ควร”

มนุษย์ทุกคนดำรงอยู่ได้ด้วยการให้ ชีวิตของเราตั้งแต่ถือกำเนิดมาจนลมหายใจเฮือกสุดท้าย ต้องเกี่ยวพันกับการเป็นผู้ให้และผู้รับ เริ่มต้นเราได้ชีวิตจากการให้ของบิดามารดา เมื่อ

เติบโตขึ้นก็ได้รับการเลี้ยงดู เมื่อศึกษาเล่าเรียน ก็ได้ความรู้จากครูบาอาจารย์ บางครั้งเราก็เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ โดยเฉพาะการเดินทางข้ามวัฏสงสารอันยาวไกลนั้น เราต้องให้สิ่งที่ดีเพื่อจะได้สิ่งที่ดีติดตัวไป และเมื่อเราให้สิ่งที่เลิศผลบุญอันเลิศย่อมจะบังเกิดขึ้น ผลทานที่ทำไปนั้นไม่สูญหายไปไหน จะเป็นสิ่งที่ติดตามตัวเราไปข้ามภพข้ามชาติ คอยอำนวยความสะดวกทุกอย่าง ให้เราเป็นผู้สมบูรณ์พร้อมด้วยรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ คุณสมบัติ กระทั่งได้นิพพานสมบัติในที่สุด

ครั้งนี้ มีเรื่องราวการให้ทานของบัณฑิตนักปราชญ์ในกาลก่อน ซึ่งมีเนื้อหาที่ค่อนข้างยาว ทว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจและมีสาระที่จะช่วยสนับสนุนให้เรารักในการสั่งสมบุญยิ่งๆขึ้นไป

เมื่อพระบรมศาสดาประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร ทรงปรารภภิกษุรูปหนึ่งผู้มีอัธยาศัยในการบำเพ็ญทาน ก่อนที่จะตัดสินใจเข้ามาบวช ท่านเป็นลูกของเศรษฐีในเมืองสาวัตถี เมื่อได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระศาสดาก็มีจิตเลื่อมใส ได้ขออนุญาตบิดามารดาออกบวช เพื่อแสวงหาหนทางหลุดพ้นจากทุกข์

เมื่อบวชแล้ว ท่านเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ ประกอบด้วยธุดงคคุณ มีเมตตาจิตแผ่ไปในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย เป็นผู้ไม่ประมาทในการบำรุงพระพุทธเจ้า และพระสงฆ์ วันละ ๓ ครั้ง และเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยจริยาวัตรที่งดงาม มีเสขิยวัตรที่น่า

เลื่อมใสศรัทธามาก

คุณสมบัติพิเศษของท่านซึ่งเป็นที่สรรเสริญของเพื่อนสหธรรมิก คือ แม้ท่านจะบวชมาหลายพรรษา ท่านก็ยังมีอัธยาศัยชอบในการให้ทานเป็นปกติ ยินดีในการดำรงตนเป็นผู้ให้มากกว่าการเป็นผู้รับ ได้บำเพ็ญสาราณียธรรมจนครบถ้วนบริบูรณ์ เมื่อรู้ว่ายังมีปฏิคาหก คือ ผู้ต้องการจะรับสิ่งของของท่าน ท่านจะไม่หวงแหนไว้เลย ทั้งๆ ที่บางครั้งตัวท่านเองก็อยากเก็บไว้บ้าง แต่ก็ยอมตัดใจถวายสิ่งของนั้นไปจนหมด บางวันอาหารบิณฑบาตที่รับมา มีเพียงพอเฉพาะตัวท่านรูปเดียวเท่านั้น แต่เมื่อเห็นว่าเพื่อนสหธรรมิกรูปอื่นยังไม่ได้อาหาร และลำบากมาหลายวัน ท่านก็ยอมที่จะอดอาหารมื้อนั้น เพื่อที่จะได้ให้ทานสงเคราะห์เพื่อนพรหมจรรย์ เพราะฉะนั้น ชื่อเสียงของท่านจึงได้ปรากฏในหมู่ภิกษุว่า เป็นผู้มีอัธยาศัยในการจำแนกทาน ยินดีในการให้เป็นอย่างยิ่ง

วันหนึ่ง ภิกษุสงฆ์ได้สนทนากล่าวสรรเสริญคุณของท่านในโรงธรรมสภาว่า เป็นผู้มีอัธยาศัยในการจำแนกทาน ยินดียิ่งในการให้ ตัดความโลภได้ แม้มีน้ำประมาณเพียงซองมือหนึ่งก็ยังถวายเพื่อนพรหมจรรย์จนหมด เธอมีอัธยาศัยดุจพระ-โพธิสัตว์ ผู้รักในการให้ทาน และรักในการสร้างบารมียิ่งชีวิต

พระบรมศาสดาทรงได้ยินถ้อยคำเหล่านั้น ด้วยพระโสต

ธาตุอันบริสุทธิ์ ทรงตั้งพระทัยว่า จะยกย่องคุณธรรมของภิกษุรูปนี้ให้สูงเด่นยิ่งๆ ขึ้นไป จึงเสด็จออกจากพระคันธกุฎีพลางตรัสถามเรื่องที่ภิกษุกำลังสนทนากัน นี่เป็นธรรมเนียมอีกอย่างหนึ่งของพระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ว่า แม้พระองค์จะทรงรู้เรื่องราวต่างๆ ด้วยอานุภาพพุทธญาณ แต่จะไม่ตรัสดักใจหรือแสดงให้รู้ว่า ทรงรู้เรื่องราวทั้งหมดที่ภิกษุสงฆ์กำลังสนทนากัน

ด้วยมหากรุณาอันไม่มีประมาณ พระองค์จะตรัสถามไปตามลำดับ เพื่อทรงอนุเคราะห์ภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกา สาธุชน และเหล่าเทวดา ที่ยังไม่ทันได้ยินเรื่องราวที่ภิกษุสงฆ์สนทนากัน เมื่อภิกษุสงฆ์กราบทูลเรื่องราวที่กำลังสนทนา ก็เป็นอันว่าทุกคนในสมาคมนั้น มีข้อมูลเท่าๆ กัน นี่เป็นความละเอียดลออของพระพุทธองค์ ที่ปรารถนาจะให้เกิดประโยชน์ใหญ่แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย

หลังจากนั้นพระพุทธองค์ได้ตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนี้เมื่อชาติก่อนเคยเป็นผู้ไม่ให้ทานมาก่อน เป็นผู้ตระหนี่เหนียวแน่น แม้หยาดน้ำมันเพียงเล็กน้อยก็หวงแหนไม่ยอมให้ใคร ต่อมาเราได้ทรมานเธอ กระทำให้หมดพยศ พรรณนาผลแห่งการให้ทาน และให้ตั้งอยู่ในทาน เธอจึงหันกลับมาให้ทานอีกครั้งหนึ่ง ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุรูปนี้เคยได้รับพรในสำนักของเราว่า แม้ได้น้ำมาเล็กน้อยเพียงซองมือหนึ่ง หากมิได้ให้ทาน

จักไม่ดื่มน้ำนั้น ด้วยผลแห่งการที่ได้รับพรในสำนักของเรานี้ เธอจึงเป็นผู้มีอัธยาศัยในการให้ทาน”

เมื่อภิกษุสงฆ์ทูลถามเรื่องราวในภพชาติอดีตของภิกษุผู้ยินดีในการให้ทานรูปนี้ พระพุทธองค์จึงตรัสเล่าให้ฟังว่า

*ในอดีตกาล เมื่อครั้งพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติในพระเมืองพาราณสี พระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นคฤหบดีผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคสมบัติประมาณ ๘๐ โกฏิ ภายหลังพระราชาได้ทรงพระราชทานตำแหน่งเศรษฐีประจำเมืองแก่พระโพธิสัตว์ เศรษฐีเองก็ได้รับการเคารพยกย่องจากชาวเมือง และชาวชนบทเป็นอันมากว่า เป็นผู้สมควรที่จะได้รับตำแหน่งนี้ เพราะเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตั้งแต่นั้นมาพระโพธิสัตว์ก็เป็นที่รักของคนทั้งเมือง

วันหนึ่ง ท่านเศรษฐีได้พิจารณาดูสมบัติของตัวเอง พลางคิดว่า “ยศตำแหน่งนี้เรามิได้มาเพราะการนอนหลับ หรือว่าทำกายทุจริต แต่เพราะได้บำเพ็ญกายสุจริต วจีสุจริต มโน-สุจริตให้บริบูรณ์ ปัจจุบันที่เราเป็นอยู่สะดวกสบายก็เพราะบุญในอดีต และบุญปัจจุบันที่เราทำนี้ ต่อไปจะกลายเป็นบุญในอดีต

---

*มก. สุธาโภชนชาดก เล่ม ๖๒ หน้า ๔๖๒

ของอนาคต ดังนั้น เราจึงควรทำที่พึ่งในอนาคตให้กับตนเอง ด้วยการสั่งสมบุญในปัจจุบันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ จะได้มีอนาคตที่ดียิ่งๆ ขึ้นไป”

คิดเช่นนั้นแล้ว จึงนำทรัพย์ ๘๐ โกฏิ ออกให้ทาน ท่านเศรษฐีให้สร้างศาลาโรงทานขึ้น ๖ แห่ง คือ ที่ประตูเมือง ๔ แห่ง ที่ใจกลางเมือง ๑ แห่ง และที่ประตูบ้านของท่านเองอีก ๑ แห่ง ท่านได้บริจาคทรัพย์วันละ ๖๐๐,๐๐๐ กหาปณะ บำเพ็ญมหาทานบารมีทุกๆ วันมิได้ขาดแม้แต่วันเดียว ท่านให้ทานเช่นนี้จนตลอดชีวิต ครั้นสิ้นชีวิตแล้ว ได้ไปบังเกิดเป็นท้าวสักกเทวราช ส่วนบุตรของท่านจะดำรงวงศ์ตระกูลอย่างไร ได้ทำตามเนติแบบแผนของพ่อหรือไม่ ต้องติดตามในตอนต่อไป

ขอให้ทุกคนจงดำรงอยู่ในฐานะของผู้ให้ แล้วเราจะมีสุขใจ จงยินดีในการให้มากกว่าการรับ และอย่าลืมที่จะฝึกตัวให้เป็นผู้สละความตระหนี่ ให้หลุดร่อนออกจากใจให้ได้ ด้วยการให้ทานเป็นประจำทุกวัน ทำบุญตักบาตร ถวายสังฆทานแด่ภิกษุสงฆ์ผู้สืบทอดอายุพระพุทธศาสนา หรือบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการ เราจะได้มีบุญหล่อเลี้ยง มีสมบัติใหญ่ติดตัวข้ามชาติกันทุกคน

๒๖

เดินตามทางของบัณฑิต (๒)

บุคคลให้ทานไม่ได้เพราะเหตุผล ๒ ประการ คือ ความตระหนี่ และความประมาท บัณฑิตผู้รู้แจ้ง เมื่อต้องการบุญพึงให้ทาน คนตระหนี่กลัวความอดอยากยากจน เพราะความกลัวจนนั่นแหละ จะเป็นภัยแก่ผู้ไม่ให้ และจะกลับมามีผลต่อคนพาลผู้หลงผิด ฉะนั้น บัณฑิตพึงครอบงำมลทินกำจัดความตระหนี่แล้วรีบให้ทาน เพราะบุญเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลาย ทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า

เรามีชีวิตอยู่ในโลกนี้ เพื่อแสวงหาสิ่งที่ทำให้เราบริสุทธิ์ที่สุด บริสุทธิ์จนกระทั่งพบกับตัวตนที่แท้จริง ที่มั่นคงไม่มีการเปลี่ยนแปลง และมีความสุขอย่างแท้จริง พระผู้มีพระภาคเจ้าและพระอรหันตเจ้าทั้งหลายต่างพบว่า พระรัตนตรัยเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด และมีอยู่แล้วในตัวของมนุษย์ทุกคน เป็นธรรมที่สงบ ละเอียด ประณีต ซึ่งไม่อาจจะนึกคิดหรือคาดคะเนได้ แต่เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติให้เข้าถึงเอง โดยการปรับใจให้ละเอียดให้หยุดนิ่งไปตามลำดับ จนกระทั่งเข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน เมื่อนั้นเราจะรู้เห็นทุกสิ่งไปตามความเป็นจริง

มีวาระพระบาลีใน มัจฉรีสูตรว่า

“มจฺเฉรา จ ปมาทา จ เอวํ ทานํ น ทียติ
ปุญฺญมากงฺขมาเนน เทยฺยํ โหติ วิชานตา
ยสฺเสว ภีโต น ททาติ ตเทวาททโต ภยํ
ชิฆจฺฉา จ ปิปาสา จ ยสฺส ภายติ มจฺฉรี
ตเมว พาลํ ผุสติ อสฺมึ โลเก ปรมฺหิ จ
ตสฺมา วิเนยฺย มจฺเฉรํ ทชฺชา ทานํ มลาภิภู
ปุญฺญานิ ปรโลกสฺมึ ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินํ

บุคคลให้ทานไม่ได้เพราะเหตุผล ๒ ประการ คือ ความตระหนี่ และความประมาท บัณฑิตผู้รู้แจ้ง เมื่อต้องการบุญ

พึงให้ทาน คนตระหนี่กลัวความอดอยากยากจน เพราะความกลัวจนนั่นแหละ จะเป็นภัยแก่ผู้ไม่ให้ และจะกลับมามีผลต่อคนพาลผู้หลงผิด ฉะนั้น บัณฑิตพึงครอบงำมลทินกำจัดความตระหนี่แล้วรีบให้ทาน เพราะบุญเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลาย ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า”

ความประมาทและความตระหนี่เป็นศัตรูร้ายกาจ ที่ขวางหนทางแห่งการสร้างความดี ตัดบุญบารมีของเรา ทำให้เราเป็นผู้มีบุญน้อย การทำบุญนั้น นอกจากจะต้องทำด้วยตนเอง ยังต้องชักชวนผู้อื่นให้มาทำอีกด้วย หรือเป็นยอดกัลยาณมิตรให้กับตนเองและผู้อื่น ภพชาติต่อไปจะได้เป็นผู้ที่ทั้งร่ำรวยและมีพวกพ้องบริวารมาก หากเราทำบุญเอง แต่ไม่ได้ชวนคนอื่น จะไปเกิดเป็นผู้ที่รวยทรัพย์แต่ขาดพวกพ้องบริวาร การงานก็จะไม่สะดวก หรือถึงจะมีทรัพย์แต่แวดล้อมด้วยบริวารญาติมิตรที่ยากจน คนเหล่านั้นก็อาจนำความไม่สบายใจมาให้เราได้

หากเราไม่ได้ทำบุญ ได้แต่บอกบุญคนอื่น จะทำให้ไปเกิดเป็นคนยากจนแต่รวยพวกพ้องบริวาร หากตัวเองบุญก็ไม่ได้ทำ แถมยังห้ามผู้อื่นไม่ให้ทานอีก จะไปเกิดเป็นคนยากจนเข็ญใจ ญาติพี่น้องพวกพ้องบริวารก็ไม่มี ไปไหนก็มีแต่คนรังเกียจ ชีวิตต้องระหกระเหเร่ร่อน มีความเป็นอยู่ที่ลำบากยากเข็ญยิ่ง

เพราะเห็นประโยชน์และโทษของการให้กับการไม่ให้เช่นนี้ บัณฑิตทั้งหลายในกาลก่อนจึงยินดีในการให้ทาน สละความตระหนี่ออกจากใจ ถึงจะมีทรัพย์น้อยก็ให้ไปตามที่ตัวเองมี เมื่อมีมากก็ให้มาก ให้ด้วยความเต็มใจและเต็มกำลัง ไม่ใช่ให้เพราะความจำใจ

*ตอนที่แล้วพระโพธิสัตว์ได้บำเพ็ญมหาทานบารมีจนตลอดชีวิต ก่อนละสังขารได้สั่งลูกหลานว่า อย่าได้เลิกในการบริจาคทาน ให้ธำรงรักษาอริยประเพณีอันดีงามนี้ไว้ให้ยาวนานที่สุด เมื่อให้โอวาทแล้ว ท่านก็ละสังขาร ได้ไปบังเกิดเป็นท้าวสักกเทวราชในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ส่วนลูกของเศรษฐีได้ให้ทานเหมือนบิดา ครั้นแตกกายทำลายขันธ์ได้ไปบังเกิดเป็นจันท-เทพบุตร บุตรของจันทเทพบุตรได้บังเกิดเป็นสุริยเทพบุตร ส่วนบุตรของสุริยเทพบุตรได้ไปบังเกิดเป็นมาตลีเทพบุตร บุตรของมาตลีเทพบุตรก็บำเพ็ญทานเหมือนบิดา ได้บังเกิดเป็นปัญจสิขเทพบุตร

ส่วนบุตรคนที่ ๖ ของปัญจสิขเทพบุตรนั้น ได้เป็นเศรษฐีมีนามว่า มัจฉริยโกสิยะ ถึงแม้ท่านจะมีทรัพย์สมบัติถึง ๘๐ โกฏิ แต่ยังมีความตระหนี่ คืนหนึ่งเศรษฐีเกิดอกุศลเข้าสิงจิต คิดด้วย

---

*มก. สุธาโภชนชาดก เล่ม ๖๒ หน้า ๔๖๒

ความโลภว่า “พ่อแม่ปู่ย่าของเรา เป็นคนไม่ฉลาดเลย มัวแต่ขนทรัพย์สมบัติที่แสวงหามาด้วยความยากลำบากเอาออกบริจาคให้ทาน ทรัพย์ของใครก็ของมัน ไม่เห็นจำเป็นจะต้องไปแบ่งให้คนอื่นใช้เลย เราจะเป็นเจ้าของทรัพย์สมบัติ ซึ่งเป็นมรดกตกทอดทั้งหมดนี้เพียงผู้เดียว จะไม่ยอมแบ่งปันให้ใคร เราจะรักษาทรัพย์เหล่านี้ไว้จนกว่าชีวิตจะหาไม่”

วันรุ่งขึ้นจึงสั่งให้รื้อและเผาโรงทานทั้ง ๖ แห่ง เมื่อมีพวกยาจกมาประชุมอ้อนวอนอยู่หน้าบ้าน เศรษฐีก็ให้คนใช้ขับไล่ไป เมื่อมหาชนได้ยินข่าวการทำลายโรงทานต่างพากันติเตียนเศรษฐีว่า เป็นผู้เกิดมาเพื่อทำลายล้างชื่อเสียงวงศ์ตระกูลของบรรพบุรุษ แม้เศรษฐีได้ยินมหาชนตำหนิหรือมีผู้มาแนะนำก็ไม่สนใจ ตั้งแต่นั้นมา เศรษฐีก็รวบรวมทรัพย์ ไม่ยอมใช้ทรัพย์สมบัติให้เหมาะสมกับฐานะของตนเอง แม้แต่ลูกและภรรยาก็ไม่ยอมให้ใช้ ได้แต่บริโภคข้าวหักๆ ป่นๆ มีน้ำผักดองเป็นกับข้าว นุ่งผ้าเนื้อหยาบ กั้นร่มใบตาล ใช้รถเก่าคร่ำคร่าเทียมด้วยโคแก่เป็นยานพาหนะ

วันหนึ่ง มัจฉริยโกสิยเศรษฐี ได้ไปชวนอนุเศรษฐีพร้อมกับบุตรธิดา ซึ่งกำลังบริโภคข้าวปายาส ที่ปรุงด้วยของที่เจือด้วยเนยใสใหม่ น้ำผึ้งสุกและน้ำตาลกรวด ไปเข้าเฝ้าพระราชา เมื่ออนุเศรษฐีเห็นมัจฉริยโกสิยเศรษฐี จึงลุกจากอาสนะ พลาง

กล่าวเชื้อเชิญว่า เชิญท่านมหาเศรษฐีมานั่งบริโภคข้าวปายาสด้วยกันเถอะ

ครั้นมหาเศรษฐีเห็นข้าวปายาส เกิดน้ำลายไหล อยากจะบริโภคบ้าง แต่คิดว่า “ถ้าเราบริโภค เราจะต้องสักการะตอบแทน ในเวลาที่อนุเศรษฐีไปบ้านของเรา เมื่อเป็นเช่นนี้ทรัพย์ของเราก็จะพินาศ เราไม่บริโภคดีกว่า” แต่เมื่อถูกอนุเศรษฐีกล่าวเชื้อเชิญบ่อยเข้า จึงเสแสร้งออกตัวไปว่า “เราเพิ่งบริโภคมาเมื่อสักครู่นี้เอง เรายังอิ่มอยู่ เชิญท่านรับประทานตามลำพังเถอะ” ตัวเองจึงได้แต่นั่งกลืนน้ำลาย มองดูอนุเศรษฐีบริโภคข้าวปายาสอย่างเอร็ดอร่อย

หลังจากนั้นพากันไปเข้าเฝ้าพระราชาซึ่งถือเป็นกรณียกิจสำคัญของเศรษฐีในสมัยนั้น เศรษฐีก็ยังถูกความอยากในรสข้าวปายาสบีบคั้นอยู่ แต่ไม่กล้าบอกใคร เพราะกลัวคนอื่นในบ้านจะพลอยอยากบริโภคด้วย จะทำให้สิ้นเปลืองสิ่งของมาก จึงอดกลั้นไว้ ครั้นนานวันเข้าก็เป็นโรคผอมเหลือง ถึงกระนั้นเศรษฐีก็ยังใจแข็งไม่ยอมบอกใคร ได้แต่แอบหลบเข้าไปนอนอยู่ในห้องตามลำพัง

เมื่อภรรยาเข้าไปพูดเกลี้ยกล่อมเพื่อต้องการรู้สาเหตุของโรค เศรษฐีจึงเล่าเรื่องทั้งหมดที่เกิดขึ้น ภรรยาจึงปลอบใจว่า “โธ่เอ๋ย ท่านเป็นถึงมหาเศรษฐี มีทรัพย์ตั้ง ๘๐ โกฏิ แค่จะรับ

ประทานข้าวปายาส นับเป็นเรื่องเล็กนิดเดียว ท่านจะหุงเลี้ยงคนทั้งเมืองก็ยังได้” เศรษฐีได้ยินภรรยาพูดเช่นนั้น ก็ตัวสั่นกลัวจะเสียทรัพย์ รีบห้ามปรามภรรยา และกล่าวสัพยอกว่า “ฉันรู้อยู่ว่าเธอมีทรัพย์สมบัติมาก ถ้าทรัพย์สมบัติในตระกูลของเธอเหลือใช้ ก็จงหุงข้าวปายาสแจกชาวเมืองทั้งหมดเถิด”

เนื่องจากสมบัติในบ้านเป็นของเศรษฐีทั้งหมด ภรรยาจึงไม่อาจทำอะไรได้ตามใจชอบ ได้แต่พูดเอาใจท่านเศรษฐีว่า “ถ้าเช่นนั้นก็จะหุงข้าวปายาสให้ท่านกับชาวบ้านที่อยู่ในถนนเดียวกัน” เศรษฐีรีบห้ามว่า “ไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย” ภรรยาจึงบอกว่า “ถ้าอย่างนั้นจะหุงให้ท่าน และเพื่อนบ้านที่อยู่ถัดไปอีก ๗ หลังคาเรือน” เศรษฐีก็ไม่ยอมอีก “ถ้าอย่างนั้นจะหุงให้เฉพาะเราสองคน” เศรษฐีรีบบอกว่า “เธอไม่สมควรจะบริโภค” นางได้แต่ทอดถอนใจในความตระหนี่ของสามี พลางกล่าวว่า “งั้นจะหุงให้ท่านเพียงคนเดียวก็ได้” เศรษฐีจึงพอใจและบอกให้เตรียมข้าวของไปหุงกินในป่า ภรรยาก็ตามใจทุกอย่าง

เรื่องจะดำเนินไปอย่างไร เราจะได้รู้ในคราวหน้า ขอให้ทุกคนอย่าลืมที่จะขจัดความตระหนี่ออกจากใจทุกๆ วัน ด้วยการให้ทาน ตักบาตรพระทุกเช้า ดำรงตนเป็นผู้ให้เสมอจนเป็นปกติ ให้เป็นมหาทานบารมี ที่จะทำให้เรามีสมบัติจักรพรรดิตักไม่พร่องไว้ใช้สร้างบารมี เพื่อไปให้ถึงที่สุดแห่งธรรมกันทุกคน

๒๗

เดินตามทางของบัณฑิต

(๓)

บุคคลตั้งวาจาและใจไว้โดยชอบ มิได้ทำบาปด้วยกาย อยู่ครอบครองเรือน ที่มีข้าว และน้ำมาก เป็นผู้มีศรัทธา เป็นผู้อ่อนโยน มีปกติเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้ถ้อยคำของผู้ขอ ผู้ที่ตั้งอยู่ในธรรม ๔ อย่างเหล่านี้ชื่อว่าผู้ดำรงในธรรม ไม่ต้องกลัวปรโลก

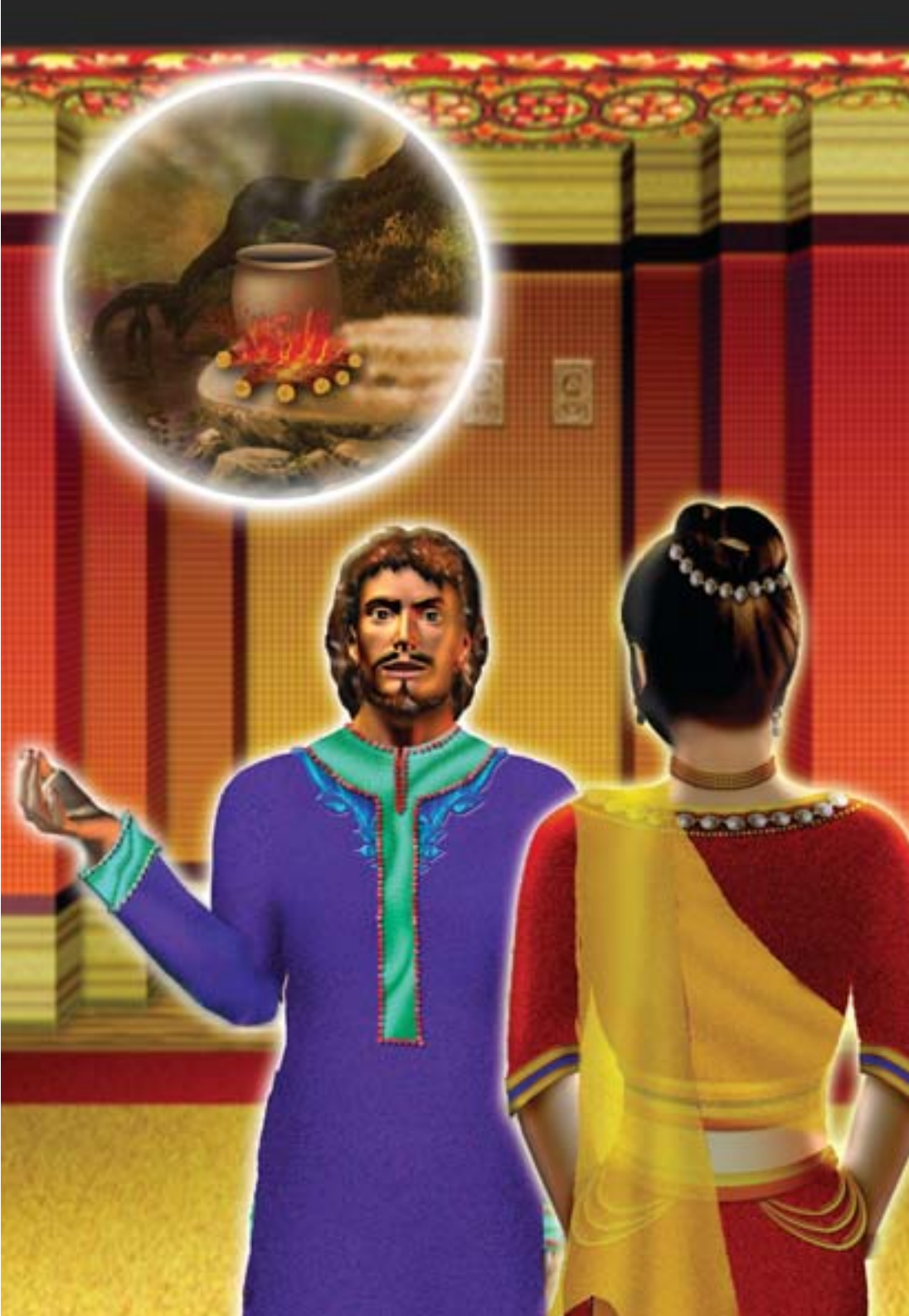

คำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นอมตธรรมอันล้ำค่ายิ่ง เป็นสิ่งที่สามารถนำพามนุษย์ และสรรพสัตว์ทั้งหลายผู้ปฏิบัติตามให้ไปสู่ความบริสุทธิ์หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะได้อย่างแท้จริง ขึ้นอยู่กับว่าจะทุ่มเทแรงกายแรงใจ ศึกษาคำสอน และลงมือปฏิบัติมากน้อยเพียงไร กว่าพระพุทธศาสนาจะบังเกิดขึ้นมาในโลกได้ เป็นสิ่งที่ยากแสนยาก จะต้องมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาบังเกิดขึ้น และกว่าพระองค์จะได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมา-สัมพุทธเจ้าท่านจะต้องทุ่มเทสร้างบารมีอย่างเอาชีวิตเป็นเดิมพัน ยอมอดทนทุกอย่างเพื่อสร้างบารมีให้แก่รอบ ฉะนั้น การบังเกิดขึ้นของพระพุทธองค์จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขเกื้อกูลแก่สรรพสัตว์ เมื่อเราทำตามพุทธโอวาท ชีวิตย่อมจะมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองอย่างแน่นอน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ภีตสูตรว่า

“วาจำ มนญฺจ ปณิธาย สมฺมา
กาเยน ปาปานิ อกุพฺพมาโน
พหุนฺนปานำ ฆรมาวสนฺโต
สทฺโธ มุทู สวิภาคี วทญฺญู
เอเตสุ ธมฺเมสุ จิโต จตูสุ
ธมฺเม จิโต ปรโลกำ น ภาเย

บุคคลตั้งวาจาและใจไว้โดยชอบ มิได้ทำบาปด้วยกาย อยู่ครอบครองเรือน ที่มีข้าว และน้ำมาก เป็นผู้มีศรัทธา เป็นผู้อ่อนโยน มีปกติเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้ถ้อยคำของผู้ขอ ผู้ที่ตั้งอยู่ในธรรม ๔ อย่างเหล่านี้ชื่อว่าผู้ดำรงในธรรม ไม่ต้องกลัวปรโลก”

คุณธรรม ๔ ประการ ของผู้ที่ได้ชื่อว่า ดำรงอยู่ในธรรม คือ เป็นผู้มีความศรัทธา มีสัมมาทิฏฐิ เชื่อว่าทานที่ให้แล้วมีผลจริง การบูชาบุคคลที่ควรบูชามีผลจริง ผลวิบากของกรรมที่ทำดีและชั่วมีจริง โลกนี้โลกหน้ามีจริง มารดาบิดามีคุณจริง พวกสัตว์ที่ผุดเกิดแบบโอปปาติกะมีจริง เชื่อว่าในโลกมีสมณ-พราหมณ์ผู้ประพฤติดีประพฤติชอบชนิดที่ทำพระนิพพานให้แจ้งด้วยความรู้ยิ่งเอง แล้วประกาศโลกนี้และโลกหน้า โดยเฉพาะความเชื่อที่มีต่อการตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เรียกว่าตถาคตโพธิสัทธา มีจริง

คุณธรรมประการต่อมา คือ มีความสุภาพอ่อนโยน ทำตนให้เป็นผู้น่าเคารพรัก ดำรงตนให้เป็นผู้ให้ คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เป็นคนตระหนี่ถี่เหนียว ฝึกใจของเราให้กว้างใหญ่เหมือนสายน้ำที่ไหลไปในมหาสมุทร นำความร่มเย็นไปสู่สถานที่นั้นๆ หรือเหมือนดวงอาทิตย์ที่ฉายแสงให้แก่สรรพสิ่งทั้งหลาย โดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก

คุณธรรมประการสุดท้าย คือ ควรรู้ถ้อยคำของผู้ขอ หมายถึง เมื่อมีใครมาขอความช่วยเหลือ หากไม่เหลือวิสัยที่เราจะช่วยได้ ก็ไม่ควรด่วนปฏิเสธ ถึงแม้จะช่วยเหลือในด้านแรงกายหรือกำลังทรัพย์ไม่ได้ ก็ควรแนะนำหนทางที่ดี เราจะไม่ช่วยเหลือใครเพราะความจำใจ แต่จะทำด้วยความเต็มใจ นี่เป็นคุณธรรมของบัณฑิตผู้ได้ชื่อว่าดำรงอยู่ในธรรม

*เหมือนดังเรื่องของมัจฉริยโกสิยเศรษฐี ปรารภเหตุจากการที่ท่านอยากกินข้าวปายาส จึงบอกภรรยาว่า จะไปแอบหุงกินคนเดียวอยู่ในป่า เพราะเกรงจะมีคนมาพบเห็น แล้วขอกินข้าวปายาสที่ตัวเองหุง ภรรยาก็จัดแจงเครื่องปรุง และอุปกรณ์ทุกอย่างให้

วันนั้น เศรษฐีผู้มีความตระหนี่ให้คนใช้นำผ้าห่ออุปกรณ์สิ่งของทั้งหมด และให้ถือไปส่งในป่า คนใช้ก็หอบหิ้วอุปกรณ์เครื่องครัวไป ทำเตาที่โคนกอไม้ หาฟืน และน้ำมาติดไฟหุงข้าวปายาส เตรียมอุปกรณ์ทุกอย่างพร้อมหมด จากนั้นเศรษฐีสั่งให้ออกไปยืนเฝ้าปากทางเข้า เพื่อคอยห้ามผู้คนเข้ามา จากนั้นเศรษฐีก็เอาผ้าคลุมศีรษะเพื่อปกปิดอัตภาพของตนเอง

ขณะเดียวกันนั้นเอง ท้าวสักกเทวราชซึ่งกำลังเสวย

---

*มก. สุธาโภชนชาดก เล่ม ๖๒ หน้า ๔๖๓

ทิพยสมบัติอยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ทรงทอดพระเนตรสิริสมบัติของพระองค์ มีตั้งแต่เทพนครอันประดับประดาด้วยสิ่งของอันเป็นทิพย์ประมาณ ๑๐,๐๐๐ โยชน์ ถนนที่สำเร็จด้วยทองคำ ๖๐ โยชน์ เวชยันตปราสาทสูง ๑,๐๐๐ โยชน์ สุธรรมาเทวสภากว้าง ๕๐๐ โยชน์ บัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ซึ่งเป็นอาสน์มีสีเหลืองดุจผ้ากัมพลกว้างใหญ่ ๖๐ โยชน์ เศวตฉัตรมีพวงดอกไม้ทองเวียนรอบ ๕๐๐ โยชน์ นางเทพอัปสรนับได้ ๒ โกฏิครึ่ง และอัตภาพที่ประดับตกแต่งแล้ว นอกจากนี้ยังรวมไปถึงสระโบกขรณี และอุทยานสวรรค์อีกมากมาย

ครั้นทรงทอดพระเนตรเห็นสมบัติ ที่ไม่มีเทพองค์ใดในสวรรค์จะเทียบเทียม จึงใคร่ครวญว่า ยศนี้เราได้มาเพราะสั่งสมบุญอะไรไว้หนอ เมื่อตรวจดูก็ทรงเห็นทานบารมีที่พระองค์บำเพ็ญในสมัยที่เป็นเศรษฐีในเมืองพาราณสี พระอินทร์ทรงตรวจดูด้วยทิพยจักษุต่อไปว่า ลูกๆ หลานๆ ของพระองค์ไปบังเกิดที่ไหนกันบ้างได้ทอดพระเนตรเห็นสุคติภพของแต่ละคนคือ บุตรของพระองค์ได้เกิดเป็นจันทเทพบุตร บุตรของจันทเทพบุตรเกิดเป็นสุริยเทพบุตร บุตรของสุริยเทพบุตรเกิดเป็นมาตลีเทพสารถี บุตรของมาตลีเทพสารถีเกิดเป็นปัญจสิขเทพบุตร ทรงตรวจดูต่อไปว่า บุตรของปัญจสิขเทพบุตรยังคงธำรงรักษาประเพณีอันดีงามของพระองค์หรือไม่ เมื่อตรวจตราดูก็รู้ว่า

บุตรของปัญจสิขเทพบุตรเป็นผู้ตัดวงศ์ทานของพระองค์เสียแล้ว

ท้าวสักกะทรงดำริต่อไปอีกว่า เศรษฐีคนนี้เป็นอสัตบุรุษ เป็นผู้ตระหนี่ นอกจากมิได้บริโภคด้วยตนเอง ยังไม่ให้แก่ชนเหล่าอื่น เศรษฐีนี้เข้าไปตัดทานวงศ์ของเรา เมื่อละโลกจักต้องไปเกิดในนรกโดยไม่ต้องสงสัย เราจะต้องลงไปปราบความเห็นผิดและทำเขาให้เป็นผู้ดำรงวงศ์ทาน ซึ่งเป็นอริยประเพณีอันดีงามของเราให้สืบต่อยาวนานที่สุด ทรงเรียกเทพบุตรผู้เคยเป็นลูกหลานของพระองค์เข้ามาพบ และมีเทวบัญชาว่า

“พวกท่านจงลงไปมนุษยโลกด้วยกันกับเรา เพราะบัดนี้มัจฉริยโกสิยเศรษฐีเข้าไปตัดวงศ์ของพวกเราเสียแล้ว เขาให้เผาโรงทานจนหมดเกลี้ยง พวกท่านจงอาศัยความกรุณาในฐานะของหมู่ญาติ ทรมานเศรษฐีให้หันกลับมาเป็นสัมมาทิฏฐิเถิด ขณะนี้เศรษฐีกำลังหุงข้าวปายาสเพื่อกินคนเดียว เมื่อถูกพวกเราขอพร้อมๆ กัน ก็อาจตายในที่นั้นได้ เพราะเศรษฐีมีความตระหนี่เป็นกำลัง ดังนั้น ฉันจะเป็นคนแรกที่เข้าไปขอข้าวปายาส ส่วนพวกท่านก็ให้ทยอยกันเข้าไปขอทีละคนเถิด”

จากนั้นท้าวสักกะได้เสด็จลงจากเทวโลก และแปลงเป็นพราหมณ์เข้าไปหาเศรษฐีเป็นคนแรก พลางถามว่า “ท่านผู้เจริญ หนทางที่จะไปเมืองพาราณสีไปทางไหน” มัจฉริยโกสิยเศรษฐี

เห็นพราหมณ์เข้ามาถามเช่นนั้น ก็ตอบด้วยความไม่พอใจว่า “ท่านเป็นคนบ้ารึ จึงไม่รู้จักแม้กระทั่งทางไปเมืองพาราณสี จะมาทำอะไรทางนี้เล่า จงไปทางโน้นซิ” ท้าวสักกะทรงทำเป็นไม่ได้ยิน ตรัสถามต่อไปว่า “ท่านพูดว่าอะไรนะ” พลางเดินกระเถิบเข้าไปใกล้ๆ เศรษฐีอีก

เศรษฐีรีบร้องตะโกนพร้อมกับชี้บอกหนทางไปเมืองพาราณสีว่า “แน่ะพราหมณ์ ท่านหูหนวกหรือยังไง ท่านจะเดินมาทางนี้ทำไม จงไปทางโน้นซิ” ท้าวสักกะทำเป็นไม่ใส่ใจถ้อยคำที่เศรษฐีพูด ได้สำรวจตรวจตราดูข้าวปายาสที่เศรษฐีกำลังหุงอยู่ และทักขึ้นว่า “ท่านผู้เจริญ ท่านจะร้องเอะอะโวยวายไปทำไม ควันและไฟยังปรากฏอยู่ ท่านคงหุงข้าวปายาสสุกแล้ว ชะรอยว่าท่านคงจะนิมนต์พราหมณ์ทั้งหลายมาบริโภคที่นี่ ในเวลาที่พวกพราหมณ์บริโภคแล้วแม้ข้าพเจ้าก็จักพลอยได้บริโภคสักหน่อยหนึ่ง ข้าพเจ้าเองก็เป็นพราหมณ์เหมือนกัน ท่านจะไม่นิมนต์ข้าพเจ้าบริโภคบ้างหรือ”

นี่เป็นกุศโลบายของท้าวสักกะผู้จะมาปราบมิจฉาทิฏฐิของท่านเศรษฐี เมื่อเราฟังเรื่องนี้แล้วอย่าฟังผ่าน ให้นำคุณ-ธรรมของบัณฑิต ๔ ประการ นี้ไปฝึกให้มีให้เป็นขึ้นมาในตน ถ้าทำได้อย่างนี้ก็ไม่ต้องกลัวต่อปรโลก เพราะเราจะมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไปกันทุกคน

๒๘

เดินตามทางของบัณฑิต

(๔)

โลกนี้ถูกไฟชราและมรณะเผาผลาญอยู่ เหมือนเรือนที่ถูกไฟไหม้ บุคคลพึงรีบขนทรัพย์สมบัติออก ด้วยการบริจาคทาน ทรัพย์ที่บริจาคแล้ว ชื่อว่าขนออกไปดีแล้ว

การปฏิบัติธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดทั้งต่อตัวของเราเองและต่อโลก การสร้างสันติสุขที่แท้จริงให้บังเกิดขึ้นในโลก เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะมนุษย์ทุกคนมีธรรมกายอยู่ในตัว ไม่ว่าจะเป็นชาติไหน ภาษาไหนหรือจะมีความเชื่อแตกต่างกันอย่างไร ขึ้นชื่อว่าเป็นมนุษย์แล้ว ทุกคนสามารถเข้าถึงธรรมกายได้ทั้งนั้น จะเข้าถึงได้ ด้วยการฝึกใจให้หยุดนิ่งอย่างถูกวิธีและถูกส่วน ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ หากเรามีความปรารถนาที่จะเข้าถึงธรรมและก็ลงมือปฏิบัติด้วยความสมัครใจ ทำให้ถูกวิธี มีความเพียรสม่ำเสมอ ย่อมจะเข้าถึงได้ทุกคน

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ใน อาทิตตชาดกว่า

“เอวมาทิปิโต โลโก ชราย มรเณน จ
นีหเรเถว ทาเนน ทินฺนํ โหติ สุนีภตํ

โลกนี้ถูกไฟชราและมรณะเผาผลาญอยู่ เหมือนเรือนที่ถูกไฟไหม้ บุคคลพึงรีบขนทรัพย์สมบัติออก ด้วยการบริจาคทาน ทรัพย์ที่บริจาคแล้ว ชื่อว่าขนออกไปดีแล้ว”

การให้ทานเป็นความดีที่นำความสุขความชุ่มเย็นมาให้เหมือนสายฝนที่โปรยปรายลงมาจากฟากฟ้าให้ความชุ่มฉ่ำเย็นแก่สรรพสัตว์ และสรรพสิ่งทั้งหลาย การให้เป็นประโยชน์ทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับ ทำให้เกิดความสุข ความมีน้ำใจไมตรีต่อกัน มี

ความเคารพเอื้อเฟื้อ ไม่เบียดเบียนกัน เราสามารถให้ทานได้หลายรูปแบบ เช่น การให้วัตถุสิ่งของ ข้าว น้ำ เสนาสนะ ให้วาจาอันไพเราะ ให้อภัยทาน ให้วิทยาทาน และธรรมทาน การให้เป็นประเพณีของคนดี ของบัณฑิตนักปราชญ์ที่ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา ยิ่งให้ก็ยิ่งได้ คุณความดีก็ก่อเกิด เพราะเป็นการสละความตระหนี่ และความโลภออกจากใจ ความโล่งโปร่ง เบา สบาย ก็เข้ามาแทนที่ การให้ยังเป็นการสั่งสมเสบียงสำหรับการเดินทางในสังสารวัฏอันยาวไกล เป็นมงคลของชีวิตทั้งในภพนี้และภพหน้า

เหมือนดังเรื่องมัจฉริยโกสิยเศรษฐีผู้มีความตระหนี่ในทรัพย์สมบัติ นอกจากจะไม่ยอมให้ใครใช้ทรัพย์แล้ว ขนาดตัวเองผู้เป็นเจ้าของทรัพย์แท้ๆ ยังไม่ยอมใช้จ่ายสมบัติเหล่านั้น ต่างกับภาวะของคนทั่วไปในสังคมปัจจุบัน เรามักจะเห็นเศรษฐีที่ตระหนี่ในการบริจาค แต่ตัวเองใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย แม้ของกินของใช้จะแพงแค่ไหน ก็กล้าทุ่มเงินซื้อหามา แสวงหาเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้คนเขาชื่นชมว่า ตัวเองเป็นคนร่ำรวย แต่เศรษฐีท่านนี้กลับตระหนี่เป็นอย่างมาก จึงเป็นสิ่งที่พวกเราควรศึกษาว่า ทำอย่างไร ท่านจึงจะเป็นคนรวยทั้งทรัพย์และน้ำใจ รวยทั้งภพนี้และทุกภพทุกชาติ

ตอนที่แล้วท้าวสักกเทวราชได้เสด็จลงจากเทวโลก เพื่อ

สั่งสอนเศรษฐีให้เห็นโทษของความตระหนี่ และอานิสงส์ของการให้ *พระองค์ได้แปลงเป็นพราหมณ์เดินเข้าไปถามทางกับท่านเศรษฐีว่า ทางไปสู่เมืองพาราณสีนั้น ไปทางไหน ถึงแม้เศรษฐีจะแนะนำหนทางให้แล้ว พระองค์ก็ยังไม่ยอมไป กลับเดินเข้าไปใกล้ และได้กล่าวขอข้าวปายาสที่ท่านเศรษฐีกำลังหุง เศรษฐีปฏิเสธว่า ภัตนี้มีจำนวนน้อยเพียงพอสำหรับบริโภคเพียงคนเดียวเท่านั้น และภัตนี้กว่าจะได้มาก็ยากเย็นแสนเข็ญ ต้องขอเขามาเหมือนกัน ให้ท่านพราหมณ์ไปแสวงหาอาหารจากที่อื่นเถิด

ท้าวสักกะไม่สนใจคำพูดขับไล่ของเศรษฐี ทรงรับสั่งว่า “ข้าพเจ้าจะกล่าวอะไรให้ท่านฟังสักบทหนึ่ง” ทรงกล่าวด้วยเสียงที่ไพเราะเสนาะโสต ถึงกระนั้นเศรษฐีก็คัดค้านห้ามปรามว่า “ข้าพเจ้ามิได้อยากฟังคำอะไรของท่าน” แต่พราหมณ์ก็ทำเป็นไม่สนใจคำห้ามปราม กลับกล่าวด้วยถ้อยคำที่ไพเราะว่า

“บุคคลควรแบ่งของน้อยให้ตามที่ตัวเองมีน้อย ควรแบ่งของปานกลาง ให้ตามส่วนที่ตัวเองมีปานกลาง ถ้ามีของมากก็ควรแบ่งปันตามที่มีมาก การไม่ให้เสียเลยหาควรไม่ ดู

---

*มก. สุธาโภชนชาดก เล่ม ๖๒ หน้า ๔๖๔

ก่อนโกสิยเศรษฐี เพราะเหตุนั้น ข้าพเจ้าจะบอกกับท่าน ท่านจงขึ้นสู่ทางของพระอริยเจ้า จงให้ทาน และจงบริโภคเถิด เพราะผู้บริโภคคนเดียวหาได้มีความสุขไม่”

มัจฉริยโกสิยเศรษฐีสดับคำของท้าวสักกะแล้วรู้สึกชอบใจ จึงกล่าวว่า “ดูก่อนพราหมณ์ ท่านพูดจาน่าพอใจมาก เมื่อข้าวปายาสสุกแล้ว ท่านจักได้หน่อยหนึ่ง ท่านจงนั่งรอก่อนเถิด” ท้าวสักกะจึงนั่งรอ หลังจากนั้นจันทเทพบุตรได้แปลงเป็นพราหมณ์เข้าไปหาเศรษฐีด้วยวิธีการในทำนองเดียวกัน

เศรษฐีเห็นแขกมิได้รับเชิญเข้ามาเยือน ตนพยายามขับไล่จันทเทพบุตร ทั้งคู่ได้สนทนากันเหมือนที่เศรษฐีสนทนากับท้าวสักกะ จันทเทพบุตรได้กล่าวแนะนำท่านเศรษฐีว่า “บุคคลใดเมื่อแขกนั่งแล้ว บริโภคโภชนะอยู่แต่ผู้เดียว พลีกรรมของบุคคลนั้นย่อมไร้ผล ทั้งความเพียรแสวงหาทรัพย์ก็ไร้ประโยชน์ ดูก่อนโกสิยเศรษฐี เพราะเหตุนั้น ข้าพเจ้าจะขอบอกกับท่าน ท่านจงขึ้นสู่หนทางของพระอริยเจ้า จงให้ทานและบริโภค เพราะผู้บริโภคคนเดียวหาได้มีความสุขไม่”

เศรษฐีฟังคำของจันทเทพบุตรแล้ว รู้สึกปลื้มอกปลื้มใจ รู้สึกว่าคำพูดของพราหมณ์ผู้มาเยือนนี้น่าฟังและน่าทำตาม แม้จะมีความตระหนี่เพียงไร ก็อุตส่าห์พูดจากใจด้วยความลำบาก

ยากแค้นว่า ถ้าอย่างนั้นท่านจงนั่งลงเถิด ท่านจักได้ข้าวปายาสของเราหน่อยหนึ่ง จันทเทพบุตรได้เข้าไปนั่งใกล้ๆ ท้าวสักกะ ต่อมา สุริยเทพบุตรก็เข้าไปหาเศรษฐี ได้กล่าวปิยวาจา ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ยกใจท่านเศรษฐีว่า

“ผู้ใดเมื่อแขกนั่งแล้ว มิได้บริโภคโภชนะแต่ผู้เดียว พลีกรรมของผู้นั้น ย่อมมีผลจริง ทั้งความเพียรแสวงหาทรัพย์ย่อมมีประโยชน์โดยแท้ ดูก่อนโกสิยเศรษฐี เพราะเหตุนั้น ข้าพเจ้าจะขอกล่าวกับท่าน ท่านจงขึ้นสู่หนทางของพระอริยเจ้า จงให้ทานและจงบริโภค เพราะว่าผู้บริโภคคนเดียวหาได้มีความสุขไม่”

เศรษฐีได้สดับคำของสุริยเทพบุตรแล้ว ก็ปลื้มใจ ความตระหนี่ที่บดบังใจมานาน เริ่มลบเลือนออกไปเรื่อยๆ กลายเป็นผู้มีจาคะเข้ามาแทนที่ เมื่อใจสบายแล้ว ก็อยากให้ทานขึ้นมา ทั้งๆ ที่ข้าวปายาสที่ตนกำลังหุงอยู่นั้น มีเพียงพอสำหรับคนเดียวจริงๆ แต่ก็กล่าวเชื้อเชิญด้วยความพึงพอใจว่า ให้รอก่อน ท่านจักได้ข้าวปายาสของเราหน่อยหนึ่ง สุริยเทพบุตรจึงไปนั่งถัดจากจันทเทพบุตร

ต่อมา มาตลีเทพบุตรได้เข้าไปหาเศรษฐี และกล่าวถ้อยคำอันเป็นที่รัก ยังใจให้เอิบอาบเหมือนกันว่า “ก็บุรุษไปสู่สระแล้วบูชาที่แม่น้ำชื่อพหุกาก็ดี ที่สระชื่อคยาก็ดี ที่ท่าชื่อโทณะก็ดี

ที่ท่าชื่อติมพรุก็ดี ที่ห้วงน้ำใหญ่มีกระแสอันเชี่ยวก็ดี การบูชาและความเพียรของเขาในที่นั้นๆ ย่อมมีผลอย่างแน่นอน ผู้ใดเมื่อแขกนั่งแล้ว ไม่บริโภคโภชนะแต่เพียงคนเดียว จะกล่าวว่าไร้ผลนั้นไม่ได้ ดูก่อนโกสิยเศรษฐี เพราะเหตุนั้นข้าพเจ้าขอพูดกับท่าน ท่านจงขึ้นสู่หนทางของพระอริยเจ้า จงให้ทานด้วย จงบริโภคด้วย เพราะว่าผู้ปริโภคคนเดียวหาได้มีความสุขไม่”

ท่านเศรษฐีเริ่มหูตาสว่างขึ้นมา เมื่อได้ฟังธรรมภาษิตที่ยังใจให้อิ่มเอิบเบิกบาน มีข้อคิดสั้นๆ คือ เราจะชักชวนใครให้ทำความดี ให้สละความตระหนี่ออกจากใจ นอกจากเราจะมีความรัก และปรารถนาดีด้วยความบริสุทธิ์ใจแล้ว ต้องมีวาทศิลป์รู้จักพูดยกใจให้เขาสบายใจ และอยากทำความดีตาม พูดจาดีเป็นศรีสง่าทั้งแก่ตัวเองและคนฟัง ดังนั้น ให้ทุกคนผู้กำลังทำหน้าที่ผู้นำบุญยอดกัลยาณมิตร หมั่นศึกษาศาสตร์ตรงนี้ให้ดี ฝึกใช้ถ้อยคำที่พอเหมาะพอสม เป็นคำคมที่ชวนให้คิดสะกิดใจให้ตัดความตระหนี่ซึ่งเป็นเนื้อร้ายในใจของเขาออกไปให้ได้ เราจะได้สมปรารถนาในการทำหน้าที่เป็นแสงสว่างแก่โลกกันทุกคน

๒๙

เดินตามทางของบัณฑิต

(๕)

ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่งหวังสุคติสวรรค์เป็นที่ไปในเบื้องหน้า ตั้งอยู่ในธรรม คือ ความสำรวมและการแจกทาน ชนเหล่านั้นทอดทิ้งร่างกายไว้ในโลกนี้แล้ว เมื่อแตกกายทำลายขันธ์ ย่อมไปสู่สุคติ

การฝึกฝนใจให้บริสุทธิ์หยุดนิ่ง เป็นทางมาแห่งบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ไพศาล เป็นบุญพิเศษที่จะเป็นเหตุให้เราได้บรรลุมรรคผลนิพพาน สิ่งที่เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข และความสำเร็จในชีวิตของเรา มีเพียงสิ่งเดียวเท่านั้น คือ “บุญ” บุญจะเป็นเครื่องสนับสนุนให้เราได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นผู้ที่สมบูรณ์พร้อมด้วยรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ คุณสมบัติ มีโอกาสทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนาอย่างเต็มที่ ได้ประพฤติปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระบรมสัมมาสัมพุทธเจ้า จนกระทั่งมีดวงตาเห็นธรรม ได้บรรลุมรรคผลนิพพาน ทั้งหมดนี้จะได้มาต้องอาศัยบุญทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น บุญจึงเป็นเรื่องใหญ่เป็นสิ่งสำคัญในชีวิตของเราทุกคน

มีวาระพระบาลีใน สุธาโภชนชาดกว่า

“เยเกจิเม สุคฺคติมาสสานา
ธมฺเม จิตา สยเม สวิภาเค
อิเธว นิกฺขิปฺป สรีรเทหำ
กายสฺส เภทา สุคตึ วชนฺติ

ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่ง หวังสุคติสวรรค์เป็นที่ไปในเบื้องหน้า ตั้งอยู่ในธรรม คือ ความสำรวมและการแจกทาน ชนเหล่านั้น ทอดทิ้งร่างกายไว้ในโลกนี้แล้ว เมื่อแตกกายทำลายขันธ์ ย่อมไปสู่สุคติ”

การให้ทาน การสำรวมกายวาจาใจให้สะอาดบริสุทธิ์เสมอ เป็นหนทางแห่งบุญที่สัปบุรุษทั้งหลายต่างตระหนัก และเห็นคุณค่าอย่างยิ่ง คนเราเมื่อประกอบเหตุอย่างไร ผลที่ออกมาย่อมจะเป็นอย่างนั้น เหมือนปลูกถั่วก็ได้ถั่ว ปลูกงาก็ได้งา ผู้ที่มีดวงปัญญาเป็นนักสร้างบารมี รู้เช่นนี้แล้ว ควรจะแสวงหาหนทางที่ตนจะได้บำเพ็ญบุญ เพราะรู้ถึงผลที่จะบังเกิดขึ้น สิ่งที่เราทำไปนี้ ย่อมเป็นของเรา จะไม่สูญหายไปไหน ยังเป็นทางมาแห่งบุญที่จะอำนวยให้เราสมปรารถนาในทุกสิ่ง

บัณฑิตทั้งหลายผู้เป็นสัมมาทิฏฐิ ผู้หวังสุคติสวรรค์เป็นที่ไปในเบื้องหน้า จึงรักในการฝึกฝนอบรมตนเอง สำรวมกายวาจาใจ ไม่ให้ไปกระทบกระทั่งใคร ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่มวลมนุษยชาติ จะขวนขวายหาโอกาสสั่งสมบุญเสมอ เพราะเชื่อว่าตายแล้วไม่สูญ และจะต้องขนเสบียงบุญติดไปในภพเบื้องหน้า ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

หากได้มีโอกาสศึกษาประวัติของนักสร้างบารมีทั้งหลาย เราจะได้เห็นต้นแบบแห่งการบำเพ็ญบุญว่า ท่านเป็นบัณฑิตนักปราชญ์อย่างแท้จริง จะคอยแสวงหาโอกาสสร้างบุญอย่างเต็มกำลังความสามารถตลอดเวลา เพราะท่านตระหนักดีว่า การสั่งสมบุญเป็นภารกิจหลักของชีวิต เหมือนดังเรื่อง “เดินตามทางของบัณฑิต” เรื่องนี้

*เมื่อท้าวสักกเทวราช จันทเทพบุตร สุริยเทพบุตร ต่างอาศัยความกรุณา ลงจากเทวโลกเพื่อมาโปรดและปราบความเห็นผิดของท่านเศรษฐี โดยหวังจะให้กลับจิตกลับใจใหม่ เพื่อให้หันมาบริจาคทาน อันเป็นบันไดก้าวแรกของการไปสู่สุคติโลกสวรรค์ เทพบุตรแต่ละท่านแปลงเป็นพราหมณ์เข้าไปขอข้าวปายาส และได้สรรหาถ้อยคำที่โน้มน้าวใจ ให้ท่านเศรษฐียินดีในการให้ทาน

เมื่อมาถึงวาระของมาตลีเทพบุตรบ้าง ท่านสามารถกล่าวปิยวาจา ถึงขนาดเมื่อเศรษฐีฟังแล้ว รู้สึกหนักใจที่จะไม่ให้ แต่ครั้นจะให้ก็กลัวว่า ข้าวปายาสคงไม่เหลือแน่ เพราะมีพราหมณ์ผู้ไม่ได้รับเชิญ มารอบริโภคภัตของตนถึง ๓ คน แต่ถ้าจะไม่ให้ก็อึดอัด ส่วนความตระหนี่ที่ฝังแน่นอยู่ในใจนั้น ก็ยังไม่หลุดออกไปเลยทีเดียว มันรบกันไปรบกันมาอยู่ภายใน ระหว่างให้กับไม่ให้ เมื่อกุศลจิตส่งผลก่อน จึงได้แต่พูดด้วยความลำบากใจว่า “เอาล่ะถ้าอย่างนั้นท่านจงนั่งลงเถิด เราจะให้หน่อยหนึ่ง” มาตลีเทพบุตรจึงไปนั่งถัดจากสุริยเทพบุตร

ต่อมา ปัญจสิขเทพบุตรได้เข้าไปหาท่านเศรษฐีอีก โดย

---

*มก. สุธาโภชนชาดก เล่ม ๖๒ หน้า ๔๖๕

กล่าวโน้มน้าวใจว่า “ผู้ใดเมื่อแขกนั่งแล้ว บริโภคโภชนะแต่ผู้เดียว ผู้นั้นเท่ากับกลืนกินเบ็ดอันมีสายยาวพร้อมทั้งเหยื่อ เพราะเหตุนั้น ท่านจงขึ้นสู่หนทางของพระอริยเจ้า จงให้ทานด้วย จงบริโภคด้วย เพราะผู้ปริโภคคนเดียวหาได้มีความสุขไม่”

มัจฉริยโกสิยเศรษฐีได้สดับคำนั้น ถึงกับถอนหายใจยาวๆ เพราะความตระหนี่ยังกลุ้มรุมจิตใจ แต่เมื่อเห็นว่าไม่มีทางหลีกเลี่ยง จึงตกอยู่ในสภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ได้แต่กล่าวเชื้อเชิญให้นั่ง เมื่อพราหมณ์ทั้ง ๕ ท่าน นั่งพร้อมกันแล้ว ข้าวปายาสก็สุกพอดี เศรษฐียกข้าวปายาสลงจากเตา และบอกให้พราหมณ์ไปหาใบไม้มาคนละใบ พราหมณ์แต่ละท่านไม่จำเป็นต้องลุกขึ้น ท่านนั่งอยู่ที่เดิม พลางเหยียดมือไปนำใบย่านทรายมาจากป่าหิมวันต์

โกสิยเศรษฐีเห็นใบไม้ใหญ่เกินไป จึงบอกให้ไปเอาใบตะเคียนใบเล็กๆ พราหมณ์จำแลงก็นำใบตะเคียนมา ใบไม้แต่ละใบที่นำมานั้นใหญ่ประมาณเท่าโล่ของทหาร โกสิยเศรษฐีตักข้าวปายาสให้พราหมณ์คนละทัพพี แต่ดูเหมือนว่าข้าวปายาสก็หาพร่องลงไปถึงก้นหม้อไม่ นั่นเป็นเพราะเทวานุภาพ

ครั้นเศรษฐีได้ให้แก่พราหมณ์ทั้ง ๕ ท่านแล้ว ตนเองนั่งจับหม้อไว้ หวังจะรับประทานอย่างเอร็ดอร่อย ทันใดนั้น เหตุการณ์ที่เศรษฐีไม่คาดฝันมาก่อนก็เกิดขึ้น นั่นคือ ปัญจสิข-

เทพบุตรลุกขึ้นแปลงร่างเป็นสุนัขดำตัวใหญ่ เข้าไปยืนตรงหน้าของพวกพราหมณ์ และถ่ายปัสสาวะ พวกพราหมณ์เอามือปิดข้าวปายาสของตนไว้ หยาดน้ำปัสสาวะก็กระเซ็นถูกหลังมือของโกสิยเศรษฐี พวกพราหมณ์จึงเอาเต้าน้ำไปตักน้ำเพื่อล้างมือให้สะอาด โกสิยเศรษฐีก็ร้องขอน้ำล้างมือบ้าง แต่พวกพราหมณ์ไม่ยอมให้

เศรษฐีจึงบอกว่า ถ้าอย่างนั้น พวกท่านจงช่วยดูหม้อข้าวให้เราด้วย เราจะลงไปล้างมือที่ท่าน้ำ จากนั้นท่านเศรษฐีรีบเดินลงไปที่แม่น้ำ ขณะนั้นเอง สุนัขดำได้ถ่ายปัสสาวะลงไว้จนเต็มหม้อข้าว เศรษฐีกลับมาเห็นสุนัขกำลังถ่ายปัสสาวะ จึงเอาท่อนไม้ใหญ่มาขู่ตวาดสุนัขให้หนีไป แต่สุนัขกลับตัวขยายใหญ่ประมาณเท่าม้าอาชาไนยไล่ติดตามเศรษฐี แล้วเปล่งรัศมีออกมีสีต่างๆ สีดำบ้าง สีขาวบ้าง สีคล้ายทองคำบ้าง ไล่ติดตามมัจฉริยโกสิยเศรษฐีไป

เศรษฐีกลัวต่อมรณภัย จึงวิ่งเข้าไปขอความช่วยเหลือจากพวกพราหมณ์ พวกพราหมณ์กลับเหาะขึ้นไปยืนอยู่บนอากาศ เศรษฐีเห็นอิทธิฤทธิ์ของพวกพราหมณ์ก็รู้สึกอัศจรรย์ใจยิ่งนักว่าทำไมพราหมณ์เหล่านี้มีฤทธานุภาพ สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ จึงร้องถามว่า “พวกท่านมีผิวพรรณงามจริงหนอ เหตุไฉนสุนัขของท่านจึงเปล่งรัศมีต่างๆ ได้ ข้าแต่พราหมณ์ผู้มี

อานุภาพ พวกท่านเป็นใครกัน”

ท้าวสักกเทวราชตรัสตอบว่า “ดูก่อนเศรษฐี คนนี้คือจันทเทพบุตร นี่คือสุริยเทพบุตร และผู้นี้คือมาตลีเทพสารถี ส่วนเราคือท้าวสักกะจอมเทพ สุนัขดำที่มีรูปร่างงดงามนี้เป็นปัญจสิขเทพบุตร พวกเราเคยเป็นญาติของท่าน ที่ต้องจำใจลงมาจากเทวโลกก็เพื่อมาสงเคราะห์ท่านอย่างเดียวเท่านั้น“

เศรษฐีได้สดับถ้อยคำของท้าวสักกะแล้ว รู้สึกสงสัยว่าตนมีญาติเป็นถึงจอมเทพในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ รู้สึกอัศจรรย์ใจยิ่งนัก ได้ไต่ถามความสัมพันธ์ว่าเป็นญาติกันตั้งแต่เมื่อไร

ความจริงจะปรากฏเป็นเช่นไร ท่านเศรษฐีจะคล้อยตามคำแนะนำของอดีตหมู่ญาติ และหันกลับมาบริจาคทาน ตามที่หมู่ญาติได้ประพฤติปฏิบัติกันมาหรือไม่ ติดตามในตอนต่อไป

สำหรับข้อคิดที่อยากฝากทุกๆ คน คือ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ทั้งที ต้องทำความดีให้เต็มที่ ไม่ต้องมัวรอคอยให้ใครมาบังคับหรือจ้ำจี้จ้ำไช เราต้องคิดทำเอง ต้องเปลี่ยนจากฝืนใจทำมาเป็นตั้งใจทำ เต็มใจทำ และทำอย่างต่อเนื่อง คิดแต่เรื่องสงเคราะห์โลกที่จะยกตนและสรรพสัตว์ทั้งหลาย ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ ไปสู่ที่สุดแห่งธรรมกันทุกคน

๓๐

เดินตามทางของบัณฑิต

(๖)

ทาน ท่านกล่าวว่าเป็นต้นเหตุสำคัญของความสุข เป็นที่ตั้งแห่งบันไดที่ไปสู่พระนิพพาน ทานเป็นเครื่องป้องกันของมนุษย์ ทานเป็นเผ่าพันธุ์ เป็นเครื่องนำหน้า เป็นคติสำคัญของสัตว์ที่ถึงความทุกข์ ทานท่านแสดงว่าเป็นนาวา เพราะเป็นเครื่องช่วยข้ามทุกข์และทานท่านสรรเสริญว่าเป็นนคร เพราะช่วยป้องกันภัย ทานเป็นดังดอกปทุม เพราะมลทินคือความโลภฉาบทาไม่ได้ ที่พึ่งพาอาศัยของบุรุษ เสมอด้วยทานไม่มีในโลก

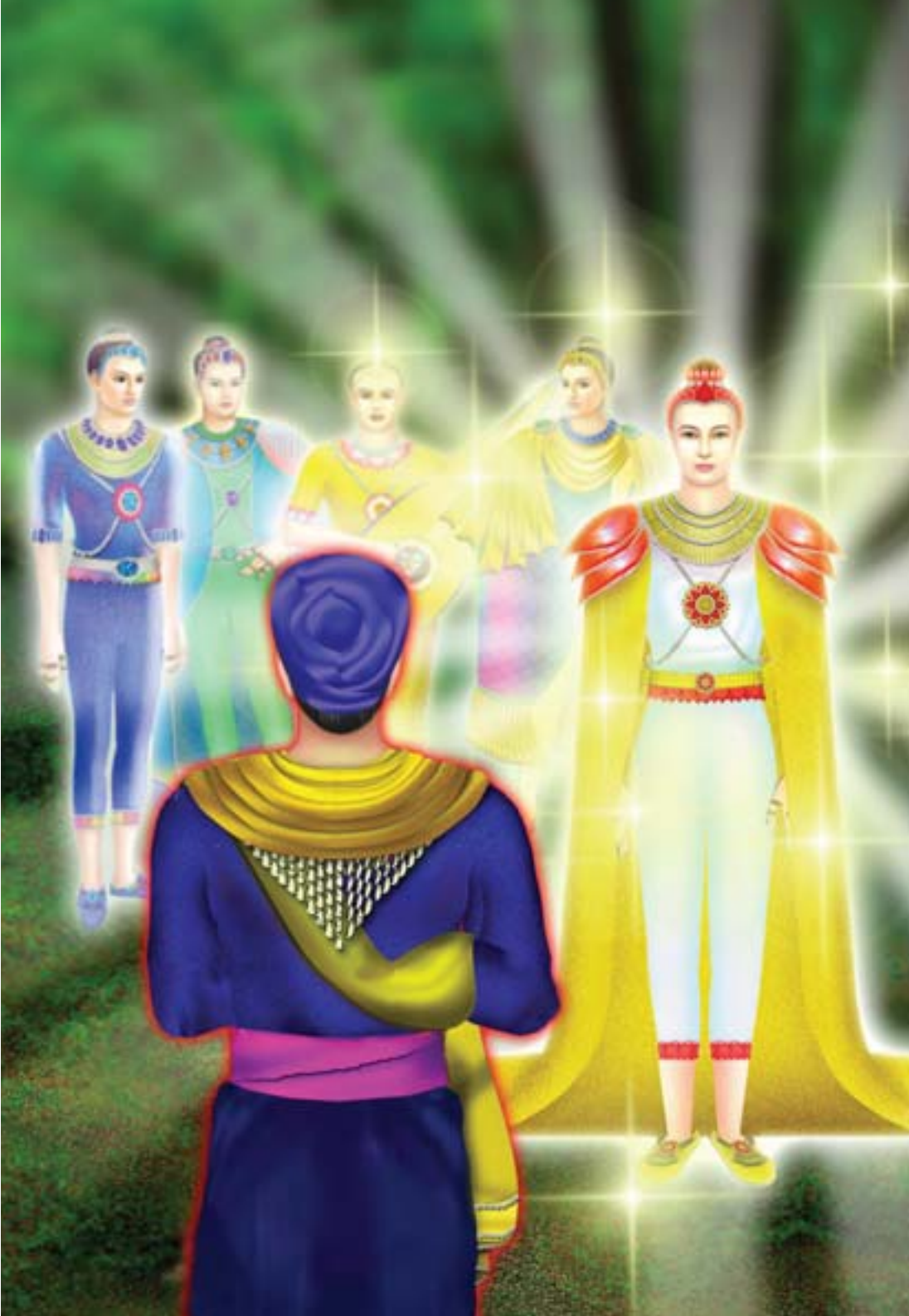

การทำภารกิจการงานในทางโลกก็ดี หรือการประพฤติปฏิบัติธรรมเจริญสมาธิภาวนาก็ดี ต้องหมั่นทำบ่อยๆ หมั่นตรึกหมั่นนึกถึงบ่อยๆ เช่นนี้แล้วเราย่อมจะประสบความสำเร็จโดยง่าย สิ่งใดที่เราหมั่นฝึกฝนบ่อยๆ ก็จะเกิดความชำนาญ เหมือนทางไหนที่เดินบ่อยๆ ก็จะโล่งเตียน หนทางภายใน ก็เช่นเดียวกัน ถ้าดำเนินจิตเข้าไปในหนทางสายกลางบ่อยๆ หยุดนิ่งอยู่ตรงกลางอย่างสม่ำเสมอทุกๆ วัน เราย่อมจะเข้าถึงจุดแห่งความสมปรารถนาได้ ดังนั้น ภารกิจกับจิตใจต้องควบคู่กันไป ใจที่ละเอียดที่ใสบริสุทธิ์นั้นจะดึงดูดแต่สิ่งที่ดีเข้ามาในชีวิตของเรา

พระทีปังกรพุทธเจ้า ได้ตรัสพุทธพจน์ไว้ ในขุททกนิกาย พุทธวงศ์ว่า

“ทาน ท่านกล่าวว่าเป็นต้นเหตุสำคัญของความสุข เป็นที่ตั้งแห่งบันไดที่ไปสู่พระนิพพาน ทานเป็นเครื่องป้องกันของมนุษย์ ทานเป็นเผ่าพันธุ์ เป็นเครื่องนำหน้า เป็นคติสำคัญของสัตว์ที่ถึงความทุกข์ ทานท่านแสดงว่าเป็นนาวาเพราะเป็นเครื่องช่วยข้ามทุกข์ และทานท่านสรรเสริญว่าเป็นนคร เพราะช่วยป้องกันภัย ทานเป็นดังดอกปทุมเพราะมลทินคือความโลภฉาบทาไม่ได้ ที่พึ่งพาอาศัยของบุรุษเสมอด้วยทานไม่มีในโลก เพราะฉะนั้น ท่านทั้งหลายจงบำเพ็ญทาน นรชนคนไรเล่า ผู้มีปัญญาในโลกนี้ ผู้ยินดีใน

ประโยชน์เกื้อกูล จะไม่พึงให้ทาน ที่เป็นเหตุแห่งโลกสวรรค์ นรชนคนไรเล่า เมื่อได้ยินว่าทานเป็นแดนเกิดสมบัติในเทวโลก จะไม่พึงให้ ทานอันให้ถึงซึ่งความสุข ทานเป็นเครื่องยังจิตให้ร่าเริง นรชนบำเพ็ญทานแล้ว ย่อมเป็นผู้อันเทพอัปสรห้อมล้อม รื่นรมย์ในนันทวันของเทวดาตลอดกาลนาน ผู้ให้ย่อมประสบเกียรติเป็นอันมาก ย่อมเป็นผู้อันมหาชนไว้วางใจ ทานเป็นทรัพย์ไม่ทั่วไปแก่ภัยทั้งหลาย คือ โจรภัย อริภัย ราชภัย อุทกภัย และอัคคีภัย ทานนั้นย่อมให้สาวกญาณภูมิ ปัจเจกพุทธภูมิ ตลอดถึงพุทธภูมิ”

การให้ทานเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สุด และมีความสำคัญต่อตัวเรามากที่สุด แม้พระเดชพระคุณหลวงปู่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ สมัยเมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านสอนเสมอว่า “จะสร้างบุญบารมีอะไรก็ทำไปเถิด แต่ว่าอย่าขาดทานบารมี” เพราะการบำเพ็ญทานเป็นทางมาแห่งบุญกุศล เป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำเราไปสู่เทวโลก และมุ่งสู่เป้าหมายอันสูงสุด คือ อายตนนิพพาน

สืบความจากตอนที่แล้ว พราหมณ์จำแลงทั้ง ๕ ท่าน ตั้งแต่ท้าวสักกเทวราชผู้เป็นหัวหน้าทีม มาตลีเทพบุตร สุริยเทพบุตร จันทเทพบุตร และปัญจสิขเทพบุตร ได้ตัดสินใจลงจากเทวโลก เพื่อมาทรมานมัจฉริยโกสิยเศรษฐี ให้กลับจิตกลับใจจากความเห็นผิด มาดำรงทานวงศ์ของพระองค์ จากนั้นได้

เนรมิตกายเป็นเทวดาผู้มีรัศมีกายที่สว่างไสว ให้เศรษฐีได้เห็น เป็นมงคลแก่จักขุประสาท เศรษฐีเห็นแล้วรู้สึกปีติยินดี ชื่นชม ในสิริสมบัติของทวยเทพเหล่านั้น

*ท่านเศรษฐีถามว่า “ข้าแต่เทพเจ้าผู้มีฤทธิ์ พวกท่านได้ทำกรรมอะไรไว้ จึงได้สมบัติอันโอฬารเช่นนี้” ท้าวสักกะทรงแสดงว่า “บุคคลผู้ไม่ให้ทาน ทำแต่บาปอกุศลเป็นประจำ มีความตระหนี่ จะไปเทวโลกไม่ได้ รังแต่จะไปเกิดในนรก ดูก่อนเศรษฐี ชนเหล่าใด ผู้มีความตระหนี่เหนียวแน่น มักบริภาษสมณพราหมณ์ทั้งหลาย ชนเหล่านั้นทอดทิ้งสรีระไว้ในโลกนี้แล้ว เมื่อกายแตกย่อมไปสู่นรก ส่วนชนเหล่าใดหวังสุคติ ตั้งอยู่ในธรรม คือ ความสำรวม และความจำแนกทาน ชนเหล่านั้นทอดทิ้งสรีระไว้ในโลกนี้แล้ว เมื่อแตกกายทำลายขันธ์ย่อมไปสู่สุคติสวรรค์ พวกเราได้บำเพ็ญทานไว้ดีแล้วจึงได้ทิพยสมบัติอันโอฬารเหล่านี้”

จากนั้นทรงพรรณนาหนทาง ที่จะทำให้ได้ไปสู่สุคติโลกสวรรค์ไว้ว่า “ใครก็ตามเมื่อหวังสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไป ควรดำรงอยู่ในธรรม หมั่นบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการ คือ บำเพ็ญกุศลที่เกิดจากการทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา มี

---

*มก. สุธาโภชนชาดก เล่ม ๖๒ หน้า ๔๖๖

ความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นผู้ขวนขวายคอยช่วยเหลือคนอื่น บุญที่เกิดจากการอนุโมทนาต่อคนอื่น ที่เขาได้ทำความดีไว้ หรือเมื่อเราทำบุญอะไรก็อุทิศส่วนกุศลไปให้แก่หมู่ญาติ และสรรพสัตว์ที่ล่วงลับไปแล้ว นอกจากนี้ ยังมีบุญที่เกิดจากการฟังธรรม บุญที่เกิดจากการแสดงธรรม และการทำความเห็นให้ตรงต่อหนทางพระนิพพาน หากบำเพ็ญบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการนี้ได้อย่างสมบูรณ์ ก็เป็นอันหวังได้ว่า จะมีสุคติสวรรค์เป็นที่ไปอย่างแน่นอน”

ครั้นท้าวสักกะตรัสสอนดังนี้แล้ว จึงบอกวัตถุประสงค์ในการลงมาสู่โลกมนุษย์ว่า “ดูก่อนโกสิยเศรษฐี พวกเรามาสำนักของท่าน ไม่ใช่เพราะต้องการข้าวปายาสของท่านเลย แต่พวกเราเอ็นดูท่านผู้เป็นญาติ จึงพากันมาด้วยความกรุณา ตัวท่านนั้น ชื่อโกสิยะ มีความตระหนี่ พวกเราพากันมาเพื่อประโยชน์แก่ท่านผู้เดียว เพราะไม่อยากให้ท่านตกนรก แต่อยากให้ท่านได้ไปเสวยทิพยสมบัติกับพวกเราในสวรรค์”

เมื่อโกสิยเศรษฐีฟังธรรมจากท้าวสักกเทวราชแล้ว ก็รู้สึกตกใจ ควบคู่ไปกับความดีใจ ที่มีผู้มาช่วยตนให้หลุดพ้นจากการที่ต้องไปตกในนรก เพราะที่ผ่านมาก็นึกแต่ว่า นรกสวรรค์ไม่มี แต่เมื่อได้เห็นเทวดาผู้เคยเป็นหมู่ญาติของตัวเอง ด้วยตาเนื้อเช่นนั้นแล้ว ทำให้เชื่อมั่นว่า การทำทานดีจริง โลกนี้โลกหน้ามีจริง

นรกสวรรค์มีจริง จึงกล่าวสรรเสริญว่า “เทวดาเหล่าใดลงมาจากเทวโลก ทวยเทพเหล่านั้นเป็นผู้ใคร่ประโยชน์แก่ข้าพเจ้าโดยแท้ พวกท่านได้เมตตา ตามพร่ำสอนข้าพเจ้าโดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก ข้าพเจ้าจะทำตามถ้อยคำของท่านทั้งหมดที่พวกท่านได้กล่าวไว้แล้วทุกประการ

ข้าพเจ้านั้น จะเว้นจากความเป็นคนตระหนี่ในวันนี้แหละ อนึ่ง ข้าพเจ้าจะไม่พึงกระทำบาปอะไรอีกต่อไป การไม่ให้สิ่งของอะไร จะไม่มีแก่ข้าพเจ้าอีกต่อไป วันใดข้าพเจ้ายังไม่ได้ให้วันนั้น ข้าพเจ้าจะไม่ยอมกินข้าว แม้น้ำก็จะยังไม่ดื่ม ข้าแต่ท้าว-วาสวะ แม้โภคสมบัติของข้าพเจ้าจักค่อยๆ หมดสิ้นไป ข้าพเจ้าก็จะให้ทานจนตลอดชีวิต เมื่อบริจาคทานแล้ว ข้าพเจ้าจักออกบวชเพื่อละกามทั้งหลาย”

ท้าวสักกะได้สดับคำปวารณาของเศรษฐีเช่นนั้น ก็อนุโมทนาในความตั้งใจดี จากนั้นได้พาเทพบุตรทั้ง ๔ องค์เสด็จกลับเทพนคร ฝ่ายเศรษฐีผู้มีชีวิตใหม่ มีจิตใจเต็มเปี่ยมไปด้วยจาคะ คือ อยากบำเพ็ญทานอย่างเต็มที่ ได้รีบเดินทางกลับบ้าน เข้าไปในเมือง ขอพระบรมราชานุญาตที่จะบริจาคทรัพย์แก่ยาจกวณิพกพเนจรทั้งหลาย

เช้าวันนั้น ท่านเศรษฐีได้ให้คนรับใช้ในบ้านไปเที่ยวป่าวประกาศให้คนมารับบริจาคทาน ท่านเศรษฐีใช้เวลาในการบริจาค

๗ วันเต็มๆ จากนั้นได้ตัดสินใจอำลาภรรยาและลูกๆ เพื่อออกบวชเป็นดาบส ท่านได้ไปสร้างบรรณศาลาในระหว่างแม่น้ำคงคา และสระน้ำแห่งหนึ่งอยู่ในป่าหิมพานต์ จากนั้นก็อธิษฐานจิตบรรพชาเป็นดาบส มีรากไม้และผลไม้ในป่าเป็นอาหาร ท่านบำเพ็ญสมาธิภาวนาอยู่ตามลำพังอย่างมีความสุข จนกระทั่งชราภาพ

เรื่องราวของท่านเศรษฐีผู้เคยมีความตระหนี่เป็นชีวิตจิตใจแต่ได้ชีวิตใหม่นั้นยังมีเรื่องราวที่น่าสนใจอีกหลายตอน จะค่อยๆ นำมาเล่าให้ได้รับฟังกันเพื่อเป็นอุทาหรณ์สอนใจ และเป็นกำลังใจที่จะบำเพ็ญบุญบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

ผู้รู้ได้เปรียบทานกับการรบว่า เสมอกัน เราจะต้องรบกับกิเลส คือ ความตระหนี่ในใจตลอดทั้งชาติ จะพักรบไม่ได้ ต้องหมั่นโจมตีกระหน่ำซ้ำแล้วซ้ำอีก ให้ความตระหนี่หลุดล่อนออกจากใจของเราให้ได้ เมื่อความตระหนี่หลุดออกไป สายสมบัติใหญ่ที่เชื่อมโยงจากอายตนนิพพานย่อมจะบังเกิดขึ้นกับเรา และเมื่อใดที่เราได้สมบัติจักรพรรดิตักไม่พร่อง เมื่อนั้นแสดงว่าเราเอาชนะความตระหนี่ได้อย่างเด็ดขาด เพราะฉะนั้น ให้ทุกคนหมั่นรบกับความตระหนี่ด้วยการทำบุญ ให้ทานเป็นประจำกันทุกคน

๓๑

เดินตามทางของบัณฑิต

(๗)

พืชแม้มากที่บุคคลหว่านแล้วในนาดอน ผลย่อมไม่ไพบูลย์ ทั้งไม่ยังชาวนาให้ปลื้มใจ ฉันใด ทานมากมายที่บุคคลเข้าไปตั้งไว้ในบุคคลผู้ทุศีล ก็ฉันนั้น ย่อมไม่มีผลไพบูลย์ ทั้งไม่ยังทายกให้ปลาบปลื้มพืชแม้น้อยอันบุคคลหว่านแล้วในนาดี เมื่อฝนหลั่งสายน้ำโดยสม่ำเสมอผลย่อมยังชาวนาให้ปลาบปลื้มใจ แม้ฉันใด ทานแม้น้อย ที่บุคคลบริจาคแล้วในท่านผู้มีศีล มีคุณความดี ผู้คงที่ บุญย่อมมีผลมาก ฉันนั้น ทานอันบุคคลให้แล้วในเขตใดมีผลมาก ควรเลือกให้ในเขตนั้น ทายกเลือกให้ทานแล้ว ย่อมไปสู่สวรรค์

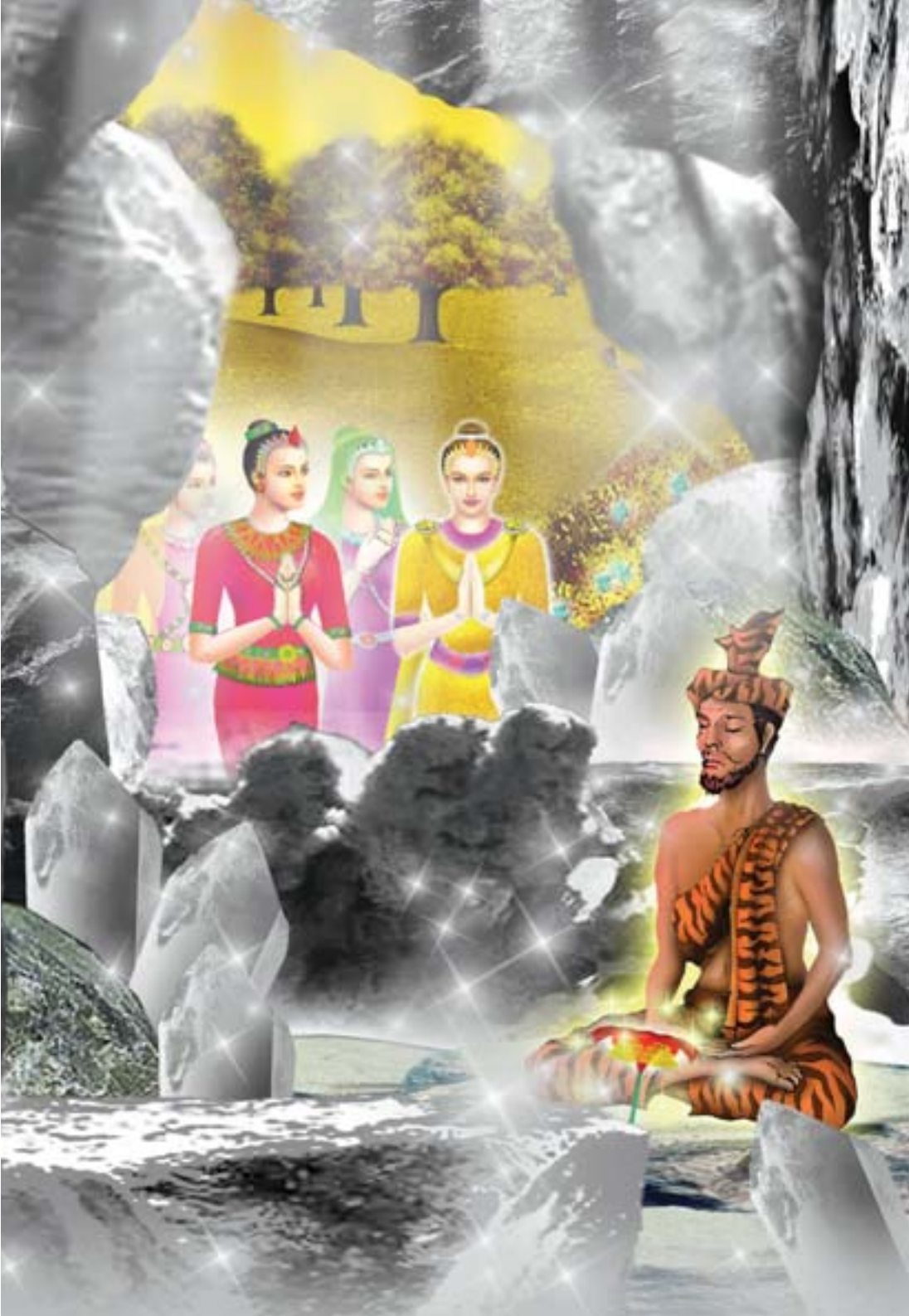

สิ่งที่เป็นความปรารถนาของทุกๆ คนในการดำรงชีวิตนั้น คือ อยากให้ชีวิตประสบความสำเร็จสมหวัง พบเจอแต่สิ่งที่ดี มีลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ไม่อยากพบเจอสิ่งที่บั่นทอนกำลังใจ อันจะนำมาซึ่งความโศกเศร้าเสียใจ ทั้งแก่ตนเองและครอบครัว ความทะยานอยากทำให้มนุษย์ต้องดิ้นรนขวนขวาย เสาะแสวงหาในสิ่งที่ตนคิดว่า จะเพิ่มเติมส่วนที่บกพร่องของชีวิตให้เต็มเปี่ยมบริบูรณ์ จึงพากันแสวงหาร่ำไป ทั้งๆ ที่ตนเองก็ไม่รู้หนทางแห่งความสุขที่แท้จริงว่า อยู่ที่ตรงไหน จะเข้าถึงได้อย่างไร ทำให้ชีวิตต้องเวียนวนอยู่กับเรื่องการแสวงหาเบญจกามคุณ เกียรติยศชื่อเสียงเงินทอง พระบรมศาสดาทรงค้นพบว่า วิธีการที่จะทำให้เข้าถึงความสุขที่แท้จริงได้นั้น ต้องเริ่มต้นจากใจที่หยุดนิ่ง เพราะสุขอื่นนอกจากใจหยุดนิ่งไม่มี ใจที่สงบหยุดนิ่งจะเป็นต้นทางแห่งความสุข และความสำเร็จที่แท้จริง

มีวาระพระบาลีใน ขุททกนิกาย วิมานวัตถุว่า

“อุชุชงฺคเล ยถา เขตฺเต พีชํ พหูปิ โรปิตํ
น ผลํ วิปุลํ โหติ นปิ โตเสติ กสฺสกํ
ตเถว ทานํ พหุกํ ทุสฺสีเลสุ ปติฏฺฐิตํ
น ผลํ วิปุลํ โหติ นปิ โตเสติ ทายกํ ฯ
ยถาปิ ภทฺทเก เขตฺเต พีชํ อปฺปมฺปิ โรปิตํ
สมฺมาธารํ ปเวจฺฉนฺเต ผลํ โตเสติ กสฺสกํ

ตเถว สีลวนฺเตสุ คุณวนฺเตสุ ตาทิสุ
อปฺปกมฺปิ กตํ การํ ปุญฺญํ โหติ มหปฺผลํ
วิเจยฺย ทานํ ทาตพฺพํ ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺผลํ
วิเจยฺย ทานํ ทตฺวาน สคฺคคฺ คจฺฉนฺติ ทายกา

พืชแม้มากที่บุคคลหว่านแล้วในนาดอน ผลย่อมไม่ไพบูลย์ ทั้งไม่ยังชาวนาให้ปลื้มใจ ฉันใด ทานมากมายที่บุคคลเข้าไปตั้งไว้ในบุคคลผู้ทุศีล ก็ฉันนั้น ย่อมไม่มีผลไพบูลย์ ทั้งไม่ยังทายกให้ปลาบปลื้ม พืชแม้น้อยอันบุคคลหว่านแล้วในนาดี เมื่อฝนหลั่งสายน้ำโดยสม่ำเสมอ ผลย่อมยังชาวนาให้ปลาบปลื้มใจ แม้ฉันใด ทานแม้น้อย ที่บุคคลบริจาคแล้วในท่านผู้มีศีล มีคุณความดี ผู้คงที่ บุญย่อมมีผลมาก ฉันนั้น ทานอันบุคคลให้แล้วในเขตใด มีผลมาก ควรเลือกให้ในเขตนั้น ทายกเลือกให้ทานแล้ว ย่อมไปสู่สวรรค์”

การให้ทานเป็นการสั่งสมบุญ เพื่อเป็นเสบียงในการสร้างบารมีอย่างสะดวกสบาย ผู้มีปัญญาจะหมั่นสั่งสมมหาทานบารมีและฉลาดในการเลือกทำกับเนื้อนาบุญ โดยเฉพาะกับท่านผู้ทรงศีล ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ ผลของทานจะได้เจริญงอกงามไพบูลย์ พระพุทธองค์ยังทรงให้หลักอีกว่า ถ้าเกิดจิตเลื่อมใสเมื่อใด ให้รีบทำทานเมื่อนั้น เมื่อเลื่อมใสในที่ใด ให้รีบทำทานในที่นั้น หากมีจิตเลื่อมใสแล้ว มัวลังเลอยู่ อกุศลก็จะครอบงำ อย่าให้โอกาส

ชีวิตที่ดีผ่านไป ให้รีบทำความดีให้มากที่สุด และเมื่อทำทานแล้ว ให้มีความปลื้มปีติยินดีในผลทานนั้น อย่านึกเสียดาย ให้สละความตระหนี่ออกจากใจ เพราะถ้าเสียดาย หรือเดือดร้อนใจในภายหลัง จะทำให้ไม่ได้บุญเต็มเม็ดเต็มหน่วย

*สมัยหนึ่ง ท้าวสักกเทวราชทรงมีธิดา ๔ นาง คือ อาสา ศรัทธา สิริ และหิริ เทพธิดาทั้ง ๔ ท่านนี้ ได้ลงไปเที่ยวที่ป่าหิมพานต์ พากันนั่งอยู่บนพื้นมโนศิลา ขณะนั้น ดาบสชื่อนารทะ ผู้มีฤทธานุภาพมาก ท่านเหาะไปภพดาวดึงส์ เพื่อต้องการจะพักผ่อนกลางวันที่สวนนันทวัน เมื่อกลับมาก็ได้ถือดอกปาริฉัตรติดมือมาด้วย ดอกปาริฉัตรที่บานดีแล้วจะมีกลิ่นหอมมาก ท่านกำลังนั่งพักผ่อนที่ถ้ำเงิน ซึ่งอยู่ใกล้ๆ กับพื้นมโนศิลาที่เหล่าเทพธิดากำลังนั่งพักผ่อนหย่อนใจ

พวกเทพธิดาทั้ง ๔ เห็นดอกปาริฉัตรในมือของดาบส จึงพากันไปขอท่านว่า “ข้าแต่ท่านมหามุนีผู้ประเสริฐ ถ้าดอกปาริฉัตรนี้ พระคุณเจ้าไม่เจาะจงแล้ว ก็จงให้แก่พวกข้าพเจ้าเถิด” นารทดาบสตอบว่า “เรามีเพียงดอกเดียวเท่านั้น ในพวกเธอทั้งสี่นี้ ถ้าใครเห็นว่า เทพธิดาองค์ใดประเสริฐกว่าองค์อื่น ก็มารับดอกปาริฉัตรไปประดับตามความพอใจเถิด”

---

*มก. สุธาโภชนชาดก เล่ม ๖๒ หน้า ๔๖๗

เทพนารีทั้งสี่ ต่างทะเลาะกันว่าตนเก่งกว่า ดีกว่า ประเสริฐกว่า เพราะต่างคนต่างอยากได้ดอกปาริฉัตรมาครอบครอง ท่านดาบสจึงบอกว่า “ดูก่อนเทพนารีผู้สิริโสภา ถ้าเราจะให้ดอกไม้แก่ท่านคนใดคนหนึ่ง แสดงว่าคนนั้นเป็นผู้ประเสริฐสุด ส่วนคนที่เหลือแสดงว่าเป็นรองลงมา ความทะเลาะวิวาทก็จะเกิดขึ้น ถ้าอยากได้ดอกไม้จริงๆ และอยากรู้ว่า ใครเป็นผู้ประเสริฐกว่ากัน ก็จงไปทูลถามท้าวสักกะเถิด”

เทพธิดาทั้งสี่ รีบเหาะกลับขึ้นสวรรค์ไปทูลถามท้าวสักกะ แม้ท้าวสักกะก็ไม่อาจตอบคำถามของนางทั้งสี่ได้ เพราะเป็นคำถามที่ชวนทะเลาะ และนำไปสู่การแตกแยก จึงตรัสย้อนถามว่า “ดูก่อนเทพธิดาผู้งามเลิศ ก่อนอื่นเราอยากรู้ว่า ใครกันเป็นผู้ตั้งคำถามที่นำไปสู่การทะเลาะวิวาทนี้ขึ้น” เทพนารีทั้งสี่กราบทูลว่า “นารทมหามุนีผู้เที่ยวไปยังโลกทั้งปวง ดำรงอยู่ในธรรม มีความเพียร บากบั่นมั่นอยู่ในความสัตย์อย่างแท้จริง ท่านนั้นได้บอกแก่พวกหม่อมฉัน ณ ที่ภูเขาคันธมาทน์ว่า พวกเธอยังไม่รู้ว่า ตนประเสริฐหรือธรรมประเสริฐ ก็จงไปทูลถามท้าวสักกะผู้เป็นจอมแห่งเทพเถิด”

ท้าวสักกเทวราชทรงสดับเช่นนั้นจึงดำริว่า “เทพนารีทั้งสี่นี้ ล้วนเป็นธิดาของเราทั้งหมด หากเรายกย่องคนใดคนหนึ่งว่า

เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยคุณ เป็นผู้สูงสุดกว่าคนอื่น เทพนารีที่เหลือก็จักไม่พอใจ เราไม่อาจตัดสินความเรื่องนี้ได้ เห็นทีจะต้องส่งธิดาของเราไปถามโกสิยดาบสในหิมวันตประเทศ ดาบสนี้จักสามารถวินิจฉัยความเรื่องนี้ได้อย่างแน่นอน” นี่เป็นอัจฉริยภาพของจอมเทพว่า พระองค์เป็นผู้แก้ปัญหาของเทวดาได้ทุกเรื่อง จึงได้รับสมัญญานามว่า ท้าวสหัสสเนตร หรือท้าวพันตา ปัญหามีเท่าไรแก้ได้หมด เพราะชาวสวรรค์เขาก็มีปัญหามาให้พระองค์แก้ได้ไม่เว้นแต่ละวันเหมือนกัน

พระองค์ตรัสบอกเทพนารีทั้งสี่ว่า “พ่อเห็นว่าลูกทั้งสี่ต่างเป็นผู้มีคุณธรรมสูงส่งกันทั้งนั้น แต่เมื่ออยากรู้ว่าใครมีคุณธรรมและประเสริฐกว่ากัน ก็ให้ไปถามดาบสผู้มีฤทธิ์ชื่อโกสิยะเถิด ลูกไปที่นั่นจะได้คำตอบอย่างแน่นอน แต่ก่อนไปพ่อจะมอบสุธาโภชน์แด่มาตลีเทพสารถี เพื่อฝากไปถวายท่านดาบส ท่านดาบสนี้ได้อธิษฐานจิตไว้ว่า หากตนยังไม่ให้ทานแก่ผู้อื่นแล้ว จักไม่บริโภค เพราะฉะนั้นก่อนที่จะบริโภคอาหาร ท่านดาบสจะพิจารณาถึงคุณธรรมของพวกเธอแต่ละคน และจะมอบสุธาโภชน์นี้ให้คนใดคนหนึ่ง ถ้าท่านดาบสมอบให้คนใด จงรู้ไว้เถิดว่าผู้นั้นแหละเป็นผู้มีคุณธรรมสูงสุด”

จากนั้น พระองค์ได้ตรัสเรียกมาตลีเทพบุตรมาเฝ้า

เพื่อสั่งข้อความว่า “โกสิยดาบสอยู่ในทิศทักษิณ ริมฝั่งแม่น้ำคงคา ข้างหิมวันตบรรพต โกสิยดาบสนั้นมีน้ำดื่ม และโภชนะหาได้ยาก ดูก่อนเทพสารถี ท่านจงนำสุธาโภชน์ไปให้ถึงเธอแทนเราด้วยเถิด”

มาตลีรับเทพบัญชาแล้ว ก็ขึ้นรถเทียมด้วยม้าอาชาไนยพันตัว ไปยังอาศรมบทอย่างรวดเร็ว และได้ถวายสุธาโภชน์แก่ท่านโกสิยดาบส ท่านดาบสรับโภชนะนั้นแล้ว ก็ถามว่า ใครเป็นคนให้นำมาถวาย มาตลีกราบเรียนตามความเป็นจริง พลางกล่าวเชื้อเชิญว่า “พระคุณเจ้าจงบริโภคภัตอันวิเศษนี้เถิด เพราะสุธาโภชน์ที่บริโภคแล้วนั้น ย่อมขจัดบาปธรรมได้ถึง ๑๒ ประการ คือ ความหิว ความกระหาย ความกระสัน ความกระวนกระวาย ความเหน็ดเหนื่อย ความโกรธ ความเข้าไปผูกโกรธ ความวิวาท ความส่อเสียด ความหนาว ความร้อน และความเกียจคร้าน ภัตนี้มีรสอันเลิศ เป็นสิ่งสมควรแก่ท่านผู้มีคุณธรรมสูงส่ง“

เนื่องจากท่านโกสิยดาบสเคยเป็นเศรษฐี ผู้มีความตระหนี่เหนียวแน่นมาก่อน ครั้นออกบวชแล้ว ท่านตั้งใจมั่นว่าถ้ายังไม่ได้ให้ทาน ก็จะไม่ยอมกินข้าว ดังนั้น ท่านโกสิยดาบสเห็นว่า สุธาโภชน์นี้เป็นทิพยอาหารอันเลิศ ไม่ควรที่จะรับ

ประทานคนเดียว ควรจะแบ่งปันให้คนอื่นด้วย บุญนี้ก็จะเป็นของเรา และเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่คนอื่นอีกด้วย

ขอให้ทุกคนหมั่นสั่งสมความดี และอย่าลืมบำเพ็ญทานกุศลเป็นประจำสม่ำเสมอจะได้มีสมบัติติดตัวข้ามภพข้ามชาติ เมื่อมีสมบัติแล้ว จะได้เป็นอุปกรณ์ในการสร้างบารมี ช่วยเหลือตัวเอง และมวลมนุษยชาติให้ได้รับความสุขยิ่งๆ ขึ้นไปกันทุกคน

๓๒

เดินตามทางของบัณฑิต

(๘)

ดูก่อนมาตลี การที่ยังไม่ให้ก่อนแล้วบริโภค ไม่สมควรแก่เรา สิ่งนี้เป็นวัตรอันอุดมของเรา อนึ่ง การบริโภคคนเดียว พระอริยเจ้าไม่บูชา และบุคคลผู้มิได้แบ่งให้ ย่อมไม่ได้ประสบความสุข

การสร้างบารมีสามารถทำได้ทุกเวลา หากมีจิตเลื่อมใสแล้วให้ทุ่มเทสร้างความดีอย่างเต็มกำลัง มหานิสงส์อันไม่มีประมาณย่อมจะบังเกิดขึ้นอย่างเกินควรเกินคาด มนุษย์ทุกๆ คนนั้น ตราบใดที่ยังไม่หมดกิเลส เสบียงบุญนี้ จะเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของทุกชีวิต ดังนั้น ทุกท่านต้องมีจิตใจเยี่ยงพระบรมโพธิสัตว์ ที่ทุกลมหายใจของท่านเป็นไปเพื่อการสั่งสมบุญบารมีอย่างเดียว เมื่อใจของเราผูกพันกับการสร้างบารมีเช่นนี้ จิตใจย่อมจะถูกกลั่นให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ เหมาะสมที่จะเป็นภาชนะรองรับบุญใหญ่ รองรับมรรคผล ที่สูงยิ่งๆ ขึ้นไป

มีเนื้อความปรากฏใน ขุททกนิกาย ชาดก ความว่า

“ดูก่อนมาตลี การที่ยังไม่ให้ก่อนแล้วบริโภค ไม่สมควรแก่เรา สิ่งนี้เป็นวัตรอันอุดมของเรา อนึ่ง การบริโภคคนเดียว พระอริยเจ้าไม่บูชา และบุคคลผู้มิได้แบ่งให้ย่อมไม่ได้ประสบความสุข”

นับเป็นอริยประเพณีอันดีงามมาแต่อดีต ที่ปู่ย่าตายายหรือครูบาอาจารย์ทั้งหลาย ได้สั่งสอนสืบทอดกันมาว่า “เช้าใดยังไม่ได้ให้ทาน เช้านั้นจะยังไม่กินข้าว วันใดยังไม่ได้สมาทานศีล วันนั้นจะยังไม่ออกจากบ้าน และคืนใดที่ยังไม่ได้สวดมนต์นั่งสมาธิแผ่เมตตา คืนนั้นจะยังไม่เข้านอน” นี่เป็นกุศโลบายที่จะทำให้ใจ

อยู่ในบุญ ให้ชีวิตดำเนินอยู่บนเส้นทางสวรรค์นิพพานอย่างเดียว เพราะกายมนุษย์นี้ ถือกำเนิดมาเพื่อใช้เป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างความดี ไม่ใช่เกิดมาเพื่ออย่างอื่น ใครที่ใช้ชีวิตคืนวันให้ผ่านไปพร้อมกับการทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา แสดงว่าได้ดำเนินตามทางบัณฑิตนักปราชญ์ทั้งหลายในกาลก่อน

อย่างไรก็ตาม ในการถวายทานที่จะให้ได้ผลมากนั้น เป็นสิ่งที่บัณฑิตผู้รู้ทั้งหลายพิจารณาและแสวงหา ท่านจะให้แก่บุคคลที่ควรให้ เพราะเมื่อให้แล้ว จะบังเกิดผลคุ้มค่ากับที่ลงทุนลงแรงไป เหมือนชาวนาผู้ฉลาดคัดสรรเมล็ดพันธุ์ที่ดี แล้วหว่านลงในนาดี เพราะการทำทานนั้น เพื่อจะขจัดความตระหนี่ให้หมดไปจากใจ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการทำทาน ถ้าเราเป็นผู้ฉลาดในการเลือกให้ทานแล้ว จะทำให้เรายนระยะเวลาในการสร้างบารมี

เหมือนดังเรื่องของท่านโกสิยดาบสผู้ฉลาดในการให้ทาน เมื่อของที่จะให้นั้น มีไม่มาก และผู้ที่มาขอก็มีหลายคน หากจะเลือกให้ทานแก่คนใดคนหนึ่ง ต้องคิดว่า เมื่อให้สิ่งของแก่ใครจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด แม้บางครั้งบุคคลที่ให้อาจจะไม่ใช่เนื้อนาบุญอันเลิศ แต่หากพิจารณาระหว่างคนดีมากกับคนดีน้อย ถ้าให้แก่คนดีน้อยหรือไม่ดี แสดงว่าเป็นการสนับสนุนคนพาล

หากให้แก่คนดีมากก็เป็นการสนับสนุนคนดี ให้มีกำลังใจที่จะทำความดียิ่งๆ ขึ้นไป

ตอนที่แล้ว มาตลีเทพสารถีได้มอบสุธาโภชน์ และสนทนาธรรมอยู่กับท่านโกสิยดาบส ขณะนั้นนางเทพกัญญาทั้งสี่ก็มาถึงและได้มายืนอยู่ในทิศทั้งสี่ คือ สิริเทพนารียืนอยู่ทางทิศตะวันออก อาสาเทพนารียืนอยู่ทางทิศใต้ ศรัทธาเทพธิดายืนอยู่ทางทิศตะวันตก ส่วนหิริเทพนารียืนอยู่ทางทิศเหนือ

*ท่านดาบสถามเทพนารีชื่อสิริเป็นคนแรกว่า “ดูก่อนเทพธิดาในทิศบูรพา ท่านมีชื่อว่าอย่างไร ท่านเป็นผู้มีสรีระอันประดับแล้ว งดงามดุจดาวประกายพรึก ที่ประเสริฐกว่าดวงดาวทั้งหลาย ดูก่อนท่านผู้มีผิวกายคล้ายกับรูปทองคำ ท่านจงบอกแก่เราว่า ท่านเป็นใคร”

สิริเทพนารีตอบว่า “ข้าพเจ้ามีชื่อว่า สิริเทวี เป็นผู้ที่หมู่มนุษย์บูชาแล้วทุกเมื่อ มาสู่สำนักของท่านเพราะความทะเลาะกันด้วยเรื่องสุธาโภชน์ ข้าแต่ท่านผู้มีปัญญาอันประเสริฐ ขอท่านจงแบ่งสุธาโภชน์นั้นให้ข้าพเจ้าบ้าง ข้าแต่มหามุนีผู้สูงสุดกว่าผู้บูชาทั้งหลาย ข้าพเจ้าปรารถนาความสุขแก่

---

*มก. สุธาโภชนชาดก เล่ม ๖๒ หน้า ๔๖๘

นรชนใด นรชนนั้นบันเทิงด้วยกามสมบัติทั้งหลาย ท่านจงรู้จักข้าพเจ้าว่า สิริ ข้าแต่ท่านผู้มีปัญญาอันประเสริฐ ขอท่านจงแบ่งสุธาโภชน์ให้ข้าพเจ้าบ้างเถิด”

โกสิยดาบสสดับคำนั้นแล้ว ได้กล่าวว่า “นรชนทั้งหลายผู้ประกอบด้วยศิลปะ วิทยา จรณะ ความรู้ และการงานของตนมีความเพียร เป็นผู้ที่ท่านละทิ้งแล้ว ย่อมไม่ได้ประโยชน์อะไร ความขาดแคลนที่ท่านทำแล้วนั้นไม่ดีเลย อาตมาเห็นนรชนผู้เป็นคนเกียจคร้าน บริโภคมาก ทั้งมีตระกูลต่ำ มีรูปแปลก ดูก่อนสิริเทพธิดา บุคคลผู้มีโภคทรัพย์ มีความสุข ย่อมใช้สอยนรชนที่ท่านตามรักษาไว้ แม้จะสมบูรณ์ด้วยชาติ ให้เป็นเหมือนทาส เพราะฉะนั้น อาตมารู้จักท่านว่า เป็นผู้ไม่มีสัจจะ ไม่รู้สิ่งที่ควรและไม่ควร แล้วคบคนผู้สมบูรณ์ด้วยศิลปะ เป็นต้น เป็นผู้หลงนำผู้รู้ให้ตกไปตาม เทพกัญญาเช่นท่านย่อมไม่สมควรได้รับอาสนะและน้ำ ที่ไหนสุธาโภชน์จะสมควรเล่า เชิญไปเสียเถิด อาตมาไม่ชอบใจท่าน”

ครั้นสิริเทพธิดาถูกโกสิยดาบสห้ามแล้ว ก็อันตรธานหายไป จากนั้นโกสิยดาบสได้เจรจากับอาสาเทพธิดาเป็นคนต่อไปว่า “ดูก่อนเทพธิดา ผู้มีดวงตางาม ในที่นี้ ใครเป็นสหายของท่าน ท่านอยู่ในป่าใหญ่แต่ผู้เดียวไม่กลัวหรือ”

เทพธิดาอาสาตอบว่า “ข้าแต่โกสิยดาบส ในที่นี้สหายของข้าพเจ้าไม่มี ข้าพเจ้าเป็นเทวดามีชื่อว่า อาสา เกิดในดาวดึงสพิภพ ที่มายังสำนักของท่าน เพราะหวังสุธาโภชน์ ข้าแต่ท่านผู้มีปัญญาอันประเสริฐ ท่านจงแบ่งสุธาโภชน์นั้น ให้แก่ข้าพเจ้าบ้าง” โกสิยดาบสรู้ว่า เทพอาสาเป็นผู้ให้ความหวังและความสำเร็จเฉพาะบุคคลที่ตัวเองชอบใจ แต่ไม่ได้ให้แก่คนที่ตัวเองไม่ชอบใจ เธอเป็นผู้ที่ไม่ได้ตั้งความหวังไว้โดยชอบ จึงกล่าวสอนว่า

“พ่อค้าทั้งหลาย มีความหวังแสวงหาทรัพย์ ย่อมพากันล่องเรือแล่นไปในทะเล พ่อค้าเหล่านั้นส่วนมากมักถูกพายุพัดจมลงในท่ามกลางมหาสมุทร ถูกสัตว์ร้ายในมหาสมุทรทำอันตรายจนถึงแก่ชีวิตบ้าง ทรัพย์สมบัติต้องสิ้นไปบ้าง น้อยคนนักที่จะสมหวังดังใจปรารถนา ส่วนชาวนาย่อมไถนาด้วยความหวังหว่านพืชก็กระทำโดยแยบคาย แต่ไม่ได้ประสบผลอะไรจากข้าวกล้านั้นเลย เพราะโดนเพลี้ยบ้าง ฝนแล้งบ้าง

สัตว์ผู้แสวงหาความสุข เป็นผู้ใคร่จะไปสู่สุคติสวรรค์ละทิ้งธัญชาติ ทรัพย์ และหมู่ญาติของตน อุตส่าห์ออกไปทำความเพียรตามลำพัง แต่ได้ประพฤติวัตรอันเศร้าหมองตลอดกาลนานเพราะความไม่รู้ สัตว์เหล่านั้นเป็นผู้เดินทางผิดย่อมไปสู่ทุคติเพราะความหวังผิด เพราะฉะนั้น ท่านชื่อว่า อาสา

ที่เขาสมมุติว่า เป็นผู้มักกล่าวให้คลาดจากความจริง ดูก่อนเทพธิดาอาสา ท่านจงนำความหวังในสุธาโภชน์ในตนออกเสีย เทพธิดาเช่นท่าน ยังไม่สมควรอาสนะและน้ำ สุธาโภชน์จักมีแต่ที่ไหนเล่า ท่านจงไปเสียเถิด ท่านไม่เป็นที่ชอบใจของเรา" เทพธิดาอาสาถูกท่านโกสิยดาบสรุกรานเช่นนี้แล้ว ไม่อาจที่จะอยู่ที่นั่นอีกต่อไปได้ จึงต้องอันตรธานหายไป

เราจะเห็นว่า บัณฑิตผู้รู้ที่แท้จริงนั้น ท่านจะเลือกเฟ้นในการให้ทาน และไม่ว่าจะอยู่ในสถานที่ใด ท่านไม่เคยว่างเว้นจากการให้ทาน ท่านจะทำความดีทุกรูปแบบ เพื่อยังความเต็มเปี่ยมของชีวิตให้เกิดขึ้น การจะให้อะไรแก่ใครนั้น ต้องรู้จักเลือกให้ ดังพุทธพจน์ที่ว่า วิเจยฺยทานำ สุคตปฺปสฏฺฐำ การเลือกให้ ตถาคตทรงสรรเสริญ ดังนั้น พวกเราควรดำเนินตามอย่างของบัณฑิตนักปราชญ์ทั้งหลายในกาลก่อน หมั่นเป็นผู้ให้เสมอ เราจะให้แก่บุคคลผู้ควรให้ ให้ด้วยใจที่ใสบริสุทธิ์ ให้เพราะเห็นคุณค่าของการให้ และให้เพื่อสละความตระหนี่ออกจากใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขอันยิ่งใหญ่ คือ การได้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน

เดินตามทางของบัณฑิต

(๙)

โจรนำของไปอยู่ย่อมถูกห้าม
แต่สมณะนำไปกลับเป็นที่รัก
สมณะมาหาบ่อย ๆ บัณฑิตย่อมยินดีต้อนรับ

ความดีหรือบุญกุศลเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเรา เมื่อเราได้ทุ่มเททำลงไปอย่างเต็มที่เต็มกำลัง ความดีนั้นย่อมไม่ได้สูญหายไปไหน แต่จะคอยอำนวยผลให้เราประสบแต่ความสุขความสำเร็จ ดังนั้น ทุกคนต้องมีจิตใจเข้มแข็งในการสร้างความดี ทุกลมหายใจต้องเป็นไปเพื่อการสั่งสมบุญบารมี เมื่อใจเราผูกพันกับการสร้างบุญบารมีเช่นนี้ จิตใจย่อมจะถูกกลั่นให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ เหมาะสมที่จะเป็นภาชนะรองรับบุญ และธรรมะเบื้องสูงยิ่งๆ ขึ้นไป

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน อิสสรสูตรว่า

“โจรํ หรนฺตํ วาเรนฺติ หรนฺโต สมโณ ปิโย
สมณํ ปุนปฺปุนายนฺตํ อภินนฺทนฺติ ปณฺฑิตา

โจรนำของไปอยู่ย่อมถูกห้าม แต่สมณะนำไปกลับเป็นที่รัก สมณะมาหาบ่อยๆ บัณฑิตย่อมยินดีต้อนรับ”

พวกโจรขโมยถือว่าเป็นผู้ทำความพินาศในโลก และเป็นผู้ขัดขวางโลก หรือถ่วงความเจริญของโลก ถ้าโลกนี้ไม่มีโจรขโมย มนุษย์ก็ไม่ต้องหวาดกลัวว่า เงินทองของมีค่าที่เก็บไว้จะสูญหาย พวกโจรจึงเป็นประเภทคนที่โลกไม่ปรารถนา เมื่อโจรนำของใครไป เจ้าของมักจะเสียดายทรัพย์ อยากได้กลับคืนมา แต่สำหรับสมณะผู้ฝึกฝนอบรมตนดีแล้ว เป็นผู้ยังโลกให้สว่าง นำความเจริญมาสู่โลก เมื่อสมณะนำวัตถุสิ่งของของทานบดีไป ทานบดี

ย่อมปีติดีใจไม่รู้สึกเสียดาย เมื่อให้แล้ว ก็อยากให้อีก และเมื่อสมณะเข้าไปยังเรือนหลังไหน จะได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดี เพราะถือว่าท่านกำลังนำสิริมงคลมาสู่บ้าน แต่โจรเข้าบ้านไหนมักนำความวิบัติไปให้ สมณะและโจรมีข้อวัตรปฏิบัติที่แตกต่างกันเช่นนี้

คนส่วนใหญ่ที่เกิดมาในโลกนี้ ต่างอยากพบเจอแต่สิ่งที่ตนเองพอใจ อยากได้แต่ของที่ดีเลิศ และหากละโลกไปแล้ว ก็อยากไปสู่สุคติสวรรค์ ความใฝ่ฝันเหล่านี้สามารถเป็นความจริงได้ ถ้ารู้จักประกอบเหตุ ตามหลักที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนไว้ ถ้าประกอบเหตุไว้ถูกต้อง ผลที่ปรารถนาย่อมจะเป็นไปตามความคาดหมาย เพราะฉะนั้น หากเราคิดจะสั่งสมบุญอะไร ให้มุ่งมั่นตั้งใจทำให้ดีที่สุด ทุ่มเทชีวิตจิตใจอย่างเต็มกำลังความสามารถ ผังสำเร็จของชีวิตที่ดีงามย่อมจะเกิดขึ้นติดตามตัวเราไปข้ามภพข้ามชาติ เราปรารถนาสิ่งใดก็จะได้สิ่งนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกล้วนมีที่มาที่ไปทั้งนั้น เราต้องรู้จักประกอบเหตุที่ดีไว้บ่อยๆ ทำให้เป็นอาจิณกรรม กรรมดีที่เราทำบ่อยๆ สม่ำเสมอนั้น จะส่งผลให้เราสมปรารถนาในสิ่งที่ต้องการ

*เทพนารีชื่อสิริและอาสาได้ลงจากเทวโลก เพื่อมาขอ

---

*มก. สุธาโภชนชาดก เล่ม ๖๒ หน้า ๔๖๙

สุธาโภชน์จากท่านดาบส แต่ได้รับการปฏิเสธ แม้จะเป็นเทวดา แต่ก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะได้รับสุธาโภชน์ไปบริโภค เพราะนอกจากสุธาโภชน์จะเป็นอาหารทิพย์ที่มีความพิเศษกว่าอาหารทั่วๆไป ยังมีโอชารสที่สามารถดับความหิว ความกระหาย ความกระสัน ความกระวนกระวาย ความเหน็ดเหนื่อย ความโกรธ ความเข้าไปผูกโกรธ ความวิวาท ความส่อเสียด ความหนาว ความร้อน และความเกียจคร้าน เพราะฉะนั้น ที่ท่านไม่ให้เทพนารีทั้งสองไม่ใช่เพราะความตระหนี่ แต่ต้องพิจารณาดูว่า บุคคลใดสมควรแก่อาหารที่วิเศษนี้มากที่สุด เมื่อได้ไปแล้ว จะได้มีกำลังกาย กำลังใจไปใช้ในการสร้างความดีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

ต่อมาเทพนารีคนที่ ๓ ชื่อศรัทธา ได้เข้าไปขอสุธาโภชน์จากท่านดาบสบ้าง เธอได้แนะนำตัวเองว่า “ดิฉันชื่อว่าศรัทธาเทวี ได้รับการบูชาในหมู่มนุษย์ เป็นผู้ไม่คบคนพาล ที่ต้องมาสำนักของพระคุณเจ้า เพราะวิวาทกันด้วยสุธาโภชน์ ข้าแต่พระคุณเจ้าผู้มีปัญญาอันประเสริฐ ขอพระคุณเจ้า โปรดแบ่งสุธาโภชน์นั้นให้ดิฉันบ้างเถิด”

ท่านดาบสรู้ว่า เทพนารีท่านนี้ยังมีคุณสมบัติไม่พอที่จะรองรับสุธาโภชน์ จึงได้ตอบไปว่า “บางคราวพวกมนุษย์ยินดีในการให้บ้าง การฝึกฝนบ้าง การบริจาคบ้าง ย่อมทำด้วยความเชื่อ แต่มนุษย์พวกหนึ่งทำโจรกรรมบ้าง พูดเท็จบ้าง ล่อลวงบ้าง

บุรุษผู้มีความเพ่งเล็งในภรรยาของคนอื่น ผู้ประกอบด้วยศีล ผู้มีวัตรในการปฏิบัติสามีดีแล้ว ไม่พอใจในภรรยาของตัวเอง เพราะเชื่อคำของหญิงอื่น ดูก่อนนางศรัทธา ตัวท่านนั่นแหละเป็นต้นเหตุที่ให้บุรุษคบหาภรรยาของผู้อื่น เพราะเหตุที่ชนทั้งหลายเชื่อฟังคำของท่าน จึงประพฤติผิดในภรรยาของคนอื่น กระทำกรรมอันเป็นบาปอกุศลเพราะอำนาจของท่าน เพราะฉะนั้น บุคคลที่มีธรรมอันลามก ผู้ทำโลกให้วุ่นวายเหมือนกับท่านจงไปเสียเถิด ท่านไม่เป็นที่ชอบใจแก่เรา”

นางศรัทธารู้ว่าตัวเองหมดหวังที่จะได้ จึงอันตรธานหายไป ท่านโกสิยดาบสจึงเจรจากับเทพนารีชื่อหิริเป็นคนสุดท้ายว่า “ดูก่อนเทพธิดา ท่านมีรัศมีกายสว่างไสวประดุจจันทราในยามราตรี ท่านเป็นนางอัปสรชื่ออะไร” หิริเทพธิดาตอบว่า “ข้าพเจ้ามีชื่อว่า หิริเทวี มาสำนักของท่านเพราะวิวาทกันด้วยเรื่องสุธาโภชน์ ข้าพเจ้ามิอาจที่จะขอสุธาโภชน์กับท่านได้ เพราะการขอของหญิง ดูเหมือนจะเป็นเรื่องที่น่าละอาย”

โกสิยดาบสได้ฟังเช่นนั้น จึงตอบนางไปว่า “ดูก่อนนางผู้มีกายงดงาม ท่านเป็นผู้มีคุณธรรมพอที่จะรับสุธาโภชน์นี้ ก็สุธาโภชน์นั้น ท่านจะได้เพราะการขอก็หาไม่ เพราะฉะนั้น เราพึงเชื้อเชิญท่านผู้มิได้ขอสุธาโภชน์ ท่านต้องการสุธาโภชน์ใดๆ เราจะให้สุธาโภชน์นั้นๆ แก่ท่าน ดูก่อนนางผู้มีสรีระคล้ายทองคำ

วันนี้เราขอเชิญท่านไปยังอาศรม เราจักบูชาท่านด้วยสุธาโภชน์อันมีรสวิเศษ”

หิริเทพนารีได้รับคำเชื้อเชิญแล้ว ก็เข้าไปในอาศรมอันน่ารื่นรมย์ โกสิยดาบสได้นำสุธาโภชน์พร้อมกับน้ำดื่มมามอบให้ เทพธิดาได้รับอาหารแล้ว ก็มีใจปีติเบิกบาน รับสุธาโภชน์ด้วยมือทั้งสอง และกล่าวลาท่านดาบส เมื่อได้บริโภคสุธาโภชน์ที่ท่านดาบสมอบให้แล้วก็อันตรธานจากไป เพื่อกลับไปเข้าเฝ้าท้าวสักกเทวราช และได้ทูลเล่าเรื่องราวทั้งหมดที่ผ่านมา

ท้าวสักกะทรงอนุโมทนา และบูชาคุณธรรมของนาง ทรงดำริว่าทำไมหนอโกสิยดาบสจึงไม่ให้สุธาโภชน์แก่นางเทพธิดาที่เหลือ ให้เฉพาะหิริเทพนารีเพียงผู้เดียว จึงส่งมาตลีเทพสารถีไปอีกครั้งหนึ่ง เพื่อต้องการจะรู้เหตุผล

มาตลีเทพสารถีรับเทวบัญชาแล้ว ได้ขึ้นเวชยันตรถขับลงจากเทวโลกทันที เวชยันตรถนี้มีความสวยงามมาก เป็นราชรถที่อลังการ มีงอนรถสำเร็จด้วยทองชมพูนุท มีสีแดงคล้ายทองวิเศษ มีเครื่องลาดวิจิตรไปด้วยทองคำ ที่ประดับตกแต่งเป็นอย่างดี มีรูปและลวดลายต่างๆ ติดอยู่ตามส่วนต่างๆ ของราชรถ เช่น รูปพระจันทร์ ช้าง โค ม้า กินนร เสือโคร่ง เสือเหลือง เนื้อทราย เป็นต้น

ทุกภาพที่ติดอยู่ที่ราชรถนั้น ล้วนทำด้วยทองคำ ฝูงนกในรถทำด้วยรัตนะต่างๆ มองดูราวกับกระโดดโลดเต้นไปมามีชีวิตชีวา หมู่มฤคก็จัดไว้ตามฝูง ต่างสำเร็จด้วยแก้วไพฑูรย์ พวกเทพบุตรได้เทียมม้าอัศวราช ซึ่งมีสีเหมือนทองคำ คล้ายช้างหนุ่มมีกำลังประมาณ ๑,๐๐๐ ตัว ที่ประดับไว้เป็นอย่างดี มีเครื่องประดับทับทรวงทำด้วยข่ายทองคำ ทั้งห้อยเครื่องประดับหู เวลาราชรถลอยเคลื่อนออกไป จะส่งเสียงไพเราะเพราะพริ้งมาก

เมื่อมาตลีเทพสารถีขึ้นนั่งบนยานพาหนะแก้วชั้นเลิศนี้แล้ว ก็บันลือสีหนาท ดังไปตลอดทิศทั้งสิบ ทำให้ท้องฟ้า ภูเขา และต้นไม้ใหญ่ซึ่งเป็นเจ้าแห่งพงไพร พร้อมทั้งสาครตลอดจนแผ่นดินสนั่นหวั่นไหวไปทั่ว ราชรถค่อยๆ เคลื่อนลงจากสวรรค์มาสู่มนุษยโลก ส่วนเมื่อลงมาแล้ว จะได้คำตอบจากท่านโกสิยดาบสอย่างไรบ้างนั้น ติดตามในตอนหน้าซึ่งเป็นตอนสุดท้ายแล้ว ขอให้ตั้งใจสั่งสมคุณงามความดี และทำให้เต็มที่สม่ำเสมอกันทุกคน

๓๔

เดินตามทางของบัณฑิต

(๑๐)

บุคคลในโลกนี้ ตั้งใจไว้ชอบ กล่าววาจาชอบ ทำการงานชอบด้วยกาย มีการสดับมาก ทำกรรมเป็นบุญไว้ในชีวิตอันมีประมาณน้อยในมนุษยโลกนี้ บุคคลนั้นเป็นผู้มีปัญญา เมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงสวรรค์

บัณฑิตพึงทำความดีทุกเมื่อ ถ้าทำความดีช้าไป อกุศลจะเข้าแทรก เนื่องจากการชิงช่วงและช่วงชิงของความดีความชั่วนั้นมีอยู่ตลอดเวลา มนุษย์ทุกๆ คนนั้น ตราบใดที่ยังไม่หมดสิ้นอาสวกิเลส ต้องไม่ประมาทในการสร้างความดี เพราะความดีหรือบุญกุศลเป็นเสบียงที่สำคัญที่สุดของทุกชีวิต สำหรับการเดินทางไกลในสังสารวัฏ ดังนั้น จึงควรหมั่นสั่งสมบุญให้มาก ให้ทุกลมหายใจเป็นไปเพื่อการสั่งสมบุญบารมี เมื่อใจของเราผูกพันกับการสร้างบารมีเช่นนี้ จิตใจย่อมจะถูกกลั่นให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ เหมาะสมที่จะเป็นภาชนะรองรับบุญใหญ่ รองรับการบรรลุมรรคผลนิพพานต่อไป

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน สัมมาทิฏฐิสูตรว่า

“สมฺมามนํ ปณิธาย สมฺมาวาจํ อภาสิย
สมฺมากมฺมานิ กตฺวาน กาเยน อิธ ปุคฺคโล
พหุสฺสุโต ปุญฺญกโร อปฺปสฺมึ อิธ ชีวิเต
กายสฺส เภทา สปฺปญฺโญ สคฺคํ โส อุปปชฺชติ

บุคคลในโลกนี้ ตั้งใจไว้ชอบ กล่าววาจาชอบ ทำการงานชอบด้วยกาย มีการสดับมาก ทำกรรมเป็นบุญไว้ในชีวิตอันมีประมาณน้อยในมนุษยโลกนี้ บุคคลนั้นเป็นผู้มีปัญญา เมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงสวรรค์”

*ครั้งนี้เราก็มาถึงตอนสุดท้ายของเรื่องเดินตามทางของบัณฑิต โดยมีเนื้อหาเริ่มจากพระโพธิสัตว์ได้บริจาคทานจนตลอดชีวิต และได้ไปบังเกิดเป็นพระอินทร์ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ส่วนลูกหลานได้เจริญรอยตามปฏิปทาของท่านด้วยการบริจาคทานมิได้ขาด ได้ไปเกิดเป็นเทพบุตรเหมือนกัน แต่ญาติคนสุดท้าย คือ โกสิยเศรษฐี เป็นคนตระหนี่ไม่ยินดีในการให้ทาน นอกจากจะไม่ให้คนอื่นแล้ว ตัวเองยังไม่ยอมใช้จ่ายทรัพย์สมบัติที่มีอีกด้วย จนพระอินทร์พร้อมด้วยเหล่าเทพบุตรที่เคยเป็นหมู่ญาติ ต้องลงจากเทวโลกมาสั่งสอนให้กลับใจเสียใหม่

ครั้นโกสิยเศรษฐีหันกลับมาให้ทานตามเดิมแล้ว ได้สละทรัพย์สมบัติออกบวชเป็นดาบส บำเพ็ญสมณธรรมอยู่ในป่าตามลำพัง จนชราภาพ ต่อมาเทพนารี ๔ นาง มีความปรารถนาอยากได้สุธาโภชน์จากท่าน ท่านดาบสได้มอบสุธาโภชน์ให้กับหิริเทพนารี พระอินทร์จึงสงสัยว่า ทำไมท่านดาบสจึงมอบให้เฉพาะนางเพียงผู้เดียวเท่านั้น

มาตลีเทพสารถีรับเทพบัญชาแล้ว ได้ขึ้นนั่งบนเวชยันตรถมายังโลกมนุษย์ เมื่อจะเข้าไปในอาศรม มาตลีเทพ-

---

*มก. สุธาโภชนชาดก เล่ม ๖๒ หน้า ๔๗๐

สารถีก็ทำผ้าทิพยภูษาเฉวียงบ่าข้างหนึ่ง ทำอัญชลีด้วยความนอบน้อม และเรียนถามท่านดาบสเรื่องความสงสัยของพระอินทร์ โกสิยดาบสให้เหตุผลว่า “ดูก่อนมาตลีเทพสารถี นางสิริเทพธิดากล่าวตอบข้าพเจ้าว่า แน่ ส่วนเทพธิดาศรัทธากล่าวตอบว่าไม่เที่ยง แต่เทพธิดาอาสา เป็นผู้กล่าวให้คลาดเคลื่อนจากความจริง ส่วนเทพนารีชื่อหิริ เป็นผู้ตั้งอยู่ในคุณอันประเสริฐ”

ความหมายที่ท่านดาบสตอบนั้น หมายความว่า เทพธิดาชื่อสิริตอบว่า แน่ เพราะคนที่มีสิริมักจะมีความมั่นใจในตัวเองสูง คิดว่าตนทำอะไรก็ต้องประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน ทำให้เกิดความประมาทและเกียจคร้าน ความชะล่าใจ ความประมาทและเกียจคร้านเป็นอันตรายอันใหญ่หลวงสำหรับผู้มีชีวิต ดาบสจึงไม่ชอบใจคำของนาง

ส่วนนางศรัทธาเป็นตัวอย่างของคนที่มีความไม่เที่ยง สามารถทำให้คนทำดีก็ได้ ทำชั่วก็ได้ ถ้าหลงเชื่อเพราะอกุศลเข้าครอบงำจิตใจ ก็จะกลายเป็นความเชื่อที่ขาดปัญญา ทำให้ประพฤติผิดภรรยาสามีของคนอื่นได้ ลำพังความเชื่ออย่างเดียวไม่สามารถทำให้ตัวเองเจริญรุ่งเรืองในชีวิตได้ ต้องมีปัญญาคอยกำกับเหมือนบุรุษควบม้าอาชาไนย ต้องอาศัยเชือกคอยกระตุกเตือนม้าให้ไปตามเส้นทางที่ถูกต้อง

ฝ่ายเทพธิดาอาสาเป็นตัวอย่างของผู้ที่มักทำให้คลาดเคลื่อน เนื่องจากมนุษย์ส่วนมากทำอะไรมักเต็มไปด้วยความหวัง ไม่ได้พิจารณาให้ถ่องแท้ตามความเป็นจริงว่า สิ่งนั้นเป็นความหวังลมๆ แล้งๆ หรือเป็นความหวังที่กลายเป็นจริงได้ การคาดหวังที่ผิดพลาด ทำให้มนุษย์ต้องล่องเรือไปในมหาสมุทร ต้องถูกมรสุมร้ายพัดเรือให้จมลงสู่ก้นมหาสมุทร มีน้อยคนนักที่จะสมหวัง นำนาวากลับสู่ถิ่นฐานเดิมด้วยความสวัสดีมีชัย มนุษย์จำนวนมากต้องผิดหวัง เพราะหวังในสิ่งที่ผิด

ส่วนเทพนารีชื่อหิริ เป็นผู้ตั้งอยู่ในคุณอันบริสุทธิ์ และประเสริฐกว่าคุณธรรมของเหล่าเทพนารีทั้งสาม ผู้มีหิริย่อมรู้สิ่งอันควรและไม่ควร ย่อมประสบแต่ความโชคดีมีชัยทั้งในโลกนี้และโลกหน้า นางเป็นผู้ประกอบด้วยหิริโอตตัปปะ แม้อยากได้สุธาโภชน์ก็ยังมีความละอาย เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งคุณธรรม เพราะฉะนั้นดาบสจึงพอใจที่จะมอบสุธาโภชน์ให้

นอกจากนี้ท่านได้สรรเสริญผู้มีหิริไว้ว่า หญิงสาว หญิงแก่ที่ยังไม่มีสามี หรือมีสามีแล้วก็ตาม เมื่อมีความกำหนัดปรารถนาอย่างแรงกล้าในบุรุษ ก็หักห้ามใจของตัวเองไว้ได้ด้วยความละอายใจ หากปราศจากความละอายใจ โลกนี้คงวุ่นวายสับสน มนุษย์จะเสพอสัทธรรมเหมือนสัตว์เดียรัจฉานทั่วไป ผู้มี

หิริจึงเป็นบุคคลที่ควรยกย่อง เทพนารีชื่อหิริเป็นผู้มีปกติห้ามคนจากบาปอกุศล เหมือนทำนบเป็นที่กั้นกระแสน้ำเชี่ยวไว้ได้ ดูก่อนเทพสารถี เพราะฉะนั้น ท่านจงทูลพระอินทร์ตามคำที่เรากล่าวแล้วนั้นว่า เทพนารีชื่อหิริเป็นผู้ควรได้รับการบูชาในโลกทั้งสอง

มาตลีเทพสารถีได้ฟังถ้อยคำของท่านดาบส ก็ชื่นชมโสมนัส ได้กล่าวสาราณียธรรมต่อกันและกัน และในระหว่างที่กำลังสนทนาธรรมกัน นิมิตความตายได้บังเกิดขึ้น มาตลีรู้ว่าท่านดาบสกำลังจะสิ้นอายุขัยแล้ว จึงกล่าวว่า “ข้าแต่โกสิยะท่านปลงอายุสังขารได้แล้ว ธรรมคือการเคลื่อนจากมนุษยโลกก็ถึงพร้อมแก่ท่านแล้ว มาเถิดเราจะไปเทวโลกด้วยกัน เชิญท่านมาเถิด จงขึ้นราชรถคันงามของข้าพเจ้า เพื่อไปสู่สุคติโลกสวรรค์ในกาลบัดนี้เถิด ข้าแต่ท่านผู้มีโคตรเสมอด้วยพระอินทร์ ทั้งพระอินทร์ก็ทรงหวังการมาของท่าน ท่านจงถึงความเป็นสหายกับพระอินทร์ในวันนี้เถิด”

ท่านโกสิยดาบสนั่งสมาธิครู่หนึ่ง ก็จุติจากอัตภาพของมนุษย์ บังเกิดเป็นโอปปาติกเทพบุตรผู้มีรัศมีกายสว่างไสว ขึ้นไปยืนอยู่บนทิพยรถ จากนั้นมาตลีได้นำท่านไปสู่สำนักของท้าวสักกะ ท้าวสักกะเห็นเทพบุตรใหม่ ก็มีพระทัยยินดี ได้ประทานนางหิริเทวีซึ่งเป็นธิดาของพระองค์ให้เป็นอัครมเหสีของท่าน

โกสิยเทพบุตรเป็นผู้มีอิสริยยศมากมาย ท่านได้เป็นสหายของพระอินทร์ ผู้เป็นจอมเทพในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ครั้นพระบรมศาสดาทรงนำพระธรรมเทศนานี้มาตรัสเล่าจึงตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ใช่แต่ในบัดนี้เท่านั้นก็หาไม่ ถึงเมื่อก่อน ตถาคตก็ได้สอนให้ภิกษุรูปนี้ที่เคยตระหนี่ ให้ยินดีในการให้ทาน” ทรงประมวลชาดกว่า “เทพธิดาชื่อว่าหิริในกาลนั้น ได้เป็นอุบลวรรณาเถรี โกสิยดาบสได้เป็นภิกษุผู้รักในการให้ทาน ปัญจสิขเทพบุตรเป็นพระอนุรุทธะมาตลีเทพสารถีเป็นพระอานนท์ สุริยเทพบุตรเป็นพระมหากัสสปเถระ จันทเทพบุตรเป็นพระ-มหาโมคคัลลานะผู้มีฤทธิ์มาก นารทดาบสได้เป็นพระสารีบุตร ส่วนท้าวสักกเทวราชได้เป็นเราตถาคตเอง”

จะเห็นได้ว่า ชีวิตของบุคคลกว่าจะเดินทางถึงจุดหมายปลายทาง คือ อายตนนิพพานนั้น มีเรื่องราวมากมายที่ต้องประสบพบเจอ ถ้าภพชาติไหนได้เจอบัณฑิตนักปราชญ์ มีจิตเป็นกุศลก็ได้สั่งสมบุญ แต่ถ้าประมาทหลงไปทำบาปอกุศล ก็ต้องพลัดไปเกิดในอบายภูมิ การกระทำทุกอย่าง ไม่ว่าดีหรือชั่วล้วนมีผลทั้งสิ้น เพียงแต่จะเร็วหรือช้าเท่านั้น ผู้มีปัญญาจะเร่งทำแต่ความดีเพื่ออนาคตที่ดีและสิ่งที่พึงปรารถนา โอกาสในการทำความดีในโลกนี้ไม่ใช่ของหาง่าย เราจึงต้องฉลาดใช้ทุกสถานการณ์ในการสร้างบารมีให้ได้ ให้รู้จักเปลี่ยนวิกฤติมาเป็น

โอกาส ให้เปลี่ยนทุกสิ่งทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ให้เป็นบุญให้หมด

ขอให้ทุกท่านหมั่นสร้างบุญสร้างบารมี ให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนาอย่างสม่ำเสมอ เราเกิดมาเพื่อสร้างบารมีเท่านั้น จึงต้องใช้เวลาที่เหลืออยู่นี้ สร้างความดีให้เต็มที่ โดยเฉพาะช่วงเวลาแห่งการทำใจหยุดนิ่ง เป็นสิ่งที่เราจะขาดไม่ได้ ควรฝึกให้ได้ทุกวัน สะสมบุญจากการเจริญสมาธิภาวนาให้มากๆ สักวันหนึ่งเราจะสมหวังดังใจปรารถนา ได้เข้าถึงพระธรรมกายภายในกันทุกคน

๓๕

ผู้ชนะสิบทิศ

๑

(จอมจักรพรรดิราช)

พืชแม้น้อย แต่หว่านลงในนาดี เมื่อฝนตกอยู่โดยชอบ ผลผลิตย่อมทำชาวนาให้ยินดี แม้ฉันใด พุทธเขตที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้นี้ ก็ฉันนั้น เมื่อกระแสธารแห่งบุญเพิ่มขึ้นโดยชอบ ผลนั้นจักทำเราให้ยินดี

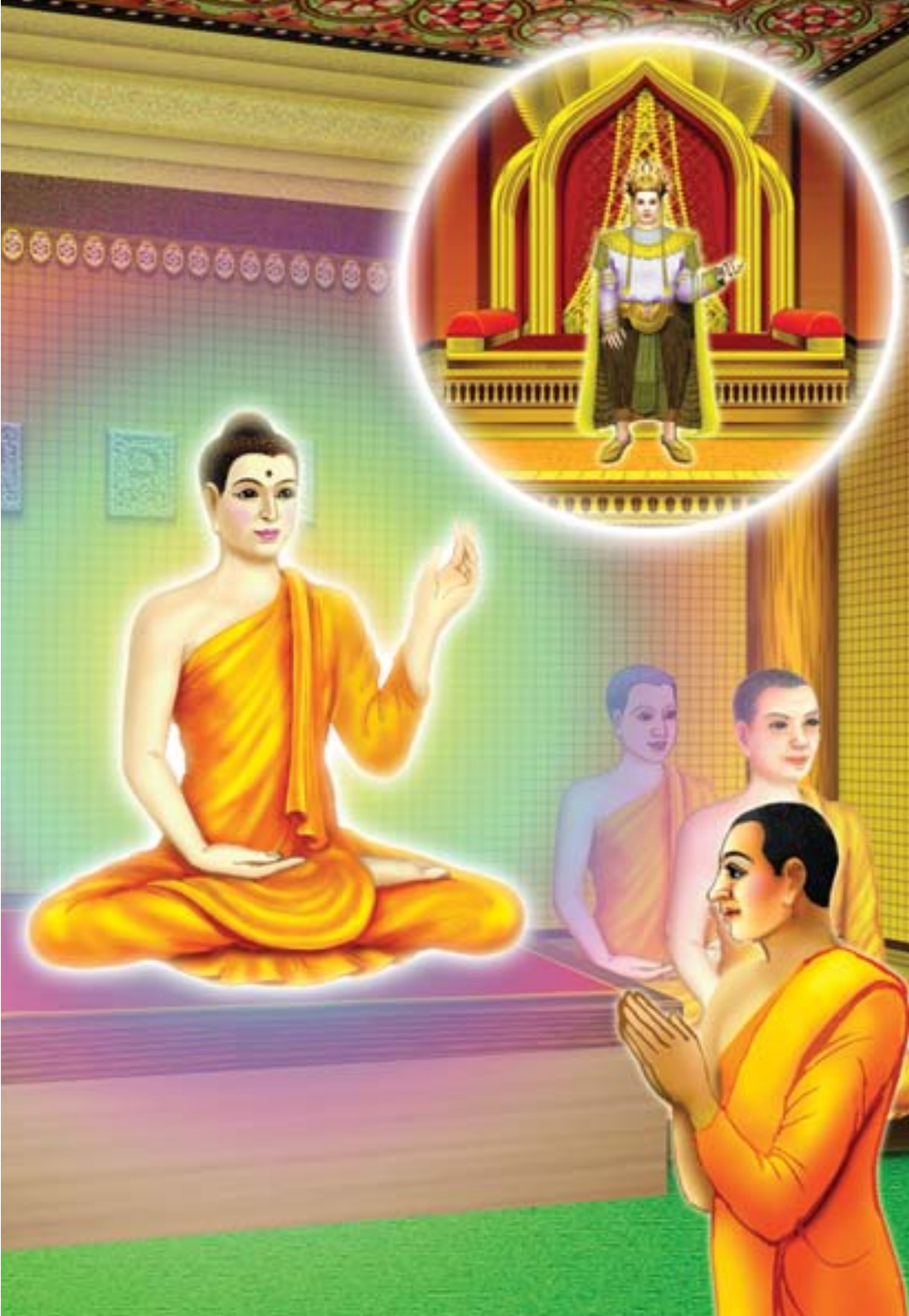

การปฏิบัติธรรมเจริญสมาธิภาวนา คือ การทำใจหยุดใจนิ่ง กลั่นใจของเราให้บริสุทธิ์ผ่องใส เพราะใจที่บริสุทธิ์ผ่องใสจะเป็นใจที่ละเอียด นุ่มนวลควรแก่การงาน ที่เราจะนำใจของเราดำเนินเข้าสู่เส้นทางสายกลาง เพื่อให้เข้าถึงพระรัตนตรัยภายใน ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกที่แท้จริงของสรรพสัตว์ทั้งหลาย เมื่อได้เข้าถึงพระรัตนตรัยแล้ว ความสุขที่เต็มเปี่ยมบริบูรณ์เป็นเอกันตบรมสุขย่อมจะบังเกิดขึ้นในชีวิตจะทำให้ชีวิตปลอดภัยทั้งภัยในปัจจุบันนี้และภัยในสังสารวัฏ

มีวาระแห่งภาษิตใน ตรณิยเถราปทาน ความว่า

“พืชแม้น้อย แต่หว่านลงในนาดี เมื่อฝนตกอยู่โดยชอบ ผลผลิตย่อมทำชาวนาให้ยินดี แม้ฉันใด พุทธเขตที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้นี้ ก็ฉันนั้น เมื่อกระแสธารแห่งบุญเพิ่มขึ้นโดยชอบ ผลนั้นจักทำเราให้ยินดี”

การสร้างบุญบารมีที่ถูกเนื้อนาบุญเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด เพราะจะทำให้เราได้ประสบกับอานิสงส์ยิ่งใหญ่ไม่มีประมาณ สุดยอดแห่งเนื้อนาบุญ คือ การได้สร้างบุญกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สมัยที่พระองค์ยังสร้างบารมีเป็นพระโพธิสัตว์ ท่านได้สร้างบุญไว้ในพุทธเขตแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้พระองค์

จะเกิดมามีฐานะที่ยิ่งใหญ่เป็นถึงจอมจักรพรรดิราช ท่านก็ไม่ประมาทในการสร้างบุญ *ดังเช่นในสมัยที่พระองค์บังเกิดเป็นจอมจักรพรรดิราชติโลกวิชัย และเรื่องนี้มีสาเหตุที่ทำให้พระพุทธองค์ตรัสถึงดังนี้

วันหนึ่ง พระอานนท์ได้ทูลถามพระสัมมาสัมพุทธเจ้าครั้งเมื่อประทับอยู่ในพระเชตวันวิหารว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระสัพพัญญูพุทธเจ้ามีอยู่ พระสัพพัญญูพุทธเจ้าเหล่านั้นเป็นนักปราชญ์ได้เพราะเหตุอะไร” พระบรมศาสดาตรัสตอบว่า “ดูก่อน อานนท์ ชนเหล่าใด ได้กระทำบุญญาธิการไว้ในพระ-พุทธเจ้าทั้งหลาย แต่ยังไม่อาจที่จะบรรลุธรรม พ้นกิเลสกรรมในศาสนาของพระชินเจ้า เพราะมีหัวใจมุ่งที่จะบรรลุพระสัมมา-สัมโพธิญาณในอนาคตกาล อย่างไม่คลอนแคลน มีพระ-อัธยาศัยอันเข้มแข็งไม่ท้อแท้ มีพระปัญญาแก่กล้า จะทรงบรรลุความเป็นพระสัพพัญญูได้ ด้วยเดชแห่งพระปัญญา”

พระศาสดาตรัสต่อไปอีกว่า “อานนท์ ปัญญานั้นคือความฉลาด ในการที่จะเอาบุญทุกๆ อย่าง เหมือนสมัยที่เราเกิดเป็นพระเจ้าจักรพรรดิในครั้งนั้น เราเป็นพระเจ้าจักรพรรดินามว่าติโลกวิชัย ได้ให้ยกธง ๕ สี มีสีเขียว และสีเหลือง เป็นต้น

---

*มก. พุทธาปทาน เล่ม ๗๐ หน้า ๑

บนยอดไม้ บนยอดเขาทั้งหลาย ทั้งที่เป็นยอดเขาหิมพานต์ ยอดเขาจักรวาล ยอดเขาสิเนรุ และในที่ทั้งปวงในจักรวาลทั้งสิ้น เราได้ประนมนิ้วทั้งสิบนมัสการพระโลกนาถ พร้อมทั้งพระสงฆ์สาวก กราบไหว้พระสัมโพธิญาณของพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐด้วยเศียรเกล้า

เราเองปรารถนาความเป็นพระพุทธเจ้าไว้ในพระพุทธเจ้าแต่ปางก่อน ได้สร้างบารมีทุกรูปแบบ และได้สร้างบารมีทั้ง ๓๐ ทัศ ที่จะทำให้เป็นพระธรรมราชา เราได้บำเพ็ญบารมีมานับไม่ถ้วน อานุภาพของเราไม่มีประมาณ เราเชิญชวนคนจากโลกอื่น เรียกพวกนาค จากนาคภิภพ พวกคนธรรพ์ และเทวดาจากเทวโลก ผู้มีบุญเหล่านั้นมาทำการนอบน้อมเรา กระทำอัญชลี แวดล้อมเวชยันตปราสาทของเรา

ในสมัยนั้น เราได้บำเพ็ญมหาทานอันยิ่งใหญ่ เพราะอุดมทานนั้น ทำให้ภูเขาบันลือกระหึ่มกึกก้อง ยังโลกพร้อมทั้งเทวโลกทั้งสิ้นให้ร่าเริงโสมนัส อานุภาพของเราในภพชาตินั้นยิ่งใหญ่นัก อานนท์ ในจักรวาล มีทิศทั้งสิบที่ไม่เคยมีผู้ใดท่องไปได้ทั่วเลย ครั้งที่เราเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ในสถานที่ที่เราไปแล้วนั้น มีพุทธเขต คือ พุทธวิสัยนับไม่ถ้วน

ในกาลนั้น เราเป็นพระเจ้าจักรพรรดิที่มีรัศมี คือ แสงสว่างของจักรแก้ว และแก้วมณี เปล่งรัศมีเป็นคู่ๆ ปรากฏใน

ระหว่างหมื่นจักรวาล มีแสงสว่างกว้างขวางในหมื่นจักรวาล ชนทั้งปวงย่อมเห็นเรา เหล่าเทวดาตลอดเทวโลกทุกชั้น ต่างเกื้อกูลเรา เราสามารถนำรัตนะทั้งที่มีอยู่ในอากาศ และที่มีอยู่บนภาคพื้นแผ่นดินมาได้เท่าที่ใจเราจะปรารถนา เรามีอานุภาพมากอย่างนี้ทีเดียว อานนท์ แต่ถึงกระนั้นเราก็ไม่ประมาท ได้สร้างบุญในพุทธเขตซึ่งเป็นเนื้อนาบุญอันเลิศ" เมื่อพระบรมศาสดา ตรัสเล่าเรื่องราวที่พระองค์เสวยพระชาติ เป็นพระเจ้าติโลกวิชัยจอมจักรพรรดิราชโดยสังเขปแล้ว พระอรรถกถาจารย์ได้นำเรื่องนี้มาอธิบายไว้อย่างละเอียด ซึ่งจะได้ศึกษากันต่อไป ขอขยายความเกี่ยวกับเรื่องพุทธเขตที่พระเจ้าจักรพรรดิผู้เลิศกล่าวถึงบ่อยๆ นั้นหมายถึงอะไร

รัศมีของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย แต่ละพระองค์จะไม่เท่ากัน บางพระองค์มีรัศมีวาหนึ่ง บางพระองค์มีรัศมี ๘๐ วา และบางพระองค์มีรัศมีไม่มีกำหนด แผ่ไปได้ไกลบ้าง ใกล้บ้าง โยชน์หนึ่งบ้าง หรือหลายๆ ร้อยโยชน์ และบางครั้งแผ่ไปจนถึงสุดขอบจักรวาล พระรัศมีของพระมังคลพุทธเจ้า แผ่ไปถึงหมื่นจักรวาล นี้เป็นรัศมีที่มีตามปกติ หากพระองค์ทรงต้องการจะแผ่รัศมีไปแค่ไหน ก็ทรงสามารถแผ่ไปได้ตามพระประสงค์ พระพุทธเจ้าทั้งหลายไม่มีความต่างกันในคุณวิเศษและมีพุทธเขตเหมือนกัน

พุทธเขตของพระพุทธเจ้ามีอยู่ ๓ ประการ คือ ชาติเขต

อาณาเขต และวิสัยเขต เขตทั้งสามนั้น ขณะพระบรมโพธิสัตว์ถือปฏิสนธิก็ดี ออกจากพระครรภ์ของพระมารดาก็ดี ออกผนวชก็ดี ตรัสรู้ก็ดี ประกาศพระธรรมจักรก็ดี หรือปลงอายุสังขาร หมื่นโลกธาตุจะสั่นสะเทือนเลื่อนลั่น จักรวาล และโลกธาตุนี้จะสั่นสะเทือนเหมือนเป็นอันเดียวกัน นี้เป็นชาติเขตของพระองค์

อานุภาพของพระปริตรจะแผ่ขยายไปอย่างกว้างขวาง มีแสนโกฏิจักรวาลเป็นที่สุด อย่างนี้เรียกว่า อาณาเขต ส่วนเขตที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งความปรารถนาไว้ ทรงปรารถนาเท่าใดก็ทรงได้เพียงนั้น คือ หาประมาณที่สุดมิได้ อย่างนี้ชื่อว่าวิสัยเขต ในเขตทั้งสามนั้น เมื่อชาติพินาศไป อาณาเขตก็จะพินาศไปด้วย เมื่อยังคงอยู่ก็จะคงอยู่ด้วยกัน ไม่แตกแยกกัน ส่วนสาเหตุที่จะทำให้พุทธเขตทั้งสองพินาศนั้น ต่อเมื่อกัปถูกทำลายด้วยไฟ น้ำ และลม ประมาณแสนโกฏิจักรวาลโดยส่วนกว้าง แต่จะเหลืออยู่เฉพาะพรหมโลกชั้นสูงๆ เท่านั้นที่ไม่ได้พินาศไปด้วย

พระเจ้าจักรพรรดิไม่ใช่ว่าจะเป็นกันได้ง่าย เพราะผู้ที่จะได้เข้าถึงตำแหน่งอันทรงเกียรตินี้ จะต้องสั่งสมบุญมามากจนสมบูรณ์ด้วยสมบัติจักรพรรดิทั้ง ๗ ประการ คือ จักรแก้ว ช้างแก้ว ม้าแก้ว แก้วมณี นางแก้ว ขุนคลังแก้ว และขุนพลแก้ว กอปรด้วยอานุภาพมากมาย สามารถเดินทางข้ามทวีปได้ใน

พริบตา ทรงอานุภาพมากขนาดนี้ทีเดียว จึงจะได้ชื่อว่า จอมจักรพรรดิราช

พระติโลกวิชัยจักรพรรดิราช ทรงเป็นพระราชาผู้ทรงอานุภาพมาก พระองค์ทรงสร้างมหาทานบารมีครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของจอมจักรพรรดิราชทั้งหลาย และพระองค์ทรงมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระศาสนามาก ทรงมีพระปัญญาที่เหนือมนุษย์ ทรงมีอานุภาพเหนือมนุษย์ธรรมดา ทรงสามารถนำสมบัติที่มีอยู่ทั่วสากลโลกมาใช้สร้างบารมีได้ เพื่อยังประโยชน์ให้บังเกิดขึ้นแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย เพราะพระองค์มีความปรารถนาอย่างยิ่งยวดที่จะได้บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ

ครั้งนี้ขอกล่าวถึงพุทธเขตเพียงเท่านี้ ต่อไปจะได้กล่าวในรายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างบารมีของพระเจ้าจักรพรรดิ ซึ่งน่าอัศจรรย์เกินกว่าสิ่งมหัศจรรย์ใดๆ ในโลก เพราะพระองค์ทรงนำมหารัตนะทั้งหลาย ที่มีอยู่ในโลก มาสร้างบารมีได้อย่างวิจิตรพิสดารและยิ่งใหญ่ เพื่อเป็นกำลังใจในการสร้างบารมีของพวกเราต่อไป ฉะนั้น ให้ขยันในการสร้างบุญสร้างบารมีเพื่อตัวของเราเองจะได้หลุดพ้นจากทุกข์ จากการบังคับบัญชาของกิเลสอาสวะ ของพญามาร และจะมีผลดีต่อมวลมนุษยชาติและธาตุธรรมอีกด้วย ให้หมั่นสร้างบารมี ประพฤติปฏิบัติธรรมกันให้สม่ำเสมอทุกๆ คน

ผู้ชนะสิบทิศ

๒

(มหัศจรรย์แห่งทาน)

พระพุทธเจ้า และพระอรหันต์มากมาย มาประชุมกัน โดยประการทั้งปวง ท่านทั้งหลายจงกราบไหว้พระพุทธเจ้า และพระอรหันต์ทั้งหลายเถิด พระพุทธเจ้าทั้งหลายเป็นอจินไตย พระธรรมของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นอจินไตย เมื่อบุคคลเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า และพระธรรมอันเป็นอจินไตย ย่อมมีวิบากเป็นอจินไตย

หลักในการดำเนินชีวิตของนักสร้างบารมี ผู้มีหัวใจประดุจพระบรมโพธิสัตว์ ที่มุ่งตรงสู่ฝั่งแห่งพระนิพพาน โดยก้าวตามเส้นทางที่พระอริยเจ้าทั้งหลายดำเนินไปนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะพระอริยเจ้าเหล่านั้น ได้ตั้งใจสั่งสมบ่มบารมีมาทุกรูปแบบ ทั้งทาน ศีล และภาวนา แม้กระทั่งบุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ประการ ก็ไม่ขาดตกบกพร่อง การที่เราจะบรรลุวัตถุประสงค์ของชีวิตได้เช่นท่าน เราต้องดำเนินตามรอยบาทของท่านผู้รู้เหล่านั้น ท่านก้าวเดินไปทางไหน เราก็ก้าวเดินตาม ทำอย่างที่ท่านทำไว้ เราย่อมจะประสบผลเช่นเดียวกับท่านอย่างแน่นอน

มีวาระแห่งภาษิตอยู่ใน พุทธาปทาน ความว่า

“พระพุทธเจ้า และพระอรหันต์มากมาย มาประชุมกัน โดยประการทั้งปวง ท่านทั้งหลายจงกราบไหว้พระพุทธเจ้า และพระอรหันต์ทั้งหลายเถิด พระพุทธเจ้าทั้งหลายเป็นอจินไตย พระธรรมของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นอจินไตย เมื่อบุคคลเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า และพระธรรมอันเป็นอจินไตย ย่อมมีวิบากเป็นอจินไตย”

อานุภาพของพระพุทธเจ้าทั้งหลายไม่มีประมาณ ขอเพียงมีใจที่ศรัทธาหนักแน่น ไม่คลอนแคลนในพระรัตนตรัย ส่งใจไปถึงพระพุทธเจ้า และพระอริยสาวกทั้งหลาย อีกทั้งสร้างบารมี

กับท่านเหล่านั้น ย่อมมีอานิสงส์ยิ่งใหญ่ เป็นอจินไตย คำว่าอจินไตยนี้ หมายถึงสิ่งที่ไม่ควรคิด หรือเกินกว่าที่ความคิดเราจะไปถึง เพราะอานุภาพของท่านผู้มีอานุภาพเหล่านั้นมากมายเกินกว่าความคิดของปุถุชนคนธรรมดาที่จะคาดคิดได้

*เมื่อคราวที่แล้ว ได้นำเรื่องราวของจอมจักรพรรดิราชพระนามว่า ติโลกวิชัย ผู้ท่องไปทั้งสิบทิศ เพื่อสร้างบารมีในพุทธเขต ดินแดนของพระพุทธเจ้า ตอนนี้จะกล่าวถึงหัวใจของผู้ชนะสิบทิศ ที่จอมจักรพรรดิมีเหนือกว่าพระเจ้าจักรพรรดิทั้งหลาย พระเจ้าติโลกวิชัยจักรพรรดิ พระราชาพระองค์นี้ เป็นผู้ที่สมบูรณ์ด้วยอำนาจสิทธิของจอมจักรพรรดิ ได้ตั้งความปรารถนาที่จะเป็นพระพุทธเจ้ามานับภพนับชาติไม่ถ้วน ในภพชาตินี้ก็เช่นกัน พระองค์ทรงเป็นผู้ที่ศรัทธาในพระรัตนตรัย ทรงคิดเสมอว่า ที่พระองค์ทรงมีอานุภาพมากขนาดนี้ ก็ด้วยอานุภาพแห่งบุญที่ได้ทรงทำไว้แต่สิ่งที่พระองค์ปรารถนาอย่างยิ่งคือ พระโพธิญาณ ดังนั้นพระองค์จึงทรงคิดที่จะสร้างบารมีครั้งยิ่งใหญ่สักครั้ง โดยทรงใช้อานุภาพของพระองค์ให้เป็นไปเพื่อสร้างบารมีอย่างแท้จริง

พระองค์ทรงคิดต่อไปว่า ก่อนที่จะนิมนต์พระอริยเจ้าทั่ว

---

*มก. พุทธาปทาน เล่ม ๗๐ หน้า ๒

ทั้งสิบทิศ มาประชุมรวมกันให้มากที่สุดนั้น ต้องจัดเตรียมสถานที่รองรับให้สมเกียรติของพระอริยเจ้าทั้งหลาย คิดดังนั้นแล้ว พระองค์ไม่ทรงรอรี รีบนึกถึงบุญและตามสมบัติทั้งหลายที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นรัตนะซึ่งมีค่ามากที่อยู่ในอากาศ และอยู่บนภาคพื้นแผ่นดิน มีมากมายเพียงใด พระองค์ทรงใช้ใจนึกมาได้ทั้งหมด ให้มาปรากฏอยู่ต่อพระพักตร์

จากนั้นพระองค์ทรงใช้มหาสมบัติทั้งหลายเหล่านั้น สร้างเป็นปราสาทรัตนะ ทรงนึกสร้างด้วยใจเช่นเดียวกัน เป็นมหาปราสาทมีความสูงจรดขอบฟ้าเบื้องบน ฐานของรัตน-ปราสาทแผ่ขยายตลอดภาคพื้นสุดลูกหูลูกตา ตั้งตระหง่านสะกดสายตาของทุกๆ คนที่ได้เห็น เสาแต่ละต้นวิจิตรงดงาม ได้สร้างไว้อย่างดี ล้วนทำด้วยรัตนะที่มีค่ามาก มีคันทวยทำด้วยทองคำ ประดับด้วยนกกะเรียน และฉัตรรัตนะ ที่พื้นชั้นแรกของปราสาท เป็นแก้วไพฑูรย์งดงามปราศจากมลทิน

พระองค์ทรงประดับปราสาทด้วยกอบัวหลวง พื้นปูด้วยทองคำบริสุทธิ์ พื้นบางชั้นมีสีดังแก้วประพาฬ แตกแขนงออกมาคล้ายกิ่งก้านของต้นไม้ มีสีแดงงดงาม เปล่งรัศมีดังสีแมลงค่อมทอง สว่างไสวไปทั่วทุกทิศ ตรงหน้าปราสาท มีหน้ามุขประตูหน้าต่างตกแต่งอย่างดีเป็นแก้ว ไพรที ๔ ชั้น มีชวาลาประทีปสว่างไสว มีพวงอุบลส่งกลิ่นหอมสดชื่นรื่นรมย์ใจ

พื้นบางชั้นก็มีสีเขียว สีเหลือง สีแดง สีขาว และสีดำล้วนๆ ที่ประกอบด้วยเรือนยอด ซึ่งประดับด้วยรัตนะ ๗ ประการ และยังตกแต่งด้วยดอกปทุมบานสะพรั่ง งดงามด้วยหมู่สกุณาดารดาษไปด้วยดาวนักษัตร ประดับด้วยรูปดวงจันทร์ และดวงอาทิตย์ และยังปกคลุมด้วยตาข่ายทองคำ ห้อยระย้าด้วยกระดิ่งทองคำ ตาข่ายทองคำ ขณะมีลมโชยพัดมา จะมีเสียงคล้ายทิพยดุริยางค์อันไพเราะ

หน้าต่างจะมีสีต่างๆ เช่น สีชมพู สีแดง สีเหลือง และสีทอง มีธงปักไว้เป็นทิวแถวเป็นระเบียบ แผ่นกระดานต่างๆ ทำด้วยเงินบ้าง แก้วมณีบ้าง ทับทิมบ้าง และแก้วลายบ้าง อีกทั้งยังมีที่นอนซึ่งปูด้วยผ้าจากแคว้นกาสีเนื้อละเอียด ผ้าห่มมีสีเหลืองทำด้วยผ้ากัมพล พระองค์ทรงปูลาดเครื่องลาดทุกชนิดด้วยใจ คือ ทำด้วยความเคารพเลื่อมใสจริงๆ

แต่ละชั้นของปราสาทประดับยอดด้วยรัตนะ มีผู้มีบุญยืนถือประทีปแก้วสว่างไสว มีเสาระเนียด เสาซุ้มประตู ทำด้วยทองชมพูนุท ไม้แก่น และเงิน วิจิตรด้วยบานประตู และกลอนมีลวดลาย ทำให้ปราสาทรุ่งเรืองสว่างไปทั่วทุกทิศ

ครั้นตระเตรียมสถานที่งดงามเช่นนั้นแล้ว ท่านนึกอาราธนานิมนต์พระพุทธเจ้าในอดีตทุกๆ พระองค์ พร้อมทั้งพระสงฆ์สาวกทั้งหลาย นิมนต์มามากมายทีเดียว ด้วยอานุภาพ

ที่เหนือธรรมชาติ เหนือจินตนาการความคิดของมนุษย์ พระพุทธเจ้านับพระองค์ไม่ถ้วน พร้อมทั้งพระสาวกเสด็จเข้าไปทางประตูรัตนปราสาท โดยพระอริยเจ้าจะนั่งบนตั่งที่ทำด้วยทองคำล้วนๆ พระพุทธเจ้าทั้งหลายที่มีอยู่ในบัดนี้ก็ดี และที่ล่วงไปแล้วก็ดี ทุกพระองค์ได้เสด็จขึ้นปราสาทของพระเจ้าติโลก-วิชัยจอมจักรพรรดิ แม้แต่พระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย ก็ได้ขึ้นสู่ปราสาทมาเป็นเนื้อนาบุญให้ท่านด้วย

พระเจ้าติโลกวิชัยได้นำผ้าทุกชนิดจากต้นกัลปพฤกษ์ทั้งที่เป็นของทิพย์ และเป็นของมนุษย์มาทำเป็นจีวร น้อมถวายให้ท่านเหล่านั้นครอง อีกทั้งนำภัตตาหารที่มีโอชาทิพย์ใส่จนเต็มบาตรแก้วมณี และน้อมถวายพระอริยเจ้าทั้งหลาย ท่านเหล่านั้นกระทำภัตกิจบนปราสาทอย่างอิ่มหนำสำราญ จากนั้นบางพระองค์นั่งเจริญสมาธิ บางพระองค์แสดงธรรม บางพระองค์แสดงฤทธิ์ บางพระองค์เข้าอัปปนาฌาน และบางพระองค์เจริญอภิญญาวสี

พระพุทธเจ้าบางพระองค์ปาฏิหาริย์กายเป็นหลายพันพระองค์ ทรงสอบถามอารมณ์ของพระสัพพัญญุตญาณกับพระพุทธเจ้าทั้งหลาย พระสาวกทูลถามพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าตรัสถามพระสาวก หรือพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระอริยสาวก ต่างถามกันและพยากรณ์กันและกัน

พระอริยเจ้าทั้งหลายต่างยินดีในปราสาทของพระเจ้า-ติโลกวิชัยจอมจักรพรรดิผู้มีอานุภาพมาก ทุกๆ พระองค์จะทรงฉัตรอันห้อยระย้าด้วยข่ายทองที่งดงาม มีข่ายเงินแวดวงด้วยข่ายมุกดาเหนือพระเศียร มีเพดานผ้าทิพย์ แวววาวด้วยดาวทอง ห้อยพวงมาลัยไว้ทั่วงดงามตระการตา มีพวงมาลัยเต็มไปหมด หอมกรุ่นด้วยกลุ่มของหอม งดงามด้วยพวงผ้า ประดับประดาด้วยพวงแก้ว พวงดอกไม้ ทุกๆ อย่างอบด้วยของหอม เจิมด้วยของหอม มุงด้วยเครื่องมุงอันเป็นทองในทิศทั้งสี่ มีสระโบกขรณีซึ่งระยิบตาด้วยดอกปทุมและอุบล หอมตลบด้วยกลิ่นเกสร ต้นไม้ทุกต้นรอบๆ ปราสาทก็ผลิดอก บางต้นดอกไม้ก็ร่วงหล่นโปรยปรายรายรอบรัตนปราสาท ดูสวยงามยิ่งนัก

นี่คือมหัศจรรย์แห่งการสร้างบารมี ที่เหนือคำบรรยายของจอมจักรพรรดิราช ผู้มีฤทธิ์ทางใจ ท่านสามารถทำในสิ่งที่ผู้อื่นทำไม่ได้ และใช้อานุภาพของตนส่งเสริมการสร้างบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป เรื่องราวของท่านยังไม่จบ จะนำมาเล่าในคราวต่อไป ขอให้ทุกท่านขวนขวายในการสร้างบารมีให้มากๆ ถ้าบารมีเรามีมาก จะสร้างบารมีอะไรต่อก็สะดวกสบายอย่างพระเจ้าจักรพรรดิโพธิสัตว์ของเราพระองค์นี้ ท่านสร้างบารมีด้วยใจ มีสมบัติตามใจปรารถนา เราต้องสร้างบารมีให้ได้อย่างนี้กันทุกคน

ผู้ชนะสิบทิศ

๓

(ท่องทั่วโลกธาตุ)

กุศลกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นกิริยาที่เราจะพึงกระทำด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ กุศลกรรมนั้นเรากระทำแล้ว ได้ไปในไตรทศ สัตว์เหล่าใดผู้มีสัญญาก็ตาม ไม่มีสัญญาก็ตาม สัตว์เหล่านั้นทั้งหมดจงเป็นผู้มีส่วนแห่งผลบุญที่เราได้กระทำแล้ว สัตว์เหล่าใดรู้บุญที่เราได้กระทำแล้วเราให้ผลบุญแก่สัตว์เหล่านั้น บรรดาสัตว์เหล่านั้น สัตว์เหล่าใดไม่รู้ ขอทวยเทพจงไปบอกแก่สัตว์เหล่านั้นให้รู้

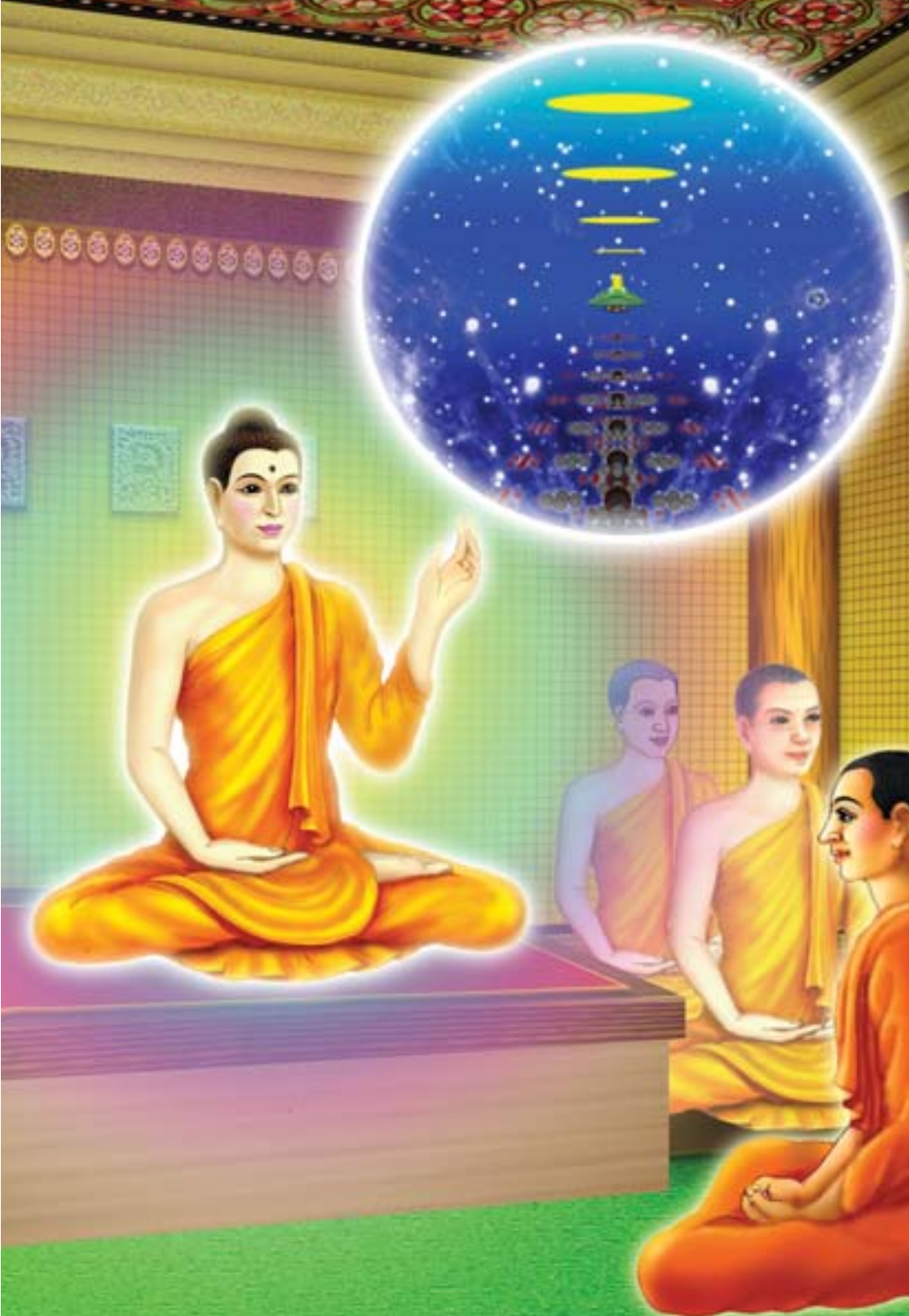

การสร้างบารมีเพื่อขจัดกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นไป เป็นวัตถุประสงค์หลักของการเกิดมาเป็นมนุษย์ ทุกๆ ชีวิตไม่ว่าจะเป็นมหากษัตริย์ พระเจ้าจักรพรรดิ มหาเศรษฐี หรือยาจกวณิพก รวมถึงสรรพสัตว์ทั้งหลายที่มีวิญญาณครอง ล้วนมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันทั้งนั้น สรรพสัตว์ที่เกิดมาในโลกนี้ จะต้องเพียรเพื่อทำตนให้บริสุทธิ์ หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ มุ่งไปสู่อายตนนิพพาน การที่จะทำเช่นนี้ได้ ต้องหมั่นทำใจให้หยุดให้นิ่ง จนกระทั่งได้เข้าถึงพระธรรมกายจึงจะมีอุปกรณ์ที่จะไปสู่อายตนนิพพานได้

มีวาระแห่งภาษิตใน พุทธาปทาน ความว่า

“กุศลกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นกิริยาที่เราจะพึงกระทำ ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ กุศลกรรมนั้นเรากระทำแล้ว ได้ไปในไตรทศ สัตว์เหล่าใดผู้มีสัญญาก็ตาม ไม่มีสัญญาก็ตาม สัตว์เหล่านั้นทั้งหมดจงเป็นผู้มีส่วนแห่งผลบุญที่เราได้กระทำแล้ว สัตว์เหล่าใดรู้บุญที่เราได้กระทำแล้ว เราให้ผลบุญแก่สัตว์เหล่านั้น บรรดาสัตว์เหล่านั้น สัตว์เหล่าใดไม่รู้ ขอทวยเทพจงไปบอกแก่สัตว์เหล่านั้นให้รู้”

นี่เป็นคำกล่าวของพระเจ้าติโลกวิชัย ที่กล่าวไว้ภายหลังจากที่ท่านได้สร้างมหาทานบารมีครั้งยิ่งใหญ่ และได้อุทิศส่วนบุญแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ที่ท่านได้ชื่อว่า ผู้ชนะสิบทิศ เพราะ

ท่านท่องไปทั่วทั้งสิบทิศเพื่อสร้างบารมี ปรารถนาความเป็นพระพุทธเจ้า เพื่อรื้อสัตว์ขนสัตว์ไปสู่พระนิพพาน ทิศทั้งสิบนั้นไม่เคยมีใครจะเดินทางไปถึง และใน ๑๐ ทิศนั้น มีพุทธเขตนับไม่ถ้วน พระเจ้าติโลกวิชัยสามารถท่องไปทั่วโลกธาตุที่ว่านั้นได้ท่านไปด้วยจักรแก้ว กายของท่านมีรัศมีปรากฏเปล่งแสงออกเป็นคู่ๆ เป็นผู้ที่มีแสงสว่างไม่มีประมาณด้วยอำนาจของจักรแก้วและแก้วมณี ปวงชนทั้งโลกธาตุมีมากมายเพียงใด ก็สามารถมองเห็นพระองค์ได้ และต่างประพฤติอยู่ในโอวาทของพระองค์

*เมื่อพระเจ้าติโลกวิชัยเปล่งวาจาว่าด้วยบุญนี้ในอนาคตกาล ขอให้เราได้เป็นพระพุทธเจ้าในโลก เหตุการณ์ในครั้งนั้นแม้แต่ภูเขาหินที่ไม่มีชีวิต ก็ยังเปล่งเสียงกึกก้องกัมปนาทดังกระหึ่มไปทั่วทุกทิศ มวลมนุษย์ทั้งหลายทั่วทั้งจักรวาล ต่างชื่นชมอนุโมทนา เหล่าทวยเทพผู้มีกายทิพย์ ที่สิงสถิตอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภุมมเทวา รุกขเทวา อากาสเทวา ไล่เรื่อยไปจนถึงสวรรค์ทั้ง ๖ ชั้นฟ้า พรหม อรูปพรหม ทั่วโลกธาตุเปล่งเสียงสาธุการ

มาถึงตรงนี้ จะขยายความเกี่ยวกับโลกธาตุ เพื่อที่จะให้

---

*มก. พุทธาปทาน เล่ม ๗๐ หน้า ๓

ทุกท่านได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น โลกธาตุนั้นมีอยู่ ๓ ขนาด มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีอยู่ครั้งหนึ่ง พระอานนท์ไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าพลางทูลถามว่า “พระองค์เคยตรัสกับข้าพระองค์ว่า สาวกชื่ออภิภูของพระสิขีพุทธเจ้า ยืนอยู่บนพรหมโลกสามารถยัง ๑,๐๐๐ โลกธาตุ ให้ได้ยินเสียง แล้วพระ-อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงสามารถตรัสให้โลกธาตุ ได้ยินพระสุรเสียงได้เท่าไร พระเจ้าข้า “

พระศาสดาตรัสว่า “อานนท์ พระอภิภูนั้นเป็นเพียงพระสาวก แต่พระตถาคตทั้งหลาย ไม่มีใครจะเปรียบเทียบได้” พระอานนท์ได้ฟังดังนั้นได้ทูลถามอีกเช่นเดิม พระพุทธองค์ก็คงตรัสตอบยืนยันเช่นเดิม เมื่อพระอานนท์ทูลถามอีกเป็นครั้งที่ ๓ พระพุทธองค์จึงตรัสถามว่า “เธอเคยได้ฟังหรือไม่ อานนท์ สหัสสีจูฬนิกาโลกธาตุ พระอานนท์ทูลว่า “ขอพระองค์ตรัสเถิด ภิกษุทั้งหลายจะได้จดจำไว้”

พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสอธิบายเกี่ยวกับโลกธาตุว่า “อานนท์ ดวงจันทร์ และดวงอาทิตย์แผ่รัศมีส่องแสง ทำให้สว่างไปทั่วทิศตลอดที่มีประมาณเท่าใด โลกมีเนื้อที่เท่านั้น จำนวน ๑,๐๐๐ ใน ๑,๐๐๐ โลกนั้น มีดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ภูเขาสิเนรุอย่างละ ๑,๐๐๐ มีชมพูทวีป อปรโคยานทวีป อุตตรกุรุทวีป ปุพพวิเทหทวีปอย่างละ ๑,๐๐๐ มีมหาสมุทร มีมหาราชอย่างละ

๔,๐๐๐ มีสวรรค์ ๖ ชั้น และพรหมโลกซึ่งมีรูปพรหม ๑๖ ชั้น อรูปพรหม ๔ ชั้น ชั้นละ ๑,๐๐๐ นี้เรียกว่า สหัสสีจูฬนิกาโลกธาตุ โลกธาตุอย่างเล็กมี ๑,๐๐๐ จักรวาล

สหัสสีจูฬนิกาโลกธาตุมีเท่าใด โลกเท่านั้นคูณโดย ๑,๐๐๐ นี้เรียกว่า ทวิสหัสสีมัชฌิมิกาโลกธาตุ โลกธาตุขนาดกลางมี ๑,๐๐๐,๐๐๐ จักรวาล ทวิสหัสสีมัชฌิมิกาโลกธาตุมีเท่าใด เอาโลกธาตุนั้นคูณโดยส่วน ๑,๐๐๐ อย่างนี้เรียกว่า ติสหัสสี-มหาสหัสสีโลกธาตุ โลกธาตุขนาดใหญ่มี ๑๐๐,๐๐๐ โกฏิจักรวาล เมื่อตถาคตมีความปรารถนาจะพูดให้ติสหัสสีมหาสหัสสีโลกธาตุได้ยินหรือปรารถนาพูดเท่าใดก็ได้ ตถาคตอยู่ในที่นี้ จะพึงแผ่รัศมีไปทั่วติสหัสสีมหาสหัสสีโลกธาตุ เมื่อสัตว์ทั้งหลายในโลก-ธาตุเหล่านั้นรู้จักแสงสว่างนั้น ตถาคตก็บันลือสีหนาทให้สัตว์เหล่านั้นได้ยินด้วยวิธีอย่างนี้ “

ครั้นจบพระกระแสพุทธดำรัส พระอานนท์อุทานออกมาว่า “เป็นลาภของข้าพระองค์หนอที่ได้ยินเช่นนี้ ข้าพระองค์ได้พระศาสดาผู้มีฤทธิ์มาก มีอานุภาพใหญ่อย่างนี้” พระอุทายีเถระที่นั่งฟังอยู่ด้วย ก็กล่าวขัดขึ้นว่า “ท่านได้ประโยชน์อะไรในเรื่องนี้ อาวุโส อานนท์ ที่พระศาสดามีฤทธิ์มากมีอานุภาพใหญ่อย่างนั้น” พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสกับพระอุทายีว่า “อย่าพูด

เช่นนั้น อุทายี ถ้าอานนท์จะพึงเป็นผู้ยังไม่สิ้นราคะ มรณภาพไปด้วยความที่จิตเลื่อมใสในเราด้วยคำพูดเท่านี้ เธอจะพึงได้เป็นเทวราชในเทวโลก ๗ ชาติ เป็นมหาราชาในชมพูทวีป ๗ ชาติ แต่ที่แท้นั้น อานนท์จักปรินิพพานในชาติปัจจุบันนี้ทีเดียว”

เพราะฉะนั้นการได้ยินเรื่องราวที่ลึกซึ้ง นำมาซึ่งมหาปีติมีอานิสงส์มากนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับโลกธาตุที่เราได้ยินกันบ่อยๆ ในภพสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ วันที่พระองค์เสด็จจุติจากเทวโลกทรงถือปฏิสนธิในพระครรภ์ของพระพุทธมารดา ในวันประสูติ วันเสด็จออกผนวช วันตรัสรู้ วันทรงแสดงธรรมจักร วันทรงปลงอายุสังขาร และวันดับขันธปรินิพพาน โลกธาตุขนาดกลางก็หวั่นไหว มีโลกธาตุอย่างนี้นับกันไม่ถ้วน แสนโกฏิจักรวาลที่ได้ยินกันบ่อยๆ นั้น หมายถึงมหาสหัสสีโลกธาตุ ซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุด เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้ามีพุทธประสงค์ จะทรงเปล่งพระ-รัศมีออกจากพระพุทธสรีระ ให้เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายได้เห็นหรือได้ยินพระสุรเสียงก็สามารถทำได้อย่างสบายๆ

มีคำหนึ่งที่ทุกท่านได้ยินกันบ่อยๆ คือคำว่า อนันตจักรวาล หมายถึงจำนวนจักรวาลที่นับไม่ถ้วน ดังข้ออุปมาเพื่อให้ทุกท่านพอจะนึกภาพออก สมมติว่า ถ้าเราเอาแสนโกฏิจักรวาลที่กล่าวมานั้น ทำให้เป็นพื้นที่ว่างๆ แล้วนำเมล็ดพันธุ์ผักกาดใส่ไปให้

เต็มแสนโกฏิจักรวาลไล่เรื่อยไปจนถึงพรหมโลก เมล็ดพันธุ์ผักกาดเมล็ดหนึ่งนับเป็นหนึ่งจักรวาล จากนั้นเราก็หยิบออกทีละเมล็ดไปวางเรียงไว้ทางทิศเหนือ จนกระทั่งเมล็ดผักกาดหมด จักรวาลทางทิศเหนือก็ยังไม่หมดสิ้นไป ยังมีอยู่อีกมากมาย

ส่วนในทิศอื่นก็ทำทำนองเดียวกันกับทางทิศเหนือ คือหยิบเมล็ดผักกาดซึ่งเต็มทั้งแสนโกฏิจักรวาลออกทีละเมล็ดวางเรียงออกไป จนกระทั่งเมล็ดผักกาดหมด จักรวาลก็ยังมีเหลืออยู่อีก ดังนั้น อนันตจักรวาลจึงหมายถึง จักรวาลที่มีมากมายสุดที่จะนับจะประมาณได้ นี้คือความอัศจรรย์ที่อยากจะให้ทุกคนได้เรียนรู้ ศึกษาไว้ เพราะพวกเราเป็นนักสร้างบารมีที่ยังต้องเดินทางต่อไปอีก จนกว่าจะถึงที่สุดแห่งธรรม

พระเจ้าติโลกวิชัยพระองค์ทรงมีอานุภาพมาก สามารถที่จะท่องไปในโลกธาตุทั้งหลายได้ และทรงสร้างมหาทานบารมีกับเนื้อนาบุญในพุทธเขตที่ไม่มีประมาณ หลังจากที่พระองค์ทรงสร้างทานบารมีแด่พระอริยเจ้านับพระองค์ไม่ถ้วน ซึ่งในประวัติศาสตร์ของจอมจักรพรรดิทั้งหลาย ยังไม่มีใครสามารถทำได้อย่างพระองค์ เมื่อทรงสร้างบารมีแล้ว ทรงแผ่ส่วนบุญแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย เรื่องราวของท่านยังไม่จบ ซึ่งจะได้ศึกษากันในตอนต่อไป

๓๘

ผู้ชนะสิบทิศ

๕

(พลานุภาพแห่งบุญ)

ไม่มีผู้เสมอด้วยปัญญา เราชี้มือไปในที่ใด คือ ที่แผ่นดิน ภูเขา บนอากาศ ในน้ำ และในป่า อาหารทิพย์ รัตนะทุกอย่าง ของหอมทุกชนิด ยวดยานทุกชนิด ดอกไม้ทุกชนิด สิ่งที่เราปรารถนาเข้ามาหาเรา เราเป็นใหญ่กว่าเทวดา และมนุษย์ เป็นผู้สมบูรณ์ ด้วยรูปลักษณะ

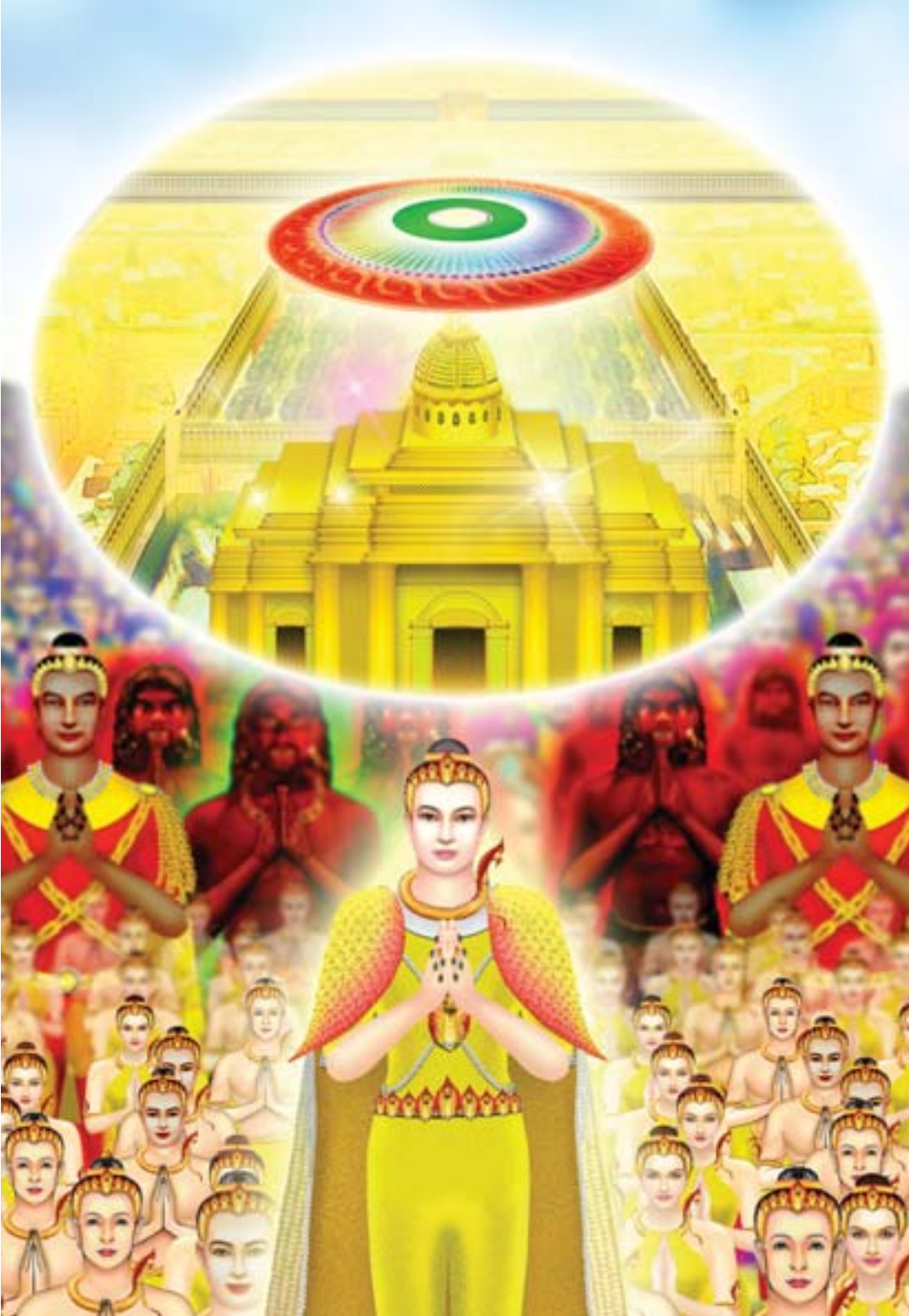

สังขารร่างกายของเราทุกคน กำลังเดินทางไปสู่ความเสื่อมสลาย ร่างกายที่เคยแข็งแรง ก็อ่อนแอลงไปตามกาลเวลา บัณฑิตนักปราชญ์ทั้งหลายจึงดำรงชีวิตอยู่อย่างไม่ประมาท เพราะตระหนักดีว่า คุณค่าที่แท้จริงและเป็นแก่นสารของชีวิตนั้น คือ การสั่งสมบุญบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป เพื่อเป็นเสบียงเดินทางไกลในสังสารวัฏ จนกว่าจะสามารถกำจัดอาสวกิเลสทั้งหลายให้หมดสิ้นไป ได้เข้าถึงพระนิพพานอันเกษม

มีวาระแห่งภาษิตใน พุทธาปทาน ความว่า

“ไม่มีผู้เสมอด้วยปัญญา เราชี้มือไปในที่ใด คือ ที่แผ่นดิน ภูเขา บนอากาศ ในน้ำ และในป่า อาหารทิพย์ รัตนะทุกอย่าง ของหอมทุกชนิด ยวดยานทุกชนิด ดอกไม้ทุกชนิด สิ่งที่เราปรารถนาเข้ามาหาเรา เราเป็นใหญ่กว่าเทวดาและมนุษย์ เป็นผู้สมบูรณ์ ด้วยรูปลักษณะ ”

นี่เป็นคำกล่าวของพระเจ้าติโลกวิชัย วันนี้จะนำเรื่องราวของพระองค์มาเล่าต่อจากตอนที่แล้ว หลังจากที่พระองค์ได้สร้างมหาทานบารมี และได้ตั้งความปรารถนาที่จะเป็นพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต ทำให้สรรพสัตว์ทั่วทั้งโลกธาตุต่างยินดีปรีดา พากันตั้งความปรารถนาที่จะหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะในศาสนาของพระองค์ โลกในยุคนั้นสว่างไสว

ด้วยแสงธรรม เพราะทุกคนประพฤติปฏิบัติธรรมกันเป็นปกติ

*พระองค์ทรงอาศัยอยู่ในรัตนมหาปราสาท ในปราสาทแก้ว มีสิ่งที่ทำให้รื่นรมย์ใจมากมาย รอบปราสาทมีนกยูงรำแพนหางดูสวยงาม มีหงส์ทิพย์ส่งเสียงไพเราะขับกล่อม และหมู่นกการะเวกก็พากันขับขาน กลองทุกชนิดดังขึ้นเอง พิณทุกชนิดก็ดีดขึ้นเอง เครื่องสังคีตทุกชนิดบรรเลงเองอย่างน่าอัศจรรย์ และยังมีบัลลังก์ทองใหญ่ที่มีรัศมีสว่างไสว ตั้งอยู่ในกำหนดพุทธเขต และในหมื่นจักรวาลเรียงรายสวยงามมาก

ในแต่ละที่ จะมีต้นไม้ประจำทวีป ต้นไม้ประจำทวีปทั้งหมดต่างส่องแสงสว่างเป็นอย่างเดียวกันสืบต่อกันไป หญิงนักร้องฟ้อนรำก็เต้นรำขับร้องไป สร้างความเบิกบานสราญใจให้พระเจ้าจักรพรรดิ และยังมีเหล่านางอัปสร ประดับประดาด้วยเครื่องประดับทิพย์สวยงาม พากันมาปรากฏอยู่รายรอบปราสาท พระเจ้าติโลกวิชัยยังให้ชักธงทุกชนิดมี ๕ สี งามวิจิตรประดับไว้บนยอดไม้ ยอดภูเขา และบนยอดเขาสิเนรุ เมื่อหมู่มนุษย์ นาค ยักษ์ คนธรรพ์ และเทวดาเข้ามาหาพระองค์ ต่างก็ประณมมือไหว้แวดล้อมปราสาทอยู่

---

*มก. พุทธาปทาน เล่ม ๗๐ หน้า ๔

พระเจ้าจักรพรรดิมีเมตตาต่อผู้อยู่ในเขตแดนที่ปกครอง พระองค์จะตั้งจิตอธิษฐานว่า ปวงสัตว์ในโลกผู้อาศัยอาหารเป็นอยู่ทุกจำพวก ขอจงได้อาหารอันน่าพอใจด้วยใจของเรา เมื่อตั้งจิตอย่างนี้ อาหารทั้งหลายก็บังเกิดขึ้น พระองค์สามารถเลี้ยงคนได้ทั้งโลกเพียงแค่ใจนึกคิดเท่านั้น นี้เป็นพลานุภาพที่เกิดจากการสร้างบารมี ที่ท่านให้ทานอย่างหมดใจ บูชาพระสัมมาสัม-พุทธเจ้าทุกพระองค์ รวมถึงพระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย และพระอรหันตเจ้าทั้งปวง

เมื่อพระองค์สวรรคต จักรแก้วก็อันตรธานหายไป สาเหตุที่จักรแก้วหายไปนั้น ด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ การสวรรคตของพระเจ้าจักรพรรดิ หรือพระเจ้าจักรพรรดิทรงออกผนวช จักรแก้วจะอันตรธานหายไปก็ต่อเมื่อผ่านไป ๗ วัน นับจากวันสวรรคตหรือทรงออกผนวช

ในจักรวาลหนึ่งจะมีพระเจ้าจักรพรรดิบังเกิดขึ้นได้ครั้งละพระองค์เดียวเท่านั้น พระเจ้าจักรพรรดิจะไม่ทรงอุบัติขึ้นพร้อมกัน ๒ พระองค์ เพราะจะทำให้มนุษย์ไม่เป็นหนึ่งเดียวกัน ถ้าพระเจ้าจักรพรรดิ ๒ พระองค์บารมีไม่เท่ากัน ความคิด คำพูด และการกระทำก็จะไม่เสมอกัน สรรพสัตว์ที่อยู่ในโอวาทของพระเจ้าจักรพรรดิก็จะไม่เป็นหนึ่งเดียวกัน และอานุภาพแห่งจักรแก้ว มีมากเกินกว่าจักรวาลเดียวจะรับได้ เมื่อพระเจ้า-

จักรพรรดิรบชนะ พิชิตไปทั้ง ๔ ทวีป จักรแก้วจะลอยสถิตนิ่งๆ ท่ามกลางนภากาศ เพราะหากมีการเคลื่อนไหวสักเล็กน้อย นั่นจะเป็นเครื่องบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงของพระเจ้าจักรพรรดิพระองค์นั้น ดังนั้น เวลาที่พระเจ้าจักรพรรดิปรารถนาที่จะรู้ถึงความเปลี่ยนแปลง และเป็นการเตรียมพระองค์ไว้ก่อน พระองค์จะสั่งให้ขึงเชือกไว้ทั้งข้างล่างและข้างบนของจักรแก้ว จากนั้นราชบุรุษจะไปวัดระดับของการเคลื่อนย้ายของจักรรัตนะนั้นทุกๆ วัน หลังจากที่พระเจ้าติโลกวิชัยจักรพรรดิราชสวรรคตแล้ว จักรแก้วนั้นก็อันตรธานไป

ด้วยอำนาจแห่งความดีที่ท่านได้สั่งสม และด้วยการตั้งความปรารถนาของพระองค์ ครั้นละโลกแล้ว ท่านได้บังเกิดบนดาวดึงสพิภพ ท่องเที่ยวอยู่ในสองภพภูมิเท่านั้น คือ เป็นเทวดาและมนุษย์โดยไม่รู้จักคติอื่นเลย นี้เป็นผลแห่งการตั้งความปรารถนาด้วยใจ ตอนเป็นเทพบุตรก็เป็นใหญ่กว่าเทวดาทั้งหลาย เป็นมนุษย์ก็เป็นใหญ่ในเมืองมนุษย์ เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยรูปลักษณะไม่มีผู้เสมอด้วยปัญญา

บุญที่สร้างไว้ดีแล้วนั้น ทำให้ท่านสมความปรารถนาในทุกสิ่ง หากปรารถนาสิ่งใดไม่ว่าจะเป็นโภชนาหาร รัตนะอันมีค่าหรือผ้าชนิดต่างๆ เพียงแค่ท่านนึกถึง และชี้มือไปในที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ภูเขา บนอากาศ ในน้ำ หรือในป่า สิ่งที่

ต้องการ จะน้อมเข้ามาหาท่านทันที

พระองค์ท่านถึงกับเปล่งอุทานว่า “เราปรารถนาของหอม ชี้มือไปในป่า ของหอมทุกอย่างย่อมบังเกิดขึ้นแก่เรา เราปรารถนายวดยาน ชี้มือไปบนอากาศ ยวดยานทุกชนิดย่อมเข้ามาหาเรา เราปรารถนาดอกไม้ ชี้มือไปในแผ่นดิน ดอกไม้ทุกชนิดย่อมเข้ามาหาเรา เราปรารถนาเครื่องประดับ ของเคี้ยว น้ำผึ้ง น้ำตาล เพียงแค่ชี้มือเท่านั้น เครื่องประดับ ของเคี้ยว น้ำผึ้ง น้ำตาล ก็บังเกิดขึ้นแก่เรา” นี่เป็นพลานุภาพแห่งบุญที่พระองค์ได้สั่งสมไว้อย่างดีแล้วในภพชาตินั้น

พระองค์ท่านให้ทานแก่คนไม่มีทรัพย์ คนเดินทางไกลยาจก เพื่อต้องการบรรลุพระสัมโพธิญาณอันประเสริฐ เพียงตั้งความปรารถนา มนุษยโลก พร้อมทั้งเทวโลกต่างร่าเริงยินดีที่จะได้มีส่วนในบุญกับพระพุทธเจ้า และในภพนั้น ท่านได้ท่องไปทั่วทิศทั้งสิบ ที่มีพุทธเขตนับไม่ถ้วน ได้สร้างบารมีอย่างเต็มที่ด้วยกายมนุษย์สำเร็จทุกอย่าง ดุจของทิพย์ที่สำเร็จได้ด้วยใจปรารถนา นอกจากนั้นท่านยังได้อธิษฐานว่า “ในอนาคตกาลเราจะตีกลองอมฤตธรรมมีเสียงบันลือไพเราะ สละสลวย ปวงชนที่ตามเรามาจงได้ยินเสียงอันไพเราะของเรา เมื่อเมฆฝน คือ ธรรมธาราตกลงมา ปวงชนจะเป็นผู้ไม่มีอาสวะ แม้ผู้มีบารมีอ่อนที่สุด ก็ขอให้บรรลุธรรมาภิสมัย เราได้ให้ทานที่ควรให้ บำเพ็ญศีลโดย

ไม่เหลือ ถือเนกขัมมบารมี เพื่อบรรลุพระสัมโพธิญาณอันอุดม”

เมื่อท่านกล่าวถึงตรงนี้ ท่านก็ได้กล่าวเตือนมวลมนุษย์ทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลายจงเห็นความเกียจคร้านและความวิวาทโดยเป็นภัย และเห็นความเพียรความไม่วิวาทโดยเป็นความเกษม จงปรารภความเพียร กล่าววาจาอ่อนหวานแก่กันและกัน จงตั้งอยู่ในความไม่ประมาท เมื่อพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลายมาประชุมกัน ท่านทั้งหลายจงกราบไหว้บูชาพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลายเถิด เพราะพระพุทธเจ้าทั้งหลายเป็นอจินไตย พระธรรมของพระองค์ก็เป็นอจินไตย เมื่อบุคคลเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า และพระธรรมอันเป็นอจินไตย ย่อมมีวิบากเป็นอจินไตย”

เราจะเห็นว่า ชีวิตของผู้ชนะสิบทิศที่แท้จริงนั้น คือผู้ที่เห็นคุณค่าของการสร้างบารมี จะแสวงหาทางสร้างบารมีไปทั่วทุกทิศ ด้วยใจที่เคารพเลื่อมใสไม่มีประมาณ และจะสร้างบารมีจนหมดใจ จะไม่ประมาทในการสร้างบารมี แม้จะเป็นผู้ที่สมบูรณ์พร้อมในทุกสิ่งแล้วก็ตาม ดังนั้น พวกเราควรประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างพระโพธิสัตว์ทำอย่างเต็มที่เต็มกำลังของเรา การเกิดมาในภพชาตินี้ จะคุ้มค่าสมกับที่ได้เกิดมาพบต้นแบบแห่งการสร้างบารมี

๓๙

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๑
(ศุภนิมิต)

บุรุษอาชาไนยเป็นบุคคลหาได้ยากในโลก
ท่านย่อมไม่เกิดในที่ทั่วไป
ท่านเป็นนักปราชญ์ บังเกิดในสกุลใด
สกุลนั้นย่อมถึงความสุข

เรามีชีวิตอยู่ในโลกนี้เพียงไม่ถึง ๑๐๐ ปี ล้วนต้องจากโลกนี้ไป เดี๋ยวก็วันเดี๋ยวก็คืน เราต้องนับวันถอยหลังกันแล้ว เพื่อเตรียมตัวในการเดินทางไปสู่สัมปรายภพ แม้เวลาที่เหลืออยู่อาจจะเป็นระยะเวลาที่แสนสั้น แต่ก็เป็นช่วงที่มีคุณค่าและสำคัญที่สุด ที่เราจะได้สั่งสมบุญบารมี สั่งสมเสบียงในการเดินทางไกลในสังสารวัฏ ชีวิตหลังความตายนั้นยาวนาน เราจึงต้องทำแต่กรรมดี เพื่อให้ปลอดภัยทั้งโลกนี้และโลกหน้า การประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อให้เข้าถึงพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกภายใน จะเป็นหลักประกันที่มั่นคงในการเดินทางไปสู่สัมปรายภพ พระรัตนตรัยนั้นเป็นที่พึ่งอย่างแท้จริง ที่ให้ความอบอุ่นใจ และปลอดภัยที่สุด ที่จะนำเราไปสู่สุคติทุกภพทุกชาติ จนเราจะหมดกิเลสเข้าสู่อายตนนิพพาน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย คาถาธรรมบทว่า

“ทุลฺลโภ ปุริสาชญฺโญ น โส สพฺพตฺถ ชายติ
ยตฺถ โส ชายตี ธีโร ตํ กุลํ สุขเมธติ

บุรุษอาชาไนยเป็นบุคคลหาได้ยากในโลก ท่านย่อมไม่เกิดในที่ทั่วไป ท่านเป็นนักปราชญ์ บังเกิดในสกุลใด สกุลนั้นย่อมถึงความสุข”

บุรุษอาชาไนย คือ บุคคลผู้เป็นนักปราชญ์บัณฑิต เป็นพระโพธิสัตว์ผู้อุบัติขึ้นมาเพื่อฝึกฝนอบรมตนเอง บ่มบารมีให้แก่รอบ มีใจมุ่งตรงต่อหนทางพระนิพพาน เมื่อท่านเกิดมา ท่านจะตั้งใจสั่งสมบุญกุศล ทำแต่ความดีล้วนๆ ไม่ข้องเกี่ยวกับบาปอกุศลอันจะนำความทุกข์มาให้ ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และวงศ์ตระกูล บุคคลประเภทนี้ ใช่ว่าจะเกิดที่ไหนก็ได้ ท่านไม่เกิดในที่ทั่วไป ด้วยท่านเคยสั่งสมบุญเก่ามาดี เมื่อเกิดทั้งที จะเลือกเกิดในปฏิรูปเทส ซึ่งเป็นสถานที่ที่เหมาะสมต่อการสร้างบารมี จะได้สั่งสมบุญบารมีให้แก่รอบยิ่งๆ ขึ้นไป ครอบครัวใดได้บุรุษอาชาไนย ผู้มีบุญบารมีมาเกิด ครอบครัวนั้นถือว่าโชคดี มีสิริมงคลเกิดขึ้น เหมือนอย่างเรื่องของมโหสถบัณฑิต

*เรื่องมีอยู่ว่า เย็นวันหนึ่ง พระภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ได้นั่งประชุมกันในธรรมสภา กล่าวสรรเสริญพระพุทธคุณของพระบรมศาสดาว่า พระองค์เป็นผู้มีพระปัญญายิ่งใหญ่ มีพระ-ปัญญากว้างขวาง มีพระปัญญาร่าเริง มีพระปัญญาลึกซึ้ง มีพระปัญญาดุจแผ่นดิน มีพระปัญญาหลักแหลม มีพระปัญญาว่องไว มีพระปัญญาแทงตลอดในสรรพสิ่ง สามารถครอบงำ

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๒๘

วาทะของเจ้าลัทธิอื่นๆ ได้ ทรงทรมานพราหมณ์เจ้าทิฐิ มีกูฏ-ทันตพราหมณ์ และเวรัญชพราหมณ์ เป็นต้น ทรงกลับใจพวกปริพาชก นักบวชนอกศาสนาให้หันกลับมานับถือพระรัตนตรัย ทรงทรมานอมนุษย์เช่นนาคหรือยักษ์ มีอาฬวกยักษ์ เป็นต้น ทรงเป็นครูของเหล่าพรหมและอรูปพรหม ด้วยพระปัญญาหาประมาณมิได้

เมื่อได้เวลาอันสมควร พระบรมศาสดาก็เสด็จมา และตรัสถามว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บัดนี้พวกเธอนั่งสนทนาถึงเรื่องอะไรกันอยู่” เมื่อตัวแทนของภิกษุสงฆ์กราบทูลพระองค์แล้ว จึงตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มิใช่แต่ในบัดนี้เท่านั้น ที่พระ-ตถาคตมีปัญญาหาประมาณมิได้ แม้ในอดีตกาลเมื่อญาณยังไม่แก่กล้ายังบำเพ็ญบุรพจริยาเพื่อประโยชน์แก่พระโพธิญาณอยู่นั้นก็เป็นผู้มีปัญญามากเหมือนกัน” จากนั้นพระองค์ทรงนำเรื่องในอดีตสมัยที่เสวยพระชาติเป็นมโหสถบัณฑิต ผู้กำลังบำเพ็ญปัญญาบารมีให้แก่รอบ มาตรัสเล่าให้เหล่าภิกษุสงฆ์ได้รับฟังกัน

เรื่องมโหสถบัณฑิตแห่งมิถิลานครนี้ เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาว แต่มีเนื้อหาสาระที่น่ารู้น่าศึกษามาก เป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ปัญญา และปฏิภาณอันเฉียบแหลมของพระบรมโพธิสัตว์ แม้บางครั้งจะตกอยู่ในสถานการณ์ที่คับขัน ขนาดเอาชีวิตเกือบไม่รอด แต่ท่านก็ยังมีจิตใจมั่นคง ใช้สติปัญญาเปลี่ยนวิกฤติมา

เป็นโอกาส จนสามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ ทำให้มนุษย์และเทวาทั้งหลายต่างแซ่ซ้องสรรเสริญ ภพชาติที่พระองค์เสวยพระชาติเป็นมโหสถบัณฑิตนี้ จึงเป็นภพชาติที่นักสร้างบารมีทั้งหลายจะต้องศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะพระองค์ได้ทรงแสดงความสามารถทางด้านปัญญาไว้อย่างยอดเยี่ยม

เมืองมิถิลานคร เป็นราชธานีของแคว้นวิเทหรัฐ เป็นมหานครกว้างใหญ่ไพศาล มีความอุดมสมบูรณ์ และคับคั่งไปด้วยผู้คน มีพระเจ้าวิเทหราชเป็นจอมราชันย์ ทรงปกครองประชาราษฎร์ด้วยทศพิธราชธรรม มีพระทัยมุ่งที่จะอำนวยความสุขความสงบร่มเย็นแก่พสกนิกรอย่างทั่วถึง พระองค์ทรงแต่งผู้ที่อุดมด้วยคุณวุฒิและวัยวุฒิ มีความรู้ความสามารถให้เป็นที่ปรึกษาราชการบ้านเมือง มีปุโรหิตผู้ให้คำแนะนำปรึกษาถึง ๔ ท่าน มีนามตามลำดับอาวุโส คือ อาจารย์เสนกะ อาจารย์ปุกกุสะ อาจารย์กามินท์ และอาจารย์เทวินท์ อาจารย์ทั้งสี่นี้เสมือนเป็นจตุสดมภ์แห่งปัญญา ที่ค้ำจุนวิเทหรัฐและราช-บัลลังก์ไว้เป็นอย่างดี ทำให้ปราศจากภัยทั้งภายนอกและภายใน ถึงกระนั้นพระเจ้าวิเทหราชก็ยังทรงใฝ่พระทัยที่จะแสวงหาผู้รู้บัณฑิตนักปราชญ์ ผู้เชี่ยวชาญในการต่างๆ มาช่วยกันทำนุ-บำรุงบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไป

ใกล้รุ่งวันหนึ่งพระองค์ทรงพระสุบินว่า ที่ท้องพระลานหลวงมีกองเพลิงลุกขึ้นมุมละ ๑ กอง รวมเป็นกองเพลิง ๔ กอง แต่ละกองประมาณเท่าป้อมปราการของพระราชนิเวศน์ เป็นกองเพลิงโชนแสงรุ่งโรจน์สว่างไสว พลันเกิดมีกองเพลิงอีกกองหนึ่งผุดพุ่งขึ้นมาท่ามกลางกองเพลิงทั้งสี่ กองเพลิงที่ห้านี้มีจุดเริ่มต้นเป็นจุดเล็กๆ ประมาณเท่าแสงหิ่งห้อย ทว่าฉายแสงพวยพุ่งจากกลางพระลานหลวงไปจรดถึงพรหมโลก แสงนั้นสว่างเจิดจ้าไปทั่วจักรวาล โชติช่วงรุ่งเรืองกว่าแสงสว่างใดๆ

ความสว่างที่แผ่ขยายกว้างออกไปเป็นปริมณฑล ส่องกระจ่างยิ่งกว่าแสงดาว แสงจันทร์ แสงอาทิตย์หรือสิ่งใดๆ บนภาคพื้นดินในอาณาบริเวณโดยรอบ ทำให้ของชิ้นเล็กชิ้นน้อยขนาดเท่าเมล็ดพันธุ์ผักกาดก็สามารถมองเห็นได้กระจ่างชัด มหาชนชาวโลกพร้อมทั้งเทพยดา พรหม อรูปพรหม พากันน้อมนำของหอมและดอกไม้เข้ามาบูชากองเพลิงนั้น แสงสว่างที่พวยพุ่งนั้นเย็นฉ่ำเหมือนแสงแห่งพระจันทร์ในคืนวันเพ็ญ มหาชนพากันมาห้อมล้อมเปลวเพลิงนั้นอย่างผาสุก ไม่มีใครได้รับความร้อน แม้เพียงขุมขนหนึ่งก็หาได้เป็นอันตรายไม่ มีความเย็นอย่างเป็นสุขน่าอัศจรรย์ทีเดียว

พระเจ้าวิเทหราชทรงพระสุบินแล้ว ก็สะดุ้งพระทัยตื่น

พลางรำพึงถึงพระสุบินตามปกติวิสัยของผู้นำว่า จะเป็นนิมิตร้ายหรือดีประการใด พระองค์มิอาจจะทรงทำนายได้ว่าจะเกิดอันตรายแก่บ้านเมืองพระราชสมบัติ หรือจะมีเหตุการณ์อันเป็นมหามงคลเกิดขึ้น

รุ่งเช้า ท่านราชบัณฑิตผู้เป็นจตุสดมภ์แห่งวิเทหรัฐพากันมาเข้าเฝ้า ครั้นถวายบังคมแล้ว พระเจ้าวิเทหราชตรัสเล่าเรื่องพระสุบินให้ฟัง พลางรับสั่งว่า “ท่านอาจารย์โปรดทำนายนิมิตนี้ทีเถิดว่า จะดีหรือร้ายประการใด” ท่านเสนกะวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้วได้กราบทูลยืนยันมั่นเหมาะว่า “ขอเดชะพระองค์ผู้สมมติเทพ กองเพลิงในพระสุบินที่ตรัสเล่าเป็นไฟเย็นปราศจากความร้อน ไม่มีลักษณะแผดเผาแต่ประการใด แม้บุคคลจะห้อมล้อมสัญจรไปมา ก็มิได้รู้สึกในอาการเร่าร้อนกระวน-กระวาย เพลิงในพระสุบินจึงเป็นเพลิงที่ให้ความร่มเย็นสงบสุขแก่มหาชน จึงเห็นด้วยเกล้าว่า กองเพลิงนั้นเป็นนิมิตแห่งผู้มีปรีชาญาณอันเจิดจรัส เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่มหาชนอย่างแน่นอน

กองเพลิงในท่ามกลางที่ปรากฏเริ่มเป็นจุดเล็กๆ นี้ เป็นนิมิตระบุถึงผู้มีบุญมีปัญญาเอกอุดม ล่วงพ้นข้าพระพุทธเจ้าทั้งสี่ ผู้เป็นประดุจกองเพลิงโดยรอบ คอยปรนนิบัติพระองค์นับเป็นบัณฑิตคนที่ ๕ ผู้จะมาสู่พระบรมโพธิสมภารในวัยเยาว์

บัณฑิตท่านนี้จะเป็นที่นิยมเคารพบูชาของทวยเทพ และมนุษย์ทั้งหลาย หาผู้เสมอเหมือนมิได้ทีเดียว พระเจ้าข้า”

เป็นคำทำนายพระสุบินนิมิตของพระราชา ผู้จะได้บุรุษอาชาไนยมาเป็นบัณฑิตคู่บุญคู่บารมี ที่จะช่วยเสริมให้ราชธานีของพระองค์เจริญรุ่งเรืองวัฒนาถาวรยิ่งๆขึ้นไป บุรุษอาชาไนยท่านนี้คือใคร ให้ทุกท่านติดตามในตอนต่อไป และให้หมั่นประพฤติปฏิบัติธรรม เจริญสมาธิภาวนาให้สม่ำเสมอทุกวัน อย่าให้ขาด เราจะได้มีดวงปัญญาบริสุทธิ์เกิดขึ้น เป็นบัณฑิตนักปราชญ์ทั้งทางโลก และทางธรรมกันทุกคน

๔๐

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๒
(สีบหาบัณฑิต)

คนโง่ถึงจะมีกำลัง ก็หายังประโยชน์ให้สำเร็จไม่ แม้จะได้ทรัพย์มา ด้วยกรรมอันหยาบช้า นายนิรยบาลทั้งหลาย ย่อมฉุดคร่าเอาคนโง่ ผู้ไม่ฉลาด คร่ำครวญอยู่ ไปสู่นรกอันร้ายกาจ คนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐกว่า คนโง่ถึงมียศก็หาประเสริฐไม่

การที่เรากระทำสิ่งใดลงไปก็ตาม สิ่งนั้นสามารถส่งผลเชื่อมโยงถึงกันได้ ยิ่งปัจจุบัน เราอยู่ในยุคโลกาภิวัฒน์ ที่ข้อมูลข่าวสารถึงกันหมด หากเรากระทำสิ่งที่ไม่ดี ย่อมจะเกิดผลกระทบเสียหายต่อคนรอบข้างและคนทั้งโลก เหมือนไม้ขีดไฟก้านเดียวสามารถลุกลามเผาป่าเผาเมืองได้ แต่หากเรากระทำความดีแม้เพียงเล็กน้อย และแม้จะกระทำกันเพียงกลุ่มเล็กๆ แต่ก็สามารถขยายผลแห่งความดีไปทั่วโลกและจักรวาลได้ ความดีที่เกิดจากการฝึกฝนใจให้บริสุทธิ์หยุดนิ่งนี้ เป็นกระแสความดีที่มีผลต่อสัตวโลก ช่วยทำให้บรรยากาศของโลกเกิดกระแสแห่งความบริสุทธิ์ขจัดสิ่งที่เป็นมลทินทั้งหลายให้หมดสิ้นไป เพื่อให้โลกมีสันติสุขที่แท้จริง

มีวาระพระบาลีใน ขุททกนิกาย ชาดก ความว่า

คนโง่ถึงจะมีกำลัง ก็หายังประโยชน์ให้สำเร็จไม่ แม้จะได้ทรัพย์มา ด้วยกรรมอันหยาบช้า นายนิรยบาลทั้งหลายย่อมฉุดคร่าเอาคนโง่ ผู้ไม่ฉลาด คร่ำครวญอยู่ ไปสู่นรกอันร้ายกาจ คนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐกว่า คนโง่ถึงมียศก็หาประเสริฐไม่”

ผู้รู้ได้กล่าวอุปมาไว้ว่ามีปัญญาเหมือนมีทรัพย์อยู่นับแสน เพราะปัญญาเป็นอริยทรัพย์อันประเสริฐ ช่วยให้เราสามารถ

แสวงหาสมบัติทั้งภายนอกภายใน ทั้งสมบัติโลกิยะและโลกุตตระ ส่วนผู้ไร้ปัญญาแม้มีทรัพย์สมบัติมากมาย เมื่อไม่รู้จักใช้หรือดูแลรักษา วันหนึ่งสมบัตินั้นก็อาจแปรเปลี่ยนหรือหมดลงได้ ดังนั้น ปัญญาจึงเป็นทรัพย์อันประเสริฐ ผู้มีปัญญาสามารถยกฐานะจากคนธรรมดาหรือยาจกเป็นมหาเศรษฐีได้ ปัญญาจะสร้างชื่อเสียง ทำให้เป็นที่ยอมรับนับถือของชนทุกระดับชั้น เหมือนอย่างเรื่องของมโหสถบัณฑิตที่จะได้ติดตามศึกษาต่อไป

ครั้งที่แล้ว ถึงตอนที่พระเจ้าวิเทหราชทรงพระสุบินและได้รับการพยากรณ์จากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสี่ว่า เป็นศุภนิมิตที่ พระองค์จะได้ผู้เป็นมหาบัณฑิตมาเป็นคู่บุญคู่บารมี จึงทรงมีพระทัยเต็มตื้นไปด้วยปีติโสมนัส ตรัสถามว่า “แล้วเดี๋ยวนี้บัณฑิตผู้นั้นอยู่ที่ใด ท่านอาจารย์จะบอกเราได้หรือไม่” ด้วยอำนาจแห่งความเชี่ยวชาญในโหราศาสตร์ ท่านเสนกบัณฑิตได้ตรวจยามสามตา ท่านสามารถรู้เห็นประหนึ่งเห็นด้วยตาทิพย์ จึงได้กราบทูลว่า “วันนี้คงเป็นวันที่บัณฑิตถือปฏิสนธิในครรภ์มารดา หรือมิฉะนั้นก็เป็นวันที่คลอดจากครรภ์มารดาแล้ว”

*คำพยากรณ์ของท่านเสนกะนับได้ว่าแม่นยำทีเดียว

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๒๘

เพราะวันนั้นเป็นวันที่ท่านผู้เป็นมหาบัณฑิตแห่งมิถิลานครได้ถือปฏิสนธิในครรภ์มารดา เมื่อพระเจ้าวิเทหราชทรงสดับแล้ว ทรงกำหนดไว้ในพระราชหฤทัย พระองค์ทรงใฝ่พระทัยในเรื่องบัณฑิตคนที่ ๕ นี้ตลอดเวลา ถึงกับปรารภกับท่านเสนกะบ่อยๆ แต่ด้วยเห็นว่ายังไม่ถึงเวลา ก็ทรงอดพระทัยรอถึง ๗ ปี

ครั้นครบกำหนด ๗ ปี ทรงดำริว่า “ธรรมดาผู้มีบุญ-ญาธิการ อายุเพียง ๗ ปี ก็จะปรากฏแววแห่งความเฉลียวฉลาด เราควรที่จะให้อำมาตย์ออกไปเที่ยวสืบเสาะดู ให้รู้ตำแหน่งที่อยู่ของบัณฑิตนั้น” จึงทรงรับสั่งกับท่านเสนกะว่า “ท่านอาจารย์ นับแต่วันที่ท่านทำนายสุบินนิมิตมาจนถึงบัดนี้เป็นเวลา ๗ ปี แล้ว ป่านนี้บุคคลผู้นั้นคงจะมีอายุพอที่จะปรากฏแววอันใดได้บ้าง เราปรารถนาจะพบเขาเสียจริง”

พระองค์ทรงมีพระบัญชาให้อำมาตย์ ๔ คน ออกไปเที่ยวสืบเสาะหาในหมู่บ้าน ๔ ตำบล ซึ่งอยู่คนละทิศกัน อำมาตย์ได้ไปแสวงหาตามทิศต่างๆ แต่ก็หาพบไม่ ยกเว้นอำมาตย์ที่ไปทางทิศตะวันออก ได้ไปถึงยวมัชฌคาม และเข้าไปนั่งพักภายในศาลาอันโอ่โถงวิจิตรตระการตา มีสระโบกขรณีน้ำใสเย็น มีสวนดอกไม้ สวนผลไม้ ก็คิดในใจว่า “ผู้ที่สร้างศาลาหลังนี้ ต้องเป็นผู้ที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดอย่างยิ่งทีเดียว สังเกตจากรูปแบบของการก่อสร้างแล้ว มิใช่สติปัญญาของ

สามัญชนที่พึงจะกระทำได้ อย่างน้อยก็อาศัยความรู้ความสามารถของผู้ที่มีปัญญาระดับนักปราชญ์บัณฑิตทีเดียว” คิดดังนั้นจึงได้ไต่ถามบุคคลที่มาพักผ่อนอยู่บริเวณนั้น จึงรู้ว่าเป็นการออกแบบของบัณฑิตน้อยอายุเพียง ๗ ขวบ เท่านั้น

ท่านอำมาตย์ได้ซักไซ้ไล่เลียงเรื่องราวของกุมารผู้เป็นบัณฑิตอย่างละเอียดลออ และได้เขียนรายงานกราบทูลพระราชามีใจความว่า “ณ บ้านยวมัชฌคาม ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกมีศาลาหลังหนึ่งมีชื่อเรียกกันทั่วไปว่า ‘ศาลาเด็กน้อย’ เพราะผู้สร้างคือเด็กมีอายุเพียง ๗ ขวบ โดยเป็นผู้กำหนดแผนผังของศาลาหลังนี้ตั้งแต่แรกเริ่ม ทั้งเป็นผู้ชักชวนเพื่อนๆ รุ่นราวคราวเดียวกัน ขอทรัพย์จากบิดามารดา ให้มาร่วมทุนกันคนละ ๑ กษาปณ์ ได้เงินรวม ๑,๐๐๐ กษาปณ์ จากนั้นบัณฑิตน้อย จะเป็นผู้สั่งงานให้ช่างทำตามที่ตนออกแบบทุกประการ

ศาลาหลังนี้แบ่งเป็นส่วนๆ มีห้องพักที่จัดไว้เพื่ออนุเคราะห์มหาชนที่มาขออาศัย มีห้องสำหรับชนทั่วไป หญิงอนาถาคลอดบุตร สมณพราหมณ์ คฤหัสถ์ผู้เดินทาง และห้องเก็บสินค้าของพ่อค้าผู้มาพัก บริเวณศาลามีสนามเล่นกว้างขวางสามารถให้เด็กจำนวนเป็นพันลงมาเล่นพร้อมๆ กันได้ และยังมีห้องโถงกว้างขวาง ซึ่งเป็นห้องประชุมใหญ่สำหรับเวลามีเรื่องราวที่จะต้องวินิจฉัย และยังเป็นสถานที่สำหรับให้การอบรมแก่

มหาชนด้วย

เมื่อสร้างศาลาเสร็จ บัณฑิตน้อยจะเรียกช่างศิลป์มาเขียนภาพอันวิจิตรตระการตา โดยเป็นผู้คอยกำกับ ศาลานี้บังเกิดขึ้นอย่างงดงามเปรียบเสมือน สุธรรมาเทวสภา หลังจากสร้างศาลา ก็ให้ขุดสระโบกขรณีด้วยดำริว่า เพียงแค่ศาลาใหญ่ยังไม่งดงามเพียงพอ หากไม่มีสระก็จะไม่เป็นที่บันเทิงใจ สระจะทำให้ศาลาน่าอยู่ขึ้น และรู้สึกเย็น สระโบกขรณีมีลักษณะเป็นเวิ้งกว้างลดเลี้ยวอย่างมีศิลปะนับได้พันคุ้ง มีท่าน้ำสำหรับลงอาบ และแม้มหาชนจะมากันมากมาย ก็สามารถกระจายกันลงไปอาบน้ำได้อย่างสบาย โดยไม่ต้องเบียดเสียดกัน

ทัศนียภาพของสระมีความเป็นธรรมชาติ มีดอกบัวงดงาม บัณฑิตน้อยได้ให้ปลูกดอกอุบลและปทุม ยามมีดอกก็บานสะพรั่งสลับกันหลากสี น้ำในสระใสเย็น มองเห็นได้ถึงพื้นดิน ฝูงปลาก็พากันว่ายเวียนวนไปมา ราวกับสุนันทาโบกขรณีอันมีในดาวดึงสพิภพ บัณฑิตน้อยได้จัดการเป็นที่เรียบร้อย โดยหวังอนุเคราะห์มหาชน มุ่งทำสถานที่ให้เป็นทาน สมณพราหมณ์ทั้งหลายต่างมารับภัตตาหารที่นี่ ทำให้มหาชนมีโอกาสได้ทำทานและได้ใช้สถานที่แห่งนี้ตามอัธยาศัยอย่างสบายใจ

ยิ่งไปกว่านั้น ในกาลอันควร บัณฑิตน้อยยังกำหนดให้มีการประชุมกันในห้องโถงของศาลา ทั้งได้แนะนำมหาชนในสิ่งที่

ควรและไม่ควรทำ หมู่ชนที่พากันมาฟังธรรม ต่างอนุโมทนาสาธุการในภูมิปัญญาและภูมิธรรมของท่าน จนได้รับการขนานนามว่า มโหสถบัณฑิตกุมาร เพราะเป็นบุตรของท่านสิริวัฒนเศรษฐี อีกทั้งขณะที่ท่านคลอดออกจากครรภ์มารดา คือ นางสุมนาเทวี ได้ถือแท่งโอสถซึ่งทรงสรรพคุณวิเศษมาด้วย กุมารน้อยได้นำโอสถไปฝนทาที่ศีรษะของบิดา ซึ่งปวดมา ๗ ปี ทำให้อาการปวดศีรษะหายไปในทันที จึงมีนามว่าโอสถอยู่ด้วย และโอสถนั้นยังเกิดอุปการะคุณต่อมหาชนทั่วไป ใครเจ็บไข้ได้ป่วยรักษาไม่หายหรือใกล้ตาย ครั้นได้รับการรักษาด้วยยาวิเศษของมโหสถต่างหายเป็นปลิดทิ้ง ทำให้ชื่อเสียงของกุมารยิ่งลือกระฉ่อนออกไปทุกๆ วัน”

นี่เป็นจุดเริ่มต้นของบัณฑิตน้อย ผู้อุบัติขึ้นมาเพื่อประโยชน์แก่มหาชน ท่านได้สร้างบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยตนเองตั้งแต่อายุยังน้อย น่าอัศจรรย์ว่า เด็กเพียงแค่ ๗ ขวบ จะทำได้ถึงขนาดนี้ นับเป็นแบบอย่างให้เราได้ศึกษา และประพฤติปฏิบัติตาม เราจะได้มาติดตามกันในตอนต่อไป ให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติธรรมกัน เพื่อเพิ่มพูนปัญญาบารมีของเรา จนกระทั่งเกิดปัญญาบริสุทธิ์ ได้เข้าถึงพระธรรมกายกันทุกๆ คน

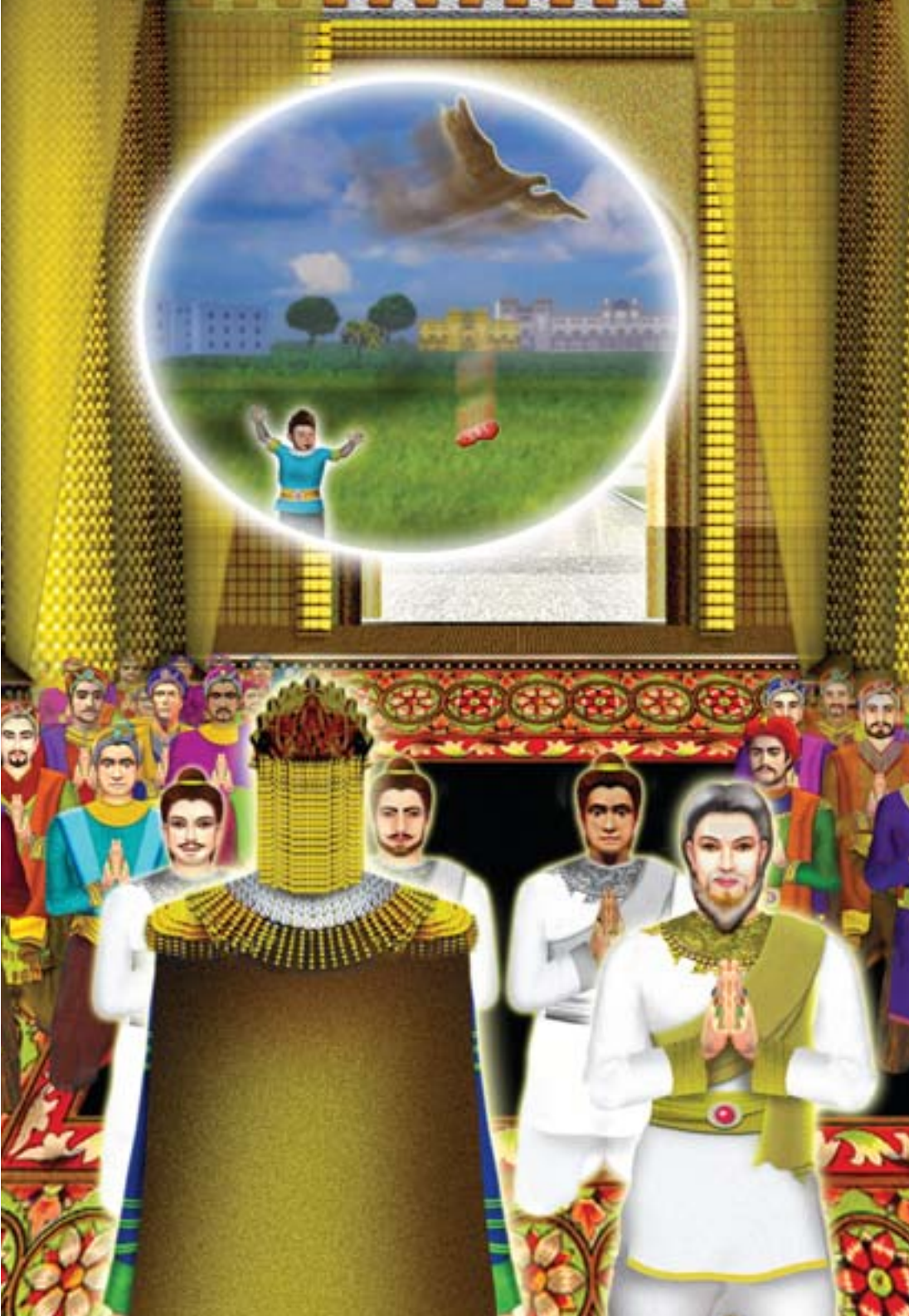

๔๑

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๓
(ฉายแววปราชญ์)

ธรรมดาดวงจันทร์ในคืนวันเพ็ญปราศจากมลทิน โคจรไปในอากาศ ย่อมสว่างกว่าหมู่ดาวบนท้องฟ้า ด้วยกำลังแห่งรัศมี ฉันใด พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อทรงอุบัติ ย่อมรุ่งโรจน์กว่าสรรพสัตว์ทั้งหลาย ฉันนั้น ความอัศจรรย์แห่งพระสัทธรรมที่พระองค์ทรงแสดง จะลบล้างความเห็นผิด และความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่ไม่เป็นสาระ ของผู้ไม่รู้

ทุกคนล้วนเกิดมามีเป้าหมาย เพื่อแสวงหาความสุข ความสำเร็จด้วยกันทั้งนั้น ในจิตใต้สำนึกของทุกๆ คน ล้วนปรารถนาจะพบกับความสุขที่แท้จริง แต่เพราะความไม่รู้ หรืออวิชชาเข้ามาครอบงำจิตใจ ถูกความโลภ ความโกรธ ความหลงบังคับบัญชา จึงทำให้ไม่อาจพบในสิ่งที่ตนเองต้องการได้ เราต้องอาศัยปัญญาอันบริสุทธิ์มาขจัดความไม่รู้ โดยการนำใจกลับมาไว้ ณ ฐานที่ตั้งดั้งเดิม ทำใจของเราให้หยุดนิ่ง ให้สะอาดบริสุทธิ์ จนกระทั่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผู้รู้ คือ พระธรรมกายภายใน เราย่อมจะได้พบความจริง และความสุขที่สมบูรณ์ของชีวิต

มีวาระธรรมภาษิตใน พุทธชัยมงคลคาถา ความว่า

“ธรรมดาดวงจันทร์ในคืนวันเพ็ญปราศจากมลทิน โคจรไปในอากาศ ย่อมสว่างกว่าหมู่ดาวบนท้องฟ้า ด้วยกำลังแห่งรัศมี ฉันใด พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อทรงอุบัติ ย่อมรุ่งโรจน์กว่าสรรพสัตว์ทั้งหลาย ฉันนั้น ความอัศจรรย์แห่งพระสัทธรรมที่พระองค์ทรงแสดง จะลบล้างความเห็นผิดและความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่ไม่เป็นสาระของผู้ไม่รู้”

การอุบัติขึ้นของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นับเป็นมหาโชคมหาลาภของสรรพสัตว์ทั้งหลาย พระองค์ทรงขจัดความทุกข์

ของมนุษย์ เหมือนดวงจันทร์ที่ขจัดความมืดมิดในรัตติกาล และยังความสว่างไสวให้เกิดขึ้นบนท้องนภา การได้ตรัสรู้ธรรมอันประเสริฐ ทำให้พระองค์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เหนือมนุษย์ทั้งหลาย เป็นเทพที่ยิ่งกว่าเทพ เป็นครูทั้งของมนุษย์และเทวดา

เราได้ย้อนไปดูภพชาติในอดีต ที่พระองค์ทรงเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ สร้างบารมีเพื่อหวังพระโพธิญาณ แม้ยังไม่ได้ตรัสรู้ธรรม แต่ก็สามารถแสดงอานุภาพของปัญญาที่เกิดจากการได้สั่งสมมามาก ดังเรื่องของมโหสถบัณฑิตโพธิสัตว์ที่ได้ศึกษาจากตอนที่แล้ว

*ก่อนที่มโหสถกุมารจะออกจากครรภ์มารดา ท้าวสักก-เทวราชทอดพระเนตรดูพระโพธิสัตว์ทรงดำริว่า เราควรจะทำพุทธางกูรนี้ให้ปรากฏในโลกพร้อมทั้งเทวโลก จึงเสด็จมาด้วยรูปที่ไม่มีใครเห็นในเวลาที่พระโพธิสัตว์คลอดจากครรภ์มารดา และทรงวางแท่งโอสถทิพย์แท่งหนึ่งไว้ในมือของทารก จากนั้นก็เสด็จกลับไปยังทิพยวิมาน

นางสุมนาเทวีเห็นแท่งโอสถในมือของบุตร จึงถามลูกน้อยว่า “พ่อได้อะไรมา” หนูน้อยก็พูดได้ทันทีอย่างอัศจรรย์

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๓๐

โดยตอบมารดาว่า “โอสถจ้ะแม่” พลางวางทิพยโอสถในมือมารดา และบอกว่า “ขอให้แม่จงใช้โอสถนี้รักษาคนเจ็บป่วยเถิด” นางสุมนาเทวี ยินดีเป็นอย่างยิ่ง ได้ร้องบอกสิริวัฒนเศรษฐีผู้เป็นสามี และทดลองใช้รักษาโรคปวดศีรษะของท่านเศรษฐี โรคนั้นก็หายเป็นอัศจรรย์

เมื่อท่านเศรษฐีเห็นอานุภาพของบุตร ในวันตั้งชื่อพระโพธิสัตว์ ท่านคิดว่าบุตรของเราควรมีนามว่า มโหสถกุมาร เพราะถือกำเนิดมาพร้อมกับโอสถวิเศษ ท่านได้ส่งคนไปเที่ยวสืบดูด้วยความคิดว่า “ผู้มีบุญญาธิการเช่นนี้ลงมาเกิด จะต้องไม่ลงมาเกิดลำพังผู้เดียว จะต้องมีผู้ที่ลงมาเกิดพร้อมกันด้วย” ในที่สุดได้พบเด็กถึง ๑,๐๐๐ คน ที่เกิดพร้อมกันในวันนั้น ท่านสิริวัฒนเศรษฐีจึงให้ความอุปถัมภ์แก่เด็กทุกๆ คน และจัดงานมหามงคลฉลองเด็กทั้งหมดพร้อมกับลูกของตน เมื่อเติบโตขึ้นเด็กๆ เหล่านั้นต่างพากันแวดล้อมมโหสถกุมาร เป็นบริวารของบัณฑิตน้อยโดยธรรม มโหสถเป็นเลิศด้วยปัญญาและคุณธรรม เป็นมิ่งขวัญของชาวยวมัชฌคามทุกๆ คน

กล่าวถึงพระเจ้าวิเทหราช เมื่อได้รับรู้ข่าวดีจากอำมาตย์ทรงปีติปราโมทย์พระทัยยิ่งนัก ตรัสเรียกท่านเสนกะมาเข้าเฝ้ารับสั่งว่า “เป็นอย่างไรท่านอาจารย์ มีรายงานมาอย่างนี้ เราควรจะนำบัณฑิตนั้นมาหรือยัง” ในตอนต้นๆ ท่านเสนกะก็ดู

กระตือรือร้นในเรื่องนี้ เป็นเพราะต้องการจะทำให้ถูกพระทัยของพระราชา แต่ครั้นเห็นทรงใฝ่พระทัยมากเป็นพิเศษ จึงเกิดความอิจฉา ไม่ต้องการเห็นผู้ที่มีปัญญาหลักแหลมเป็นคนดีมีฝีมือกว่าตน เข้ามาร่วมงานด้วย แม้จะเป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง ทำให้บ้านเมืองมีความเจริญก็ตาม เพราะมีลางว่าอาจมาตัดรอนลาภสักการะของตน และถูกลดการยอมรับนับถือ จึงหาทางขัดขวางสุดกำลัง นี่เป็นเรื่องปกติของปุถุชนผู้ยังมีกิเลสอยู่ ซึ่งมีมากันทุกยุคทุกสมัย กระทั่งยุคปัจจุบันนี้

อาจารย์เสนกะจึงได้กราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ เหตุเพียงเรื่องการสร้างศาลานั้นยังเล็กน้อยเกินไป ไม่สมกับที่จะเป็นเหตุให้บุคคลได้ชื่อว่า เป็นบัณฑิต เพราะใครๆ ก็สร้างได้ เป็นเรื่องที่ไม่น่าอัศจรรย์เลย การเป็นราชบัณฑิตได้ด้วยเหตุเพียงสร้างศาลา ดูจะไม่หนักแน่นนัก หากข่าวนี้แพร่หลายไปทั่วชมพูทวีป จะเป็นที่ดูแคลนของบุคคลทั้งหลาย ขอได้โปรดทรงพิจารณา และสังเกตติดตามต่อไปเถิดพระเจ้าข้า”

ครั้นสดับฟังถ้อยคำของท่านเสนกะแล้ว ทรงไม่กล้าผลีผลามที่จะให้นำตัวกุมารน้อยเข้ามาอยู่ในพระราชวัง จึงรับสั่งให้ทูตไปบอกอำมาตย์ว่า ให้สังเกตดูไปก่อน เมื่อมีเหตุการณ์อันใดที่พิเศษเกิดขึ้น ให้รีบรายงานมาเป็นระยะๆ ระหว่างที่อำมาตย์ของพระเจ้าวิเทหราชประจำอยู่ ณ สำนัก

ของมโหสถกุมารนั้น ได้ปรากฏเหตุการณ์ต่างๆ หลายเรื่อง แต่ละเรื่องล้วนเป็นพยานแห่งปรีชาอันยอดเยี่ยมของมโหสถทั้งสิ้น เมื่อมีเหตุอันใดเกิดขึ้น อำมาตย์ก็จะเขียนรายงานให้ราชทูตถือเข้าไปกราบทูลพระราชาทันที

ดังเช่นวันหนึ่ง มโหสถกุมารกับเพื่อนเด็กๆ ทั้ง ๑,๐๐๐ คน พากันเล่นอยู่ในสนามมีเหยี่ยวตัวหนึ่งโฉบชิ้นเนื้อมาได้จากโรงครัวคาบบินผ่านเข้ามาในบริเวณสนามหญ้า พวกเด็กๆ เห็นเข้าต่างพากันวิ่งตามเหยี่ยว ขู่ตวาดโห่ร้องเพื่อให้เหยี่ยวตกใจจะได้ปล่อยชิ้นเนื้อลงมา ต่างรู้สึกสนุกสนานที่วิ่งไล่เหยี่ยว แต่ก็บาดเจ็บไปตามๆ กันด้วย เพราะเมื่อพากันวิ่งเป็นหมู่ แหงนดูเหยี่ยวไปพลาง ก็สะดุดตอไม้ ตกหลุม ตกบ่อ ล้มลุกคลุกคลานสะบักสะบอมไปตามๆ กัน

มโหสถกุมารเห็นเช่นนั้น ก็ตะโกนบอกให้เพื่อนๆ หยุดไล่ส่วนตัวเองก็วิ่งกวดไปอย่างรวดเร็ว ตาก็ดูเงาเหยี่ยวที่ปรากฏอยู่บนพื้นดิน โดยไม่แหงนดูบนท้องฟ้า วิ่งไปเหยียบเงาเหยี่ยวพลางตบมือตะโกนเสียงดังลั่น ดุจเสียงนั้นจะผ่านเข้าไปคำรามอยู่ในท้องของมัน มันตกใจมากจึงทิ้งชิ้นเนื้อลงมา มโหสถมองดูเงาของชิ้นเนื้อ ที่กำลังหลุดลอยลงมาจากปากเหยี่ยว และเอามือรับไว้ได้ทันโดยชิ้นเนื้อไม่ตกถึงพื้นดินเลย เด็กทั้ง ๑,๐๐๐ คน ต่างเปล่งเสียงโห่ร้องชื่นชมในอัจฉริยภาพของมโหสถ พร้อมกับ

ปรบมือกันกราวเกรียว

เมื่ออำมาตย์รายงานเรื่องนี้แล้ว พระราชาทรงชื่นชมโสมนัส มีพระทัยยินดีอยากจะได้มโหสถกุมารมาชุบเลี้ยง แต่อาจารย์เสนกะยังเหนี่ยวรั้งไว้ ยิ่งเห็นความปรีชาสามารถของมโหสถ ก็ยิ่งหวั่นไหวกลัวจะตกอับ คิดว่า “หากมโหสถเข้ามาอยู่ในราชสำนักเมื่อไร เราทั้ง ๔ คนก็จะเป็นเหมือนพระอาทิตย์อัสดงหมดรัศมีกันทีเดียว พระราชาอาจจะทรงลืมพวกเราเสียก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เป็นอันหมดลาภยศสรรเสริญที่เคยได้”

อำมาตย์จึงกราบทูลทัดทานว่า “เหตุเพียงเท่านี้ ยังเล็กน้อยเกินไปพระเจ้าข้า ไม่เพียงพอที่จะให้บุคคลได้นามว่าเป็นบัณฑิต เพราะมโหสถเห็นพวกเพื่อนวิ่งไล่เหยี่ยวก่อน แล้วจึงแก้ไขภายหลังที่ได้เห็นเงาของเหยี่ยว เป็นความคิดที่เกิดในภายหลัง เรื่องนี้จึงเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อยเท่านั้น”

พระราชาทรงสดับแล้ว ทรงนิ่งโดยดุษณี และรับสั่งให้อำมาตย์คอยดูพฤติกรรมของมโหสถต่อไป ส่วนมโหสถบัณฑิตจะสามารถชนะใจของพระราชาได้หรือไม่อย่างไร ไว้เรามาติดตามกันต่อในตอนต่อไป ให้พวกเราทุกคนหมั่นเจริญสมาธิภาวนา ตรึกระลึกนึกถึงบุญกุศล ให้ใจอยู่ในธรรมะ อยู่ในศูนย์กลางกายให้สว่างไสวกันทุกคน

๔๒

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๙
(ยักษ์จำแลง)

คนโง่หาปัญญามิได้ ย่อมกล่าวมุสา เพราะเหตุแห่งบุคคลอื่น หรือแม้แห่งตน คนโง่นั้นย่อมถูกนินทาในท่ามกลางบริษัท แม้ภายหลังเขาก็ต้องไปทุคติ ข้าพระพุทธเจ้าเห็นข้อความนี้แล้ว จึงกราบทูลว่า คนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐ คนโง่ถึงมียศจะประเสริฐอะไร

มนุษย์ทุกชาติทุกภาษา ล้วนปรารถนาให้โลกมีสันติสุขที่แท้จริง แต่ไม่มีใครรู้ว่า ทำอย่างไรจึงจะพบกับสันติสุขที่แท้จริง จนกระทั่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบว่า วิธีการที่จะทำให้โลกเกิดสันติสุขที่แท้จริงนั้น จะต้องให้มนุษย์ทุกคนในโลกได้เข้าถึงสันติสุขภายในก่อน คือ พระรัตนตรัยซึ่งมีอยู่แล้วภายในตัวของมนุษย์ทุกๆ คน เพราะพระรัตนตรัย หรือพระธรรมกายเป็นแหล่งกำเนิดแห่งความสุข แหล่งของสติของปัญญา เมื่อเข้าถึงได้แล้ว มนุษย์จะมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งความคิด คำพูด และการกระทำที่ดีขึ้น บริสุทธิ์ขึ้น จะมีความเมตตากรุณาเกิดขึ้น รู้จักแบ่งปัน และให้อภัยซึ่งกันและกัน เมื่อนั้นสันติสุขที่แท้จริงย่อมจะบังเกิดขึ้นในโลก

มีวาระธรรมภาษิตใน สิริมันทชาดก ความว่า

“คนโง่หาปัญญามิได้ ย่อมกล่าวมุสา เพราะเหตุแห่งบุคคลอื่น หรือแม้แห่งตน คนโง่นั้นย่อมถูกนินทาในท่ามกลางบริษัท แม้ภายหลังเขาก็ต้องไปทุคติ ข้าพระพุทธเจ้าเห็นข้อความนี้แล้ว จึงกราบทูลว่า คนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐ คนโง่ถึงมียศจะประเสริฐอะไร”

นี่เป็นถ้อยคำของมโหสถบัณฑิต ผู้ที่นอกจากจะมีปัญญาเฉลียวฉลาดแล้ว ยังชื่นชมคนที่มีปัญญาว่า ประเสริฐกว่าคนมี

ทรัพย์แต่ไร้ปัญญา โดยเฉพาะปัญญาที่สามารถสั่งสอนตนให้หลุดพ้นจากการทำบาปอกุศลทั้งปวง แม้บุคคลนั้นจะเกิดในสถานะใด ก็ได้ชื่อว่าเป็นบัณฑิต คนมีปัญญา นอกจากจะสอนตัวเองได้แล้ว ยังสอนผู้อื่น แนะนำหนทางบุญ หนทางสวรรค์นิพพานให้คนอื่นได้อีกด้วย เหมือนเรื่องของมโหสถบัณฑิตที่หลวงพ่อได้นำมาเล่าให้พวกเราทุกคนได้รับฟังกัน

*วันหนึ่ง สตรีผู้หนึ่งอุ้มลูกไปที่สระโบกขรณีของมโหสถเพื่อล้างหน้า นางได้วางทารกน้อยไว้ที่ริมฝั่ง ส่วนตัวเองเดินลงไปอาบน้ำล้างหน้า ทันใดนั้น มียักษิณีตนหนึ่งเห็นเด็กนอนอยู่จึงอยากจะจับกินเป็นอาหาร นางได้แปลงเป็นหญิงเดินเข้าไปอุ้มทารกขึ้นหยอกเย้าเล่นพอให้เด็กคุ้นเคย เด็กทารกจะได้ไม่ร้องไห้ แล้วรีบอุ้มพาหนีไป มารดาของเด็กเห็นนางยักษ์จำแลงพาลูกตนหนีไป จึงรีบวิ่งขึ้นจากสระน้ำ ไล่กวดตามไปจนทันและขอร้องให้ส่งลูกของตนคืนมา แต่นางยักษ์แย้งว่า เด็กทารกเป็นลูกของตน ไม่ใช่ลูกของนาง

มโหสถกุมารได้ยินเสียงหญิงทั้งสองทะเลาะกันก็ไต่ถามว่า “ท่านทั้งสองเป็นผู้หลักผู้ใหญ่แล้ว มาทะเลาะเบาะแว้งกันด้วย

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๓๑

เรื่องอะไร” หญิงทั้งสองต่างกล่าวหากันว่า อีกฝ่ายลักขโมยลูกของตัว ต่างยืนยันว่าเป็นแม่ของเด็ก มโหสถฟังความแล้วพิจารณาเห็นหญิงคนหนึ่งมีลักษณะผิดปกติกว่ามนุษย์ธรรมดา คือ มีนัยน์ตาไม่กะพริบและมีสีแดง เมื่อยืนกลางแดดก็ไม่มีเงา จึงรู้ว่านี่คือนางยักษ์จำแลงกายมา แต่เพื่อความกระจ่างของคนทั่วไป จึงถามหญิงทั้งสองว่า “ถ้าฉันจะตัดสินให้ จะยอมรับคำวินิจฉัยไหม”

หญิงทั้งคู่ต่างรับว่ายอม และจะตั้งอยู่ในคำวินิจฉัยของมโหสถทุกประการ มโหสถให้คนขีดเส้นที่พื้น ให้เด็กทารกนอนอยู่ระหว่างเส้น แล้วให้นางยักษ์จับข้อมือเด็ก ให้มารดาจับที่ข้อเท้า บอกว่า “ถ้าใครดึงเด็กให้พ้นไปจากเส้นที่ขีดไว้ได้ เด็กก็เป็นลูกของผู้นั้น” หญิงคนหนึ่งดึงด้วยแรงปรารถนาอยากจะกินเป็นอาหาร ฝ่ายหนึ่งดึงด้วยแรงรักในบุตร เมื่อเด็กถูกชักเย่ออย่างนั้นก็ร้องไห้เสียงดังด้วยความเจ็บปวด เสียงร้องของลูกรักเป็นเสียงที่มีอิทธิพลต่อผู้เป็นมารดา และบีบคั้นหัวใจของมารดาแทบจะแตกสลาย หญิงผู้เป็นแม่กลัวลูกของตนจะเจ็บจึงยอมปล่อยให้นางยักษ์ดึงไปฝ่ายเดียว ส่วนนางนั่งร้องไห้อย่างน่าเวทนา

มโหสถถามมหาชนที่มาประชุมว่า “ธรรมดาจิตใจของหญิงผู้เป็นมารดา กับของหญิงที่ไม่เป็นมารดา ฝ่ายไหนจะมี

ความสงสาร หรือหวั่นไหวไปตามอาการของลูกที่เจ็บปวด” มหาชนได้ตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า “ผู้เป็นมารดาเท่านั้น ที่จะรู้สึกอย่างนี้ได้มากกว่าใครๆ เพราะเมื่อคราวลูกอยู่ดีมีสุข ใจมารดาก็แช่มชื่น คราวลูกเจ็บไข้ได้ทุกข์ ใจมารดาก็พลอยเดือดร้อนไปด้วย นี่เป็นธรรมดาของผู้เป็นมารดา”

มโหสถจึงสรุปว่า “ถ้าเช่นนั้น ท่านทั้งหลายคงรู้แล้วว่าฝ่ายหญิงที่ได้เด็กไปนั้นเป็นผู้กล่าวตู่ เป็นผู้ขโมยเด็ก เขาไม่ใช่มารดาที่แท้จริง” แม้มหาชนพอจะแยกแยะว่า คนไหนเป็นมารดาของเด็ก แต่ยังไม่มั่นใจร้อยเปอร์เซ็นต์ มโหสถจึงชี้ไปที่นางยักษินี พลางบอกให้มหาชนรู้ว่า “หญิงคนนี้ไม่ใช่เป็นมนุษย์ แต่เป็นยักษิณี จะมาแย่งเด็กไปกินเป็นอาหาร สังเกตได้จากลูกนัยน์ตาแดงก่ำแข็งกระด้าง ไม่กะพริบเลย และตัวก็ไม่มีเงา คนอย่างนี้มีที่ไหน มิหนำซ้ำจิตใจยังผิดมนุษย์อีกด้วย ทารุณโหดร้าย เด็กอ่อนแท้ๆ นางยังกล้ายื้อแย่งดึงไป เด็กจะเจ็บจะร้องอย่างไรก็ไม่สนใจ เพียงขอให้ได้เด็กไปเท่านั้น มนุษย์แท้จะมีจิตใจอย่างนี้มิได้” พลางเอ่ยถามนางยักษ์ว่า “เจ้าเป็นใครอย่าโกหกเรา”

นางยักษ์รู้ว่า ไม่สามารถปกปิดอัตภาพของตนได้ จึงต้องเปิดเผยความจริง ว่านางเป็นยักษิณี กำลังแสวงหาเด็กทารกไปเป็นอาหาร มโหสถกุมารจึงถือโอกาสแนะนำสั่งสอน

โดยอาศัยความเมตตาเป็นเบื้องหน้าว่า “นางยักษ์เอ๋ย เจ้าไม่รู้ตัวหรือว่า ทำไมต้องเกิดมาเป็นยักษ์ นั่นเป็นเพราะผลปาณาติบาตที่ได้กระทำไว้แต่ชาติปางก่อน ชาตินี้เจ้ายังจะมัวมาทำกรรมอันเป็นบาปหยาบช้าอีกต่อไปทำไม หากเจ้าไม่ยอมข่มใจตน แล้วเมื่อไรเจ้าจะได้พ้นจากกำเนิดอันต่ำทรามนี้ได้ เจ้าไม่รักตนเองบ้างเลยหรือ”

นางยักษ์ได้ฟังเสียงอันไพเราะที่ประกอบด้วยเมตตากล่าวสอนธรรม รู้สึกสำนึกผิด ยิ่งคิดก็ยิ่งเกิดความรันทดใจ ในการที่ตนต้องเกิดมาในกำเนิดอันต่ำทรามเช่นนี้ และไม่รู้จะถอนตนออกจากอัตภาพนี้ได้อย่างไร จึงอัดอั้นตันใจร้องไห้คร่ำครวญ มโหสถเห็นอาการของนางยักษ์ดังนั้นก็รู้ว่านางรู้สึกสำนึกผิดแล้ว จึงได้แสดงธรรมด้วยถ้อยคำอันไพเราะ แนะนำให้นางยักษิณีสมาทานเบญจศีล และกล่าวย้ำให้รักษาศีลยิ่งชีวิต เพราะศีลจะเป็นเครื่องรักษาคุ้มครองตน อีกทั้งจะเป็นเครื่องนำพาชีวิตให้ล่วงพ้นจากอัตภาพยักษ์ ก้าวไปสู่หนทางสวรรค์ และนิพพานได้ จากนั้นก็ให้นางยักษ์กลับไปยังถิ่นของตน

เมื่อมารดาของทารกน้อยได้ลูกกลับคืนมาก็แสนจะดีใจ พร่ำรำพันพระคุณของมโหสถในการที่ได้ช่วยลูกน้อยของตนไว้ นางได้กล่าวขอบคุณ แล้วพาบุตรสุดที่รักกลับบ้านไปด้วยความสวัสดี

เมื่อพระเจ้าวิเทหราชได้ทรงสดับรายงานของอำมาตย์ในเรื่องนี้แล้ว ตรัสปรึกษากับท่านเสนกะว่า “เป็นอย่างไรท่านอาจารย์ พ่อมโหสถมีปรีชาญาณยอดเยี่ยมจริงๆ เธอได้ปฏิบัติกิจอันสำคัญ ให้ชีวิตแก่ลูกน้อยของหญิงนั้นไว้ หากไม่มีพ่อมโหสถแล้ว เด็กนั้นจะไม่พ้นจากเงื้อมมือของนางยักษิณีไปได้ ว่าในเชิงคดีแล้ว เป็นคดีที่ไม่มีผู้รู้เห็น ไม่มีใครอยู่ที่นั่นเป็นพยานขณะที่ยักษิณีแย่งเด็กมา ถ้าหากมโหสถไม่มีปรีชาจริงๆ แล้ว ก็ยากที่จะวินิจฉัยให้ยุติธรรมได้ นี่เราพร้อมจะรับตัวมโหสถเข้ามาหรือยังล่ะท่านอาจารย์”

แม้อาจารย์เสนกะรู้ว่ามโหสถเป็นบัณฑิต แต่ด้วยจิตที่มีอคติ และตระหนี่ในลาภจึงหาเหตุผลมาทัดทานพระราชาอีกจนได้ มโหสถกุมารจึงเป็นเหมือนเพชรในตม ที่ยังไม่มีโอกาสแสดงปัญญาสนองเบื้องพระยุคลบาทแด่พระราชา เรามาติดตามในตอนต่อไปว่า มโหสถจะได้มีโอกาสจรัสแสงแวววาวให้มหาชนได้เห็นอานุภาพอย่างไร ให้หมั่นนั่งสมาธิเจริญภาวนาเป็นประจำทำกันไปทุกๆ วันอย่าได้ขาด อย่าได้ท้อถอย หยุดให้นิ่งสนิทให้สมบูรณ์ จนเข้าไปถึงแหล่งแห่งปัญญาบริสุทธิ์ภายใน เราจะได้มีปัญญาญาณเหมือนดั่งบัณฑิตนักปราชญ์ หรือผู้รู้ทั้งหลายกันทุกคน

๔๓

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๕
(พิสูจน์ชายชู้)

คนพาลกระทำกรรมอันชั่วช้า ก็สำคัญว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งประเสริฐ มองเห็นแต่เพียงประโยชน์ในโลกนี้เท่านั้น ไม่เห็นประโยชน์ในโลกหน้า ต้องได้รับเคราะห์กรรมในโลกทั้งสอง ข้าพระพุทธเจ้าเห็นข้อความแม้นี้ จึงกราบทูลว่า คนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐ คนโง่เขลาเบาปัญญาถึงแม้จะมียศตำแหน่งก็หาประเสริฐไม่

สิ่งที่เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข และความสำเร็จในชีวิตของเราทุกคน มีเพียงสิ่งเดียวเท่านั้นคือบุญ บุญจะเป็นเครื่องสนับสนุนให้เราได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเกิดมาเป็นมนุษย์ โดยทำให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์พร้อมด้วยรูปสมบัติ ทรัพย์สมบัติ คุณสมบัติ มีโอกาสทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนาอย่างเต็มที่ ได้ประพฤติปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระบรมศาสดา จนกระทั่งมีดวงตาเห็นธรรม ได้บรรลุมรรคผลนิพพาน ทั้งหมดนี้ต้องอาศัยบุญทั้งสิ้น

มีวาระธรรมภาษิตใน ขุททกนิกาย ชาดก ความว่า

“คนพาลกระทำกรรมอันชั่วช้า ก็สำคัญว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งประเสริฐ มองเห็นแต่เพียงประโยชน์ในโลกนี้เท่านั้น ไม่เห็นประโยชน์ในโลกหน้า ต้องได้รับเคราะห์กรรมในโลกทั้งสอง ข้าพระพุทธเจ้าเห็นข้อความแม้นี้ จึงกราบทูลว่า คนมีปัญญาเท่านั้นประเสริฐ คนโง่เขลาเบาปัญญาถึงแม้จะมียศตำแหน่ง ก็หาประเสริฐไม่”

คำว่าคนมีปัญญา ในที่นี้ หมายถึง ปัญญาที่สามารถตรองเห็นความเป็นจริงของชีวิต และหยั่งรู้ได้ลึกซึ้ง เชื่อมั่นว่าโลกหน้ามีจริง เชื่อในกฎแห่งกรรมว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เข้าใจแจ่มแจ้งในเรื่องของบุญบาป ซึ่งไม่มีในตำราทั่วๆ ไปตาม

มหาวิทยาลัยต่างๆ เหมือนที่ร่ำเรียนกันในทางโลก แต่ต้องศึกษาในทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น จึงจะรู้แจ้งได้ ความรู้หรือปัญญาชนิดนี้ สามารถปิดนรก เปิดสวรรค์และนิพพานให้กับตัวเองได้ คนมีสติปัญญาอย่างนี้ ผู้รู้ทั้งหลายท่านเรียกว่ามีปัญญาพ้นทุกข์

สำหรับเรื่องมโหสถบัณฑิตผู้มีสติปัญญาเป็นเลิศนั้น ครั้งนี้จะได้นำเรื่องการแสดงความสามารถในการตัดสินปัญหาอย่างชาญฉลาด ที่ทำให้ท่านได้รับการยกย่องเชิดชูจากมหาชนทั้งหลายนับเป็นเหตุการณ์ที่ใช้ปัญญาได้อย่างน่าสนใจมากทีเดียว

*เรื่องมีอยู่ว่า มีชายหนุ่มเตี้ยแคระ ผิวดำชื่อโคฬกาฬ มีความรักในสาวงาม ชื่อนางทีฆตาลา ชายหนุ่มนี้เป็นคนขี้เหร่ รูปสมบัติบกพร่อง มิหนำซ้ำทรัพย์สมบัติก็ขาดแคลน แต่ด้วยอานุภาพแห่งความรัก เขาจึงยอมตัวทำงานให้กับบิดามารดาของนางทีฆตาลาโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน สุดแต่จะใช้สอยหนักเอาเบาสู้ ไม่มีบ่ายเบี่ยง ทำอยู่จนครบ ๗ ปี ก็ได้รับบำเหน็จสมความปรารถนาได้นางมาเป็นคู่ครอง

ต่อมาชายหนุ่มคิดถึงบิดามารดา เนื่องจากได้จากมา

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๔๐

เป็นเวลานานปี เขาปรารถนาจะไปเยี่ยมบ้าน จึงได้อำลาพ่อตา แม่ยาย และชวนภรรยาสาวออกเดินทางกลับบ้านเกิด ระหว่างทางมีแม่น้ำขวางหน้าอยู่ น้ำในแม่น้ำไม่ลึกนัก พอเดินข้ามได้ แต่ทั้งสองไม่กล้าเดินข้ามเพราะว่ายน้ำไม่เป็น กลัวว่าน้ำเชี่ยวจะพัดตัวเองจมลงในแม่น้ำ จึงยืนรอคอยหาวิธีการที่จะข้ามแม่น้ำนั้น

ขณะนั้นเอง มีชายเข็ญใจคนหนึ่งชื่อ ทีฆปิฏฐิ เดินเลียบมาตามริมฝั่งแม่น้ำ เห็นสามีภรรยายืนรออยู่ สังเกตดูท่าทางก็รู้ว่าเป็นคนกลัวน้ำจึงนึกในใจว่า “คงเป็นโอกาสดีของเราที่จะได้ค่าจ้าง” และเมื่อมองเห็นนางทีฆตาลาก็เกิดความรู้สึกหลงใหล ได้แสร้งบอกว่า น้ำในแม่น้ำนี้ลึกมาก ถ้าท่านทั้งสองอยากข้ามไป เราจะอาสาช่วยพาท่านข้ามไปทีละคน ทั้งสามตกลงกันว่า จะให้นางทีฆตาลาข้ามไปก่อน แล้วค่อยย้อนมารับนายโคฆกาฆ

ทีฆปิฏฐิให้นางทีฆตาลาขึ้นขี่คอของตน พร้อมทั้งขนเสบียงอาหาร และของฝากที่จะนำไปให้มารดาบิดาของนายโคฆกาฆไปด้วย เมื่อเดินลงสู่แม่น้ำ ยิ่งห่างฝั่งก็แสร้งย่อตัวลง เพื่อแสดงให้โคฆกาฆเห็นว่าน้ำลึกมาก ทำให้โคฆกาฆเกิดความหวาดกลัวว่า แม่น้ำนี้ลึกอย่างที่ชายแปลกหน้าบอก เมื่อถึงกลางแม่น้ำ นายทีฆปิฏฐิเอ่ยเกี้ยวพาราสีนางทีฆตาลาว่า “การอยู่คู่กันของชายหญิง เป็นวิสัยธรรมดาของสัตวโลก เหมือน

แมลงภู่คู่กับดอกไม้” จากนั้นทั้งสองเริ่มสนทนากันด้วยความสนิทสนม ทีฆปิฏฐิเอ่ยขึ้นว่า “นางผู้เจริญใจ คนอย่างโคฆกาฆนอกจากจะนำความขี้ริ้วขี้เหร่มา ทำให้ความสวยงามของนางต้องอับเฉาลงแล้ว ยังไม่สามารถให้การบำรุงบำเรอนางได้สมภาวะของนางอีกด้วย นางไม่ควรจะเป็นคู่กับเขาเลย” เขาพูดเกลี้ยกล่อมหมายจะได้นางมาเป็นภรรยา นางทีฆตาลาฟังแล้วเกิดคล้อยตามคำของทีฆปิฏฐิ เมื่อข้ามถึงฝั่งก็ออกเดินทางต่อไปโดยไม่ได้สนใจสามีของตนเลย

โคฆกาฆเห็นท่าทีของคนทั้งสองในตอนแรก ก็คิดระแวงแคลงใจอยู่แล้ว ครั้นทั้งสองปล่อยให้ตนคอยอยู่อีกฝั่งหนึ่ง จึงเกิดความแค้นจนลืมกลัวน้ำไปเสียสนิท ถึงกับกล้าวิ่งกระโจนลงไปในแม่น้ำตามแรงโกรธ เมื่อถึงกลางแม่น้ำจึงรู้ว่าโดนหลอกเพราะแม่น้ำตื้นนิดเดียว ครั้นวิ่งขึ้นฝั่งก็ไล่กวดตามคนทั้งสองได้ทัน ได้ร้องตะโกนบอกให้หยุด แล้วขอภรรยาคืน แต่ต่างคนต่างไม่ยอมกัน ได้แต่ทะเลาะกันมาเรื่อยๆ กระทั่งถึงศาลาของมโหสถ

มโหสถให้คนไปเรียกทั้งสามคนเข้ามาในศาลา สอบถามเรื่องราวที่เกิดขึ้น ท่านสามารถเข้าใจเรื่องราวได้อย่างแจ่มแจ้งเหมือนไปพบเห็นเหตุการณ์มาด้วยตาตนเอง แต่เพื่อจะแสดงปัญญาให้มหาชนได้เห็นจึงบอกว่าจะช่วยวินิจฉัยให้อย่างยุติธรรม

จากนั้นก็ให้พาคนทั้งสาม ไปรออยู่ ณ ที่แห่งหนึ่งห่างจากที่วินิจฉัย และให้อยู่แยกกันคนละแห่ง โดยเรียกนายทีฆปิฏฐิเข้ามาก่อน เมื่อมาถึงก็ทำการไต่สวน

เมื่อทีฆปิฏฐิถูกถามชื่อภรรยา ตัวเองยังไม่เคยถามชื่อของนาง จึงตอบส่งเดชไป เมื่อถามถึงชื่อของพ่อแม่ฝ่ายหญิงก็อ้ำอึ้งอยู่ครู่หนึ่ง แล้วตอบโกหกไป มโหสถให้บริวารคนหนึ่งจดถ้อยคำของทีฆปิฏฐิไว้เป็นหลักฐาน แล้วให้เขาออกไปรอข้างนอก จากนั้นให้เรียกโคฆกาฆเข้ามาถามทำนองเดียวกัน โคฆกาฆตอบได้โดยไม่อ้ำอึ้ง มโหสถรู้ได้ทันทีว่าเป็นสามีตัวจริง แต่ให้คนจดชื่อไว้ แล้วให้ออกไปรออยู่ที่เดิม

จากนั้นได้เรียกให้นางทีฆตาลาเข้ามาถามถึงชื่อของสามีและบิดามารดาของนาง นางตอบโกหกมโหสถตามที่นึกชื่อได้ หลังจากการไต่สวน มโหสถจึงลงความเห็นว่า “ไม่น่าจะเป็นไปได้ วิสัยหญิงชายที่เป็นสามีภรรยากันต้องรู้จักวงศ์สกุลของแต่ละฝ่าย แสดงว่านางทีฆตาลาคิดจะนอกใจสามีจึงโกหก ส่วนนายทีฆ-ปิฏฐินั้นไม่รู้จริงจึงโกหก ฉะนั้นนายโคฆกาฆก็คือ สามีของนางทีฆตาลาอย่างแน่นอน”

ทีฆปิฏฐิหมดทางที่จะโต้แย้ง ยอมสารภาพว่าตัวเองเป็นตัวปลอม โคฆกาฆจึงได้ภรรยาของตนคืนมา ด้วยการวินิจฉัยอันเที่ยงธรรมของมโหสถกุมาร โคฆกาฆดีใจกล่าวชมมโหสถว่า

“พ่อเจ้าประคุณเอ๋ย เทพบุตรจุติมาจากฟากฟ้า ลงมากำเนิดในเมืองมนุษย์เป็นแน่ หากมิได้พ่อแล้วไฉนเลยข้าพเจ้าจะได้ภรรยาคืน ขอให้พ่อจงจำเริญๆ เป็นมิ่งขวัญของประชาชนชั่วกาลนานเทอญ” แล้วอำลามโหสถ เพื่อพาภรรยาไปยังถิ่นฐานของตน

มโหสถบัณฑิตได้อบรมภรรยาของนายโคหกาหว่า ไม่ควรนอกใจสามี ควรให้ความเคารพบูชาสามีเหมือนพราหมณ์บูชาไฟ เพราะโทษของการนอกใจนั้น มีแต่นำทุคติมาให้ และได้สั่งสอนทีฆปิฏฐิว่า “เป็นชายชาตรีมีร่างกายสมประกอบ ไม่ควรแย่งคู่ครองเขา จะทำให้ผิดศีล และเป็นเหตุให้ครอบครัวเขาแตกแยก ตนเองจะไม่ได้รับความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต จงเลิกทำอย่างนี้เสียเถิด” ครั้นตักเตือนแล้วก็ปล่อยตัวไป

นี่เป็นเหตุการณ์ที่แสดงถึงปัญญาอันสุขุมลุ่มลึกของพระโพธิสัตว์ของเรา จะเห็นได้ว่า ผู้ฉลาดในการวินิจฉัยต้องรู้จักพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูล ช่างสังเกตและไม่มีอคติ ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จึงจะดำรงความยุติธรรมไว้ได้ ดังนั้น ให้พวกเราทุกคนหมั่นอบรมตนให้เป็นผู้มีความบริสุทธิ์ มีความยุติธรรม เมื่อถึงคราวปฏิบัติธรรม จะได้วางใจได้เป็นกลางๆ มีความบริสุทธิ์ตั้งมั่นหยุดนิ่งได้อย่างสบายๆ ได้เข้าถึงพระธรรมกายอย่างง่ายดายกันทุกๆ คน

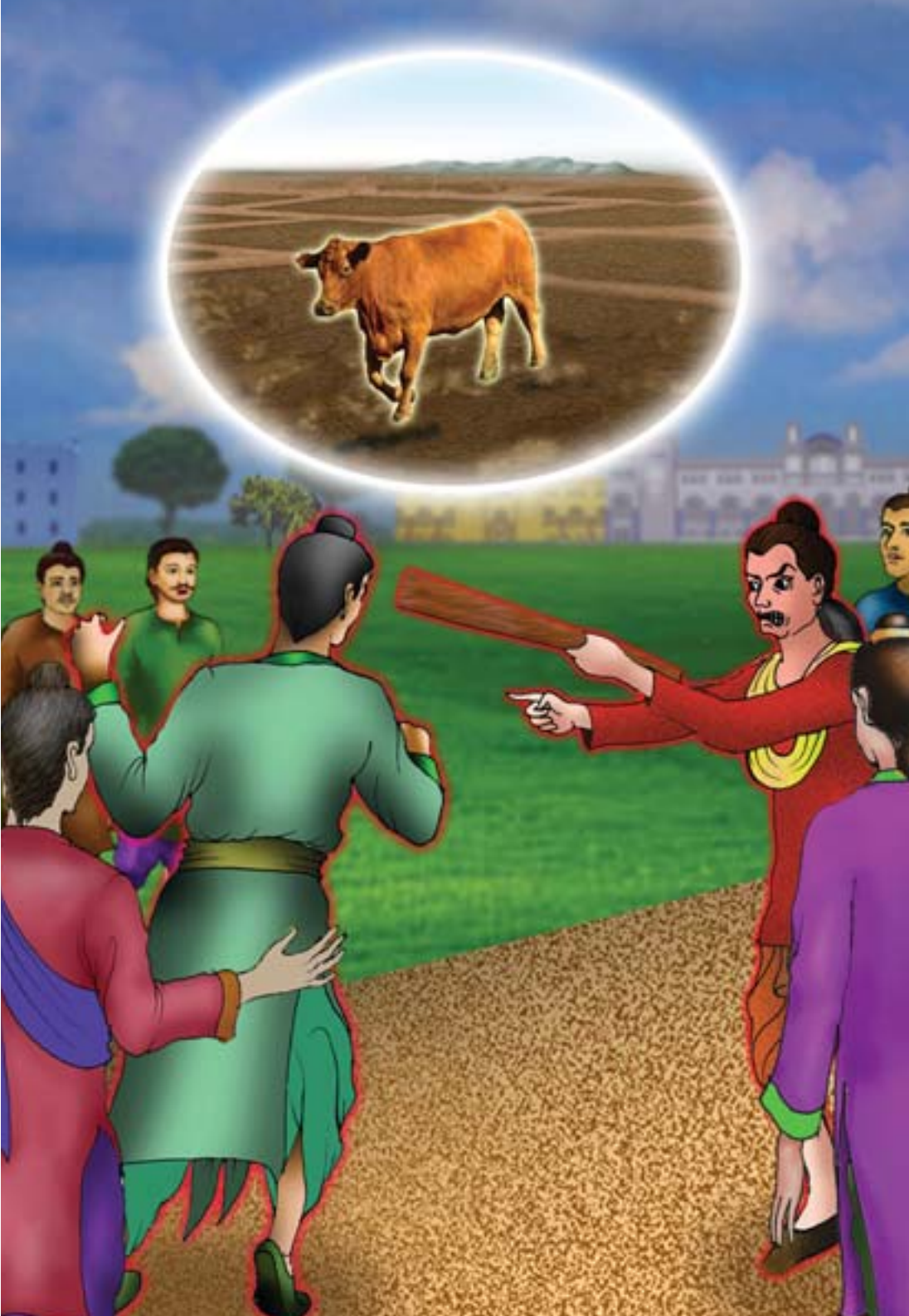

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๖
(ผู้ผดุงความยุติธรรม)

บุคคลไม่ชื่อว่าตั้งอยู่ในธรรม เพราะเหตุที่นำคดีไป โดยความผลุนผลัน ส่วนผู้ใดเป็นบัณฑิต วินิจฉัยคดี และไม่ใช่คดีทั้งสอง ย่อมนำบุคคลเหล่าอื่นไป โดยความละเอียดลออ โดยธรรมสม่ำเสมอ ผู้นั้นอันธรรมคุ้มครองแล้ว เป็นผู้มีปัญญา เรากล่าวว่าตั้งอยู่ในธรรม

การประพฤติปฏิบัติธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่สุด สำหรับตัวเราเองและมวลมนุษยชาติ ผู้มีธรรมะเป็นอาภรณ์ จะเป็นที่รักของมนุษย์และเทวดาทั้งหลาย อาภรณ์ภายนอกอันมีค่าไม่ใช่เครื่องวัดคุณค่าของคน บุคคลใดมีธรรมะเป็นอาภรณ์ จะเป็นบุคคลผู้มีคุณค่า ธรรมะจะเป็นอาภรณ์ชั้นเลิศ เป็นที่พึ่งให้กับตัวของเราได้ตลอดเวลา แม้คนอื่นก็เคารพเลื่อมใส ดังนั้น ธรรมะจึงเป็นอาภรณ์อมตะประดับคู่กายคู่ใจที่มั่นคงที่สุด ที่จะติดตามตัวเราไปทุกภพทุกชาติ ให้หมั่นประพฤติปฏิบัติธรรมกันให้มากๆ จะได้เป็นเจ้าของสมบัติอันล้ำค่านี้กัน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ธรรมบทว่า

“น เตน โหติ ธมฺมฏฺโ เยนตฺถ สหสา นเย
โย จ อตฺถ อนตฺถญฺจ อุโภ นิจฺเฉยฺย ปณฺฑิโต
อสาหเสน ธมฺเมน สเมน นยตี ปเร
ธมฺมสฺส คุตฺโต เมธาวี ธมฺมฏฺโติ ปวุจฺจติ

บุคคลไม่ชื่อว่าตั้งอยู่ในธรรม เพราะเหตุที่นำคดีไปโดยความผลุนผลัน ส่วนผู้ใดเป็นบัณฑิต วินิจฉัยคดี และไม่ใช่คดีทั้งสอง ย่อมนำบุคคลเหล่าอื่นไป โดยความละเอียดลออ โดยธรรมสม่ำเสมอ ผู้นั้นอันธรรมคุ้มครองแล้ว เป็นผู้มีปัญญา เรากล่าวว่าตั้งอยู่ในธรรม”

การทำงานเป็นเจ้าหน้าที่รับใช้ประเทศชาติบ้านเมือง คอยสอดส่องดูแลสังคมให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ปราศจากความวุ่นวายหรือศัตรูภายนอกมารุกราน เป็นงานสำคัญมาก ผู้ที่ทำงานด้านนี้จำเป็นต้องมีธรรมประจำใจ มีความบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่เห็นแก่ลาภยศ ไม่มีความอคติต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีใจเที่ยงธรรมดุจตราชู จึงจะได้ชื่อว่าเป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านเมืองนั้นๆ ได้อย่างแท้จริง

*เหมือนดังเรื่องของมโหสถบัณฑิต ผู้ฉลาดในการวินิจฉัยอรรถคดี เมื่อตัดสินความใดๆ ก็เป็นที่ถูกใจของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย จนเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านชาวเมือง กระทั่งพระราชายังทรงถวิลหา ปรารถนาอยากได้มาเป็นราชบัณฑิตเสริมบารมีของพระองค์ ฉะนั้น ในครั้งนี้เรามาดูตัวอย่างการตัดสินอรรถคดีของมโหสถบัณฑิต ผู้เป็นพระบรมโพธิสัตว์ว่ามีความเที่ยงธรรมและฉลาดในการตัดสินปัญหาอย่างไรบ้าง

เรื่องมีอยู่ว่า พระเจ้าวิเทหราชทรงมีพระทัย ใฝ่ฝันถึงมโหสถบัณฑิตมาตลอด ยิ่งทรงสดับรายงานการวินิจฉัยคดีสามีภรรยาเมื่อคราวที่แล้ว ยิ่งทรงประสงค์อยากจะเห็นมโหสถ แต่

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๓๕

เพราะคำทักท้วงของท่านเสนกะยังคงมีอำนาจ ที่จะยับยั้งพระทัยของพระองค์ได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะไม่ปรารถนาที่จะเห็นคณะของตนตกต่ำ พระราชาจึงได้แต่ทรงรอคอยด้วยพระทัยที่จดจ่ออยู่กับมโหสถทุกทิวาราตรี

ส่วนเหตุการณ์ที่หมู่บ้านยวมัชฌคามนั้น มโหสถกุมารได้แสดงสติปัญญาของตนเสมอ บ่อยครั้งได้เป็นเหมือนผู้พิพากษาคอยวินิจฉัยคดี และตัดสินปัญหาของชาวบ้านที่เกิดขึ้น อย่างเช่นวันหนึ่ง มีหนุ่มชาวนาผู้ยากจนได้ไปซื้อโคจากบ้านอื่น เพื่อนำมาไถนา ครั้นรุ่งเช้าได้นำโคออกไปหากินตามปกติ ตกกลางวันเขาเผลอนอนหลับอยู่ใต้ต้นไม้ ทำให้โจรคนหนึ่งแอบมาลักโคไป

หนุ่มชาวนาตื่นขึ้นมาไม่เจอโคของตน ก็รีบวิ่งออกติดตามรอยเท้าโคไป เมื่อตามไปพบก็ร้องบอกโจรให้นำโคคืนมา ตนจะไม่เอาเรื่องเอาราวอะไร แต่เหตุการณ์กลับตรงข้าม เพราะโจรอ้างว่าโคนี้เป็นของเขา เมื่อไม่ยอมกันทั้งสองเกิดการทะเลาะวิวาท ชาวบ้านจึงพามาหามโหสถให้ช่วยตัดสินว่าใครเป็นเจ้าของโคตัวนี้กันแน่

มโหสถบัณฑิตเห็นกิริยาของคนทั้งสองก็รู้ว่า คนไหนเป็นโจร คนไหนเป็นเจ้าของโค แต่ถึงจะรู้ก็ต้องสอบถามไปตามลำดับ ให้ชาวบ้านที่มารับฟังได้เห็นจริงในการตัดสินด้วย

ชาวบ้านช่วยกันถามว่า ซื้อโคมาจากไหน และเหตุเกิดขึ้นที่บริเวณใด เจ้าของโคได้เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้ฟังทุกอย่าง ส่วนโจรกุเรื่องขึ้นมาชี้แจง ให้สมเหตุสมผลเช่นเดียวกัน จนพวกชาวบ้านวินิจฉัยไม่ออกว่า โคตัวนี้เป็นของใครกันแน่

มโหสถบัณฑิตถามเพียงประโยคเดียวว่า โคเหล่านี้ท่านให้กินอะไร ให้ดื่มอะไร โจรตอบว่า “ข้าพเจ้าให้โคดื่มยาคู ให้กินงา แป้งและขนมกุมมาส” ฝ่ายเจ้าของโคตอบว่า “คนจนอย่างข้าจะได้อาหารดีๆ มาจากไหน ข้าพเจ้าให้โคกินหญ้ากินน้ำเท่านั้นแหละ” มโหสถบัณฑิตได้ฟังคำของคนทั้งสองแล้ว จึงให้คนนำใบประยงค์มาตำ ขยำด้วยน้ำให้โคดื่ม โคก็อาเจียนออกมาเป็นหญ้า มโหสถบัณฑิตเห็นเช่นนั้น ก็ถามโจรว่า “เจ้าเป็นโจรใช่หรือไม่” โจรยอมรับผิดโดยดี ครั้นโจรรับสารภาพแล้ว มโหสถจึงให้โอวาทว่า“จำเดิมแต่นี้ไป เจ้าอย่าทำอย่างนี้อีก จงประกอบแต่สัมมาอาชีวะ ทำงานสุจริตที่หามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงของตน จะได้ไม่ต้องเป็นบาปเป็นกรรม ตกนรกหมกไหม้” จากนั้นก็ให้สมาทานศีล ๕ และปล่อยตัวไป

ครั้นพระราชารู้ข่าว ทรงปีติโสมนัสในสติปัญญาของมโหสถ ได้ตรัสถามเสนกะบัณฑิตว่า “ท่านอาจารย์เสนกะ เราควรนำบัณฑิตนั้นมาได้หรือยัง” เมื่อเสนกะทูลว่า “ข้าแต่มหาราช

คดีเรื่องโค ใครๆ ก็วินิจฉัยได้ บุคคลไม่ชื่อว่าเป็นบัณฑิตด้วยเหตุเพียงเท่านี้ ขอให้ทรงรอไปก่อน” พระราชาจึงทรงได้แต่นิ่ง

ความเป็นผู้มีปัญญาของมโหสถยังไม่หยุดเพียงเท่านี้ นับวันก็ยิ่งโดดเด่นขึ้น ดังเช่นวันหนึ่ง มีหญิงเข็ญใจคนหนึ่งเปลื้องเครื่องประดับไว้บนผ้าสาฎก แล้วเดินลงไปล้างหน้าในสระน้ำ หญิงรุ่นสาวคนหนึ่งเห็นเครื่องประดับนั้น เกิดความโลภจึงหยิบเครื่องประดับขึ้นชมแล้วลองสวมใส่ดู และรีบเดินจากไป ฝ่ายหญิงเจ้าของเห็นดังนั้น ก็รีบขึ้นจากสระน้ำวิ่งตามไป ร้องบอกให้เอาเครื่องประดับของตนคืนมา แต่หญิงรุ่นสาวตู่ว่า เป็นเครื่องประดับของตน จึงเกิดการทะเลาะกันขึ้น

ฝ่ายมโหสถบัณฑิตกำลังเล่นอยู่กับเพื่อนเด็กๆ ได้ยินเสียงหญิงสองคนทะเลาะกัน จึงให้เรียกเข้ามาสอบถามต้นสายปลายเหตุ เพียงแค่สังเกตกิริยาอาการและคำพูด ก็รู้ได้ทันทีว่าคนไหนเป็นเจ้าของเครื่องประดับ แต่ก็ถามหญิงที่เป็นผู้ขโมยว่า “ท่านย้อมเครื่องประดับนี้ด้วยของหอมอะไร” หญิงวัยรุ่นที่เป็นหัวขโมยตอบว่า “ข้าพเจ้าย้อมด้วยของหอมทุกอย่าง”

จากนั้น มโหสถบัณฑิตจึงถามหญิงเจ้าของ นางตอบว่า “ข้าพเจ้าเป็นคนเข็ญใจ จึงย้อมด้วยดอกประยงค์เท่านั้น” มโหสถบัณฑิตให้บริวารจดจำคำให้การของหญิงทั้งสอง และให้นำภาชนะใส่น้ำมาแช่เครื่องประดับ จากนั้นให้เรียกคนที่

ชำนาญเรื่องกลิ่นมาสูดดม เพื่อพิสูจน์ว่าเครื่องประดับนี้เป็นกลิ่นอะไร เมื่อผู้ชำนาญพิสูจน์กลิ่น ก็รู้ได้ทันทีว่า เป็นกลิ่นดอกประยงค์ จึงรายงานมโหสถบัณฑิต จากนั้นมโหสถบัณฑิตได้ซักไซ้ไล่เลียง จนหญิงวัยรุ่นยอมรับว่าตนเป็นคนขโมย เหตุที่ทำไปเพราะความโลภอยากได้เครื่องประดับนั่นเอง

จากนั้นมโหสถให้หญิงวัยรุ่นกล่าวขอโทษหญิงที่เป็นเจ้าของ จะได้ไม่มีเวรไม่มีกรรมต่อกัน พร้อมทั้งให้โอวาทว่า “ให้ยินดีในสิ่งที่ตัวเองได้ พอใจในสิ่งที่ตัวเองมี จะได้สบายใจไม่ทุกข์ร้อนใจในภายหลัง อย่าเป็นคนลักขโมย เพราะจะนำไปสู่เปรตวิสัย ไปสู่อบายภูมิ ควรแสวงหาทรัพย์สมบัติมาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ทำด้วยหยาดเหงื่อแรงกาย และความสามารถของตน จะได้มากหรือน้อยก็มีความสันโดษพอใจ ดีกว่าได้มาเพราะความไม่สุจริต” เมื่อสั่งสอนแล้วก็ปล่อยตัวนางไป

นี่เป็นตอนหนึ่งในการทำหน้าที่ วินิจฉัยอรรถคดีอย่างชาญฉลาดของมโหสถบัณฑิต เป็นต้นแบบที่เราควรศึกษาไว้ ฝึกเป็นผู้รู้จักคิด รู้จักแก้ไขปัญหาด้วยปัญญา เพราะต่อไปพวกเราจะต้องเป็นที่พึ่งให้กับคนอื่น หลังจากที่เรามีที่พึ่งให้กับตนแล้ว ให้หมั่นเจริญสมาธิภาวนาเพื่อเราจะได้มีปัญญาบริสุทธิ์กันทุกคน

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๗
(ยอดนักสังเกต)

ศีลยังประโยชน์ให้สำเร็จจนกระทั่งชรา
ศรัทธาตั้งมั่นแล้วยังประโยชน์ให้สำเร็จ
ปัญญาเป็นรัตนะของนรชนทั้งหลาย
บุญอันโจรลักไปไม่ได้

จิตใจเป็นศูนย์รวมของความรู้สึกนึกคิดทั้งมวล เป็นบ่อเกิดแห่งคำพูด และการกระทำทั้งหลาย ปกติใจของคนเรานั้นจะใสสะอาดบริสุทธิ์ แต่เพราะมีกิเลสเข้ามาครอบงำ จึงทำให้เกิดความเศร้าหมองไม่ผ่องใส เปรียบเสมือนกับน้ำซึ่งมีปกติใสสะอาด แต่ที่ขุ่นมัวไปเพราะมีสิ่งเจือปน น้ำจะกลับใสดังเดิมได้ เราต้องทำให้สิ่งที่เจือปนอยู่นั้นเกิดการตกตะกอน ใจก็เช่นเดียวกัน ถ้าอยากจะให้บริสุทธิ์ผ่องใส ต้องเจริญสมาธิภาวนา ทำใจให้หยุดนิ่ง จะได้ขจัดกิเลสอาสวะที่ปนเป็นให้หมดไป

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน สังยุตตนิกาย สคาถวรรคว่า

“สีลํ ยาว ชรา สาธุ สทฺธา สาธุ ปติฏฺฐิตา
ปญฺญา นรานํ รตนํ ปุญฺญํ โจเรหิ ทูหรํ

ศีลยังประโยชน์ให้สำเร็จจนกระทั่งชรา ศรัทธาตั้งมั่นแล้วยังประโยชน์ให้สำเร็จปัญญาเป็นรัตนะของนรชนทั้งหลาย บุญอันโจรลักไปไม่ได้”

ศีลเป็นเบื้องต้น เป็นที่ตั้งแห่งคุณความดีทั้งหลาย ช่วยทำให้สมาธิตั้งมั่น สมาธิจะทำให้เกิดปัญญา รวมทั้งศรัทธาที่ตั้งมั่นไม่หวั่นไหวในพระรัตนตรัย จะส่งผลใหญ่ให้ได้สวรรค์สมบัติและนิพพานสมบัติ เราคงได้เรียนรู้กันเป็นประจำ จากการที่ได้

นำตัวอย่างมาแสดงเป็นอุทาหรณ์สอนใจ ตั้งแต่มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธเจ้าหรือพระอรหันต์ทั้งหลาย หลังจากได้ทำบุญกับทักขิไณยบุคคลอันเลิศเหล่านั้น ผลบุญได้ส่งผลให้ได้รับอานิสงส์อันยิ่งใหญ่อย่างไร

ในครั้งนี้ได้นำตัวอย่างของผู้มีสติปัญญา ประดุจรัตนะที่มีค่าเอนกอนันต์ หรือเหมือนมีแก้วสารพัดนึกไว้ในครอบครอง ที่นำความสว่างไสว ความสุขความเจริญมาสู่ตัวเรา รวมถึงคนรอบข้าง ซึ่งมีในเรื่องของมโหสถบัณฑิต เพื่อเป็นเครื่องประดับสติปัญญาของพวกเรา โดยมีตัวอย่างที่น่าฟัง ๔ เรื่อง ดังนี้

*เรื่องแรก มีชายหนุ่มคนหนึ่งขับรถออกจากบ้านเพื่อไปล้างหน้า ขณะนั้นท้าวสักกเทวราชทรงดำริว่า จะทำปัญญานุภาพของมโหสถ ผู้เป็นหน่อเนื้อพุทธางกูรให้ปรากฏ จึงเนรมิตกายเป็นมนุษย์เสด็จมาที่สระโบกขรณี ขณะที่ชายหนุ่มชะล่าใจมัวสาละวนอยู่กับการล้างหน้าอยู่ในสระ มนุษย์จำแลงได้ขึ้นรถขับไปอย่างรวดเร็ว ฝ่ายหนุ่มเจ้าของรถซึ่งยังอาบน้ำล้างหน้ายังไม่เสร็จ ครั้นเห็นคนมาขโมยรถ ก็รีบขึ้นจากสระและวิ่งออกติดตามไป พลางตะโกนร้องบอกให้หยุดรถ

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๔๔

ท้าวสักกะไม่ยอมคืนรถ และอ้างว่าเป็นเจ้าของรถ เมื่อตกลงกันไม่ได้ ชาวบ้านที่เดินสวนทางมาเห็นเข้า จึงบอกให้ทั้งสองไปหามโหสถบัณฑิต เพื่อช่วยตัดสินปัญหาว่า ใครเป็นเจ้าของรถ ใครเป็นคนขโมยกันแน่ ครั้นไปถึงศาลาหลังใหญ่ซึ่งเป็นที่วินิจฉัยคดี เนื่องจากมโหสถเป็นคนมีไหวพริบ รู้จักสังเกตคน เพียงแค่มองดูเท่านั้นก็รู้ได้ทันทีว่า บุรุษผู้นี้เป็นอมนุษย์ เพราะปราศจากความกลัวเกรง อีกทั้งนัยน์ตาก็ไม่กะพริบ ส่วนชายหนุ่มคนนี้เป็นมนุษย์ธรรมดา ต้องเป็นเจ้าของรถอย่างแน่นอน

ถึงกระนั้น มโหสถต้องการให้มหาชนยอมรับในคำวินิจฉัย จึงเริ่มไต่สวนคดี ด้วยการถามถึงเหตุแห่งการทะเลาะวิวาท ครั้นรู้ต้นสายปลายเหตุ จึงบอกว่า เราจักขับรถไป ท่านทั้งสองจงจับท้ายรถ ใครที่คิดว่าตัวเองเป็นเจ้าของรถ จงอย่าปล่อยเด็ดขาด จากนั้นมโหสถให้บริวารคนหนึ่งขับรถไป คนทั้งสองรีบไปจับท้ายรถวิ่งตามไป ชายหนุ่มเจ้าของรถตามไปได้สักพักหนึ่งก็เหน็ดเหนื่อย ทั้งที่ไม่อยากปล่อยรถ แต่จำเป็นต้องปล่อย ส่วนท้าวสักกเทวราชนั้นวิ่งไปกับรถ โดยไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อยแม้แต่นิดเดียว

เมื่อมโหสถบัณฑิตสั่งให้ขับรถไปที่เดิม แทนที่จะประกาศบอกชาวบ้านที่มามุงดูว่า คนที่ไม่ปล่อยรถนั้นคือ

เจ้าของรถ กลับแสดงให้ชาวบ้านเห็นว่า “ชายหนุ่มคนนี้วิ่งไปได้สักพักก็ปล่อยรถ ยืนหอบด้วยความเหน็ดเหนื่อย ส่วนบุรุษนี้วิ่งไปกับรถแล้วยังกลับมากับรถได้อีก นับเป็นคนผิดมนุษย์ทั่วไป หยาดเหงื่อแม้แต่สักนิดจากร่างกายของเขาก็ไม่มี ลมหายใจเข้าออกก็ไม่มี ไม่มีความสะทกสะท้านเลย ประดุจผู้เป็นจอมแห่งบุรุษทั้งหลาย แสดงว่าท่านผู้นี้ต้องเป็นท้าวสักกเทวราชจำแลงมาอย่างแน่นอน”

เมื่อท้าวสักกเทวราชจะแสดงอานุภาพของตน ก็สถิตอยู่ในอากาศ เปล่งรัศมีสว่างไสวรุ่งโรจน์ ตรัสชมเชยมโหสถบัณฑิตว่า “เธอวินิจฉัยได้ยอดเยี่ยม ในโลกนี้จะมีบุคคลผู้เสมอด้วยปัญญาของมโหสถหามีไม่” จากนั้นก็เสด็จกลับยังทิพยสถานดาวดึงส์

ฝ่ายอำมาตย์ของพระราชายิ่งอยู่นานวันเข้า ก็ยิ่งอัศจรรย์ใจ และนับถือมโหสถประดุจเทพเจ้าทีเดียว ได้ไปเฝ้าพระเจ้าวิเทหราชด้วยตนเอง พลางกราบทูลเรื่องพิสดารที่เกิดขึ้นให้ทรงสดับว่า “มโหสถกุมารวินิจฉัยคดีได้ยอดเยี่ยมอย่างนี้ แม้ท้าวสักกเทวราชก็ยังชื่นชม เหตุไรพระองค์จึงไม่ทรงทราบถึงความสามารถที่พิเศษของมโหสถ”

เมื่อพระราชาตรัสถามเสนกบัณฑิตผู้เป็นคนตระหนี่ในลาภ ก็ได้รับคำทัดทานว่า “ข้าแต่มหาราชเจ้า บุคคลไม่ชื่อว่า

เป็นบัณฑิตด้วยเหตุเพียงเท่านี้ พระองค์โปรดรอไปก่อน พวกเราควรทดลองเขาดูต่อไป แล้วจึงจะรู้ว่ามโหสถเป็นบัณฑิตที่แท้จริงหรือไม่" พระราชาทรงสดับเช่นนั้นก็ทรงคล้อยตาม

วันหนึ่ง พระเจ้าวิเทหราช ให้นำท่อนไม้ตะเคียนมาและตัดเพียง ๑ คืบ ให้ช่างกลึงจนมีขนาดเท่ากัน แล้วส่งไปในหมู่บ้านของมโหสถพร้อมพระดำรัสว่า "ชาวบ้านจงแจ้งว่า ท่อนไม้ตะเคียนนี้ ด้านไหนเป็นโคน ด้านไหนเป็นปลาย ถ้าไม่มีใครรู้จะถูกปรับ ๑,๐๐๐ กหาปณะ" ฝ่ายชาวบ้านเมื่อมาประชุมกันต่างไม่มีใครรู้ จึงมาขอความช่วยเหลือจากท่านมหาเศรษฐี

ท่านมหาเศรษฐีได้เรียกมโหสถบัณฑิตซึ่งกำลังเล่นอยู่ที่สนามเด็กเล่น แล้วเล่าเรื่องให้ลูกรักฟัง มโหสถคิดว่า "พระราชาทรงประสงค์อยากจะทดลองภูมิปัญญาของเรา" เพียงใช้มือจับท่อนไม้ตะเคียนด้วยมือเท่านั้น ก็รู้ได้ว่า ข้างไหนเป็นโคน ข้างไหนเป็นปลาย ถึงแม้จะรู้อยู่แก่ใจ แต่ท่านก็ให้นำภาชนะใส่น้ำมา เพื่อจะได้อธิบายให้มหาชนรู้โดยทั่วหน้ากัน โดยให้เอาด้ายผูกตรงกลางของท่อนไม้ ถือปลายด้ายไว้ จากนั้นให้วางท่อนไม้ตะเคียนบนน้ำ ทันทีที่วางลงในน้ำ ปลายด้านหนึ่งก็จมลงก่อน ส่วนปลายอีกด้านหนึ่งก็เอียงขึ้นมา

มโหสถได้ถามมหาชนว่า "ธรรมดาต้นไม้ โคนหนักหรือ

ปลายหนัก” มหาชนตอบว่า “โคนหนัก” จึงกล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้น ด้านที่จมลงก่อนเป็นโคน ส่วนด้านที่เป็นปลายจมทีหลัง” ชาวบ้านดีใจมากที่จะไม่ถูกปรับ รีบส่งข่าวกราบทูลพระราชา ต่อมาพระเจ้าวิเทหราชให้นำกระโหลกศีรษะ ๒ กระโหลก คือ ของหญิงและของชาย แล้วส่งไปให้ชาวบ้านทำนายว่า ศีรษะอันไหนเป็นหญิง อันไหนเป็นชาย ถ้าหากไม่รู้จะถูกปรับ ๑,๐๐๐ กหาปณะ ชาวบ้านไม่รู้จึงมาถามมโหสถ มโหสถเห็นเท่านั้นก็รู้ได้ทันที เพราะท่านสังเกตแสกกระโหลกศีรษะ กระโหลกศีรษะของผู้ชายจะมีแสกตรง แสกกระโหลกศีรษะของหญิงจะคดเล็กน้อย ฝ่ายชาวบ้านได้ส่งข่าวกราบทูลพระราชาเมื่อตอบถูกจึงไม่ถูกปรับ

วันต่อมา พระเจ้าวิเทหราชให้นำงูสองตัวส่งไปให้ชาวบ้านทำนายว่า ตัวไหนเป็นตัวผู้ ตัวไหนเป็นตัวเมีย ชาวบ้านไม่รู้จึงถามมโหสถบัณฑิต ทันทีที่มโหสถเห็นก็รู้ว่า หางของงูตัวผู้ใหญ่กว่า ส่วนหางของงูตัวเมียเรียวเล็กกว่า หัวของงูตัวผู้ใหญ่กว่าของงูตัวเมีย นัยน์ตาของงูตัวผู้ ใหญ่กว่านัยน์ตาของงูตัวเมีย ลวดลายของงูตัวผู้ติดต่อกัน ส่วนลวดลายของงูตัวเมียขาดเป็นห้วงๆ

ครั้นพระราชาได้สดับเช่นนั้น ทรงชื่นชมโสมนัสในความเป็นผู้มีสติปัญญาอันเฉียบแหลมของมโหสถ จึงตัดสินพระทัยว่า

จะต้องนำมโหสถเข้ามารับราชการบ้านเมือง ตั้งแต่ยังเป็นเด็กนี่แหละ ส่วนมโหสถจะได้เข้ามาหรือไม่ ไว้ติดตามในตอนต่อไป ให้ทุกท่านฝึกเป็นคนช่างสังเกตไว้ให้มากๆ หมั่นใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองให้ละเอียดถี่ถ้วน จะเป็นผลดีต่อการศึกษาความรู้ภายในของเรา ซึ่งเป็นเรื่องที่ละเอียดลึกซึ้ง เราจะต้องหมั่นเจริญสมาธิภาวนา ฝึกฝนใจให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ หยุดนิ่งให้ละเอียดไว้เรื่อยๆ เมื่อเวลาจะตัดสินหรือวิเคราะห์สิ่งใดจะได้ไม่ผิดพลาด จะถูกต้องร่องรอยตรงไปตามความเป็นจริงทุกประการ ทำให้ได้อย่างนี้กันทุกๆ คน

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๙
(แก้ปมปริศนา)

นตฺถิ ปญฺญาสมา อาภา

แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาย่อมไม่มี

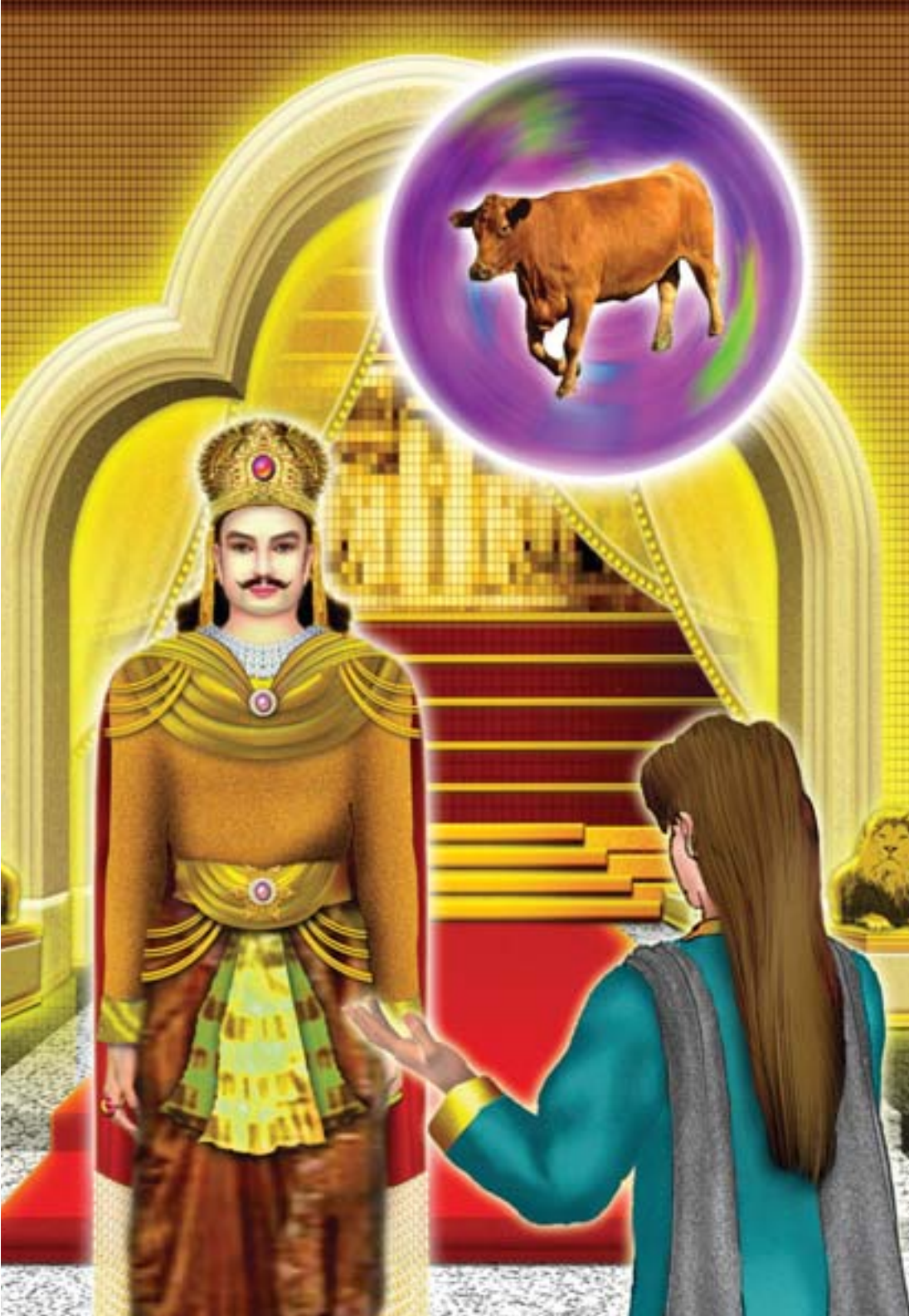

ขึ้นชื่อว่าทุกข์ ไม่มีใครที่อยากจะพบเจอ มนุษย์ทุกคนในโลกล้วนปรารถนาความสุขกันทั้งนั้น ต้องการแสวงหาสิ่งที่เป็นสรณะอันแท้จริง การที่จะหลุดพ้นจากความทุกข์ พบกับความสุขล้วนๆได้นั้น ต้องอาศัยตัวของเรา พึ่งตัวเรา อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ คือ พึ่งตัวเองเท่านั้น ต้องลงมือปฏิบัติธรรม จนใจหยุดนิ่งเกิดความรู้แจ้งภายใน เข้าถึงพระธรรมกายอันเป็นที่พึ่งที่ระลึกที่แท้จริง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ชราสูตรว่า

“นตฺถิ ปญฺญาสมา อาภา

แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาย่อมไม่มี”

แสงสว่างแห่งดวงปัญญา ถ้าจะพูดให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งในภาคปฏิบัติ ต้องลงมือปฏิบัติธรรมเจริญสมาธิภาวนา จนกว่าจะพบแสงสว่างภายใน เพราะปัญญาเป็นแสงสว่าง ที่ขจัดความมืดหรือความไม่รู้ให้หมดไป ถ้าเราหยุดใจได้ถูกส่วน จะพบกับดวงปัญญา ดวงปัญญาของกายแต่ละกาย ตั้งแต่กายมนุษย์หยาบ กายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม จนถึงกายธรรมภายใน ล้วนมีความสว่างแตกต่างกันออกไป

เมื่อเราสามารถปฏิบัติธรรมจนเข้าถึงดวงปัญญาของกายธรรมอรหัตแล้ว จะเกิดปัญญาบริสุทธิ์ที่กว้างขวางขยาย

ออกไปไม่มีที่สิ้นสุด ตามความละเอียดของกายธรรมที่ขยายไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อยากรู้เรื่องอะไรก็รู้ได้หมด เหมือนอย่างพระบรมศาสดาของเราที่ทรงได้รับการเฉลิมพระนามว่า เป็นพระสัพพัญญู คือ ทรงรู้ทุกอย่าง รู้แจ้งโลกทั้งหมด เพราะความมืดซึ่งเกิดจากอาสวกิเลสที่มาปิดบังดวงปัญญา ธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ของพระองค์หลุดร่อนออกไปหมด เหลือแต่ความสว่างไสวอยู่ในดวงจิตตลอดเวลาทั้งหลับทั้งตื่น และเพราะตื่นจากอวิชชาที่มาปิดบังดวงปัญญาไว้ จึงเป็นพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานตลอดกาล

แสงสว่างแห่งปัญญานั้นนับได้ว่าสว่างกว่าความสว่างใดๆ ในโลก และจักรวาล ผู้ปฏิบัติจนสามารถเข้าถึงดวงปัญญา จะมีปัญญาญาณ สามารถสอนตัวเอง อย่างน้อยก็สามารถสอนตัวเองให้ดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานของสัมมาอาชีวะ มีปัญญารู้ถูกรู้ผิด ไม่หลงไปทำผิดพลาด ไม่ประมาทในชีวิต อันจะเป็นเหตุให้ต้องพลัดตกไปเกิดในอบายภูมิ แสงสว่างแห่งปัญญานั้นยังจะส่องนำทางไปสู่สวรรค์ และนิพพานอีกด้วย

*ในครั้งนี้ ยังคงนำเรื่องมโหสถบัณฑิตผู้มีปัญญาเฉียบ

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๔๖

แหลมมาให้ได้ติดตามกันต่อ แม้มโหสถบัณฑิตอายุยังน้อย แต่ก็สามารถแก้ไข หรือพิจารณาอรรถคดีต่างๆ ได้ถูกต้องแม่นยำอย่างน่าอัศจรรย์ จนชนะใจอำมาตย์ว่า บุคคลนี้แหละที่พระราชาทรงสุบินนิมิตว่า ทรงเห็นไฟกองเล็กๆ ผุดขึ้นท่ามกลางไฟกองใหญ่ ๔ กอง ไฟกองเล็กนี้สว่างไสว พุ่งขึ้นไปได้ถึงพรหมโลกทีเดียว

ที่ผ่านมา ท่านอำมาตย์ส่งทูตไปกราบทูลพระราชา ถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น แต่ครั้งหลัง ท่านตัดสินใจเดินทางไปกราบทูลด้วยตนเอง เพราะอยากให้มโหสถได้เข้าไปรับสนองใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ประเทศชาติบ้านเมืองจะได้เจริญรุ่งเรือง แต่เพราะเสนกบัณฑิตทูลทัดทานไว้ ทำให้มโหสถยังไม่มีโอกาสได้รับราชการแผ่นดิน ฝ่ายพระเจ้าวิเทหราชนั้นทรงส่งข่าวไปให้ชาวบ้านยวมัชฌคามตามคำแนะนำของมหาอำมาตย์เสนกะอีกว่า ให้ชาวบ้านส่งโคตัวผู้อันเป็นมงคล ขาวปลอดทั้งตัว มีเขาที่เท้า มีโหนกที่หัว ร้องไม่เกิน ๓ เวลา มาถวายพระองค์ ถ้าไม่ส่งมาจะถูกปรับ ๑,๐๐๐ กหาปณะ ชาวบ้านไม่รู้ว่าโคมงคลนั้นเป็นอย่างไร ไม่รู้จะไปหาที่ไหน หมดปัญญาไปตามๆ กัน เมื่อไม่รู้จะพึ่งใคร จึงไปถามมโหสถบัณฑิต

มโหสถบัณฑิตบอกว่า “ท่านทั้งหลาย อย่าได้หวาดกลัวไปเลย โคมงคลนั้นไม่ใช่สัตว์ที่หาได้ยากอย่างที่คิด พระราชา

ทรงรับสั่งให้นำไก่ขาวปลอดไปถวายนั่นเอง ไก่นั้นชื่อว่ามีเขาที่เท้า หมายถึงมีเดือยที่เท้า ชื่อว่ามีโหนกที่หัวเพราะมีหงอนที่หัว ที่ว่าร้องไม่เกิน ๓ เวลา เพราะขัน ๓ เวลา ฉะนั้น ท่านทั้งหลายจงส่งไก่มีลักษณะอย่างนี้ไปถวายเถิด" เมื่อชาวบ้านนำไก่ขาวไปถวาย พระราชาก็ทรงปลื้มปีติยินดีที่มโหสถแก้ไขปริศนาของพระองค์ได้

ครั้นหยุดช่วงการทดลองสติปัญญาของมโหสถไปได้ไม่นาน พระราชาทรงส่งดวงแก้วมณี ที่ท้าวสักกเทวราชทรงประทานแก่พระเจ้ากุสราชซึ่งด้ายที่ร้อยแก้วมณีเส้นเก่านั้นขาดไป และไม่มีใครสามารถเอาด้ายเส้นเก่าออกแล้วร้อยด้ายเส้นใหม่เข้าไปได้ ทรงรับสั่งว่า "ให้ชาวบ้านยวมัชฌคามช่วยกันนำด้ายเส้นเก่าออกจากดวงแก้วมณีนี้ แล้วร้อยเส้นใหม่เข้าไปแทน ถ้าร้อยไม่ได้จะถูกปรับ ๑,๐๐๐ กหาปณะ"

เมื่อชาวบ้านทำไม่ได้ ต้องร้อนถึงมโหสถบัณฑิต มโหสถได้ปลอบใจชาวบ้านว่า อย่าได้วิตกไปเลย เรื่องนี้ไม่เห็นยากอะไร ให้นำน้ำผึ้งมาทาปากรูทั้งสองด้านของแก้วมณี แล้วนำปลายขนสัตว์ที่ฟั่นเป็นด้ายทาน้ำผึ้งสอดเข้าไปในรูแก้วมณี จากนั้นให้นำไปวางไว้ใกล้รังมดแดง มดแดงจะพากันออกจากรังมากินด้ายเส้นเก่า เมื่อกินหมดแล้วก็จะไปคาบปลายด้ายขนสัตว์เส้น

ใหม่ลากไปอีกด้านหนึ่งของดวงแก้วมณี ชาวบ้านได้ทำตามคำของมโหสถบัณฑิต เมื่อดวงแก้วมณีได้ร้อยเรียบร้อยแล้ว ได้นำไปถวายพระราชา พระองค์ทอดพระเนตรเห็น รู้สึกอัศจรรย์ใจถึงกับตรัสถามว่า ใครเป็นผู้แนะนำวิธี เมื่อรู้ว่าเป็นมโหสถบัณฑิตก็ทรงปีติยินดีเป็นอย่างยิ่ง

ต่อมา พระราชามีพระราชประสงค์จะทดลองมโหสถอีก จึงตรัสสั่งให้ราชบุรุษนำโคตัวผู้ไปกินขนมกุมมาสจนเต็มท้องแล้วรับสั่งให้ชำระล้างเขาทั้งสองให้สะอาด จากนั้นให้เอาน้ำมันมาทา เอาน้ำขมิ้นรดตัว และส่งไปที่หมู่บ้านยวมัชฌคามพลางรับสั่งว่า “ได้ยินว่าพวกท่านเป็นนักปราชญ์ โคตัวผู้มงคลของพระราชาตัวนี้ตั้งครรภ์ ขอท่านทั้งหลายจงให้โคตัวผู้นี้ตกลูกและส่งมาให้เราพร้อมกับลูกของมัน”

พวกชาวบ้านรับราชโองการแล้ว ต่างระดมความคิดปรึกษาหารือกันก็ไม่เห็นทางออกสุดท้ายต้องพึ่งมโหสถอีกเช่นเคย มโหสถบัณฑิตพิจารณาไตร่ตรองอยู่ครู่หนึ่ง ได้แนะนำชาวบ้านว่าเรื่องนี้ต้องย้อนปัญหาด้วยการส่งตัวแทนที่มีความกล้าหาญกล้ากราบทูลสนทนากับพระราชา เมื่อคัดเลือกตัวแทนได้แล้วมโหสถให้สยายผมไว้ข้างหลัง แล้วบอกให้เดินร้องไห้คร่ำครวญอยู่ที่บริเวณหน้าประตูพระราชนิเวศน์ เมื่อมีใครถามก็อย่าตอบ

ยกเว้นพระราชา ให้ร้องไห้คร่ำครวญไปเรื่อยๆ

ครั้นชายหนุ่มผู้กล้าหาญรับฟังกุศโลบาย จากมโหสถบัณฑิตแล้ว ก็ทำตามทุกประการ เมื่อพระราชาตรัสเรียกมาถาม ถึงสาเหตุที่ร้องไห้ เขากราบทูลว่า “ข้าแต่สมมติเทพ บิดาของข้าพระองค์ไม่อาจจะคลอดบุตร นี้ก็ครบ ๗ วันแล้ว ขอสมมติเทพทรงเป็นที่พึ่งแก่ข้าพระองค์ โปรดทรงทำอุบายการคลอดบุตรแก่บิดาของข้าพระองค์ด้วยเถิด พระเจ้าข้า”

พระราชาตรัสว่า “เจ้าคนโง่เอ๋ย จะเป็นไปได้อย่างไรที่ผู้ชายจะคลอดลูก”

หนุ่มผู้กล้านั้นกราบทูลขึ้นทันทีว่า “ข้าแต่สมมติเทพ เมื่อเป็นไปไม่ได้ แล้วชาวบ้านยวมัชฌคามจะทำโคตัวผู้ให้ตกลูกได้อย่างไร พระเจ้าข้า”

พระราชาทรงสดับถ้อยคำการย้อนปัญหาเช่นนั้น ตรัสถามว่า “ใครเป็นคนคิดแก้ปัญหาให้” เมื่อรู้ว่าเป็นมโหสถบัณฑิต จึงทรงโปรดปรานในตัวมโหสถมากขึ้นเป็นทวีคูณ

เราจะเห็นว่า ผู้มีปัญญาไม่มีทางตัน ปัญญาเป็นแสงสว่างให้พบทางออกเสมอ แสงสว่างในโลกนี้มีมากมาย ต่างมีประโยชน์ในตัวเองทั้งสิ้น แสงจากหลอดไฟมีเวลาเปิดปิด พระอาทิตย์มีเวลาอัสดง พระจันทร์มีข้างขึ้นข้างแรม แต่แสง

สว่างแห่งดวงปัญญานั้น จะฉายแวว ที่เป็นอมตนิรันดร์กาล ไม่มีวันเสื่อม และทรงคุณค่ามหาศาลยิ่งกว่าความสว่างใดๆ ในโลก เหมือนเพชรที่อยู่ท่ามกลางก้อนกรวด ธรรมดาก้อนกรวดแม้มีมากมายก่ายกอง ไม่อาจเทียบคุณค่ากับเพชรเม็ดเดียว โดยเฉพาะปัญญาบริสุทธิ์ที่เกิดจากใจหยุดนิ่ง เป็นปัญญาที่จะนำพาตัวเราให้พ้นจากกิเลสอาสวะทั้งหลาย ดังนั้น พวกเราทุกๆ คน ต้องแสวงหาปัญญาที่นำพาเราให้พ้นทุกข์ ก้าวไปสู่ความสุข ความบริสุทธิ์หลุดพ้น ด้วยการหมั่นเจริญสมาธิภาวนาเป็นประจำทุกๆ วัน ทำให้สม่ำเสมอ เราจะได้มีที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุดภายในกันทุกคน

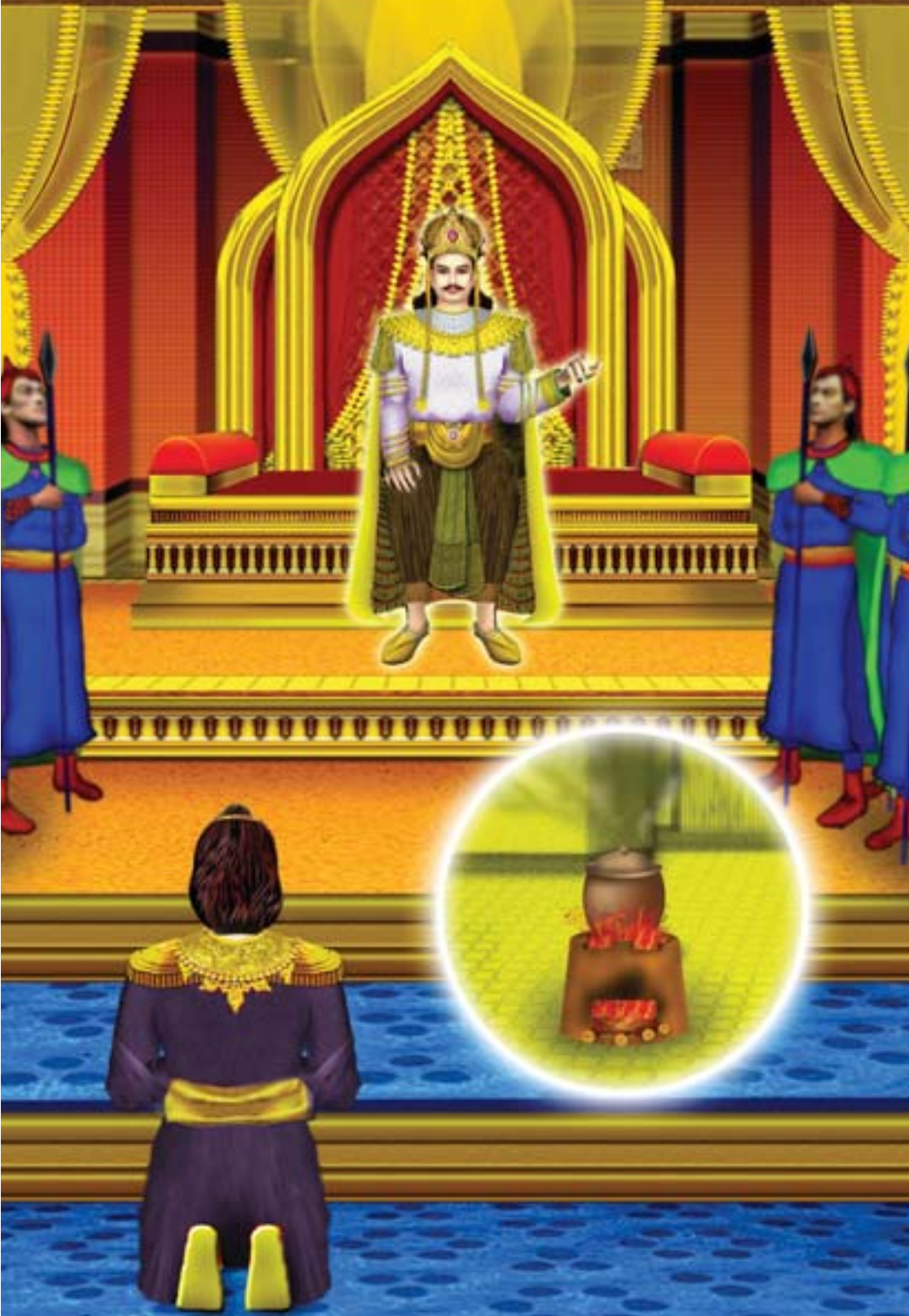

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๙
(ประลองปัญญา)

สัตบุรุษทั้งหลาย สรรเสริญปัญญาเท่านั้น สิริสมบัติ
เป็นที่ใคร่ของคนไม่ฉลาดเพราะมนุษย์ทั้งหลายยินดีในโภคสมบัติ
ก็ความรู้ของท่านผู้รู้ทั้งหลาย ใครๆ ก็ชั่งไม่ได้ในกาลไหนๆ
คนมีสิริสมบัติย่อมไม่ล่วงเลยคนมีปัญญาไปได้ไม่ว่าในกาลไหนๆ

วันเวลาที่ผ่านไป ได้นำความชรามาสู่ตัวเรา ชีวิตมีเกิดขึ้นตั้งอยู่ แล้วก็เสื่อมสลายไป สิ่งต่างๆ ในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นบุตรธิดา ทรัพย์สินเงินทอง ญาติพี่น้อง ล้วนไม่อาจติดตามเราไปสู่ปรโลกได้ มีแต่กุศลผลบุญที่สั่งสมไว้ดีแล้วเท่านั้น ที่จะเป็นดังเงาติดตามตัวไป ดังนั้น เราต้องตระหนัก และแสวงหาหลักของชีวิต ด้วยการสั่งสมบุญบารมี รีบประพฤติปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงที่พึ่งที่ระลึกภายใน คือ พระรัตนตรัยให้ได้ ชีวิตเราจะได้ปลอดภัย และมีความสุขไปทุกภพทุกชาติ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ชาดกว่า

“สัตบุรุษทั้งหลาย สรรเสริญปัญญาเท่านั้น สิริสมบัติเป็นที่ใคร่ของคนไม่ฉลาด เพราะมนุษย์ทั้งหลายยินดีในโภคสมบัติ ก็ความรู้ของท่านผู้รู้ทั้งหลาย ใครๆ ก็ชั่งไม่ได้ในกาลไหนๆ คนมีสิริสมบัติย่อมไม่ล่วงเลยคนมีปัญญาไปได้ ไม่ว่าในกาลไหนๆ”

ผู้คนส่วนใหญ่ที่เกิดมา มักปรารถนาทรัพย์สมบัติมากกว่าการแสวงหาวิชาความรู้ เพราะมองกันสั้นๆ ว่า สมบัตินอกตัวเป็นอุปกรณ์สำคัญ ที่จะทำให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขในภพชาตินี้ แต่วิสัยของนักปราชญ์บัณฑิต ท่านมองการณ์ไกลมองข้ามไปในภพเบื้องหน้า ท่านจึงมีข้อวัตรปฏิบัติที่ตรงกันข้าม ท่านจะขวนขวายแสวงหาปัญญาใส่ตัวให้มากที่สุด สั่งสมบุญ

บารมีให้เต็มที่ ฝึกฝนอบรมตนเองตลอดเวลา และหมั่นพิจารณาคุณธรรมในตัวเองว่า คุณธรรมข้อใดที่ยังไม่เกิดขึ้น ก็จะทำให้เกิดขึ้นมา ส่วนคุณธรรมข้อใดที่มีอยู่แล้ว ก็จะเพิ่มพูนให้สูงส่งยิ่งๆ ขึ้นไป

ส่วนทรัพย์สินเงินทองนั้น ท่านมีไว้พอเป็นอุปกรณ์ในการดำรงชีพ และเพื่อสั่งสมบุญบารมีให้แก่รอบยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้น ขอเพียงให้มีบุญ มีปัญญามากๆ ทรัพย์สมบัติภายนอกไม่ว่าจะเป็นเพชรนิลจินดา แก้วแหวนเงินทอง หรือของมีค่าทั้งหลาย ล้วนอยู่ในความสามารถที่จะหามาได้ทั้งนั้น เหมือนเรื่องของมโหสถบัณฑิตที่ท่านสั่งสมบุญบารมี สั่งสมปัญญาบารมีมานับภพนับชาติไม่ถ้วน แม้อายุยังน้อยแต่ดวงปัญญาของท่านสว่างไสวกว่าคนธรรมดา จนกระทั่งพระราชาต้องการพบตัวและอยากได้มาเป็นบัณฑิตคู่ใจ

*สำหรับเรื่องของมโหสถบัณฑิตนี้ ต่อจากตอนที่แล้วที่พระราชาได้ทดลองปัญญาของมโหสถหลายครั้งจนเป็นที่พอพระทัย แต่เนื่องจากอาจารย์เสนกะได้ทูลทัดทานไว้ ทำให้มโหสถยังไม่มีโอกาสได้เข้ามาเป็นมหาบัณฑิตในราชสำนัก

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๔๘

พระเจ้าวิเทหราชทรงดำริว่า จักทดลองปัญญาของมโหสถอีกสักสองครั้ง หากมโหสถสามารถแก้ปัญหา และปมปริศนาของพระองค์ได้ ก็จะนำมโหสถเข้ามาในราชสำนัก วันต่อมาพระองค์จึงได้ส่งข่าวไปว่า ชาวบ้านยวมัชฌคาม จงหุงข้าวที่ประกอบด้วยองค์แปด และให้นำมาถวายในราชสำนัก องค์แปดนั้น คือ ไม่ให้หุงด้วยข้าวสาร ไม่ให้หุงด้วยน้ำ ไม่ให้หุงด้วยหม้อข้าว ไม่ให้หุงด้วยเตา ไม่ให้หุงด้วยไฟ ไม่ให้หุงด้วยฟืน ไม่ให้หญิงหรือชายยกมา ไม่ให้นำมาส่งตามหนทาง หากชาวบ้านส่งมาไม่ได้ จะปรับสินไหม ๑,๐๐๐ กหาปณะ

ชาวบ้านได้รับราชโองการเช่นนี้ ไม่สามารถแก้ปมปริศนาของพระราชาได้ คิดอย่างไรก็คิดไม่ออก มองไม่เห็นว่าจะหุงข้าวได้อย่างไร เรื่องก็ไปถึงมโหสถเช่นเคย มโหสถบัณฑิตจึงปลอบใจชาวบ้านว่า อย่ากลัวไปเลย วิธีแก้ปัญหาของพระราชามีอยู่ว่า ให้ท่านทั้งหลายหุงด้วยข้าวแหลก เพราะปลายข้าวไม่ชื่อว่าข้าวสาร แม้พระราชาจะไม่ให้หุงด้วยน้ำตามปกติ ก็ให้เอาน้ำค้างยามเช้ามาหุงแทน เมื่อไม่ให้หุงด้วยหม้อข้าว ก็จงใช้ภาชนะดินใหม่มาหุงแทน ให้ใช้ตอไม้ตั้งภาชนะแทนเตาหุง พระราชาไม่ให้ใช้ไฟตามปกติ ก็ให้ใช้ไฟที่เกิดจากไม้สีกันมาหุงแทน จากนั้นให้หุงด้วยใบไม้แทนการให้ฟืน เพียงเท่านี้ก็ได้ชื่อว่าหุงข้าวตามที่ทรงรับสั่งนั่นเอง

เมื่อหุงเสร็จแล้ว ให้ท่านทั้งหลายบรรจุในภาชนะใหม่ ผูกด้วยด้ายประทับตรา อย่าให้หญิงหรือชายยกไป ให้กะเทยยกไปแทน ให้เดินถือไปนอกเส้นทาง เพียงเท่านี้ก็ได้ชื่อว่าละหนทางใหญ่ การหุงข้าวด้วยองค์ประกอบ ๘ อย่าง จึงเป็นอันสำเร็จ เมื่อชาวบ้านได้รับคำแนะนำ ต่างปีติเบิกบานใจ รีบจัดแจงตามที่มโหสถแนะนำทุกอย่าง พระราชาทอดพระเนตรเห็นสิ่งของที่ชาวบ้านนำมาแสดง จึงตรัสถามว่าปัญหานี้ใครเป็นคนแก้ ครั้นรู้ว่าเป็นมโหสถ ก็ทรงโปรดปรานมากยิ่งขึ้น

วันต่อมา พระราชาโปรดให้ส่งข่าวไปยังชาวบ้านอีก เพื่อทดลองมโหสถบัณฑิตว่า พระราชาใคร่จะทรงเล่นชิงช้าห้อยด้วยเชือกทราย เนื่องจากเชือกทรายเก่าในราชสกุลขาดเสียแล้ว จึงให้ชาวบ้านช่วยกันฟั่นเชือกทรายเส้นหนึ่งมาถวาย ถ้าส่งมาไม่ได้ จะปรับสินไหม ๑,๐๐๐ กหาปณะ

ชาวบ้านรับพระบัญชาจากพระราชา ก็รีบแจ้งมโหสถบัณฑิต มโหสถบัณฑิตคิดว่า “เรื่องนี้ต้องย้อนปัญหา เพราะตั้งแต่ไหนแต่ไรมา ไม่เคยมีชิงช้าที่ทำด้วยเชือกทราย” ได้ปรึกษาชาวบ้านว่า ให้ตัวแทนชาวบ้านสองสามคน เดินเข้าไปในพระราชนิเวศน์ และกราบทูลพระราชาว่า “ข้าแต่สมมติเทพ ชาวบ้านไม่รู้ว่า ต้องการขนาดของเชือกทรายเล็กหรือใหญ่เท่าไร ขอสมมติเทพโปรดให้ส่งท่อนเชือกทรายเส้นเก่าสักคืบหนึ่งหรือ

สี่นิ้วมาให้ดูพอเป็นตัวอย่าง พวกชาวบ้านเห็นขนาดของเชือกทรายนั้นแล้ว จึงจะฟั่นมาถวายได้”

พวกชาวบ้านรู้วิธีแก้ปัญหาแล้ว ต่างดีใจ และรีบส่งตัวแทนผู้มีวาทศิลป์ เดินทางเข้าไปกราบทูลขอดูเชือกทรายเก่า พระราชาได้ฟังคำกราบบังคมทูลเช่นนั้น ทรงรับสั่งว่า “เชือกทรายในพระราชฐานของเราไม่เคยมีแต่ไหนแต่ไรมา เราไม่มีแบบให้พวกท่านดูหรอก” เมื่อได้โอกาส ตัวแทนชาวบ้านจึงกราบทูลว่า “ข้าแต่มหาราช เมื่อเชือกทรายตัวอย่างยังไม่มี ไฉนชาวบ้านยวมัชฌคามจะทำได้พระเจ้าข้า”

ครั้นพระราชาทรงทราบว่า มโหสถบัณฑิตเป็นผู้แนะวิธีการแก้ปัญหา ทรงปีติโสมนัสมาก ตรัสถามเสนกะอาจารย์ว่า “เราควรนำมโหสถบัณฑิต มายังราชสำนักได้หรือยัง” อาจารย์เสนกะกราบทูลด้วยความตระหนี่ในลาภสักการะว่า “บุคคลไม่ชื่อว่าเป็นบัณฑิตด้วยเหตุเพียงเท่านี้ ขอได้ทรงรอไปก่อน พระเจ้าข้า” พระเจ้าวิเทหราชทรงมีพระดำริว่า “มโหสถบัณฑิตแก้ปัญหาถูกใจเรายิ่งนัก สามารถแก้ปัญหาที่ลึกลับ และยังย้อนปัญหาได้ถึงปานนี้ ดุจการพยากรณ์ของพระพุทธเจ้าทีเดียว”

เมื่อทรงดำริถึงปัญญาอันเฉียบแหลมของมโหสถเช่นนี้ จึงมีพระราชประสงค์ให้นำมโหสถเข้ามาสู่ราชสำนัก ถึงขนาดทรงตัดสินพระทัยจะเสด็จไปทรงรับด้วยพระองค์เอง อาจารย์

เสนกะเห็นว่า ไม่อาจทูลทัดทานได้อีกต่อไป จึงแสร้งทำเป็นเห็นดีด้วย แต่ก็มีวิธีการที่จะไม่ยอมให้มโหสถเข้ามาเป็นบัณฑิตจนได้ ซึ่งถือว่าเป็นไม้ตาย เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการทดสอบมโหสถ อาจารย์เสนกะแนะนำว่า “ขอพระองค์อย่าเสด็จไปเองเลย พระเจ้าข้า เพียงแต่ให้ส่งทูตไปหามโหสถ และให้มีราชโองการไปว่า เธอจงส่งม้าอัสดรหรือม้าประเสริฐกว่าม้าสามัญมา ถ้าเธอจักส่งม้าอัสดรมา เธอจงมาเอง แต่เมื่อจะส่งแต่ม้าประเสริฐมา จงส่งบิดาของเธอมาด้วย”

พระราชาทรงสดับแล้ว ก็เห็นชอบด้วย จึงส่งราชทูตไปเชิญมโหสถเข้าวัง มโหสถบัณฑิตได้ปรึกษากับบิดาว่า “เมื่อไปอย่าไปมือเปล่า โบราณว่า ไปเฝ้าพระราชา ไปเยี่ยมพระอุปัชฌาย์ หรือไปหาหนุ่มสาวที่ตนมั่นหมาย อย่าได้ไปมือเปล่า ขอคุณพ่อจงเอาผอบไม้จันทน์บรรจุเนยใสใส่ไปด้วย” จากนั้นได้ปรึกษาหารือวิธีแก้ปัญหาอันจะเกิดขึ้นในราชสำนัก เพื่อจะได้เป็นที่ถูกพระทัยของพระราชา เพราะการเข้าวังครั้งนี้ เกี่ยวเนื่องกับความเป็นความตาย และชื่อเสียงเกียรติยศของวงศ์ตระกูลทีเดียว

ส่วนมโหสถบัณฑิตจะผ่านการทดลองขั้นสุดท้ายหรือไม่อย่างไร ไว้ตอนต่อไปเรามาติดตามกันต่อ อย่าลืมหมั่นแสวงหาปัญญา หาโอกาสศึกษาธรรมะ ทั้งภาคปริยัติ และปฏิบัติให้มากๆ จะได้มีดวงปัญญาสว่างไสวกันทุกคน

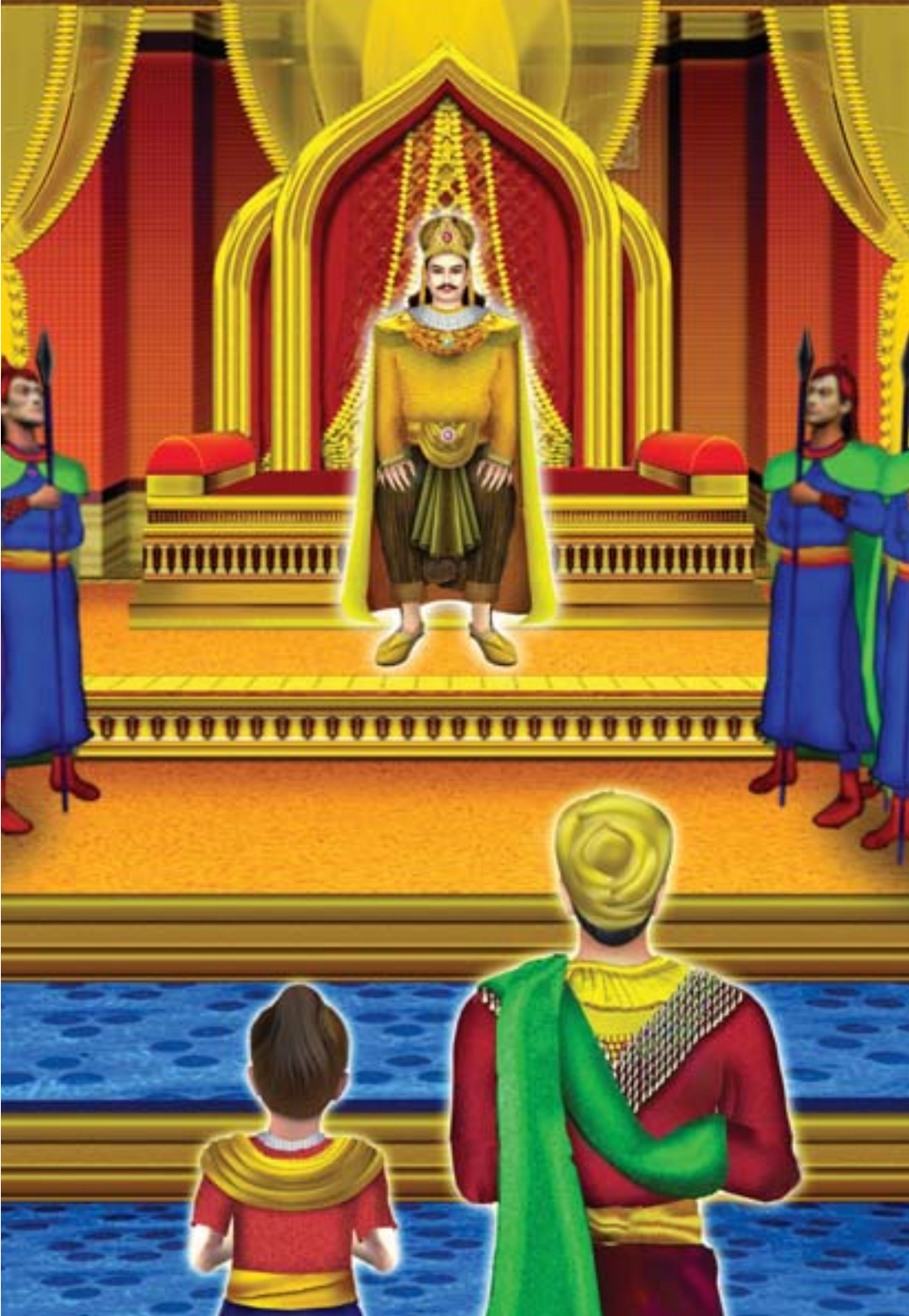

๑๐

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๑๐
(ต้อนรับบัณฑิตใหม่)

ม้าดีรู้ได้ด้วยฝีเท้า
โคถึกรู้ได้ในคราวลากเข็น
แม่โคนมรู้ได้ในคราวรีดนม
บัณฑิตที่แท้จริง รู้ได้เมื่อเจรจา

ทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ ต่างเสาะแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุดเพื่อตนเอง ไม่ว่าจะเป็นความสุข ปัญญา หรือที่พึ่งที่ระลึกในชีวิต สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะสมปรารถนาได้ เมื่อเราได้พบพระรัตนตรัย หรือได้เข้าถึงพระธรรมกาย จึงได้ชื่อว่าประสบความสุข และความสำเร็จในชีวิตของการเกิดมาเป็นมนุษย์ การได้เข้าถึงพระ-ธรรมกาย จะทำให้เราพบกับความสุขที่แท้จริง พบกับความรู้แจ้งภายใน อันเป็นปัญญาบริสุทธิ์ที่จะนำไปสู่การหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานทั้งหลาย หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ จากการบังคับบัญชาของพญามาร เป็นความรู้อันประเสริฐที่จะทำให้เราบรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางของชีวิต คือ บรรลุมรรคผลนิพพานอันเกษม ถึงที่สุดแห่งธรรม

มีวาระพระบาลีใน สัมภวชาดกว่า

“ชเวน ภทฺรํ ชานนฺติ พลิพทฺธญฺจ วาหิเย
โทเหน เธนุ ชานนฺติ ภาสมานญฺจ ปณฺฑิตํ

ม้าดีรู้ได้ด้วยฝีเท้า โคถึกรู้ได้ในคราวลากเข็น แม่โคนมรู้ได้ในคราวรีดนม บัณฑิตที่แท้จริง รู้ได้เมื่อเจรจา”

ครั้งนี้ เรามาติดตามดูการใช้ปฏิภาณไหวพริบ และวิธีการเจรจาต่อหน้ามหาสมาคมของมโหสถกันว่า จะสามารถฉายแววแห่งความเป็นบัณฑิตนักปราชญ์ต่อเบื้องพระพักตร์พระราชา

และเหล่าอำมาตย์ข้าราชบริพารได้อย่างไร เรื่องดำเนินถึงตอนที่มโหสถบัณฑิต และท่านสิริวัฒนเศรษฐีผู้เป็นบิดา พร้อมทั้งอนุเศรษฐีอีก ๑,๐๐๐ คน ได้เดินทางเข้าสู่ราชสำนักตามพระบรมราชโองการ

*เมื่อท่านเศรษฐีพาเศรษฐีทั้งหลายเข้าไปยังราชสำนัก พระราชาทรงทักทายปราศรัย ตรัสถามว่า “ดูก่อนคฤหบดี มโหสถบุตรของท่านอยู่ที่ไหนล่ะ” เศรษฐีทูลตอบว่า “จะตามมาภายหลัง พระเจ้าข้า” พระราชาทรงดีพระทัยและทรงมีพระทัยจดจ่อ อยากจะเห็นตัวบัณฑิตคนใหม่ จึงตรัสสั่งให้ท่านเศรษฐีนั่งบนอาสนะที่สมควรแก่ตน

ฝ่ายมโหสถมีเด็ก ๑,๐๐๐ คน ห้อมล้อม ได้นั่งรถที่ประดับแล้ว เดินทางเข้าสู่เมือง ระหว่างทาง เห็นลาตัวหนึ่ง จึงสั่งให้ผูกและให้นำไปด้วย มหาชนเห็นรูปร่างหน้าตาของมโหสถต่างเกิดความรัก พากันชื่นชมในความสง่างามของพระโพธิสัตว์ เมื่อไปถึงประตูพระราชฐาน มโหสถขึ้นสู่ปราสาท ถวายบังคมพระราชา พระราชาทอดพระเนตรเห็นมโหสถ ทรงปีติปราโมทย์ทรงกล่าวปฏิสันถารอย่างอ่อนหวาน ราวกับมโหสถเป็นราชโอรส

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๕๑

สุดที่รัก ทรงรับสั่งให้มโหสถเลือกอาสนะตามสมควร

เนื่องจากการเลือกที่นั่งถือเป็นหลักเกณฑ์สำคัญประการหนึ่ง ในความเป็นนักปราชญ์ เพราะความรู้จักตน รู้จักประมาณ และรู้จักที่ชุมชน จัดเป็นองค์คุณสำคัญของผู้เป็นบัณฑิต การนั่งในสมาคมต้องรู้ที่อันเหมาะสมแก่ตน ยิ่งในมหาสมาคมที่มีพระราชาเป็นประมุข ยิ่งเป็นที่เพ่งเล็ง หากเลือกได้เหมาะสมก็แสดงว่า เป็นผู้ควรแก่ความเป็นนักปราชญ์ แต่หากเลือกไม่เหมาะสมก็จะเป็นที่ติเตียนเย้ยหยัน ฉะนั้น พระเจ้าวิเทหราชจึงตรัสบอกมโหสถให้เลือกหาที่นั่งตามสมควร

ด้วยความเป็นปราชญ์ของมโหสถที่ได้นัดแนะกับบิดาไว้แล้ว เมื่อได้ยินพระดำรัส มโหสถชำเลืองดูทางบิดาทันที ท่านเศรษฐีรีบลุกจากอาสนะ พลางเชื้อเชิญลูกชายให้มานั่งแทนที่ของตน มโหสถไม่รีรอตรงไปนั่งแทนที่บิดา บรรดาอำมาตย์ข้าราชบริพารที่เฝ้าแหนอยู่เห็นกิริยาเช่นนั้นโดยเฉพาะอาจารย์ทั้งสี่ต่างพากันโห่ร้องปรบมือหัวเราะชอบใจ และพูดเหน็บแนมว่ามโหสถไม่ใช่บัณฑิตอย่างที่คนทั่วไปเขาร่ำลือกัน เพราะแม้ที่นั่งก็ยังไปแย่งของบิดา เป็นการไม่เคารพต่อบิดาผู้ให้กำเนิด ไม่สมควรที่จะเป็นบัณฑิตเลย

ฝ่ายมโหสถกลับมีกิริยามั่นคงประดุจขุนเขา ที่ไม่หวั่น

ไหวในแรงลมที่มากระทบ ได้แต่นึกในใจว่า คราวนี้แหละเราจักสำแดงให้พวกอาจารย์เห็นปรีชาของเราบ้าง พลางกราบทูลอย่างไม่สะทกสะท้านว่า “ขอเดชะ พระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานวโรกาสสุดแต่จะโปรดกรุณา เท่าที่ได้สังเกต ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทมีพระพักตร์ผุดผ่องเมื่อข้าพระพุทธเจ้ามาเฝ้า แต่บัดนี้ ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทกลับมีพระพักตร์แปรเปลี่ยนไป เพราะเหตุอะไร พระพุทธเจ้าข้า”

พระเจ้าวิเทหราชตรัสตอบว่า “ใช่แล้วบัณฑิตน้อย เป็นความจริงที่เขากล่าวกันว่าบุคคลบางคนได้ยินข่าวกล่าวขวัญแล้วน่ารักน่าชื่นใจ แต่พอได้เห็นตัวเข้า ความน่ารักน่าชื่นใจก็หมดไป ดังเช่นที่เราได้ประสบอยู่นี่แหละ เรารู้สึกเสียดายจริงๆ ที่ความชื่นใจอันเกิดจากการฟังเรื่องราวที่ดีของเจ้านั้น ได้สุดสิ้นลงแทนที่จะเพิ่มขึ้นเมื่อได้พบเจ้า เรากำลังคิดว่า การไม่พบเห็นเจ้าเลยยังจะดีเสียกว่า”

แทนที่มโหสถจะเศร้าสลดไปด้วย ยังคงแจ่มใสเป็นปกติกราบบังคมทูลว่า “ขอเดชะ พระบารมีเป็นล้นพ้น ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาททรงสำคัญมั่นว่า บิดาเท่านั้นสูงกว่าบุตร ไม่ว่าในฐานะไหนๆ ทั้งสิ้นหรือพระเจ้าข้า”

เมื่อได้รับคำยืนยันจาก พระราชาเช่นนั้น ก็ทูลต่อไปว่า “พระองค์พระราชทานข่าวไปว่า ให้ข้าพระบาทส่งม้าอัสดรหรือม้าประเสริฐกว่าม้าสามัญมาถวายไม่ใช่หรือพระเจ้าข้า” ครั้นกราบทูลดังนี้แล้ว ก็สั่งให้บริวารจูงลาเข้ามาข้างใน และกราบทูลถามว่า “ลาตัวนี้ราคาเท่าไร พระเจ้าข้า”

พระราชาตรัสตอบว่า “ถ้ามันมีอุปการะมาก ราคาของมันอย่างมากก็เพียง ๘ กหาปณะ” มโหสถทูลถามต่อไปว่า “ก็ม้าอัสดรอาศัยลานี้เกิดในท้องนางม้าสามัญหรือนางลาซึ่งเป็นแม่ม้าอาชาไนย ราคาเท่าไรเล่า พระเจ้าข้า” ครั้นพระราชาตรัสตอบว่า “หาค่ามิได้เลย บัณฑิต”

เมื่อได้ฟังคำตอบเช่นนั้น มโหสถจึงย้อนความเดิมว่า “ข้าแต่พระราชาผู้ประเสริฐ ถ้าพระองค์ทรงสำคัญอย่างนี้ว่าบิดาประเสริฐกว่าบุตรในทุกสถาน ลาของพระองค์นี้ก็ประเสริฐกว่าม้าอัสดร เพราะลาเป็นพ่อของม้าอัสดร ขอพระองค์จงทรงรับลานั้นไว้เถิด แต่หากม้าอัสดรซึ่งเป็นลูกจะอุดมกว่าลาทั้งหลาย พระองค์ก็จงทรงรับม้าอัสดรนั้นไว้และถ้าพระองค์ยังทรงยืนยันว่าบิดาประเสริฐกว่าบุตรทั้งหลาย ขอได้ทรงรับบิดาของข้าพระองค์ไว้ ถ้าบุตรอาจประเสริฐกว่าบิดาได้ ขอได้ทรงรับข้าพระองค์ไว้ เพื่อประโยชน์แก่พระองค์เถิด พระเจ้าข้า”

ราชบริษัททั้งปวงฟังแล้ว ต่างปรบมือแซ่ซ้องสาธุการว่า “มโหสถบัณฑิตกล่าวได้ยอดเยี่ยมจริงๆ” ส่วนพระเจ้าวิเทหราชได้สดับถ้อยคำอุปมาอุปไมยเช่นนั้น ทรงชื่นชมโสมนัส จากนั้นก็ไม่ทรงรีรอ ทรงจับพระสุวรรณภิงคารที่เต็มเปี่ยมด้วยน้ำหอมหลั่งคันโธทกให้ตกลงในมือของเศรษฐี พร้อมกับมีพระดำรัสว่า “ท่านคฤหบดี ขอให้มโหสถบัณฑิตมาเป็นบุตรของเราเถิด เราจะเลี้ยงดูให้ดีประดุจบุตรสุดที่รักที่เกิดแต่อกเราทีเดียว”

แม้ท่านเศรษฐีจะรัก และคิดถึงบุตรสุดที่รักมากเพียงไร แต่เมื่อเป็นราชประสงค์ก็ไม่อาจขัดได้ อีกทั้งเห็นว่าเป็นโอกาสที่มโหสถจะได้แสดงปรีชาญาณของความเป็นบัณฑิต อันจะนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่วงศ์ตระกูล และประเทศชาติบ้านเมือง จึงตัดสินใจมอบมโหสถให้พระราชา

ตั้งแต่นั้นมา มโหสถบัณฑิตกับบริวารได้รับราชการอยู่ในราชสำนักของพระเจ้าวิเทหราช และพร้อมกันนั้นยังต้องเผชิญหน้ากับคณาจารย์ประจำราชสำนักชุดเก่าทั้ง ๔ ท่าน อันมีท่านเสนกะเป็นหัวหน้า ซึ่งจะต้องขับเคี่ยวกันอย่างถึงพริกถึงขิง จนกว่าจะยอมจำนน ทางฝ่ายพระเจ้าวิเทหราชเองในฐานะที่ทรงเป็นพระราชาของพสกนิกร ทรงเป็นพระบิดาบุญธรรมของมโหสถ และทรงเป็นศิษย์ของอาจารย์ทั้งสี่ ก็ต้อง

ทำใจมากๆ ทีเดียว เนื่องจากต้องสมานทั้งสองฝ่ายไว้

นี่เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการเข้าปฏิบัติหน้าที่ในราชสำนักเท่านั้น มโหสถยังจะต้องผ่านด่านการพิสูจน์อีกหลายอย่าง ต้องพบเจอปัญหา และอุปสรรคต่างๆ อีกมากมาย ซึ่งแต่ละตอนล้วนน่าสนใจ และน่าศึกษามาก มโหสถจะใช้ปัญญาแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการอย่างไร อีกทั้งพวกเราจะนำวิธีการแก้ปัญหาของท่าน มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ให้มาติดตามกันตอนต่อไป ให้พวกเราทุกคนหมั่นเจริญสมาธิภาวนา จะได้มีปัญญาบริสุทธิ์ ที่จะทำให้เราฝ่าฟันปัญหา และอุปสรรคทั้งหลายไปได้

๔๙

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๑๑
(สนองราชกิจ)

ปัญญาเป็นเครื่องวินิจฉัยข้อความที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา ปัญญาเป็นเครื่องเพิ่มพูนเกียรติคุณ และชื่อเสียง นรชนในโลกนี้ ประกอบด้วยปัญญาแล้ว ย่อมหาความสุขได้ แม้ในท่ามกลางความทุกข์ที่เกิดขึ้น

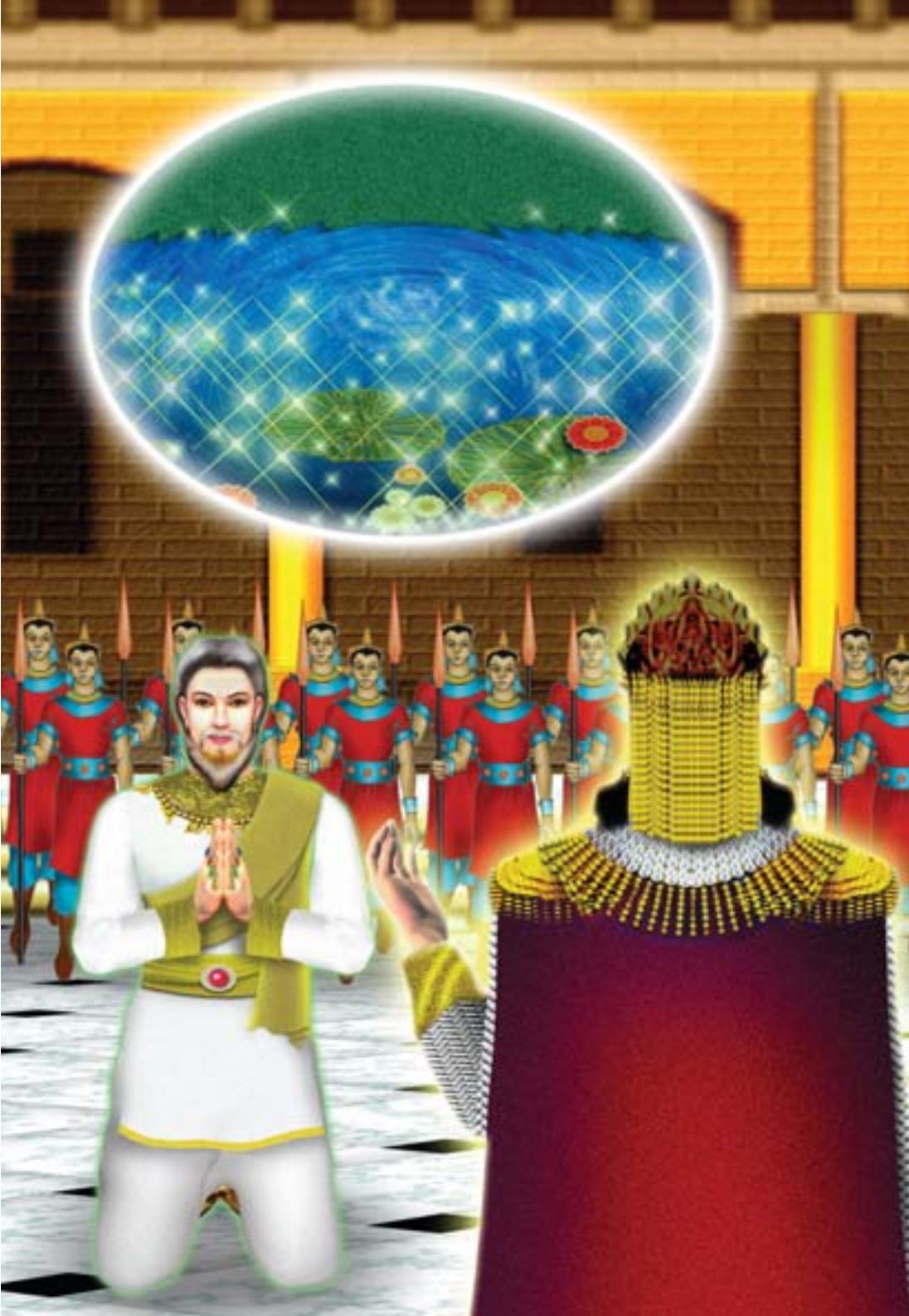

การปฏิบัติธรรมเป็นหัวใจในการสร้างบารมี ใครอยากจะประสบความสำเร็จในการปฏิบัติธรรม ก็อย่าดูเบาในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของท่านั่ง การหลับตา หรือการทำใจให้สบายๆ ให้ปลอดโปร่ง ปลดปล่อยวางจากภารกิจการงานต่างๆ เป็นต้น โดยเฉพาะเรื่องปลิโพธความกังวลใจในชีวิตประจำวัน เรื่องการทำมาหากิน ครอบครัว ญาติสนิทมิตรสหาย การศึกษาเล่าเรียน หรือแม้แต่การเดินทาง ปลิโพธ แปลว่า เครื่องกังวลใจ ใครที่มัววิตกกังวลกับเรื่องเหล่านี้ในเวลาปฏิบัติธรรม ใจจะหาความสงบได้ยาก ให้พวกเราทุกคนปรับปรุงพื้นฐานเหล่านี้ให้ถูกวิธี แล้วทำให้ชำนาญ การปฏิบัติธรรมนับเป็นกรณียกิจอันสูงสุด เป็นสาระสำคัญของชีวิตเรา เราต้องฝึกฝนอบรมให้ดี หมั่นพัฒนาแก้ไขไปเรื่อยๆ การปฏิบัติธรรมของเราย่อมจะก้าวหน้า จะประสบความสำเร็จ ได้เข้าถึงธรรมกายกันทุกๆ คน

มีวาระพระบาลีใน ขุททกนิกาย เตสกุณชาดกว่า

“ปญฺญา สุตวินิจฺฉินี ปญฺญา สิโลกวฑฺฒนี
ปญฺญาสหิโต นโร อิธ ทุกฺเข สุขานิ วินฺทติ

ปัญญาเป็นเครื่องวินิจฉัยข้อความที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา ปัญญาเป็นเครื่องเพิ่มพูนเกียรติคุณ และชื่อเสียง นรชน

ในโลกนี้ ประกอบด้วยปัญญาแล้ว ย่อมหาความสุขได้ แม้ในท่ามกลางความทุกข์ที่เกิดขึ้น”

การจะดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้อย่างมีความสุขและปลอดภัย ต้องเป็นผู้ที่เฉลียวฉลาด มีสติปัญญาเป็นเครื่องรักษาตน คนฉลาดมากจะปกครองคนฉลาดน้อย ถ้าหากไม่รู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมคนอื่น หรือไม่มีปัญญาความสามารถ จะประกอบอาชีพธุรกิจการงานใดก็จะหาความสำเร็จได้ยาก ยิ่งในภาวะปัจจุบันนี้ ถือกันว่า ปัญญา เป็นเครื่องวัดคุณภาพของประชากร ประเทศชาติใดที่หวังความเจริญรุ่งเรือง จำเป็นต้องมีบุคลากรผู้มีสติปัญญา ที่รู้จักศึกษาหาความรู้ใส่ตัว ปัญญาเป็นรัตนะของนรชนเป็นสิ่งที่จะช่วยอำนวยประโยชน์สุขมาสู่ตนและเพื่อนมนุษย์

*ครั้งนี้มีตัวอย่างเกี่ยวกับความเป็นผู้มีปัญญาของมโหสถมาให้พวกเราได้ศึกษากันอีกเช่นเคย มโหสถบัณฑิตเป็นผู้มีดวงปัญญาเป็นเลิศยิ่งกว่าใครในยุคสมัยนั้น ท่านได้อาศัยความมีปัญญามาก เข้ารับตำแหน่งบัณฑิต ที่ปรึกษาราชการแผ่นดินของพระเจ้าวิเทหราช ยิ่งเมื่อท่านได้เข้ารับตำแหน่งบัณฑิตในราชสำนักแล้ว ก็ยิ่งได้ฉายแววแห่งความเป็นปราชญ์มากขึ้น

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๕๖

ดังเช่นวันหนึ่ง มหาชนเห็นเงาของแก้วมณีเปล่งแสงสว่างไสวอยู่ในสระโบกขรณี จนเป็นที่อัศจรรย์ของมหาชนที่ลงไปอาบน้ำ

เมื่อทุกคนมั่นใจว่า ในบริเวณนั้นต้องมีแก้วมณีอย่างแน่นอน แต่ก็ไม่ทราบว่าอยู่ตรงไหน จึงกราบทูลพระราชาว่า มีแก้วมณีอยู่ในสระโบกขรณี พระราชาทรงเรียกเสนกะมาตรัสถามว่า “ท่านอาจารย์ ได้ยินว่ามีมณีรัตนะอยู่ในสระโบกขรณี ทำอย่างไรจึงจะนำแก้วมณีนั้นขึ้นมาได้” เสนกะทูลว่า “ไม่ยากเลยพระเจ้าข้า ควรให้ทหารช่วยกันวิดน้ำออกจากสระโบกขรณีจนหมด จะได้แก้วมณีตามพระราชประสงค์อย่างแน่นอน พระเจ้าข้า”

พระราชาทรงสดับแล้ว รับสั่งให้เสนกะเป็นหัวหน้าในการวิดน้ำออกจากสระให้หมด แต่ถึงแม้จะวิดน้ำจนหมดถึงพื้นแล้วก็ยังไม่พบแก้วมณี จึงให้เติมน้ำเข้าสระจนเต็ม เมื่อน้ำเต็มสระโบกขรณี ความแวววาวของแก้วมณีก็ปรากฏอีก เสนกะอุตส่าห์ให้วิดน้ำออกอีก ขุดลงไปจนถึงดินดาน ทำเช่นนี้ถึง ๓ ครั้ง ก็ยังไม่พบแก้วมณี ทำให้เหนื่อยอ่อนไปตามๆ กัน หมดหวังในแก้วมณีดวงนั้น

พระราชาทรงเห็นไม่เป็นผล จึงตรัสเรียกมโหสถบัณฑิตมาเข้าเฝ้า และทรงเล่าเรื่องแก้วมณีพลางตรัสถามว่า

จะนำแก้วมณีขึ้นมาได้หรือไม่ มโหสถกราบทูลว่า “ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาท เรื่องนี้หาเป็นการหนักหนาอะไรไม่ ข้าพระองค์จักนำแก้วมณีมาถวายตามราชประสงค์เองพระเจ้าข้า” พระเจ้าวิเทหราชได้ทรงสดับดังนั้น ทรงเบาพระทัยคิดว่า วันนี้เราจักเห็นกำลังปัญญาของมโหสถบัณฑิต จึงเสด็จไปสู่สระโบกขรณีพร้อมด้วยข้าราชบริพาร

มโหสถบัณฑิตยืนอยู่ที่ฝั่ง มองดูแสงของแก้วมณีก็รู้ว่าแก้วมณีนี้ไม่ได้อยู่ในสระโบกขรณี เพราะเห็นเพียงประกายวูบวาบเท่านั้น ครั้นตรวจตราดูรอบๆ เห็นต้นตาลตั้งอยู่โดดเดี่ยวใกล้ๆ สระ จึงมีความมั่นใจว่าดวงแก้วมณีนี้จะต้องอยู่บนต้นตาล จึงกราบทูลว่า “แก้วมณีไม่มีในสระโบกขรณี พระเจ้าข้า”

พระราชาทรงสดับเช่นนั้น ยังไม่ทรงเชื่อนัก เพราะความเห็นของมโหสถกับของท่านอาจารย์เสนกะดูต่างกันเหลือเกิน มโหสถจึงให้นำภาชนะสำหรับขังน้ำมาใส่น้ำจนเต็ม แล้วกราบทูลว่า “ข้าแต่สมมติเทพ ขอพระองค์ทอดพระเนตรดูเถิด แสงของแก้วมณีไม่ได้ปรากฏเฉพาะในสระโบกขรณีเพียงแห่งเดียว แม้ในภาชนะนี้ก็ปรากฏเช่นกัน แสดงว่าแก้วมณีไม่ได้อยู่ในสระโบกขรณี แต่อยู่ในรังกาบนต้นตาล โปรดให้ราชบุรุษขึ้นไปนำลงมาเถิด พระเจ้าข้า”

เมื่อราชบุรุษขึ้นไปบนต้นไม้ได้พบดวงแก้วมณีอยู่ในรังกา ตามที่มโหสถบัณฑิตบอกไว้จริงๆ พระราชาทรงชื่นชมโสมนัสมาก ถึงกับพระราชทานสร้อยมุกดาหาร เครื่องประดับพระศอของพระองค์ให้มโหสถ พร้อมทั้งพระราชทานสร้อยมุกดามากมายให้กับเด็กผู้เป็นบริวารของมโหสถ เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้ชื่อเสียงของมโหสถเริ่มเป็นที่ประจักษ์ต่อมหาชนกันถ้วนหน้าว่าเป็นผู้มีปัญญาเลิศกว่าท่านอาจารย์เสนกะมากมายนัก

วันหนึ่ง พระเจ้าวิเทหราชเสด็จไปพระราชอุทยานพร้อมด้วยมโหสถบัณฑิต มีกิ้งก่าตัวหนึ่งอยู่ที่ต้นไม้ มันเห็นพระราชาเสด็จมา ก็ลงจากต้นไม้หมอบอยู่ที่พื้นดิน พระราชาทอดพระเนตรเห็นกิริยาของกิ้งก่าแล้วอดสงสัยไม่ได้ จึงตรัสถามมโหสถบัณฑิต ครั้นทรงทราบว่า กิ้งก่าตัวนี้ลงมาถวายความนอบน้อม จงรักภักดีต่อพระองค์ จึงมีพระเมตตาอยากมอบของที่ระลึกให้มัน มโหสถกราบทูลแนะนำว่า ควรจะให้มันได้กินเนื้อเป็นประจำทุกวัน สมกับที่มันมีความเคารพนอบน้อม ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา กิ้งก่าจึงได้กินเนื้ออย่างดีมีราคาถึงครึ่งมาสก เมื่อถึงวันอุโบสถซึ่งชาวเมืองไม่ฆ่าสัตว์ ราชบุรุษหาเนื้อไม่ได้ จึงเจาะเหรียญครึ่งมาสก เอาด้ายร้อยผูกเป็นเครื่องประดับที่คอมัน

เมื่อกิ้งก่าได้เหรียญแค่ครึ่งมาสกเท่านั้น ก็ทำตัวประหนึ่ง

ว่ามีสมบัติมากมาย เกิดอาการเย่อหยิ่งพองตัว ครั้นพระราชาเสด็จไปพระราชอุทยาน กิ้งก่าก็ทำตนเสมอพระราชา ไม่ลงจากต้นไม้มาแสดงคารวะเช่นเคย แต่ยกหัวร่อนไปร่อนมาอยู่บนต้นไม้ พระเจ้าวิเทหราชทอดพระเนตรเห็นกิริยาของมัน จึงตรัสถามมโหสถบัณฑิตว่า ทำไม เจ้ากิ้งก่าจึงมีกิริยาแตกต่างจากวันที่ผ่านมา มโหสถรู้ว่า ในวันอุโบสถคนจะไม่ฆ่าสัตว์ ราชบุรุษได้ให้ทรัพย์ครึ่งมาสกแก่เจ้ากิ้งก่า ด้วยทรัพย์เพียงแค่ครึ่งมาสกที่ราชบุรุษผูกไว้ที่คอ มันจึงถือตัวและแสดงอาการดังกล่าว

เมื่อพระราชาตรัสเรียกราชบุรุษมาตรัสถามว่า เป็นอย่างที่มโหสถกล่าวหรือไม่ ก็ได้รับคำยืนยันว่าเป็นจริงตามนั้น ทำให้พระราชาทรงเลื่อมใสในมโหสถมากยิ่งขึ้น จึงพระราชทานส่วยที่ประตูทั้งสี่แก่มโหสถ แต่ก็ทรงกริ้วกิ้งก่ามากที่บังอาจมาทำตนเสมอพระองค์ ทรงปรารภจะให้ฆ่าเสีย อาศัยมโหสถทูลทัดทานไว้ว่า “ธรรมดาสัตว์เดรัจฉานหาปัญญามิได้ ขอพระองค์โปรดยกโทษให้มันเถิด เพราะความเมตตาเป็นคุณธรรม ที่พระองค์ควรจะธำรงไว้แม้ในสัตว์เดรัจฉาน” พระราชาสดับแล้วทรงมีพระทัยอ่อนโยน จึงไม่สั่งฆ่าตามคำทูลแนะนำของมโหสถ

นี่เป็นอีกตอนหนึ่งของการแสดงปัญญาอันเฉียบแหลมของมโหสถบัณฑิต เราจะเห็นได้ว่า นอกจากท่านจะเป็นคนมีปัญญาแล้ว ยังมีปฏิภาณเป็นยอด ช่างสังเกตเป็นเยี่ยม ปัญญา

เป็นเครื่องตัดสินความรู้ และความสามารถที่ได้เล่าเรียนมา พวกเราทุกคนต้องหมั่นแสวงหาปัญญา ให้รู้จักนำความรู้ที่ศึกษาเล่าเรียนมาทั้งในและนอกห้องเรียนมาใช้ประโยชน์ให้ได้อย่างเต็มที่ จะได้ชื่อว่ามีทั้งศาสตร์และศิลป์ ปัญญายังช่วยเพิ่มพูนเกียรติยศชื่อเสียง ทำให้เป็นที่ยอมรับอีกด้วย การเจริญสมาธิภาวนา จะช่วยให้ปัญญาเราบริบูรณ์ขึ้น ฉะนั้น ให้หมั่นเจริญสมาธิภาวนาให้ได้ทุกๆ วัน

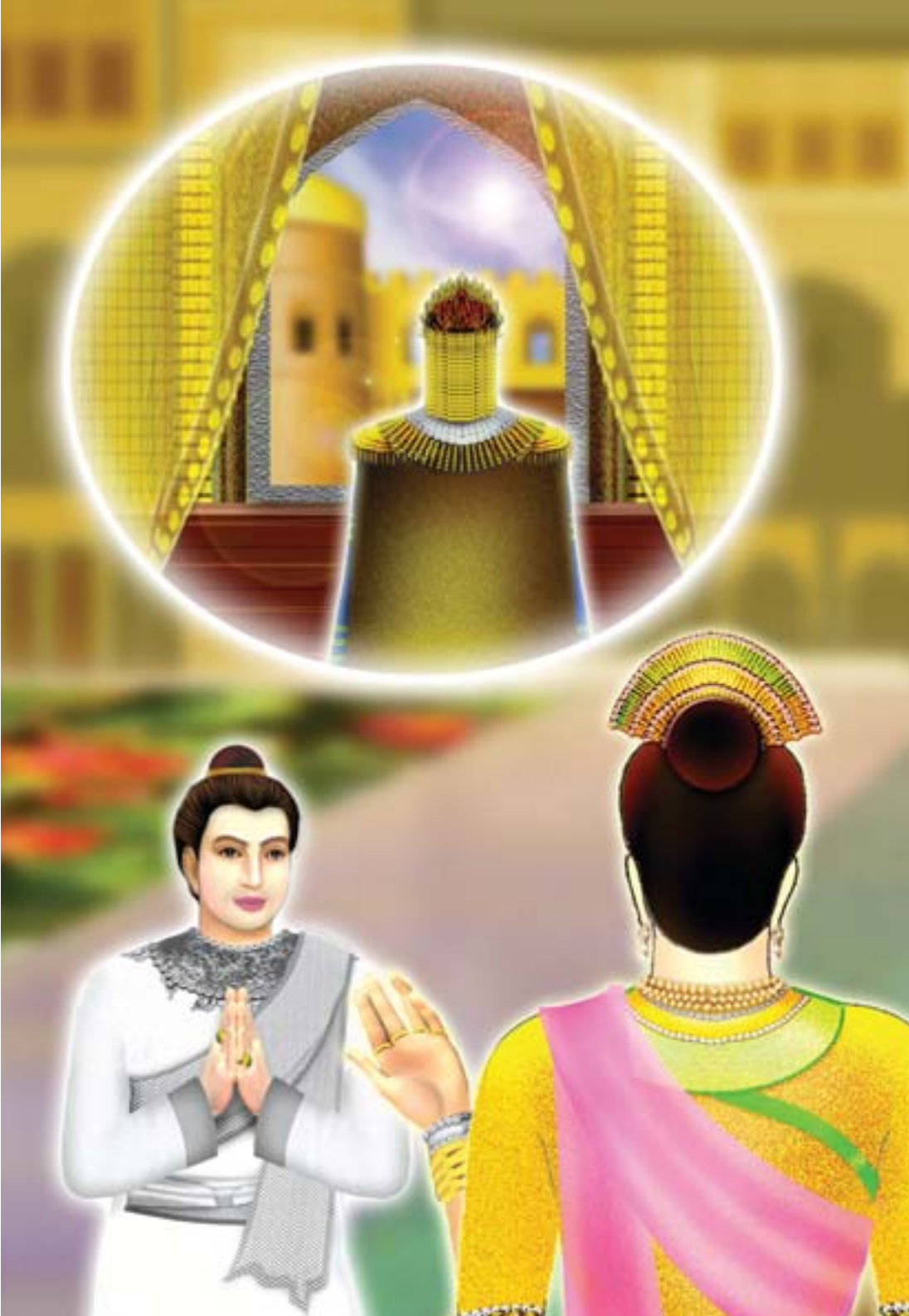

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๑๒
(ไขปริศนา)

เมื่อสงครามเกิดขึ้น ย่อมต้องการคนกล้าหาญ เมื่อเกิดมงคลตื่นข่าว ย่อมต้องการคนหนักแน่น เมื่อมีข้าวและน้ำบริบูรณ์ ย่อมต้องการคนที่รัก เมื่อข้อความลึกซึ้งเกิดขึ้น ย่อมต้องการบัณฑิต

เราเกิดมาภพชาติหนึ่งเพื่อแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระของชีวิต แสวงหาพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันแท้จริงของสรรพสัตว์ทั้งหลาย นับเป็นการแสวงหาของจริงที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง สามารถมีสุขได้ด้วยตัวเอง และเป็นตัวตนที่แท้จริง พระรัตนตรัยหรือพระธรรมกาย คือ แก่นของชีวิต เป็นชีวิตในระดับลึกที่อยู่ภายในตัวของเรา ทุกๆ คนมีสิทธิ์เข้าถึงได้ หากฝึกใจให้หยุดนิ่ง ถ้าใจหยุดได้เมื่อไร ก็เข้าถึงได้เมื่อนั้น ไม่จำกัดด้วยกาลเวลา เข้าถึงแล้วชีวิตเราจะสมบูรณ์ มีความสุขและความมั่นคงปลอดภัยมากขึ้น

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน มหาสารชาดกว่า

“อุกฺกฏฺเ สูรมิจฺฉนฺติ มนฺตีสุ อกุตูหลํ
ปิยญฺจ อนฺนปานมฺหิ อตฺเถ ชาเต จ ปณฺฑิตํ

เมื่อสงครามเกิดขึ้น ย่อมต้องการคนกล้าหาญ เมื่อเกิดมงคลตื่นข่าว ย่อมต้องการคนหนักแน่น เมื่อมีข้าวและน้ำบริบูรณ์ ย่อมต้องการคนที่รัก เมื่อข้อความลึกซึ้งเกิดขึ้น ย่อมต้องการบัณฑิต”

เป็นที่ทราบกันดีว่าการทำศึกสงครามนั้น ย่อมมีการสูญเสีย ไม่ว่าจะเป็นเลือดเนื้อหรือแม้กระทั่งชีวิต ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติของการทำสงคราม ต้องอาศัยนักรบที่มีความกล้าหาญ

ยอมเอาชีวิตเป็นเดิมพันเพื่อให้ได้ชัยชนะมา โดยทั่วไปเมื่อมีอุปสรรคหรือปัญหาที่ลึกซึ้งเกิดขึ้น จะอาศัยคนธรรมดาทั่วไปมาวิเคราะห์แก้ไขปัญหานั้นไม่ได้ ต้องอาศัยนักปราชญ์บัณฑิตมาแก้ปมปัญหาเหล่านั้น เพราะฉะนั้น บ้านเมืองไหนมีนักปราชญ์บัณฑิตมาก บ้านเมืองนั้นก็มีแต่ความเจริญรุ่งเรือง เราอาจสังเกตได้ว่า แต่ละประเทศมีการรณรงค์ ทุ่มเทงบประมาณมากมาย เพื่อให้พลเมืองมีการศึกษาสูงๆ จะได้นำวิชาความรู้มาพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า

สำหรับเรื่องของมโหสถบัณฑิตในครั้งนี้ เป็นตอนที่ต้องอาศัยปัญญาญาณที่ลึกซึ้งเนื่องจากมีปัญหาที่พระราชาตรัสถามไว้ซึ่งกว่าจะตอบได้ต้องพิจารณากันนานหลายวัน *เรื่องมีอยู่ว่า เช้าวันหนึ่ง พระเจ้าวิเทหราช ทอดพระเนตรไปทางช่องพระแกล ทรงเห็นแพะและสุนัขตัวหนึ่งมีความสนิทสนมเป็นมิตรกัน จึงได้กลายเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในพระทัย

เมื่อบัณฑิตทั้งหลายมาเข้าเฝ้าพร้อมหน้ากันแล้ว จึงตรัสถามเป็นปริศนาธรรมว่า “สัตว์เหล่าใดเป็นเพื่อนกันในโลกนี้ แม้ไปด้วยกันเพียง ๗ ก้าว ไม่เคยมีในกาลก่อน สัตว์ทั้งสองเหล่านั้นเป็นศัตรูกัน บัดนี้มาเป็นเพื่อนสนิทรักใคร่กัน เป็น

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๖๒

เพราะเหตุใด” ทรงกำชับว่า “ถ้าหลังอาหารเช้าวันนี้ ท่านทั้งหลายไม่สามารถแก้ปัญหาของเราได้ เราจักขับพวกท่านออกจากแว่นแคว้นของเรา”

แม้อาจารย์เสนกะจะนั่งอยู่ด้านหน้าใกล้พระที่นั่งที่สุด ฟังแล้วก็ขบปัญหาไม่ออก ได้เหลียวมองดูมโหสถว่า จะแสดงอาการอย่างไร ครั้นสังเกตเห็นกิริยาของมโหสถก็รู้ว่ามโหสถยังขบคิดปัญหานี้ไม่ออก ฝ่ายมโหสถรู้ว่าอาจารย์เสนกะยังแก้ปัญหานี้ไม่ได้เช่นกัน เพราะปัญหานี้ต้องอาศัยเวลา ครั้นอาจารย์เสนกะเห็นไม่เข้าท่า จึงชิงไหวชิงพริบกราบทูลขึ้นก่อนว่า “ข้าแต่พระจอมพสกนิกร ในสมาคมที่อึกทึก ข้าพระองค์ทั้งหลายมีใจฟุ้งซ่าน จิตไม่แน่วแน่ ไม่สามารถจะพยากรณ์ปัญหานั้นได้ ต้องมีจิตมีอารมณ์เดียว อยู่ในที่หลีกเร้นตามลำพัง จึงจะนั่งคิดนั่งพิจารณาปริศนาธรรมทั้งหลายได้ พระเจ้าข้า”

เมื่อพระราชาทรงเห็นว่า แม้มโหสถเองก็ตอบไม่ได้ จึงทรงอนุญาตเลื่อนการตอบปัญหาออกไป เหล่าบัณฑิตทั้งหลายได้ทูลลาไปที่พำนักของตน ส่วนมโหสถบัณฑิตเมื่อออกจากท้องพระโรงแล้ว ได้ไปเข้าเฝ้าพระราชเทวีอุทุมพรมเหสีของพระราชา เพราะคิดว่า พระราชาไม่น่าจะทรงคิดปัญหานี้เองได้ พระองค์คงจะทอดพระเนตรเห็นอะไรสักอย่างเป็นแน่ จึงทูลถามพระนางว่า “ข้าแต่พระเทวีเจ้า วันนี้หรือวานนี้พระราชาทรง

ประทับอยู่ที่ใดนานเป็นพิเศษ” พระนางอุทุมพรตรัสตอบว่า “เมื่อวานนี้พระราชาได้เสด็จเดินไปเดินมาในปราสาท และได้ทอดพระเนตรที่ช่องพระแกลเป็นเวลานาน”

มโหสถคิดว่า พระราชาจะต้องทอดพระเนตรเห็นอะไรสักอย่างเป็นแน่ จึงเดินออกไปสำรวจบริเวณนั้น ก็พบแพะและสุนัขที่มีความสนิทสนมต่อกันเป็นพิเศษ มโหสถยืนพิจารณาสัตว์ทั้งสองอยู่ครู่หนึ่ง ก็เข้าใจแจ่มแจ้งตั้งแต่ต้นจนจบถึงปัญหาของพระราชา และจับเค้าความเป็นมาของแพะ และสุนัขได้อีกด้วย

ความเป็นมาของสัตว์ทั้งสองมีอยู่ว่า วันหนึ่งแพะตัวนั้นได้แอบเข้าไปกินหญ้าในโรงช้าง ทำให้ถูกตีจนหลังแอ่นได้รับความเจ็บปวดเป็นอย่างมาก จึงหลบหนีไปนอนใกล้พระราชคฤหาสน์ วันเดียวกันนั้นเอง สุนัขซึ่งปกติทุกวันมันจะกินเฉพาะกระดูกที่ห้องเครื่องหลวงจนอ้วนพี แต่วันนั้นทนกลิ่นปลา และเนื้อไม่ไหว จึงได้แอบเข้าไปกินเนื้อเหล่านั้น จนพ่อครัวมาพบเข้าก็ถูกไล่ตีด้วยท่อนไม้ จึงหลบหนีเข้าไปซ่อนในที่แห่งเดียวกันกับแพะตัวนั้น

เมื่อทั้งสองมาเจอกัน ต่างปรับทุกข์กัน ในที่สุดเจ้าแพะออกอุบายว่า “ท่านเป็นสัตว์ไม่กินหญ้าจึงไม่เป็นที่สงสัยของควาญช้าง ฉะนั้น ท่านต้องเข้าไปในโรงช้าง ฉวยโอกาสคาบหญ้ามาให้ฉันเถิด ส่วนตัวฉันเองเป็นสัตว์ไม่กินเนื้อ จึงไม่เป็นที่

สงสัยของพ่อครัว เพราะฉะนั้น ฉันจะเข้าไปในโรงครัวนำเนื้อมาให้ท่าน” เมื่อสัตว์ทั้งสองตกลงพร้อมใจสามัคคีเช่นนี้ ต่างดำเนินการตามแผน ทำให้พวกมันอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ฝ่ายบัณฑิตอีกสามท่านกลับไปบ้านก็ยังขบคิดปัญหาไม่ออก จึงชวนกันมาหาอาจารย์เสนกะ แม้อาจารย์เสนกะก็คิดไม่ออกเช่นกัน จึงชวนกันไปหามโหสถเผื่อว่ามโหสถจะมีทางออกบ้าง ทั้งสี่ท่านมาแล้วก็ไม่ผิดหวัง มโหสถบัณฑิตได้แจ้งข่าวดีว่า ได้ขบคิดปัญหาออกแล้ว ด้วยความเมตตาที่มีต่อท่านทั้งสี่ไม่ปรารถนาเห็นเพื่อนร่วมงานต้องถูกขับออกจากแว่นแคว้น จึงให้บัณฑิตทั้งสี่เรียนคาถาคนละหนึ่งคาถา

วันรุ่งขึ้น เมื่อพระราชาตรัสถามถึงคำตอบ เสนกบัณฑิตก็กราบทูลเป็นคาถาที่ได้จดจำมาจากมโหสถว่า “เนื้อแพะเป็นที่โปรดปรานของมวลอำมาตย์ และพระราชโอรสทั้งหลาย ชนเหล่านั้นไม่บริโภคเนื้อสุนัข แต่น่าประหลาดเหลือเกินที่แพะกับสุนัขมีมิตรธรรมที่ดีต่อกัน” เมื่อกล่าวจบ ตนเองก็รู้สึกสับสนในคาถานั้น เพราะไม่รู้ข้อเท็จจริง มีเพียงพระเจ้าวิเทหราชและมโหสถเท่านั้นที่แจ่มแจ้งในข้อความนั้น พระราชาจึงปลาบปลื้มพระทัยว่า สมเป็นบัณฑิตจริงๆ จากนั้นได้ตรัสถามท่านปุกกุสะเป็นคนต่อไป

ทั้งปุกกุสะ กามินทะ และเทวินทะ ต่างกราบทูลเป็น

คาถาที่จดจำมา ซึ่งมีเนื้อหาคล้ายคลึงกับที่เสนกบัณฑิตกล่าว พระราชาได้สดับแล้วทรงชื่นชมโสมนัส ฝ่ายมโหสถทูลตอบเป็นคนสุดท้ายว่า “ข้าแต่มหาราชเจ้า ตั้งแต่อเวจีจนถึงภวัคคพรหม ยกเว้นข้าพระองค์เสียแล้ว คนอื่นใครจะรู้ถึงปัญหานี้” จากนั้นก็ได้กราบทูลว่า “แพะมี ๔ เท้า มี ๘ กีบ มีกายไม่ปรากฏ สุนัขนำหญ้ามาให้แพะกิน ส่วนแพะคาบเนื้อมาให้สุนัข พระองค์ผู้สมมติเทพผู้ประเสริฐประทับอยู่บนปราสาท ได้ทอดพระเนตรเห็นการนำอาหารมาแลกกัน และได้ทอดพระเนตรเห็นมิตรธรรมของสัตว์ทั้งสอง พระเจ้าข้า” จากนั้นได้กราบทูลในรายละเอียดทั้งหมด พระราชาได้สดับคำเฉลยของบัณฑิตทั้งห้า ก็ทรงปีติโสมนัสมาก ที่ทุกคนสามารถแก้ปัญหาที่ลึกซึ้งของพระองค์ได้ จึงทรงมอบรถเทียมม้าอัสดรแก่บัณฑิตทั้งห้าท่าน

เราจะเห็นว่า เมื่อมีปัญหาลึกซึ้งเกิดขึ้น ย่อมต้องการบัณฑิตเช่นนี้แหละ บัณฑิตเป็นผู้ยังโลกนี้ให้สว่าง ช่วยขจัดความมืดมิด คือ ความไม่รู้จริงให้หมดสิ้นไป ให้พวกเราทุกคนหมั่นฝึกฝนอบรมตนเอง ให้เป็นผู้พร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา หมั่นเป็นคนช่างสังเกต หมั่นเข้าไปสอบถามผู้รู้ ต่อไปเราจะกลายเป็นศูนย์รวมแห่งความรู้ทั้งหลาย ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือความรู้ทั้งหลายประมวลรวมอยู่ในศูนย์กลางกาย ดังนั้น เราจะต้องหยุดใจเพื่อเข้าไปหาแหล่งแห่งความรู้ ที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ให้ได้กันทุกคน

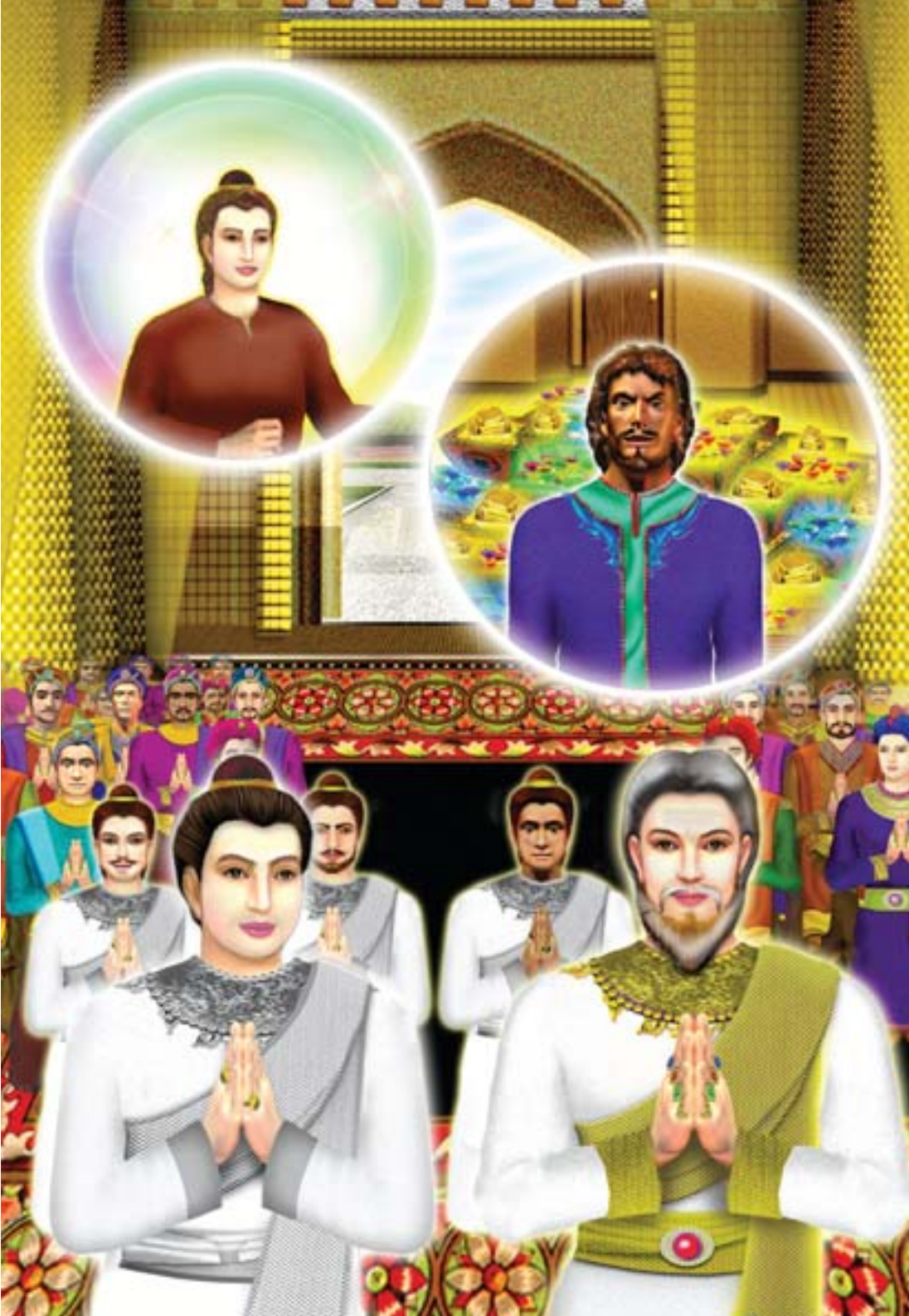

๕๑

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๑๓
(ปัญญาประเสริฐกว่าทรัพย์)

แม่น้ำน้อยใหญ่ทั้งหลายย่อมหลั่งไหลไปสู่ทะเลใหญ่ ทะเลนั้นมีกำลังมากตลอดกาล ทะเลใหญ่นั้นแม้มีคลื่นกระทบฝั่งก็ไม่ล่วงฝั่งไปได้ ฉันใด กิจการที่คนเขลาประสงค์ ไม่ล่วงคนฉลาดไปได้ คนไม่ฉลาดย่อมไม่ล่วงคนมีปัญญาไปได้ในกาลไหน ๆ ฉันนั้น

มนุษย์ส่วนใหญ่ยังไม่รู้ว่าเกิดมาทำไม อะไรคือเป้าหมายที่แท้จริงของชีวิต ทำให้ใช้เวลาที่ผ่านไปแต่ละวัน ด้วยการมุ่งแต่ทำมาหากิน ศึกษาเล่าเรียน วุ่นวายอยู่กับครอบครัว เพลิดเพลินสนุกสนานไปวันหนึ่งๆ และถึงแม้มีเป้าหมาย ก็มุ่งเพียงให้ได้ลาภ ยศ สรรเสริญ อันเป็นเป้าหมายในชาตินี้เท่านั้น ไม่ได้ใส่ใจในเป้าหมายที่เป็นชาติหน้า และเป้าหมายหลัก คือ มรรคผลนิพพาน อีกทั้งเมื่อไม่ได้ฟังธรรมของพระสัมมาสัม-พุทธเจ้า ขาดกัลยาณมิตรคอยแนะนำ ชีวิตจึงเวียนวนอยู่ในกระแสโลก กระแสแห่งความทุกข์ระทม ต่อเมื่อได้ฟังพระสัทธรรม จึงจะเข้าใจชีวิตไปตามความเป็นจริง และมุ่งแสวงหาสาระอันแท้จริง เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน

มีธรรมภาษิตใน ขุททกนิกาย มโหสถชาดกว่า

“แม่น้ำน้อยใหญ่ทั้งหลายย่อมหลั่งไหลไปสู่ทะเลใหญ่ ทะเลนั้นมีกำลังมากตลอดกาล ทะเลใหญ่นั้นแม้มีคลื่นกระทบฝั่ง ก็ไม่ล่วงฝั่งไปได้ ฉันใด กิจการที่คนเขลาประสงค์ไม่ล่วงคนฉลาดไปได้ คนไม่ฉลาดย่อมไม่ล่วงคนมีปัญญาไปได้ในกาลไหนๆ ฉันนั้น”

นี่เป็นถ้อยคำของบัณฑิตนักปราชญ์ที่สรรเสริญปัญญาว่าเป็นยอดกว่าทรัพย์สินเงินทอง หรือของมีค่าใดๆ ในโลกนี้ ดังจะ

ได้นำเรื่องการโต้ตอบกันของบัณฑิตในสมัยก่อน ที่ท่านมีความเห็นว่า แม้ขาดทรัพย์แต่ไม่ไร้ปัญญา ยังประเสริฐกว่าคนมีทรัพย์แต่ไร้ปัญญาอย่างไร

*เรื่องมีอยู่ว่า พระราชเทวีอุทุมพร ทรงรู้ว่าบัณฑิตทั้งสี่สามารถตอบปริศนาธรรมของพระราชาได้เพราะมโหสถ แต่ก็ได้ลาภสักการะเท่ากัน จึงกราบทูลพระราชาตามความเป็นจริง พระราชาดำริว่า ที่ผ่านมาก็แล้วกันไป ทรงมีพระราชประสงค์จะทดลองปฏิภาณไหวพริบ แนวความคิดของบัณฑิตทั้งห้าว่าใครจะแสดงความเห็นได้ถูกต้อง และถูกพระทัยมากกว่ากัน จึงคิดปัญหาอย่างหนึ่ง เรียกว่าสิริเมณฑกปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาระหว่างปัญญาและทรัพย์ว่า อะไรจะประเสริฐกว่ากัน

เช้าวันหนึ่ง เมื่อบัณฑิตทั้งห้ามาเข้าเฝ้าตามปกติ พระราชาได้ตรัสกับเสนกะว่า “ท่านอาจารย์เสนกะ บรรดาคน ๒ พวก คือ คนสมบูรณ์ด้วยปัญญาแต่เสื่อมจากสิริ และคนมียศแต่ไร้ปัญญา นักปราชญ์บัณฑิตยกย่องใครว่าประเสริฐกว่ากัน” เสนกะกราบทูลเฉลยปัญหานั้นทันทีว่า “ข้าแต่พระจอมประชาราษฎร์ คนฉลาด และคนเขลา คนบริบูรณ์ด้วยศิลปะ และหาศิลปะมิได้

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๗๐

แม้มีชาติตระกูลสูงย่อมเป็นผู้รับใช้ของคนหาชาติมิได้แต่มียศ ข้าพระองค์เห็นความดังนี้ จึงขอทูลว่า คนมีปัญญาเป็นคนเลวทราม ส่วนคนมีสิริเป็นคนประเสริฐ”

พระเจ้าวิเทหราชได้สดับคำของเสนกะ ก็ไม่ตรัสถามอาจารย์อีก ๓ คน แต่ข้ามไปถามมโหสถบัณฑิตว่า “ดูก่อนมโหสถ ระหว่างคนพาลผู้มียศ และบัณฑิตผู้ไม่มีโภคะ นักปราชญ์ยกย่องคนไหนว่าประเสริฐกว่ากัน” มโหสถทูลตอบอย่างไม่ลังเลใจว่า “โปรดสดับเถิดพระมหาราชเจ้า คนพาลทำกรรมที่เป็นบาปหยาบช้า สำคัญว่าอิสริยยศของเราในโลกนี้ประเสริฐ คนพาลมองเห็นแต่ประโยชน์ในโลกนี้ ไม่เห็นประโยชน์ในโลกหน้า ต้องได้รับเคราะห์ร้ายในโลกทั้งสอง ข้าพระองค์เห็นความเหล่านี้ จึงขอกราบทูลว่า คนมีปัญญาประเสริฐแท้”

เมื่อมโหสถบัณฑิตบรมโพธิสัตว์กราบทูลเช่นนั้น พระเจ้าวิเทหราชทอดพระเนตรมาทางเสนกะอีกครั้ง ทรงพอพระทัยที่จะฟังบัณฑิตของพระองค์แสดงความคิดเห็น จึงตรัสถามเสนกะว่า “มโหสถสรรเสริญคนมีปัญญาว่าเป็นผู้สูงสุด ท่านจะแย้งว่าอย่างไรล่ะ” เสนกะทูลว่า “ข้าแต่พระมหาราชเจ้า มโหสถยังเด็ก แม้ทุกวันนี้ปากของเธอยังไม่สิ้นกลิ่นน้ำนม มโหสถจะรู้อะไร ฝูงนกบินไปบินมาตามต้นไม้ในป่าที่มีผลดกฉันใด ชนเป็นอันมากย่อมคบหาสมาคมผู้มั่งคั่งมีโภคทรัพย์มาก เพราะ

ความต้องการด้วยทรัพย์ ฉันนั้น เพราะฉะนั้น คนมีสิริสมบัติเท่านั้นเป็นคนประเสริฐ”

พระราชาทรงสดับดังนั้น ก็ตรัสว่า “พ่อมโหสถบัณฑิต เจ้าจะกล่าวแก้อย่างไร” มโหสถบัณฑิตกราบทูลว่า “ข้าแต่สมมติเทพ เสนกะจะรู้อะไรเห็นแต่ทรัพย์เท่านั้น ไม่เห็นค้อนไม้อันใหญ่ที่จะตกลงบนศีรษะ เหมือนกาอยู่ในที่เทข้าวสุก เหมือนสุนัขอยากจะดื่มนมส้ม เพราะฉะนั้น คนมีปัญญาน้อยได้ความสุขแล้วย่อมประมาท เมื่อมีความสุขหรือความทุกข์ที่จรมาถูกต้องแล้วเขาย่อมหวั่นไหว เหมือนปลาดิ้นรนในที่ร้อน ข้าพระองค์เห็นความอย่างนี้ จึงกราบทูลว่า คนมีปัญญาแลประเสริฐ คนเขลามียศหาประเสริฐไม่”

เมื่อพระราชาตรัสถามเสนกะอีกว่า “ท่านอาจารย์เสนกะ ท่านจะแก้อย่างไร” เสนกะจึงทูลว่า “ข้าแต่พระมหาราชเจ้า โปรดฟังเถิด แม่น้ำน้อยใหญ่ย่อมไหลไปสู่แม่น้ำคงคา แม่น้ำเหล่านั้นทั้งหมดย่อมละชื่อ และถิ่นของตน แม่น้ำคงคาไหลไปสู่สมุทรย่อมไม่ปรากฏชื่อ คงได้แต่ชื่อว่ามหาสมุทรเท่านั้น ฉันใด สัตวโลกแม้มีฤทธิ์ย่อมไม่ปรากฏ เหมือนแม่น้ำคงคาเข้าไปสู่มหาสมุทร ฉันนั้น ข้าพระองค์เห็นความดังนี้ จึงกราบทูลว่า คนมีปัญญาไม่ประเสริฐกว่าคนมีทรัพย์”

พระราชาตรัสอีกว่า “พ่อบัณฑิต เจ้าจะแก้อย่างไร”

มโหสถบัณฑิตกราบทูลว่า “โปรดสดับเถิดพระเจ้าข้า ข้าพระองค์จะกล่าวแก้ปัญหาที่ท่านอาจารย์กล่าว แม่น้ำน้อยใหญ่ย่อมหลั่งไหลไปสู่ทะเลใหญ่ ทะเลนั้นมีกำลังมากยิ่ง ทะเลใหญ่นั้นแม้มีคลื่นกระทบฝั่ง ก็ไม่ล่วงฝั่งไปได้ ฉันใด กิจการที่คนเขลาประสงค์ไม่ล่วงคนฉลาดไปได้ คนมีสิริย่อมไม่ล่วงคนมีปัญญาไปได้ในกาลไหนๆ ฉันนั้น ข้าพระองค์เห็นความดังนี้ จึงทูลว่า คนมีปัญญาเป็นคนประเสริฐ คนเขลามียศหาประเสริฐไม่”

เสนกะโต้ตอบกลับไปว่า “ข้าแต่สมมติเทพ มโหสถนี้ยังเป็นเด็กรุ่นจะรู้อะไร พวกข้าพระองค์ทั้งหมดแม้เป็นบัณฑิตยังเคารพบำรุงพระองค์ พระองค์ทรงเป็นใหญ่ครอบงำพวกข้าพระองค์ทั้งหลาย ดุจท้าวสักกเทวราชผู้เป็นเจ้าแห่งดาวดึงส์พิภพ ข้าพระองค์เห็นความดังนี้ จึงกราบทูลว่า คนมีปัญญาไม่ประเสริฐ คนมีสิริเท่านั้นเป็นคนประเสริฐ”

มโหสถเห็นเสนกะยังไม่ยอมแพ้ จึงกราบทูลว่า “ข้าแต่พระมหาราชเจ้า เสนกะนี้เป็นคนเขลานัก แลดูอยู่เฉพาะยศและสิริเท่านั้น ไม่รู้ความวิเศษแห่งปัญญา โปรดฟังข้าพระองค์เถิด คนเขลามียศเป็นดุจทาสของคนฉลาด ในเมื่อมีกิจต่างๆ เกิดขึ้น คนฉลาดย่อมจัดการภารกิจนั้นได้ คนเขลาย่อมถึงความหลงในกิจนั้น ข้าพระองค์เห็นความอย่างนี้จึงกราบทูลว่า คนมีปัญญาเท่านั้นเป็นคนประเสริฐสุด”

ครั้นพระบรมโพธิสัตว์แสดงภูมิปัญญา เหมือนผู้วิเศษคุ้ยทรายทองขึ้นจากเชิงเขาสิเนรุ เหมือนผู้มีฤทธิ์ยังดวงจันทร์เต็มดวงให้ปรากฏขึ้นในท้องนภา จนเสนกะบัณฑิตหมดคำโต้แย้งและไม่อาจกล่าวแย้งได้อีก ได้แต่นั่งคอตก จากนั้นมโหสถบัณฑิตได้กล่าวขึ้นอีกว่า “ปัญญาเป็นที่สรรเสริญของสัตบุรุษทั้งหลาย สัตบุรุษทั้งหลายสรรเสริญปัญญาว่า ประเสริฐอย่างแท้จริง สิริเป็นที่ใคร่ของพวกคนเขลา คนเขลาใคร่สิริ ยินดีในโภคสมบัติ ก็ความรู้ของท่านผู้รู้ทั้งหลาย ใครๆ ไม่สามารถเปรียบด้วยอุปมาใดๆ ได้ คนมีสิริย่อมไม่ล่วงเลยคนมีปัญญาในกาลไหนๆ ผู้รู้ผู้มีปัญญาเท่านั้นเป็นคนประเสริฐ”

พระเจ้าวิเทหราชได้สดับการบันลือสีหนาทของมโหสถเช่นนั้น ทรงชื่นชมโสมนัส ทรงบูชามโหสถด้วยทรัพย์สมบัติและเครื่องสักการะมากมาย เหล่าข้าราชบริพารต่างแซ่ซ้องสาธุการต่อชัยชนะของมโหสถในครั้งนั้น

เราจะเห็นว่า นักปราชญ์บัณฑิตในสมัยก่อน ท่านสรรเสริญปัญญาว่าประเสริฐกว่าทรัพย์ โบราณจึงกล่าวว่า มีปัญญาเหมือนมีทรัพย์อยู่นับแสน เพราะฉะนั้น เมื่อเราได้ยินได้ฟังกันเช่นนี้แล้ว อย่าลืมที่จะแสวงหาดวงปัญญา แสวงหาความรู้ใส่ตัวให้มาก คนเราจะล่วงทุกข์ได้ ต้องอาศัยปัญญาและความเพียร ฉะนั้น ให้หมั่นนั่งธรรมะทุกๆ วัน

๔๒

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๑๙
(คู่ครองในอุดมคติ)

สุภาพสตรีผู้มีปรีชา ต้องไม่ดูหมิ่นสามีผู้หมั่นเพียรขวนขวายอยู่เป็นนิตย์ เลี้ยงตนอยู่ทุกเมื่อ ให้ความปรารถนาทั้งปวง ไม่ทำสามีให้ขัดเคือง ไม่ประพฤติแสดงความหึงหวงสามี และบูชาผู้ที่สามีมีความเคารพ เป็นผู้ขยัน ไม่เกียจคร้าน สงเคราะห์คนทางฝ่ายของสามี ประพฤติเป็นที่พอใจของสามี รักษาทรัพย์ที่สามีหามาได้ นารีใดประพฤติตนเช่นนี้ นารีนั้นย่อมเข้าถึงความเป็นเทพธิดาในสวรรค์

การที่จะนำตนให้พ้นจากอาสวกิเลส ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์เข้าถึงอายตนนิพพานได้นั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย สำหรับนักสร้างบารมีผู้มีหัวใจเต็มเปี่ยมย่อมตระหนักดีว่า การสร้างบุญบารมีเป็นกรณียกิจที่สำคัญยิ่ง บุญที่เราสร้างนี้จะเป็นเครื่องสนับสนุนให้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของชีวิต เราจะก้าวไปในเส้นทางแห่งสังสารวัฏได้อย่างสะดวกสบาย สามารถสร้างบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้นไปได้ เป็นบุญต่อบุญ สมบัติต่อสมบัติอย่างไม่มีที่สิ้นสุด จนกว่าจะถึงที่สุดแห่งธรรม การสร้างบารมีอย่างที่เรากำลังทำอยู่นี้นับเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีความสำคัญต่อตัวของเรา รวมถึงชาวโลกทั้งหลาย

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน อุคคหสูตร ว่า

“สุภาพสตรีผู้มีปรีชา ต้องไม่ดูหมิ่นสามีผู้หมั่นเพียรขวนขวายอยู่เป็นนิตย์ เลี้ยงตนอยู่ทุกเมื่อ ให้ความปรารถนาทั้งปวง ไม่ทำสามีให้ขัดเคือง ไม่ประพฤติแสดงความหึงหวงสามี และบูชาผู้ที่สามีมีความเคารพ เป็นผู้ขยัน ไม่เกียจคร้าน สงเคราะห์คนทางฝ่ายของสามี ประพฤติเป็นที่พอใจของสามี รักษาทรัพย์ที่สามีหามาได้ นารีใดประพฤติตนเช่นนี้ นารีนั้นย่อมเข้าถึงความเป็นเทพธิดาในสวรรค์”

ที่ยกพุทธวจนะบทนี้ขึ้นมากล่าว ด้วยปรารภเหตุจาก

สภาวะสังคมในปัจจุบัน ที่มีอัตราการหย่าร้างของสามีภรรยาสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่งงานกันได้ไม่กี่เดือนก็หย่าร้างกันแล้ว เป็นการบ่งบอกถึงความล้มเหลวในชีวิตผู้ครองเรือน สมัยก่อน การหย่าร้างกันถือเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะเมื่อตัดสินใจแต่งงานกันแล้ว ต้องปรับตัวเข้าหากัน แสวงจุดร่วมสมานจุดต่างของกันและกัน แต่ในปัจจุบัน การหย่าร้างดูเหมือนจะเป็นเรื่องปกติ ไม่พอใจก็แยกกันอยู่ ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา มีผลกระทบถึงพวกเรา และสังคมประเทศชาติอีกด้วย

ที่เป็นเช่นนี้ เพราะไม่มีหลักการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตามพุทธวิธี ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนั่นเอง นักปราชญ์บัณฑิตผู้อยู่ครองเรือนในสมัยก่อนถือว่า การใช้ชีวิตคู่เป็นเรื่องละเอียดอ่อน จำเป็นต้องพินิจพิจารณาไตร่ตรองในการเลือกคู่ครองกันให้มากๆ จะอาศัยเพียงอำนาจกิเลสหรือความรักชั่ววูบไม่ได้ เพราะจะต้องอยู่ร่วมกันไปจนตลอดชีวิต เมื่อลงเรือลำเดียวกันแล้ว จำเป็นต้องช่วยกันพาย ต้องมีความคิด คำพูด และการกระทำไปในทิศทางเดียวกัน ไม่เช่นนั้น จะเป็นเหตุให้นาวาชีวิตล่มลงกลางคันได้

เหมือนเรื่องของมโหสถบัณฑิตผู้รู้จักวิธีการเลือกคู่ครอง เลือกสตรีที่มีศีล และทิฏฐิเสมอกับตนเอง ทำให้ได้ศรีภรรยาเข้า

มาเสริมบารมี ให้ชีวิตเจริญรุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไป ครั้งนี้เรามาฟังเรื่องราวการเลือกคู่ครองของมโหสถบัณฑิตว่า ท่านมีหลักในการเลือกคู่ครองไว้อย่างไร

*เมื่อมโหสถเติบโตเป็นหนุ่ม พระนางอุทุมพรผู้เป็นราชเทวีของพระเจ้าวิเทหราช ทรงดำริว่า มโหสถเติบโตเป็นหนุ่ม มียศฐาบรรดาศักดิ์ และตำแหน่งมั่นคงแล้ว ควรจะมีคู่ครอง จะได้เป็นหลักเป็นฐาน จึงเรียกมโหสถเข้ามาปรึกษา โดยพระนางจะขอรับเป็นคนเลือกหญิงงามให้เป็นคู่ครอง และจะเป็นเจ้าภาพจัดงานแต่งงานให้อย่างสมเกียรติอีกด้วย มโหสถเป็นคนมีปัญญา เมื่อเห็นว่า ต้องแต่งงาน ก็ปรารถนาที่จะครองรักครองเรือนให้ยั่งยืน จึงปฏิเสธความหวังดีของพระนาง โดยขอเป็นผู้เลือกหญิงที่เหมาะสมมาเป็นคู่ครองด้วยตนเอง

มโหสถได้ให้เหตุผลไว้หลายอย่าง มีอยู่ตอนหนึ่งท่านกล่าวไว้น่าคิดว่า “ภรรยาที่จะเป็นคู่ชีวิตของชาย ต้องมีคุณสมบัติ ๔ ประการ คือ มีความรักในสามีเหมือนมารดารักบุตรน้อย มีความเคารพเหมือนน้องสาวเคารพพี่ชาย มีความซื่อตรงเหมือนเพื่อนร่วมตาย และมีความจงรักภักดีเหมือนทาสีรักนาย ชายใดได้คู่ครองที่เพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติทั้งสี่นี้แล้ว แม้จะอยู่ใน

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๘๒

กระท่อมหลังเล็ก ก็เหมือนอยู่ในวิมานเมืองสวรรค์ หากไม่ครบบริบูรณ์ทั้ง ๔ ประการ ขอเพียงได้หญิงที่มีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ยังคงเป็นคู่ครองที่ดีของฝ่ายชายได้”

นอกจากนี้ มโหสถยังได้กล่าวเสริมไว้ว่า “การที่เอาความรักไปวางไว้ที่ความดี จะทำให้ความรักนั้นยืนนาน ความรักอย่างนี้จะหมดไปต่อเมื่อคู่ครองหมดความดี คนที่มีอัธยาศัยดี แม้ชีวิตร่างกายจะแตกดับเป็นเถ้าผงธุลีไปแล้วความดีก็ยังไม่หมด เมื่อความดียังไม่หมดความรักก็ยังคงอยู่ แต่หากเอาความดีไปไว้ตรงที่ความรัก ความยืนยาวของความรักชนิดนี้มีน้อยนิด เพราะรักกับชังอยู่ใกล้กันมาก คู่ครองที่เอาความดีไปไว้ที่รัก เห็นอะไรก็ดีไปหมดในยามรัก เมื่ออยู่ร่วมกันได้ไม่นาน ก็มักจะมีเรื่องระหองระแหงกัน สุดทางรักชนิดนี้คือหย่าร้าง ต่างคนต่างไปตามวิถีชีวิตของตน”

เมื่อมโหสถสาธยายให้เหตุผลเช่นนั้นแล้ว จึงกราบทูลลากลับไปที่พัก เพื่อแสวงหาสตรีในอุดมคติมาเป็นคู่ครอง ท่านได้ปลอมตัวเป็นนายช่างชุนผ้า มีกระเป๋าเครื่องมือในการเย็บปักถักร้อย พร้อมด้วยกระเป๋าหนังที่จุเงิน ๑,๐๐๐ กหาปณะ และผ้าสาฎกเนื้อดีผืนหนึ่ง จากนั้นได้เดินทางออกนอกเมืองไปตามลำพัง มุ่งหน้าไปทางทิศเหนือ เปลี่ยนชื่อตนเองเป็นชื่อโสมทัต

ครั้งนั้นมีธิดาของเศรษฐีตกยากชื่ออมราเทวีนางมีรูปงาม ได้รับการฝึกมารยาทตามแบบฉบับของกุลสตรีทุกอย่าง วันนั้นนางหุงข้าวต้มแต่เช้า หาบเดินไปหาบิดาที่กำลังไถนา ได้พบกับมโหสถซึ่งกำลังเดินผ่านไปพอดี มโหสถสังเกตเห็นกิริยาอาการและลักษณะผู้ดีของนาง จึงอยากเลียบเคียงสนทนากับนาง ได้ถามนางเป็นภาษาใบ้ด้วยการยื่นกำมือตั้งแต่ไกล

นางอมรารู้ความหมายว่าการกำมือหมายถึงมีคู่ครองแล้ว แต่ถ้าแบมือออกแสดงว่า ยังไม่ได้อยู่ในปกครองของชายใด นางจึงตอบด้วยการแบมือออก เมื่อมโหสถรู้ว่านางยังไม่ได้แต่งงาน จึงเดินเข้าไปถามใกล้ๆ ว่า “นางผู้เจริญ เธอชื่ออะไร” ฝ่ายหญิงสาวตอบว่า “สิ่งใดไม่มีในอดีต ในอนาคตหรือในปัจจุบัน สิ่งนั้นเป็นชื่อของข้าพเจ้า”

มโหสถเป็นคนมีปัญญา จึงเฉลยว่า “นางผู้เจริญ ชื่อว่าความไม่ตายไม่มีในโลก ฉะนั้น เธอจึงชื่อว่าอมรา” เมื่อได้รับคำยืนยันว่า ชื่ออมรา มโหสถจึงถามต่อว่า “เธอจะนำข้าวต้มนี้ไปให้ใคร” หญิงสาวตอบเป็นปริศนาว่า “ข้าพเจ้านำไปเพื่อบุพเทวดา” มโหสถกล่าวว่า “พ่อแม่ได้ชื่อว่าเป็นบุพเทวดา เธอคงจะนำข้าวต้มไปให้บิดาของเธอใช่ไหม” นางยืนยันว่าใช่

ครั้นมโหสถถามถึงบิดา นางตอบว่า “บิดาของดิฉัน ทำ

สิ่งหนึ่งโดยส่วนสอง อยู่ที่ที่เมื่อถูกนำไปแล้วไม่กลับมาอีกเลย” มโหสถตรองดูก็รู้ว่า การไถนาชื่อว่าการทำสิ่งหนึ่งโดยส่วนสอง ส่วนป่าช้าเป็นสถานที่ที่ไปแล้วจะไม่กลับมาอีก เห็นทีบิดาของเธอจะไถนาในที่ใกล้ป่าช้า

เมื่ออมราสาวงามเห็นว่ามโหสถตอบปริศนาของนางได้ถูกหมด ก็ดีอกดีใจ เพราะในชีวิตที่ผ่านมา มีชายหนุ่มมากมายในหมู่บ้านผ่านเข้ามาในชีวิต แต่ไม่มีใครพอจะมีปัญญาสนทนากับนางได้ ครั้นเห็นมโหสถผู้มีรูปกายที่งดงาม อีกทั้งมีสติปัญญาและวาทศิลป์ในการเจรจาปราศรัย ก็รู้สึกชื่นชมอยู่ในใจ

ท่านทั้งสองจะได้เป็นคู่บุญกันหรือไม่ เรามาติดตามกันต่อในตอนต่อไป ขอให้พวกเราทุกคนหมั่นฝึกฝนตนเองให้ยิ่งๆ ขึ้นไป ใครที่ครองเรือนอยู่ ให้นำธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวัน ให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ทำใจหยุดใจนิ่งเป็นประจำสม่ำเสมอทุกวันอย่าได้ขาด ทำไปจนกว่าจะได้เข้าถึงพระ-รัตนตรัยกันทุกคน

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๑๕
(เลือกคู่ครอง)

บุคคลพึงเห็นนักปราชญ์ พึงฟังถ้อยคำของนักปราชญ์ พึงอยู่ร่วมกับนักปราชญ์ พึงกระทำการสนทนาปราศรัยกับนักปราชญ์ และพึงชอบใจในการสนทนากับนักปราชญ์นั้น

สิ่งที่เป็นความปรารถนาของมนุษย์ในการดำรงชีวิต คือ ความสุขและความสำเร็จสมหวัง ไม่อยากพบเจออุปสรรค หรือสิ่งบั่นทอนกำลังใจ อันจะนำมาซึ่งความโศกเศร้าเสียใจ ต่างเสาะแสวงหาในสิ่งที่ตนเองคิดว่า จะเพิ่มเติมความสุขหรือส่วนบกพร่องในชีวิตให้เต็มเปี่ยมบริบูรณ์ โดยที่ยังไม่รู้ว่าหนทางของความสุขที่แท้จริงอยู่ที่ตรงไหน จะเข้าถึงได้อย่างไร พระบรมศาสดาทรงค้นพบว่า วิธีการที่จะทำให้เข้าถึงความสุขที่แท้จริงได้นั้น ต้องเริ่มต้นจากใจที่หยุดนิ่ง สุขอื่นนอกจากใจหยุดนิ่งไม่มี ใจที่สงบหยุดนิ่งจะเป็นต้นทางแห่งความสุข และความสำเร็จสมปรารถนาในชีวิต

มีวาระพระบาลีใน ขุททกนิกาย สุตตนิบาตว่า

“ธีรํ ปสฺเส สุเณ ธีรํ ธีเรน สห สำวเร
ธีเรนลฺลาปสลฺลาปี ตำ กเร ตญฺจ โรจเย

บุคคลพึงเห็นนักปราชญ์ พึงฟังถ้อยคำของนักปราชญ์ พึงอยู่ร่วมกับนักปราชญ์ พึงกระทำการสนทนาปราศรัยกับนักปราชญ์ และพึงชอบใจในการสนทนากับนักปราชญ์นั้น”

การคบหาสมาคมกับบัณฑิตนักปราชญ์ เป็นทางมาแห่งความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต บัณฑิตจะคอยชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ สิ่งที่ถูกต้องดีงาม เนื่องจากเป็นผู้ที่มีใจใสเป็นปกติ มีความเห็น

ถูกต้องตรงไปตามความเป็นจริง รู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรเป็นบุญ อะไรเป็นบาป อะไรเป็นประโยชน์ และอะไรไม่เป็นประโยชน์ การอยู่ร่วมกับบัณฑิตจึงเป็นสุข เมื่อเราคบกับใครจะเคารพเลื่อมใสในบุคคลใด หรือจะเชื่อฟังถ้อยคำของใครเราควรพิจารณาให้ถ่องแท้ เพราะการสูญเสีย หรือได้โอกาสในการสร้างบารมี อยู่ที่การเลือกคบคนนั่นเอง

สำหรับตอนนี้มีตัวอย่างการเลือกคบคนของมโหสถ-บัณฑิตมาให้เรียนรู้กัน แต่การเลือกคบคนของมโหสถในครั้งนั้นคือ เลือกสุภาพสตรีที่จะมาเป็นคู่ครอง ปกติของบัณฑิตนั้นท่านรักกันที่ความดี เอาความดีนำหน้า การจะแต่งงานกัน ต้องศึกษาอัธยาศัยของกันและกันก่อน เหมือนนางอมราที่รู้ว่ามโหสถนี้เป็นบัณฑิต ต่างจากบุรุษหนุ่มคนอื่นๆ ที่นางเคยพบเห็นมา จึงปรารถนาที่จะอยู่ร่วมชีวิตกับมโหสถบัณฑิต ปรารถนาที่จะได้ยินคำแนะนำที่ดี จากมโหสถ เพียงแต่เก็บความรู้สึกที่ดีนั้นไว้ในใจ ไม่ได้แสดงออกจนเกินงาม

ฝ่ายมโหสถก็ปรารถนาหญิงที่ฉลาด มีศีลและทิฏฐิเสมอกันกับตน ก่อนจะตกลงปลงใจเลือกนางเป็นศรีภรรยา จึงต้องการทดลองนางก่อนว่า พอจะมาเป็นภรรยาที่ช่วยกันสร้างวงศ์สกุลให้เจริญได้หรือไม่ โบราณได้กล่าวไว้ว่า ภรรยาของชายใดมีวัยเสมอกัน อยู่ร่วมกันด้วยความปรองดอง ประพฤติ

ตามใจกัน เป็นคนใคร่ธรรม ไม่เป็นหญิงหมัน มีศีลอันงาม รู้จักปรนนิบัติสามี บัณฑิตทั้งหลายกล่าวคุณความดีในภรรยาของชายนั้นว่า เป็นสวัสดิมงคลในภรรยาทั้งหลาย

*มโหสถได้ไปเยี่ยมมารดาของนางอมราที่บ้าน และขอพักอาศัยสักคืนสองคืน มารดาของนางอมราเห็นว่า มโหสถเป็นคนที่มีความเคารพนอบน้อม มีคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับการฝึกตัวมาดี จึงยินดีต้อนรับมโหสถ อีกทั้งนางเองก็รักมโหสถเหมือนลูกชาย เมื่อมีโอกาส มโหสถจึงอยากจะทดลองนางอมราว่า จะเป็นผู้มีความอดทนหรือไม่ มโหสถบอกนางอมราให้นำข้าวสารครึ่งทะนานไปต้มข้าวต้ม ทำขนม และหุงข้าวสวยด้วย

นางอมรารับคำสั่งแล้ว ก็ตำข้าวสาร นางเป็นคนฉลาดในเรื่องการทำครัวอยู่แล้ว จึงนำข้าวสารที่ไม่ค่อยมีเมล็ดหักหุงเป็นข้าวสวย มีเมล็ดหักมากก็นำมาต้มเป็นข้าวต้ม ส่วนที่เป็นปลายข้าวสารก็นำมาป่นทำขนม หลังจากนั้นนางได้จัดข้าวต้มมาให้มโหสถ ทันทีที่ข้าวต้มถึงปาก ข้าวต้มนั้นก็แผ่ซ่านไปสู่เส้นประสาททั้งเจ็ดพัน แต่ถึงแม้จะมีรสอร่อย มโหสถก็แสร้งทำเป็นไม่อร่อย

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๘๕

นางอมราฟังแล้ว ก็มิได้โกรธเคืองอะไร แต่เอาอกเอาใจมโหสถว่า “ถ้าข้าวต้มไม่อร่อย ท่านก็กินขนมที่กำลังร้อนๆ นี้เถิด” พลางส่งขนมให้มโหสถ มโหสถชิมดูแล้ว รู้สึกชื่นใจในรสขนมของนาง แต่แสร้งบ่นว่า “ไม่อร่อย เป็นขนมที่ไม่มีรสชาติเอาเสียเลย” นางอมราก็ไม่ว่าอะไร คอยทำหน้าที่ที่ดีต่อไป นางบอกว่า “ถ้าขนมไม่อร่อย ท่านลองกินข้าวสวยดูเถอะ” นางได้นำข้าวสวยมาให้มโหสถอีก มโหสถก็ทำอาการเหมือนเดิม แสร้งพูดจาให้นางขุ่นเคือง อย่างไรก็ตามนางยังสามารถรักษาภาวะปกติของตนไว้ได้ ทำให้มโหสถพอใจนางมาก

มโหสถได้เห็นการต้อนรับขับสู้ของนางอมรา และบิดามารดาของนาง รู้สึกเหมือนได้อยู่บ้านของตัวเอง อีกทั้งได้สังเกตกิริยามารยาททุกอย่างของว่าที่ภรรยาแล้ว รู้สึกพอใจความเป็นผู้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด กิริยามารยาทก็พอเหมาะพอสม ส่วนตัวเองก็แสดงความสามารถในการชุนผ้าที่หาใครเทียบไม่ได้ เพียงวันเดียวเท่านั้นสามารถเย็บผ้าที่ชาวบ้านขนมาให้ปักชุนจนหมด ทำให้ได้เงินค่าจ้างถึง ๑,๐๐๐ กหาปณะ

เมื่อมโหสถพิสูจน์ความเป็นกุลสตรีของอมราจนมั่นใจแล้ว ก็เอ่ยปากบอกบิดามารดาของนางว่า จะขอลูกสาวไปเป็นคู่ชีวิตด้วย บิดามารดาซึ่งพอใจในตัวมโหสถอยู่แล้ว ก็ไม่ขัดข้อง มโหสถจึงนำผ้าสาฎกเนื้อดีที่ติดตัวมาด้วยมอบให้นางอมรา

ได้สวมใส่ พร้อมกับมอบเงินอีก ๑,๐๐๐ กหาปณะ แก่บิดามารดาของนาง เพื่อใช้ดูแลตัวเองในยามยาก จากนั้นทั้งสองได้อำลาเพื่อออกเดินทางกลับสู่เคหะสถานของมโหสถ

ในระหว่างทาง มโหสถอยากทดลองความเป็นผู้มีใจซื่อสัตย์ของว่าที่ภรรยา จึงพานางอมราเข้าไปขอพักอาศัยอยู่กับคนเฝ้าประตูเมือง ระหว่างนั่งพัก มโหสถแสร้งบอกนางอมราว่าจะขอเข้าไปทำธุระข้างนอกสัก ๒-๓ ชั่วโมง แล้วจะกลับมา จากนั้นได้แอบไปบอกภรรยาของคนเฝ้าประตูว่า จะมีชายหนุ่ม ๓-๔ คน เข้ามาเกี้ยวพาราสีนางอมรา ขอให้นางอย่าได้ขัดขวาง เพราะท่านต้องการลองใจว่าที่ภรรยาว่า จะเป็นผู้มั่นคงในความรักหรือไม่ จากนั้นท่านได้เดินทางกลับบ้านพักในพระราชนิเวศน์

มโหสถได้สั่งให้ชายหนุ่ม ๔ คน ซึ่งเป็นหนุ่มนักรัก เจ้าชู้ มีเสน่ห์ที่หาตัวจับยาก ถือได้ว่าเป็นนักเลงหญิงประจำเมืองกันเลยทีเดียว ชายหนุ่มทั้งสี่ถูกส่งให้ไปจีบสาวแล้ว ยังได้รับเงินอีกคนละ ๑,๐๐๐ กหาปณะ ต่างหน้าชื่นตาบาน รีบเดินทางไปหานางอมราที่บ้านของคนเฝ้าประตู แต่ละคนต่างมีวาทะที่สามารถโน้มน้าวใจให้ฝ่ายหญิงหลงรัก และหลงใหลได้โดยไม่ยาก แต่ไม่น่าเชื่อว่า ชายหนุ่มทั้งสี่ที่ทยอยเข้าไปพูดจาเกี้ยวพาราสีนางอมรานั้น ต้องถอยกลับออกมาด้วยความผิดหวัง และพ่ายแพ้กันทุกคน

ชายหนุ่มทั้งสี่กลับมารายงานมโหสถว่า นางเป็นยอดหญิงที่งดงามทั้งกายและใจจริงๆ พวกตนไม่สมควรล่วงเกินนางแม้ด้วยวาจา มโหสถยังคงสั่งให้ไปเกี้ยวนางให้ได้ ชายหนุ่มเจ้าสำราญทั้งสี่ได้ไปจีบนางอีกถึง ๓ ครั้ง แต่ไม่สำเร็จ นางอมราถือว่า แม้ชายหนุ่มเหล่านี้จะมีเงินทองมากมายมาล่อ แต่ไม่ได้เศษเสี้ยวของสามีนางผู้เป็นนักปราชญ์ อยากฟัง และอยากอยู่ร่วมกับช่างชุนผู้เป็นนักปราชญ์เท่านั้น เมื่อมโหสถรู้ว่านางอมราเป็นหญิงที่มีความซื่อตรงต่อตนจริงๆ จึงออกไปรับตัวฝ่ายพระราชาทรงจัดพิธีวิวาหมงคลให้กับทั้งสองอย่างสมเกียรติทีเดียว

นี่เป็นตัวอย่างของยอดหญิงผู้มั่นคงทั้งต่อความดี และบุคคลที่ตนรัก ผู้มีความเชื่อว่า หากได้อยู่ใกล้บัณฑิต ชีวิตย่อมมีแต่ความเจริญอย่างเดียว และชีวิตของนางก็เปลี่ยนไปจริงๆ นางได้ทั้งลาภ ยศ สรรเสริญเพราะคุณความดีของตน และมโหสถ-บัณฑิตนั่นเอง ให้พวกเราหมั่นอยู่ใกล้กับบัณฑิตนักปราชญ์ หลีกเว้นจากคนภัยคนพาล เราอยู่ใกล้คนเช่นใด เราก็จะเป็นเช่นนั้น และอย่าลืมบัณฑิตภายใน ให้นำใจกลับมาไว้ที่ศูนย์กลางกายในตัวของเรา ทำใจให้หยุดนิ่ง จะได้พบกับบัณฑิตภายใน คือ พระธรรมกายกันทุกๆ คน

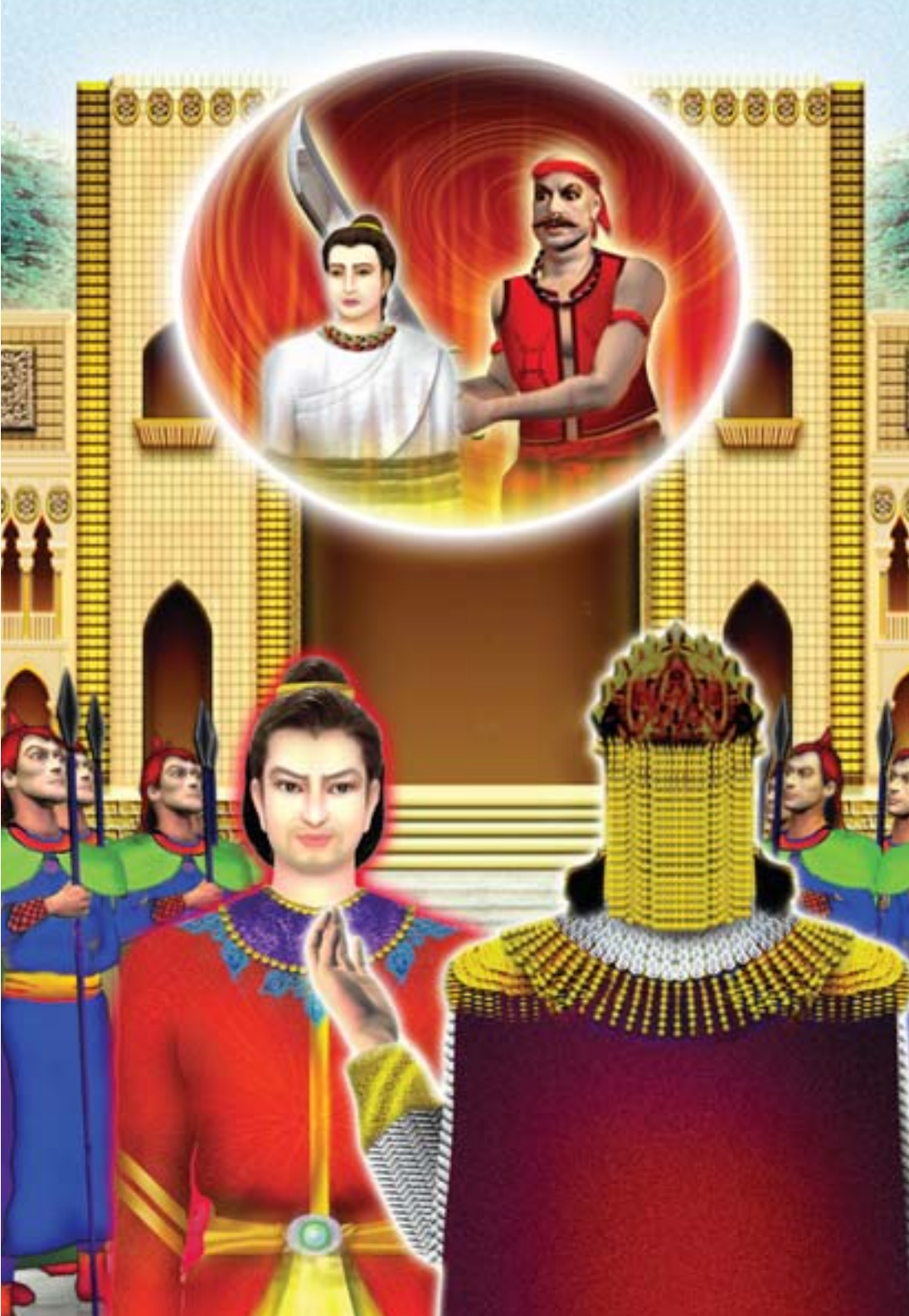

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๑๖
(ลี้ภัยการเมือง)

ผู้อยู่ครองเรือนที่มีข้าวและน้ำมาก เป็นผู้มีศรัทธา เป็นผู้มีจิตใจอ่อนโยน มีปกติเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้ถ้อยคำของผู้ขอ ผู้ที่ตั้งอยู่ในธรรม ๔ อย่าง ชื่อว่าเป็นผู้ดำรงอยู่ในธรรม ไม่ต้องกลัวปรโลก

การที่จะไปสู่อายตนนิพพานได้ ใจต้องสะอาดบริสุทธิ์ หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะที่คอยบังคับบัญชาให้เราเวียนว่ายตายเกิด โดยวิธีการทำใจหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ใจจะหยุดนิ่งได้นั้น ต้องอาศัยการปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทำอย่างถูกวิธี ทำทุกๆ วัน เมื่อทำบ่อยๆ ใจจะคุ้นเคยกับศูนย์กลางกาย และจะอยู่ที่ตรงนั้นตลอดเวลา ไม่ว่าเราจะอยู่ในอิริยาบถใด จะทำภารกิจอันใดก็ตาม ใจจะไม่เคลื่อนออกจากศูนย์กลางกาย เมื่อเราทำได้อย่างนี้ ร่างกายของเราจะเป็นฐานรองรับความรู้ภายใน และกระแสแห่งความบริสุทธิ์ภายในจะไหลผ่านใจเราตลอดเวลา ทำให้เราสมปรารถนาทุกอย่าง

มีวาระพระบาลีใน ขุททกนิกาย ชาดกว่า

“ยสๆ ลทฺธาน ทุมฺเมโธ อนตฺถๆ จรติ อตฺตโน
อตฺตโน จ ปเรสญฺจ หึสาย ปฏิปชฺชติ

ผู้ด้อยปัญญา ได้ยศมาแล้ว มักประพฤติสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง มักปฏิบัติในทางที่จะเบียดเบียนตนและผู้อื่น”

ธรรมชาติสอนให้เรารู้ว่า ผลกล้วยฆ่าต้นกล้วย คือ เมื่อกล้วยออกลูกแล้ว มันจะค่อยๆ ตาย เจ้าของก็จะตัดทิ้ง ขุยไผ่ฆ่าต้นไผ่ เมื่อมีขุยไผ่เกิดขึ้น ต้นไผ่จะค่อยๆ ตาย ดอกอ้อฆ่าไม้

อ้อ ลาภสักการะฆ่าคนโง่ ลาภสักการะไม่เคยทำความปรารถนาของคนพาลให้เต็มอิ่มได้ มีน้อยก็อยากได้มาก มีมากก็อยากได้มากยิ่งๆ ขึ้นไป แม้มีทรัพย์สินเงินทองกองท่วมฟ้า แต่เมื่อใช้ทรัพย์นั้นไม่เป็น ไม่ก่อประโยชน์ต่อโลก ก็จะทำให้เกิดโทษแทน

เหมือนดังเรื่องมโหสถบัณฑิต แม้รับราชการด้วยความเที่ยงธรรมตลอดมา ยังถูกกล่าวหาว่า ตั้งตนเป็นกบฏ ลักขโมยของมีค่าในราชสำนัก ซึ่งเกิดจากความโลภ ความอิจฉาริษยาของอาจารย์เสนกะ ซึ่งเป็นผู้ร่วมงานในราชสำนักนั้นเอง เพราะข้อกล่าวหาอันฉกรรจ์ จึงทำให้มโหสถต้องลี้ภัยการเมือง

*เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อมโหสถเข้ารับราชการช่วยบริหารงานบ้านเมือง จนเจริญรุ่งเรือง มียศตำแหน่งใหญ่โตเป็นที่ยอมรับของทุกคน เป็นที่รักของชาวเมือง ทำให้ชื่อเสียงเกียรติคุณลาภสักการะของเสนกะ และพรรคพวกทั้ง ๔ คน ต้องลดน้อยถอยลง เหมือนดวงอาทิตย์อุทัยฉายแสงในยามรุ่งอรุณ เป็นเหตุให้ดวงจันทร์ และดวงดาวทั้งหลายต้องอับแสง เสนกะจึงเกิดความอิจฉาริษยาและหาทางที่จะกำจัดมโหสถบัณฑิต

วันหนึ่ง เสนกะได้แอบปรึกษาหารือกับปุกกุสะ กามินทะ

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๙๐

และเทวินทะ ว่าทำอย่างไรจึงจะกำจัดมโหสถได้ มิเช่นนั้นพวกตนก็จะเหมือนวัวแก่ที่ไม่มีค่าแก่การเทียมเกวียน เสนกะได้ออกอุบายด้วยการแอบไปลักขโมยพระจุฬามณีของพระราชา ให้ท่านปุกกุสะไปขโมยสุวรรณมาลา กามินทะแอบเข้าไปขโมยผ้าคลุมเตียง ซึ่งเป็นผ้ากัมพลเนื้อดี ส่วนเทวินทะไปขโมยฉลองพระบาททองคำ จากนั้นให้คนใช้หาทางเอาไปซุกไว้ที่บ้านของมโหสถ เมื่อปรึกษาหารือกันแล้ว ต่างก็ไปดำเนินการทันที

เมื่อเสนกะลักขโมยจุฬามณีมา ได้เอาใส่ไว้ในหม้อเปรียง และสั่งนางทาสีให้นำหม้อเปรียงไปเร่ขายที่บ้านของมโหสถ นางอมราภรรยาของมโหสถสังเกตเห็นว่า นางทาสีคนนี้ปักใจเหลือเกินที่จะขายหม้อเปรียงให้กับคนที่บ้านของนาง เมื่อนางทาสีเผลอ นางจึงแอบล้วงมือเข้าไปในหม้อเปรียง ก็รู้ว่ามีพระจุฬามณีของพระราชาอยู่ข้างใน นางเห็นผิดสังเกตจึงตัดสินใจรับซื้อไว้ พร้อมกับลงชื่อของผู้นำมาขาย และวันเดือนปีที่รับซื้อ

ฝ่ายปุกกุสะวางสุวรรณมาลาในผอบซึ่งบรรจุดอกมะลิ กามินทะวางผ้าคลุมเตียงในกระเช้าที่บรรจุผัก และเทวินทะสอดฉลองพระบาททองคำไว้ในฟ่อนข้าวเหนียว แล้วส่งไปขายที่บ้านของมโหสถ นางอมราซึ่งเป็นคนฉลาดเมื่อรับซื้อแล้วก็บอกมโหสถถึงเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้น

ฝ่ายบัณฑิตทั้งสี่รีบเดินทางไปราชสำนักตั้งแต่เช้า และ

กราบทูลว่า “วันนี้ เป็นวันอุดมมงคล พระองค์ควรจะประดับพระจุฬามณี พระเจ้าข้า” พระราชาสดับเช่นนั้น ก็ให้อำมาตย์ไปนำพระจุฬามณีมาให้ เมื่อไม่เห็นก็แสร้งกราบทูลว่า สงสัยมโหสถซึ่งเป็นคนที่เข้านอกออกในเป็นประจำ จะขโมยไปอย่างแน่นอน เมื่อทรงตรวจพระสุวรรณมาลา ผ้าคลุมเตียงหรือกระทั่งฉลองพระบาทของพระองค์ก็หายไปทั้งหมด จึงทรงกริ้วเป็นอย่างมากที่มีผู้บังอาจมาขโมยถึงในห้องบรรทม อีกทั้งได้รับคำยุยงจากคนทั้งสี่ที่กล่าวหามโหสถว่า เป็นกบฏคิดชิงราช-สมบัติ จึงขโมยสิ่งต่างๆ เหล่านั้นไป

ครั้นคนสนิทของมโหสถรู้ว่า มโหสถกำลังถูกกลั่นแกล้งชนิดที่แก้ตัวได้ยาก จึงรีบแอบไปบอกมโหสถ มโหสถได้ฟังแล้วตั้งใจว่าจะเข้ากราบทูลความจริง แต่เพราะความกริ้ว ในเช้าวันนั้น พระราชาจึงไม่ยอมให้มโหสถเข้าเฝ้า อีกทั้งยังทรงรับสั่งให้ทหารจับตัวมโหสถไปประหารชีวิต ครั้นมโหสถรู้ว่ามหันตภัยกำลังจะเกิดขึ้นเพราะถูกใส่ความ จึงไปบอกนางอมราและเดินทางออกนอกเมืองเพื่อลี้ราชภัยทันที

เมื่อเสนกะกับพรรคพวกสามารถยุยงพระราชา ให้กำจัดมโหสถออกนอกเมืองได้แล้ว ก็มักใหญ่ใฝ่สูงอยากจะได้นางอมรามาเป็นภรรยา คนทั้งสี่ได้ส่งช่อดอกไม้ และเครื่องบรรณาการไปให้นางที่บ้าน พร้อมกับนัดแนะว่า อยากมา

เยี่ยมเยียนนางที่บ้านในเวลาเย็น นางอมราคิดว่าสามีถูกคนเหล่านี้กลั่นแกล้ง จึงคิดจะนำชื่อเสียงกลับคืนมาสู่สามี

นางให้คนในบ้านรีบช่วยกันขุดหลุมลึกท่วมหัว เทคูถกับน้ำลงไปผสมกันข้างล่าง แล้วให้ปิดแผ่นกระดานที่ปากหลุมคูถ เอาเสื่อปกปิดไว้อีกชั้นหนึ่ง จากนั้นได้เขียนจดหมายเชิญให้บัณฑิตทั้งสี่มาเยี่ยมนางคนละเวลา

เย็นวันนั้น อาจารย์เสนกะได้รับคำเชิญให้มาก่อน จึงต้องตกหลุมคูถที่นางได้ตระเตรียมไว้ เมื่อได้เวลา ปุกกุสะ กามินทะ และเทวินทะ ต่างทยอยกันมาทีละคน แต่ละคนต่างแต่งกายเต็มยศ หวังว่าจะได้นางอมรามาเป็นคู่ครอง แต่ทันทีที่ย่างเข้ามาในบ้านของนาง ก็ตกลงไปในหลุมคูถทุกคน ต้องดมกลิ่นอุจจาระปัสสาวะตลอดทั้งคืน ทำให้ไม่ได้หลับไม่ได้นอน

ครั้นรุ่งสว่าง นางได้ให้คนหย่อนเชือกลงไป เพื่อให้คนทั้งสี่ปีนขึ้นมาด้วยความทุลักทุเล จากนั้นนางอมราได้ให้คนใช้โกนหัวคนทั้งสี่ แล้วให้นำข้าวเหนียวที่ขยำละเอียดทาไปทั่วทั้งร่างของอาจารย์ทั้งสี่ จากนั้นนำปุยนุ่นโรยลงให้ทั่วตัวอีกทีหนึ่ง นึกภาพดูว่า คนทั้งสี่จะมีความอัปลักษณ์เพียงไร นางอมราให้นำเสื่อลำแพนมาห่อหุ้มตัวและมัดด้วยเชือก จากนั้นได้นำไปถวายพระราชา

พระราชาเห็นอาจารย์ทั้งสี่เหมือนวานรเผือก จึงตรัสถามเรื่องราวที่เกิดขึ้น นางอมราได้กราบทูลความจริงทั้งหมดว่า มโหสถไม่ได้เป็นคนขโมย แต่อาจารย์ทั้งสี่นี่แหละเป็นคนขโมย ของมีค่าทั้ง ๔ อย่าง แล้วให้ทาสีนำไปขายให้ที่บ้าน ซึ่งนางได้บันทึกชื่อของคนขายพร้อมทั้งวันเวลาอย่างชัดเจน แม้พระราชาจะทรงเชื่อว่า มโหสถไม่ได้ขโมย แต่ยังคลางแคลงพระทัยว่า ถ้าหากมโหสถไม่คิดเป็นกบฏ จะหลบหลีกออกนอกเมืองไปทำไม จึงรับสั่งให้ปล่อยบัณฑิตทั้งสี่เป็นอิสระ

ตั้งแต่นั้นมา บัณฑิตทั้งสี่ไม่กล้าสู้หน้านางอมราอีกต่อไป ส่วนมโหสถจะกลับเข้ามารับราชการแผ่นดินตามปกติ และฉายแสงแห่งดวงปัญญาของท่านให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวเมือง ด้วยวิธีการอย่างไรนั้น ให้ติดตามในตอนต่อไป อย่างไรก็ตาม ขอให้หมั่นสอนตัวเองให้ดี อย่าให้มีความอิจฉาริษยาเกิดขึ้นในใจ ถ้ารู้สึกว่าเกิดขึ้นแม้เพียงเล็กน้อย ให้รีบกำจัดออกไป ให้มีความมุทิตาขึ้นมาแทน ใครเขาได้ดีมีชื่อเสียงหรือประสบความสำเร็จ ให้แสดงความยินดีด้วยความจริงใจ เราจะรู้สึกเป็นสุขใจ ได้เพื่อนดี เพิ่มขึ้นอีกมากมาย

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๑๗
(ความจริงปรากฏ)

คนอันธพาลเหมือนคนใบ้ ย่อมแสวงหาสิ่งที่ต้องประสงค์ โดยไม่ใช่อุบาย ย่อมไม่ได้สิ่งที่ต้องประสงค์นั้น บุคคลรีดนมโคที่เขาโค ย่อมไม่ได้นมโค ฉันใด บุคคลแสวงหาสิ่งที่ต้องการในที่ไม่ใช่ที่จะหาได้ ก็ไม่ได้สิ่งที่ต้องการ ฉันนั้น

ความสงบสุขในชีวิต เป็นสิ่งที่สรรพสัตว์ทั้งหลายล้วนต้องการ สรรพสัตว์ที่เกิดมาในโลกนี้ ต่างพากันแสวงหาสิ่งที่จะเป็นที่พึ่งให้แก่ตนเอง ซึ่งที่พึ่งที่ระลึกที่จะนำความสุขมาให้นั้นไม่ได้อยู่นอกตัว แต่มีอยู่ในตัวของเรา นั่นคือ พระรัตนตรัย ซึ่งเป็นที่พึ่งที่ระลึกอันสูงสุดปราศจากมลทินคือกิเลสอาสวะทั้งหลาย ถ้าเราอยากรู้เรื่องราวของชีวิต ก็สามารถรู้ได้ ด้วยใจที่บริสุทธิ์ปราศจากนิวรณธรรม ต้องทำใจหยุดนิ่งได้อย่างสมบูรณ์ หยุดในหยุดจนกระทั่งเข้าถึงพระธรรมกาย เราย่อมจะสามารถรู้เห็นสิ่งต่างๆ ไปตามความเป็นจริงได้

มีธรรมภาษิตใน ขุททกนิกาย ชาดกว่า

“คนอันธพาลเหมือนคนใบ้ ย่อมแสวงหาสิ่งที่ต้องประสงค์ โดยไม่ใช่อุบาย ย่อมไม่ได้สิ่งที่ต้องประสงค์นั้น บุคคลรีดนมโค ที่เขาโค ย่อมไม่ได้นมโค ฉันใด บุคคลแสวงหาสิ่งที่ต้องการ ในที่ไม่ใช่ที่จะหาได้ ก็ไม่ได้สิ่งที่ต้องการฉันนั้น”

นี่เป็นธรรมภาษิตของเทวดา ท่านปรารภเหตุที่มโหสถบัณฑิตถูกอาจารย์เสนกะ และพรรคพวกกล่าวหาว่าเป็นภัยต่อราชวงศ์ จนเป็นเหตุให้ต้องลี้ภัยการเมือง เนื่องจากโลกมนุษย์อยู่ในชั้นกามาวจรภูมิ ยังข้องเกี่ยวยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ต่างๆ ยังปรารถนาลาภ ยศ โดยไม่คำนึง

ถึงคนอื่น ผู้รู้กล่าวว่า ลาภสักการะทำให้คนตามืดบอด ลาภสักการะ หรือผลประโยชน์ทำให้แตกแยกกันได้ ที่เคยเป็นเพื่อนรักก็กลายเป็นศัตรูกันแม้ผู้ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นบัณฑิตนักปราชญ์ยังต้องถูกใส่ความจากผู้ไม่หวังดีเพราะลาภสักการะ

*ครั้งที่แล้ว ถึงตอนที่มโหสถถูกกล่าวหาว่า ขโมยของพระราชา และคิดตั้งตนเป็นกบฏ จนต้องรีบหลบหนีออกนอกเมือง เพราะมิฉะนั้น อาจถูกจับประหารชีวิตโดยที่ไม่ได้ไต่สวน ถึงแม้นางอมราจะพิสูจน์ความจริงให้พระราชารู้ว่า มโหสถไม่ได้ขโมยสิ่งของล้ำค่าเหล่านั้น พระราชายังทรงไม่พอพระทัย เพราะดำริว่ามโหสถมีความคิดจะแย่งชิงราชบัลลังก์จริง จึงไม่ยอมให้จับกุม พระองค์จึงไม่ยอมให้คนไปตามมโหสถกลับเข้ามารับราชการในราชสำนักอีก

ครั้นเทวดาที่สิงสถิตอยู่ที่เศวตฉัตรของพระราชา ไม่ได้สดับธรรมเทศนาของพระโพธิสัตว์หลายวัน และรู้ว่ามโหสถถูกกลั่นแกล้ง คนดีเทวดาต้องคุ้มครองรักษา พระราชาพระองค์นี้เป็นคนหูเบา มีปัญญาน้อย ไม่รู้จักเลือกใช้คนให้เป็น อาศัยกินบุญเก่าเท่านั้นถึงได้มาบังเกิดเป็นพระราชา เทวดาจึงคิดหาวิธี

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๙๔

ที่จะให้มโหสถกลับมาอยู่ในราชสำนักตามเดิม เพื่อตนจะได้ฟังธรรมของมโหสถอีก เมื่อรัตติกาลมาเยือน เทวดาจึงปรากฏกาย มีรัศมีสว่างไสว ถามปัญหาพระเจ้าวิเทหราช ๔ ข้อ

พระราชาสดับปัญหานั้นแล้ว ทรงตอบไม่ได้ จึงแจ้งว่าจะถามบัณฑิตในราชสำนักก่อนแล้วจะมาตอบ ครั้นรุ่งขึ้นได้ตรัสถามปัญหาข้อแรกของเทวดากับบัณฑิตทั้ง ๔ คน นั้นว่า “บุคคลทุบตีร่างกายของคนอื่นด้วยมือหรือด้วยเท้า และเอามือตีปากผู้อื่น บุคคลนั้นกลับเป็นที่รักของผู้ถูกทุบตียิ่งนัก อยากรู้ว่าบุคคลผู้เป็นที่รักนั้นได้แก่ใคร” เสนกะได้ฟังแล้วก็ไม่รู้ว่าหมายถึงใคร แม้อาจารย์อีก ๓ คน ก็หมดปัญญา พระราชาเองทรงร้อนพระทัย ที่ไม่สามารถหาคำตอบไปให้เทวดาได้

ราตรีของคืนต่อมา เทวดาก็มาทวงถามคำตอบ เมื่อไม่ได้คำตอบ จึงขู่พระราชาว่า “อาจารย์ทั้งสี่จะรู้อะไร เว้นมโหสถบัณฑิตแล้ว คนอื่นไม่มีใครกล่าวแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ อย่างไรก็ตาม พระองค์จะต้องตอบปัญหานี้ให้ได้ ถ้าตอบไม่ได้ศีรษะของพระองค์จะถูกค้อนเหล็กที่มีไฟลุกโพลงทุบทำลาย และพระองค์ไม่สมควรที่จะเป็นกษัตริย์ปกครองพสกนิกรอีกต่อไป”

จากนั้นได้ทูลเตือนพระราชาว่า “ดูก่อนมหาราช เมื่อต้องการน้ำนม ไม่ควรจะรีดเขาโค ใครเล่าเมื่อมีไฟลุกโพลงอยู่

ยังเที่ยวหาไฟอีกโดยมิใช่เหตุ บุคคลเห็นหิ่งห้อยในราตรี ก็สำคัญว่าไฟ เอาหญ้าทำเชื้อบนหิ่งห้อย แล้วเอามือสีให้เกิดไฟ ย่อมไม่สามารถให้ไฟลุกโพลง ด้วยความคิดที่วิปริต ฉันใด คนอันธพาลเป็นเหมือนคนใบ้ แม้แสวงหาสิ่งที่ต้องประสงค์โดยไม่ใช่อุบาย ก็ไม่ได้สิ่งที่ต้องประสงค์ ฉันนั้น

ข้าแต่พระมหาราชเจ้า พระองค์ตรัสถามอาจารย์ทั้งสี่ ก็เป็นเหมือนคนทิ้งตราชู แล้วมาชั่งด้วยมือตนเอง เหมือนเมื่อต้องการน้ำนมก็รีดจากเขาโค อาจารย์ทั้งสี่เหล่านั้นจะรู้อะไร เพราะคนเหล่านั้นเป็นเหมือนกับแสงหิ่งห้อย ส่วนมโหสถบัณฑิตเป็นเช่นกับกองเพลิงใหญ่ ย่อมรุ่งโรจน์ด้วยปัญญา ขอพระองค์โปรดให้หามโหสถมาตรัสถามเถิด เมื่อพระองค์ไม่ทรงทราบปัญหาเหล่านี้ พระชนม์ชีพของพระองค์จะไม่มีอีกต่อไป” ครั้นกล่าวคุกคามพระราชาให้เกิดความสะดุ้งหวาดกลัวแล้ว ก็อันตรธานหายไปทันที

พระราชาถูกมรณภัยคุกคามก็บรรทมไม่หลับตลอดทั้งคืน รุ่งขึ้นให้เรียกอำมาตย์ ๔ คน พลางตรัสสั่งว่า “ท่านทั้งสี่จงขึ้นรถ ๔ คัน ออกจากประตูเมือง แล้วจงป่าวประกาศให้ชาวเมืองทราบว่า พระองค์ทรงยกโทษมโหสถแล้ว ขอให้มโหสถกลับเข้ารับราชการตามเดิม” อำมาตย์ทั้ง ๔ คน รีบรับราชโองการออกเดินทางไปตามหามโหสถทันที

มโหสถรู้ว่าตัวเองได้รับอภัยโทษทั้งๆ ที่ไม่ได้มีโทษอะไร ก็ปรากฏตัวต่อหน้าอำมาตย์ที่มาตามหา ขณะนั้นเอง อำมาตย์ที่เป็นลูกศิษย์ของเสนกะ ได้พูดเหน็บแนมมโหสถว่า ท่านบัณฑิต คำของอาจารย์เสนกะเห็นจะเป็นจริง เพราะเมื่อยศของท่านเสื่อม แม้ท่านมีปัญญามากถึงปานนี้ยังไม่สามารถจะทำที่พึ่งแก่ตัวเองได้ บัดนี้ท่านมีร่างกายเปรอะเปื้อนด้วยดินเหนียว นุ่งเสื้อผ้าเก่าๆ ทำตนประหนึ่งผู้ไร้ที่พักพิง

มโหสถรู้ว่าอำมาตย์คนนี้ไร้ปัญญา ไม่รู้จุดประสงค์ของท่าน จึงกล่าวตอบโต้ไปว่า “เจ้าคนโง่เอ๋ย เราประสงค์จะทำยศนั้นให้เป็นปกติด้วยปัญญาของเราอีก จึงทำเช่นนี้ เรายังความสุขให้เจริญด้วยความทุกข์ คอยพิจารณาเวลาที่สมควรและไม่สมควร เรารู้จักกาลที่ควร องอาจเหมือนราชสีห์ที่นอนพักบนพื้นมโนศิลา ท่านจะเห็นเราประสบความสำเร็จด้วยปัญญานั้นอีก”

ฝ่ายอำมาตย์ซึ่งเคยรับใช้ใกล้ชิดมโหสถมาก่อน ได้แจ้งความเป็นไปที่เกิดขึ้นในราชสำนัก โดยเฉพาะเทพปัญหาที่แม้อาจารย์ทั้งสี่ก็แก้ไม่ได้ จึงจำเป็นต้องเรียกหาท่านบัณฑิต กระทั่งชาวเมืองทั้งหลายต่างห่วงหาอาลัยในตัวท่านยิ่งนัก ประหนึ่งลูกน้อยสุดที่รักได้พลัดพรากจากบิดามารดา ฉะนั้น ขอให้ท่านเร่งรุดกลับเข้าเมืองเถิด

มโหสถได้นั่งรถทั้งที่ตัวเปื้อนดินเหนียวเข้าไปในเมือง เมื่อพระราชารู้พฤติกรรมของมโหสถ จึงดำริว่า ถ้ามโหสถคิดกบฏเป็นศัตรูกับเรา จะต้องเที่ยวซ่องสุมไพร่พล แต่มโหสถหาได้ทำอย่างนั้นไม่ ทรงดำริดังนี้แล้ว จึงแต่งตั้งให้เป็นราชบัณฑิตประจำพระองค์ตลอดไป อีกทั้งทรงมอบบ้านส่วย และทรัพย์สินเงินทองมากมายเป็นเครื่องบำรุงขวัญ

เราจะเห็นได้ว่า อาศัยสติปัญญาที่สุขุมลุ่มลึก และความเป็นผู้มองการณ์ไกล จึงทำให้มโหสถหลุดพ้นจากข้อกล่าวหาทุกอย่าง ฉะนั้น เมื่อพวกเราพบเจอปัญหาและอุปสรรค หากเรายังแก้ไขไม่ได้ ก็อย่าได้ทุกข์ท้อใจ หรือแม้ทำความดีแต่ถูกกลั่นแกล้ง ก็อย่าได้น้อยเนื้อต่ำใจ ให้รักษาใจให้หนักแน่นมั่นคงในคุณธรรมความดีของเราต่อไป รักษาใจให้ใสๆ เมื่อใจสงบจะพบทางออก ทุกๆ ปัญหามีทางแก้ไขทั้งนั้น ยิ่งหากเราหมั่นฝึกใจให้หยุดนิ่งได้สนิทสมบูรณ์ เมื่อเวลาพบเจออะไรเราจะไม่หวั่นไหว ไม่ยินดียินร้ายในเรื่องที่เกิดขึ้น จะมีปัญญาบริสุทธิ์แก้ไขปัญหาทั้งหลายให้ยุติได้ ฉะนั้น ให้พวกเราหมั่นนำใจหยุดที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ กันทุกคน

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๑๘
(ผดุงคุณธรรม)

บัณฑิตทั้งหลายไม่ประพฤติความชั่ว เพราะเหตุแห่งความสุขของตน ถึงถูกความทุกข์กระทบแล้ว พลาดจากสมบัติก็สงบ ย่อมไม่ละทิ้งธรรม เพราะความรักและความชัง

สรณะสูงสุดอันเกษมของพวกเราทั้งหลาย คือ พระรัตนตรัย ได้แก่พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ และสังฆรัตนะ ที่ประชุมรวมอยู่ภายในตัวของเราทุกคน ไม่ได้อยู่นอกตัว เมื่อเราแสวงหาสรณะหรือที่พึ่งชนิดนี้ ต้องรู้จักวิธีที่จะเข้าให้ถึง โดยการทำใจให้หยุดให้นิ่ง ให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ หยุดลงไปตรงที่ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ อย่างเบาสบาย ฝึกทำบ่อยๆ ทำให้สม่ำเสมอ ยิ่งใจของเราสะอาดบริสุทธิ์ จะเข้าไปพบกับพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นผู้รู้ผู้บริสุทธิ์ภายในได้เร็วยิ่งขึ้น เมื่อเราประสบทุกข์ เราก็พึ่งท่านได้ จะทำให้มีแต่ความสุข สดชื่นเบิกบาน นี้คือที่พึ่งที่ระลึกอย่างแท้จริงของเรา และมวลมนุษยชาติตลอดจนสรรพสัตว์ทั้งหลาย

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสไว้ใน ขุททกนิกาย ชาดกว่า

“บัณฑิตทั้งหลายไม่ประพฤติความชั่ว เพราะเหตุแห่งความสุขของตน ถึงถูกความทุกข์กระทบแล้ว พลาดจากสมบัติก็สงบ ย่อมไม่ละทิ้งธรรม เพราะความรักและความชัง”

ผู้คนส่วนใหญ่เมื่อถูกความทุกข์เข้าครอบงำ ไม่ว่าจะเป็นจากเสื่อมลาภสักการะที่เคยได้ จากที่เคยเป็นเศรษฐีมีสมบัติใช้จ่ายไม่ขาดมือ ก็กลายเป็นอดีตคนเคยรวย หรือเคยมีชื่อเสียงเกียรติยศเป็นที่รู้จักนับหน้าถือตาของคนทั่วไป อาจต้องมาอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่มีใครเหลียวแล เหล่านี้เป็นต้น อะไรก็ตามที่

เคยได้ เคยมี และเคยเป็น ต่อมาเมื่อเสื่อมจากสิ่งเหล่านั้น เมื่อนั้นจะเป็นช่วงวัดกำลังใจของตนว่า ยังเข้มแข็งอยู่หรือไม่ สามารถรักษาจิตใจให้เป็นปกติได้ดีเพียงไร ผู้ไม่รู้ความเป็นจริงของโลกและชีวิต มักจะมีความทุกข์ระทม ไม่ยอมรับในความวิบัติที่เกิดขึ้น เมื่อไม่สามารถยอมรับปัญหาเหล่านั้นได้ บางคนถึงขนาดต้องทำอัตวินิบาต คือ ฆ่าตัวตายด้วยวิธีการต่างๆ บางคนก็หาวิธีการที่จะให้ได้สิ่งเหล่านั้นคืนมาไม่ว่าจะด้วยความทุจริตหรือประพฤติผิดศีลผิดธรรมก็ตาม

สำหรับนักปราชญ์บัณฑิตไม่คิดเช่นนั้น ท่านรู้จักความเป็นจริงของชีวิตว่า ในโลกธรรมก็เป็นอย่างนี้แหละ จึงไม่ประพฤติชั่วเพราะเหตุแห่งความสุขของตน แม้จะพลัดพลาดจากสมบัติ ก็รักษาใจให้เป็นปกติสุข ไม่ยอมละทิ้งธรรมเด็ดขาด เหมือนอย่างมโหสถบรมโพธิสัตว์เจ้าของเรา ผู้ที่ครั้งหนึ่งในชีวิตเคยรุ่งเรืองแล้วมาประสบความตกต่ำในหน้าที่การงาน แต่ท่านก็ยังสามารถดำรงชีวิตให้เป็นสุข ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นได้ โดยไม่เดือดเนื้อร้อนใจใดๆ

*เรื่องมีอยู่ว่า เมื่อมโหสถถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏ และขโมยของมีค่าในราชสำนัก พระราชาจึงสั่งให้จับไปประหารชีวิต

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๓๙๘

แต่อาศัยความฉลาดเฉียบแหลม ได้รีบหลบหนีออกจากเมืองไปก่อน โดยยอมตนไปเป็นคนรับใช้ของนายช่างหม้อ ระหว่างนั้น ท่านดำรงชีวิตเหมือนคนยากไร้ทั่วไป ทำงานหามรุ่งหามค่ำ ไม่ได้รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ ไม่ท้อแท้ในโชคชะตาชีวิต น้ำทะเลยังมีทั้งขึ้นทั้งลง ดวงอาทิตย์อุทัยฉายแสงถึงเวลาก็ยังต้องอัสดงคตลาลับขอบฟ้า ชีวิตก็ย่อมมีขึ้นมีลงเป็นเรื่องธรรมดา

เมื่อความจริงปรากฏ พระราชาทรงพิสูจน์แล้วว่ามโหสถไม่ได้ก่อการกบฏ ไม่ได้คิดทรยศต่อพระองค์ จึงให้อำมาตย์นำราชรถไปอัญเชิญมาสนองงานในราชสำนักเหมือนเดิม แม้มโหสถได้ตำแหน่งกลับคืนมา ก็ไม่ได้ลิงโลดใจ ทำตัวเป็นปกติราวกับผู้นิรทุกข์ พระราชาอดสงสัยไม่ได้ จึงตรัสถามมโหสถว่า “ดูก่อนพ่อบัณฑิต คนบางพวกในโลกนี้ มีความสุขสมบูรณ์แล้ว มีบริวารพรั่งพร้อม เขาดำริสอนตัวเองว่า เรามีสมบัติมากขนาดนี้ก็เพียงพอแล้ว จึงไม่คิดทำความชั่วเพราะลาภสักการะ บางพวกได้รับยศศักดิ์อัครฐานแล้ว มาดำริว่า ยศอำนาจเหล่านี้ได้มาเพราะเจ้านายประทานให้ หากจะคิดร้ายต่อเจ้านายผู้ให้ยศศักดิ์ ก็จะต้องเป็นที่ตำหนิติเตียนของคนทั้งหลาย เมื่อคิดได้เช่นนี้ก็ไม่ทำความชั่วเพราะกลัวถูกติเตียน

คนบางพวกเป็นคนโง่เขลาเบาปัญญาในเรื่องการทำความชั่ว ไม่มีความคิดอ่านอันใดในเรื่องทำความชั่ว ก็เป็น

อันไม่ได้ทำความชั่วอยู่ดี เพราะมีความคิดอ่านน้อย รวมความว่าคนในโลกนี้ที่ไม่ทำความชั่วเพราะเหตุ ๓ อย่าง คือ เพราะมีความสุขเพียงพอแล้ว เพราะกลัวจะถูกตำหนิติเตียน และเพราะเป็นคนโง่เขลา ส่วนท่านเป็นบัณฑิตมีความสามารถฉลาดเฉลียว เฉียบแหลมลึกซึ้งยิ่งนัก ถ้าท่านปรารถนาความยิ่งใหญ่ให้กับตนเอง ก็สามารถดำรงตนเป็นพระราชาในสกลชมพูทวีปได้ แต่เหตุใดเล่าท่านจึงไม่ชิงราชสมบัติจากเรา”

มโหสถได้กราบทูลว่า “บัณฑิตทั้งหลายไม่ประพฤติความชั่ว เพราะเหตุแห่งความสุขของตน ถึงถูกความทุกข์กระทบแล้ว แม้พลาดจากสมบัติที่เคยมีก็สงบใจได้ ย่อมไม่ละทิ้งคุณธรรม ความดี เพราะเหตุแห่งความรัก และความชังอย่างเด็ดขาดเพราะนี่เป็นธรรมเนียมของบัณฑิตในโลก”

พระราชาสดับแล้ว ได้ตรัสทดลองมโหสถอีกว่า “คนเราควรยกตนที่ต่ำต้อยด้อยศักดิ์ให้สูงขึ้น ด้วยวิธีการนุ่มนวลสยบความแข็งกร้าว เปรียบเหมือนเถาวัลย์ขึ้นพันต้นไม้ใหญ่เกาะเกี่ยวเหนี่ยวรัดเรื่อยไป เมื่อได้โอกาสขึ้นถึงยอดแล้ว ก็ปกคลุมเป็นพุ่มของตน คนที่มุ่งความเป็นใหญ่ ได้อาศัยท่านผู้มีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ โอนอ่อนผ่อนตามด้วยวิธีผูกพันให้วางใจ แล้วครอบงำยศอำนาจในภายหลังก็ได้ ส่วนจะใช้วิธีแข็งกร้าวด้วยการทารุณร้ายกาจ ซ่องสุมสมัครพรรคพวก เกลี้ยกล่อมประชาชนให้อยู่

ในอำนาจ แล้วทำการแย่งชิงราชสมบัติ เมื่อได้ปฏิบัติการตามวิธีทั้งสองนี้ ก็สามารถยกตนจากฐานะต่ำต้อย ขึ้นสู่ความพรั่งพร้อมด้วยลาภยศสรรเสริญ มีบริวารมากมาย ภายหลังค่อยหันมาประพฤติความดีงามก็ยังไม่สายเกินไป”

มโหสถได้ฟังขัตติยมายาอย่างนั้นแล้ว ได้ทูลตอบพร้อมกับเป็นการถวายอนุศาสน์แด่พระราชาไปในตัวว่า “บุคคลนั่งหรือนอนที่ร่มเงาของต้นไม้ใด ไม่พึงหักรานกิ่งของต้นไม้นั้น เพราะผู้ประทุษร้ายมิตรเป็นผู้ชั่วช้า ข้าแต่มหาราชเจ้า ถ้าบุคคลหักกิ่งต้นไม้ที่ตนได้บริโภค ชื่อว่าเป็นผู้ประทุษร้ายมิตรไซร้ ผู้ที่ประทุษร้ายต่อผู้มีพระคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม จะเป็นคนเช่นไรเล่า”

พระเจ้าวิเทหราชได้ฟังเช่นนั้น ทรงหมดความคลางแคลงใจในมโหสถ และตรัสถามชีวิตของมโหสถในยามตกยากว่า “พ่อมโหสถ เจ้าเคยอุดมสมบูรณ์ด้วยลาภยศมากมาย ที่เจ้าไปยอมบริโภคข้าวเหนียวของนายช่างหม้อนั้น ดูจะไม่น่ายินดีเอาเสียเลย ทำไมเจ้าจึงยอมทนอยู่ได้ล่ะ”

มโหสถกราบทูลว่า “วัตถุที่จะเป็นสิ่งดำรงชีพของมนุษย์นั้น ความสำคัญอยู่ที่ประโยชน์ มิได้อยู่ที่ความทรามหรือความประณีต ถึงหากจะทรามแต่อำนวยประโยชน์ก็เป็นสิ่งที่พึงประสงค์ โภชนะแม้ประณีตแต่ไม่มีประโยชน์อันใด ยังจะทรามกว่าโภชนะ

ของนายช่างหม้อเป็นไหนๆ อีกประการหนึ่ง สิ่งใดๆ จะเป็นที่ยินดีหรือไม่ มิได้สำคัญที่คุณค่าหรือความประณีตของสิ่งนั้น ความสำคัญอยู่ที่ความพอใจของคน หากพอใจแล้ว แม้มีค่าน้อยและไม่ประณีต ก็ยังคงเป็นที่ยินดี

วัตถุอันน่ายินดีที่ท่านเรียกว่า กามคุณนั้น เมื่อมีน้อยก็ไม่พอ แม้นมีมากก็ไม่อิ่ม แม้พระเจ้ามันตุราชจอมจักรพรรดิในอดีตทรงสามารถปรบพระหัตถ์เรียกห่าฝนรัตนะ ๗ ประการ ให้ตกลงมาได้ กระนั้นก็ไม่อิ่มในกาม แม้ได้ครองดาวดึงสเทวโลกครึ่งหนึ่งก็ยังไม่อิ่ม กามคุณทั้งหลายในโลกนี้จะมีมากปานใด ก็ไม่ทำให้คนอิ่มได้ มีเท่าไรก็ไม่พอ การรู้จักพอ เป็นวิสัยที่มนุษย์อาจสร้างให้เกิดขึ้นแก่ตนได้ เพราะตระหนักเช่นนี้ แม้ยามบริโภคอาหารที่ไม่มีโอชารสจึงทนได้ ไม่เดือดร้อนอะไร”

เราจะเห็นว่า วิสัยของบัณฑิตนักปราชญ์นั้น ท่านสามารถสอนตัวเองได้ แม้ในยามตกทุกข์ได้ยากก็ไม่ทิ้งคุณธรรม ดังนั้น เมื่อพวกเราได้ยินได้ฟังแล้ว ต้องหมั่นสอนตัวเองให้ได้คุณธรรมใดที่ยังบกพร่อง ให้หมั่นฝึกฝนตนให้ยิ่งๆ ขึ้นไป เพื่อความบริสุทธิ์บริบูรณ์ของตัวเรา ฝึกตัวกันเรื่อยไป อย่าได้หยุด จนกว่าจะหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะกันทุกๆ คน

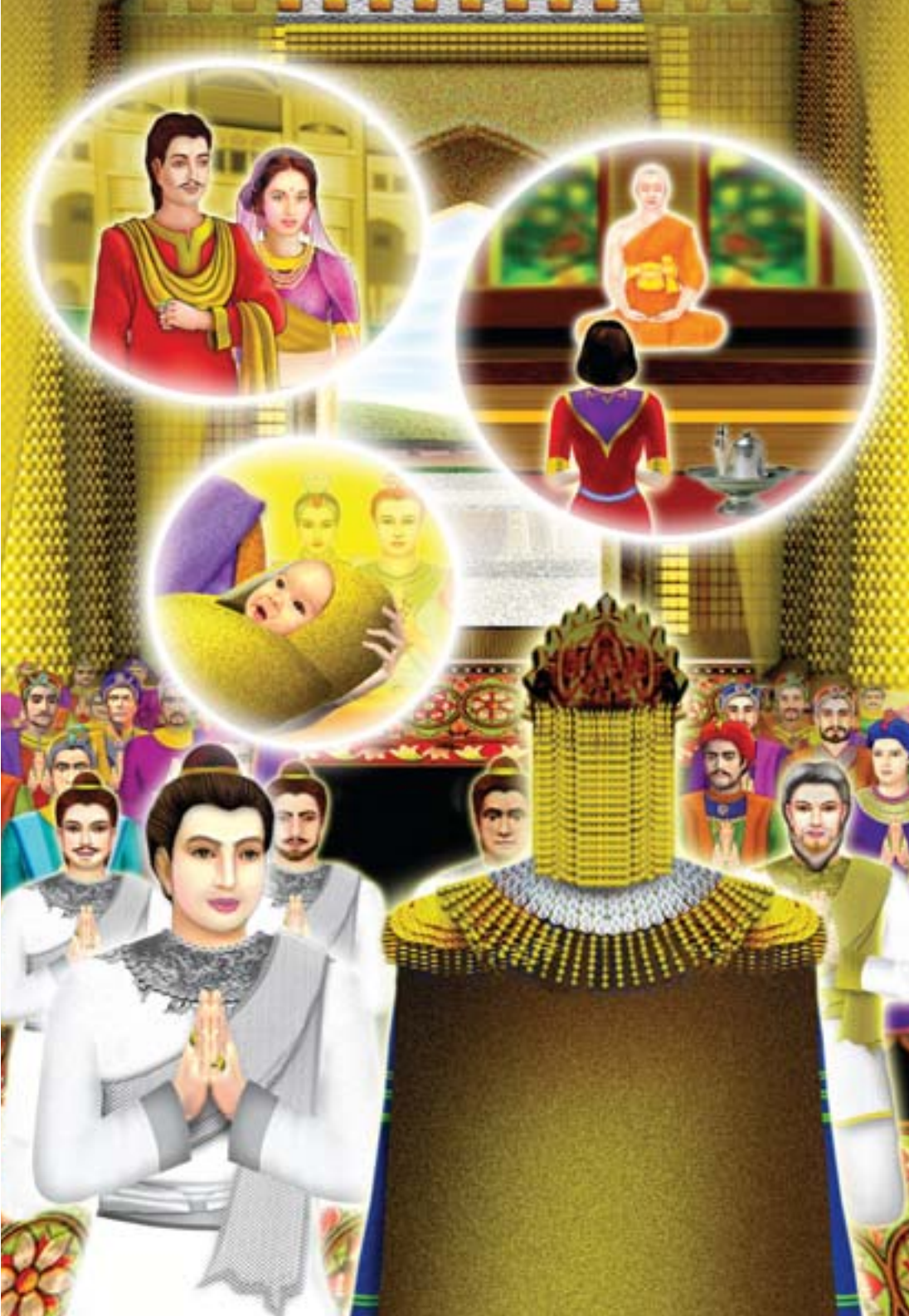

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๑๙
(แก้ปัญหาเทพ)

นักปราชญ์อยู่ปะปนกับพวกคนพาล เมื่อยังไม่พูดจา ก็ไม่มีใครรู้ว่าเป็นบัณฑิต จะรู้ว่าเป็นบัณฑิตก็ต่อเมื่อพูดแสดงทางอมตะ

งานสำคัญอันยิ่งใหญ่ของมวลมนุษยชาติ ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด คือ งานสร้างบารมี ขจัดกิเลสอาสวะให้หมดสิ้นจากใจ ส่วนการประกอบธุรกิจการงาน การทำมาหากินเป็นเรื่องรองเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำ เพราะเราต่างดำรงอยู่ได้ด้วยอาหาร ต้องอาศัยปัจจัยสี่มาคอยหล่อเลี้ยงตัวเอง และครอบครัว ให้ดำรงชีวิตโดยไม่ลำบาก จะได้เอื้ออำนวยต่อการสร้างบารมีอย่างสะดวกสบาย งานขจัดกิเลสอาสวะซึ่งเป็นงานทางใจ และเป็นงานหลักของชีวิต เราจะทอดธุระไม่ได้ ต้องเอาใจใส่ด้วยการหมั่นฝึกฝนอบรมใจให้หยุดให้นิ่งให้สะอาดบริสุทธิ์ ถ้าทำกันอย่างสม่ำเสมอ ทำอย่างถูกวิธี จะได้เข้าถึงที่พึ่งที่ระลึกภายในคือ พระรัตนตรัย อันเป็นที่พึ่งที่แท้จริงของเรา ทำให้การเดินทางไกลในสังสารวัฏนั้นปลอดภัย

มีวาระพระบาลีใน มหาสุตโสมชาดกว่า

“นาภาสมานำ ชานนฺติ มิสฺสำ พาเลหิ ปณฺฑิตำ
ภาสมานญฺจ ชานนฺติ เทเสนฺตำ อมตำ ปทำ

นักปราชญ์อยู่ปะปนกับพวกคนพาล เมื่อยังไม่พูดจาก็ไม่มีใครรู้ว่าเป็นบัณฑิต จะรู้ว่าเป็นบัณฑิตก็ต่อเมื่อพูดแสดงทางอมตะ”

มีคำโบราณกล่าวไว้ว่า อันความรู้วิทยาเหมือนอาวุธประเสริฐสุดซ่อนใส่ไว้ในฝัก หมายถึงว่า ผู้รู้ท่านรู้จักเก็บภูมิรู้ไม่แสดงพร่ำเพรื่อ เหมือนมีดที่ลับคมดีแล้วเก็บไว้ในฝัก การมีวิชาความรู้มากเป็นสิ่งที่ดี และจะดียิ่งขึ้นเมื่อรู้จักนำความรู้ไปใช้ให้ถูกกาลเทศะ ถูกสถานที่ จึงจะสมกับความเป็นผู้มีทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นผู้รู้จริง ซึ่งท่านจะไม่อวดฉลาด แต่จะหาโอกาสที่เหมาะสม ในการพูดจาแต่ละครั้งก็เพื่อยังประโยชน์ใหญ่ให้เกิดขึ้น พูดยกใจคนฟังให้สูงขึ้น ทำให้ผู้ฟังเกิดแรงบันดาลใจในการทำความดี ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ เป็นไปเพื่อการบรรลุมรรคผลนิพพานอันเป็นทางอมตะ ที่บัณฑิตนักปราชญ์ทั้งหลายปรารถนา

ครั้งที่แล้ว เราได้รับฟังคุณธรรมของบัณฑิตในคราวตกทุกข์ได้ยากว่า ท่านสอนตัวเองอย่างไร บัณฑิตที่แท้นั้นแม้ตกทุกข์ก็ไม่ทิ้งธรรม ท่านไม่ยอมแสวงหาความสุขบนความทุกข์ของคนอื่น ในยามเสื่อมจากลาภยศสรรเสริญ ก็สงบใจได้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขราวกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น เป็นผู้พร้อมเสมอต่อทุกๆ สถานการณ์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องดีหรือร้าย เมื่อเกิดวิกฤติในชีวิต ก็แสวงหาโอกาสในวิกฤตินั้น และไม่ยอมพลาดในการใช้โอกาสนั้นให้เป็นประโยชน์ บัณฑิตนักปราชญ์ที่แท้ท่านฝึกตัวกันอย่างนี้

*ครั้งนี้ถึงตอนที่มโหสถบัณฑิตมารับราชการตามเดิมแล้ว และจะต้องตอบคำถามที่พระราชาทรงสดับมาจากเทวดา พระราชาได้ตรัสถามมโหสถบัณฑิตว่า เทวดาผู้สิงสถิตอยู่ที่เศวตฉัตร ได้ถามปัญหา ๔ ข้อ กับเรา เราไม่รู้คำตอบของปัญหา ๔ ข้อนั้น อาจารย์ทั้ง ๔ คน ก็ไม่รู้ เพราะฉะนั้น ท่านจงช่วยกล่าวแก้ปัญหาทั้ง ๔ ข้อ นั้นด้วย คำถามมีอยู่ว่า “บุคคลตบตีร่างกายผู้อื่นด้วยมือทั้งสอง หรือด้วยเท้าทั้งสอง และเอามือตีปากผู้อื่น บุคคลนั้นกลับเป็นที่รักของผู้ถูกตี อยากรู้ว่า บุคคลทั้งสองนั้นหมายถึงใคร”

มโหสถได้สดับปัญหา รู้กระจ่างถึงคำตอบเหมือนดวงจันทร์วันเพ็ญที่ไร้เมฆหมอก ท่านได้กราบทูลว่า “ข้าแต่สมมติเทพ เมื่อใดเด็กน้อยนอนบนตักมารดา ก็ร่าเริงยินดีตบตีมารดาด้วยมือและเท้าเพราะความไร้เดียงสา ดึงผมมารดาบ้าง เอามือตีปากมารดาบ้าง ครั้นมารดาถูกบุตรสุดที่รักทุบตีเล่นหัวอย่างนั้นแล้ว ก็แสร้งดุว่ากล่าวด้วยความรักความเอ็นดู เมื่อไม่อาจกลั้นความรักไว้ ก็สวมกอดทารกน้อยให้นอนแนบอก เอามือลูบศีรษะด้วยความทะนุถนอม ลูกน้อยนั้นช่างเป็นที่รักของมารดายิ่งนัก แม้ความรักของบิดาที่มีต่อทารกน้อยก็เฉกเช่นเดียวกัน บุคคล

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๔๐๔

ทั้งสองนี่แหละ คือ บุคคลในเทพปริศนาที่พระองค์ได้สดับมา”

พระเจ้าวิเทหราชทรงสดับแล้ว เข้าพระทัยแจ่มแจ้ง เหมือนหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด ประหนึ่งว่าเทวดาผู้วิเศษชูสุริยมณฑลขึ้นในท่ามกลางท้องนภากาศ ฝ่ายเทวดาเจ้าของปัญหาได้สดับอรรถาธิบายของมโหสถก็สุดแสนจะปลื้มปีติ จึงแสดงกายครึ่งหนึ่งออกมาจากกำพูฉัตร กล่าวสาธุการด้วยเสียงอันไพเราะว่า “ถูกต้องบัณฑิต ท่านกล่าวแก้ปัญหาได้ถูกต้องดีแล้ว” จากนั้นก็บูชามโหสถด้วยดอกไม้ทิพย์ และของหอมอันเป็นทิพย์ซึ่งบรรจุเต็มในผอบแก้ว แล้วจึงอันตรธานหายไป

พระเจ้าวิเทหราชทรงบูชาธรรมมโหสถด้วยบุปผชาติเช่นเดียวกัน และตรัสบอกให้มโหสถช่วยแก้เทพปัญหาข้อต่อไปว่า “บุคคลด่าผู้อื่นด้วยความรัก แต่ไม่อยากให้ผู้ถูกด่านั้นได้รับอันตราย ผู้ถูกด่านั้นยังเป็นที่รักของผู้ด่า อยากรู้ว่า ใครหนอเป็นที่รักของผู้ด่านั้น”

มโหสถทูลแก้ว่า “ข้าแต่มหาราชเจ้า คำถามนี้เทวดาหมายเอาผู้ให้กำเนิดกับบุตร มารดาบอกลูกชายอายุ ๗-๘ ขวบ ผู้พอจะทำตามสั่งได้ว่า ลูกเอ๋ย เจ้าจงไปตลาด ซื้อของให้แม่หน่อยเถอะ ลูกชายบอกแม่ว่า ถ้าแม่ให้ขนมลูกถึงจะไป แม่ก็ให้ขนมลูกกิน แต่ครั้นลูกออกจากบ้าน มัวไปเที่ยวเล่นกับเพื่อนๆ

ไม่ได้ไปตลาด ครั้นแม่มาพบเข้าก็โมโหจึงฉวยไม้เรียวไล่ตี ส่วนลูกชายเห็นแม่ถือไม้เรียวมาหาตนก็รีบวิ่งหนี คุณแม่วิ่งไล่ไม่ทันก็ด่าว่าบริภาษลูกชายที่ไม่ยอมเชื่อฟังราวกับจะให้ไปตาย แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แม้ปากจะบ่นด่าว่าร้ายบริภาษลูกชายอย่างไร แต่จิตใจก็ยังคงเปี่ยมล้นไปด้วยความรัก ความปรารถนาดี ไม่อยากให้ลูกไปตายจริงๆ อย่างที่ว่า”

พระราชาฟังคำตอบแล้ว รู้สึกปลื้มปีติโสมนัส และก็ตรัสถามเทพปัญหาข้อที่ ๓ ว่า “คน ๒ คนกล่าวตู่กันด้วยคำไม่จริง ทักท้วงกันด้วยคำเหลาะแหละ แต่บุคคลทั้งสองนั้นก็ยังเป็นที่รักของกันและกัน เทวดาได้กล่าวปริศนาธรรมนี้โดยหมายเอาใคร” มโหสถทูลแก้ว่า “เทพปัญหาข้อนี้หมายเอาคู่สามีภรรยา เมื่อใดสามีภรรยาอยู่ด้วยกันในที่ลับหูลับตา ก็ล้อเล่นกันด้วยความเสน่หาตามความยินดีของชาวโลก และกล่าวตู่กันด้วยคำที่ไม่เป็นจริง ท้วงติงกันเล่นด้วยคำเหลาะแหละ แต่ในความเป็นจริง ภรรยาสามีทั้งคู่กลับมีความรักต่อกันไม่อยากพลัดพรากจากกัน”

พระราชาได้ตรัสถามเทพปัญหาข้อสุดท้ายว่า “บุคคลนำข้าว น้ำ ผ้า และเสนาสนะไป ไม่เคยคืนแก่ผู้เคยให้ แต่บุคคลเหล่านั้นก็ยังเป็นที่รักของผู้เป็นเจ้าของ อยากทราบว่าเทพปริศนานี้หมายถึงใคร” มโหสถได้อธิบายว่า “ปัญหานี้เทวดาหมายเอาสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติธรรม เป็นธรรมเนียมของโลกว่า

ผู้ใดมีศรัทธา เชื่อโลกนี้และโลกหน้า จึงบริจาคทาน และใคร่จะให้อีก ไม่รู้จักอิ่มหรือเบื่อในการให้ เมื่อเห็นสมณพราหมณ์มาบิณฑบาต ก็ยินดีถวายทานวัตถุด้วยความเคารพเลื่อมใส ไม่รู้สึกเสียดาย และไม่คิดอยากนำของที่บริจาคแล้วกลับคืนมาอีก สมณพราหมณ์เหล่านี้จึงชื่อว่าเป็นที่เคารพรักของผู้ให้”

เมื่อมโหสถกล่าวแก้ปัญหาทั้งสี่แล้ว เทวดาเจ้าของปัญหาก็เปล่งเสียงสาธุการ และซัดผอบที่เต็มด้วยรัตนะ ๗ ประการ แทบเท้ามโหสถ เป็นการบูชาธรรมในปัญญาอันลึกซึ้งของท่าน ฝ่ายพระเจ้าวิเทหราชทรงโปรดปรานมโหสถเป็นอย่างมาก ได้พระราชทานตำแหน่งเสนาบดีให้มโหสถ ตั้งแต่นั้นมามโหสถก็เป็นผู้มียศตำแหน่งสูงสุดในราชสำนัก และช่วยบริหารบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไป

เราจะเห็นว่า ปัญญาสามารถเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส ได้สามารถเปลี่ยนแปลงสถานภาพของตัวเองให้สูงขึ้นไปได้เรื่อยๆ พวกเราทุกคนควรดำเนินตามแบบอย่างของบัณฑิตทั้งหลายในกาลก่อน ท่านใช้สติใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา เพราะฉะนั้นเราต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ไว้ให้มากๆ ต้องเป็นคนช่างสังเกต หมั่นสอบถามจากท่านผู้รู้ทั้งหลาย จะได้มีดวงปัญญาสว่างไสว และควรสั่งสมแต่สิ่งที่เป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์หลุดพ้นจากทุกข์จากกิเลสอาสวะทั้งหลายกันทุกคน

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๒๐
(อย่าบอกความลับแก่ใคร)

นรชนใดบอกความลับแก่คนอื่น นรชนนั้นจัดเป็นคนโง่เขลา นับวันจะต้องเสื่อม โดยไม่ต้องสงสัย เพราะโทสาคติ โมหาคติ ภยาคติ และฉันทาคติ ผู้ใดปากพล่อย นับเข้าในพวกอสัตบุรุษ ชอบกล่าวถ้อยคำในที่ประชุมชน นักปราชญ์เรียกผู้นั้นว่า ผู้มีปากชั่วร้ายคล้ายอสรพิษ ควรเว้นคนเช่นนั้นเสียให้ห่างไกล

การที่ชีวิตจะปลอดภัยจากภัยทั้งหลายในสังสารวัฏนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่เราต้องเป็นผู้ที่ไม่ประมาทในการสั่งสมบุญบารมี ยึดพระรัตนตรัยเป็นสรณะ หมั่นตรึกระลึกนึกถึงพระรัตนตรัยตลอดเวลา ทำใจให้เข้าถึงและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับพระรัตนตรัยให้ได้ และควรจะนำความรู้ที่เกิดจากการเข้าถึงพระรัตนตรัย ไปทำหน้าที่ผู้นำบุญยอดกัลยาณมิตร เป็นแสงสว่างแก่โลก นี่คือหัวใจของการสร้างบารมี ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเกิดมาในภพชาตินี้ หากพวกเราทุกคน เป็นผู้ที่เอาจริงเอาจังในการปฏิบัติธรรม ชีวิตย่อมจะคุ้มค่าสมกับที่ได้เกิดมาพบพระพุทธศาสนา

มีวาระพระบาลีใน ปัณฑรกชาดก ความว่า

“นรชนใดบอกความลับแก่คนอื่น นรชนนั้นจัดเป็นคนโง่เขลา นับวันจะต้องเสื่อม โดยไม่ต้องสงสัย เพราะโทสาคติ โมหาคติ ภยาคติ และฉันทาคติ ผู้ใดปากพล่อย นับเข้าในพวกอสัตบุรุษ ชอบกล่าวถ้อยคำในที่ประชุมชน นักปราชญ์เรียกผู้นั้นว่า ผู้มีปากชั่วร้ายคล้ายอสรพิษ ควรเว้นคนเช่นนั้นเสียให้ห่างไกล”

เรื่องมโหสถบัณฑิต ในตอนนี้เป็นเรื่องของความลับว่าควรเปิดเผยแก่ใคร ไม่ควรเปิดเผยแก่ใครบ้าง เมื่อพูดถึงความลับหมายถึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรแพร่งพราย เพราะหากมีคนอื่นรู้ และ

แพร่ขยายออกไป อาจเป็นผลเสียย้อนกลับมา เป็นปัญหาที่แก้ไม่ได้ และอาจเป็นผลร้ายถึงชีวิต แม้ความลับไม่มีในโลก แต่เมื่อยังไม่ถึงเวลา ก็ไม่ควรบอกใคร ให้รู้ไว้เฉพาะตนเท่านั้น

ผู้รู้ได้สอนไว้ว่ามิตรเทียมไม่ควรจะให้รู้เหตุสำคัญอันลึกลับ ถึงเป็นมิตรแท้ แต่เป็นคนโง่ หรือมีปัญญาแต่ประพฤติสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ก็ไม่ควรจะให้รู้ความลับเช่นกัน สำหรับเรื่องของมโหสถบัณฑิตนั้น อาจารย์ทั้งสี่ มีเสนกบัณฑิตเป็นหัวหน้า แม้จะถือตนว่า เป็นบัณฑิตแต่จิตใจนั้นเป็นยิ่งกว่าคนพาล เพราะคอยแต่จะหาประโยชน์ใส่ตนหาโทษให้คนอื่นที่ผ่านมาอาจารย์ทั้งสี่ต่างหาทางกำจัดมโหสถตลอดเวลา แต่ไม่เคยประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังได้รับความเจ็บปวดทั้งกาย และใจอีกด้วย การกระทำของคนพาลนั้น เปรียบเหมือนการถ่มน้ำลายรดฟ้า ปาธุลีทวนลม สิ่งนั้นย่อมจะกลับมาตกต้องตนเองทั้งสิ้น

*วันหนึ่ง อาจารย์ทั้ง ๔ ท่าน ปรึกษากันว่าจะหาทางกำจัดมโหสถ ด้วยการลวงถามว่า ควรบอกความลับแก่ใคร มโหสถบอกว่า ไม่ควรบอกความลับแก่ใครเลย ควรเก็บไว้จนกว่าการงานจะบรรลุผล เมื่อได้รับฟังคำตอบแล้ว อาจารย์ทั้งสี่ต่างไปทูลยุยงพระราชาว่า มโหสถคิดกบฏต่อราชสำนัก

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๔๐๘

พระเจ้าวิเทหราชยังไม่ยอมเชื่อ เพราะเคยหลงเชื่อบัณฑิตทั้งสี่ ทำให้เกือบต้องประหารมโหสถโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เสนกะเห็นว่าพระราชาไม่ทรงเชื่อ ก็เพ็ดทูลให้ลองตรัสถามมโหสถดูว่ามโหสถกล้าที่จะบอกความลับของตนแก่ใครบ้าง

วันรุ่งขึ้น เมื่อบัณฑิตทั้งห้ามาประชุมพร้อมกันพระราชาได้ตรัสถามว่า “ควรเปิดเผยข้อความที่ควรติเตียนหรือควรสรรเสริญ อันเป็นความลับแก่ใครบ้าง” เสนกะซึ่งวางแผนไว้แล้วรีบกราบทูลว่า “สหายใดเป็นที่พึ่งของเพื่อนผู้ถึงความทุกข์ยาก บุคคลควรเปิดเผยข้อความที่ควรติเตียนหรือควรสรรเสริญ อันเป็นความลับแก่สหายนั้น” ปุกกุสะทูลว่าควรเปิดเผยแก่น้องชาย กามินทะทูลว่า ควรเปิดเผยแก่ลูกชาย เทวินทะทูลว่า ควรเปิดเผยความลับแก่มารดา

พระราชาได้รับคำตอบจากบัณฑิตทั้งสี่แล้ว ทรงหันมารับฟังคำตอบจากมโหสถบ้าง เนื่องจากมโหสถยังไม่ทราบแผนการณ์มาก่อน จึงกราบทูลไปตามตรงว่า “การซ่อนความลับไว้เป็นการดี การเปิดเผยความลับไม่ดีเลย บุคคลผู้มีปรีชาเมื่อความปรารถนายังไม่สำเร็จก็พึงอดกลั้นไว้ ครั้นความปรารถนาสำเร็จแล้ว พึงกล่าวตามสบาย” พระราชาทรงสดับเช่นนั้นรู้สึกขัดเคืองพระทัย เพราะคำตอบเช่นนั้นได้สะกิดพระทัยของพระองค์ว่า มโหสถคิดก่อการกบฏอย่างแน่นอน

ฝ่ายมโหสถบัณฑิตสังเกตเห็นกิริยาของเสนกะและพระราชา ก็รู้ว่า อาจารย์ทั้งสี่นี้ ได้ยุยงให้พระราชากำจัดตน เมื่อเสร็จงานในราชสำนักจึงทูลลาออกไปก่อน เพื่อจะจับพิรุธของอาจารย์ทั้งสี่ให้ได้ โดยเข้าไปหลบซ่อนอยู่ใต้ถังข้าวสาร เพราะทุกวันหลังจากเข้าเฝ้า อาจารย์ทั้งสี่จะไปนั่งปรึกษาหารือกันถึงกรณียกิจ บนถังข้าวสารใกล้ประตูพระราชนิเวศน์นั้น จากนั้นจึงจะแยกย้ายกันกลับบ้าน

ฝ่ายอาจารย์เสนกะได้ทูลยุยงพระเจ้าวิเทหราชให้ตายใจยิ่งขึ้นว่า มโหสถจะก่อกบฏแน่นอน ทำให้พระราชาทั้งทรงหวาดกลัว และทรงกริ้วมโหสถหนักยิ่งขึ้น ถึงกับมอบพระขรรค์ให้อาจารย์เสนกะไปฆ่ามโหสถ เมื่อได้พระขรรค์แล้ว อาจารย์เสนกะตั้งใจว่า รุ่งเช้า ทันทีที่มโหสถเดินเข้ามาในราชสำนัก ตนจะเอาพระขรรค์ตัดคอมโหสถทันที และให้แห่ประจานไปทั่วเมือง หนามที่มแทงใจของตนจะได้หมดไปเสียที

เมื่ออาจารย์ทั้งสี่เดินออกมาจากราชสำนัก ด้วยความสบายอกสบายใจ ต่างมานั่งสนทนากันบนถังข้าวสารใบนั้นตามปกติ เสนกะได้บอกความลับของตนแก่อาจารย์ทั้งสามว่า “ตนได้หลับนอนกับหญิงแพศยาคนหนึ่ง แล้วฆ่านางทิ้งเพื่อแย่งชิงเครื่องประดับจากนาง ตนไม่เคยบอกเรื่องนี้แก่ใครยกเว้นสหายคนหนึ่งเท่านั้น ฉะนั้น ตนจึงกล่าวว่า ควรบอกความลับแก่สหาย”

ฝ่ายปุกกุสะบอกความลับของตนว่า “ข้าพเจ้าเป็นโรคเรื้อนที่ขา แต่ได้เอาผ้าพันไว้ พระราชามักจะบรรทมบนขาของข้าพเจ้าเป็นประจำ หากพระราชารู้เรื่องนี้ คงประหารชีวิตข้าพเจ้าอย่างแน่นอน ยกเว้นน้องชายของข้าพเจ้าแล้ว คนอื่นไม่มีใครรู้เลย ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงบอกว่าควรบอกความลับแก่น้องชาย”

ฝ่ายกามินทะมีความลับที่ไม่น้อยหน้าคนอื่นเหมือนกัน ความลับนั้นมีอยู่ว่า ในวันอุโบสถข้างแรม ยักษ์ชื่อนรเทพจะมาเข้าสิงกามินทะ ทำให้ร้องเหมือนหมาบ้า ควบคุมสติสัมปชัญญะไม่ได้ ลูกชายรู้ว่าถึงเวลาที่ยักษ์จะมาเข้าสิงพ่อ ก็จะจับกามินทะนอนในห้องเล็กๆ และปิดประตู จากนั้นว่าจ้างให้คนมาเล่นมหรสพเพื่อให้เสียงของมหรสพกลบเสียงเห่าหอนของตน

เทวินทะบอกความลับของตัวเองบ้างว่า “ข้าพเจ้าลักเอามงคลมณีรัตน์มาให้แก่มารดา และบอกมารดาว่าอย่าให้ใครรู้ ถึงเวลาข้าพเจ้าจะเข้าเฝ้าพระราชา นางก็ให้มงคลมณีรัตน์แก่ข้าพเจ้า ด้วยอำนาจของมงคลมณีรัตน์นั้น เมื่อเข้าไปราชสำนักพระราชาจึงมักตรัสกับข้าพเจ้าก่อนใครๆ แล้วพระราชทานกหาปณะมากมายแก่ข้าพเจ้า ถ้าพระราชาทรงทราบอานุภาพมณีรัตน์นั้น และรู้ว่าข้าพเจ้าขโมยไปใช้ ศีรษะของข้าพเจ้าคงหลุดจากบ่าเป็นแน่ เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงบอกว่า ควรบอก

ความลับแก่มารดา”

เมื่ออาจารย์ทั้งสี่เปิดเผยความลับของกันและกันแล้ว ต่างกำชับกันว่า อย่าได้นำไปเล่าให้คนอื่นฟังเพราะมันหมายถึงชีวิตทีเดียว รุ่งขึ้นจะได้ฆ่ามโหสถ จากนั้นพากันลุกขึ้นแยกย้ายกันกลับบ้านโดยไม่รู้ว่า ความลับของตนได้ถูกเปิดเผยแล้ว

มโหสถแอบฟังความลับของอาจารย์ทั้งสี่ และลำดับเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นพลางตั้งใจว่า ถึงเวลาแล้วที่จะต้องสั่งสอนอาจารย์ ผู้มัวหลงใหลในยศตำแหน่งเหล่านี้ให้เข็ดหลาบไม่ให้ใครเอาเยี่ยงอย่างอีกต่อไป และที่ผ่านมาตนต้องประสบชะตากรรมอันโหดร้ายแทบเอาชีวิตไม่รอดก็เพราะอาจารย์ทั้งสี่นี้การได้อยู่ใกล้คนพาลนำแต่ความทุกข์มาให้เช่นนี้นี่เอง คิดดังนั้นแล้ว ก็ออกจากที่ซ่อน กลับไปนอนหลับพักผ่อนเหมือนไม่มีเหตุการณ์อะไรผิดปกติเกิดขึ้น ส่วนมโหสถจะพ้นจากการลอบสังหาร และมีชัยชนะต่ออาจารย์ทั้งสี่ได้ด้วยวิธีการอย่างไรไว้ติดตามตอนต่อไป

๕๙

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๒๑
(ผู้เปี่ยมด้วยความเมตตา)

ภัยเกิดจากตนเอง ย่อมตามถึงบุคคลผู้ไร้ปัญญา พูดพล่อยๆ ไม่ปิดบังความรู้ ขาดความระมัดระวัง ขาดความพินิจพิจารณา นรชนใด ยินดีบอกมนต์ลึกลับ ที่ตนควรจะรักษาแก่คนโง่ เพราะความหลง ภัยย่อมตามถึงนรชนนั้น มิตรเทียมไม่ควรจะให้รู้เหตุสำคัญอันลึกลับ ถึงมิตรแท้แต่เป็นคนโง่หรือมีปัญญาแต่ประพฤติสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ก็ไม่ควรจะให้รู้ความลับเหมือนกัน

กรณียกิจที่สำคัญของการเกิดมาเป็นมนุษย์ คือ การฝึกฝนใจให้สะอาดบริสุทธิ์ หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ พ้นจากการเป็นบ่าวเป็นทาสของพญามาร หากไม่หมั่นฝึกใจให้หยุดนิ่ง เราจะถูกกิเลสครอบงำอยู่ร่ำไป มารจะได้ช่องบังคับให้เราทำความชั่ว โดยทำให้เกิดความโลภ ความโกรธ ความหลง และละเลยการแสวงหาแก่นสารที่แท้จริงของชีวิต ชีวิตจึงต้องเวียนวนอยู่ในห้วงทะเลทุกข์ โอกาสที่จะได้สัมผัสธรรมรสอันยอดเยี่ยมซึ่งเป็นวิมุตติรส จึงลดน้อยถอยลงไปทุกที เพราะฉะนั้น การให้โอกาสอันสำคัญกับตนในการทำสมาธิเจริญภาวนาเพื่อกลั่นกาย วาจา ใจให้บริสุทธิ์ จึงเป็นทางลัดที่สุดที่จะทำให้เราหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ จากการบังคับบัญชาของพญามาร

มีวาระพระบาลีใน ขุททกนิกาย ชาดก ความว่า

“ภัยเกิดจากตนเอง ย่อมตามถึงบุคคลผู้ไร้ปัญญา พูดพล่อยๆ ไม่ปิดบังความรู้ ขาดความระมัดระวัง ขาดความพินิจพิจารณา นรชนใด ยินดีบอกมนต์ลึกลับ ที่ตนควรจะรักษาแก่คนโง่ เพราะความหลง ภัยย่อมตามถึงนรชนนั้น มิตรเทียมไม่ควรจะให้รู้เหตุสำคัญอันลึกลับ ถึงมิตรแท้แต่เป็นคนโง่หรือมีปัญญาแต่ประพฤติสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ก็ไม่ควรจะให้รู้ความลับเหมือนกัน”

กลยุทธ์ในการเอาชนะข้าศึกฝ่ายตรงข้ามนิยมใช้กันในปัจจุบันประการหนึ่ง คือ การโจรกรรมข้อมูล โดยมีทั้งสายลับและสายสืบไปหาข้อมูล และล้วงความลับจากฝ่ายตรงข้ามว่ามีจุดบอด จุดอ่อน และจุดแข็งตรงไหน จะเข้าทะลวงฟันเอาชัยชนะมาได้ด้วยวิธีการใดบ้าง แม้จะเป็นวิธีการที่เสี่ยงไม่น้อย แต่ได้ผลมาก วิธีการมีทั้งเป็นศัตรูในคราบมิตร ผูกสนิทชิดเชื้อกับฝ่ายตรงข้ามจนอีกฝ่ายไว้เนื้อเชื่อใจ ถึงกับคายความลับให้ฝ่ายตรงข้ามจนหมด และถ้ามีเจ้าหน้าที่บางคนของฝ่ายตรงข้าม ที่เห็นแก่ลาภหรือประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ถูกล่อด้วยเงินทองจำนวนมหาศาล ก็จะให้ข้อมูลลับแก่ฝ่ายตรงข้ามอย่างง่ายๆ เราคงเคยได้ยินได้ฟังกันมาบ้างแล้ว

*บางคนอาจแฝงตัวเข้าไปหลบๆ ซ่อนๆ ไม่ให้ใครรู้ อดทนรอคอยเวลา แสวงหาข้อมูลต่างๆ อย่างละเอียดลออ จนกว่าจะประสบความสำเร็จ เหมือนมโหสถบัณฑิตผู้ฉลาดในการแสวงหาข้อมูล เมื่อตอนที่แล้วท่านกำลังถูกใส่ร้ายหมายเอาชีวิต จึงต้องยอมตนไปหลบซ่อนอยู่ในถังข้าวสารเพื่อคอยฟังว่าอาจารย์ทั้งสี่ ที่คบคิดกันปองร้ายตนนั้น จะใช้กลอุบายอย่างไรบ้าง

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๔๒๐

เมื่อรู้ว่ารุ่งเช้าอาจารย์เสนกะจะเอาพระขรรค์ตัดคอตนที่หน้าประตู ก็ตั้งใจที่จะสั่งสอนอาจารย์ทั้งสี่ ให้เข็ดหลาบไปตลอดชีวิต

รุ่งเช้า อาจารย์ทั้งสี่ ก็ถือพระแสงขรรค์ยืนอยู่ภายในประตูวังแต่เช้า คอยดักมโหสถผู้จะมาเป็นเหยื่อ เมื่อไม่เห็นมโหสถมาสักที ก็ผิดหวังไปตามๆ กัน เมื่อเห็นว่าเวลาล่วงเลยมานาน และสายมากแล้ว จึงชักชวนกันไปเฝ้าพระราชา ฝ่ายมโหสถผู้เปรื่องปราด ครั้นอรุณขึ้นก็สนานกายด้วยน้ำหอม ประดับกายด้วยเครื่องอลังการทุกอย่าง ได้เดินทางเข้าเมืองพร้อมด้วยมหาชนที่มาห้อมล้อม เมื่อมาถึงก็ลงจากรถถวายบังคมพระราชา

พระราชาทอดพระเนตรเห็นกิริยาของมโหสถทรงดำริว่า ถ้ามโหสถเป็นข้าศึก คงไม่แสดงความเคารพพระองค์ จึงรับสั่งให้มโหสถเข้าเฝ้า มโหสถทูลเตือนพระราชาว่า “ข้าแต่พระปิ่นประชา พระองค์ถือเอาคำของบัณฑิตทั้งสี่ และมีพระบัญชาให้ฆ่าข้าพระบาทผู้ไร้ความผิด”

จากนั้นมโหสถได้ประกาศความลับของอาจารย์ทั้งสี่ให้พระราชา พร้อมด้วยเหล่าอำมาตย์ข้าราชบริพารทราบว่า “เสนกะทำกรรมหยาบช้า ได้ฆ่าหญิงแพศยานางหนึ่งในสวนไม้รังเพื่อแย่งชิงเครื่องประดับ เรื่องนี้เสนกะได้บอกสหายสนิท

เพียงคนเดียวเท่านั้น เสนกะเป็นบัณฑิตแต่มีมือเปื้อนเลือด ทำผิดต่ออาญาแผ่นดินพระองค์ไม่สมควรเลี้ยงโจรไว้ในราชสำนักพระเจ้าข้า”

พระราชาตรัสถามเสนกะว่า เป็นจริงอย่างที่มโหสถโจทก์มาหรือไม่ เมื่อเสนกะรับว่าเป็นจริง จึงรับสั่งให้จับเสนกะไปขังไว้ในเรือนจำ มโหสถกราบทูลความลับของปุกกุสะต่อไปว่า “ข้าแต่พระจอมประชากร ปุกกุสะเป็นโรคเรื้อนไม่สมควรจะใกล้ชิดพระราชา แต่ไม่ยอมกราบทูลพระองค์ ได้โกหกพระองค์ตลอดมาเพราะเห็นแก่ลาภสักการะ ไม่เห็นแก่ชื่อเสียงของพระองค์ ถ้าใครรู้เข้า ย่อมต้องนินทาพระองค์ว่า มีบุรุษโรคเรื้อนเป็นราชบัณฑิต”

พระราชาสอบถามความจริงจากปุกกุสะแล้ว ทรงรับสั่งให้ทหารนำตัวไปขังทันที จากนั้น มโหสถบัณฑิตได้กราบทูลความลับของกามินทะว่า “ทุกวันข้างแรมกามินทะจะถูกยักษ์ชื่อนรเทพเข้าสิง ร้องเหมือนสุนัขบ้าอยู่ในบ้าน คนที่รู้เรื่องนี้มีเพียงลูกชายคนเล็กของกามินทะเท่านั้น ส่วนเทวินทะเป็นคนเห็นแก่ลาภยิ่งนัก ได้ขโมยมณีรัตนะของพระองค์ มีเพียงมารดาของเขาเท่านั้นที่รู้เรื่องนี้ ขอพระองค์จงทรงสอบถามความจริงกับบัณฑิตเหล่านี้เถิดพระเจ้าข้า” พระราชาตรัสถามกามินทะ

และเทวินทะตามลำดับ ครั้นรู้ความจริง จึงรับสั่งให้นำไปขังคุกรวมกันไว้ เตรียมรอเวลาที่จะประหารชีวิต

มโหสถกราบทูลว่า “ข้าแต่พระมหาราชเจ้า บุคคลไม่ควรบอกความลับของตนแก่บุคคลอื่นด้วยเหตุนี้ ส่วนอาจารย์ทั้งสี่กราบทูลว่า ควรบอกความลับแก่คนอื่น จึงถึงความพินาศใหญ่หลวงเพราะปากเป็นเหตุ” จากนั้นได้ถือโอกาสสอนธรรมะพระราชาว่า “การซ่อนความลับไว้นั่นแหละดี การเปิดเผยความลับไม่ประเสริฐเลย บุคคลผู้มีปัญญา ในเมื่องานลับยังไม่สำเร็จพึงอดทนไว้ ต่อเมื่อสำเร็จแล้วพึงกล่าวตามสบาย

บุคคลไม่ควรเปิดเผยความลับเลย ควรรักษาความลับนั้นไว้ดุจบุคคลรักษาขุมทรัพย์ ฉะนั้น ความลับอันบุคคลผู้รู้แจ้งไม่ทำให้ปรากฏนั่นแหละดี บัณฑิตไม่ควรบอกความลับแก่สตรีและคนไม่ใช่มิตร อย่าบอกความในใจแก่บุคคลที่เห็นแก่อามิสและแก่คนไม่ใช่มิตรในกาลทุกเมื่อ ผู้มีปรีชาย่อมอดทนต่อคำด่าคำบริภาษ และการประหารของบุคคลผู้รู้ความลับ ซึ่งผู้อื่นไม่รู้ ประหนึ่งคนเป็นทาสอดทนต่อคำด่าของนาย ชนทั้งหลายรู้ความลับที่ปรึกษากันของคนผู้หนึ่งเพียงใด ความหวาดสะดุ้งของเขาย่อมเกิดขึ้นเพียงนั้น เพราะเหตุนั้น ผู้ฉลาดไม่ควรเผยความลับ บุคคลกล่าวความลับในเวลากลางวัน พึงหาโอกาสที่เงียบ เมื่อจะพูดความลับในเวลาค่ำคืน อย่าพูดดังเกินไปเพราะ

ว่าคนแอบฟังย่อมจะได้ยินความลับที่ปรึกษากัน ความลับที่ปรึกษากันก็จะถูกแพร่งพรายทันที”

พระเจ้าวิเทหราชได้สดับถ้อยคำของมโหสถ ทรงพิโรธว่าอาจารย์ทั้งสี่เป็นคนปองร้ายมโหสถ มักมากในลาภสักการะ เพราะความอิจฉาริษยานี่เองทำให้อาจารย์ทั้งสี่กล้ามากล่าวร้ายมโหสถว่าเป็นผู้คิดกบฏ จึงมีพระราชดำรัสสั่งราชบุรุษให้ไปนำอาจารย์ทั้งสี่ไปตัดศีรษะทันที

เมื่ออาจารย์ทั้งสี่ถูกราชบุรุษมัดมือไพล่หลัง ถูกเฆี่ยนด้วยหวายครั้งละ ๔ เส้น และนำไปแดนประหาร มโหสถผู้เปี่ยมล้นด้วยมหากรุณา ที่เปิดเผยความลับของอาจารย์ทั้งสี่ ก็เพื่อจะสั่งสอนให้เข็ดหลาบเท่านั้นเอง จึงกราบทูลว่า “ข้าแต่สมมติเทพ อาจารย์เหล่านี้เป็นอำมาตย์เก่าแก่ของพระองค์ ขอพระองค์ทรงงดโทษแก่อาจารย์เหล่านี้ด้วยการไว้ชีวิตแก่พวกเขาด้วยเถิด” พระราชาก็ทรงอนุญาต แต่ก็รับสั่งให้ขับไล่อาจารย์ทั้งสี่ จากราชอาณาจักร มโหสถยังอุตส่าห์ทูลขอพระราชทานอภัยโทษให้อีก พระราชาจึงยกอาจารย์ทั้งสี่ ให้เป็นข้าทาสรับใช้ของมโหสถ แต่มโหสถก็ทูลให้เป็นไทตามเดิม

พระราชาทรงเลื่อมใสในมโหสถมาก ทรงดำริว่า มโหสถมีเมตตาแม้กระทั่งศัตรู จึงอนุญาตให้อาจารย์ทั้งสี่ รับตำแหน่ง

ตามเดิม ตั้งแต่นั้นมานักปราชญ์ทั้งสี่ต่างก็เป็นผู้หมดพยศเหมือนงูถูกถอนเขี้ยว ต่างเชื่อฟังมโหสถ และช่วยกันบริหารบ้านเมืองให้สงบสุขตลอดมา

จากเรื่องนี้จะเห็นว่า โทษของการบอกความลับแก่คนอื่นโดยที่ยังไม่ถึงเวลาสมควรมีโทษถึงตายทีเดียว ก่อนพูดจาเราเป็นนายของคำพูด ครั้นพูดไปแล้วคำพูดจะเป็นนายของเรา เพราะฉะนั้น ต้องฝึกเรื่องการพูดจาให้ดี เรื่องไหนควรพูด เรื่องไหนควรเก็บไว้เป็นความลับ ให้รู้จักเลือกให้ดี จะพูดจาปราศรัยกับใคร ต้องรู้จักระมัดระวังคำพูดให้มาก คิดให้ดีก่อนพูดเสมอ

๖๐

มโหสถบัณฑิต
ตอนที่ ๒๒
(ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน)

นักปราชญ์ทั้งหลายเป็นผู้มีความสุข และได้ชัยชนะในที่ทุกแห่งไป การไม่ได้ลาภโดยชอบธรรม กับการได้ลาภโดยไม่ชอบธรรม ทั้งสองอย่างนี้ การไม่ได้ลาภอันชอบธรรมประเสริฐกว่าการได้ลาภ โดยไม่ชอบธรรม ระหว่างคนที่ไม่มีความรู้แต่มียศ กับคนมีความรู้แต่ไม่มียศ คนมีความรู้ไม่มียศ ประเสริฐกว่าคนที่ไม่มีความรู้แต่มียศ

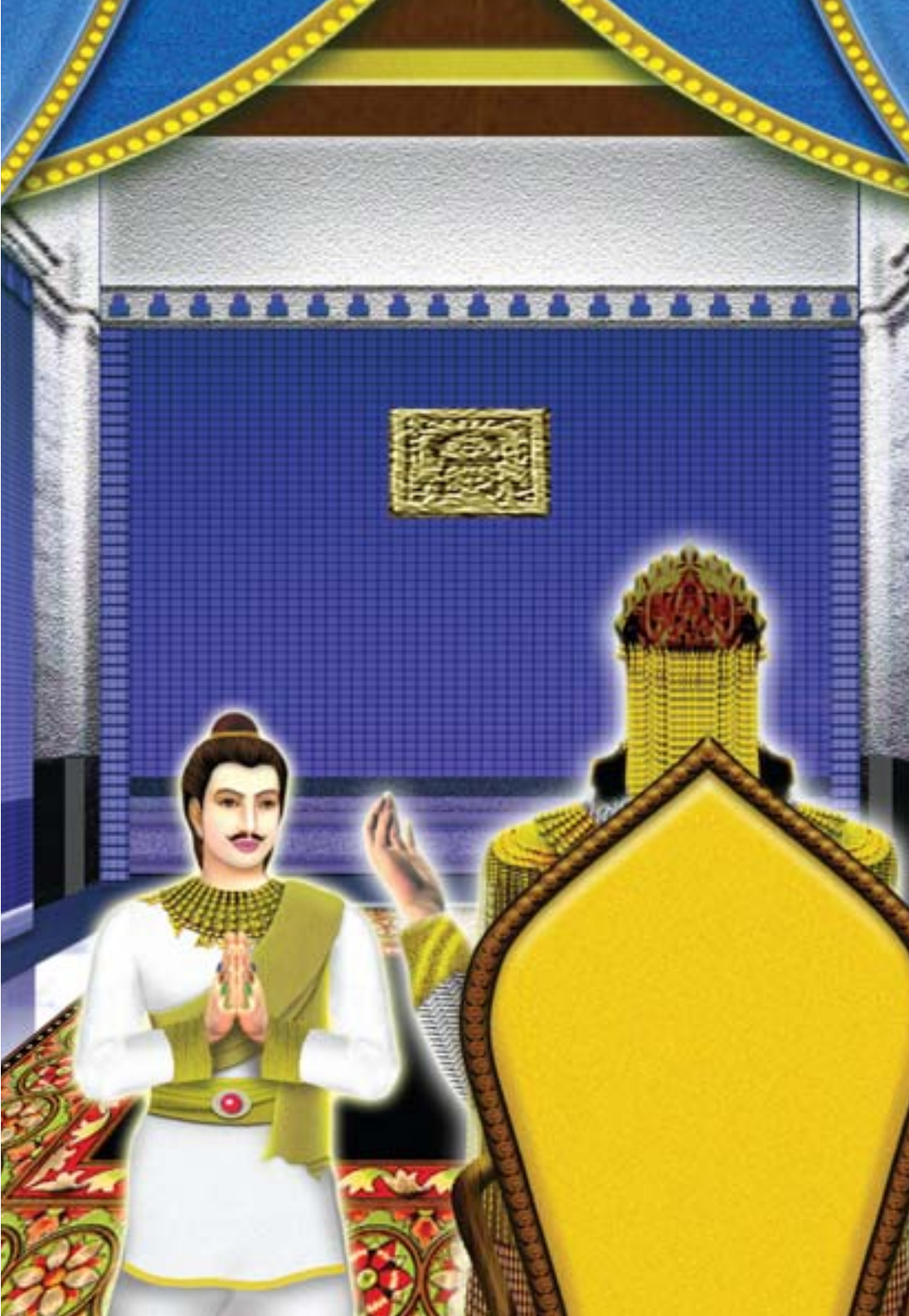

ชีวิตของมนุษย์นั้นสั้นนัก แต่ชีวิตหลังความตายเป็นชีวิตที่ยาวนานเกินกว่าจะคาดเดาได้ หากทำบุญไว้มากย่อมจะได้เสวยสุข ในสุคติภูมิเป็นเวลายาวนาน ถ้าเผลอพลั้งพลาดไปทำบาป ย่อมจะต้องไปเสวยทุกข์อยู่ในทุคติภูมิอีกยาวนานเช่นกัน การประคับประคองตัวของเราให้ดำเนินชีวิตอยู่บนหนทางแห่งความดี เส้นทางแห่งบุญจึงเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ในการปกป้องคุ้มครองตัวเราให้ปลอดภัย ทั้งภัยในชีวิต ในอบายภูมิ และในสังสารวัฏ ดังนั้น ขอให้ทุกคนเข้มแข็ง อย่าท้อแท้ในการสั่งสมบุญกุศลเพื่อตัวเอง เพื่อภพชาติหน้าอันสมบูรณ์กว่า และเพื่อเป้าหมายอันสูงสุด คือ การได้บรรลุมรรคผลนิพพาน

มีวาระพระบาลีใน โคทัตตเถรคาถา ความว่า

“นักปราชญ์ทั้งหลายเป็นผู้มีความสุข และได้ชัยชนะในที่ทุกแห่งไป การไม่ได้ลาภโดยชอบธรรม กับการได้ลาภโดยไม่ชอบธรรม ทั้งสองอย่างนี้ การไม่ได้ลาภอันชอบธรรมประเสริฐกว่าการได้ลาภ โดยไม่ชอบธรรม ระหว่างคนที่ไม่มีความรู้แต่มียศ กับคนมีความรู้แต่ไม่มียศ คนมีความรู้ไม่มียศประเสริฐกว่าคนที่ไม่มีความรู้แต่มียศ”

ลาภสักการะเป็นสิ่งที่ปุถุชนคนทั่วไปมุ่งมาดปรารถนาต่างแสวงหากันตลอดชีวิต สำหรับวิสัยของบัณฑิตนักปราชญ์นั้น

ท่านจะแสวงหาลาภสักการะ ด้วยวิธีการที่ซื่อสัตย์สุจริตไม่ฉ้อโกงใครมา หากได้มาจากความทุกข์ของคนอื่น ท่านจะไม่ทำเด็ดขาด ก่อนที่ท่านจะรับตำแหน่งใหญ่โตสักตำแหน่งนั้น ต้องพิจารณาไตร่ตรองซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่า จะเป็นประโยชน์ต่อตนและคนอื่นอย่างไรบ้าง ถ้าเห็นว่าเกิดประโยชน์ ท่านถึงจะรับ เหมือนดังเรื่องของมโหสถบัณฑิตซึ่งมาถึงตอนสุดท้ายแล้ว ท่านเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นผู้ฉลาดในการรับตำแหน่ง ได้มาแล้วก็ไม่มัวเมาในอำนาจ ได้ใช้อำนาจให้เกิดประโยชน์ เพื่อเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างบารมีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

*เมื่อมโหสถบัณฑิตเข้ารับราชการ ผ่านร้อนผ่านหนาวมามาก ผ่านช่วงเวลาที่วิกฤติมาพอสมควร การกระทำของท่านได้พิสูจน์ความเป็นบัณฑิตอย่างแท้จริงให้พระราชาได้เห็น ทำให้พระเจ้าวิเทหราช ทรงมีพระหฤทัยโสมนัส ทรงเลื่อมใส ในคุณสมบัติของมโหสถเป็นอย่างยิ่ง ทรงดำริว่า มโหสถบัณฑิตมีความรอบรู้ในสรรพสิ่ง อีกทั้งเป็นผู้มีอัธยาศัยกว้างขวาง มีเมตตากรุณา แม้ในบุคคลที่มุ่งหมายประหัตประหารตน ก็ยังแผ่ไมตรีจิตตอบ เป็นผู้สามารถในการปกครอง เป็นที่เคารพ

---

*มก. มโหสถบัณฑิต เล่ม ๖๓ หน้า ๔๒๖

นับถือของชาวเมือง ไม่มีใครที่ไม่เคารพยำเกรง หากได้รับมอบหมายกิจการบ้านเมืองให้เป็นสิทธิ์ขาด มโหสถจะทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองได้เป็นอันมาก

เมื่อทรงดำริเช่นนี้แล้ว จึงปรารภกับมโหสถบัณฑิตว่า “พ่อบัณฑิต ฉันคิดว่าการปกครองแว่นแคว้นแดนดินนี้เป็นภาระอันหนักยิ่ง ผู้ที่ดำรงในฐานะเช่นตัวฉันนี้ จำต้องคิดอ่านกิจการงานทุกๆ อย่าง เพื่อให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประชาราษฎร์ ฉันปรารถนาเป็นที่สุดที่จะได้เห็นความร่มเย็นเป็นสุขของประชาชน เพื่อความมุ่งหมายอันนั้น ฉันยอมทุกอย่าง ขอเพียงให้บ้านเมือง และประชาชนมีความเจริญรุ่งเรืองก็พอแล้ว

เพราะฉะนั้น ตลอดเวลาที่เธอดำรงตำแหน่งเสนาบดีเป็นบัณฑิตในราชสำนัก ได้สร้างความดีความชอบมาโดยตลอด เป็นผู้ภักดีที่สุด เธอเป็นผู้รอบรู้ ทั้งสามารถในสรรพกิจ เป็นที่เคารพรักของประชาชน ฉันหวังว่า ความรอบรู้และความสามารถอันยอดเยี่ยมของเธอจะบันดาลวิเทหรัฐให้รุ่งเรืองจำเริญ และนำความร่มเย็นเป็นสุขมาสู่ประชาชนชาวมิถิลานครได้สมความมุ่งมาดปรารถนาของฉัน ดังนั้น ฉันขอมอบกิจการบ้านเมืองให้แก่เธอโดยเด็ดขาด กิจการแห่งวิเทหรัฐควรจัดทำประการใด ให้เธอจัดการทำไปตามความคิดของเธอเถิด ขอเธอจงรับมอบภารกิจที่ฉันได้มอบให้นี้เถิด”

มโหสถบัณฑิตได้ฟังพระราชดำรัส ยากที่จะขัดพระราชประสงค์ และรู้ประมาณกำลังของตนว่า สามารถสนองพระมหากรุณาธิคุณได้ จึงน้อมเศียรเกล้า กราบถวายบังคมรับอำนาจในการจัดการบ้านเมือง เป็นผู้สำเร็จราชการวิเทหรัฐตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา มโหสถบัณฑิตได้ถวายอนุศาสน์อรรถธรรมแด่พระเจ้ากรุงมิถิลา เมื่อจะบริหารบ้านเมือง ท่านให้ทำกำแพงใหญ่ในเมือง และให้ทำกำแพงน้อยล้อมรอบทั้งหอรบที่ประตู และที่ระหว่างประตู ให้ขุดคู ๓ คู คือ คูน้ำ คูเปือกตม คูแห้ง ให้ซ่อมแซมเรือนเก่าๆ ภายในเมือง ให้ขุดสระโบกขรณีใหญ่ ให้ฝังท่อน้ำในสระ ทำฉางทั้งหมดในเมืองให้เต็มด้วยธัญญาหาร ให้นำหญ้ากับแก้ และบัวสายที่ดาบสคุ้นเคยนำมาจากหิมวันตประเทศไปปลูกตามสระต่างๆ จากนั้นให้ชำระล้างท่อน้ำให้น้ำไหลเข้าออกสะดวก และให้ซ่อมแซมสถานที่ทั้งหลาย มีศาลาเก่านอกเมืองเป็นต้น

การที่มโหสถทำเช่นนั้น เพื่อจะป้องกันภัยซึ่งอาจจะมาถึงในกาลข้างหน้า มโหสถบัณฑิตยังหมั่นไต่ถามพวกพ่อค้าพาณิชที่มาจากแว่นแคว้นต่างๆ ว่า มาจากไหน อะไรเป็นสิ่งที่ชอบใจของพระราชาเมืองนั้นๆ เพื่อจะจัดหาไปมอบให้เป็นราชบรรณาการ มโหสถเริ่มบริหารงานด้านการทูตสันติกับแว่นแคว้นต่างๆ ด้วยการนำเครื่องบรรณาการที่เหมาะสมไปมอบให้

ตามกาลสมควร อีกทั้งมีการส่งเจ้าหน้าที่ไปประจำ และแฝงตัวอยู่ในแว่นแคว้นต่างๆ เพื่อสืบความเป็นไปของเมืองนั้น เมื่อมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จะได้แก้ไขได้ทันท่วงที ยุคสมัยนั้นถือว่ามิถิลานครเป็นเมืองที่เจริญรุ่งเรือง และน่าอยู่มาก เพราะอาศัยสติปัญญาอันชาญฉลาดของมโหสถบัณฑิต ผู้สำเร็จราชการแทนพระราชานั่นเอง

บางท่านอาจจะสงสัยว่า ทำไมหนอ มโหสถบัณฑิตถึงมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดเหนือมนุษย์ทั่วไป ทำไมจึงสามารถรู้เห็นพิจารณาไตร่ตรองเรื่องราวต่างๆ ได้ถูกต้องไปตามความเป็นจริง บางท่านฟังแล้วอาจรู้สึกว่าเหลือเชื่อ บางท่านชื่นชมอัศจรรย์ใจในปัญญาญาณของท่าน ทั้งนี้เนื่องจากว่า พระบรมโพธิสัตว์เจ้าของเรา ท่านเคยสั่งสมปัญญาบารมีมานับภพนับชาติไม่ถ้วน หรือแม้ในยุคหลังสุดในช่วง ๔ อสงไขยสุดท้าย สมัยที่เป็นสุเมธ-ดาบส ท่านก็เริ่มสอนตัวเองไว้ว่า

“ดูก่อนสุเมธบัณฑิต ท่านจงยึดปัญญาบารมีที่ ๔ นี้ บำเพ็ญให้มั่นก่อน ถ้าท่านปรารถนาจะบรรลุโพธิญาณ ท่านได้สอบถามคนมีปัญญาตลอดกาลทั้งปวง บำเพ็ญปัญญาบารมีแล้วจักบรรลุโพธิญาณได้ ท่านอย่าได้เว้นใครๆ เลย ไม่ว่าจะเป็นคนชั้นล่าง ชั้นปานกลางและชั้นสูง พึงเข้าไปหาบัณฑิตทุกคนแล้วถามปัญหา จักได้เป็นพระพุทธเจ้า เปรียบเหมือนภิกษุ

เมื่อเที่ยวภิกษาไม่เว้นตระกูลต่ำ ปานกลาง และตระสูง ย่อมได้อาหารเครื่องเยียวยาอัตภาพ”

ท่านสอนตัวเอง เข้มงวดกวดขันกับตัวเองมากถึงเพียงนี้ เพราะฉะนั้น เมื่อท่านแสวงหาความรู้จากครูบาอาจารย์ต่างๆ ก็เข้าไปด้วยความนอบน้อมถ่อมตน ไม่หยิ่งยโส แม้บุคคลนั้นจะมีฐานะตำแหน่งต่ำต้อย ท่านก็ให้ความเคารพในฐานะครู ไม่ดูหมิ่นดูแคลนในครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ที่สำคัญพระบรม-โพธิสัตว์เจ้าของเรานั้น ท่านฝึกสมาธิมาข้ามภพข้ามชาติ หมั่นฝึกฝนอบรมใจของท่านให้ใสสะอาดบริสุทธิ์อยู่เป็นประจำ แม้ท่านจะเคยเป็นเศรษฐีมหาเศรษฐี เป็นพระราชามหากษัตริย์ แต่สุดท้าย ท่านทิ้งสมบัติเหล่านั้นออกบวช ถือเพศบรรพชิต บำเพ็ญสมาธิภาวนาจนตลอดอายุขัย ดวงปัญญาของท่านจึงสว่างไสวอยู่ภายในตลอดเวลา เมื่อมีปัญหาหรือจะพิจารณาไตร่ตรองสิ่งใด ท่านก็รู้เห็นได้ไปตามความเป็นจริง นี่ก็เป็นอัจฉริยภาพของท่าน สมกับที่อุตส่าห์มุ่งมั่นบำเพ็ญปัญญาบารมีมานับภพนับชาติไม่ถ้วนนั่นเอง

ดังนั้น พวกเราทุกคนควรดำเนินรอยตามปฏิปทาของท่าน ด้วยการแสวงหาปัญญาทั้งที่มีอยู่นอกตัวและในตัว ซึ่งเกิดจากการทำสมาธิเจริญภาวนา ให้เข้าไปถึงแหล่งแห่งสติแหล่งแห่งปัญญาอย่างแท้จริงกันทุกคน

ประวัติย่อ
พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)

สมณศักดิ์ พ.ศ.๒๕๓๕	ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะ ชั้นสามัญ ที่ พระสุธรรมยานเถร
พ.ศ.๒๕๓๙	ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะ ชั้นราช ที่ พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (ฝ่ายวิปัสสนาธุระ)
นามและฉายา	ไชยบูลย์ ธมฺมชโย (สุทธิผล)
ชาติกาล	วันเสาร์ที่ ๒๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๗
ชาติภูมิ	อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี
บรรพชาอุปสมบท	วันพุธที่ ๒๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๑๒ ณ พัทธสีมาวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ โดยมี สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ.๙) วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ในขณะดำรงสมณศักดิ์ที่พระเทพวรเวที เป็นพระอุปัชฌาย์
วิทยฐานะ	เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ นักธรรมโท สำนักเรียนวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำแหน่ง	อธิบดีสงฆ์วัดพระธรรมกาย ประธานมูลนิธิธรรมกาย เจ้าสำนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

ผลงานโดยสังเขป

๑. จัดพิธีมุทิตาสักการะพระภิกษุสามเณรเปรียญธรรม ๙ ประโยค ซึ่งจัดมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๑ เพื่อยกย่องผู้ที่สอบได้เปรียญธรรมชั้นสูงสุดของการคณะสงฆ์ไทย

๒. เป็นผู้ริเริ่มโครงการอบรมให้ความรู้แก่พระนักบริหาร และพระกัลยาณมิตรอย่างมีระบบ

๓. จัดส่งเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิธรรมกายเข้าเป็นภาคีสมาชิกขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก และองค์การสหประชาชาติ เพื่อแลกเปลี่ยนและสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรต่างๆ ทั่วโลก

๔. สร้างวัดในทวีปอเมริกา ทวีปยุโรป ทวีปออสเตรเลีย และทวีปเอเชีย รวมทั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมกว่า ๑๐๐ แห่ง ทั่วโลก เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และส่งเสริมการปฏิบัติธรรมแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ

๕. นำเสนอให้มีวันสมาธิโลก และจัดวันสมาธิโลก ร่วมกับองค์การยุวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก โดยกำหนดให้วันที่ ๖ สิงหาคม ของทุกปีเป็นวันที่ชาวโลกทั้งหลายจะได้ทำใจให้เป็นสมาธิร่วมกัน

๖. จัดตั้งโครงการสร้างเสริมคุณธรรมกว่า ๑๐๐ โครงการ แก่เยาวชนและประชาชนทั่วประเทศ เช่น โครงการบรรพชา-อุปสมบทหมู่ นักเรียนนิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ภาคฤดูร้อน ภาคเข้าพรรษา เป็นประจำตลอดปี โครงการอบรมธรรมทายาทหญิง โครงการสมาธิแก้ว เป็นต้น

๗. จัดตั้งโครงการปฏิบัติธรรมพิเศษ ซึ่งจัดให้มีการสอนสมาธิภาวนานอกสถานที่ ครั้งละ ๑ สัปดาห์ ตลอดทั้งปี

๘. จัดตั้งโครงการบ้านกัลยาณมิตร โดยส่งพระอาจารย์ออกบรรยายธรรมในสถานศึกษาและสถาบันต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดเป็นประจำ

๙. ริเริ่ม ปลูกฝัง และสร้างค่านิยมในการแต่งชุดขาวเข้าวัดปฏิบัติธรรมในวันอาทิตย์ รณรงค์ให้เยาวชนและประชาชนเข้าร่วมปฏิบัติธรรมโดยมีคำขวัญว่า “ไปวัดทุกวันอาทิตย์ เพื่อสร้างชีวิตให้มีคุณค่า”

๑๐. ริเริ่มโครงการตอบปัญหาธรรมะ ทางก้าวหน้า เริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๒๕ มีผู้เข้าสอบเพียง ๓๐๐ คน จนถึงปีพ.ศ.๒๕๔๖ มียอดผู้เข้าสอบมากถึง ๔,๐๖๗,๓๗๒ คน

๑๑. เป็นผู้สนับสนุนการศึกษาภาษาบาลี จนมีภิกษุสามเณรสอบได้มากที่สุดของประเทศติดต่อกันหลายปี และสร้างประวัติศาสตร์การศึกษาที่มีนักเรียนสอบได้มากถึง ๒๑๓ รูป

๑๒. เป็นผู้ริเริ่มโครงการ “เทเหล้า-เผาบุหรี่” อย่างเห็นเป็นรูปธรรม และจัดทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จนปรากฏว่ามีการเลิกดื่ม เลิกขาย และเลิกผลิตกันมากมายทั่วโลก

๑๓. เทศน์ สอนธรรมะ และการเจริญสมาธิภาวนาทุกวันแก่ประชาชนทั่วไป ณ สภาธรรมกายสากล วัดพระธรรมกาย จ.ปทุมธานี

๑๔. ให้ทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ-สามเณร นักเรียน นิสิต นักศึกษา ปีละกว่า ๒,๐๐๐ ทุน ทุกปี

พ จ น า นุ ก ร ม

สำหรับหนังสือธรรมะเพื่อประชาชน

กฐิน ตามศัพท์แปลว่า ไม้สะดึง คือไม้สำหรับทำจีวร, ในทางพระวินัย ใช้เป็นชื่อเรียก สังฆกรรมอย่างหนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตแก่สงฆ์ ผู้จำพรรษาแล้ว

กตัญญุตา ความเป็นคนกตัญญู, ความเป็นผู้รู้คุณ

กตัตตากรรม กรรมสักว่าทำ คือ ไม่ได้จงใจจะให้เป็นอย่างนั้นโดยตรง ทำไปโดยไม่ตั้งใจชัดเจน

กสิณ วัตถุอันจูงใจ คือ จูงใจให้เข้าไปผูกอยู่ ใช้สำหรับเพ่ง เพื่อจูงจิตให้เป็นสมาธิ

กหาปณะ ชื่อมาตราเงินในสมัยโบราณ
๑ กหาปณะ เท่ากับ ๒๐ มาสก หรือ ๔ บาท

กัป กาลกำหนด, ระยะเวลายาวนานเหลือเกิน

กัมมัฏฐาน ที่ตั้งแห่งการงาน, อารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งการงานของใจ
กัมมัฏฐาน ๔๐ คือ กสิณ ๑๐ อสุภะ ๑๐ อนุสสติ ๑๐
พรหมวิหาร ๔ อาหาเรปฏิกูลสัญญา ๑
จตุธาตุววัตถาน ๑ อรูป ๔

กามคุณ ส่วนที่ปรารถนาน่าใคร่มี ๕ อย่าง คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ที่น่าใคร่น่าพอใจ

กามฉันท์ ความพอใจรักใคร่ในอารมณ์ที่ชอบใจมีรูปเป็นต้น, ความพอใจในกามคุณทั้ง ๕

กามตัณหา ความทะยานอยากในกาม,

กามภพ ที่เกิดของผู้ที่ยังข้องอยู่ในกาม, ได้แก่ อบายภูมิ มนุษยโลก และเทวโลก

กามราคะ ความกำหนัดด้วยกิเลสกาม, ความรักใคร่กาม

กามสุขัลลิกานุโยค การประกอบตนให้พัวพันหมกมุ่นอยู่ในกามสุข เป็นที่สุดอย่างหนึ่ง ในบรรดาที่สุดสอง คือ กามสุขัลลิกานุโยค ๑ อัตตกิลมถานุโยค ๑

กามารมณ์ อารมณ์ที่น่าใคร่ น่าปรารถนา หมายถึง รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ได้แก่กามคุณ ๕ นั่นเอง

กามาวจร ซึ่งท่องเที่ยวไปในกามภพ, ซึ่งเกี่ยวข้องอยู่ในกาม

กามาสวะ อาสวะคือกาม, กิเลสดองอยู่ในสันดานที่ทำให้เกิดความใคร่

กาเมสุมิจฉาจาร ความประพฤติผิดในกามทั้งหลาย, ความผิดประเวณี

กายสุจริต ประพฤติชอบทางกาย มี ๓ อย่าง คือ เว้นจากฆ่าสัตว์ เว้นจากลักทรัพย์ เว้นจากประพฤติผิดในกาม

กาลทาน ทานที่ให้ตามกาล ไม่ใช่ให้ได้ตลอดเวลา เช่น การถวายผ้ากฐิน การถวายผ้าอาบน้ำฝน เป็นต้น ซึ่งทายกจะถวายได้ตามกำหนดเวลาที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตเท่านั้น

กาสาวพัสตร์ ผ้าที่ย้อมด้วยน้ำฝาด, ผ้าเหลืองสำหรับพระ

กิเลสกาม กิเลสเป็นเหตุใคร่, กิเลสที่ทำให้อยาก

กิเลสมาร มาร คือ กิเลสที่เข้าครอบงำจิตใจขัดขวางไม่ให้ทำความดี

กุฏิ กระท่อมหรือที่พัก ซึ่งเป็นที่อยู่ของนักบวช เช่น พระภิกษุ

กุศลกรรม กรรมดี, กรรมที่เป็นกุศล, การกระทำที่ดี คือ เกิดจากกุศล

กุศลกรรมบถ ทางแห่งกรรมดี, ทางทำดี, ทางแห่งกรรมที่เป็นกุศล, กรรมดี อันเป็นทางนำไปสู่สุคติมี ๑๐ อย่าง

กุศลธรรม ธรรมที่เป็นกุศล, ธรรมฝ่ายกุศล, ธรรมที่ดี, ธรรมฝ่ายดี

ขันติ ความอดทน

ขันธมาร ขันธ์ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นมาร เพราะเป็นสภาพอันปัจจัยปรุงแต่งขึ้น เป็นที่ตั้งแห่งทุกข์

ขิปปาภิญญา รู้ฉับพลัน

ขีณาสพ ผู้มีอาสวะสิ้นแล้ว, ผู้หมดกิเลส, พระอรหันต์

เขฬะ น้ำลาย

ครุกรรม กรรมหนักทั้งที่เป็นกุศลและอกุศล ในฝ่ายกุศล ได้แก่ ฌานสมาบัติ ในฝ่ายอกุศล ได้แก่ อนันตริยกรรม

คฤหบดี ผู้เป็นใหญ่ในเรือน, พ่อเจ้าเรือน, ผู้มั่งคั่ง

คันถธุระ ธุระ คือ การเรียนพระคัมภีร์, การศึกษาพระปริยัติธรรม

คาวุต ชื่อมาตราวัดระยะทางเท่ากับ ๘๐ อุสภะ หรือ ๑๐๐ เส้น (๔ คาวุต เป็น ๑ โยชน์)

จตุตถฌาน ฌานที่ ๔ มีองค์ ๒ ละสุขเสียได้ มีแต่อุเบกขากับเอกัคคตา

จตุปัจจัย สิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ๔ อย่าง คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานเภสัช

จรณะ เครื่องดำเนิน, ปฏิปทาคือข้อปฏิบัติอันเป็นทางบรรลุวิชามี ๑๕ คือ สีลสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยศีล อปัณณกปฏิปทา ๓ สัทธรรม ๗ และฌาน ๔

จัณฑาล ลูกต่างวรรณะ เช่น บิดาเป็นศูทร มารดาเป็นพราหมณ์ มีลูกออกมา เรียกว่า จัณฑาล

จีวร ผ้าที่ใช้นุ่งห่มของพระในพระพุทธศาสนาผืนใดผืนหนึ่งก็ได้ในจำนวน ๓ ผืน ที่เรียกว่า ไตรจีวร คือ ผ้าสังฆาฏิ ผ้าอุตราสงค์ และผ้าอันตรวาสก

จุติ เคลื่อนจากภพหนึ่งไปสู่ภพอื่น, ตาย ส่วนมากใช้กับเทวดา

จุฬามณีเจดีย์ พระเจดีย์ที่บรรจุพระจุฬาโมลีของพระพุทธเจ้าในดาวดึงส์เทวโลก

ฉัพพรรณรังสี รัศมี ๖ ประการ ซึ่งเปล่งออกจากพระวรกายของพระพุทธเจ้า คือ ๑.เขียวเหมือนดอกอัญชัน ๒.เหลืองเหมือนหรดาลทอง ๓.แดงเหมือนตะวันอ่อน ๔.ขาวเหมือนแผ่นเงิน ๕.สีหงสบาทเหมือนดอกหงอนไก่ ๖.ประภัสสรเลื่อมพรายเหมือนแก้วผลึก

ชฎิล นักบวชประเภทหนึ่ง เกล้าผมมุ่นเป็นมวยสูงขึ้น มักถือลัทธิบูชาไฟ

ชนกกรรม กรรมที่นำไปเกิด, กรรมที่เป็นกุศลหรืออกุศลก็ตามที่เป็นตัวแต่งสัตว์ให้เกิด คือ ชักนำให้ถือปฏิสนธิในภพใหม่

ชมพูทวีป ชื่อประเทศอินเดียครั้งโบราณ

ชาคริยานุโยค การประกอบความเพียรเครื่องตื่นอยู่ คือ เพียรพยายามปฏิบัติธรรม ไม่เห็นแก่นอน ตื่นตัวอยู่เป็นนิตย์

ฌาน การเพ่งอารมณ์จนใจแน่วแน่เป็นอัปปนาสมาธิ

ญาณ ความรู้, ปรีชาหยั่งรู้, ปรีชากำหนดรู้

ดาวดึงส์ สวรรค์ชั้นที่ ๒ แห่งสวรรค์ ๖ ชั้น มีจอมเทพผู้ปกครอง คือ พระอินทร์

ดุสิต สวรรค์ชั้นที่ ๔ มีท้าวสันดุสิตเทวราชปกครอง เป็นชั้นที่สถิตของพระโพธิสัตว์

เดียรถีย์ นักบวชภายนอกพระพุทธศาสนา

ตถาคต พระนามอย่างหนึ่งของพระพุทธเจ้า เป็นคำที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงพระองค์เอง

ตบะ ความเพียรเครื่องเผาผลาญกิเลส, การบำเพ็ญเพียรเพื่อกำจัดกิเลส

ไตรลักษณ์ ลักษณะ ๓ คือความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา

ไตรสิกขา สิกขา ๓, ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา ๓ อย่าง คือ ศึกษาเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา

ถูปารหบุคคล บุคคลผู้ควรแก่สถูป คือ บุคคลที่ควรนำกระดูกบรรจุสถูปไว้บูชา มี ๔ คือ ๑.พระพุทธเจ้า ๒.พระปัจเจกพุทธเจ้า ๓.พระอรหันตสาวก ๔.พระเจ้าจักรพรรดิ

ทักขิณาวัฏ เวียนประทักษิณ คือ เวียนขวาเหมือนเข็มนาฬิกา

ทักขิไณยบุคคล บุคคลผู้ควรรับทักษิณา ได้แก่ พระสงฆ์, สมณะ

ทักขิโณทก น้ำที่หลั่งในเวลาทำทาน เป็นเครื่องหมายของการให้

ทัสสนานุตตริยะ การเห็นที่ยอดเยี่ยม

ทิพพจักขุ ตาทิพย์, ญาณพิเศษของผู้ได้อภิญญาทั้งหลาย

ทิศาปาโมกข์ อาจารย์ผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง

ทุกรกิริยา การทำความเพียรอันยากที่ใครๆ จะทำได้

ทุศีล มีศีลชั่ว คือ ประพฤติไม่ดี มักละเมิดศีล

เทพธิดา นางฟ้า, หญิงชาวสวรรค์

เทพบุตร เทวดาผู้ชาย, ชาวสวรรค์เพศชาย

เทวดา หมู่เทพ, ชาวสวรรค์ เป็นคำเรียกชาวสวรรค์ทั้งเพศชายและเพศหญิง

เทวธรรม ธรรมที่ทำให้เป็นเทวดา มี ๒ อย่าง คือ หิริ และโอตตัปปะ

เทวโลก โลกของเทวดา ได้แก่ สวรรค์กามาพจร ๖ ชั้น คือ ๑.จาตุมหาราชิกา ๒.ดาวดึงส์ ๓.ยามา ๔.ดุสิต ๕.นิมมานรดี ๖.ปรนิมมิตวสวัตดี

เทโวโรหณะ การที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงจากเทวโลกหลังออกพรรษา

ธมกรก กระบอกกรองน้ำของพระสงฆ์

ธรรมกถึก ผู้กล่าวสอนธรรม, ผู้แสดงธรรม, นักเทศน์

ธรรมาภิสมัย การตรัสรู้ธรรม, การสำเร็จมรรคผล

ธรรมาสน์ ที่สำหรับนั่งแสดงธรรม

ธุดงค์ องค์คุณเครื่องกำจัดกิเลส, ชื่อข้อปฏิบัติประเภทวัตร ที่ผู้สมัครใจจะพึงสมาทานประพฤติได้ เป็นอุบายขัดเกลากิเลส

นมัสการ การไหว้, การเคารพ, นอบน้อม

นิคหกรรม กรรมที่สงฆ์ทำแก่ภิกษุที่ควรปราบเพื่อให้เข็ดหลาบ

นิพพาน การดับกิเลสสิ้นเชื้อไม่เหลือเศษ, การดับขันธ์ห้าของพระอรหันต์

นิมนต์ เชิญ หมายถึงเชิญพระ เชิญนักบวช

นิยยานิกะ ธรรมเป็นเครื่องนำสัตว์ออกไปจากกองทุกข์

นิรยบาล ผู้คุมนรก, ผู้ลงโทษสัตว์นรก

นิรามิสสุข สุขไม่เจืออามิส, สุขไม่ต้องอาศัยเครื่องล่อหรือกามคุณ

นิโรธ ความดับทุกข์ คือ ดับตัณหาได้สิ้นเชิง, ภาวะปลอดทุกข์

นิโรธสมาบัติ การเข้านิโรธ คือ ดับสัญญาความจำได้หมายรู้ และเวทนาการเสวยอารมณ์ เรียกเต็มว่าเข้าสัญญาเวทยิตนิโรธ

บรมศาสดา ศาสดาที่ยอดเยี่ยม,
พระผู้เป็นครูที่สูงสุดคือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

บัณเฑาะก์ กะเทย, คนไม่ปรากฏว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิง

บารมี คุณความดีที่บำเพ็ญอย่างยิ่งยวด เพื่อบรรลุจุดหมายอันสูงสุดยิ่ง มี ๑๐ คือ ทาน, ศีล, เนกขัมมะ, ปัญญา, วิริยะ, ขันติ, สัจจะ, อธิษฐาน, เมตตา, อุเบกขา

บุญนิธิ ขุมทรัพย์คือบุญ

บุพกรรม กรรมที่เคยทำไว้ในอดีต

บุพพาราม วัดที่นางวิสาขาสร้างถวายพระพุทธเจ้าและภิกษุสงฆ์ที่กรุงสาวัตถี พระพุทธเจ้าประทับที่วัดนี้ รวมทั้งสิ้น ๖ พรรษา

บุพเพสันนิวาส การเคยอยู่ร่วมกันในกาลก่อน

เบญจกามคุณ สิ่งที่น่าปรารถนาน่าใคร่ ๕ อย่าง คือ รูป เสียง กลิ่น รส และโผฏฐัพพะ

ปฏิคาหก ผู้รับทาน, ผู้รับของถวาย

ปฏิจจสมุปบาท สภาพอาศัยกันจึงเกิดมีขึ้น, การที่ทุกข์เกิดขึ้นเพราะอาศัยปัจจัยต่อเนื่องกันมา

ปฏิเวธ เข้าใจตลอด, แทงตลอด, ตรัสรู้, รู้ทะลุปรุโปร่ง

ปฏิสัมภิทา ความแตกฉาน, ปัญญาแตกฉานมี ๔ คือ ๑.แตกฉานในอรรถ ๒.แตกฉานในธรรม ๓.แตกฉานในนิรุตติ คือภาษา ๔.แตกฉานในปฏิภาณ

ปรทาริกกรรม การประพฤติล่วงเมียคนอื่น, การเป็นชู้เมียเขา

ปรมัตถบารมี บารมียอดเยี่ยม, บารมีระดับสูงสุด สูงกว่าอุปบารมี เช่น การสละชีวิต เป็นทานปรมัตถบารมี เป็นต้น

ปรมัตถประโยชน์ ประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน

ประเคน ส่งของถวายพระให้ถึงมือ

ประทักษิณ การเวียนขวา คือ เวียนอย่างเข็มนาฬิกา เป็นอาการแสดงความเคารพ

ปริพาชก นักบวชผู้ชายนอกพระพุทธศาสนาพวกหนึ่งในชมพูทวีป ชอบสัญจรไปในที่ต่างๆ สำแดงทรรศนะทางลัทธิของตน

ปฤษฎางค์ อวัยวะเบื้องหลัง, ส่วนหลัง, ข้างหลัง

ปลิโพธ เครื่องผูกพันหรือหน่วงเหนี่ยวเป็นเหตุให้ใจพะวักพะวง

ปัญจขันธ์ ขันธ์ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

ปาฏิหาริย์ เรื่องที่น่าอัศจรรย์, การกระทำที่ให้บังเกิดผลเป็นอัศจรรย์

ปุถุชน คนที่หนาแน่นไปด้วยกิเลส, คนที่ยังมีกิเลสมาก หมายถึงคนธรรมดา ทั่วๆ ไป

พยาบาทวิตก ความตรึกในทางคิดร้ายต่อผู้อื่น

พรหม ผู้ประเสริฐ, เทพในพรหมโลกเป็นผู้ไม่เกี่ยวข้องด้วยกาม มี ๒ พวก คือ รูปพรหมมี ๑๖ ชั้น อรูปพรหมมี ๔ ชั้น

พรหมจรรย์ การบวชซึ่งละเว้นเมถุน, การครองชีวิตที่ปราศจากเมถุน

พระพุทธเจ้า พระผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ แล้วสอนผู้อื่นให้รู้ตาม, ศาสดาเอกของโลก

พุทธบริษัท ผู้นับถือพระพุทธศาสนามี ๔ จำพวก คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา

พุทธุปบาทกาล กาลเป็นที่อุบัติของพระพุทธเจ้า, เวลาที่มีพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในโลก

โพธิสัตว์ ท่านผู้ที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ซึ่งกำลังบำเพ็ญบารมี ๓๐ ทัศ

มนสิการ การทำในใจ, ใส่ใจ, พิจารณา

มนุษยธรรม ธรรมที่ทำคนให้เป็นมนุษย์ ได้แก่ ศีล ๕ และคุณธรรม เช่น เมตตา กรุณา เป็นต้น

มหาบริจาค การสละอย่างใหญ่ของพระโพธิสัตว์มี ๕ อย่าง คือ สละทรัพย์ สละอวัยวะ สละชีวิต บริจาคลูก บริจาคภรรยา

มหาภิเนษกรมณ์ การเสด็จออกบวชของพระพุทธเจ้า

มิจฉาทิฏฐิ ความเห็นที่ผิดจากคลองธรรม เช่น เห็นว่าทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว มารดาบิดาไม่มีคุณ เป็นต้น

มิจฉาวณิชชา การค้าขายไม่ชอบธรรม, การค้าขายที่ผิดศีลธรรม ๕ อย่าง คือ ๑.ค้าอาวุธ ๒.ค้ามนุษย์ ๓.ค้าสัตว์สำหรับนำไปฆ่าเป็น

อาหาร ๔.ค้าของเมา ๕.ค้ายาพิษ

ยัญ การเซ่น การบูชา การบวงสรวงชนิดหนึ่งของพราหมณ์ เช่น ฆ่าสัตว์บูชาเทพเจ้า

โยชน์ ชื่อมาตราวัดระยะทาง เท่ากับ ๔ คาวุต หรือ ๔๐๐ เส้น หรือ ๑๖ กิโลเมตร

โยนิโสมนสิการ การทำในใจโดยแยบคาย, พิจารณาไตร่ตรองด้วยสติปัญญาที่รอบคอบ

รัตนตรัย แก้ว ๓ ดวง, สิ่งมีค่าและเคารพบูชาสูงสุดของพุทธศาสนิกชน ๓ อย่าง คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์

รูปพรหม พรหมในชั้นรูปภพ, พรหมที่เกิดด้วยกำลังรูปฌาน มี ๑๖ ชั้น

โลกธรรม ธรรมที่มีประจำโลก มี ๘ อย่าง คือ มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ นินทา สรรเสริญ สุข ทุกข์

โลกุตตรธรรม ธรรมอันมิใช่วิสัยของโลก, ธรรมเหนือโลก (นิพพาน)

วัจกุฎี ส้วม, ที่ถ่ายอุจจาระสำหรับภิกษุ สามเณร

วิทยาธร ผู้มีฤทธิ์ที่สำเร็จด้วยวิทยาคม อยู่ในป่าหิมพานต์

วิปฏิสาร ความเดือดร้อน, ความร้อนใจที่เกิดจากการทำความผิดหรือทำบาป

วิปัสสนา ความเห็นแจ้ง คือเห็นตรงต่อความเป็นจริงของสภาวธรรมด้วยธรรมจักขุ

วิภวตัณหา ความอยากในวิภพ คือความทะยานอยากในความไม่มีไม่เป็น อยากไม่เป็นนั่น ไม่เป็นนี่

วิมุตติ ความพ้นจากกิเลส

วิมุตติญาณทัสสนะ ความรู้ความเห็นในวิมุตติ, ความรู้เห็นว่าจิตหลุดพ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย

วิโมกข์ ความหลุดพ้นจากกิเลส

เวไนยสัตว์ สัตว์ผู้ควรแก่การแนะนำสั่งสอน, สัตว์ที่พึงแนะนำได้

ศาสดา ผู้สั่งสอน, เป็นพระนามอย่างหนึ่งที่ใช้เรียกพระพุทธเจ้า; ปัจจุบัน ใช้เรียกผู้ตั้งศาสนาโดยทั่วไป,

ศิลปศาสตร์ ตำราว่าด้วยวิชาความรู้ต่างๆ อันได้มีการเรียนการสอนกันมา ตั้งแต่ก่อนสมัยพุทธกาล

เศวตฉัตร ฉัตรขาว, ร่มขาว, พระกลดขาวซึ่งนับว่าเป็นของสูงของกษัตริย์

สมณโคดม คำที่คนทั่วไปหรือคนภายนอกพระพุทธศาสนา นิยมใช้เรียกพระพุทธเจ้า

สังคหวัตถุ เรื่องสงเคราะห์กัน,
คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้

สังฆทาน การถวายแก่สงฆ์ คือ ถวายเป็นกลางๆ ไม่จำเพาะเจาะจงภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง

สังสารวัฏ การเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพสาม

สัมภเวสี ผู้แสวงหาภพที่เกิด

สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ คือ เว้นจากเลี้ยงชีวิตโดยทางที่ผิด

สามิสสุข สุขเจืออามิส, สุขที่ต้องอาศัยเหยื่อล่อ ได้แก่สุขที่เกิดจากกามคุณ

โสดาบัน ผู้ถึงกระแสพระนิพพาน, พระอริยบุคคลผู้ได้บรรลุโสดาปัตติผล

โสดาปัตติผล ผลคือการถึงกระแสนิพพาน, ผลที่ได้รับจากการละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ด้วยโสดาปัตติมรรค ทำให้ได้เป็นพระโสดาบัน

อคติ ฐานะอันไม่พึงถึง, ทางแห่งความประพฤติที่ผิด, ความลำเอียงมี ๔ คือ ๑.ลำเอียงเพราะรัก ๒.ลำเอียงเพราะชัง ๓.ลำเอียงเพราะเขลา ๔.ลำเอียงเพราะกลัว

อนาคตังสญาณ ญาณหยั่งรู้ส่วนอนาคต, ปรีชากำหนดรู้คาดผลข้างหน้า อันสืบเนื่องจากเหตุในปัจจุบันหรือในอนาคตก่อนเวลานั้น

อนาคามิผล ผลที่ได้รับจากการละสังโยชน์ คือ กามราคะ และปฏิฆะด้วยอนาคามิมรรค อันทำให้เป็นพระอนาคามี

อนุโมทนา ความยินดีด้วย, การพลอยยินดี, การแสดงความเห็นชอบ

อบายภูมิ ภูมิที่ปราศจากความเจริญ มี ๔ อย่าง คือ นรก เปรต อสุรกาย และเดียรัจฉาน

อบายมุข ช่องทางของความเสื่อม, เหตุเครื่องฉิบหาย

อรหันต์ ผู้สำเร็จธรรมวิเศษสูงสุดในพระพุทธศาสนา, พระอริยบุคคลชั้นสูงสุด

อรูปฌาน ฌานที่มีอรูปธรรมเป็นอารมณ์

อวิชชา ความหลงอันเป็นเหตุไม่รู้จริง มี ๔ คือ ความไม่รู้อริยสัจ ๔ ไม่รู้อดีต ไม่รู้อนาคต ไม่รู้ทั้งอดีตทั้งอนาคต ไม่รู้ปฏิจจสมุปบาท

อาชีวก นักบวชชีเปลือยพวกหนึ่งในครั้งพุทธกาล

อามิสบูชา การบูชาด้วยอามิส คือด้วยวัตถุสิ่งของ เช่น อาหาร ดอกไม้

วิธีฝึกสมาธิ

เบื้องต้น

วิธีฝึกสมาธิเบื้องต้น

สมาธิ คือ ความสงบ สบาย และความรู้สึกเป็นสุขอย่างยิ่งที่มนุษย์สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่พระพุทธศาสนากำหนดเอาไว้เป็นข้อควรปฏิบัติ เพื่อการดำรงชีวิตทุกวันอย่างเป็นสุข ไม่ประมาท เต็มไปด้วยสติสัมปชัญญะและปัญญา อันเป็นเรื่องไม่เหลือวิสัยทุกคนสามารถปฏิบัติได้ง่ายๆดังวิธีปฏิบัติที่**พระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี** (สด จนฺทสโร) หลวงปู่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ได้เมตตาสั่งสอนไว้ดังนี้

๑. กราบบูชาพระรัตนตรัย เป็นการเตรียมตัวเตรียมใจให้นุ่มนวลไว้เป็นเบื้องต้น แล้วสมาทานศีลห้าหรือศีลแปด เพื่อย้ำความมั่นคงในคุณธรรมของตนเอง

๒. คุกเข่าหรือนั่งพับเพียบสบายๆ ระลึกถึงความดี ที่ได้กระทำแล้วในวันนี้ ในอดีต และที่ตั้งใจจะทำต่อไปในอนาคต จนราวกับว่าร่างกายทั้งหมดประกอบขึ้นด้วยธาตุแห่งคุณงามความดีล้วนๆ

๓. นั่งขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย นิ้วชี้ของมือข้างขวาจรดนิ้วหัวแม่มือข้างซ้าย นั่งให้อยู่ในท่าที่พอดี ไม่ฝืนร่างกายมากจนเกินไป ไม่ถึงกับเกร็ง แต่อย่าให้หลังโค้งงอ หลับตาพอสบายคล้ายกับกำลังพักผ่อน ไม่บีบกล้ามเนื้อตาหรือขมวดคิ้ว แล้วตั้งใจมั่น วางอารมณ์สบาย สร้างความรู้สึกให้พร้อมทั้งกายและใจว่ากำลังจะเข้าไปสู่ภาวะแห่งความสงบสบายอย่างยิ่ง

ภาพแสดงที่ตั้งจิตทั้ง ๗ ฐาน

ฐานที่ ① ปากช่องจมูก หญิงข้างซ้าย ชายข้างขวา

ฐานที่ ② เพลาตา หญิงข้างซ้าย ชายข้างขวา

ฐานที่ ③ จอมประสาท

ฐานที่ ④ ช่องเพดาน

ฐานที่ ⑤ ปากช่องลำคอ

ฐานที่ ⑦ ศูนย์กลางกายที่ตั้งจิตถาวร

ฐานที่ ⑥ ศูนย์กลางกายระดับสะดือ

ภาพแสดงที่ตั้งจิตทั้ง ๗ ฐาน

ฐานที่ ① ปากช่องจมูก หญิงข้างซ้าย ชายข้างขวา

ฐานที่ ② เพลาตา หญิงข้างซ้าย ชายข้างขวา

ฐานที่ ③ จอมประสาท

ฐานที่ ④ ช่องเพดาน

ฐานที่ ⑤ ปากช่องลำคอ

ฐานที่ ⑦ ศูนย์กลางกายที่ตั้งจิตถาวร

ฐานที่ ⑥ ศูนย์กลางกายระดับสะดือ

๔. นึกกำหนดนิมิต เป็น **"ดวงแก้วกลมใส"** ขนาดเท่าแก้วตาดำ ใสบริสุทธิ์ ปราศจากรอยตำหนิใดๆ ขาวใส เย็นตาเย็นใจ ดังประกายของดวงดาว ดวงแก้วกลมใสนี้เรียกว่า **บริกรรมนิมิต** นึกสบายๆ นึกเหมือนดวงแก้วนั้นมานิ่งสนิทอยู่ ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ นึกไปภาวนาไปอย่างนุ่มนวลเป็นพุทธานุสติว่า **"สัมมา อะระหัง"** หรือค่อยๆ น้อมนึกดวงแก้วกลมใสให้ค่อยๆ เคลื่อนเข้าสู่ศูนย์กลางกายตามแนวฐาน โดยเริ่มต้นตั้งแต่ฐานที่ ๑ เป็นต้นไป น้อมนึกอย่างสบายๆ ใจเย็นๆ ไปพร้อมๆ กับคำภาวนา

อนึ่ง เมื่อนิมิตดวงแก้วกลมใสปรากฏแล้ว ณ กลางกาย ให้วางอารมณ์สบายๆ กับนิมิตนั้น จนเหมือนกับว่าดวงนิมิตเป็นส่วนหนึ่งของอารมณ์ หากดวงนิมิตนั้นอันตรธานหายไป ก็ไม่ต้องนึกเสียดาย ให้วางอารมณ์สบาย แล้วนึกนิมิตนั้นขึ้นมาใหม่แทนดวงเก่า หรือเมื่อนิมิตนั้นไปปรากฏที่อื่น ที่มิใช่ศูนย์กลางกาย ให้ค่อยๆ น้อมนิมิตเข้ามาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่มีการบังคับ และเมื่อนิมิตมาหยุดสนิท ณ ศูนย์กลางกาย ให้วางสติลงไปยังจุดศูนย์กลางของดวงนิมิต ด้วยความรู้สึกคล้ายมีดวงดาวดวงเล็กๆ อีกดวงหนึ่ง ซ้อนอยู่ตรงกลางดวงนิมิตดวงเดิม แล้วสนใจเอาใจใส่แต่ดวงเล็กๆ ตรงกลางนั้นไปเรื่อยๆ ใจจะปรับจนหยุดได้ถูกส่วน เกิดการตกศูนย์และเกิดดวงสว่างขึ้นมาแทนที่ ดวงนี้เรียกว่า **"ดวงธรรม"** หรือ **"ดวงปฐมมรรค"** อันเป็นประตูเบื้องต้นที่จะเปิดไปสู่หนทางแห่งมรรคผลนิพพาน

การระลึกนึกถึงนิมิตสามารถทำได้ในทุกแห่งทุกที่ทุกอิริยาบถ ไม่ว่าจะนั่ง นอน ยืน เดิน หรือขณะทำภารกิจใดๆ

ข้อแนะนำ คือ **ต้องทำให้สม่ำเสมอเป็นประจำ ทำเรื่อยๆ ทำอย่างสบายๆ** ไม่เร่ง ไม่บังคับ ทำได้แค่ไหน ให้พอใจแค่นั้น ซึ่งจะเป็นการป้องกันมิให้เกิดความอยากจนเกินไป จนถึงกับทำให้ใจต้องสูญเสียความเป็นกลาง และเมื่อการฝึกสมาธิบังเกิดผลจนได้ “ดวงปฐมมรรค” ที่ใสเกินใส สวยเกินสวย ติดสนิทมั่นคงอยู่ที่ศูนย์กลางกายแล้ว ให้หมั่นตรึกระลึกนึกถึงอยู่เสมอ

อย่างนี้แล้วผลแห่งสมาธิจะทำให้ชีวิตดำรงอยู่บนเส้นทางแห่งความสุข ความสำเร็จและความไม่ประมาทได้ตลอดไป ทั้งยังจะทำให้สมาธิละเอียดลุ่มลึกไปตามลำดับอีกด้วย

ข้อควรระวัง

๑. อย่าใช้กำลัง คือไม่ใช้กำลังใดๆ ทั้งสิ้น เช่น ไม่บีบกล้ามเนื้อตาเพื่อจะให้เห็นนิมิตเร็วๆ ไม่เกร็งแขน ไม่เกร็งกล้ามเนื้อหน้าท้อง ไม่เกร็งตัว ฯลฯ เพราะการใช้กำลังตรงส่วนไหนของร่างกายก็ตามจะทำให้จิตเคลื่อนจากศูนย์กลางกายไปสู่จุดนั้น

๒. อย่าอยากเห็น คือทำใจให้เป็นกลาง ประคองสติมิให้เผลอจากบริกรรมภาวนาและบริกรรมนิมิต ส่วนจะเห็นนิมิตเมื่อใดนั้น อย่ากังวล ถ้าถึงเวลาแล้วย่อมเห็นเอง การบังเกิดของดวงนิมิตนั้นอุปมาเสมือนการขึ้นและตกของดวงอาทิตย์ เราไม่อาจจะเร่งเวลาได้

๓. อย่ากังวลถึงการกำหนดลมหายใจเข้าออก เพราะการฝึกสมาธิเพื่อให้เข้าถึงพระธรรมกายภายใน อาศัยการนึกถึง **"อาโลกกสิณ"** คือกสิณความสว่างเป็นบาทเบื้องต้น เมื่อฝึกสมาธิจนเข้าถึงดวงปฐมมรรคแล้ว ฝึกสมาธิต่อไป ผ่านกายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายรูปพรหม กายอรูปพรหม จนกระทั่งเข้าถึงพระธรรมกายแล้วจึงเจริญวิปัสสนาในภายหลัง ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดลมหายใจเข้าออกแต่ประการใด

๔. เมื่อเลิกจากนั่งสมาธิแล้ว ให้ตั้งใจไว้ที่ศูนย์กลางกายที่เดียว ไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใดก็ตาม เช่น ยืนก็ดี เดินก็ดี นอนก็ดี หรือนั่งก็ดี อย่าย้ายฐานที่ตั้งจิตไปไว้ที่อื่นเป็นอันขาด ให้ตั้งใจบริกรรมภาวนา พร้อมกับนึกถึงบริกรรมนิมิตเป็นดวงแก้วใสควบคู่กันตลอดไป

๕. นิมิตต่างๆ ที่เกิดขึ้น จะต้องน้อมไปตั้งไว้ที่ศูนย์กลางกายทั้งหมด ถ้านิมิตเกิดขึ้นแล้วหายไปก็ไม่ต้องตามหา ให้ภาวนาประคองใจต่อไปตามปกติ ในที่สุดเมื่อจิตสงบ นิมิตย่อมปรากฏขึ้นใหม่อีก

การฝึกสมาธิเบื้องต้นเท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ย่อมเป็นปัจจัยให้เกิดความสุขได้พอสมควร เมื่อซักซ้อมปฏิบัติอยู่เสมอๆ ไม่ทอดทิ้งจนได้ดวงปฐมมรรคแล้ว ก็ให้หมั่นประคองรักษาดวงปฐมมรรคนั้นไว้ตลอดชีวิต ดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดี ย่อมเป็นหลักประกันได้ว่าได้ที่พึ่งของชีวิตที่ถูกต้องดีงามที่จะส่งผลให้เป็นผู้มีความสุขความเจริญทั้งในภพชาตินี้และภพชาติหน้า เด็กเคารพผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เมตตาเด็ก ทุกคนมีความรักใคร่ สามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

หากสามารถแนะนำต่อๆ กันไป ขยายไปยังเหล่ามนุษยชาติอย่างไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา และเผ่าพันธุ์ สันติสุขอันไพบูลย์ที่ทุกคนฝันใฝ่ก็ย่อมบังเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

รายนามเจ้าภาพ

หนังสือธรรมะเพื่อประชาชน

รายนามเจ้าภาพกิตติมศักดิ์พิเศษ

พระภาวนาวิริยคุณ (หลวงพ่อทัตตชีโว)

ศูนย์ปฏิบัติธรรมฮ่องกง

ครอบครัวหว่อง วณิชชากรวรากุล

คุณจารุชา-น.พ.พรชัย-คุณชวลิต ติระกิจสุนทร

คุณเพทาย-คุณวารี มณีไพโรจน์ และครอบครัว

คุณสุขเกษม-คุณไมตรีจิตร์ สุพรรณานนท์

คุณสุนทร-คุณจิรวัฒน์-คุณเมณฑกะ ศรีสัตนา

คุณอนันต์ อัศวโภคิน

กลุ่มปฏิบัติธรรมบ้านเรือนแก้ว

คุณบุญชัย เบญจรงคกุล และครอบครัว

คุณเพียงพิมพ์-คุณอัญดา-คุณอานนท์ อัศวโภคิน

คุณแม่เพียงใจ หาญพาณิชย์

คุณอาชวิน-คุณอลิสา-คุณอาชนัน อัศวโภคิน

ดร.ประกอบ-คุณวรรณา จิรกิติ

รายนามเจ้าภาพ

๕๔๑

รายนามเจ้าภาพกิตติมศักดิ์

พระครูสังฆรักษ์พิพัฒน์ จิตสุทฺโธ
พระครูปลัดภูเบศ ฌานาภิญฺโญ
พระครูสมุห์สุวิทย์ สุวิชฺชาโภ
พระครูปลัดวันชัย สีลวณฺโณ
พระมหาชาติชาย ตกฺกสรโณ
พระมหาสมบุญ สมฺมาปุญฺโญ
พระมหา ดร.สมชาย จานวุฑฺโฒ
พระรังสฤษดิ์ อิทฺธิจินฺตโก
พระปลัดสุธรรม สุธมฺโม
พระมหาวิชา อธิวิชฺโช
พระสมชาย สุคนฺโธ
พระวิษณุ ปญฺญาทีโป
พระมหามนตรี จริตมนฺโต
พระอารักษ์ ญาณารกฺโข
พระมหาฉัตรชัย ฉตฺตญฺชโย
พระมหาชัยฟ้า ธญฺญกุโล

พระกล้าณรงค์ ญาณวิโรและครอบครัวโตนดแก้ว
พระกำธร ติทฺธโร
พระเกษตร ญาณวิชฺโช
พระขจรศักดิ์ ปุญฺญากโรและภควัฒน์-ณัชชา สมประเสริฐสุข
พระคมสัน ธมฺมาสนฺโนและครอบครัว
พระครูโกศลสุตากร
พระเจต อธิมุตฺโต
พระชัยยง อตฺถชโย
พระชัยวัฒน์ อตฺตทนฺโต
พระณรงค์ ทนฺตจิตฺโตและศูนย์ปฏิบัติธรรมฮ่องกง
พระณฤทธิ์ คุณิทฺธิโก
พระณัฐกฤช ณฏฺฐกิตฺติ
พระถวัลย์ศักดิ์ ยติสกฺโกและครอบครัวธีรวศิน
พระถวัลย์ศักดิ์ ยติสกฺโกและครอบครัวบุญศิริวัฒนกุล
พระถวัลย์ศักดิ์ ยติสกฺโกและชมรมบ้านกัลยาณมิตรภูเก็ต
พระทวีศักดิ์ ธมฺมสรโณ พร้อมกลุ่มทวีบุญและบุญทวี
พระธีรพัฒน์ กุลธีโรและครอบครัวเกิดพิทักษ์
พระบุญส่ง ปุญฺญพโล
พระบุญญู ธีรปญฺโญและกลุ่มอภิธรรมแก้ว
พระปรเมษฐ์ ปรมสจฺโจและครอบครัวสัจจะกานต์
พระประเสริฐกิจ สุเมโธและญาติมิตร
พระปลัดสุธรรม สุธมฺโม และคณะกัลยาณมิตรออสเตรเลีย
พระปลัดสุธรรม สุธมฺโม-คุณสุภร-คุณธรรมนูญ ตีระวนิช
พระพิชิต จิตชโย และครอบครัวชุมพลไพศาล
พระพิพัฒนพร กิตฺติสุโภ-คุณพ่อหยิ่งไพ้ แซ่โง้ว
พระไพบูลย์ ธมฺมวิปุโล
พระไพบูลย์ ธมฺมวโรและครอบครัวดวงพรมณฑล
พระภิกษุรุ่น ๑๓ บูชาธรรมโดยวชิร พัฒนพนิชธำรงค์
พระภิกษุรุ่น ๑๔ ปีพ.ศ. ๒๕๔๑
พระภิกษุรุ่น ๑๕ ปีพ.ศ. ๒๕๔๒

รายนามเจ้าภาพ

๕๔๒

พระภิกษุรุ่น ๑๖ ปฐมสมโภช
พระภิกษุรุ่น ๑๗ สำเร็จวิชชา
พระภิกษุอัญเชิญ มนุญฺโญ
พระมหาจตุรงค์ จตฺตมโล
พระมหาเฉลิมศักดิ์ สิทฺธิชโย-ธุดงคสถานปราจีนบุรี
พระมหาธรรมนูญ ธมฺมปตฺโต
พระมหาบุญชู อริยธมฺโม
พระมหาพันธ์ศักดิ์-พระมหาเอก และครอบครัวทวีธัญลักษณ์
พระมหาวิชา อธิวิชฺโช
พระมหาวิรัตน์ มณิกนฺโต
พระมหาสงวน สุริยวโสและวัดพุทธเอ้าสบวร์ก
พระมหาสาธิตสมาจาโร-ถาวร-ศิริโสภา นันติวานิชและครอบครัว
พระมหาอริยะ อริยชโย
พระวรเทพ รติโก-พระดลธนา วรชิโต และญาติมิตร
พระวุฑฒ์ สุวุฑฺฒิโกและคณะญาติมิตร
พระสถาพร กิจฺจวฑฺฒโกและคณะญาติมิตร
พระสมคิด ฉนฺทิสฺสโรและคณะญาติมิตร
พระสมนึก ฌานวโรและคณะญาติมิตร
พระสมบูรณ์ จิตฺตทนฺโตและครอบครัวจิตรนิมิตร
พระสมุห์อำนวยศักดิ์ มุนิสกฺโกและสำนักงานองค์ประธาน
พระสาธิต สมาจาโรและครอบครัวนันติวานิช
พระสิทธิโชค สิทฺธิภคฺโคและครอบครัว
พระสุทธิชัย-สุทธิพงศ์-เกษราภรณ์และครอบครัวชัยกิตติภรณ์
พระสุรัตน์ อคฺครตโน-กลุ่มผู้รักบุญรักธรรมะ
พระอติคุณ จิตวโร พร้อมคณะญาติมิตร
พระอธิวัฒน์ กตวฑฺฒโน
พระอนันต์ ตโมนุโทและครอบครัวพิศาลไพโรจน์
พระอยุทธ์ ธมฺมวิโร พร้อมทีมแก้วพุทธานุภาพ
พระอรรถพ เปมสีโลและคณะญาติมิตร
พระอาจารย์-ผู้นำบุญ-เจ้าหน้าที่ภาคกลาง
พระอาจารย์ภาคนครหลวง ๑
พระอาจารย์-สามเณรนวกะ ๓ ปีพุทธศักราช ๒๕๔๖
พระอารักษ์ ภูริวฑฺฒโกและศูนย์ฝึกอบรมพระธรรมทายาท
พระอุดม ยติสฺสโร
พระภิกษุ-เจ้าหน้าที่-กัลยาณมิตร วัดภาวนาวอชิงตัน
พระมหาฯ รุ่น ๒๒ เมษา ปี ๒๕๓๖
สามเณรธราดล-น.ต.สายชล ชมพูนุท-คุณกมลชนก รอดถนอม
กองรักษาบรรยากาศ
กลุ่มการบินไทย
กลุ่มกำแพงแก้ว(ตลาดไท) ภาคนครหลวง ๕
กลุ่มคลองเตยทะเลบุญ
กลุ่มบุญสหวาระ(อุบาสิกาถวิล วัติรางกูล)
กลุ่มปฏิบัติธรรมบ้านเรือนแก้ว
กลุ่มสหพันธ์มหาเปรียญ
กลุ่มสัมมา อะระหัง เชียงใหม่
กลุ่มสายธรรมล้านนา เชียงใหม่
ครอบครัว ณ ตะกั่วทุ่ง
ครอบครัวขาวเผือกและคณะญาติมิตร
ครอบครัวคชศิลา-บุญอิ้ง
ครอบครัวคู่ขวัญ
ครอบครัวคูหาสรรพสิน
ครอบครัวงามเชวง
ครอบครัวฉัตรภัทรพล
ครอบครัวชิโอโนะ
ครอบครัวเดชะปทุมวัน
ครอบครัวตันติวิทและครอบครัวแดกนาแตล
ครอบครัวเตชะพิสิษฐ์
ครอบครัวธำรงวรางกูร-ครอบครัววงศ์จงรุ่งเรือง
ครอบครัวธิติศุภโชติ-ตันลิ่ม แซ่คู
ครอบครัวฟักมณี-หอพักดวงแก้ว
ครอบครัวภัทรพล
ครอบครัวภัทรวรกุลวงศ์
ครอบครัวภิญญรัตน์-มิลเลอร์-บุญญาอุปถัมภ์
ครอบครัวรุจิระธนลักษณ์
ครอบครัวฤดีพิพัฒนพงศ์
ครอบครัวลิ่มศิริโพธิ์ทอง-ครอบครัวหวังชาลาบวร
ครอบครัวลีพัฒนะพันธ์
ครอบครัวลีลาสมานชัย
ครอบครัวลือสุขประเสริฐ-ครอบครัวจิตขจรวานิช
ครอบครัวโลหารชุน
ครอบครัวแสงทองพินิจ
ครอบครัวอรุณพัฒนชัย-ครอบครัวฟูรังษีโรจน์

รายนามเจ้าภาพ

๕๔๓

ครอบครัวอิสรานุกูลเดช
คณะกัลยาณมิตรวัดภาวนา ดี.ซี
คุณกนกกร มาสิงและครอบครัว
คุณกมลชนก วัฒนศิลป์-คุณประสิทธิ์ ศรีไพบูลย์
คุณกฤตยะ กฤตมโนรถ
คุณกฤษ-คุณขวัญฤดี-คุณนลินี-คุณธิติพันธุ์ ศรีอนันตนนท์
คุณกล้าตะวัน-คุณเพชรตะวัน-คุณเพ็ญศศิธร-คุณสมทรง สุทธิประเสริฐ
คุณก่อเกียรติ์-คุณประทุม เกษรศิริ
คุณกังวาล ลีชัยสิทธิ์และครอบครัว
คุณกัญญา สุวรรณเสม
คุณกัณหา อรรณพเพ็ชร
คุณกัลยา ปัญญาสกุลวงศ์
คุณกาญจนา งามสันติกุลและครอบครัว
คุณกาญจนา ชนสยองและกลุ่มประกายธรรม
คุณกิ่งแก้ว โตศิริพัฒนาและครอบครัว
คุณกิจชัย เอื้อเกษมและครอบครัว
คุณกิจณี ตั้งสัจจานุรักษ์และครอบครัว
คุณกิตติเดช-คุณอินทิรา-คุณอริสา-คุณสปัญญา ภัทรธีรานนท์
คุณกิตติวัฒน์-คุณธนาภรณ์-คุณกตพล พรสุขสว่าง
คุณกิมเฮี้ยง แซ่ตั้ง-ครอบครัววรุตมนุกูล
คุณกุลบุตร-คุณน้ำค้าง แก้วก่าและครอบครัว
คุณเกรียงไกร-คุณฐิตา เจียรไพโรจน์และบุตรธิดา
คุณเกรียงศักดิ์-คุณสุชาดา จิราธิวัฒน์และครอบครัว
คุณเกษมศักดิ์-คุณวิภาพร กัมพลพาณิชวงศ์และครอบครัว
คุณเกษมสุข-คุณฉวีวรรณ์ อิสริยธรรมและครอบครัว
คุณเกสร-คุณกิ่งคำ ชนะนิกรและครอบครัว
คุณเกหม่อง แซ่ตั้ง-คุณเอียมเซ็ง แซ่แพ้-คุณจงตั้ง แซ่ล้อ-คุณอำพร
คุณเขมชาติ-คุณมณฑาทิพย์-คุณเปี่ยมสุข ชำนาญรบ
คุณเขมทัต จันทรัคคะและครอบครัว
คุณแข่งแข จิระชุติโรจน์
คุณคมกฤช สินเจริญรุ่ง
คุณค่าง้อ แซ่ลี่-คุณยาใจ อื้อสัมพันธกิจ
คุณโฆษิต-คุณมาลีรัตน์ รุ่งโรจน์ชัยและครอบครัว
คุณง็วยกี-คุณไชหมง-คุณสมจิตร แซ่พัว และคณะญาติมิตร
คุณงามตา พจนกรโกศล
คุณจงกล ธังศิริ-คุณมะลิ มาลัย เฮี้ยนเจริญ
คุณจงตั้ง แซ่ล้อ
คุณจรัสศรี และครอบครัวธีรวศิน
คุณจักรพงษ์ พินทุสมิต
คุณจันทนี มหัศนีศิรินุกูล
คุณจันท์พิมพ์-คุณนิวัติ โชติวงศ์วรนันท์ และบุตร
คุณจันทร์จรัส ธรรมวัฒนวะสุ
คุณจันทิรา-คุณคริสเตียน แอลิช
คุณจำนงค์-คุณนงลักษณ์-คุณณัฏฐชัย พัดเอี่ยม
คุณจำลอง-คุณวันทนีย์ แก้วประสิทธิ์
คุณจิตตวุฒิ-คุณสุภัททา ลิ้มศิริเศรษฐกุลและครอบครัว
คุณจิตรารี-คุณจิตราวดี โรหิตธรรมพร
คุณจิตลัดดา ลิ้มสกุล พร้อมบุตร-ธิดา
คุณจิตสิริ ธนภัทร
คุณจิรวัฒน์-คุณชื่นสุข-คุณโสรัจจะ ภู่เพียงใจ
คุณจิราภรณ์ ตันคุณากรและครอบครัว
คุณจิราภรณ์-คุณอัญชิสา สว่างอำไพพงษ์
คุณจิราภา บุญบุตร
คุณจุฑาทิพย์ นาคสมภพ
คุณจุฑารัตน์ เริงหทัยธรรมและกลุ่มอุดมลาภ
คุณเจ็งหยุ่น แซ่เฉี่ย
คุณเจริญ-คุณอรพินท์-คุณกมล เถลิงนาวชาติ
คุณใจสมาน อัมรี
คุณฉวีวรรณ กลิ่นจุ้ย
คุณฉัฐกมล แซ่ตั้ง-คุณปภัสรัฐ จุทอง-บจ.บ้านกัลยาณมิตร
คุณฉัตรชัย กุลศิโรรัตน์
คุณฉัตรฤดี เจียรไพโรจน์
คุณเฉลิมชาติ-คุณทัทยา ทาสุคนธ์
คุณชนินทร จารุจันทร์
คุณชนินทร์-คุณเกษรี ปิติวรรณและครอบครัว
คุณชรินทิพย์ ปัญญาสกุลวงศ์
คุณชลอ-คุณอณัญญา-คุณธัญพร รัศมีและครอบครัว
คุณชลารัตน์ สรรเพชุดา
คุณชัชฎา-ด.ช.เรียว Yoshimoto-ครอบครัวเนียลเซ็น
คุณชัชวาล-คุณปิ่นมณี พันธ์กัทลีและครอบครัว
คุณชัยธวัช-คุณอภิสรา สุริยากุลพานิชและครอบครัว
คุณชัยประสิทธิ์-คุณวรลักษณ์ เลนิวงศ์ ณ อยุธยา

รายนามเจ้าภาพ

๕๔๔

คุณชัยพร-คุณจุไร-คุณกานต์ชนก-คุณชัยธวัช สีวิริยะเลิศ
คุณชัยวัฒน์-คุณสุวรรณี ทองเจริญชัยและครอบครัว
คุณชาญชัย กลิ่นหอม
คุณชาญชัย-คุณอรุณี อังคศิริลาวัณย์
คุณชาญ-คุณพรชดา อิสสระ-คุณนิดา สุนทรสวัสดิ์
คุณชาตรี สูติวราพันธ์
คุณชิยู-คุณจรรยา แซ่นิ้มและครอบครัว
คุณชุติกานต์ เซ่นพิมาย
คุณชุติมา บุญศิริวัฒนกุล
คุณเชิงชาย-คุณสุพัตรา ภูริปัญโญและครอบครัว
คุณเชื้อ-คุณสมชาย วงศ์สมุทรและครอบครัว
คุณแซ่มซ้อย-คุณชายชาญ เติมวรธรรม
คุณโชคชัย วลิตวรางค์กูร
คุณไชยา-คุณยุพิน ตั้งทรัพย์วัฒนาและครอบครัว
คุณชิม แซ่เชียว
คุณซุนอู่ แซ่จึง
คุณเชียงหมู่ แซ่อุ่ย-คุณไช้พ้ง แซ่ด่านและครอบครัว
คุณเซียแซมฟอง-คุณทองคำ แซ่เจีย
คุณณญา ศุขจรัส-คุณสุขุม โตการัณยเศรษฐ์และครอบครัว
คุณฐิติภา ตุลารักษ์ และครอบครัวตุลารักษ์
คุณณรงค์-คุณพัชนี กำธรกิตติกุล และครอบครัว
คุณณรงค์-คุณวรรณา-คุณวรงค์ อุดมผล
คุณณัฐพงศ์ ควรสวัสดิ์,คุณเพิ่มศักดิ์-คุณอำนวย-คุณเกวลิน จันแดง
คุณดรุณี ศรีวรเวียง-คุณปราโมทย์-คุณมนตรจน์ นันทชนก
คุณดรุณี-คุณนฤมล-คุณปัทมา-คุณอัญชลี สุวิศิษฐ์พงศ์
คุณดวงรัตน์ วัฒนพงศ์ชาติและครอบครัว
คุณดารณี มั่นอนันต์ทรัพย์
คุณดารณี-คุณศุภเวทย์ วังกานต์และครอบครัว
คุณดารา-คุณยุพาพรรณ-คุณเกศวดี จุฑาทอง
คุณถวิล-คุณอุดม-คุณสายทอง แพรดำและครอบครัว
คุณแถว พุ่มพฤกษ์
คุณทนุ-คุณจันทราทิพย์ มานะไชยรักษ์และครอบครัว
คุณทวิท สวัสดิ์นที และครอบครัว
คุณทวี-คุณขันเงิน จันทร์เหลือง
คุณทวีลาภ ศรีโกมล
คุณทวีศักดิ์-คุณสงัด-คุณกิ่งเพชร พรหมภักดี
คุณทัศนีย์ ปัญญาสกุลวงศ์
คุณทัศนีย์ ลิ้มตระกูล-คุณสาธิต เตชะพูลผล
คุณทิพยา แซ่ลิ้ม
คุณทิพวรรณ นาคสินธุ์
คุณเทพ-คุณรินทร์และครอบครัวสมุหวิญญู
คุณธงชัย ลิโทชวลิต
คุณธงชัย-คุณจุฬาภรณ์ สุนทรีวงศ์และครอบครัว
คุณธงชัย-คุณมุ้ยจู-คุณหนึ่งนุช สิริวเสรีและครอบครัว
คุณธงชัย-คุณสมมิตร-คุณปกรณ์-คุณมธุรส คันธวจนะ
คุณธนกฤต วนอนุพงษ์
คุณธนพร โชติศิริวัฒน์
คุณธนวัฒน์-คุณธิติยา-คุณสิรวิชญ์ ใฝ่รัชตพาณิช
คุณธนัญชา กุลวรเศรษฐ และครอบครัว
คุณธนาวัฒน์-คุณเสาวนิตย์ สุขัคคานนท์และครอบครัว
คุณธรรมปรีดา
คุณธรรมะ อ่อนนาค
คุณธวัช-คุณสุนีย์ สุริยะไชยากร
คุณธาริณี จิวากานนท์และครอบครัว
คุณธิดา ศรวณียารักษ์
คุณธีรพล ผดุงฤกษ์และครอบครัว/ญาติมิตร
คุณธีรวัฒน์-คุณวรนุช พัชรตระกูลและครอบครัว
คุณธีรศักดิ์-คุณอุดมลักษณ์ มงคลและครอบครัว
คุณธีระ-คุณวิภาวี-ด.ช.ภัทรภณ หนูแก้ว
คุณโยธิน-คุณจรัสศรี ลีนานนท์
คุณนงนุช พูนสวรรค์
คุณนงนุช ทวีสินและครอบครัว
คุณนงลักษณ์ หัตสุวรรณ
คุณนนทศักดิ์-คุณศุภลักษณ์ จันทร์อัมพรและครอบครัว
คุณนฤมล-คุณวิทูร อิทธิวงศ์ศุภกิจ
คุณนราวิชญ์-คุณชนม์นิภา-ด.ญ.มนต์รัฐ-ด.ช.ธรรมปพน รัศมี
คุณนวลศรี-คุณคนึงสุข และแผนกทันตกรรม ศูนย์พยาบาล
คุณนำชัย รุ่งรัตน์-คุณพัฒนา-คุณศิริพร เจตน์มงคลรัตน์
คุณนิตร-คุณนงค์ชัย รือนีย์และครอบครัว
คุณนิติยา วงศ์นรัตน์
คุณนิพันธ์-คุณพัชรี เบ็ญจวิลาส และครอบครัว
คุณเนตรชนก-คุณพันโทกล้าณรงค์ ไพรีพ่ายฤทธิเดช

รายนามเจ้าภาพ

๕๔๕

คุณบรรจบ-คุณลัดดา-คุณสุวรรณี เตชาพิสุทธิ์
คุณบัณฑิต-คุณวัชรี ธรรมา
คุณบัว-คุณสมคิด-คุณจรรยา-คุณวัชระ แสงอรุณ
คุณบายัน-คุณกุลยิต จันทร์ศรีชวาลา
คุณบุญชัย ชัยกิตติศิลป์
คุณบุญชัย อภินันทน์
คุณบุญชื่น-คุณหทัยรัตน์ วิทยเบญจางค์และครอบครัว
คุณบุญดวง-คุณวณีย์และครอบครัวอุครานันท์
คุณบุญเรือน ตุ้มทอง
คุณบุญโรจน์-คุณจินดา เสรีวัฒนวุฒิและครอบครัว
คุณบุญลือ-คุณสุพรรณ ลิ้มสกุล พร้อมลูกหลาน
คุณบุญศักดิ์-คุณโสภา-คุณวโรดม-คุณอชิรญา สุขเจริญจิต
คุณบุญส่ง ชัยกิตติศิลป์
คุณบุษกร-พ.ญ.วราภรณ์ บูลย์ประมุข
คุณบุษบา สามิบัติ
คุณประกอบ-คุณรุจิรา สายรัตน์
คุณประชา เทศพานิช-คุณอุรารัตน์ ไชยรังษี
คุณประณต งามนิรัตน์และครอบครัว
คุณประทุม เล็กมณี
คุณประไพ มุดตามระ
คุณประยงค์ ชัยกิตติศิลป์
คุณประยนต์-คุณคำฟอง โนนริบูรณ์
คุณประยูร-คุณเงิน มาสุธน และครอบครัว
คุณประวี-คุณพรทิพย์ พันธุ์นนท์และครอบครัว
คุณประสงค์ รักสินเจริญศักดิ์
คุณประสิทธิชัย-คุณศิริพร พงษ์สุวรรณศิริ
คุณประสิทธิ์-คุณนภารัตน์ วชิราวุฒิชัยและครอบครัว
คุณปรางค์ทิพย์ สะกะโยริและคณะญาติมิตร
คุณปัทมา วิวิธธนกุล
คุณปิยธรรม มาสิง
คุณเปรมใจ ลิ้มสุวัฒน์
คุณไปรยดา-MR.KOUICHI-KIMIE ENOMOTO
คุณไผท-คุณศิริเพ็ญ-คุณเอกพล เมธารมณ์
คุณพงศ์พิชญ์ ยูวะนิยม
คุณพงษ์เดช-คุณกาญจนา ประชาธำรง
คุณพงษ์เทพ ธนิสรกุลและครอบครัว
คุณพรชัย ศุภวิทิตภัฒนาและครอบครัว
คุณพรทิพย์-คุณพรรณทิพย์ พิริยะโยธินและครอบครัว
คุณพรเพ็ญ-คุณนิตยา โตศิริพัฒนา
คุณพรรณประภา-Nicholas-Serena-Aaron-Ari
คุณพรรณราย วณิชยางกูรานนท์
คุณพรรณี-คุณชาตรี-คุณแก้วมณี วนิชยางกูรานนท์
คุณพรรณี-คุณวรรณา ครอบครัวพุทธเจริญลาภและทวีสุข
คุณพรรณี-คุณสมสุข นิโครสหเกียรติ์
คุณพรหมินทร์-คุณเพ็ญศิริ สุขจิรวัฒน์
คุณพวงเพ็ญ ทิสยากรและครอบครัว
คุณพวง-คุณเรณู โชคอนันต์ตระกูล
คุณพ่อเกียรติ-คุณแม่วิภา-คุณสุภาภรณ์ ชัยสถาวรวงศ์
คุณพ่อเจริญ-คุณแม่สายหยุด-คุณจิราภา นาคสุทธิ และครอบครัว
คุณพ่อชันต่อม-คุณแม่โบ๊-คุณสมพงษ์ ลิ้มนุกูลและครอบครัว
คุณพ่อโบ-คุณลออ ศิริวงษ์-คุณอิทธินันท์ กิตติประยูร
คุณพ่อสุเทพ-คุณแม่พวงรัตน์ พีรจรูญรุ่งเรือง
คุณพ่อสุวัฒน์-คุณแม่รัตนา-คุณรัชนีย์ ตั้งจรูญวาณิชย์
คุณพ่อหิน แซ่จิว
คุณพัฒนะ-คุณพัฒนา อินทพฤกษ์พร้อมครอบครัว
คุณพันธิภา ขุมเพ็ชร์
คุณพิชญ์สินี วรุณวัชรินทร์-คุณโชคศรี สิทธิไกรพงศ์
คุณพิชิต-คุณศิริกุล-คุณเอกลักษณ์-คุณเอกภาพ ไพบูลย์ยิ่ง
คุณพิเชฐ รัตนยันต์
คุณพิพัฒน์ พรพิทยากูลและครอบครัว
คุณพิมชนก สายสมรและครอบครัว
คุณพิศวง กระบวนรัตน์และครอบครัว
คุณพิษณุ บำรุงมิตรและครอบครัว
คุณพีรนิธิ์-คุณวรัมพร เพ่งศรี
คุณพีระศักดิ์ เรืองจิต
คุณพีระ-คุณสุมาลี นามมนตรีและครอบครัว
คุณพูนศรี อึ้งตระกูล
คุณเพ็ญพรรณ ไข่แก้ว และครอบครัว
คุณเพ็ญพรรณ อุทัยสินธุเจริญ
คุณเพียงนิล ศิริเกษม-คุณนฤพร-คุณสุภัชชา มหาแถลง
คุณแพงตา-คุณสมบัติ-คุณวิสาขา กิติมหาคุณ-คุณคิด-คุณแข่ม วงศ์ลา
คุณไพเราะ นกดำ(ติปยานนท์)

รายนามเจ้าภาพ

๕๔๖

คุณไพโรจน์-คุณวนิดา สิริภูริกาญจน์
คุณไพศาล-คุณกรองทอง แซ่ล่อ
คุณไพศาล-คุณวรรณี สุชาติกุลวิทย์และบุตรธิดา
คุณไพสิฐ-คุณไช้ยู้ เจียรสกุลธรรมและครอบครัว
คุณภรณี ชัยกิตติศิลป์
คุณภัทรพร รัตนนันทวาที
คุณภัทรภณ รอดเครือมิตร
คุณภัทรฤดี-คุณภัทราภา ผดุงพัฒน์
ภาคจักรวาลและกองประสานงานศูนย์สาขาต่างประเทศ
คุณภาณุพันธ์ เอกชูเกียรติ
คุณภาโณตม์-คุณประภาภรณ์-คุณนริศ
คุณภาสกร กาญจนะ
คุณมงคล-คุณเจริญสุข อัศวโรจนกุลชัยและครอบครัว
คุณมงคลชัย-คุณสำรวย คุปตระกูล
คุณมณฑล-คุณทองพิน กันล้อม-ด.ญ.จารุวรรณ คงเสือ(น้ำหวาน)
คุณมณฑิชา พิบูลย์คณาทรัพย์
คุณมณีรัตน์ เอมเปรมศิลป์
คุณมนต์ชัย-คุณนันทนา-คุณวราภรณ์-คุณวรวุฒิ ยอดพินิจ
คุณมนู-คุณวรรณพร ไตรเนตรและครอบครัว
คุณมัณฑนา เชิดวิศวพันธุ์และครอบครัว
คุณมัลลิกา ไพบูลย์สมบูรณ์-คุณจันทร แสงสุวรรณวาว
คุณมาณพ-คุณกรรณิกา-คุณมหัทธนา-คุณฉัตรธรรม เค้ามาก
คุณมาณี ภูริปัญญาวานิชและครอบครัว
คุณมาโนช-คุณสมลักษณ์-คุณยศวัฒน์-คุณณพดนัย ปานโต
คุณมายัน-คุณกุลยิต จันทร์ศรีชวาลา
คุณมาร์ค จอร์จ
คุณมารศรี อุสาหะ
คุณมารุต ทรงแสงธรรม
คุณมาลีวรรณ ลิโทชาลิต
คุณมิตรภาพ อภิบุญสุวรรณ
คุณแม่กิมดัน แซ่ภู่
คุณแม่ชิด พุทธาพิทักษ์กุล
คุณแม่ซิ้วเน้ย-คุณสุรินทร์ แซ่เบ้และครอบครัวอัศวพงษ์ไพบูลย์
คุณแม่ประเมิน อินกร่ำ
คุณแม่พะเยา กำแหงปฏิยุทธิ์ และครอบครัว
คุณแม่ย้ง แซ่โล้ว-คุณจิตาภา สุภาวิมล
คุณแม่ยุพา แซ่จุง(จตุรพิตร)โดยครอบครัวจตุรพิตรและแซ่ด่าน
คุณแม่ลีเทียมอิม แซ่ลีและครอบครัวกรวิจิตต์ศิลป์
คุณแม่วิเชียร-คุณรัตนา-คุณเบญจา ตันกิม
คุณยมโดย เวชศิริและครอบครัว
คุณยรรยง-คุณสมฤทัย เถลิงนวชาติ
คุณยุทธนา-คุณพรรณี จันทร์บาง และครอบครัว
คุณยุทธพล-คุณทิวากร ปอพานิชกรณ์และครอบครัว
คุณยุวดี วิวัฒนปฐพีและครอบครัว
คุณเยาวเรศ อิชาวะ
คุณรชต-คุณธีรนุช ประเสริฐ
คุณรมย์ฤดี เวสสุนทรเทพ
คุณรสกร วหาวิศาล
คุณรัง พุ่มพฤกษี
คุณรัชนี พิบูรณ์และครอบครัว
คุณรัตนา (มหาเกตุ) ปริญญาตรและครอบครัว
คุณรัตนา สันทัดพานิช
คุณรัตนา-คุณพนม บ่อทองและครอบครัว
คุณรานี-คุณพนิตา-คุณฐีรวัฒนา บุนนาคและลูกหลาน
คุณรุ่งทรัพย์ ลิ้มชูปฏิภาณ์
คุณรุจิ ทรัพย์อดุลชัยและครอบครัว
คุณเรณู ขันธ์นภา
คุณเรวดี ปาลวัฒน์วิไชย
คุณเรวดี-DARREN-ด.ช.โชติกะ นอร์แมน
คุณฤทัย-David-Edward Frost
คุณละเอียด รัศมีธนานนท์
คุณลัดดา ปันทวธานนท์และครอบครัว
คุณลัดดา อุ่นจิตติกุล
คุณลัดดา-คุณณัฐธร และครอบครัววิทยานุภาพยืนยง
คุณลาวัลย์ ธนาสว่างกุลและคณะญาติ
คุณลำใย-คุณขาว แสนวงศ์-คุณประหยัด วงษ์พิรา
คุณเล็ก-คุณเสาวคนธ์ เสงี่ยมศักดิ์และครอบครัว
คุณเลิศชัย ไลประวัติและครอบครัว
คุณเลิศชัย-คุณสุวรรณา วงศ์วัฒนันท์
คุณวชิร พัฒนพนิชธำรงค์และครอบครัว
คุณวรนุช เลาหวัฒน์
คุณวรรณา โยชิโอกะและครอบครัว(ทองเที่ยง)

รายนามเจ้าภาพ

๕๔๓

คุณวรรณา-John Warren-พลโทสำราญ กานต์ประภา
คุณวรรณี จิระชุติโรจน์
คุณวรรณี ลวชัยโยธินและครอบครัว
คุณวรวุฒ-คุณพีระนุช วรสุบินพร้อมครอบครัว
คุณวรเศรษฐ์-คุณเพ็ญสินี สุวรรณทวีโชติและครอบครัว
คุณวัฒนาพร ภัทรวนากุลและครอบครัว
คุณวันทนา บุญสูงและครอบครัว
คุณวัลลภา-คุณสุนีย์ เคียงศิริ
คุณวาณิช บุญอำไพไชยกุล
คุณวานิช-คุณสุวรรณ วานิชสัมพันธ์และบุตรธิดา
คุณวารินทร์ จิตรอารีย์
คุณวารี-คุณมานะ เปี่ยมฉวีวงศ์
คุณวาสนา โควินท์ทวีวัฒน์
คุณวาสนา ธาระวานิช
คุณวาสนา-คุณสายสมร เรืองรักษ์ลิขิต
คุณวิชชุดา พรพิสุทธิ์พันธุ์
คุณวิชัย-คุณสุรีย์ เจียมพิทยานุวัฒน์
คุณวิเชียร,คุณศรีเพ็ญ ตุงคะบูรณะ
คุณวิฑูรย์-คุณทิชา เลิศยิ่งยศ
คุณวิทยา-คุณวรรณา-ด.ช.ธนภัทร ห้องหิรัญ
คุณวิทยา-คุณสุพัตรา ลิวสุวรรณพร้อมบุตร-ธิดา
คุณวิธาน-คุณวีรวรรณ เสถียรธรรมมณีและครอบครัว
คุณวินชัย-คุณทัศนีย์รัตน์ แววสว่างวงศ์และครอบครัว
คุณวิบูลย์-คุณสุมนต์ ด่านวิวัฒน์พรและครอบครัว
คุณวิมล-คุณพยนต์ถาวรวงศ์-คุณเสตะพันธุ์-คุณจิตรยมนานันท์อรุณรัตนดิลก
คุณวิรงรอง รัตนฉายา
คุณวิโรจน์-คุณจิราวรรณ-คุณสุธัญญา ตรงพิทักษ์กุล
คุณวิโรจน์-คุณนงนุช-คุณมาริสา ลี
คุณวิโรจน์-คุณสุมาลี รัตนศิริวิไลและบุตรธิดา
คุณวิลาสินี ชัยธัมมปกรณ์
คุณวิวัฒน์ อมรกิจวณิชและครอบครัว
คุณวิวัฒน์-คุณกัลยา อัคราวานิชและครอบครัว
คุณวิสมัย เกตุทัต
คุณวีรดี ลิ้มศิริเศรษฐกุล
คุณวีระชัย-คุณกรรณิกา พนารมย์และครอบครัว
คุณวีระพล หล่อวิมงคล-คุณสุมาลี ตันรัตนสกุลและบุตรสาว
คุณวีระพล-คุณอุไร อุณวิไลและครอบครัว
คุณวีระศักดิ์-คุณอารีรัตน์ ศิริคุรุรัตน์และบุตรธิดา
คุณเวียงแก้ว-คุณสุจินดา บริหารและครอบครัว
คุณศจี เบนจลาภ
คุณศรีจันทรา-คุณกัญญา-คุณกมลรัตน์-คุณดวงดาว ใต้ธงชัย
คุณศรีบังอร-คุณณัฏฐกานต์-คุณณัฏฐพงษ์ ศรีวรเวียง
คุณศรีรัตน์ แมคเลนแนนและครอบครัว
คุณศศิธร เจริญวิเศษศิลป์-คุณพิทักษ์-คุณนิพาพร ไกรนาค
คุณศักดิ์ชัย-คุณทิพย์สุคนธ์ อุดมรุ่งเรืองผล และผู้มีจิตศรัทธา
คุณศันสนีย์ กาญจนสุวรรณและครอบครัว
คุณศิริพรรณ มนต์ณัฐศิริและบุตร-ธิดา
คุณศิริพันธุ์ วานกูล
คุณศิริวดี แสวงดี
คุณศิริอร งามจริยางกูร,คุณธงชัย-คุณเอกชิต-คุณสิทธิกาจ อัชวรานนท์
คุณศุภชัย ศรีศุภอักษร
คุณศุภเดช-คุณพรเทพ ภัทรกานต์กุลพร้อมครอบครัว
คุณศุภลักษณ์ อุดมโชคสกุลและโค้วเตียงเอี๋ยม
คุณศุภวิทย์ ชะนะ-แน่งน้อย พันธุ์มีเชาน์
คุณสงเคราะห์-คุณอัญชลี-คุณกันตภณ-คุณชวิน ชัยวัฒน์
คุณสงวน-คุณภัทรา-คุณเยาวณี-คุณเยาวนิจ ศรีสถาพร
คุณสงวนศักดิ์-คุณศุภวิทย์ ชะนะ-คุณสุรณี ทองเหลืองและครอบครัว
คุณสมเกียรติ-คุณโชคชัย วลิตวรางค์กูร-คุณอริยา แซ่ห่าน
คุณสมจิตร์ ตั้งสถิตยางกูร
คุณสมใจ ไชยสระแก้วและครอบครัว
คุณสมชัย-คุณผกามาศ-คุณศิวรักษ์ ธเนศบวร
คุณสมชาติ กิจพงษ์ศรีและครอบครัว
คุณสมชาย อนุเคน-คุณประพิศ กัญญาวุฒิ
คุณสมชาย-คุณบุปผา สุรกิตติดำรง
คุณสมชาย-คุณสุดา-คุณตะวัน ศิริคุรุรัตน์
คุณสมถวิล บุนนาค
คุณสมบัติ-คุณอนงค์นาฎ ลิ่มสุวัฒนาพงษ์และครอบครัว
คุณสมพงษ์ อัจฉริยะอนุชนและครอบครัว
คุณสมพร ต่อตระกูล
คุณสมโพธ-คุณจุฑาฐิติ เพลียครบุรี
คุณสมยศ ทัศนพันธุ์
คุณสมร จินาวรกุล

รายนามเจ้าภาพ

๕๔๘

คุณสมฤทธิ์-คุณรัตนาภรณ์ ชุณหรัศมิ์
คุณสมลักษณ์-คุณสตีเว่น คลีเม้นท์และครอบครัว
คุณสมศักดิ์-คุณเฉลิมศรี หัสเดชะและครอบครัว
คุณสมศักดิ์-คุณสุพร วงศ์ศิริกุล
คุณสมาน-คุณทินกร-คุณทองจันทร์-คุณวันเพ็ญและครอบครัว
คุณสมุทร-คุณรสริน ศิริบุรี
คุณสราวุฒิ วิวิธธนกุล
คุณส่วน อิ่มแก้วและครอบครัว
คุณสวัสดิ์-คุณหญิงล้อม-ท่านผู้หญิงสาวิตรี โอสถานุเคราะห์-พระยาศรีวิสารวาจา
คุณสะไกร-พญ.ลักษณา สามเสนและครอบครัว
คุณสะอาด-คุณธีรเดช ไชยวรรณ
คุณสันติ-คุณพิมพ์ใจ ทิสยากร
คุณสายคำ-คุณอาร์ท บริหารและครอบครัว
คุณสายชล-คุณวรรณชัย และครอบครัวอวยพรกชกร
คุณสาโรช-คุณสุกัญญา สกุลวัฒนะและครอบครัว
คุณสิน-คุณยุวลักษณ์ ลิ่วเฉลิมวงศ์และครอบครัว
คุณสีหพล สิทธิ์ธรรมาพรและครอบครัว
คุณสุกัญญา ชลอำนวยและครอบครัว
คุณสุกัญญา ติระวัฒน์
คุณสุจิตร ลิ้มวานิชย์
คุณสุจิตรา ทองหล่อ
คุณสุจิตรา สุวรรณมีมงคล
คุณสุจินดา-คุณเอมอร ศรีสัจจากุล
คุณสุจินตนา-คุณรุ่งโรจน์ ชูชัยศรีและครอบครัว
คุณสุชาดา บุญใจและครอบครัว
คุณสุชาดา-คุณธนดี-คุณธนาธิป อุชชุพันธ์
คุณสุชาติ-คุณอังสนา-คุณณัฐนิชา กิตติชาติวรกุล
คุณสุชีวัน สลายแก้ว
คุณสุเทพ-คุณกงใจ พีรจรูญรุ่งเรือง
คุณสุนันท์ เยสุวรรณ
คุณสุนันท์ วรรธนรียชาติและครอบครัว
คุณสุนันทา กังวาลกุลกิจ
คุณสุนีย์ แซ่จิว
คุณสุนีย์ ว่องประเสริฐ วิลด์
คุณสุนีย์-คุณสุ่ยอั้น-คุณสุเพียงพิสดุ์ แซ่ตัน
คุณสุพจน์-คุณอนงค์ ถาวรากรและครอบครัว
คุณสุพัฒน์-คุณวรรณทนา เทวสิริโชคชัยและครอบครัว
คุณสุมิตร-คุณศิริพร-คุณพรสิทธิ์ ด่านวนิช
คุณสุรศักดิ์ ลาภวรัตถกุล
คุณสุรศักดิ์-คุณเพ็ญจันทร์ อัศวโสภณ
คุณสุรสีห์-คุณปุณทริก-คุณกานต์ประภา อิทธิกุล
คุณสุระเกียรติ ลิปิวัฒนาการ
คุณสุรัตน์-คุณโยชิกิโย-คุณเตชินทร์-พีรณัฐ ฟูจิโมโต
คุณสุรัตน์-คุณอรทัย แสงสุระธรรมและครอบครัว
คุณสุรางค์ บุญตาม
คุณสุวรรณ หล่อวิวัฒนพงศ์ และกัลยาณมิตร จ.สุรินทร์
คุณสุวรรณี ทองเจริญชัย
คุณสุวรรณี กิตติวรศาสน์ และครอบครัวรวมญาติมิตร
คุณสุวัฒน์-คุณรวีนิธาน ว่องไวพนานิจและครอบครัว
คุณสุวัฒน์-คุณรัตนา-คุณรัชนีย์ ตั้งจรูญวาณิชย์
คุณสุวัฒน์-คุณอารีรัตน์-คุณวันสุข ศิริคุรุรัตน์
คุณสุวิทย์-คุณสัณห์จุฑา-คุณวรพัทธ์-คุณสิริญา วิชชาวุธ
คุณเสนาะ ทวีเดชสุริยาและคุณเทพฤทธิ บุญอาจินต์
คุณเสริมทรัพย์ มโนภิญโญภิญญะและครอบครัว
คุณเสริมพงษ์-คุณอังคณา คุณาธิคมพร้อมบุตรธิดา
คุณเสริมศักดิ์-คุณพัชรี-คุณธิดาพัชร์ จันทร์เต็ม
คุณเสาวณีย์ เรืองเวชวรชัย
คุณเสาวนีย์ ส้มภัตติกุลและครอบครัว
คุณเสาวภา ณ ตะกั่วทุ่ง
คุณเสียว-คุณอำนาจ อภิรัตนพิมลชัย
คุณแสง อารยศักดากุลและครอบครัว
คุณแสงจันทร์ พิชิตวงศ์เลิศ
คุณโสมนัส พันธจารุนิธิและครอบครัว
คุณหยกฟ้า มโนสุดประสิทธิ์
คุณองอาจ-คุณวารี ลวชัยโยธินและครอบครัว
คุณองุ่น เอี่ยมสำอางค์
คุณอดิเรก พิพัฒน์ปัทมา
คุณอดิชัย บวรมงคลศักดิ์ และครอบครัว
คุณอนุวัฒน์-สุภัทรา-ด.ญ.นิรินธน์-ด.ญ.อนัญญา ศีตมโนชญ์
คุณอนุศักดิ์-สุวรรณี-ดช.อรรฆพร-ดญ.วรากร โชคมีศีล
คุณอภิชน จีนเสวก
คุณอภิญญา ตันวิจิตร

รายนามเจ้าภาพ

๕๔๕

คุณอภิสรา ชัยกิตติศิลป์
คุณอมร-คุณนาตยา อังศธรรมรัตน์และครอบครัว
คุณอมร-คุณสุภาดา วานิชสัมพันธ์พร้อมครอบครัว
คุณอมรา พวงชมภู
คุณอมรา-คุณละออง บรรจงศิริ
คุณอรพินทร์ จิระชุติโรจน์
คุณอรัญญา ดำรงวุฒิการณ์และครอบครัว
คุณอร่าม-คุณประมูล อนุชปรีดาและบุตรธิดา
คุณอร่ามศรี ฉัตร์แก้วมรกตและครอบครัว
คุณอรุณี-คุณชัชชฎา-คุณวรวิทย์-คุณถวัลย์ ตั้งลิตานนท์
คุณอังคณา วงศ์เพชรและครอบครัว
คุณอังคณา ศรีวรรณวัฒน์และครอบครัว
คุณอั้งเฮง แซ่เตียว
คุณอัจฉรีย์ ศรีทองส่งแสง
คุณอัญชลินทร์ ปัญญาสกุลวงศ์
คุณอัญชลี สาครินทร์และร้านเพื่อนนักเรียน
คุณอัญญรัตน์-คุณแพรวพรรณ สีมารัตน์
คุณอัฐมา สวาทยานนท์
คุณอัทฆ์ ตันวิจิตร
คุณอัมพร Gibbs
คุณอาทิตย์-คุณมาลี-คุณอธิบดี-คุณณิชา สุวรรณโชติ
คุณอาภรณ์ อินทรพัฒน์(สมโลก)
คุณอารมณ์ กาญจนาภา
คุณอารักษ์-คุณจารุณี-คุณเทอรี่ สุวรรณฤทธิ์
คุณอารุณี-คุณสุธาสินี-คุณกรพินธุ์ นิลแสง
คุณอำพร หล่อสัญญาลักษณ์
คุณอินทิรา แดงจำรูญและครอบครัว
คุณอิษฎ์นันทน์-คุณอัจจิมา-คุณศรีสมบัติ-คุณดุลิต ศิริโรจน์
คุณอุดร-คุณวิมลวรรณ ตันติสุนทรและครอบครัว
คุณอุทัย-คุณสุเกี้ยว-คุณลัดดาวัลย์ แซ่โค้ว และครอบครัว
คุณอุบลพงศ์ ธเนศสถิตย์กุล
คุณอุบลวดี-คุณชัยภัทร ลิ้มศิริโพธิ์ทอง
คุณเกศิณี-คุณบรรเจอด หวังชาลาบวร
คุณอุษา สกุลไทย
คุณเอี่ยมเซ็ง แซ่แพ้
คุณโอวาท-คุณบุษบง-คุณบวร-คุณเรือนลักษณ์-คุณกสานต์ ศรทัตต์
คุณฮุ่ยไน้ แซ่เล้า-คุณเก๊า แซ่หว่อง
โครงการปฏิบัติธรรมพิเศษ
โครงการมหาวิหารคุณยายอาจารย์มหารัตนอุบาสิกาจันทร์ ขนนกยูง
โครงการเศรษฐีถาวรและกัลฯธุดงคสถานล้านนา
เจ้าหน้าที่อาสาสมัครและชมรมผู้สนับสนุนอาสาสมัคร
ชมรมปล่อยปลาบูชามหาธรรมกายเจดีย์
ชมรมพระโขนงสัมพันธ์และกลุ่มบุญญรังสี
ชมรมพุทธศาสตร์ทีพีไอ
ชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ
ด.ญ.กัญจนพร-ด.ช.จิตติภัทท์ ทองประเสริฐ
ด.ญ.ภัทราภา ชัยกิตติศิลป์
ดร.สมศักดิ์ จงวัฒน์ผลและครอบครัว
ดร.หรรษา ปุณณะพยัคฆ์
ดร.เอิร์ล เอฟ-คุณพยอม เบนช์ อาคม ดีประชา
ตระกูลต้นบุญฤทธิ์-ตระกูลกาญจนเสถียรและกัลฯ ออสเตรเลีย
ทพ.ไพโรจน์-คุณจารุณี ตันติเวชวุฒิกุลและครอบครัวธรรมปรีดา
ทพ.สุทธิสิทธิ์-พญ.พัฒนา-ด.ญ.ญาดา แก้วประสิทธิ์
น.พ.ชัยนันท์-คุณพรเพ็ญและครอบครัวบุญศิริวัฒนกุล
น.พ.ถนอมพล เครือเถาว์และคุณเดือนเพ็ญ หมื่นคิด
น.พ.ทวิทัศน์-คุณวนิดา ตั้งรพีพากร
น.พ.บุณย์ธนิสร์-คุณสรีระเพ็ญ โอทกานนท์และครอบครัว
น.พ.ภาณุเมศ-พ.ญ.สุนีย์-ด.ช.กล้าตะวัน ศรีสว่าง
น.พ.รุ่งโรจน์-คุณดวงใจ-ด.ช.พุทธานุภาพ แซ่เอง
น.พ.วาทิต-คุณจตุพร วัฒนศัพท์และครอบครัว
น.พ.สุนทร-พ.ญ.ลัดดาวัลย์ ฮ้อเผ่าพันธ์
น.พ.อุทัย ชัยกิตติศิลป์
นสพ.ธานินทร์ ชีวะผลาบูรณ์และบริษัทในเครือเวทโปรดักส์
น.อ.อิทธิศักดิ์ นาคะวิสุทธิ์
น.อ.(พิเศษ)พ.ญ.สุพัตรา-คุณสันทิฏฐ์-คุณพัชพาราชา สิทธิราชา
น.อ.(พิเศษ)สันต์-คุณสุขศรี ชาดิษฐ์
บจ.ชาติเศวต กรุ๊ป
บจ. ดี.ไอ.ซี เอ็นเตอร์ไพร์สและคณะญาติมิตร
บจ.คริสตอล ซอพท์แวร์ แพ็คเกจ
บจ.เจคเชียร์ เทคโนโลยี
บจ.ซอฟท์เฮาส์
บจ.ไดเซะกิ โดยนายเซนจิ-คุณจันทนี คอนโด

รายนามเจ้าภาพ

๕๕๐

บจ.บางไผ่อะไหล่ตลาดไท(คุณกวี-คุณสุกัญญา เวชยันต์วิวัฒน์)
บจ.เมณฑกะ และคณะกัลฯพญาไท-ราชเทวี
บจ.สตางค์ เคมิคอล
บจ.แสงมิตรไลท์
บจ.ออกแบบสบายใจ
บจ.ออโต้ไฟล์ท(ระบบบัญชีสำเร็จรูป)
บจ.อีซีวิน ในเครือคริสตอลซอฟท์แวร์กรุ๊ป
บจ.เท็กซัสสุกี้ยากี้บะหมี่
บุคลากรรุ่น ๑๖ ไม่ตกกันดาร มีนิพพานเป็นที่ไป
บุคลากรรุ่นที่ ๑๗ เรือนทองหัวเพชรสำเร็จทุกอย่าง
บุคลากรใหม่รุ่น ๑๘ กายแก้วอัศจรรย์อนันตกาล
ผศ.ดร.สมสุดา ผู้พัฒน์
ผู้นำบุญ-ผู้ประสานงานภาคนครหลวง ๑
พ.อ.(พิเศษ)ไพเกียรติ แสนยานุสิน
พ.ญ.กาญจนา ชัยกิตติศิลป์
พ.ญ.นรีลักษณ์ พิทักษ์ดำรงวงศ์
พ.ญ.อุดมลักษณ์ มงคลและครอบครัว
พลตรีวีรวัฒน์-คุณเสาวคนธ์ ตันสุหัช
พลตรีชาญณรงค์-คุณวรรณวิภา รสจันทน์และครอบครัว
มงกุฎพูตลูกพระราชพันธุ์ตะวัน
ร้านท็อปแฟชั่น ชลบุรี
"ร้านบุญดีเฟอร์นิเจอร์,คุณสุภาภรณ์ โพธิณรงค์และครอบครัว"
ร.ต.น.พ.เถลิงเกียรติ แจ่มอุลิตรัตน์-ร.ท.พญ.ณัฐศุลี
รศ.ธดาวดี-พ.อ.หญิงปาณฑรา มีนะกนิษฐ
รศ.น.พ.พีรพันธ์-ธัญพร เจริญชาศรีและครอบครัว
ลูกค้าและทีมงานภาคชุมทอง ๒๔ เค ๘ (บริษัทเอ.ไอ.เอ จำกัด)
วัดไทยนากาโน่
วัดภาวนาจอร์เจีย(แอตแลนต้า)
ศูนย์กัลยาณมิตร จังหวัดตรัง
ศูนย์กัลยาณมิตรนครปฐม
ศูนย์กัลยาณมิตรหาดใหญ่
ศูนย์ปฏิบัติธรรมโตเกียว
ศูนย์ปฏิบัติธรรมสิงคโปร์
ศูนย์ปฏิบัติธรรมโอซาก้า
ศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมเยาวชน
ศิษย์เก่า-ศิษย์ปัจจุบันชมรมพุทธศาสน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
หัวหน้าชั้นและนักเรียนอนุบาลฝันในฝันวิทยา
อากงลิ้มเกียก แซ่เจี่ยและครอบครัวเจริญอนันตสิน
อาจารย์พิศมัย แสงหิรัญและครอบครัว
อาจารย์วริยา สาคเรศ
อาจารย์ศรีพัท-รศ.ธดาวดี-พันเอกหญิงปาณฑรา มีนะกนิษฐ
อุบาสิการุ่น ๑-คุณฉวีวรรณ ศิริบุญ
อุบาสิกาวรนารถ โพธิบุญ
Doney Vongseng
Eric-Diane Bouatay
Fergus-วันเพ็ญ Statom
Henry & Sunee Law ครอบครัวและญาติมิตร
Jim-Khim Weir
Judy Pon-คุณอำนวย ชนานุกูล
Kingkham Sananikone
M T K D 16 (AOR_YUI_POM_NAT)
Madam Chewing Ciao and family
Phrapratchaya Sotthiyothin
Prasong Mccray
SIRI - ON BANNISTER
Smitthi P.Napachoti
Souchinda Borihanh and Family
Tan Chin Hiang
Thavysack & Sangath Phomphakdy & Family
The Middle Way (Young Star Team)-ศูนย์ปฏิบัติธรรมนานาชาติ
Wee Ah Moi
Yee Wee Har SuSan and Family
S A M - M O G R O U P
~ S U B_S T A T I O N ~
~ S U K O Ū ~

คณะผู้จัดทำ

ธรรมะเพื่อประชาชน ฉบับการบำเพ็ญบารมี

ISBN	974-92974-2-3
ประธานที่ปรึกษา	พระราชภาวนาวิสุทธิ์ (หลวงพ่อธัมมชโย)
ที่ปรึกษา	พระมหา ดร.สมชาย จานวุฑฺโฒ
	พระมหาฉัตรชัย ฉตฺตญฺชโย
	พระสมุห์อำนวยศักดิ์ มุนิสกฺโก
บรรณาธิการบริหาร	พระสมบัติ รกฺขิตจิตฺโต
กองบรรณาธิการ	พระบดินทร์ สิริธโร, พระมหาเสถียร สุวณฺณจิโต (ป.ธ. ๙)
	พระมหาประดิษฐ์ สิรีภาโส (ป.ธ.๙)
	พระมหาธรรมนูญ ธมฺมปตฺโต (ป.ธ. ๙)
	พระมหาสุธรรม สุรตโน (ป.ธ. ๙)
	พระมหากมล จิตฺตาโณ (ป.ธ. ๙)
	พระมหาธงชัย สารชโย (ป.ธ.๙)
	พระมหาบุญช่วย ปุณฺณสุโภ, พระมหากมลชัย กมโล
	พระมหาเวช วิชฺชคุโณ, พระมหาประภาส ปภาโส
	พระมหาจตุรงค์ จตฺตมโล, พระมหานพพร ปุณฺณชโย
	พระสมศักดิ์ จนฺทสีโล, พระวิชิต ผาสุกวาโส
	พระตรีเทพ ชินงฺกุโร, พระกล้าณรงค์ ญาณวีโร
	พระสมบูรณ์ จิตฺตทนฺโต,พระทศพร กิตฺติวโร
	พระสังเวียร สุสำวโร

สามเณรสุบิน ผุยผง, สามเณรศราวุฒิ ขอสุข
สามเณรประสิทธิ์ ทิมาใจ, สามเณรพรภิรมย์ เกษสุภะ
ผศ.สุชีพ พะหูชนม์, ผศ.สุภาศิริ พะหูชนม์
ดร.สุชาติ หงษา, รัตนาภรณ์ ชุณหรัศมิ์
มรกต มณีไพโรจน์, นพ.ประภาส อุครานันท์
สุกัญญา ชลอำนวย, สุธิดา จินดากิจนุกูล
ศุกลรัตน์ บุญยัง, วรรณา ภัทรนุรักษ์
อำไพ เถื่อนทองคำ, ละม่อม พรมโณภาส
สุจิตรา พูนพิพัฒน์, อุษา จันผะกา
ดนยา คูหากนก, กรรณิการ์ อยู่ศรี
ปราณี ชัยผดุง, รัดเกล้า ลิ่วเฉลิมวงศ์
วรวรรณ ถนอมพงษ์, นงนุช ตั้งโชคสิริกุล
ดวงดาว ใต้ธงชัย, ชูเดช อนุรักษ์
อนุสิทธิ์ กล่อนศรี,

ฝ่ายภาพประกอบ กองพุทธศิลป์, สมบัติ-น้องนุช ตั้งสถิตยางกูร
วุฒิชัย ตันเวทติยานนท์, ภูษิต พูดสงคราม
ศิริวรรณ อยู่พิพัฒน์, ปรีชา อุ่นรัศมีวงศ์
ทิพวรรณ เวชศิลป์, อาสาสมัครกองสื่อธรรมะ

ออกแบบปก ภัทรา ศรีวสุธา

ฝ่ายจัดรูปเล่ม ลือพงศ์ ลีลพนัง, ชาญชัย พรหมตา, วัลลภ นิลถนอม
ชัยชนะ กิตติโสภาพันธุ์, จีรนันท์ วีรชัยพิเชษฐ์กุล
ภัทรา ศรีวสุธา, นาถนดา นิโรจน์, พีระ แสงงาม

ลิขสิทธิ์ มูลนิธิธรรมกาย

พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์เมื่อ ๒๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๔๗

พิมพ์ที่ บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด

“ชีวิตหลังความตายนั้นยาวนาน
ยาวนานมากกว่าชีวิตที่เป็นมนุษย์อยู่จนเทียบกันไม่ได้
ผู้ฉลาดจึงยอมลำบากช่วงสั้นสั่งสมบุญบารมี
เพื่อไปสบายในชีวิตหลังความตายที่ยาวนานกว่า
บางครั้งหากใครล้าก็พักกันก่อน
แต่อย่าพักนาน เพราะเวลาเราเหลือไม่มาก
ล้าได้แต่อย่าท้อ ท้อไม่ได้
เพราะเราเกิดมาสร้างบารมี
จำตรงนี้เอาไว้นะลูกนะ”